Bu kitabın basımında
FSC sertifikalı kağıt
kullanılmıştır.

İZKA
İzmir Kalkınma Ajansı
Development Agency

Şehit Fethi Bey Cad. No: 49/1 Birlik Plaza K:3
35210 Gümrük İZMİR
T: (0232) 489 81 81 • F: (0232) 489 85 05
www.izka.org.tr • info@izka.org.tr

İZMİR BÖLGE PLANI 2014-2023

İZKA
İzmir Kalkınma Ajansı
Development Agency

İzmir
öncülerin şehri

GÜÇLÜ TOPLUM

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GÜÇLÜ EKONOMİ

İZMİR BÖLGE PLANI
2014 - 2023

İZKA
İzmir Kalkınma Ajansı
Development Agency

2014-2023

İZMİR BÖLGE PLANI

Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten,
Akdeniz'in Çekim Merkezi
İZMİR

İzmir Kalkınma Ajansı

2014-2023 İZMİR BÖLGE PLANI

Baskı Yeri
İZMİR

Grafik Tasarım ve Uygulama
Bia Halkla İlişkiler ve Reklam Ltd. Şti.

Baskı
Printer Ofset Matbaacılık
Tel: 0232 489 88 03
865 Sk. No: 23/A Kemeraltı İzmir
Baskı Tarihi: 20 Mart 2015

ISBN
978-605-5826-14-7

© 2015, İZKA
Tüm hakları saklıdır.
Kaynak gösterilmesi koşuluyla alıntı yapılabilir.

İzmir Kalkınma Ajansı
Şehit Fethi Bey Cad. No:49/1 Birlik Plaza X-3
35210 Gümrük / İZMİR, TÜRKİYE
T: (0232) 489 81 81 • F: (0232) 489 85 05
www.izka.org.tr • info@izka.org.tr

Gazi Mustafa Kemal Atatürk
İzmir Kız Lisesi'nde
01 Şubat 1931

***Ahmet Gürel** arşivinden*
alınmıştır.

"İktisadiyat diyoruz; fakat arkadaşlar, iktisadiyat demek, her şey demektir. Yaşamak için, mutlu olmak için, insan varlığı için ne gerekse onların tamamı demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, emek demektir, her şey demektir."

Gazi Mustafa Kemal Atatürk,

Türkiye İktisat Kongresini Açış Söylevi,
İzmir, 17 Şubat 1923

sunuş

2023 yılında hayal ettiğimiz İzmir için...

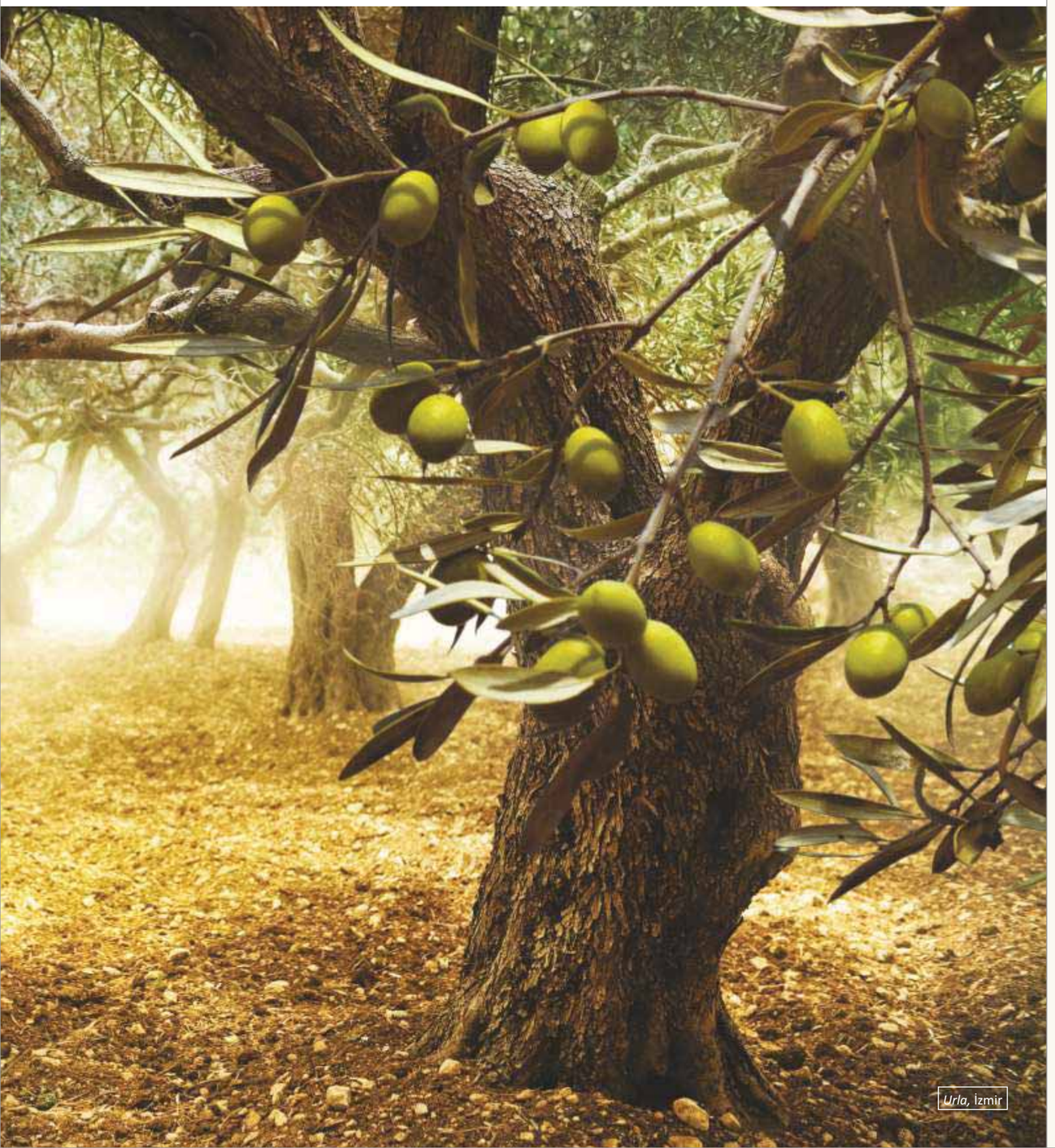

Urla, İzmir

2023 yılına geldiğimizde nüfusu 4,5 milyona ulaşmış İzmir'in ekonomik, çevresel ve sosyal refaha sahip olması için küresel etkileşim içinde değişimi takip etmesi ve Türkiye'deki değişime öncülük etmesi gerekmektedir.

2014-2023 İzmir Bölge Planı (İZBP) sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde, İzmir'in var olan kaynaklarının en etkin şekilde değerlendirilmesi, kaynak kullanmadaki bilinç, sorumluluk ve verimliliği artırarak gelecek nesillerin yaşam kalitesi standartlarına sahip çıkılması sorumluluğu ile hazırlandı. 2008 yılı finansal krizinin yansımalarının devam edeceği, dünyadaki yeni küresel işbölümü, iklim değişikliği, enerji sorunu ve inovasyon ekonomilerinin öne çıkmasının beklendiği gelecek on yıllık plan döneminde Türkiye ve Dünya gündeminin ana temalarından biri olan "sürdürülebilirlik" konusuna odaklandı.

İZBP hazırlık sürecinde katılımcı planlama teknikleri hassasiyetle uygulandı. Yerel dinamikler harekete geçirilerek yerellik, yerindenlik ve aşağıdan yukarıya planlama ilkelerine uyumlu bir şekilde, Türkiye ve İzmir için özgün bir yerel kalkınma modeli oluşturulması amaçlandı. Bölge planlama sürecini önemli kılan, İzmir halkının, kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektörün, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin, kısacası kalkınma sürecinde söz sahibi olan tüm paydaşların fikir birliğinin bir ürünü olması ve hazırlanma sürecinde ortak çalışma kültürünü geliştirmesidir. İZBP kamu, özel sektör ve sivil toplum arasında iletişimi, koordinasyonu, işbirliğini, ortak çalışma kültürünü artırmaya hizmet edecek, yerel potansiyeli harekete geçirecek, tüm kesimlerin ortak aklı ile oluşturulmuş genel bir bakış açısı ve hedef birliği sağlayacaktır. Bu hedef ve önceliklerin ortak akıl ile gerçekleştirilmesi İzmir'in ulusal ekonomiye ve ulusal rekabet edebilirliğe olan katkısını artıracaktır.

Tematik ve sektörel gelişme eksenleri altında belirlenmiş stratejik öncelik ve hedeflere ulaşılması ve eylemlerin hayata geçirilmesi için planın uygulama döneminde kurum ve kuruluşlar arasında işbölümü ve finansman kaynaklarının dağılımının yapılması önem taşımaktadır. Planlama sürecinde erişilen temel başarı, bölgenin ihtiyaç ve önceliklerine uygun, yerellik ve yerindenlik ilkeleri ile uyumlu bir şekilde daha fazla kişi ve kurumu karar alma süreçlerine dahil etmek, katılımcılığı sağlamaya yönelik mekanizmaları çalıştırabilmiş olmaktır. Katılımcılar bu çalıştaylar esnasında bölgeleri ile ilgili potansiyel ve fırsatları tespit edip, kendi önceliklerini belirlerken aslında o hedeflere kendi imkan ve potansiyelleri ile ulaşabileceklerini görmektedirler. Yeni işbirliği olanakları, ortaklık projeleri ortaya çıkmakta ve birlikte iş yapma kültürü gelişmektedir.

Önümüzdeki dönemde gelişmiş ülkelerde bağımlılık oranı artarken, Türkiye'de düşmeye devam edecektir. Bu, önemli bir demografik fırsatı beraberinde getirmektedir. İzmir'in ve Türkiye'nin bu fırsattan yararlanabilmesi, çalışabilir nüfustaki kadın ve erkek tüm bireylerin 21. yüzyılın gerektirdiği becerilere sahip olabilmesine bağlıdır. Bu nedenle kalkınmanın temeli olan eğitim öncelik alanımızdır. Kaliteli eğitime erişimin yaygınlaştırılması, eğitim sisteminin modernizasyonu, eğitimin niteliğinin geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması demografik fırsattan yararlanabilmemiz için ön şarttır.

2014-2023 İzmir Bölge Planı, tüm paydaşların ilgili ve sorumlu olduğu, bir şekilde sonuçlarından yararlanacağı ve etkileneceği bir temel politika belgesidir. Ortak akıl ile belirlenmiş hedeflerin hayata geçirilebilmesi; ulusal ve bölgesel tasarruflar ile işgücü ve sermaye verimliliğinin artırılması, kaynakların planlı bir şekilde üretken alanlara yönlendirilmesi, doğal kaynakların gelecek nesillere olan sorumluluğumuz bilinciyle kullanılması, 21. yüzyılın gerektirdiği temel becerilerin kazandırılması ile mümkün olabilecektir.

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın kamu, özel ve sivil toplum kesimlerinin kendi çalışma programları, stratejik planları ve yatırım programları için referans belge olarak faydalı olacağını umuyoruz. Planlama sürecine katkı sağlayan tüm kesimlere ilgileri, emekleri ve heyecanımızı paylaştıkları için teşekkür ediyor, planın uygulama ve izleme sürecindeki sorumluluklarında da başarılar diliyoruz.

İzmir Kalkınma Ajansı
Yönetim Kurulu

Ödemiş / Birgi, İzmir

kısaltmalar

AAT	Atık Su Arıtma Tesisi
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
BM	Birleşmiş Milletler
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
EBİLTEM	Ege Üniversitesi Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
EİB	Ege İhracatçı Birlikleri
ESBAŞ	Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş.
EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GZFT	Güçlü, Zayıf, Fırsat ve Tehditler Analizi
HACCP	Tehlike Değerlendirmesi ve Etkin Denetim Noktaları (Hazard Analysis and Critical Control Points)
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organisation)
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (Instruments for Pre-Accession Assistance)
IRC-Ege	Ege Yenilik Aktarım Merkezi
İBB	İzmir Büyükşehir Belediyesi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İZBAN	İzmir Banliyö Sistemi
İZBAŞ	İzmir Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi A.Ş.
İZBP	2014-2023 İzmir Bölge Planı
İZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
İZTO	İzmir Ticaret Odası
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSS	Küçük Sanayi Sitesi
MDA	Mevcut Durum Analizi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
ÖÇKA	Özel Çevre Koruma Alanı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TEYDEB	Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
Ür-Ge	Ürün Geliştirme
YHT	Yüksek Hızlı Tren
YİD	Yap İşlet Devret
YSKYY	Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği

içindekiler

SUNUŞ **6**

KISALTMALAR **8**

1 YÖNETİCİ ÖZETİ **10**

2 PLANLAMA SÜRECİ ve YÖNTEMİ **18**

3 PLAN VİZYONU, TEMEL İLKE ve GELİŞME EKSENLERİ **24**

4 İZMİR (TR31) BÖLGESİ'NE GENEL BİR BAKIŞ **28**
4.1 DÜNYA ve AVRUPA'DA GENEL EĞİLİMLER 29
4.2 TÜRKİYE'DEKİ GENEL EĞİLİMLER 31
4.3 TR31 İZMİR BÖLGESİ 32

5 GELİŞME EKSENLERİ **50**
5.1 GELİŞME EKSENİ I: GÜÇLÜ EKONOMİ 58
5.1.1 YÜKSEK TEKNOLOJİ, YENİLİK ve TASARIM KAPASİTESİ 59
5.1.2 GELİŞMİŞ GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ 68
5.1.3 GELİŞMİŞ KÜMELER 72
5.1.4 SÜRDÜRÜLEBİLİR ÜRETİM ve HİZMET SUNUMU 76
5.1.5 AKDENİZ'İN ÇEKİM MERKEZİ İZMİR 94
5.2 GELİŞME EKSENİ II: YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ 106
5.2.1 HERKES İÇİN SAĞLIK 107
5.2.2 SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE 114
5.2.3 KALİTELİ KENTSEL YAŞAM 126
5.2.4 ERİŞİLEBİLİR İZMİR 133
5.3 GELİŞME EKSENİ III: GÜÇLÜ TOPLUM 142
5.3.1. HERKES İÇİN KALİTELİ EĞİTİM 143
5.3.2 YÜKSEK İSTİHDAM KAPASİTESİ 151
5.3.3 TOPLUMSAL UYUM İÇİN SOSYAL İÇERME 159
5.3.4 İYİ YÖNETİŞİM ve GÜÇLÜ SİVİL TOPLUM 167

6 MEKANSAL GELİŞME **172**
6.1 SEKTÖREL YOĞUNLAŞMA EĞİLİMLERİ 176
6.2 ALT ÖLÇEKLİ PLANLAR 180
6.3 BÖLGESEL GELİŞME ODAKLARI 184
6.4 BÖLGESEL MEKANSAL GELİŞME ŞEMASI 188

7 FİNANSMAN **192**

8 KOORDİNASYON, İZLEME ve DEĞERLENDİRME **198**

9 PERFORMANS GÖSTERGELERİ **202**

10 EKLER **206**
10.1 EK-A: 2014-2023 İZMİR BÖLGE PLANI İZKA ÇALIŞMA GRUBU 207
10.2 EK-B: 2014-2023 İZMİR BÖLGE PLANI ANALİZ ve ALT STRATEJİ ÇALIŞMA GRUPLARI 208
10.3 EK-C: KATILIM ve KATKI SAĞLAYAN PAYDAŞLAR 211
10.4 EK-D: ÜST ÖLÇEKLİ PLAN ve STRATEJİ BELGELERİ 241

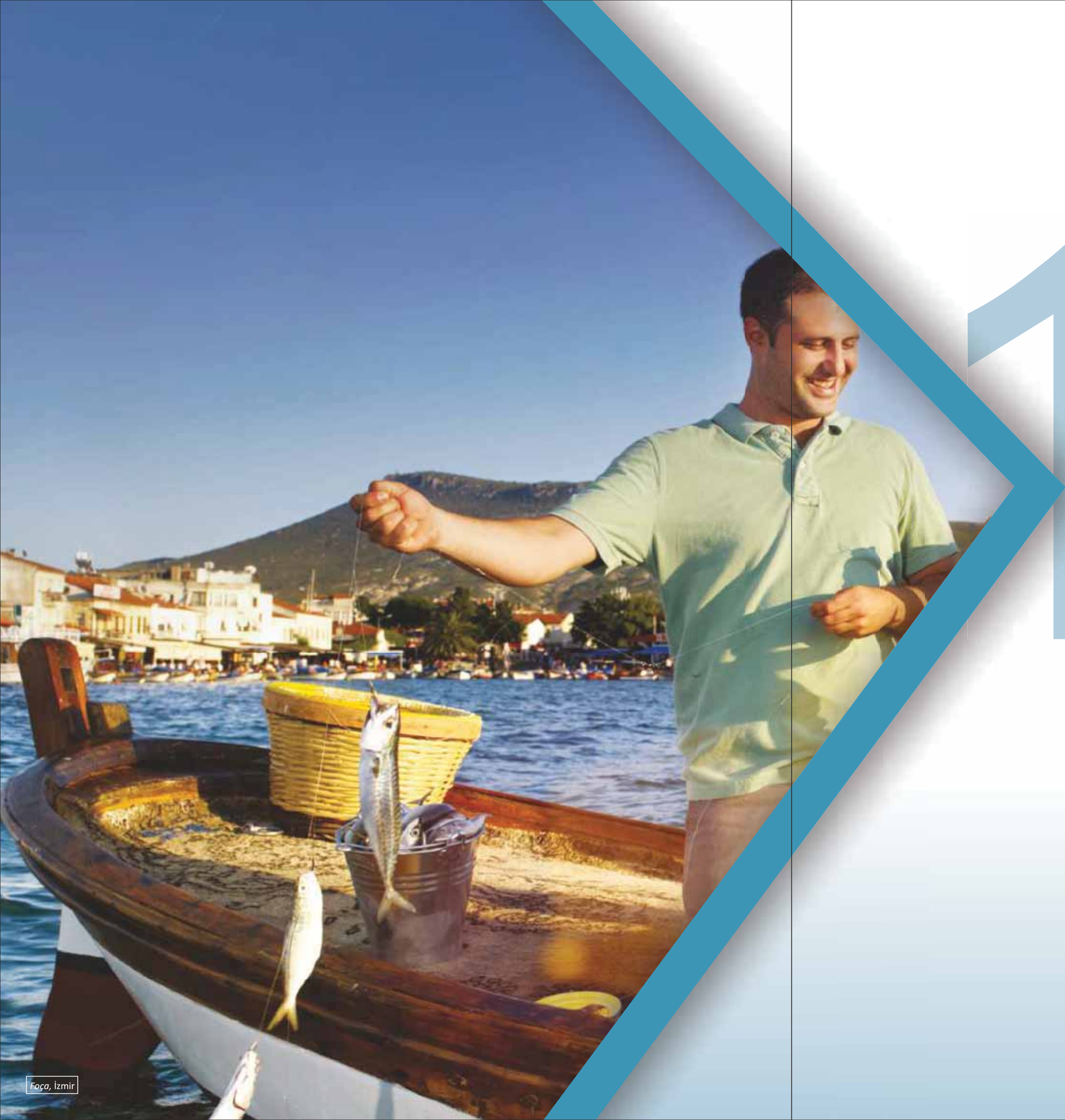

Foça, İzmir

1 Yönetici Özeti

İzmir çok yönlü üretim olanakları, zengin doğal kaynakları ve nitelikli yaşam kalitesini bir arada sunabilmesiyle hem Türkiye hem de dünya ölçeğinde öne çıkan bir bölgedir. Tarım, sanayi, hizmetler ana sektörlerinin tümünde önemli potansiyel göstermektedir. Tarihi boyunca çok önemli bir liman kenti olmuş, konumu ve bu yapısı ile her zaman dışa açık bir nitelik sergilemiştir. Bu nitelik hem sosyal hem ekonomik olarak İzmir'e rekabet etme, kapasite geliştirme ve uyum sağlamada avantaj kazandırmıştır.

Kentlerin ve bölgelerin sınıflandırılmasında en temel gösterge olan nüfus büyüklüğü açısından, İzmir Türkiye'nin üçüncü büyük ilidir. Aynı zamanda birçok ekonomik gösterge açısından da aynı konumunu sürdürmektedir. 2012 verilerine göre nüfus yoğunluğu, kent nüfusu oranı ve nüfus artışı açısından Türkiye ortalamasının üzerinde değerlere sahiptir. Nüfus yoğunluğu Türkiye'de 98, AB ülkelerinde 116, İzmir'de 333'tür. Nüfus artış hızı 2011 yılı verilerine göre AB ortalamasında % 0,25, Türkiye için % 1,3, İzmir'de % 5,3'tür. Bu durumu büyük ölçüde, bölgesinin büyük metropolü olarak Ege Bölgesi ve ülke ölçeğinde bir nüfus çekim merkezi olmasına borçludur. Ancak göç hızı son yıllarda yavaşlamakta ve Türkiye ortalamasından daha yüksek bir yaşlılık öne çıkmaktadır. 1990'da binde 64 olan net göç hızı 2000'de binde 40, 2011'de binde 2,26 düzeyine inmiştir. 2023 yılında ortanca yaşın Türkiye'de 34, İzmir'de 38,9 olması beklenmektedir.

Bu çerçevede, bölgenin sahip olduğu değerler üzerinden nitelikli göç çekim merkezi karakteri güçlendirilirken, yoğun göç döneminde oluşan problemlerin çözülmesi yönünde çalışmalara gereksinim öne çıkmaktadır.

İzmir'in sunduğu yaşam kalitesinin geliştirilmesi ile ilişkili olarak kentsel dönüşüm, afet yönetimi, yeşil ulaşım, kıyı yönetimi kavramları bölge için önemli hale gelmektedir. Ayrıca bölge içinde kırsaldan kent merkezine doğru olan göçün ve kırsal ilçelerin nüfus kaybının azaltılması anlamında kırsalda ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi öncelik kazanan konular arasındadır. Yapılan yasal düzenleme ile 2014 yılından itibaren büyükşehir belediye sınırının il sınırlarına genişleyecek olması ve bu yapıda köylerin mahalleye dönüşmesi, söz konusu önceliği daha da güçlü kılmaktadır.

İzmir'de istihdam son yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış kaydetmiştir. Aynı zamanda yüksek bir işgücüne katılım oranı da sunan İzmir'de buna bağlı olarak işsizlik oranları Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. 2012 yılında işsizlik İzmir'de % 14,8 Türkiye genelinde ise % 9,2 olmuştur. İşgücüne katılım oranı ise bölgede % 53,2 iken Türkiye ortalaması % 50 düzeyindedir. İstihdamın işgücüne katılımdaki artışı yeterince güçlü şekilde karşılaması için bölge ekonomisinin güçlendirilmesi yönündeki çalışmalar önem taşımaktadır.

Bölge ekonomisinde tarım, sanayi, hizmetler ana sektörlerinin her birinde önemli bir potansiyelden bahsedilebilmektedir. 2012 yılında toplam istihdamda tarımın payı % 10,1, sanayinin payı % 31,6, hizmetlerin payı % 58,4'tür. Ayrıca bölge sanayisi kendi içinde önemli düzeyde sektörel zenginlik göstermektedir. İstihdam bakımından ilk beş sırada gıda ürünlerinin imalatı (% 15,6), giyim eşyalarının imalatı (% 15,4), fabrikasyon metal ürünleri imalatı (% 9,7), mobilya imalatı (% 7,5), motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı (% 6,8) sektörleri sayılmaktadır. Sektörel bağlantılara dayanan analizler özellikle imalat sanayi sektörlerinin yüksek katma değerini göstermektedir.

Ekonominin önemli bir göstergesi olan ihracat açısından İzmir gelişim içindedir. 2002-2012 döneminde İzmir ihracatı 2,1 kat artış göstermiştir. Bu artış Türkiye ihracatının 3,2 kat olan oransal gelişiminin gerisindedir. Ancak İzmir'de ihracatın çeşitliliği yüksektir ve bölge bu konuda nitelikli sıçrama kabiliyeti olan iller arasındadır. Dış ticarette teknoloji düzeyi ise yükselme eğilimi göstermektedir. Bölge ihracatının artırılması ve ihracatta teknoloji düzeyinin geliştirilmesi ekonomik öncelikler arasındadır.

Bölge ekonomisinin güçlendirilmesi genel amacı bölgenin yukarıda bahsedilen mevcut dinamikleri ve sahip olduğu potansiyellerle birlikte değerlendirildiğinde; Ar-Ge ve yenilik ile tüm sektörlerde katma değerin artırılması, kümelenmenin güçlendirilmesi ile sektörlerin gelişiminin hızlandırılması, girişimciliğin geliştirilmesi, tarımda organik tarım ve iyi tarım uygulamalarının artırılması, turizmde alternatif türlere yönelik hizmet sunumu ve özellikle kruvaziyer turizminin güçlendirilmesi öncelik kazanan konulardır. Ayrıca ulaşım ve lojistik imkanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar da gereksinimler arasındadır. Kamu eliyle yapılacak yatırım ve desteklerin sayılan alanlarda yoğunlaştırılmasının gelişmeye ivme kazandırması beklenmektedir.

Ekonomik kalkınmaya ilişkin genel hatları ile ifade edilen bu konulardaki ilerlemelerde kritik nitelikte olan konulardan birisi çevresel kaynakların sürdürülebilirliğidir. İzmir, su potansiyeli açısından fakir bir bölge olması, korunması gereken deniz ve kıyı alanlarının ve tarım alanlarının bolluğu, özellikle çeşitli çevresel tehditler altında olan Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes havzalarının sunduğu büyük tarımsal potansiyel ve turistik değerler, bu konuyu bölge için kritik hale getirmektedir. İzmir kirletici sanayilerin varlığına bağlı olarak, tehlikeli atıklar açısından da Türkiye'nin en büyük üreticisi konumundadır. Ülkedeki tüm tehlikeli atığın dörtte birini tek başına üretmektedir. Bu çerçevede bölgede su yönetimi, katı atık ve tehlikeli atık geri kazanımı ve bertarafı, entegre havza yönetimi, biyoçeşitliliğin korunması sürdürülebilirlik altındaki temel odaklanılması gereken alanlardır.

Bölgede yenilenebilir enerji kaynakları da önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Rüzgar, jeotermal, güneş ve biyogaz kaynaklarından daha güçlü biçimde yararlanılması hem sunduğu ekonomik getiriler hem de sürdürülebilirlik anlamında büyük önem taşımaktadır.

İzmir mevcut durumuna ilişkin ana hatları ile yapılan bu tespitler genel olarak, 2014-2023 İzmir Bölge Planı için altlık teşkil etmiştir. Bilgilerin üretilmesi, plan hazırlık sürecinde gerçekleştirilen çok sayıda bölgesel analiz ve katılımcılık uygulamalarına dayanmaktadır.

2014-2023 İzmir Bölge Planı, stratejik planlama yaklaşımıyla aşağıdaki unsurlar ışığında hazırlanmıştır.

- Niceliksel analiz yöntemlerinden yararlanılması
- Her aşamada uzlaşma ve katılımın sağlanması
- Eylemlerle tamamlanacak bir plan olarak tasarlanması

Üniversiteler ve diğer kurumlar ile oluşturulan ve çalıştaylarla desteklenen bölgesel analiz çalışmalarında, plana altlık oluşturacak analitik bilgi ve stratejilerin üretilmesi sağlanmıştır. “İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu”, "İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi", "İzmir Bölgesel Girdi Çıktı Analizi", "İzmir Sivil Toplum Araştırması", "İzmir İli Uygun Yatırım Alanları Ön Fizibilite Raporu", “İzmir Bilgi Toplumu Temelli Kalkınma Stratejisi”, “İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi”, “İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri ve Gelişme Stratejisi” ve “İzmir İli Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti” çalışmaları gerçekleştirilmiştir. “İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi”, “Kentsel Pazarlama Stratejisi”, “Eko-verimlilik (Temiz Üretim) Stratejisi” ve “Kümelenme Stratejisi” plan hazırlık süreci öncesinde yapılan çalışmalardır. "Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi" çalışması bölge planı hazırlık sürecinin ötesinde devam etmektedir.

Bölgeye ilişkin verilerin ve sektörel/tematik analizlerin değerlendirilmesi sonucu oluşturulan 2013 İzmir Mevcut Durum Analizi, geniş bir çerçeve sunmaktadır. Söz konusu belge, üniversitelerin ve paydaş analizi katılım yelpazesinde yer alan tüm düzeylerden kurumların görüş ve değerlendirmeleri ile üstün hale getirilmiştir.

Plan hazırlık ve uygulama sürecinde önemli bir katılım aracı olarak oluşturulan 2014-2023 İzmir Bölge Planı Portalı, sosyal medya ile birlikte etkin biçimde kullanılmıştır.

Kurumsal temsiliyet sahibi olmayan, rastlantısal yöntem ile davet edilen yaklaşık 500 kişinin katılımı ile İzmir Vatandaş Toplantısı gerçekleştirilmiş ve planın geniş kesimlere tanıtılması, farklı kesimlerin görüş bildirmesi sağlanmıştır. 120 kurumsal paydaşın katılımı ile düzenlenen İzmir Kalkınma Çalıştayı ile mevcut durum analizi ve yeni dönem için oluşturulan gelişme eksenleri ve önceliklerin tartışılması sağlanmış, ayrıca önceki plan döneminin değerlendirilmesi yapılmıştır. İlçeler düzeyinde ilgili aktörlerinin planlama sürecini sahiplenmesi ve ilçelerin temel önceliklerinin belirlenmesi amacıyla ilçe toplantıları düzenlenmiştir. Ana hatları ile özetlenen tüm bu süreçlere yaklaşık 2.200 kişi katılım sağlayarak katkı vermiştir.

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın vizyonu “Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten, Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir” olarak belirlenmiştir. Plan ulusal stratejilerle uyumlu olarak bölgenin ihtiyaçları ve potansiyelleri doğrultusunda oluşturulmuş gelişme eksenleri, öncelik ve hedefleri, diğer bir ifade ile söz konusu vizyona ulaşmayı sağlayacak temel adımları içermektedir. Planın üç gelişme ekseni Güçlü Ekonomi, Yüksek Yaşam Kalitesi ve Güçlü Toplum'dur.

Bölgesel ekonominin güçlendirilmesi gelişme ekseninde özellikle verimliliğin ve katma değer üretiminin artırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda temel araçlar kümelenmenin güçlendirilmesi, yenilik ve tasarım kapasitesinin artırılması, girişimcilik ekosisteminin, iş ve yatırım ortamının geliştirilmesidir. Bu araçların uygulamasında sürdürülebilir üretim ve hizmet sunumu temel bir yaklaşım olarak önceliklendirilmiş, ayrıca bölgenin sahip olduğu kültür ve turizm potansiyeli öne çıkarılmıştır.

Yüksek yaşam kalitesi bağlamında özellikle sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, çevrenin sürdürülebilirliği için gerekli olan önlemler, kentsel yaşam kalitesini artıracak kentsel dönüşüm ve mekansal düzenlemeler ve erişilebilirliğin geliştirilmesi ele alınmıştır.

Güçlü bir kalkınmanın temel dayanaklarından olan güçlü bir toplumun sağlanması eğitim, istihdam, sosyal içerme ve yönetişim konuları çerçevesinde ele alınmıştır.

1 GÜÇLÜ EKONOMİ

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

Stratejik Öncelik	Hedef
Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi	Üniversitelerde ve işletmelerde araştırma ve teknoloji geliştirmeye yönelik fiziki altyapı geliştirilecektir.
	Bölgesel yenilik kapasitesinin izlenmesi sağlanacaktır.
	Mevcut üniversite-sanayi arayüz kuruluşlarının iyileştirilmesi ve sayılarının artması sağlanacaktır.
	Bilim ve teknoloji alanında insan kaynakları sektörel öncelik ve ihtiyaçlara göre geliştirilecektir.
	Üniversite ve işletmelerdeki araştırma çalışmalarının ekonomik değere dönüşmesi desteklenecektir.
	İşbirliği ve yenilikçi örgüt kültürünün yaygınlaştırılması ile bölgesel yenilik ekosistemi iyileştirilecektir.
	İzmir'de tasarım alanında kapasite, farkındalık ve talep artırılacaktır.
Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi	Girişimcilerin tespitine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.
	Girişimcilik ekosistemi içindeki aktörler arasında etkin ağ yapılarının oluşması sağlanacaktır
	Girişimcilik kültürü geliştirilecektir.
	Girişimcilik ekosistemi izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.
Gelişmiş Kümeler	Potansiyel sektörlerde küme oluşumları desteklenecektir.
	Kümelerin yönetim kapasitesi iyileştirilecektir.
	Kümelerde Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.
	Bölgesel kümelerin izlenmesi ve küme etkilerinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.
Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu	Bölgesel eko-verimlilik stratejisine uyumlu olarak kurumların ve sanayi kuruluşlarının kapasite, bilgi paylaşımı ve farkındalığı artırılacaktır.
	Eko-verimlilik ve endüstriyel simbiyoz başta olmak üzere sürdürülebilir üretim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
	Enerji verimliliği uygulamaları ve yenilenebilir enerjinin kullanımı tüm sektörlerde yaygınlaştırılacak, yenilenebilir enerji üretimi artırılacaktır.
	Temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımına yönelik faaliyetler desteklenecektir.
	Sürdürülebilir tarımsal üretim sağlanacaktır.
	Sürdürülebilir turizmin uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir	İzmir'in kültür ve turizm olanakları tanıtılacaktır.
	Kentlilik bilinci geliştirilerek, İzmirlinin Akdenizli yaşam biçimi korunacaktır.
	Cazip iş ve yatırım ortamı sağlanacaktır.

2 YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

Stratejik Öncelik	Hedef
Herkes İçin Sağlık	Sağlık hizmetlerine erişimde bölge içi dengesizlikler azaltılacaktır.
	Sağlık hizmeti sunumunda fiziki ve teknolojik altyapı güçlendirilecektir.
	Sağlık çalışanlarının nicelik ve niteliği geliştirilecektir.
	Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik insan kaynakları, altyapı geliştirilecek, bu alanda tanıtım etkinleştirilecektir.
	İzmir sağlık alanında uluslararası bir çekim merkezi haline getirilecektir.
Sürdürülebilir Çevre	Sürdürülebilir atıksu, içme ve kullanma suyu yönetimi sağlanacaktır.
	Katı atık ve tehlikeli atık geri kazanım, depolama ve bertaraf kapasiteleri artırılacaktır.
	Başta Aliağa, Kemalpaşa ve Torbalı olmak üzere sanayi yoğun alanlarda hava kirliliği kontrolü sağlanacaktır.
	Evsel ısıtmada enerji verimliliği sağlanacak yenilenebilir ve temiz enerji kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
	Gediz ve Küçük Menderes başta olmak üzere 3 havzada entegre havza yönetimi kurumsal bazda sağlanarak endüstriyel, tarımsal ve kentsel kirlilik önleme ve kontrolü gerçekleştirilecektir.
	İzmir'de hassas ekosistemlerdeki biyoçeşitlilik korunacaktır.
Kaliteli Kentsel Yaşam	Kentsel sosyal donatı alanları standartlara uygun olarak geliştirilecektir.
	Kentsel dönüşüm uygulamalarında İzmir'e özgü sosyal ve kültürel zenginliklerin korunması sağlanacaktır.
	Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir.
	Kentsel gelişimin planlanmasında çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımı önceliklendirilecektir.
	Sürdürülebilir bütüncül kıyı yönetimi sağlanacak, İzmir'in deniz ile ilişkisi güçlendirilecektir.
Erişilebilir İzmir	İzmir'in ulusal ve uluslararası ulaşım ağı ve erişilebilirliği güçlendirilecektir.
	Merkez ve ilçeler arasındaki ulaşım bağlantıları ve kırsal ulaşım altyapısı güçlendirilecektir.
	Kent içi raylı ulaşım sistemleri geliştirilecektir.
	Kent içi ulaşımda denizyolu ulaşımının payı artırılacaktır.
	Kent içi ulaşımda farklı toplu taşıma türleri ve özel araç ulaşımı arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar geliştirilecektir.
	Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir.
	İzmir Limanı'nın ulaşım bağlantıları, altyapısı ve hizmet olanakları güçlendirilecektir.
	Ulaşım yatırımlarında lojistik sektörünün gereksinimleri göz önünde bulundurularak demiryolu ve deniz taşımacılığına öncelik verilecektir.
	Bilgi ve iletişim altyapısı güçlendirilecektir.

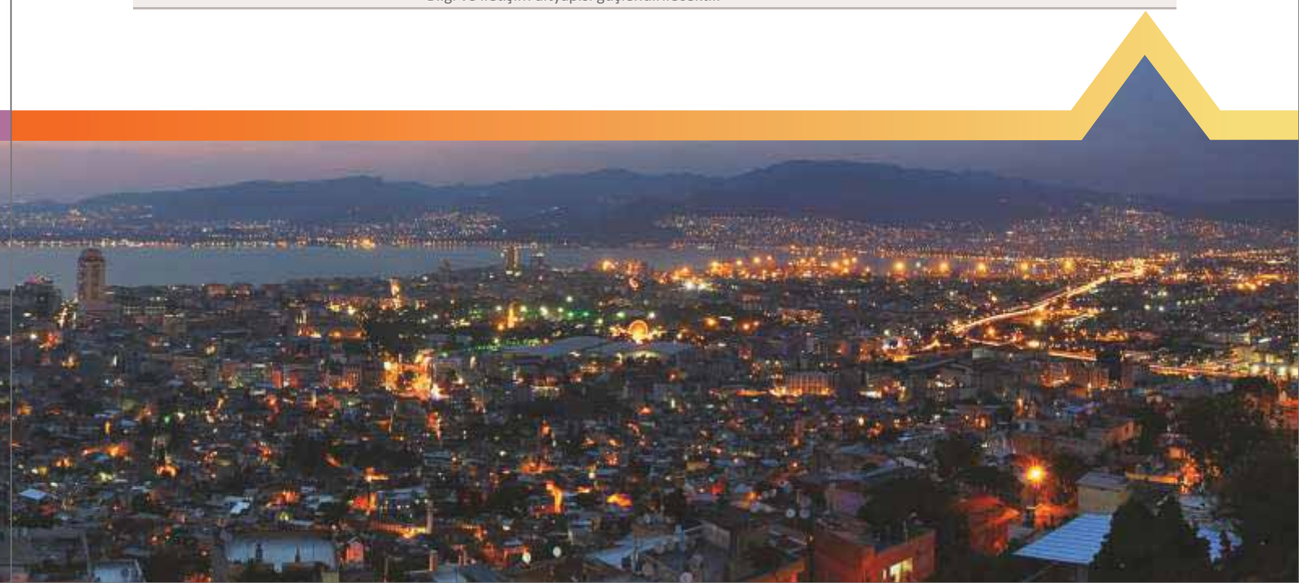

3 GÜÇLÜ TOPLUM

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

Stratejik Öncelik	Hedef
Herkes İçin Kaliteli Eğitim	Okul öncesi eğitimin hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.
	Özel eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.
	Mesleki eğitimin kalitesi artırılacaktır.
	Hayat boyu öğrenme hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.
	Meslek liseleri ile üniversitelerdeki bölümler ve eğitim programları İzmir'deki ihtiyaca yönelik olarak tasarlanacaktır.
	Yenilikçi model ve yöntemler kullanımıyla, eğitim kalitesinin uluslararası standartlara erişmesi sağlanacaktır.
	İzmir'in uluslararası üniversiteler kenti olma yönündeki potansiyeli geliştirilecektir.
Yüksek İstihdam Kapasitesi	İşgücünün sektörel ihtiyaç ve beklentileri karşılama yeterliliği artırılacaktır.
	Açık işler ve iş arayanların eşleştirilmesi süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.
	Yeni iş yaratma kapasitesi artırılacak ve bu alanlara yönelik işgücü yetiştirilecektir.
	Kayıt dışı istihdamla mücadele kapasitesi artırılacaktır.
	İş sağlığı ve güvenliği koşulları iyileştirilecektir.
	Özel politika gerektiren grupların istihdamı artırılacaktır.
Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme	Göç olgusu, gelir dağılımı ve yoksulluk bölgesel düzeyde araştırılacak, izlenecek ve uygun müdahale araçları geliştirilecektir.
	Sosyal yardımların etkinliği yardım bağımlılığını da engelleyecek biçimde artırılacaktır.
	Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve erişilebilirliği artırılacaktır.
	Göçle gelenler, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gerektiren grupların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama aktif katılımları desteklenecektir.
	Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve iş imkanları geliştirilecektir.
İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum	Yerel, bölgesel ve merkezi düzeyler arasında çok düzlemli yönetişim geliştirilecektir.
	Bölgesel yönetişim yapılarının etkinliği artırılacak ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulacaktır.
	STK'ların kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve sivil toplum diyalogu artırılacaktır.
	İzmir'de STK ve gönüllülük bilinci geliştirilecektir.
	Bölgenin proje geliştirme ve yürütme kapasitesi artırılacaktır.
	Bölgesel izleme sistemi oluşturulacaktır.

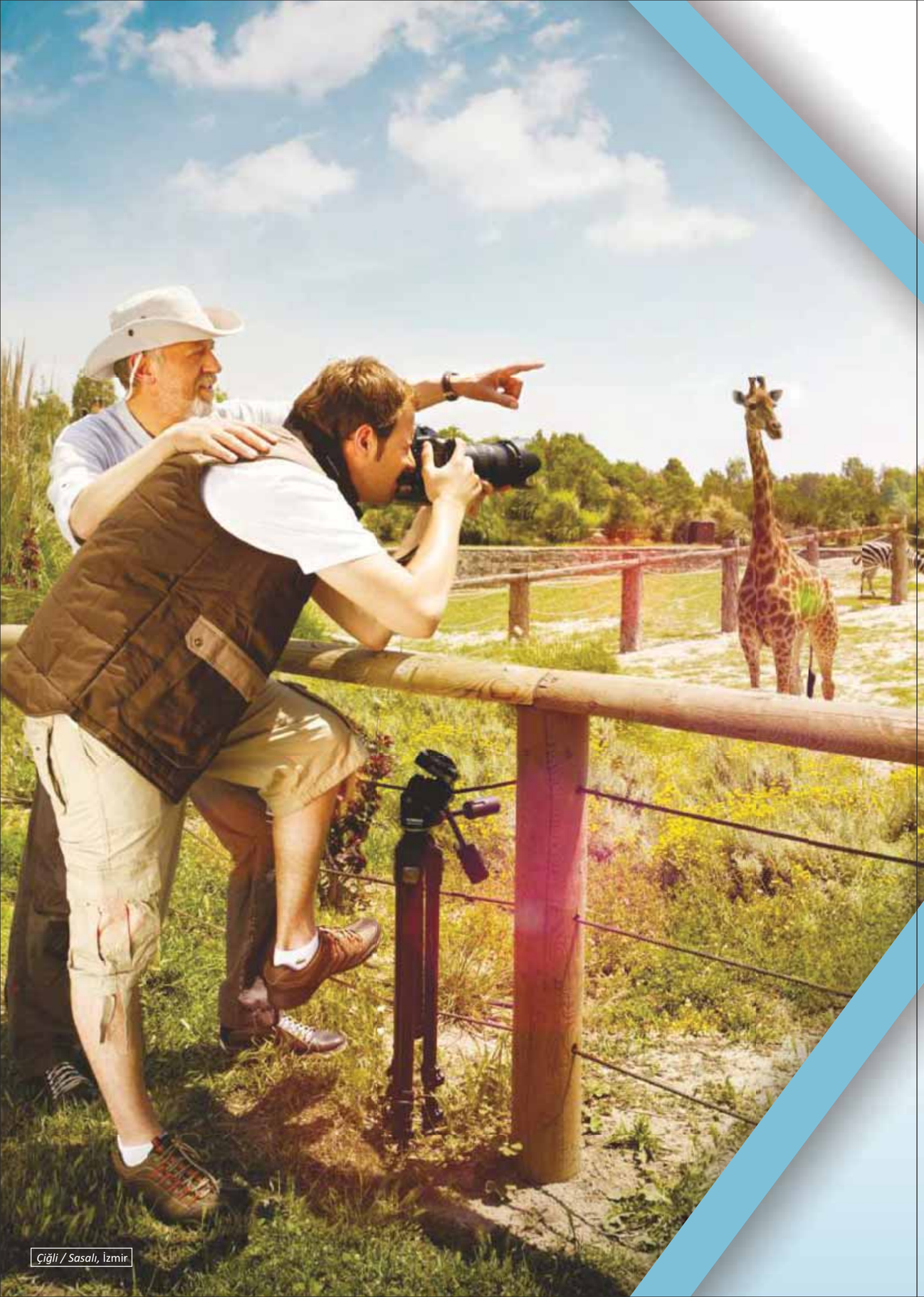

Çiğli / Sasalı, İzmir

Planlama Süreci ve Yöntemi

İZBP hazırlık çalışmaları çerçevesinde, ilk olarak süreç tasarımı gerçekleştirildi. Bu aşamada, planlama sürecinde yapılması gerekenler ortaya konuldu ve süreç, izlenecek adımlar belirlenerek tasarlandı.

Plan, aşağıdaki unsurlar ışığında, stratejik planlama yaklaşımıyla hazırlandı:

- **Planlamanın her aşamasında uzlaşma ve katılımın sağlanması,**
- **Niceliksel analiz yöntemlerinin kullanılması,**
- **Eylemlerle tamamlanacak bir plan olarak tasarlanması.**

İZBP'nin hazırlanmasındaki temel amaç, İzmir'in içsel dinamiklerini ve gelişme potansiyelini değerlendirmek ve harekete geçirmektir. Planın bu temel amacı çerçevesinde ulusal düzeydeki planlar ve sektörel stratejiler incelenmiş, yabancı ülkelerin bölgesel gelişme planları ve hazırlık aşamaları üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda ortaya katılımcılık esaslı ve bölgede sosyoekonomik kalkınma odaklı tüm aktörleri içeren bir plan hazırlık süreci tasarlanmıştır (Şekil 1).

Süreç aşamaları aşağıdaki gibidir:

1. Paydaş analizi çalışmaları
2. Sektörel/tematik analizler ve alt stratejiler
3. Mevcut Durum Analizi çalışmaları
4. 2014-2023 İzmir Bölge Planı portalı
5. İzmir Vatandaş Toplantısı
6. İzmir Kalkınma Çalıştayı
7. İlçe çalıştayları
8. Bölge mekansal gelişme şeması çalışmaları
9. Sonuçların derlenmesi, sentez, performans kriterlerinin belirlenmesi ve planın oluşturulması.

Şekil 1: 2014-2023 İzmir Bölge Planı Hazırlık Süreci

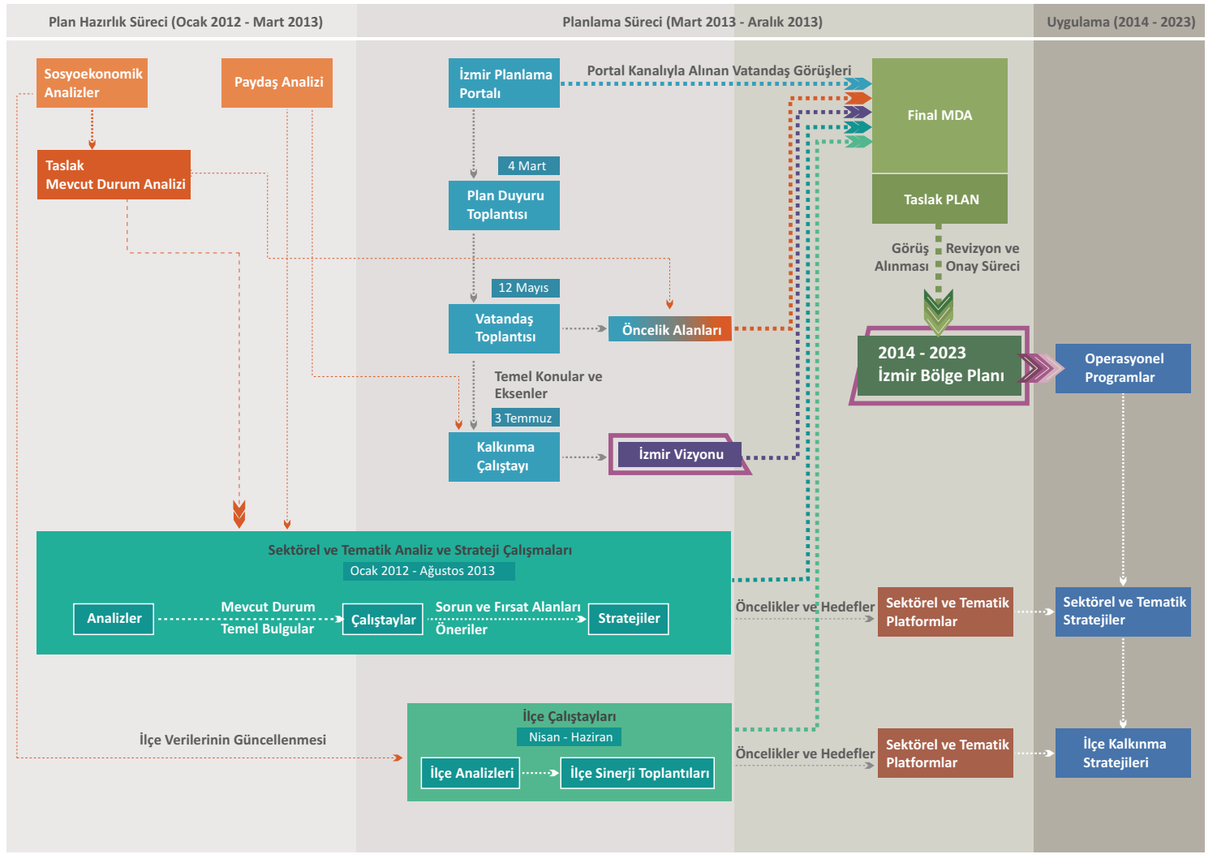

Paydaş Analizi

Stratejik planlamada durum analizinin bir parçası olan paydaş analizi, planın hazırlık aşamasından itibaren yerel paydaşların sürece dahil edilmesini sağlayabilmek açısından önemli bir araçtır. Paydaşlar, klasik paydaş haritalama yöntemi kullanılarak paydaşların etkisi/gücü ve paydaşların menfaati eksenlerinde analiz edilmiştir. Öte yandan, Arnstein Katılım Yelpazesi yaklaşımı çerçevesinde, paydaşların aşağıdaki katılım düzeylerine göre gruplaması gerçekleştirilmiştir.

- Bilgi verme
- Bilgi toplama
- İstişare
- Katılım
- İşbirliği
- Yetkilendirilmiş otorite

Paydaş haritalama ve katılım yelpazesi esas alınarak gerçekleştirilen paydaş analizi sonucunda, İZKA Kalkınma Kurulu üyelerinin de aralarında bulunduğu, bölgedeki kurum ve kuruluşların plan hazırlık ve uygulama süreçlerindeki yerleri analiz edildi.

Bu analiz ışığında, planın katılımcılık temel ilkesine dayalı çalışmalar yürütülmüş olup, uygulama aşamasında da paydaşların etkin bir şekilde rol almaları hedeflenmektedir.

Sektörel/Tematik Analizler ve Alt Stratejiler

İZBP hazırlık çalışmaları kapsamında izlenen sürecin ilk aşaması sektörel ve tematik analizlerin gerçekleştirilmesi oldu. Bu analiz çalışmaları, konularında deneyimli üniversite ve kurumlarla işbirliği halinde yürütüldü. Hazırlık aşamasından itibaren bölgedeki paydaşların sürece dahil olmasına özen gösterildi. Analiz çalışmalarını, bu çalışmaların bir kısmı için tematik ya da sektörel bölgesel stratejilerin hazırlanması süreçleri takip etti. Bu çalışmalar, bölgesel alt stratejilerin hazırlanmasında ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleşen çalıştayları da içermektedir. Bu kapsamda yapılan analiz ve alt strateji çalışmaları aşağıda sıralanmaktadır:

- RAS algoritması, LQ Yöntemi, yapısal analiz, endüstriyel bağınlaşma ve çoğaltan analizleriyöntemleri ile gerçekleşen "**İzmir Bölgesel Girdi-Çıktı Analizi**",

- Kuşak bileşenleri nüfus projeksiyonu, ekonomik baz tekniği, ekonomik temel çarpanı, yerel-temel işgücü ayrımı, sabit pay / sabit büyüme / değişken pay tekniği, yer seçimi (lokasyon katsayısı, LQ) analizi, merkezi eğilim ve dağılım ilişkin mekansal istatistik yöntemleri, mekansal otokorelasyon teknikleri, mekansal etkileşim modelleri, çekim modeli temelli kentsel fonksiyon dağılım modelleri yöntemleri ile gerçekleştirilen "**İzmir İli Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti**"

- Üç yıldız yöntemi, küme iş ve ihtiyaç analizi, kümelenme düzeyi analizi, küme dinamiği analizi ile gerçekleştirilen "**İzmir Kümelenme Analizi**", bu analiz ışığında ilgili kurumlarla birlikte hazırlanan "**İzmir Kümelenme Stratejisi**",

- Envanter çalışması, alan araştırması, derinlemesine mülakat ve odak grup çalışmaları sonucu ortaya çıkarılan "**İzmir Sivil Toplum Araştırması**"

- Yoğunlaşma ve pazar analizi, kümelenme analizi, GZFT, kuruluş yeri faktörleri analizi ve yüzyüze görüşme yöntemleri ile hazırlanan "**İzmir İli Yatırım Konuları Araştırması**"

- Odak grup görüşmeleri, birebir derinlemesine görüşmeler, girişimcilik ekosistemi analizi, karşılaştırma analizleri, ikincil veri temini ve analizi yöntemleri ile gerçekleştirilen "**İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi**"

- Derinlemesine görüşmeler, 3 yıldız analizi, GIS analizleri, ikincil veri temini ve analizi yöntemi ile gerçekleştirilen "**İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri ve Gelişme Stratejisi**"

- İkincil veri temini ve analizi, literatür taraması, katılımcı çalıştay, GZFT analizi, mülakat ve anket yöntemlerine dayalı olarak hazırlanan "**İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu**"

- Delfi anketi, fark (GAP) analizi, senaryo geliştirme yöntemleri, ikincil veri temini ve analizi, mekansal dağılım analizleri, çekirdek yoğunluk analizi yöntemleri ve ilgili kurumların katılımıyla düzenlenen çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan "**İzmir Bilgi Toplumu Temelli Kalkınma Stratejisi**"

- Gerçekleştirilen literatür taraması, saha araştırması, ikincil veri temini ve analizi, çalıştay sonucu ortaya çıkan "**İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi**"

- İkincil veri toplanması ve analizi, saha analizi, ekosistem analizi sonucu ortaya çıkarılan "**İzmir Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesi Analizi**" çalışması ve bu analiz ışığında ilgili kurumlarla birlikte hazırlanan "**İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi**"

- *Guidefish* strateji planlama modeli, algı araştırması, yüzyüze kantitatif araştırma, birebir video röportaj, online anket, yüzyüze derinlemesine görüşmeler, barometre online araştırma, değer haritaları, kıyaslama analizleri, hedef kitle analizi, GZFT analizleri yöntemleri sonucu gerçekleştirilen "**İzmir Kentsel Pazarlama Strateji Planı**"

- UNDP Kapasite Değerlendirme Metodu, çok ölçütlü karar verme metodu, entropi metodu, basit sıralama metodu, saha görüşmeleri ve çalıştay yöntemlerine dayanarak hazırlanan **"İzmir'de Temiz Üretim (Ekoverimlilik) Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Strateji Çalışması"**

- Alan araştırması ve envanter çalışması ile gerçekleştirilen **"İzmir İli Yatırım Konuları Araştırması"**

Bu analiz ve strateji çalışmaları kapsamında düzenlenen çalıştayların yanı sıra "İstihdam ve Mesleki Eğitim Çalıştayı" gerçekleştirildi. İzmir'de işgücü piyasası ve mesleki eğitim konularıyla ilgili olarak faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarca 2013 İzmir Mevcut Durum Analizi'nin istihdam ve mesleki eğitime ilişkin temel bulguları katılımcılarla paylaşıldı. İZBP kalkınma çerçevesinin istihdam ve mesleki eğitimle ilgili olan öncelik ve hedefleri değerlendirildi.

Düzenlenen çok sayıda toplantı/çalıştay ile analiz ve strateji çalışmalarına ilgili gruplardan katkı ve katılım sağlandı. Bilişim, turizm, yenilik, kümelenme, ekoverimlilik, istihdam ve mesleki eğitim, kültür ekonomisi ve su ürünleri sektöründe strateji ve eylem planının belirlenmesi için düzenlenen çalıştaylara sektör temsilcileri ağırlıklı olmak üzere ilgililer katıldı. Bu çalıştaylarda bilgi ve deneyim paylaşımına imkan tanınarak konular farklı boyutlarıyla değerlendirildi. Bu analiz ve alt strateji çalışmalarının hazırlanması sırasında düzenlenen "İzmir Bölge Planı Hazırlık Toplantısı" ile hem farklı konularda çalışan analiz gruplarının bir araya gelmesi ve bilgi/görüş alışverişi yapmaları sağlandı. Ayrıca Kent Konseyi ile İzmir'in kalkınma önceliklerine ilişkin bir gençlik çalıştayı düzenlendi. Tüm bu grupların İzmir Bölge Planı hazırlama sürecine ilişkin görüş ve önerileri alındı.

Mevcut Durum Analizi

Mevcut Durum Analizi çalışmalarının amacı bölge için doğru gelişme ekseni, strateji ve hedeflerinin ortaya konmasını sağlayabilmektir. Bu amaçla Bölge Planı hazırlıkları yapılırken ilk adım bölgenin bir resmini ortaya koyacak niteliksel, niceliksel verilere dayalı raporlar, analizler ortaya konması oldu. Çalışma sonucunda bölgenin sorunları ve potansiyelleri ortaya çıkarıldı. Mevcut Durum Analiz çalışmaları kapsamında gerçekleştirilmiş ön analizlerin bütüncül bir değerlendirilmesi sonucu İzmir'e ilişkin derinlemesine bir sentez çalışması ortaya çıkarıldı. Ortaya çıkarılan "İzmir Mevcut Durum Analizi", üniversiteler dahil olmak üzere paydaş analizi katılım yelpazesinde yer alan tüm düzeylerden kurumlara görüş ve değerlendirme almak üzere gönderildi. Görüş ve değerlendirmelerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesini sağlayabilmek adına Görüş Bildirme Formu kullanıldı.

2014-2023 İzmir Bölge Planı Portalı

Planlama sürecine İzmirlilerin doğrudan katılımını sağlamak üzere bir internet portalı oluşturuldu. Plan kapsamında tamamlanan analizler, araştırmalar ve 2013 Mevcut Durum Analizi taslağı portal kanalıyla paylaşıldı ve görüş önerileri bu portal aracılığıyla da toplandı. İzmir Bölge Planı Portalı (www.izmiriplanliyorum.org) süreçte dinamik katılımı sağlamak ve süreç hakkında İzmirlilere ve kurumlara bilgilendirmeler yapmak amacıyla kullanılmaktadır.

İzmir Vatandaş Toplantısı

İzmir'in kalkınma önceliklerine doğrudan vatandaş katkısını almak amacıyla, rastsal yöntemle yapılan davet sonucu yaklaşık 500 kişinin katılımıyla İzmir Vatandaş Toplantısı gerçekleştirildi. Bölge Planı hazırlık sürecinde ilk kez kullanılan bu katılımcılık yöntemi ile İzmir'de yaşayanların 2023 yılında İzmir'i nasıl görmek istediği, bununla ilgili kalkınma önceliklerinin neler olması gerektiğine yönelik görüşleri alındı. Bu toplantıyla vatandaşın plan önceliklerine ilişkin görüşleri katkısı alınarak, aynı zamanda bölge planının geniş kesimlere tanıtılması sağlandı. Toplantı hazırlıkları kapsamında, toplantı tarihinden 10 gün önce rastsal yöntem ile İzmir merkez ve ilçelerini kapsayacak şekilde toplamda 117 bin kişi davet edildi. Bu çalışmayı desteklemek ve kamuoyunda duyurmak amacıyla portal yayını yanı sıra, görsel malzemeler ile İzmir'in tüm ilçelerini kapsayacak şekilde tanıtım çalışmaları gerçekleştirildi. Bununla birlikte, toplantı yönteminin gerekliliği olarak ihtiyaç duyulan masa moderasyonu için İzmir Üniversiteler Platformu aracılığıyla bildirimde bulunan 110 gönüllü öğrenciye sertifikalı moderasyon eğitimi verildi. Tüm bu hazırlıklar sonucunda gerçekleşen Vatandaş Toplantısı'na yaklaşık 500 yurttaşın katılımı sağlandı ve 3 eksen, 10 öncelik ve 39 hedef üzerinde toplu müzakere ve canlı anket uygulamaları gerçekleştirildi.

Bu çalışmaların İzmir Bölge Planı'na girdi sağlayacak şekilde, temel bileşenler analizi yöntemi sonucu ortaya çıkan sonuçların raporlanması sağlandı.

İzmir Kalkınma Çalıştayı

Analiz çalışmaları, çalıştaylar, vatandaş toplantısı çıktılarının ışığında, yeni dönem için belirlenen taslak kalkınma çerçevesine katkı sağlanması ve bunun değerlendirilmesi için yaklaşık 120 kurumsal paydaşın katılımı ile yapılandırılmış bir çalıştay düzenlendi. Bu çalıştayda mevcut durum analizi, önceki plan döneminin değerlendirilmesi ve yeni dönem için oluşturulan gelişme eksenleri ve öncelikler girdi olarak kullanıldı. Toplantıda bu temel girdiler değerlendirildi ve öncelikler doğrultusunda proje fikirleri geliştirildi. Toplantıda ayrıca, alınacak karara göre yeni bir bölge vizyonu oluşturulmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirildi. Çalıştay, kalkınma kurulu üyeleri ve paydaş analizinde belirlenen kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleştirildi.

İlçe Çalıştayları

İzmir Bölge Planı'nın ilçelerdeki yerel sorun ve fırsatları değerlendiren bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konmasını sağlamak üzere İzmir ilçelerine yönelik de bir süreç tasarlandı. Bu kapsamda, ilçeler düzeyinde ilgili aktörlerin planlama sürecini sahiplenmesi ve ilçelerin temel önceliklerinin belirlenmesi amacıyla ilçe toplantıları gerçekleştirildi. Bu toplantılarda her ilçe özelinde yapılmış olan analiz çalışmaları ve MDA bulgularını içeren bir sunum gerçekleştirildi ve ardından katılımcıların sunulan verilere ilişkin görüşleri alındı. İlçenin avantajlı, dezavantajlı olduğu konular ile sorun ve çözüm önerileri de katılımcılarla tartışıldı. İlçe toplantılarının tamamlanmasının ardından her ilçe için "ilçe raporları" hazırlandı. Gerçekleştirilen toplantılarda ilçede bir platform oluşturulması önerildi ve uygulanmasına yönelik faaliyetlerin hayata geçirilmesi hedeflendi. Bu çalışmalarla her bir ilçenin kendine özgü öncelikleri doğrultusundaki kalkınma hedefleri yanı sıra, ilçelerin birbiri ile ilişkili, birbirini destekleyen bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmesi hedeflendi.

Bölge Mekansal Gelişme Şeması

Planın mekansal boyutunu oluşturacak sentez harita ve plan öngörüleri yansıtılarak bölge mekansal gelişme şemaları hazırlandı. Bölge planı kapsamında belirlenen gelişme ekseni ve önceliklere ilişkin verilmiş kararlar mekana yansıtıldı ve öncelikler arasındaki mekansal tutarlılık sağlandı.

Analizler ve Sonuçların Derlenmesi, Sentez ve Planın Yazımı

Analiz çalışmaları, çalıştay çıktıları, raporlar ve ulusal strateji belgelerinin yeniden gözden geçirilmesiyle sağlanan girdilerle birlikte, Plan'ın eksen, öncelik ve hedefleri gözden geçirildi ve üç gelişme ekseni tespit edildi.

Plan, yerel paydaşlar düzeyinde yeniden görüş alışverişi yapıldıktan ve bu görüşler değerlendirildikten sonra Yönetim Kurulu tarafından onaylandı ve ardından Kalkınma Bakanlığı'na gönderildi.

Ulusal stratejilerle uyumlu olarak, bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulan gelişme eksenleri, öncelik ve hedefler, İzmir için belirlenen vizyona ulaşmayı sağlayacak temel adımları içermektedir.

Tablo 1: 2014-2023 İZBP Hazırlık Sürecinde Gerçekleştirilen Toplantılar

Çalışma Başlığı	Kapsam	Katılımcı Sayısı
Sektörel/Tematik Analizler ve Alt Strateji Çalışmaları Kapsamındaki Toplantılar	Sektör ve tema ile ilgili tüm kurum ve kuruluş temsilcilerinden analizler üzerine görüş alındı, sektörel ihtiyaç, öncelik, hedef ve eylemler konusunda çalıştaylar yapıldı.	854
Mevcut Durum Analizi Toplantıları	İzmir Mevcut Durum Analizi, planlama çalışmaları ve İzmir'in öncelikleri ile ilgili görüş ve öneriler alındı.	285
İzmir Vatandaş Toplantısı	Tüm plan sürecine yönelik katkı alındı.	500
İzmir Kalkınma Çalıştayı	Genişletilmiş Kalkınma Kurulu ile birlikte gelişme kesenleri, öncelikler ve hedefler değerlendirildi ve hedeflere yönelik proje ve yönetişim modeli önerileri alındı.	120
İlçe Çalıştayları	Mevcut Durum Analizi hakkında bilgilendirme ve plana yönelik görüşler alındı.	448
Toplam		**2.207**

Torbalı, İzmir

3 Plan Vizyonu, Temel İlke ve Gelişme Eksenleri

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın (İZBP) vizyonu "**Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten, Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir**" olarak belirlenmiştir. Bu vizyona ulaşılırken temel alınacak ilkeler aşağıdadır:

- **Sosyal İçerme**
- **Sürdürülebilirlik**
- **Katılımcılık**
- **Yenilikçilik**

Sosyal İçerme

Sosyal içerme ilkesi, bireylerin mevcut toplumsal düzende eğitim, sağlık, kültür, istihdam gibi alanlara erişimi ve fırsat eşitliği çerçevesinde bu alanlarda kendilerini etkin biçimde var edebilmeleri koşulunu ifade eder. Sosyal içermeye yönelik uygulamalar, toplumsal alandaki çeşitli dezavantajların (engellilik, yoksulluk, vb.) tetiklediği ayrımcılığı ve sosyal dışlanmayı ortadan kaldıracak politikaları kapsar. İZBP, öngördüğü öncelik ve hedefler kapsamında tüm süreçlerde sosyal içermeyi genel bir ilke olarak benimsemektedir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, insan yaşamının gereksinimleri ve doğal kaynakların mevcudiyeti arasında bir denge kurarak ekonomik, çevresel ve toplumsal boyutlarıyla bugünden geleceğe uyumlu bir planlama ve programlama yapılmasını amaçlayan bütünsel bir yaklaşımdır. İZBP kapsamında ele alınan her eksen, öncelik ve hedef, bölgesel kalkınmayı sürdürülebilir kılacak bütünsellikte ele alınmıştır.

Katılımcılık

Toplumsal diyalog ve katılımcılık güçlendirilerek toplumsal katkı ve sahiplenmenin sağlanması esastır. Bu yüzden vatandaşın memnuniyeti ve karar alma süreçlerine dahil edilmesi önem taşımaktadır. İZBP, İzmir Kalkınma Ajansı koordinasyonunda, İzmir'deki kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede, yüzyüze görüşmeler, tematik ve sektörel çalıştaylar, Vatandaş Toplantısı, Kalkınma Çalıştayı, çalışma ziyaretleri gibi araçlarla her düzeyde katkı sağlanmış olup, İZBP'nin uygulama sürecinde de katılımcılık esastır.

Yenilikçilik

Yenilikçilik ilkesi bölge planının hazırlık ve uygulama sürecindeki çalışmaların etkinliğini artırmaya yönelik yeni bakış açısı, farklı yöntem ve mekanizmaların ortaya konulmasını esas almaktadır. Bu ilkeye dayanarak planlama döneminde tüm süreçlerde analiz, strateji geliştirme, uygulama aşamalarında etkililik ve etkinlik sağlayacak yeniliklerin gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

İZBP, sahip olduğu vizyonun gerçekleştirilmesi için şu üç temel gelişme eksenini ortaya koymuştur:

- Güçlü Ekonomi

  Bölgesel ekonomik çeşitliliğin yarattığı sıçrama kapasitesini, yüksek katma değerli ve sürdürülebilir bir üretim anlayışıyla değerlendirmek.

- Yüksek Yaşam Kalitesi

  Bölgede gerçekleşen ekonomik ve sosyal faaliyetleri destekleyecek şekilde, yaşayan memnuniyetini artırmak, çevreye duyarlı, insan yaşamına saygılı sürdürülebilir bir şehir gelişimini sağlamak.

- Güçlü Toplum

  Eğitim ve istihdam koşullarını ve sosyal hizmetler, sağlık, kentleşme, ulaşım, kurumsal karar mekanizmaları gibi diğer toplumsal süreçleri geliştirerek bireylerin ve tüm toplumsal kesimlerin bütünleşmesini sağlamak ve böylece güçlü bir toplum çerçevesi oluşturmak.

Konak, İzmir

İzmir (TR31) Bölgesi'ne Genel Bir Bakış

4.1 Dünya ve Avrupa'da Genel Eğilimler

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nı hazırlarken göz ardı edilemeyecek küresel ekonominin temel gelişmeleri 2008 yılı finansal krizi, dünyadaki yeni küresel işbölümü, iklim değişikliği, enerji sorunu ve inovasyon ekonomileri olarak öne çıkmaktadır.

Ulaştırma ve iletişimin kolaylaşması, maliyetlerin azalması dünya ticaretinin gelişmesine neden olmuştur. Gelişen dünya ticareti içinde Çin ve Hindistan başta olmak üzere Asya ekonomileri yükselmekte, buna karşılık ABD, Japonya ve diğer gelişmiş ülkelerin payı azalmaktadır. Çin ve Hindistan'ın başlangıçta düşük maliyetli işgücüne dayalı ucuz ve teknoloji düzeyi düşük üretimleri zamanla taklitçi veya yenilikçi yüksek teknolojili ürünlere doğru yayılmaya başlamıştır.1990-2012 yılları arasında İpekyolu ekonomileri hızlı bir dönüşüm geçirmiştir. 21. yüzyıl boyunca bu dönüşümün devam etmesi ve dünya ekonomisinde Avrasya ağırlığının artması beklenmektedir.

Finansal kriz sonucunda gelişmiş ve çoğu gelişmekte olan ülkede daralma veya ekonomik gerileme ortaya çıkmıştır. Çin ve Hindistan büyümeye devam ederek konumlarını güçlendirmiştir. Türkiye ise 2008 ve 2009 yılında sırasıyla düşük büyüme ve daralma olarak krizin etkilerini yaşamıştır.

Ekonomik ve mali kriz, dünyada işsizlik ve gelir dağılımı sorunları yaratmıştır. Petrol ve gıda fiyatlarının ani yükselişi ekonomik büyüme ve yoksullar üzerinde etkili olmuştur. Diğer taraftan iklim değişikliği, çevre sorunları, suyun kıtlaşması gibi konular çevresel sürdürülebilirliğin önemini güçlendirmiştir.

Önümüzdeki dönemde kentlerin yaşam ve ekonomi anlamında daha da öne çıkması beklenmektedir. Nüfus, istihdam ve ekonomik faaliyetler kentlerde yoğunlaşmaktadır. Kent nüfusunun artması, kırsal nüfusun azalması dünyada beklenen temel nüfus dinamikleridir. Nitelikli işgücü ise Ar-Ge ve yenilik kapasitesi yüksek olan kentlerde yoğunlaşmıştır.

Bu çerçevede, Türkiye'de olduğu gibi birçok bölgede bölgesel eşitsizlikler önemini korumaktadır. OECD'nin 2010 yılı verilerine göre, OECD ülkeleri ortalama Gini katsayısı 0,31 iken ülkemize ait katsayı 0,41 düzeyindedir. Bu katsayı değeriyle Türkiye, gelir dağılımı eşitsizliği listesinde Şili ve Meksika'dan sonra en yüksek değere sahip üçüncü ülke konumundadır.

Türkiye'nin İpekyolu ülkeleri ile tarihsel ve kültürel yakınlığı, Türkçe'nin değişik lehçeleri ile ticaret yapabilmesi, kapalı Hazar Havzası ile Orta Asya devletlerine denize uzanma imkanı sağlaması, yeni İpekyolu'nun ve boru hatlarının geçiş noktası olması avantajları arasındadır. Bu avantajlar Türkiye'nin 2023 yılına doğru dünya enerji piyasalarının oluşumunda rol alması ve İpekyolu lojistiğinde söz sahibi olması için fırsatlar sunmaktadır.

Ayrıca dünyada etkili olan yaşlanma ve uluslararası göç hareketlerinin de Türkiye'de giderek daha fazla önem kazanması beklenmektedir. Metropollerin, sanayi ve turizm kentlerinin büyüyen küresel göç hareketlerinden giderek daha fazla pay alması ve yaşlanma konusunun giderek daha belirginleşmesi beklenmektedir.

2007-2013 döneminde uygulanan Avrupa Birliği (AB) Uyum Politikası bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmada kaynakların büyük bölümü yeni katılan ülkelere kaymıştır. Uyum politikası AB'nin belirlediği Lizbon Stratejisi'ne ulaşmak için araç olsa da hedeflerin birçoğuna ulaşılamadığı görülmüştür. 2010 yılında hazırlanan Avrupa 2020 Stratejisi de Avrupa'da akıllı büyüme, sürdürülebilir büyüme ve kapsayıcı büyüme kavramlarını önceliklendirmiştir.

Uyum fonlarına ilişkin en önemli uygulama aracı olan yapısal fonlar yakınsama bölgeleri, geçiş bölgeleri ve rekabet edebilirlik bölgeleri olarak tahsis edilmiştir. Tematik konulara yoğunlaşmanın önem kazanacağı görülmektedir. Yapısal fon tüzükleri ile belirlenen 11 tematik öncelik şu şekildedir:

1. **Ar-Ge ve yenilik**
2. **Bilgi ve iletişim teknolojileri**
3. **KOBİ'ler**
4. **Daha az karbon salınımı**
5. **İklim değişikliğine uyum**
6. **Çevrenin korunması ve verimli kaynak kullanımı**
7. **Sürdürülebilir ulaşım ağları**
8. **İstihdam ve işgücü hareketliliğinin desteklenmesi**
9. **Sosyal içerme ve yoksullukla mücadele**
10. **Eğitim ve yaşam boyu öğrenme**
11. **Kurumsal kapasite ve etkin kamu yönetimi**

Ayrıca 2014-2020 döneminde mekan bazlı politika tasarımı ve uygulanması konusu öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım bölgelerin kendi ihtiyaçlarına uygun politikaları tasarlama ve bunlara yönelik uygulama araçlarının geliştirilmesini içermektedir.

AB alansal gündemi tarafından belirlenen 6 mekansal öncelik bulunmaktadır:

1. Çok merkezli ve dengeli mekan organizasyonu
2. Entegre kalkınma (kent-kır)
3. Bölgeler arası işbirliği
4. Güçlü yerel kalkınma dinamikleri
5. Mekansal erişilebilirlik
6. Ekolojik, kültürel ve doğal değerlerin yönetimi.

AB'de ve Türkiye'de bölgesel politikaların uygulanmasında Düzey 2 bölgeleri temel alınmaktadır. Türkiye'de üç farklı düzeyde oluşturulan istatistiki bölge birimlerine göre Düzey 3 bölgeler 81 ile karşılık gelmekte, komşu iller 26 Düzey 2 bölgeyi oluşturmakta ve komşu Düzey 2 bölgeleri 12 Düzey 1 bölgeyi meydana getirmektedir.

4.2 Türkiye'deki Genel Eğilimler

Türkiye nüfusu 2000'li yıllarda durağan bir yapıya bürünmüştür. Nüfus artış hızındaki azalma eğiliminin 2025 yılına kadar sürmesi beklenmektedir. Türkiye'nin doğusuna gidildikçe doğum oranları yükselmektedir. Batısında ise özellikle alınan göç nedeniyle nüfus artış hızı daha yüksektir. Yaş bağımlılık oranı ülke genelinde azalmasına rağmen Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde çok yüksek oranda seyretmektedir.

Doğurganlık hızının düşmesi, sağlık koşullarında iyileşmeye bağlı olarak yaşam süresinin uzaması, nüfusun yaş dağılımının da değişmesine yol açmıştır. Genç nüfusu ile bilinen Türkiye yaşlanmaya başlamaktadır. 2023'de ülke nüfusunun 82 milyona çıkması, yaşlı oranının % 7'lere ulaşması ve doğurganlık hızının yavaşlaması beklenmektedir.

Şekil 2: Yıllar itibariyle Türkiye'de Nüfus, Nüfus Artış Hızları ve Projeksiyonları (‰)

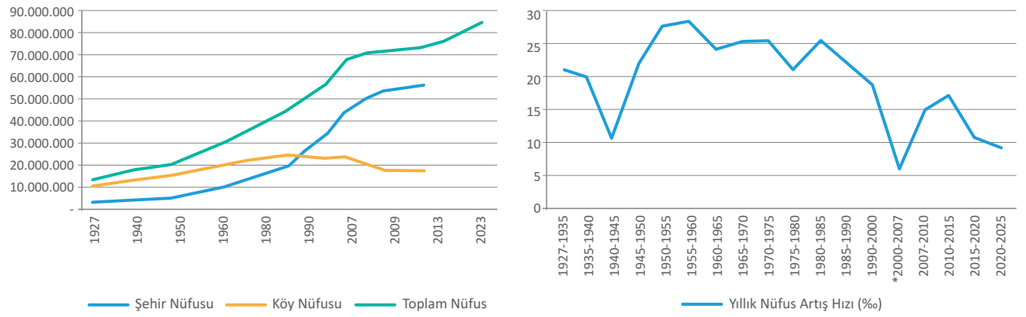

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı BGUS Taslağı, 2012

Göçün etkisi ile batı illerinin nüfusunun daha da artması, küçük illerin ise daha da küçülmesi beklenmektedir. Turizmin yoğun olduğu Antalya, Muğla ve Aydın gibi güney illerinde de hızlı nüfus artışının devam etmesi beklenmektedir. Diğer yandan, 1950'li yıllardan itibaren ülkenin doğusundan batısına doğru yaşanan yoğun göç, günümüzde azalma eğilimine girmiştir.

Şekil 3: 1975-2000 Yılları Arasında Dönemler İtibari ile Net Göç Hızı

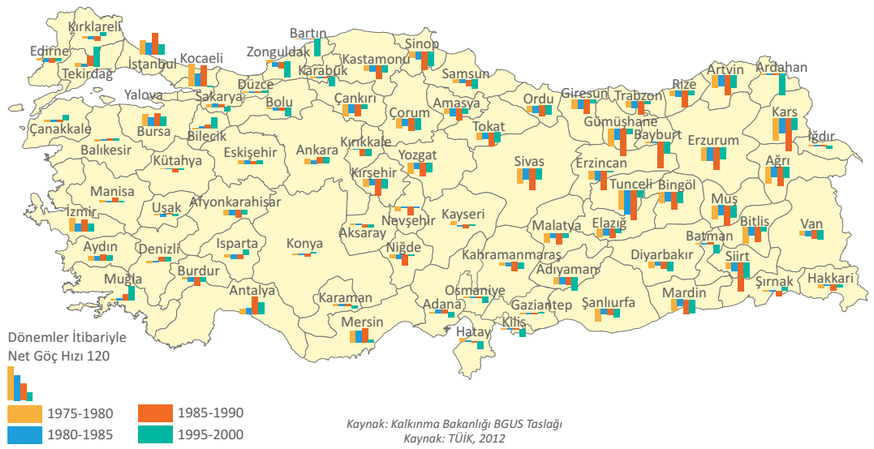

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı BGUS Taslağı
Kaynak: TÜİK, 2012

İstanbul her bölgeden göç alıp her bölgeye göç vermektedir. Ege Bölgesi kendi içinde aldığı ve verdiği göç ile öne çıkmaktadır. İzmir'in de aralarında olduğu Aydın, Muğla gibi gelişmiş illerin varlığı, göçün bölge içinde tutulabilmesine olanak vermiştir. Bu anlamda İzmir Ege Bölgesi'nin en büyük ili olması itibari ile aynı zamanda bir göç çekim merkezidir.

Türkiye'de eğitim düzeyi açısından en yüksek bölge Ankara'dır. Üniversite ve üzeri eğitim durumuna sahip nüfusun 15 yaş üzeri nüfusa oranı Ankara'da 17,9 olurken, bunu en yakın takip eden İzmir'de % 12,7, İstanbul'da % 12,6'dır.

4.3 TR31 İzmir Bölgesi

> **"Nüfus yoğunluğu, kent nüfusu oranı ve nüfus artışı açısından Türkiye ortalamasının üzerinde değerlere sahiptir."**

Nüfus yoğunluğu Türkiye'de 98, AB ülkelerinde 116, İzmir'de 333'tür. Nüfus artışı uzun zamandır Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Projeksiyonlar nüfus artış hızının 2023'de Türkiye ortalaması altında kalacağını ve İzmir'in bu açıdan 22. sırada yer alacağını göstermektedir. AB ortalamasında nüfus artış hızı % 0,25, Türkiye için % 1,3, İzmir'de % 5,3'tür.

Şekil 4: İllere Göre Ortalama Nüfus Artış Hızları (binde), 2012-2023

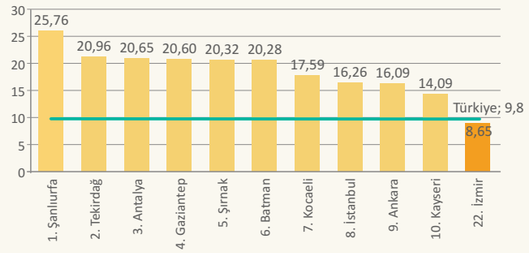

Kaynak: TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü, 2012

> **"Türkiye ortalamasından daha yaşlı bir görünüme sahiptir."**

Türkiye'de son 50 yılda doğurganlık hızı 6,9 çocuktan 2,03 çocuğa düşmüş ve doğuşta beklenen yaşam süresi 43,6 yıldan 74,5 yıla yükselmiştir. Demografik değişimler nüfusun yaşlanmasına yol açmıştır. İzmir'de ortanca yaş 34,1 ile Türkiye'den (30,1) yüksektir. Yaşlanma ise ortalama yaşın 41,2 olduğu AB ülkeleri boyutuna ulaşmamıştır. Genç nüfusun oranı ve yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının altındadır. Nüfus artış hızı, doğurganlık oranları, ölüm hızı gibi farklı değişkenleri dikkate alan projeksiyonlar gelecekte Türkiye ve İzmir'de yaşlı nüfusun artacağını göstermektedir. 2023 yılında ortanca yaşın Türkiye'de 34, İzmir'de 38,9 olması beklenmektedir.

Şekil 5: İllere Göre Ortanca Yaş, 2023

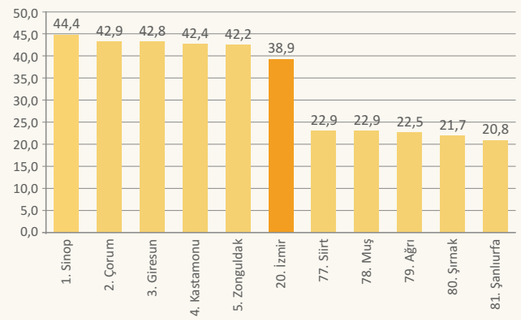

Kaynak: TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü, 2012

> **"İzmir'in göç hızı yavaşlamaktadır."**

Yıllar boyunca yüksek oranda göç alan illerin başında gelen İzmir'in net göç hızında son dönemlerde büyük düşüş görülmektedir. 1990'da binde 64, 2000 yılında binde 40 civarında olan net göç hızı 2011 yılında binde 2,26 olmuştur.

> **"Bölge toplam nüfusu artmakta ancak ilçeler bazında farklı nüfus dinamikleri sergilenmektedir."[1]**

2008-2012 döneminde Konak, Kınık, Karaburun, Bayındır, Beydağ ve Kiraz ilçelerinin nüfusu azalmış, bunun dışındaki ilçelerde nüfus artmıştır. Aliağa ve Güzelbahçe en yüksek nüfus artışı gösteren ilçelerdir. Nüfus artışının Aliağa'da sanayi gelişimi, Güzelbahçe'de ise hızlı konut gelişimine bağlı olduğu söylenebilir. Kıyı ilçeleri olan Dikili, Foça ve Seferihisar ile son yıllarda sanayisi gelişimi gösteren Torbalı önemli nüfus artışı yaşayan diğer ilçelerdir.

Bu fotoğraf kent ve kır nüfuslarına göre ayrıştırıldığında, Karaburun ve Beydağ hem kentsel hem de kırsal nüfus kaybı ile öne çıkmaktadır. Kırsal karakterle öne çıkan bu ilçelerde yaşam kalitesini artıracak ve yerel potansiyele uygun, ekonomik çeşitliliği artıracak uygulamalar geliştirilmelidir. Kuzeyde Bergama ve Kınık, güneyde Torbalı, Bayındır, Selçuk ve Tire; doğuda Ödemiş ve Kiraz sadece kırsal nüfus kaybı yaşayan, kentsel nüfusu artan ilçelerdir. Bu ilçelerde nüfusun köylerden ilçe merkezine, diğer ilçelere veya merkeze doğru kaydığı düşünülebilir. İzmir'in üç ilçesinden birinde, merkez dışındaki ilçelerin neredeyse tümünde gözlenen kırsal nüfus kayıpları, İzmir'de kırsal yerleşimlerin nüfus kaybını yavaşlatacak, kırsal ekonomileri canlandıracak tedbirlerin gerekliliğini işaret etmektedir. Öte yandan Konak ilçesinde kentsel nüfusun kısmen de olsa düşmesi, ilçede yürütülen kentsel dönüşüm çalışmalarının sonucu olarak değerlendirilmekte ve aynı zamanda merkezin canlandırılmasına politikaların gerekli olduğunu göstermektedir.

Şekil 6: İzmir İlçelerinde Kent Nüfusu ve Kır Nüfusunun Değişimi, 2008-2012

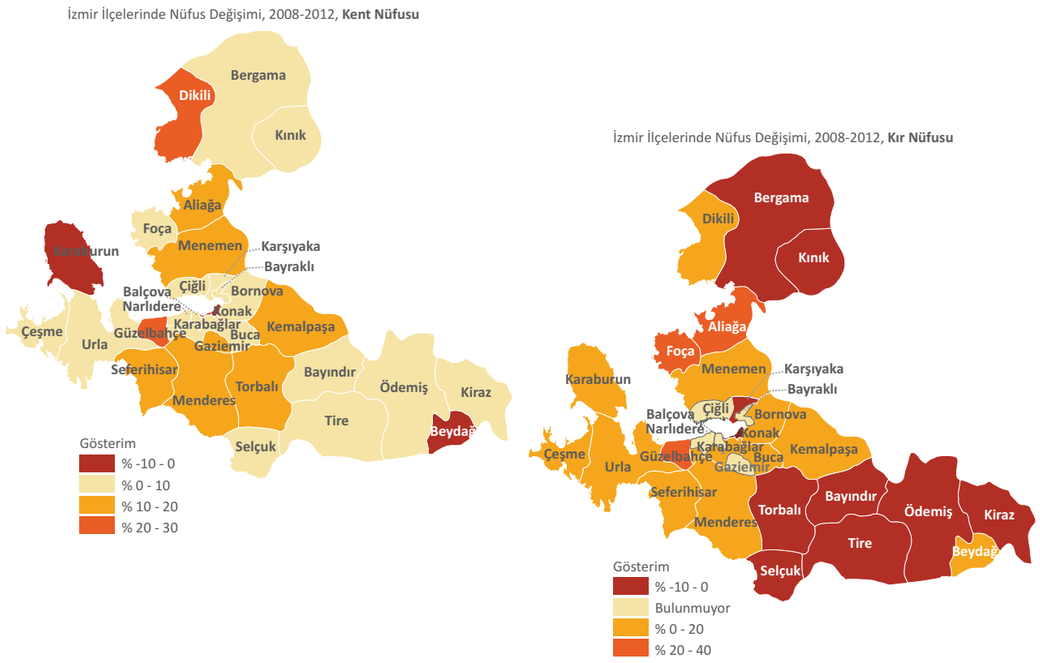

[1] Tespit ve görseller Saygın Can Oğuz tarafından İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde yürütülen "Kentsel Değişim Dinamikleri, İzmir Örneği, 1927-2010" başlıklı yayınlanmamış doktora tezinden alınmıştır.

“Ortalama eğitim süresi artmasına karşın okul öncesi eğitim ile özel eğitim hizmetlerinin erişilebilirliği ve mesleki eğitimin işgücü piyasası ihtiyaçlarını karşılama düzeyi yetersizdir.”

İzmir'de okuryazarlık oranı % 97,7 düzeyindedir. 7,9 yıl olan ortalama eğitim süresiyle, Düzey 2 bölgeleri arasında Ankara'nın (8,6 yıl) ardından ikinci sırada yer almaktadır. Bölge'de ortalama eğitim süresi orta-uzun vadede artış eğilimi göstermesine karşın halen AB ortalamasının ve gelişmiş ülkelerin gerisindedir.
2011-2012 öğretim yılında 4-5 yaş grubu okul öncesi eğitimde yakalanan net okullaşma oranı İzmir'de % 59,6 düzeyindedir. Bu düzey ülke ortalamasının (% 44) üzerinde olmasına karşın erken çocukluk eğitiminin zihinsel gelişime yüksek katkısı göz önünde bulundurulduğunda yeterli değildir. Diğer taraftan, mesleki eğitime yönelik ilginin ülke geneline paralel ve fakat daha güçlü olarak artması, derslik başına öğrenci sayısı açısından İzmir (41) ile ülke ortalaması (35) arasındaki farkın açılmasına yol açmıştır. İzmir işgücü piyasası talep analizleri mesleki eğitimin piyasa gereksinimlerini karşılamakta yetersiz kaldığına işaret etmektedir. Bu çerçevede, mesleki eğitimin özellikle uygulama boyutunun etkinliğinin artırılması gerekliliği karşımıza çıkmaktadır.

“İzmir, uluslararası düzeyde üniversiteler kenti olma potansiyeline sahiptir.”

Dördü devlet, beşi vakıf üniversitesi olmak üzere toplam dokuz üniversite, çok sektörlü ekonomik yapısı, Akdeniz ve Balkan ülkeleriyle olan tarihsel ve kültürel bağları ve akademisyenlerle öğrenciler için sunduğu yüksek yaşam kalitesiyle İzmir, uluslararası düzeyde üniversiteler kenti olma potansiyeli taşımaktadır. Mevcut üniversitelerin uluslararası nitelikte eğitim ve yenilik potansiyelinin güçlendirilmesi, etkili tanıtım çalışmaları ve eğitime yönelik ulusal ve uluslararası yatırımların desteklenmesiyle bu potansiyel hayata geçirilebilecektir. Kentin tüm üniversitelerinin temsil edildiği İzmir Üniversiteleri Platformu'nun bu yöndeki iradesi, süreç için güçlü sinerji yaratmaktadır.

“İzmir'de güçlü bir yönetişim yapısı bulunmaktadır.”

İzmir Bölgesi düzeyinde iyi yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesi amacıyla çok sayıda ve farklı düzeylerde faaliyet gösteren koordinasyon yapıları bulunmaktadır. İzmir Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu, İzmir Kent Konseyi, İzmir Ekonomik Kalkınma Koordinasyon Kurulu, İzmir Üniversiteler Platformu ve çeşitli sektörel ve tematik platformlar önemli bölgesel yapılardır. Dernek ve vakıflar olarak toplam 11.372 STK kurulmuştur. 2011 itibariyle 4.923 dernek ve 190 vakıf faal vaziyettedir. 150 yıllık dönem içinde kurulmuş tüm STK'lar amaçlarına göre incelendiğinde, ilk üç sırada eğitim (% 16), ekonomik dayanışma (% 13,2) ve spor-gençlik (% 11,2), ve dini (% 11,1) konular bulunmaktadır.

STK'ların ekonomik, politik, hukuki, yönetsel anlamda yaygın sorunları mevcuttur. Ayrıca toplumda sivil topluma dahil olma bilincinin yükseltilmesi ve gönüllülüğü teşvik etmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Seçimlere katılım oranı, dernek sayısı, intihar oranı, boşanma oranı, gazete ve dergi tirajı, vergi tahsilat-tahakkuk oranı, net göç hızı, elektrik kayıp-kaçak oranı ve eğitimli nüfus oranı verileri değerlendirildiğinde, İzmir sosyal sermaye açısından Türkiye'deki en gelişmiş bölge olarak öne çıkmaktadır.

“2009 yılında ülke geneli ile paralel olarak sıçrama yapan işsizlik oranı azalma eğilimindedir.”

2004-2007 döneminde azalma eğilimi gösteren işsizlik oranı, ülke geneline paralel olarak 2009 yılında bir sıçrama yaşamış, krizin etkilerindeki hafiflemeyle birlikte izleyen yıllarda gerileme başlamıştır. Ancak işsizlikteki gerileme, diğer bölgelerle kıyaslandığında, göreli olarak düşük hızla gerçekleşmiştir. 2012 yılı itibariye % 14,8 olan işsizlik oranı, İstanbul (% 11,3), Ankara (% 9,5) ve Türkiye (% 9,2) düzeylerinin oldukça üzerindedir.

Şekil 7: İzmir, Ankara, İstanbul ve Türkiye İşsizlik Oranları (%), 2004-2012

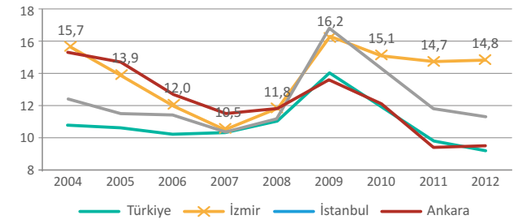

Kaynak: TÜİK, 2012

“Krizin ardındaki toparlanma döneminde istihdam, Türkiye ortalamasının üzerinde artış göstermiştir.”

Ekonomik krizin hissedilmesiyle başlayan süreçte İzmir istihdam verileri ülke geneli, Ankara ve İstanbul gerçekleşmeleriyle paralel seyir izlemiş ancak toparlanma sürecinde daha yüksek performans göstermiştir. İzmir istihdamı 2009 yılını izleyen süreçte 6,5 puan artarak 2011 yılında % 45,5 düzeyine ulaşmıştır. 2012 yılı itibariyle istihdam oranı 0,2 puan gerileyerek % 45,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oran İstanbul ile eşit, Ankara'nın 1,4 puan üzerinde, Türkiye ortalamasının 0,1 puan altındadır.

“İşsizliğin temel nedeni bölgede işgücüne katılım oranının görece yüksekliğidir.”

İzmir'in istihdam oranı Türkiye geneliyle aynı düzeylerde olmasına karşın işsizlik oranı Türkiye genelinin üzerinde seyretmektedir. Bu durumun temel nedeni İzmir'de işgücüne katılım oranının (% 53,2) Türkiye ortalamasının (% 50) üzerinde olmasıdır. İşsizlikteki sıçramayı izleyen dönemde istihdamda önemli düzeyde artış kaydedilmiş, ancak bu artış işgücüne katılımdaki artışı yeterince güçlü şekilde karşılayamamıştır.

“İşgücüne katılım oranındaki artışın temel belirleyeni kadınların işgücüne artan katılımıdır.”

2008-2012 döneminde Türkiye geneli işgücüne katılım oranlarına kadınlarda 5, erkeklerde 0,9 puan olarak yansıyan artışlar, İzmir'de (diğer iki metropol ile kıyasla daha yüksek düzeyde) sırasıyla 9,8 ve 6,1 puan olarak gerçekleşmiştir. Bu artışlar neticesinde 2012 yılında, İzmir'de işgücüne katılım oranı erkeklerde % 72,9 ve kadınlarda % 34,3 düzeyine ulaşmıştır. Gerek ülke genelinde gerekse İzmir'de erkeklerde işgücüne katılma oranı 2012 yılında bir önceki yıla göre 0,7 puan gerilemiş olmasına karşın kadınlarda artışın 2012 yılında da sürdüğü görülmektedir.

Şekil 8: Türkiye, İstanbul, Ankara ve İzmir'de Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranları

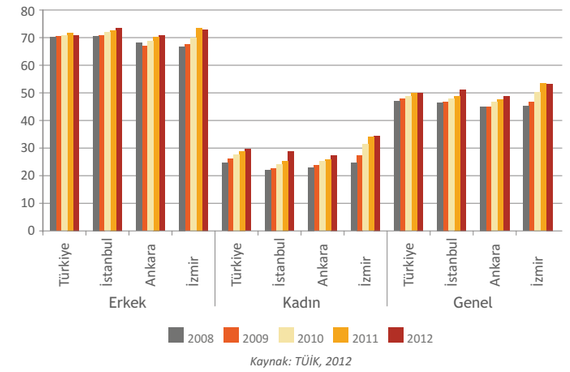

Kaynak: TÜİK, 2012

“İstihdamın sektörel dağılımına ilişkin uzun vadeli gözlemler özellikle sanayi sektöründe düşüş, hizmetler sektörünün payında yükselme olduğunu göstermektedir.”

2004 yılında İzmir istihdamında tarımın payı % 10,9, sanayinin payı % 36,9, hizmetler sektörünün payı % 52,2'dir. 2012 yılında tarımın payı % 10,1'e, sanayinin payı % 31,6'ya düşmüş, hizmetler sektörünün payı % 58,4'e yükselmiştir. 2009 yılında finansal krize bağlı olarak istihdamın sektörel dağılımında da bir kırılma yaşandığı görülmektedir. Kriz sonrası dönemde (2009-2012) İzmir'de tüm sektörlerde istihdam yükselmiş, tarımda 78 bin, sanayide 105 bin ve hizmetlerde 57 bin düzeyinde istihdam artışı kaydedilmiştir.

Şekil 9: İzmir'de İstihdamın Sektörel Dağılımı, 2004-2012

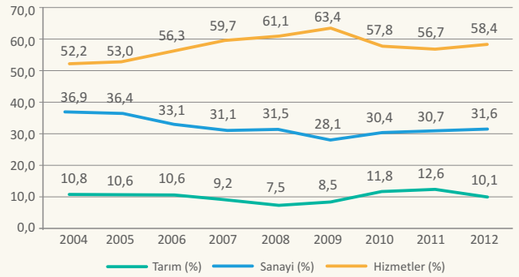

Kaynak: TÜİK

“İzmir'e yönelik kamu yatırımlarında en yüksek payı ulaştırma sektörü almaktadır.”

2012 Yılı Yatırım Programı'nda iller bazında ayrıştırılabilen kamu yatırımları ödeneklerinden İzmir'e ayrılan tutar yaklaşık 704,6 milyon TL'dir. Bu miktarın sektörel dağılımında en yüksek payı ulaştırma-haberleşme sektörü (% 37) almaktadır. Öne çıkan yatırımlar İzmir-İstanbul Otoyolu, İzmir-Ankara Yüksek Hızlı Tren Yolu, Adnan Menderes Havalimanı İç Hatlar Terminali, Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı, Kruvaziyer Limanı, Kemalpaşa Lojistik Merkezi, Sabuncubeli Tüneli, Konak Tünelleri, Buca-Yeşildere Bağlantı Yolu (Uçan Yol), İzmir Körfez Geçişi, Deniz Ulaşımını Geliştirme Projesi, Gaziemir Fuar Alanı, DSİ Sulama ve Baraj Projeleri olarak sıralanabilir.

Harita 1: Kamu Yatırımları

- Sabuncubeli Tüneli
- İzmir-Ankara Yüksek Hızlı Tren Yolu
- İzmir Körfez Geçişi, Deniz Ulaşımını Geliştirme Projesi
- Konak Tünelleri
- Buca Yeşildere Bağlantı Yolu
- Ödemiş-Kiraz-Beydağı Karayolu İyileştirilmesi
- Ödemiş-Kiraz Demiryolu
- Yunan Adalarıyla Geliştirilmesi Planlanan Deniz Yolu
- Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı-Kruvaziyer Limanı
- Adnan Menderes Havalimanı İç Hatlar Terminali
- Kemalpaşa Lojistik Köy Projesi
- Geliştirilecek Havaalanı
- İnciraltı Expo Alanı
- Gaziemir Fuar Alanı

"Üniversiteler ve işletmelerde yenilik göstergeleri, özellikle proje yazma, işbirliği, tasarım, sınai mülkiyet hakları gibi konuların güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir."

İzmir 9 üniversite, 66 fakülte, 35 meslek yüksekokulu ile ülke genelindeki 81 bin kayıtlı araştırmacının % 9'una (7.240) sahiptir. 2007-2010 döneminde üniversitelere ait patent başvurusu 51, tescil edilen patent sayısı ise 11'dir. Üniversite-sanayi ortak projelerine yönelik SAN-TEZ programına 2007-2010 yılları arasında yapılan proje başvurusu 84 olup, bu başvurulardan 39 tanesi (% 46) kabul edilmiştir. Aynı dönemde araştırmacı başına 0,9 yayın düşmektedir. Bu göstergeler üniversitelerdeki potansiyelin daha fazla değerlendirilmesi için proje yazma kapasitesi, işbirliği, sınai mülkiyet hakları gibi konularda çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir.

Diğer yandan, yaklaşık 28 bin imalat sanayi firmasına sahip İzmir'de 12 firmada Ar-Ge merkezi bulunmaktadır. Ar-Ge birimine sahip olma oranı % 15 düzeyindedir. 2007-2010 döneminde TEYDEB Ar-Ge desteklerine (1501 ve 1507) 416 firma başvuru yapmıştır. Aynı dönemde firmalardan 1.064 patent başvurusu yapılmıştır. Yaklaşık 30 firmaya 1 patent başvurusu düşmektedir. Şemsiye kuruluşların neredeyse tamamı bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti verirken, sınai mülkiyet hakları, proje hazırlama ve yönetme, teknoloji transferi ve lisanslama, ürün geliştirme ve spin-off firma kurma gibi yenilik ekosisteminin diğer önemli faaliyetlerine ilişkin hizmetler zayıftır. İşletmelerin % 81'i üniversite ve araştırma merkezleri ile işbirliği içerisine girmemektedir. Ayrıca, işletmelerin sadece % 5'i yenilik projelerinin fikir kaynağını üniversiteler olarak göstermiştir. Üniversite ile sanayiyi bir araya getirecek çalışmalar önem kazanmaktadır.

Tablo 2: İşletmelerin Ar-Ge ve Yenilik Göstergeleri

Yıl	Ar-Ge'ye Ayrılan Pay (%)	Ar-Ge Çalışanı Oranı (%)	Yeni Mal (Toplam)	Yeni Hizmet (Toplam)	Patent Başvurusu (Toplam)
2007	4,5	2,7	344	72	70
2008	4,3	3,0	495	139	62
2009	4,8	3,5	627	189	57
2010	4,8	4,5	873	272	118

Kaynak: İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi

"Sektörel bağlantılar incelendiğinde, özellikle imalat sanayi sektörlerinin katma değeri yüksektir."

İzmir'de Girdi-Çıktı Analizi kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı, kimyasal madde ve ürünlerin imalatı, ana metal sanayi, yeniden değerlendirme, elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı sektörlerini hem ileri hem de geri bağlantı endeksleri bağlamında ön planda olan sektörler (I. Hirschman Kategorisi) olarak ortaya koymuştur. Bu sektörler hem bölge ekonomisinde bir genişleme olmasında göreceli olarak yüksek üretim artışları yaratacaklar, hem de kendilerine yönelik nihai talep artışında diğer sektörlerden daha yüksek üretim artışı göstermektedir.

"Kümelenme konusunda birçok sektör öne çıkmaktadır."

Organik gıda, sağlık, makine metal döküm, havacılık ve uzay, işlenmiş meyve ve sebze, endüstriyel havalandırma, iklimlendirme ve soğutma sektörlerinde kümelenme çalışmaları devam etmektedir.

"Gayri safi katma değer (GSKD) düzeyi yüksek olmasına karşın artış oranı göreli olarak düşüktür."

TÜİK 2010 yılı GSKD verilerine göre 63.297 Milyon TL ve % 6,5 pay ile İzmir, 263.658 Milyon TL ve % 26,9 paya sahip İstanbul ile 84.839 Milyon TL ve % 8,7 paya sahip Ankara'nın ardından en yüksek değere ulaşan 3'üncü bölgedir. Bununla birlikte, 2004-2010 döneminde İzmir'de % 89,1olarak kaydedilen GSKD artış oranı, Türkiye genelinde % 98,1 olmuştur. GSKD artışı açısından İzmir, Türkiye geneli ile Ankara (% 103,3) ve İstanbul'a (% 91,8) göre geridedir. Diğer taraftan, en güncel istatistiki verilere göre İzmir'de % 14,1 düzeyinde gerçekleşen 2009-2010 dönemi oransal GSKD artışı, hem % 13,4'lük Türkiye geneli artış oranından, hem de sırasıyla % 12,5 ve % 11,6 olan İstanbul ve Ankara artış oranlarından yüksektir. Son gözlem döneminde kaydedilen bu yüksek performans İzmir ekonomisi için olumluluk arz etmektedir.

"Sahip olduğu tarımsal potansiyele rağmen bölge ekonomisinde tarımın payı azalmaktadır."

İzmir ekonomisinde tarım sektörünün payı nispeten düşük olup, tarımın (GSYİH) içindeki payı da yıllar itibariyle azalmaktadır. 1987 yılında GSYİH içinde % 10,4 olan tarımın payı 2001'de % 7,5 seviyesine gerilemiştir. Yine GSKD içinde 2004 yılı itibarıyla % 6 olan tarım sektörünün payı 2007'de % 4,6 düzeyine inmiş, sonrasında artış göstererek 2010 yılında % 5,9 olarak gerçekleşmiştir. İzmir tarım sektörünün Türkiye tarımsal GSKD'si içindeki payı % 4 olup, büyüklük açısından 26 Düzey 2 bölgesi içinde 11. sırada bulunmaktadır.

"Tarımda sulamada modern yöntemler yeterince yaygın kullanılmamaktadır."

Toplam tarım alanının % 82'si sulanabilir niteliktedir. Bu arazinin ancak % 64'ü sulanmaktadır. Türkiye'de sulanan alanın % 93'ü yüzeysel sulama yöntemleriyle (karık, tava ve salma) sulanmaktadır. Sulu tarıma geçiş ile birim alandan elde edilen gelir yaklaşık 5 kat artmaktadır. Basınçlı (yağmurlama ve damla) sulama sistemleri ile yüzeysel sulamaya göre % 30-80 oranında su tasarrufu, % 20-50 oranında verim artışı, % 50 gübre, % 30 ilaç tasarrufu elde edilmektedir. Modern yöntemlerle sulamanın yaygınlaştırılması gereklidir.

"Üretim değerinde bitkisel üretimin payı azalırken hayvansal üretimin payı artmaktadır."

Bitkisel üretimde meyve ve sebze alanlarının payı daha fazla, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler ile nadasa ayrılan alanların payı daha azdır. Meyve ürünleri olarak başta zeytin olmak üzere üzüm, kiraz, mandalina, incir ve şeftali öne çıkmaktadır. Tarla ürünleri üretiminde başta pamuk olmak üzere silajlık mısır, patates, mısır (dane), buğday ve tütün ön plana çıkan ürünlerdir. Ayrıca toplam süs bitkileri üretim alanı açısından % 24'lük pay ile (802 hektar) birinci sırada bulunmaktadır.

Toplam tarımsal üretim değeri içindeki hayvansal üretim değerinin payı 2006'da % 31,3 iken 2011'de % 42,4'e yükselmiştir. İl hayvansal üretim değerinin % 38,7'sini süt üretimi, % 27'sini beyaz et üretimi, % 23,6'sını kırmızı et üretimi oluşturmaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliği üretimi, 30 ilçesinin 17'si deniz kıyısına bağlı olan İzmir'de 2006 yılına göre yaklaşık %16 oranında artarak 21.847 tona ulaşmıştır. Ürün değerinin artırılması için katma değerin yükseltilmesi, altyapının iyileştirilmesi ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Şekil 10: İzmir İli Tarımsal Üretim Değerinin Değişimi, 2006-2011, (TL)

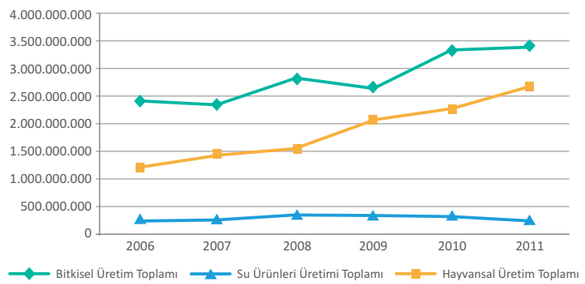

Kaynak: İzmir Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2012

“Organik tarımsal üretimin payı azalmaktadır.”

İzmir organik tarım yapılan alan oranı açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ancak gerek organik tarımsal üretim yapan çiftçi sayısı, gerekse üretim alanı açısından Türkiye ve Ege Bölgesi'ndeki payı azalmaktadır. 2007-2011 yılları arasında organik tarımsal üretim yapan çiftçi sayısının Ege Bölgesi içindeki payı % 30,3'ten % 16'ya, Türkiye genelindeki payı da % 10,5'ten % 3,3'e düşmüştür. Bu dönemde 134'ü bitkisel ürün, 6'sı da hayvansal ürün olmak üzere toplam 140 adet organik ürüne ilişkin üretim yapılmıştır. Tarımda katma değeri artırmak için organik üretim ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması önemli katkılar sağlayacaktır.

“Tarım arazileri tarım dışı kullanımlar ve verimsizleşme gibi nedenlerle azalmaktadır.”

341.119 hektar yüzölçüme sahip toplam tarım alanında 23.038 hektar tuzlu-alkali, 285 hektar alkali, 2.829 hektar tuzlu ve 4.910 hektar hafif tuzlu olmak üzere toplamda 31.062 hektar (% 9) alanda çoraklaşma sorunu bulunmaktadır. 19.734 hektar alanda fena, 61.694 hektar alanda yetersiz düzeyde olmak üzere toplamda 81.428 hektar (% 24) alanda drenaj açısından sorun bulunduğu belirlenmiştir. 1.648,7 hektar tarım arazisi başta konut amaçlı olmak üzere madencilik, sanayi ve turizm amacıyla tarım dışında kullanılmaktadır. Birçok ilçede temel sektör durumunda olan tarımın zayıflamasında bu sorunlar önemli rol oynamaktadır.

“Sanayi üretimi artmakta ancak sanayinin katma değer üretim gücü azalmaktadır.”

TÜİK verilerine göre, 2010 yılı itibariyle İzmir ili sanayi sektörü gayri safi katma değeri, Türkiye sanayi sektörü GSKD'si içinde % 6,3 paya sahiptir. Bu pay 2004 yılında % 7,3 seviyesindeyken yıllar itibariyle azalma göstermiştir. Sanayi sektörü GSKD'sinin İzmir ili toplam GSKD'si içindeki payı 2004-2010 yılları arasında % 30,4'ten % 25'e kadar gerilemiş, 2010 yılında (bir önceki yıla göre 0,8 puanlık artışla) % 25,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde hizmetler sektörü lehine gerçekleşen söz konusu azalma, İzmir'i İBBS Düzey 2 bölgeleri arasında GSKD sanayi payının (TR42 Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova bölgesinden sonra) en fazla gerilediği ikinci bölge yapmıştır. İzmir'de ana sanayi kollarının bulunmayışının ve teşvik sisteminin bu tabloyu önemli oranda etkilediği değerlendirilebilir.

2004-2010 döneminde sektör GSKD'sinde kaydedilen göreli olarak düşük artışa karşın İzmir ili sanayi sektörü Türkiye sanayi sektörü içerisinde önemli bir yere sahiptir. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2012 sıralamasında, 198 firmaya sahip İstanbul'dan sonra en fazla firmayla temsil edilen ikinci il 32 firma ile İzmir'dir. Sanayinin ürettiği katma değerin artırılmasında özellikle Ar-Ge ve yenilik çalışmaları önem taşımaktadır.

“İzmir sanayisi önemli düzeyde sektörel zenginlik göstermektedir.”

Sanayi özellikle metal eşya, gıda ürünleri, giyim eşyası, mobilya, deri, motorlu kara taşıtları, kimya, plastik, makine ve ekipman imalatı, ağaç ürünleri, kağıt ürünleri ve tütüne dayanmaktadır. İmalat sanayinde girişim sayısı bakımından fabrikasyon metal ürünleri imalatı (% 19,09), mobilya imalatı (% 15,32), giyim eşyalarının imalatı (% 15,16), gıda ürünlerinin imalatı (% 12,14), deri ve ilgili ürünlerin imalatı (% 5,04) sektörleri öne çıkmaktadır.

İstihdam bakımından ise ilk beş sırada gıda ürünlerinin imalatı (% 15,60), giyim eşyalarının imalatı (% 15,39), fabrikasyon metal ürünleri imalatı (% 9,65), mobilya imalatı (% 7,54), motorlu kara taşıtı, treyler ve yarı treyler imalatı (% 6,77) sektörleri bulunmaktadır. Sektörel çeşitliliğin daha fazla katma değere dönüşmesi için Ar-Ge ve yenilik çalışmaları yanısıra sektörlerin kendi arasında işbirlikleri önemlidir.

“Bölge konumu, sektörel çeşitliliği ve altyapısı ile yatırımlar için önemli bir çekim noktasıdır ancak yatırım ortamını güçlendirecek düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.”

Organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeler ve teknoloji geliştirme bölgesi yatırımcılara birçok olanak tanımaktadır. Sanayi, turizm, tarım sektörleri yanısıra jeotermal kaynakları ve rüzgar enerjisi potansiyeli ile alternatif enerji kullanımına yönelik yatırımlar da olanaklıdır. Yeni teşvik sistemine bağlı olarak yakın komşu iller karşısındaki göreli dezavantajlı durumu, Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği uyarınca üç yıl içerisinde üretime geçme zorunluluğu ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca sağlanan kredilere erişimde İzmir'in gelişmiş bölge kategorisinde yer alması üst ölçekten kaynaklanan önemli sorunlardır.

“Doğrudan Yabancı Sermayeli Girişimlerin Yatırım Ortamı Değerlendirme Araştırması” sonuçlarına göre, İzmir'de iş yapan yabancı sermayeli girişimlerin özellikle İzmir'de yatırım yapmalarını sağlayan etkenler İzmir Limanı (% 20), yaşam kalitesi (% 14), önemli uluslararası pazarlara yakınlık (% 13) ve nitelikli ve ucuz işgücü (% 12) biçiminde sıralanmıştır. İzmir'in seçilme nedenleri arasında yaşam kalitesinin ikinci sırada yer alması dikkat çekicidir.

Şekil 11: İzmir'in Türkiye ve Dünyadaki Yeri

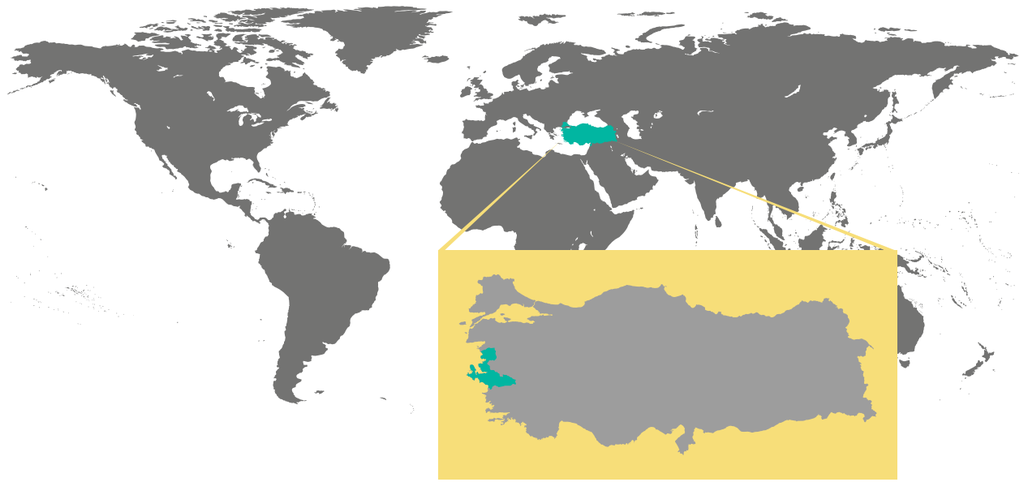

“Organize Sanayi Bölgeleri ve Serbest Bölgeler gibi özel yatırım alanlarında sunulan kapasitenin kullanımının artırılması gerekmektedir.”

2012 yılı itibariyle dokuzu hizmete sunulmuş, dördünün altyapı inşaatları devam eden 13 OSB bulunmaktadır. OSB yüzölçümü açısından (4.763 hektar) % 28,26 payla Ege Bölgesi, % 7,78 payla ülke toplamı içinde birinci sıradadır. Hizmete sunulan OSB'lerdeki 3.078 adet parselin % 60'ı tahsis edilmiş, % 40'ı ise boştur. Tahsis edilen 1.886 parselin 1.011'inde fabrikalar faaliyet göstermekte olup 2011 yılı sonu itibariyle 158 fabrikanın inşaatı devam etmektedir.

Ege Bölgesi'ndeki üç serbest bölgeden ikisi İzmir'dedir. 2012 yılında Türkiye'nin en yüksek ticaret hacmine sahip ikinci serbest bölgesi Ege Serbest Bölgesi'nde 19.624 kişi, İzmir Serbest Bölgesi'nde ise 1.427 kişi istihdam söz konusudur. Bir önceki yıla göre istihdam Ege Serbest Bölgesi'nde % 3,5 artmış, İzmir Serbest Bölgesi'nde ise % 3,4 azalmıştır. Özel yatırım bölge yönetimlerince önceliklendirilen altyapı iyileştirme ihtiyaçlarında ilk sıraları ulaşım-taşımacılık, atık yönetimi, enerji altyapısı, sosyal donatı ve çevre kalitesi başlıklarının yer aldığı görülmektedir. Önemli bir potansiyel sunan bu üretim alanlarına yatırımcıların ilgisinin tanıtım ve teşvik politikaları ile artırılması gerekmektedir.

“Teknoloji düzeyinin artırılmasında Teknoloji Geliştirme Bölgelerine önemli roller düşmektedir.”

İzmir'de faaliyette olan bir adet teknoloji geliştirme bölgesi İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi (İZTEKGEB) bulunmaktadır. Öte yandan 2012 yılında sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir enerji ve bilişim temalarına yoğunlaşması planlanan İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi (İzmir Ekonomi Üniversitesi), 2013 yılında bir bölümünün de sağlık alanında uzmanlaşması planlanan Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi (Dokuz Eylül Üniversitesi) kurulmuştur. Bu iki teknoloji geliştirme bölgesinin altyapı çalışmaları devam etmektedir.

2008 yılı itibari ile İZTEKGEB'de faaliyetteki 64 firma ve 319 çalışan 2012 yılında 84 firma ve 417 çalışana yükselmiştir. Bu çalışanların % 86'sı Ar-Ge personeli statüsündedir. Mevcut TGB'nin kapasitesinin geliştirilmesi, altyapısının iyileştirilmesi ve ihtisaslaşmış yeni bölgeler kurulması önemlidir. TGB'lerdeki fiziki altyapı kadar, çalışan Ar-Ge personeli de bölge ihracatı ve bölge tarafından yaratılan ekonomik değer açısından kritiktir.

“Yenilenebilir enerji kaynakları ve teknolojileri bakımından önemli bir potansiyel mevcuttur.”

11.854,2 MW teorik kapasitesiyle rüzgar enerjisi açısından oldukça zengindir ancak bu potansiyelin yalnızca % 2,6'sı kullanılabilmektedir. Potansiyelin değerlendirilmesiyle üretilecek enerji miktarı, Ege Bölgesi'nin toplam elektrik tüketiminden büyüktür. İzmir'de rüzgar enerjisine ilişkin altyapı yatırım alanlarının, çevresel etkilerin de göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Güneş enerjisinden yararlanma potansiyeli açısından en avantajlı şehirlerden birisidir. Türkiye'nin güneş kapasite oranı en yüksek alanı olan Antalya bölgesinde oran % 20, İzmir'de ise % 15-18 civarındadır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından güneş enerjisinden elektrik üretimi yatırım izni verilebilecek bölgeler arasında bulunmaması olumsuzluk teşkil etmektedir. Bölgede güneş enerjisi teknolojilerinin üretilmesi, bölgenin ileri teknolojiler konusunda gelişmesine katkı sağlayacak stratejik bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

İzmir'de kullanıma elverişli tarım alanlarının bulunması, hayvansal ve bitkisel atık miktarı potansiyeline bağlı olarak, biyogazdan elektrik üretim potansiyeli yaklaşık 537 MW civarındadır. İzmir ilinde biyokütle lisansı almış kurum/kuruluş bulunmamaktadır.

Jeotermal kaynaklar ise sıcaklıkları açısından çeşitlilik göstermekte ve farklı alanlarda kullanım imkanı sunmaktadır. İzmir ilinde mevcut jeotermal alanlardaki jeotermal potansiyelin kullanılır hale gelmesi ile birlikte, 5 kat fazla konutun ısıtılabileceği görülmektedir.

“Konumu ve sahip olduğu altyapı itibari ile önemli bir lojistik merkezdir.”

İzmir Limanı, yıllık 3.588 gemi kabul kapasitesiyle Ege Bölgesi'nin en büyük limanıdır. İç Anadolu ve Ege Bölgesi'nin ithalat kapısı olması yanında demiryolu ve karayolu bağlantıları ile Avrupa, Ortadoğu ve Asya ülkeleri arasında önemli bir ticaret limanı olma özelliğine sahiptir. 2011 yılında, TCDD tarafından işletilen limanlardan yapılan yüklemelerin yaklaşık % 70'i ve konteyner trafiğinin % 77'si İzmir Limanı'ndan gerçekleşmiştir.

TCDD tarafından, limanın altyapısının ve bünyesindeki ekipmanların yenilenmesi, liman sahalarının daha verimli kullanılmasını sağlamak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Diğer yandan lojistik sektörünü güçlendirecek önemli yatırımlar söz konusudur. Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı ve Kemalpaşa Lojistik Köyü yatırımlarının inşasına başlanmıştır. Limanın 20 milyon ton/yıl kapasitesi, 2.500 hektarlık stoklama sahası ile dünyanın ilk 10 limanı arasına girmesi, Akdeniz'in ise en büyük limanı olması, büyük transit gemilerin yükleme/boşaltma yapabileceği bir liman olması öngörülmektedir. Yaklaşık iki milyon metrekarelik bir alan üzerinde yapılacak Kemalpaşa Lojistik Köyü'nün Türkiye'nin en büyük lojistik üssü olması, ilk etapta KOSBİ'nin daha sonra İzmir ve tüm Ege bölgesinin yük trafiğine hizmet etmesi planlanmaktadır.

“İç ve dış ticaret gelişmiştir.”

İzmir çağlar boyunca ticaret yollarının başlangıç ve bitiş noktasındaki konumu ile önemli bir ticaret merkezi olmuştur. İstanbul, Bursa, Manisa, Denizli, Aydın ve Muğla başta olmak üzere diğer illerin hemen hepsi ile yoğun bağlantılar içindedir. Ulaşım olanakları, Organize Sanayi Bölgeleri, Serbest Bölgeleri, Uluslararası Fuarı ve büyük bir limanın varlığı yanında, Ticaret Odaları, İhracatçı Birlikleri, Sanayi Odası ve Ticaret Borsası gibi meslek kuruluşlarının faaliyet ve gayretlerine bağlı olarak ticaret gelişmiştir. İzmir'in ticaret hacmi, Türkiye ticaret hacminin % 7'sini oluşturmaktadır. Ege Bölgesi ihracatının % 93'ü İzmir'den gerçekleşmektedir.

Firmaların ticari satışları açısından İzmir, İstanbul ve Bursa'nın ardından ticari hareketliliği en yüksek üçüncü il konumundadır. Özellikle gıda ürünleri, inşaat malzemeleri, tekstil ürünleri, ağaç ürünleri ve mobilya, kimyevi ürünler, tarım ürünleri ticareti, İzmir ticaretine ivme kazandırmaktadır. Ulusal ve uluslararası banka ağı ve borsaları ile İzmir güçlü bir sermaye piyasası altyapısına sahiptir. Ayrıca, sanayiye sunduğu girdi tedarikinde kendine yeterliliği en yüksek il durumundadır.

“Dış ticaret dengesi açık vermektedir.”

2002-2012 döneminde İzmir'de dış ticaret hacmi 2,8 kat artış gösterirken, Ege Bölgesi dış ticaret hacmi 3,8 kat, Türkiye geneli dış ticaret hacmi 3,4 kat artış göstermiştir. Bu gelişmeler neticesinde, 2002 yılı itibarıyla Türkiye dış ticaret hacmi içinde % 5,8 olan İzmir'in payı, 2012'de % 4,9'a gerilemiştir. 2002 yılında 489 milyon dolar fazla veren İzmir iline ait dış ticaret dengesi, 2004'ten itibaren açık vermeye başlamış ve bu açık 2012 yılında 1,9 milyar dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2002'de % 121 seviyesinde iken düşüş göstererek, 2011'de % 76, 2012 yılında ise % 82 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012'de bu oran Türkiye genelinde % 64, Ege Bölgesi'nde ise % 99'dur. Bu veriler İzmir'de ithalat ve ihracat arasındaki dengenin ithalat yönüne kararlı biçimde kaydığını göstermektedir.

Şekil 12: İzmir ve Türkiye'de Dış Ticaret Hacminin Gelişimi ve İzmir'in Payı, 2002-2012

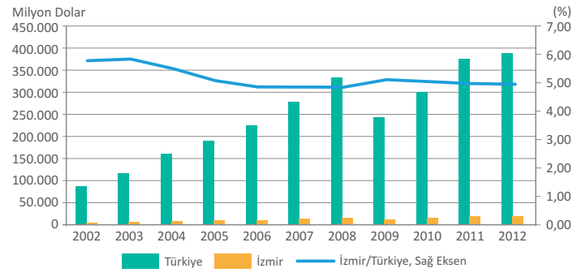

Kaynak: TÜİK, 2012

“İhracat gelişmekte ancak ülke içindeki payı düşmektedir.”

2012 yılında Türkiye'nin ihracatı 152,5 milyar dolar, Ege Bölgesi'nin ihracatı 17 milyar dolar ve İzmir'in ihracatı 8,6 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 2002-2012 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatı 3,2 kat, Ege Bölgesi'nin ihracatı 3,1 kat, İzmir'in ihracatı ise 2,1 kat artmıştır. 2002 yılında, Ege Bölgesi ihracatından % 67,6 oranında ve Türkiye toplam ihracatından % 7,7 oranında pay alan İzmir ili, 2012 yılında bu paylarını, sırasıyla % 50,7 ve % 5,7'ye düşürmüştür. İzmir ilinin ihracat potansiyeli güçlü olan sektörlerin gelişimi önem kazanmaktadır. Ana sektörler itibariyle incelendiğinde en önemli payın imalat sanayi sektörüne ait olduğu görülmektedir. 2005-2011 yılları arasında imalat sanayinin toplam ihracattan aldığı pay % 85-88 arasında değişirken, ikinci sırada yer alan tarım ve ormancılık sektörünün payları ise % 8-12 arasında değişmektedir.

Şekil 13: İzmir ve Türkiye'de İhracatın Gelişimi ve Türkiye İhracatında İzmir'in Payı, 2002-2012

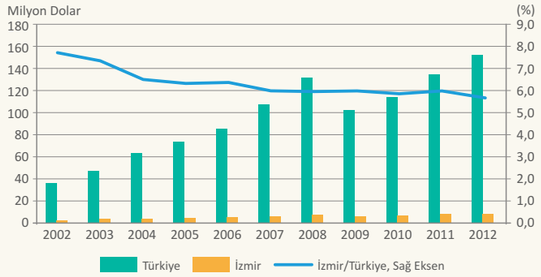

Kaynak: TÜİK, 2012

İzmir'in tek sınır ülkesi Yunanistan'dır. Yunanistan-İzmir dış ticaret ilişkisi incelendiğinde, son yıllarda İzmir'in Yunanistan'a olan ihracatının gerilediği görülmektedir. Türkiye'nin Yunanistan'a ihracatındaki gerilemeye paralel bu durumun temel nedenin Yunanistan ekonomisinin küresel ekonomik krizden yoğun olarak etkilenmesi olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye'nin Yunanistan'a ihracatında İzmir'in payı 2008'de 184 milyon dolar büyüklük ve % 7,57 orana sahip iken, 2012 yılında bu büyüklük 98 milyon dolara, pay ise % 6,99'a gerilemiştir. Bu değerler son 5 yılda İzmir'in Yunanistan'a ihracat büyüklüğünün neredeyse yarı düzeyine indiğini göstermektedir.

"Dış ticarette teknoloji düzeyi artmaktadır."

İzmir 1.519 milyon dolar orta ve ileri teknolojili mal ihracatı ile Türkiye'de iller arasında beşinci sıradadır. 2002 yılında "Düşük Teknolojili" ürünlerin ihracattaki payı % 61 iken yıllar itibariyle azalarak 2011 yılında % 37,8'e gerilemiştir. "Orta-İleri Teknolojili" ürünlerin payı % 20,2'den % 33,2'ye, "Orta-Düşük Teknolojili" ürünlerin payı da % 18'den % 27,8'e yükselmiştir. İleri teknolojiye sahip ürünlerin il ihracatındaki payı ise ortalama % 1'ler civarında seyretmiştir. Tıpkı ihracatta olduğu gibi ithalatta da teknoloji düzeyi bakımından ilerleme görülmektedir. Ancak ihracatta ileri ve orta-ileri teknolojili ürünlerin toplam payı % 34 iken, ithalatta bu oran % 52 düzeyindedir. Bu da ilin ihraç ettiğinden daha fazla ileri teknolojili ürün ithal ettiğini göstermektedir.

Tablo 3: İzmir İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyine Göre Değişimi, 2002-2011

Teknoloji Düzeyi	2002	2007	2008	2009	2010	2011
İleri Teknoloji	0.9	0.8	0.8	1.2	1.3	1.2
Orta-İleri Teknoloji	20.2	28.0	28.3	27.9	32.4	33.2
Orta-Düşük Teknoloji	18.0	26.4	32.5	26.0	25.1	27.8
Düşük Teknoloji	61.0	44.8	38.4	44.9	41.2	37.8

Kaynak: İzmir İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması

Tablo 4: İzmir İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyine Göre Değişimi, 2002-2011

Teknoloji Düzeyi	2002	2007	2008	2009	2010	2011
İleri Teknoloji	4.1	3.5	4.3	3.2	3.0	3.0
Orta-İleri Teknoloji	46.4	47.5	44.3	42.1	48.4	49.4
Orta-Düşük Teknoloji	23.0	28.9	30.6	33.3	28.7	29.3
Düşük Teknoloji	26.6	20.0	20.9	21.3	19.9	18.4

Kaynak: İzmir İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması

"İhracatın niteliği rekabetçi avantajlar sunmaktadır."

İhracata konu mallarda çeşitlilik performansı açısından 193 ürün ile İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. 76 ilin rekabetçi biçimde ihraç edilen ürün çeşitliliği ortalaması 40'dır. Çeşitlilik değeri yüksek olan bir ilde var olan beceriler çok sayıda ürünün rekabetçi avantajla üretilmesine ve ihraç edilmesi için uygundur. Çok sayıda ilin ihracat sepetinde yer alan ihraç ürünleri sıradan ürün olarak kabul edilmektedir. Sıradanlık değerinin düşük olması, özel/nadir ürünlerin ihracatında rekabet avantajına sahip olduğunu göstermektedir. İstanbul, Rize, Sakarya ve Ankara'dan sonra İzmir sıradanlığın en düşük olduğu beşinci il konumundadır. Nitelikli sıçrama bir ilin mevcut sanayi yapısı ile daha nitelikli ürünleri ihraç edebilme kapasitesini göstermektedir. İzmir, İstanbul'un ardından sıçrama kabiliyeti en yüksek ikinci il durumundadır. Bu nitelikler, İzmir'in ihracatının uygun politikalarla etkili biçimde yükseltilebileceğini göstermektedir.

Şekil 14: İhracatın Sıradanlığı ve Çeşitliliğine Göre İller, 2009

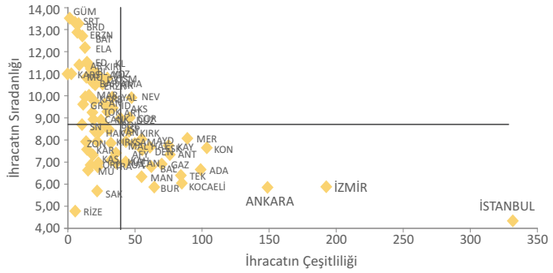

Kaynak: İl İl Dış Ticaret Raporu, 2012

"Son yıllarda turizm sektörü hızlı bir gelişme göstermektedir, ancak bölgede kullanılmayan önemli bir potansiyel mevcuttur."

2011 yılında gelen yabancı turist sayısı bir önceki yıla göre % 18,53 artış göstermiştir. Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin tercih ettikleri iller arasında Antalya, İstanbul ve Muğla'dan sonra İzmir dördüncü sıradadır. Tesislerin doluluk oranı % 23,3 düzeyinde yabancı turistlere aittir. İzmir İtalya, Belçika, Fransa ve Hollanda'dan Türkiye ortalamasının (% 5) oldukça üzerinde bir oranda turist çekebilmektedir. Ancak, Türkiye'ye ciddi oranda turist gönderen Almanya, Rusya ve Ortadoğu ülkelerinden yeterince turist çekememektedir. Buna tarihi ve kültürel yakınlığını göz önüne alarak Yunanistan'ı da eklemek mümkündür.

Türkiye kruvaziyer turizminde İzmir son yedi yıldır yükselen performansı ile dikkat çekmektedir. İzmir'e 2003 yılında 5 sefer ile 3,271 yolcu gelirken, bu sayılar 2012'de sırasıyla 286 ve 510.042 olmuştur. Bu gelişmelere rağmen tesis sayısında artış kısıtlı düzeydedir. 2006 yılında 24.639 olan yatak sayısı altı yılda 29.046'ya çıkmıştır. Tesis sayısı toplam 15 adet artış göstermiştir. Var olan ve gelişme olanağı görülen turizm çeşitleri arasında başta deniz (kıyı) turizmi olmak üzere, kültür turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, termal turizm, kruvaziyer turizmi, doğa turizmi, kamp ve karavan turizmi, spor turizmi, gastronomi turizmi ve ekoturizm sayılabilmektedir. Kültür ekonomisi anlamında potansiyel arz eden İzmir'de bölgenin sahip olduğu tarihi ve kültürel mirasını sergileyebileceği müzelerin yetersiz olduğu, hem nitelik hem de çeşitlilik olarak iyileştirme yapılması gerekmektedir.

"İzmir su kaynağının kıt olduğu bir bölgedir."

Kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su potansiyeli ortalama 483 m^3 olarak belirlenmiştir. Türkiye genelinde bu değer, ortalama 1.498 m^3/yıl-kişi olarak hesaplanmıştır. Dünya genelinde bilinen su yeterlilik ölçeğine göre kişi başına düşen yıllık su miktarı 2.000 m^3 olmalıdır. Bu sayıdan az olan yerler su azlığı yaşamakta, kişi başına 1.000 m^3'ten az su düşen alanlar ise su fakiri olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla su fakiri konumunda olan İzmir'de suyun yönetimi konusu önem taşımaktadır. Özellikle tarımsal ve endüstriyel faaliyetlerde kullanılan yüksek su miktarı bu konuda temel önceliklerden birisi olmalıdır.

Katı atık bertarafı konusunda kapasite yetersizlikleri mevcuttur.

Bölgedeki tek tesis olan Harmandalı Tesisi'nde bertaraf edilen toplam evsel katı atık miktarı 3.145 ton/gün düzeyindedir. Harmandalı'nda bertaraf edilen atık miktarı yılda ortalama % 10 oranında artış göstermektedir. Bu çerçevede, bölgede atıkların bertaraf edileceği ikinci bir düzenli depolama tesisi yapılması konusunda önemli bir ihtiyaç ortaya çıkmaktadır.

Deniz ve kıyı alanı açısından korunması gereken büyük bir değere sahiptir.

629 km kıyısının 101 km'si doğal plaj niteliğindedir. Mavi bayrak ödüllü plaj sayısı 32'dir. İzmir'de genel olarak denizler temiz olsa da kriterlerden biri, arıtma tesisi bulunması gerekliliği olduğundan, turizm değerine sahip alanlarda kanalizasyon altyapılarına ve AAT'lere yapılacak yatırımlar önem taşımaktadır. Deniz ve kıyı alanları ile ilgili bir diğer konu ise ulusal ve uluslararası öneme sahip koruma alanlarıdır. Özellikle Karaburun ve Foça bütünleşik kıyı yönetimi yaklaşımının esas alınması gereken en önemli kıyı alanlarıdır. Körfez'de kirlilik kaynakları özellikle körfeze ulaşan dereler ve Gediz Nehri'nin getirdiği yükler, körfezin su toplama havzasındaki tarımsal faaliyetler sonucunda oluşan yüzey ve drenaj sularının getirdiği tarımsal ilaçlar, yapay ve doğal gübre yükleri, liman ve marina faaliyetleri ile deniz trafiğinden kaynaklanan yüklerdir.

Havza kirliliği çevresel tehditlerin başında gelmektedir.

Gediz, Küçük Menderes ve Bakırçay nehirleri üç önemli havzayı oluşturmaktadır. Havzalar genel olarak IV. sınıf su kalitesine sahiptir. Nehir boyunca farklı yerleşim ve sanayi kuruluşlarından kaynaklanan atıklar ile tarımda bilinçsiz ilaçlama ve gübreleme önemli kirleticilerdir. Havza kirliliği sadece tarımsal açıdan değil, barındırdıkları turizm değerlerinin sürdürülebilirliği açısından da önemli bir tehdittir. Kirliliği önlemek için ortak havza yönetimi, atıksu arıtma tesisleri, tarımda ilaçlama sulama ve gübrelemede bilinçlendirme çalışmaları ve düzenli katı atık depolaması öne çıkan önlemlerdir.

Bölge içi ve bölgelerarası ulaşımda demiryolu yeterince gelişmemiştir.

Anadolu topraklarındaki ilk demiryolu işletmesi, 1866 yılında tamamlanan 130 km'lik İzmir-Aydın hattıdır. İzmir'in 2007'de 325 km olan demiryolu uzunluğu 2011'de 331 km'ye ulaşmış, Türkiye içindeki payı % 3,7'den % 3,4'e düşmüştür. Demiryolu uzunluğu açısından 81 il arasında altıncı sırada bulunmaktadır. İzmir-Eskişehir, İzmir-Ankara, İzmir-Bandırma, İzmir-Denizli, İzmir-Isparta hatlarında anahat taşımacılığı, İzmir-Ödemiş, İzmir-Uşak ve İzmir-Bandırma arasında bölgesel hat yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. Demiryolu ile yolcu, dökme yük, konteyner ve diğer yük taşımacılığı yapılabilse de, demiryolu kültürünü çok uzun yıllar önce edinmiş olan İzmir'de demiryolu ulaşımının yeterince geliştiğini söylemek mümkün değildir. 2015 yılında hizmete sunulması planlanan İzmir-Ankara Yüksek Hızlı Tren (YHT) projesi ile 6 milyon yolcu taşınması öngörülmektedir. İzmir-İstanbul YHT projesi henüz yatırım programına alınmamıştır.

İzmir, havayolu erişilebilirliği açısından İstanbul, Ankara ve Antalya'nın ardından dördüncü sırada yer almaktadır.

1987 yılında hizmete açılan Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Adnan Menderes Hava Limanı, İzmir'in ve bölgenin hava trafiğindeki en önemli noktasıdır. 2006 yılında dış hatlar kısmı yenilenmiş, yeni iç hatlar terminalinin yapımına da 2012 yılında başlanmıştır. 2008-2012 döneminde İzmir'in iç ve dış hat gelen-giden toplam yolcu sayısında % 50'nin üzerinde artış gerçekleşmiştir. 2012 yılında İzmir Adnan Menderes Havalimanı'ndan 3 kıtada 36 ülkeye direkt uçuş yapılmıştır. Yurtdışına 60 havayolu şirketiyle ile 103 destinasyona yönelik uçuş gerçekleştirilmektedir. Uçuş yapılan yurtdışı limanların sayısı 2009 yılında 83 iken 2011'de 106'ya yükselmiştir.

Şekil 15: Adnan Menderes Havalimanı Gelen-Giden Yolcu Sayısı, 2008-2012

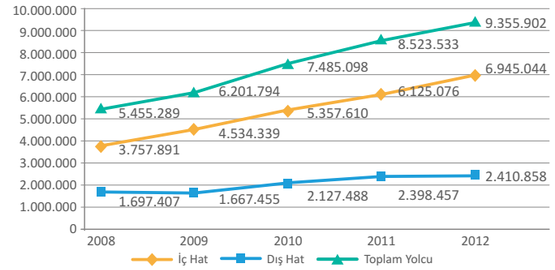

Kaynak: Devlet Hava Meydanları İşletme Müdürlüğü, 2012

Ulusal ve uluslararası deniz ulaşımı açısından da oldukça büyük bir potansiyele sahiptir.

İzmir Limanı, Çeşme Limanı, Aliağa-Nemrut ve Dikili ilçelerindeki limanlar deniz ulaşımında önemli noktalardır. Çeşme ve İzmir limanları aynı zamanda yolcu taşımacılığında da etkindir. Çeşme Limanı'ndan Sakız Adası'na, Seferihisar Limanı'ndan Samos Adası'na ve Dikili Limanı'ndan Midilli Adası'na feribot seferleri mevcuttur. Aynı zamanda Çeşme'den Ancona-İtalya arası feribot ile yolcu taşımacılığı yapılmaktadır. 2003 yılında başlanan kruvaziyer turizminde büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. 2003-2012 yılları arasında kruvaziyer gemi ile gelen kişi sayısı 170 kat artmıştır. İzmir Limanı'nın yolcu bölümünü İzmir Limanı'ndan ayıracak bağımsız bir kruvaziyer liman yapımı işi devam etmektedir. İzmir Körfezi'nin temizlenmesi ve limanın üçüncü nesil gemilere açılarak ticaret hacminin artırılması için bir rehabilitasyon projesi hayata geçirilmektedir.

Kent içi ulaşımda denizyolunun payı yeterli düzeyde değildir.

Kent içi ulaşım, karayolu, raylı sistemler ve denizyolu ile yapılmaktadır. Günlük olarak ortalama taşınan 1 milyon 250 bin yolcunun % 74'ü karayolu ile % 23'ü raylı sistemler ile % 3'ü ise denizyolu ile gerçekleştirilmektedir. Karayolu ulaşımının payının azaltılması, raylı sistemler ve özellikle denizyolunun payının artırılması öncelikli bir konudur. Güçlü bir deniz taşımacılığı olanağı sunan İzmir'de deniz yolculuğunun cazip hale getirilmesi ve farklı ulaşım modları ile entegrasyonun güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Toplu taşımada raylı sistem hatları geliştirilmeli, karayolunun payı düşürülmelidir.

İZBAN A.Ş.'nin 2011'de işletmeye aldığı 79 kilometre uzunluğundaki hat ile raylı sistem payı önemli oranda artmıştır. Kuzey aksı (Aliağa-Alsancak-Halkapınar) ve güney aksı (Halkapınar-Alsancak-Cumaovası) olarak iki ana bölümde toplam 31 istasyondan oluşan hattın güney aksını Torbalı'ya kadar uzatacak kısmın yapımına başlanmıştır. Hat üzerinde 2014 yılı içerisinde banliyö seferlerine başlanması öngörülmektedir. Güney aksını Torbalı'dan Selçuk'a kadar uzatacak 26 kilometrelik hat da yatırım programına alınmıştır. Kuzey aksında ise 52 kilometrelik Aliağa-Bergama hattının yapımı planlanmaktadır. Üç hattın devreye alınmasıyla İZBAN'ın uzunluğu 79 kilometreden 188 kilometreye çıkarak Türkiye'nin hava limanı bağlantılı en uzun banliyö sistemi olacaktır. Ulaşım Ana Planı çerçevesinde Konak ve Karşıyaka ilçelerinde tramvay projeleri hazırlanmıştır.

Konut stokunun yaşlı olması, kentsel standartlar ve afetlere karşı güvenliğin yeterli ölçüde olmaması önemli altyapı eksiklikleridir.

Binaların yaklaşık % 46'sı 23 ve üzeri yaştadır. Bu oran İstanbul (% 43) ve Ankara'ya (% 34) göre daha yüksektir. 2001 yılı ve sonrası yapılan binaların oranı % 15,4 ile üç büyük kent arasında en

düşük seviyededir. Türkiye Deprem Haritası'na göre İzmir birinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle yapı güvenliği konusu kritik önem taşımaktadır. Güvenilirliği olmayan deprem ve heyelan riski yüksek olan bölgelerde yoğunlaşmış önemli miktarda yapı stoku bulunmaktadır. Bu durum kentsel dönüşüm çalışmalarının hızla hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yeni gelişmekte olan konut alanlarında üretilen konutların ağırlıklı olarak özel sektör tarafından üretilmesi ve yüksek gelir grubuna hitap etmesi konuta erişimin kolaylaştırılmasını önemli bir ihtiyaç kılmaktadır. Diğer yandan, ikinci konut niteliğinde çok sayıda konut bulunmaktadır. Bu konutların değerlendirilmesi hem stokun verimli kullanımı hem de bölgenin ekonomisi açısından önem taşımaktadır.

“Ulaşım hatlarının genişlemesi öngörülmektedir.”

2013 itibariyle mevcut ulaşım altyapısı İzmir ili sınırları içerisinde ilçe merkezleri arasında kullanılan (1) otoyol, (2) bölünmüş karayolu (duble yol), (3) bölünmemiş karayolu ve (4) İZBAN (İzmir Banliyö) hatlarından oluşmaktadır. Yürürlükteki plan kararları çerçevesinde 2023 yılında İzmir-Çanakkale otoyolunun kuzey yönünde tamamlanmış olması ve kent içi ulaşım sisteminin önlemli bir parçası haline gelmiş olan İZBAN hattının Bergama, Torbalı ve Selçuk'a uzatılmış olması beklenmektedir.

Harita 2: Ulaşım Altyapısı, 2013

Harita 3: Ulaşım Altyapısı, 2023

Kaynak: İzmir Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti Çalışması

“Ulaşım hatlarındaki değişmeler yerleşimler arasındaki ilişkilerde de değişimler yaratmaktadır.”

2011 hem de 2023 yılı için mekansal etkileşimde odağın İzmir Kent Merkezi olacağı çok açıktır. Kent Merkezi'nin gerek mesafe olarak yakın gerekse nüfus büyüklüğü olarak yüksek olan Kemalpaşa, Torbalı, Menemen, Menderes, Urla gibi ilçelerle arasındaki mekansal etkileşimin 2011 yılın itibarı ile yüksek olduğu tahmin edilmektedir. Bu yapının büyük ölçüde 2023 yılında korunacağı, ancak başka önemli etkileşim güzergahlarının da önem kazanacağı görülmektedir. Örneğin, Torbalı ilçesinin Bayındır, Kemalpaşa, Selçuk ve Menemen gibi ilçelerle mekansal etkileşiminin artacağı beklenmektedir. Benzer biçimde Bergama ve Dikili ilçelerinin de Merkez Kent ile olan mekansal etkileşiminin artacağı öngörülmektedir.

Harita 4: Nüfus Büyüklüğü Temelli Mekansal Etkileşimde Değişim, 2013-2023, (%)

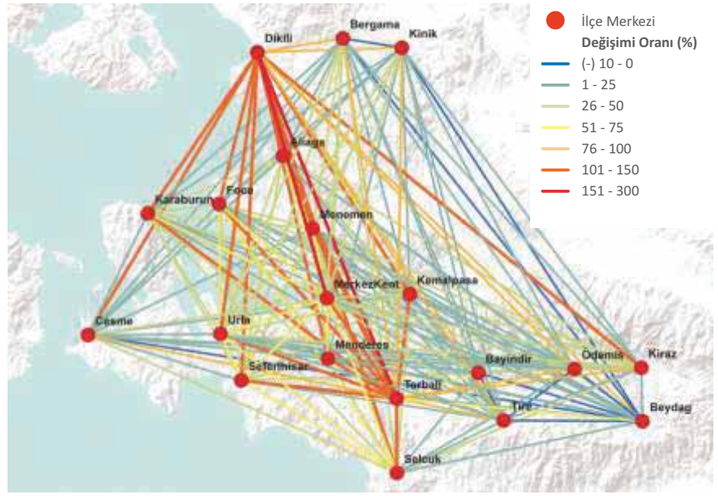

Kaynak: İzmir Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti Çalışması

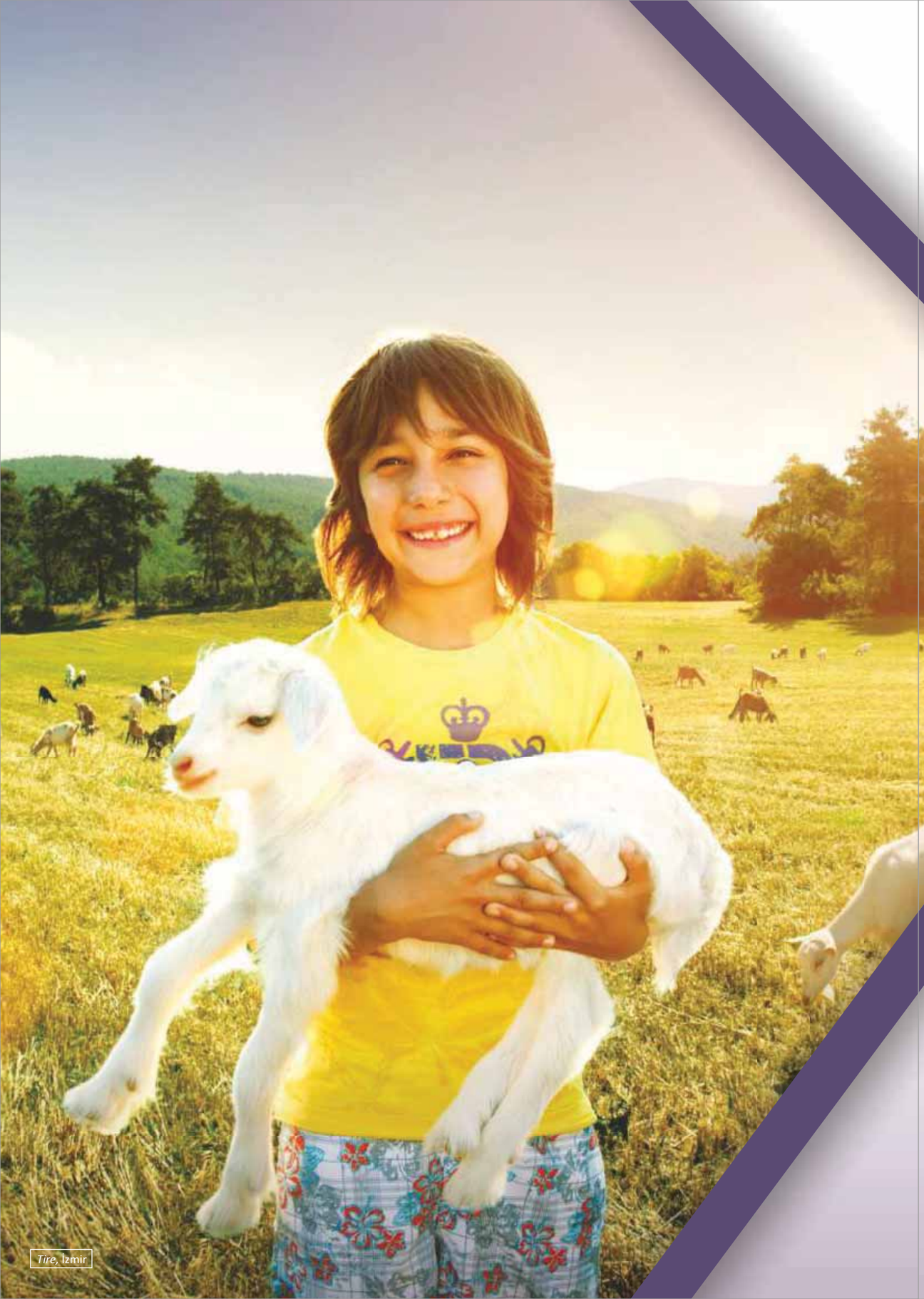

Tire, İzmir

5 Gelişme Eksenleri

Gerçekleştirilen analizler, araştırmalar ve göz önünde bulundurulan paydaş görüş ve değerlendirmeleri, ulusal ve uluslararası düzeydeki güncel temel eğilimler, İzmir'in mevcut yapısına ilişkin üç gelişme ekseni ortaya koymuştur.

Güçlü Ekonomi
Yüksek Yaşam Kalitesi
Güçlü Toplum

Bölgenin kalkınma perspektifi, her biri aynı zamanda birbiri ile ilişkili ve birbirini tamamlar nitelikte olan bu üç eksen üzerinde inşa edilmiştir. Ulusal kalkınma stratejileriyle uyumlu olarak, bölgenin sosyoekonomik ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulan gelişme eksenleri, İzmir'in 2014-2023 yılları arasında odaklanacağı stratejik öncelikleri içermektedir.

Her bir gelişme ekseninin altında bulunan hedefler, bu önceliklere yönelik müdahale alanlarını kapsamaktadır. Tüm bu gelişme eksenleri, stratejik öncelik ve hedefler İZBP'nin stratejik içeriğini oluşturmaktadır.

Ayrıca plan öncelikleri ile ilgili üst ölçekli planlar ve strateji belgeleri analiz edilmiştir. Bu belgelere ait özet tablolar oluşturularak bölge planı eki olarak sunulmuştur.

GÜÇLÜ EKONOMİ

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GÜÇLÜ TOPLUM

1 2 3

GELİŞME EKSENLERİ

VİZYON

Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten, Akdeniz'in Çekim Merkezi İZMİR

İzmir Bölge Planı'nın Stratejik Çerçevesi

3 GÜÇLÜ TOPLUM

- Herkes İçin Kaliteli Eğitim
- Yüksek İstihdam Kapasitesi
- Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme
- İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

2 YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

- Herkes İçin Sağlık
- Sürdürülebilir Çevre
- Kaliteli Kentsel Yaşam
- Erişilebilir İzmir

1 GÜÇLÜ EKONOMİ

- Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi
- Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi
- Gelişmiş Kümeler
- Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu
- Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

GÜÇLÜ EKONOMİ

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

1

Stratejik Öncelik	Hedef
Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi	Üniversitelerde ve işletmelerde araştırma ve teknoloji geliştirmeye yönelik fiziki altyapı geliştirilecektir.
	Bölgesel yenilik kapasitesinin izlenmesi sağlanacaktır.
	Mevcut üniversite-sanayi arayüz kuruluşlarının iyileştirilmesi ve sayılarının artması sağlanacaktır.
	Bilim ve teknoloji alanında insan kaynakları sektörel öncelik ve ihtiyaçlara göre geliştirilecektir.
	Üniversite ve işletmelerdeki araştırma çalışmalarının ekonomik değere dönüşmesi desteklenecektir.
	İşbirliği ve yenilikçi örgüt kültürünün yaygınlaştırılması ile bölgesel yenilik ekosistemi iyileştirilecektir.
	İzmir'de tasarım alanında kapasite, farkındalık ve talep artırılacaktır.
Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi	Girişimcilerin tespitine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.
	Girişimcilik ekosistemi içindeki aktörler arasında etkin ağ yapılarının oluşması sağlanacaktır.
	Girişimcilik kültürü geliştirilecektir.
	Girişimcilik ekosistemi izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.
Gelişmiş Kümeler	Potansiyel sektörlerde küme oluşumları desteklenecektir.
	Kümelerin yönetim kapasitesi iyileştirilecektir.
	Kümelerde Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.
	Bölgesel kümelerin izlenmesi ve küme etkilerinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.
Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu	Bölgesel eko-verimlilik stratejisine uyumlu olarak kurumların ve sanayi kuruluşlarının kapasite, bilgi paylaşımı ve farkındalığı artırılacaktır.
	Eko-verimlilik ve endüstriyel simbiyoz başta olmak üzere sürdürülebilir üretim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
	Enerji verimliliği uygulamaları ve yenilenebilir enerjinin kullanımı tüm sektörlerde yaygınlaştırılacak, yenilenebilir enerji üretimi artırılacaktır.
	Temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımına yönelik faaliyetler desteklenecektir.
	Sürdürülebilir tarımsal üretim sağlanacaktır.
	Sürdürülebilir turizmin uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir	İzmir'in kültür ve turizm olanakları tanıtılacaktır.
	Kentlilik bilinci geliştirilerek, İzmirlinin Akdenizli yaşam biçimi korunacaktır.
	Cazip iş ve yatırım ortamı sağlanacaktır.

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

2

Stratejik Öncelik	Hedef
Herkes İçin Sağlık	Sağlık hizmetlerine erişimde bölge içi dengesizlikler azaltılacaktır.
	Sağlık hizmeti sunumunda fiziki ve teknolojik altyapı güçlendirilecektir.
	Sağlık çalışanlarının nicelik ve niteliği geliştirilecektir.
	Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik insan kaynakları, altyapı geliştirilecek, bu alanda tanıtım etkinleştirilecektir.
	İzmir sağlık alanında uluslararası bir çekim merkezi haline getirilecektir.
Sürdürülebilir Çevre	Sürdürülebilir atıksu, içme ve kullanma suyu yönetimi sağlanacaktır.
	Katı atık ve tehlikeli atık geri kazanım, depolama ve bertaraf kapasiteleri artırılacaktır.
	Başta Aliağa, Kemalpaşa ve Torbalı olmak üzere sanayi yoğun alanlarda hava kirliliği kontrolü sağlanacaktır.
	Evsel ısıtmada enerji verimliliği sağlanacak yenilenebilir ve temiz enerji kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
	Gediz ve Küçük Menderes başta olmak üzere 3 havzada entegre havza yönetimi kurumsal bazda sağlanarak endüstriyel, tarımsal ve kentsel kirlilik önleme ve kontrolü gerçekleştirilecektir.
	İzmir'de hassas ekosistemlerdeki biyoçeşitlilik korunacaktır.
Kaliteli Kentsel Yaşam	Kentsel sosyal donatı alanları standartlara uygun olarak geliştirilecektir.
	Kentsel dönüşüm uygulamalarında İzmir'e özgü sosyal ve kültürel zenginliklerin korunması sağlanacaktır.
	Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir.
	Kentsel gelişimin planlanmasında çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımı önceliklendirilecektir.
	Sürdürülebilir bütüncül kıyı yönetimi sağlanacak, İzmir'in deniz ile ilişkisi güçlendirilecektir.
Erişilebilir İzmir	İzmir'in ulusal ve uluslararası ulaşım ağı ve erişilebilirliği güçlendirilecektir.
	Merkez ve ilçeler arasındaki ulaşım bağlantıları ve kırsal ulaşım altyapısı güçlendirilecektir.
	Kent içi raylı ulaşım sistemleri geliştirilecektir.
	Kent içi ulaşımda denizyolu ulaşımının payı artırılacaktır.
	Kent içi ulaşımda farklı toplu taşıma türleri ve özel araç ulaşımı arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar geliştirilecektir.
	Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir.
	İzmir Limanı'nın ulaşım bağlantıları, altyapısı ve hizmet olanakları güçlendirilecektir.
	Ulaşım yatırımlarında lojistik sektörünün gereksinimleri göz önünde bulundurularak demiryolu ve deniz taşımacılığına öncelik verilecektir.
	Bilgi ve iletişim altyapısı güçlendirilecektir.

GÜÇLÜ TOPLUM

STRATEJİK ÖNCELİKLER ve HEDEFLER

3

Stratejik Öncelik	Hedef
Herkes İçin Kaliteli Eğitim	Okulöncesi eğitimin hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.
	Özel eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.
	Mesleki eğitimin kalitesi artırılacaktır.
	Hayat boyu öğrenme hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.
	Meslek liseleri ile üniversitelerdeki bölümler ve eğitim programları İzmir'deki ihtiyaca yönelik olarak tasarlanacaktır.
	Yenilikçi model ve yöntemler kullanımıyla, eğitim kalitesinin uluslararası standartlara erişmesi sağlanacaktır.
	İzmir'in uluslararası üniversiteler kenti olma yönündeki potansiyeli geliştirilecektir.
Yüksek İstihdam Kapasitesi	İşgücünün sektörel ihtiyaç ve beklentileri karşılama yeterliliği artırılacaktır.
	Açık işler ve iş arayanların eşleştirilmesi süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.
	Yeni iş yaratma kapasitesi artırılacak ve bu alanlara yönelik işgücü yetiştirilecektir.
	Kayıt dışı istihdamla mücadele kapasitesi artırılacaktır.
	İş sağlığı ve güvenliği koşulları iyileştirilecektir.
	Özel politika gerektiren grupların istihdamı artırılacaktır.
Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme	Göç olgusu, gelir dağılımı ve yoksulluk bölgesel düzeyde araştırılacak, izlenecek ve uygun müdahale araçları geliştirilecektir.
	Sosyal yardımların etkinliği yardım bağımlılığını da engelleyecek biçimde artırılacaktır.
	Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve erişilebilirliği artırılacaktır.
	Göçle gelenler, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gerektiren grupların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama aktif katılımları desteklenecektir.
	Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve iş imkanları geliştirilecektir.
İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum	Yerel, bölgesel ve merkezi düzeyler arasında çok düzlemli yönetişim geliştirilecektir.
	Bölgesel yönetişim yapılarının etkinliği artırılacak ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulacaktır.
	STK'ların kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve sivil toplum diyalogu artırılacaktır.
	İzmir'de STK ve gönüllülük bilinci geliştirilecektir.
	Bölgenin proje geliştirme ve yürütme kapasitesi artırılacaktır.
	Bölgesel izleme sistemi oluşturulacaktır.

5.1

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

- Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi
- Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi
- Gelişmiş Kümeler
- Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu
- Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Bir bölgenin ekonomisinin güçlü olması temel ekonomik kavramlar olan üretkenlik (verimlilik), büyüme, rekabet gücü, ihracat payı, sermaye büyüklüğü ve işgücünün niteliği gibi göstergeler bazında sergilediği performans ile ilgilidir. Son yıllarda bunlara esneklik ve uyum kapasitesi gibi kavramların da eklenmesi tartışılmaktadır.

İzmir'de bölgesel ekonominin güçlendirilmesi gelişme ekseninde özellikle verimliliğin ve katma değer üretiminin artırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda temel araçlar kümelenmenin güçlendirilmesi, yenilik ve tasarım kapasitesinin artırılması, girişimcilik ekosisteminin, iş ve yatırım ortamının geliştirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Bu araçların uygulamasında sürdürülebilir üretim ve hizmet sunumu temel bir yaklaşım olarak önceliklendirilmiş, ayrıca bölgenin sahip olduğu kültür ve turizm potansiyeli güçlü ekonomi ve rekabet gücüne erişmede öne çıkarılmıştır.

Güçlü ekonomi gelişme ekseninin amacı, *"Bölgesel ekonomik çeşitliliğin yarattığı sıçrama kapasitesini; yüksek katma değerli ve sürdürülebilir bir üretim anlayışıyla değerlendirmektir."*

5.1.1

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi

- Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi
- Gelişmiş Kümeler
- Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu
- Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Yenilik (inovasyon), işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesidir.

Yenilik kapasitesinin güçlü olduğu bölgelerde ekonominin itici gücü olarak fikir ve bilgi ürün ve hizmete dönüşmekte, geleneksel ürünlerin yerine katma değeri yüksek ürünler üretilmekte, firmalar ticari performansını ve rekabet gücünü yenilikle yükseltmektedir. Yenilik kapasitesinin güçlü olduğu ekonomilerde etkin araştırma ve geliştirme çalışmaları (Ar-Ge), üniversite ve sanayi arasında güçlü işbirliği, sınai mülkiyet hakları konusunda bilgi ve farkındalık, yenilikçi ve yaratıcı bir ekosistemin varlığı öne çıkan konulardır.

Yenilik 2000'li yıllardan itibaren AB tarafından kalkınma politikalarında öncelikli olarak ele alınmaktadır. Lizbon Stratejisi, AB ekonomisinin 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi ekonomisi olmasını amaçlamaktadır. Bu hedefe ulaşmak için bilgiye dayalı ekonomiye geçişe hazırlanmak, bilgi toplumu ve Ar-Ge için yeni politikalar oluşturmak, rekabetçilik ve yenilik için yapısal reformları hızlandırmak gibi stratejiler öngörülmüştür. AB'nin yeni ekonomik stratejisini ve 2020 yılı için ekonomik hedeflerini belirleyen AB 2020 Stratejisi'nde yenilik, büyüme ve istihdamın artışında merkezdeki rolünü sürdürmektedir.

Avrupa Birliği tarafından uygulanan Çerçeve Programları ise yeniliğe ilişkin çalışmaların en yaygın ve uzun süreli olanıdır. Bu süreç 1984 yılında 1. Çerçeve Programı ile başlamış ve günümüze kadar süregelmiştir. 1984-1988 yılları arasında 3,4 milyar Avro ile başlayan çerçeve programları günümüzde devam eden 7. Çerçeve Programı'nda 50 milyar Avronun üzerinde bir bütçe ile devam etmektedir. Yürütülen proje sonuçları katılımcı firma, üniversite ve araştırma merkezlerinin iş birlikteliğinde hem bilginin üretilmesine hem de ticarileşmesine büyük katkı sağlamıştır. AB Çerçeve Programı aynı zamanda ulusal ve bölgesel yenilik strateji çalışmalarının gelişmesine ve yaygınlaşmasına da öncülük etmiştir. Başta İsveç, Danimarka, Almanya, Fransa ve Portekiz gibi ülkeler olmak üzere birçok ülkede bölgesel yenilik strateji çalışmaları yapılmıştır. Türkiye, dünyanın en büyük araştırma ağı olan AB Çerçeve Programları kapsamına 2004 yılında 6. Çerçeve Programı ile dahil olmuştur.

Türkiye'de özel sektör tarafından gerçekleştirilen Ar-Ge harcamalarının toplam Ar-Ge harcamasına oranı 2003 yılında % 34'den 2010 yılında % 45 seviyesine yükselirken, kamu sektörü Ar-Ge harcamaları sürekli bir azalma eğilimi içine girmiştir. 2013 yılı için özel sektörün payının % 60'a ve 2023 yılı için de % 66,9'a çıkması hedeflenmiştir. Bu seviyeye ulaşılabilmek için özel sektörün Ar-Ge ve yeniliğe daha fazla odaklanması gerekmektedir. Kamu sektörü tarafından gerçekleştirilen Ar-Ge harcamalarının toplam Ar-Ge harcamasına oranı 2003 yılında % 36'dan 2010 yılında % 31 seviyesine inmiştir.

Oluşturulan kalkınma planları ve yenilik alanındaki strateji belgelerinin amacı, ülkemizde bilgi üretilmesinin hızlandırılması, üretilen bilginin yeni teknolojik ürün ve hizmete dönüştürülmesi ve nihayetinde bilgi tabanlı bir ekonomi yaratılmasıdır.

27 Aralık 2011 tarihinde yapılan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 23. Toplantısı'nda alınan kararlar da ülkemizde Ar-Ge ve yeniliğin gelişmesi için önem taşımaktadır. Toplantıda 2023 yılında ülkemizin dünyanın ilk on ekonomisi arasında yer alabilmesi için Ulusal Yenilik Sistemi 2023 yılı hedefleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Ar-Ge harcaması/GSYİH	% 3
Özel sektör Ar-Ge harcaması/GSYİH	% 2
Araştırmacı sayısı	300 bin (TZE)
Özel sektör araştırmacı sayısı	180 bin (TZE)

Üniversitede yenilikçiliğin ve girişimciliğin tetiklenmesi amacıyla politika araçlarının geliştirilmesi hedeflenmiş ve bu hedef kapsamında;

- Teknoloji Transfer Ofislerinin Desteklenmesi,
- Kuluçka Merkezlerinin Desteklenmesi,
- Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endekslerinin Oluşturulması,
- Akademik Yükseltme Ölçütlerinin Girişimcilik ve Yenilikçiliği Teşvik Edecek Şekilde Yeniden Tasarlanmasına karar verilmiştir.

5.1.1.1 İzmir'e Bakış

İzmir'de 9 üniversite, 66 fakülte ve 35 meslek yüksekokulu bulunmaktadır. 2010 yılı itibariyle farklı dallarda TÜBİTAK ARBİS'e kayıtlı 7.240 araştırmacıya sahiptir. Araştırmacılar, bölgenin Ar-Ge ve yenilik açısından en önemli gücünü oluşturmaktadır. Yenilik üretimi ilgili çalışmalara bakıldığında, bölgede 100 araştırmacı başına 30 TÜBİTAK proje başvurusu düşmektedir. 7.240 araştırmacı tarafından 2007-2010 döneminde TÜBİTAK'a toplam 1.838 araştırma projesi önerisinde bulunmuş, bu önerilerden 453'ü (% 25) desteklenmiştir. Ar-Ge ve yenilik için gerekli olan bilgi üretiminin güçlendirilmesi gerekmektedir.

İzmir'in sahip olduğu yüksek araştırmacı gücünün kapasitesinin geliştirilmesi önemlidir.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2013 Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi'nde bölge üniversitelerinden İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü 6., Ege Üniversitesi 14., Dokuz Eylül Üniversitesi 32. ve İzmir Ekonomi Üniversitesi 35. sırada yer almaktadır.

Öte yandan, araştırmacılar tarafından 2007-2010 döneminde 51 patent ve faydalı model başvurusu yapılmıştır. İzmir araştırmacı gücüne oranla üretilen patent ve faydalı model sayısı açısından İstanbul ve Ankara bölgelerinden ileridedir. Ancak gelişmiş ülkeler düzeyini yakalamak için proje oluşturma, araştırma çalışmaları ve sınai mülkiyet hakları gibi konularda geliştirilmesi gereken noktalar mevcuttur.

Üniversitelerin yanısıra sanayide de proje üretme konusunda zayıflıklar bulunmaktadır. 2007-2010 arasında imalat sektöründeki 23.749 firmadan 416'sı (% 1,7) TÜBİTAK TEYDEB'e Ar-Ge projesi desteği için başvurmuştur. Destek alan firma sayısı ise 259'dur (% 1). Bu rakamlar İzmir firmalarının proje kabul oranının Ankara ve İstanbul'a göre daha yüksek olduğunu, ancak toplam desteklenen proje sayısının bu bölgelerin gerisinde kaldığını göstermektedir.

İzmir'deki çatı kuruluşların büyük çoğunluğu (% 65) üyelere yönelik herhangi bir proje yürütmemiş durumdadır. İşletmelerin bu tür fonlardan yararlanmasında çatı kuruluşların sunduğu destekler önem taşımaktadır. Desteklerden yararlanmanın önündeki engeller incelendiğinde, firmaları Ar-Ge ve yeniliğe yöneltecek, bilgi ve farkındalıklarını artıracak ve proje yazma becerilerini geliştirecek çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi bölge için öncelikli konuma sahip, firma sayısı, istihdam, ihracat veya bölgenin barındırdığı kaynaklar itibari ile öne çıkan, Ar-Ge ve yenilik anlamında potansiyeli yüksek olan bilişim, biyomedikal, endüstriyel havalandırma ve iklimlendirme, işlenmiş sebze ve meyve, kimyasal maddeler, yenilenebilir enerji ve tekstil sektörlerini kapsamaktadır. Veriler firmaların patent alma konusunda da zayıf durumda bulunduğunu yansıtmaktadır. 2007-2010 yılları arasında İzmir'de 1.064 patent başvurusu yapılırken, bunlardan 145 tanesi tescil edilmiştir. Buna göre 2007-2010 yılları arasında 22 firmaya 1 patent başvurusu, 164 firmaya 1 patent tescili düşmektedir. En fazla patent başvurusu 90 patent ile kimyasal maddeler sektörü ve 65 başvuru ile bilişim sektörü tarafından yapılırken, yenilenebilir enerji sektöründe patent başvurusu gerçekleşmemiştir.

Diğer yandan, işletmelerin sadece % 19'u üniversite ve araştırma merkezleri ile Ar-Ge ve yenilik konusunda işbirliği yapmaktadır. İşbirliği de daha çok teknik veya tasarımsal problemin çözülmesi ve test ve analiz hizmetleri gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Yeni ürün ve hizmetler geliştirilmesi, teknoloji transferi gibi konularda işbirliği oldukça zayıftır. 2007-2010 arasında üniversite-sanayi işbirliğini amaçlayan SAN-TEZ programına sadece 89 proje başvurusu olmuş bunlardan 39 tanesi desteklenmiştir. Ar-Ge ve yenilik göstergelerinin güçlenmesi için işbirliği düzeyinin ve etkinliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sektörel açıdan bakıldığında, üniversiteler ve araştırma merkezleri ile en fazla işbirliği içerisinde olan sektör % 27 ile biyomedikal olmuştur.

Üniversite-sanayi işbirliğinin güçlendirilmesi için mevcut mekanizmalar etkin hale getirilmelidir.

Üniversite-sanayi arayüz merkezleri, Ar-Ge ve yenilik çalışmalarını hızlandıracak önemli mekanizmalardır. İzmir'deki 9 üniversitenin 4'ünde arayüz merkezi bulunmasına rağmen, bu merkezler ağırlıklı olarak yeni kurulmuş ve geliştirilmesi gereken birimlerdir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB), üniversite ve sanayinin bir araya gelmeleri, ortak proje üretmeleri ve Ar-Ge yapmalarına zemin hazırlaması için tasarlanmıştır. İzmir'de faaliyette olan bir TGB bulunmaktadır. Bu sayı Ankara'da 6, İstanbul'da 5 ve Kocaeli'nde 3'tür. Son dönemde teknoloji geliştirme bölgelerinin kurulmasına yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır. 2012 yılında sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir enerji ve bilişim temalarına yoğunlaşması planlanan İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı TGB (İzmir Ekonomi Üniversitesi), 2013 yılında bir bölümünün sağlık alanında uzmanlaşması planlanan Dokuz Eylül TGB (Dokuz Eylül Üniversitesi) kurulmuştur. Bu iki teknoloji geliştirme bölgesinin altyapı çalışmaları devam etmektedir.

İzmir'deki çatı kuruluşların hizmetleri incelendiğinde, Ar-Ge ve yeniliğe yönelik olarak eğitim, yönlendirme ve bilgilendirme gibi temel hizmetleri verdikleri, buna karşılık "sınai mülkiyet hakları", "proje hazırlama ve yönetme", "teknoloji transferi ve lisanslama", "ürün geliştirme" ve "*spin–off* firma kurma" gibi yenilik ekosisteminin diğer önemli faaliyetlerine ilişkin hizmetlerin de verilmesi gerektiği görülmektedir.

Yenilik ekosistemi içinde, işletmeler bünyesindeki mekanizmalar da bölgenin yenilik potansiyeli ve nitelikli personel istihdamı için önemli roller üstlenmektedir. İzmir'de araştırma kapsamında seçilmiş sektörlerdeki işletmelerin % 15'inde bağımsız bir Ar-Ge birimi bulunmaktadır. Kimyasal maddeler

sektörü % 25 ile en yüksek oranda Ar-Ge birimi barındıran işletmenin bulunduğu sektör olarak öne çıkmaktadır. Ar-Ge birimlerinin ve bu birimlerdeki nitelikli insan kaynağının artırılması hem üniversite sanayi işbirliğinin hem de firmaların Ar-Ge ve yenilik yeteneklerinin gelişmesine hizmet edecektir.

2012 yılı itibari ile 5746 sayılı Kanun kapsamında kurulmuş 12 adet Ar-Ge Merkezi vardır. Bu sayının 2010 yılında 8 olduğu düşünüldüğünde önemli bir gelişme göze çarpmaktadır.

Yeniliğin en büyük kaynağı insandır, geliştirilmesi için gerekli insan kaynaklarının İzmir'de sağlanması gerekmektedir.

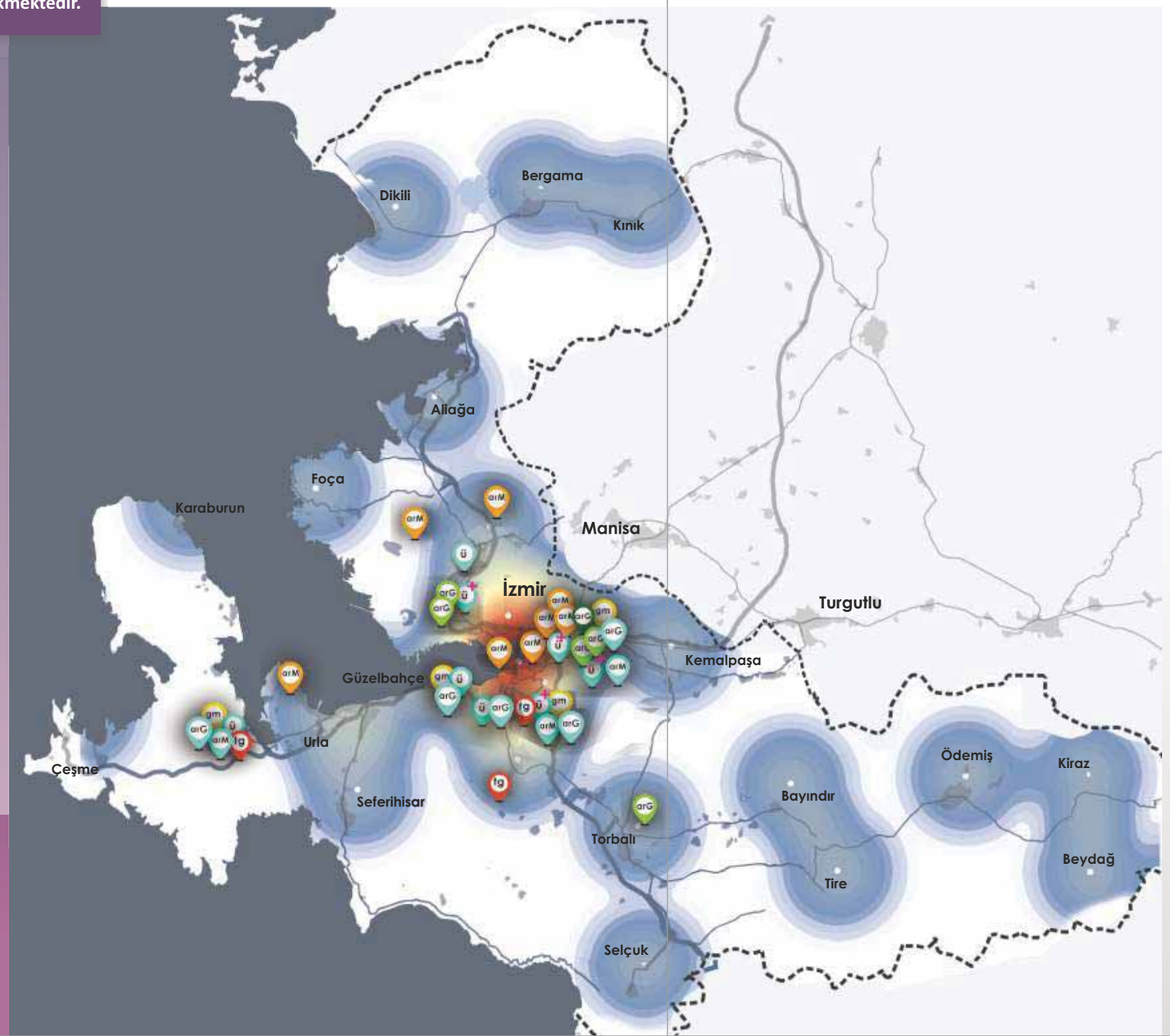

Harita 5: Ar-Ge ve Yenilik Altyapısı

- İl Sınırı
- İzmir Üniversiteleri
- Üniversite - Sanayi Arayüz Kuruluşları
- İzmir Üniversitelerindeki Sanayiye Yönelik Ar-Ge Birimleri
- İzmir Üniversitelerindeki Sanayiye Yönelik Araştırma Merkezleri
- Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri
- Özel-Kamu İşbirliği Ar-Ge Merkezleri
- İzmir'de Bakanlıklara Bağlı Faaliyet Gösteren Enstitü ve Araştırma Merkezleri
- Girişimcilik Merkezi
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri
- Yükseköğretim Mezunları Yoğunluğu: Yüksek / Düşük

İşletmelerin toplam cirolarından Ar-Ge'ye ayırdıkları pay 2007-2010 yılları arasında ortalama % 4,6 düzeyinde gerçekleşmiştir. Toplam cirodan en fazla pay ayıran sektör %10 ile bilişim sektörüdür. Yenilenebilir enerji sektöründe Ar-Ge harcamalarının düşüklüğü dikkat çekicidir. Aynı dönemde işletmelerdeki Ar-Ge personelinin sayısının toplam personel içindeki oranı da 2007 yılında % 2,7'dan 2010 yılında % 4,5'e yükselmiştir.

Ar-Ge'ye ayrılan payın ve Ar-Ge personel sayısının artması üretilen yeni ürün ve hizmet sayısının da artmasını sağlamıştır. İzmir'de araştırma kapsamında ele alınan sektörlerdeki işletmeler tarafından 2007-2010 döneminde 2.339 yeni mal ve 672 yeni hizmet üretilmiştir. Endüstriyel havalandırma sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin % 31'i, biyomedikal ve kimyasal maddeler sektöründe bulunanların % 29'u, bilişim sektöründeki firmaların % 26'sı, tekstil sektöründeki işletmelerin % 16'sı, yenilenebilir enerjiler sektöründekilerin % 13'ü, işlenmiş sebze ve meyve sektöründeki firmaların % 10'u ve yeni bir mal ve hizmet sunabilmektedir.

Yeni ürünlerden elde edilen cironun toplam ciro içerisindeki payı % 19 düzeyindedir. Yeniliğin mahiyetine baktığımızda işletmelerin radikal yenilikten ziyade, ağırlıklı olarak adımsal yenilik içeren çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. İşletmelerin Ar-Ge ve yenilik yeteneklerinin geliştirilmesi, açık yenilik sistemine yönlendirilmesi İzmir'in teknoloji üretimini hızlandıracaktır.

Büyük kentlerin rekabet edebilirlikleri çeşitlenmiş ekonomiye sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. İzmir'in çok sektörlü ekonomisi de tasarım ve yenilik kenti hedefi için çok uygun bir iklim sunmaktadır. İBB tarafından düzenlenen Kültür Çalıştayı ve Tasarım Forumu'nda dile getirilen İzmir'in tasarım bilincine sahip bir kent olma hedefi tüm ekonomik sektörleri kapsamakta, her sektördeki birim üretiminin katma değerini yükselterek, kentlinin refahını geliştirmeyi amaçlamaktadır. İzmir'in tasarlanmış unsurlarla donatılmış olması, tasarım üretmesi ve İzmirlinin tasarım fikrini içselleştirmesi kent kimliğinin gelişmesine de katkı sunacaktır.

İzmir'i Akdenizlilik kimliği içinde, yeniden uluslararası bir "kültür, sanat ve tasarım metropolü" haline getirmek için kültürel yapıların, kültür üretimi ve tüketiminin kentsel canlanma ve sosyal içermenin kaldıracı olacak biçimde öne çıkarılması gerekmektedir. Kültürel hareketliliğin ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak sürdürülebilirliğinin sağlanması sadece kültürel mirası ile değil güncel sanat alanında attığı adımlarla da öne çıkan bir İzmir için yaratıcı endüstrilerin ve özellikle tasarımın tüm sektörlerde geliştirilmesi, desteklenmesi gerekmektedir.

HEDEF 1 Üniversitelerde ve işletmelerde araştırma ve teknoloji geliştirmeye yönelik fiziki altyapı geliştirilecektir.

İzmir üniversiteleri bünyesindeki araştırma ve teknoloji geliştirmeye yönelik fiziki altyapılarının durumu ve sunulan hizmetlerin envanteri çıkarılacaktır. Merkez ve laboratuvarların altyapı ve üst yapıları, İzmir'in öncelikli sektörlerine hizmet verebilecek özelliklerde iyileştirilecek, eksik alanlarda yeni laboratuvarlar kurulacak ve gerekli akreditasyonlar sağlanacaktır. Tüm laboratuvar ve merkezlerin internet ortamında tanıtımı ve özel sektör ile akademisyenler tarafından ortak kullanımı sağlanacaktır.

İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'ndeki firma sayısının artırılması ve hizmetlerinin geliştirilmesi için altyapısı iyileştirilecektir. İzmir'in sektörel öncelikleri, akademik yetkinlikleri, altyapısı ve uluslararası eğilimler ışığında ihtisaslaşmış teknoloji geliştirme bölgeleri kurulacaktır. İşletmeler bünyesindeki Ar-Ge birimlerinin ve Ar-Ge merkezlerinin sayılarının artması teşvik edilecektir. Yeniliğin önemli bileşenleri olan tasarım ve yaratıcılık konusunda altyapının güçlendirilmesi için üniversitelerdeki endüstriyel tasarım bölümleri teknik imkanlar ve uzman kaynağı açısından iyileştirilecek, bu bölümlerin özel sektör ile işbirlikleri desteklenecektir.

'Üniversitelerde çok sayıda laboratuvarlar, merkezler var ancak yeterince bilinmiyor ve ortak kullanılamıyor'

İZMİR BÖLGESEL YENİLİK KOMİTESİ TOPLANTISI, Şubat 2012

HEDEF 2 Bölgesel yenilik kapasitesinin izlenmesi sağlanacaktır.

İzmir'de Ar-Ge, yenilik, sınai mülkiyet hakları, teknoloji transferi, lisanslama ve üniversite-sanayi işbirliği gibi konularda göstergelerin oluşturulacağı, verilerin üretileceği ve düzenli olarak takip edileceği bir Yenilik İzleme Sistemi kurulacaktır. Uluslararası göstergelere uygun verilerin il düzeyinde üretilmesi için çalışmalar yapılacaktır. Kurulacak sistem, belirlenen göstergelere göre dönemsel olarak elde ettiği bilgileri yenilik ekosistemi içindeki kurumlar ve kamuoyu ile paylaşarak, İzmir'in yenilikçilik düzeyini ve performansını duyuracak, diğer bölgelerle kıyaslama analizlerini yapacak ve yeniliğe ilişkin farkındalığı artıracaktır.

HEDEF 3 Mevcut üniversite-sanayi arayüz kuruluşlarının iyileştirilmesi ve sayılarının artması sağlanacaktır.

İzmir'de üniversite-sanayi arayüz birimlerinin hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkinliklerinin artırılması sağlanacaktır. Kısa ve orta vadede Ege, Dokuz Eylül, Gediz ve Yaşar üniversitelerinde faaliyet gösteren mevcut yapıların diğer üniversitelere hizmet vermesi, uzun vadede de mevcut birimlerin katkıları ile benzer yapıların oluşturulması desteklenecektir. Arayüzlerin üniversite ve özel sektöre yönelik proje oluşturma-geliştirme, yazma-yönetme ve iş planları oluşturma konusunda hizmetler vermesi, kapasite geliştirme çalışması yapması sağlanacaktır. Araştırmacıların proje oluşturma, yürütme, patent ve ticarileştirme konularındaki bürokratik işlerin yürütülmesine yönelik destekleri geliştirilecek, üniversite dışında işletmelere de patent başvuru sürecinde destek vermeleri sağlanacaktır. Arayüz kuruluşların uluslararası ağlara dahil olması teşvik edilerek bölgenin teknoloji yatırımlarına yönelik potansiyeli geliştirilecektir.

'İşbirliği için üniversiteler ile sanayicinin aynı dili konuşacağı platformlar gerekiyor'

İZMİR BÖLGESEL YENİLİK STRATEJİSİ TANITIM TOPLANTILARI, Eylül 2012

HEDEF 4 Bilim ve teknoloji alanında insan kaynakları sektörel öncelik ve ihtiyaçlara göre geliştirilecektir.

Sektörel bazda insan kaynağı ihtiyaç analizleri yapılacak, öncelikli sektörler ve ileri teknoloji içeren sektörlerin ihtiyaçları tespit edilecektir. İhtiyacın giderilmesine yönelik üniversitelerce program, ders ve seminerler gibi araçlar geliştirilmesi ve gerekli sektörlerde sanayi odaklı doktora programları açılması desteklenecektir. Meslek liseleri ve meslek yüksekokullarında, işletmelerin güncel ara eleman ihtiyaçlarına yönelik programlar açılması sağlanacaktır. Sanayiciler arasında farkındalığın artırılması için tanıtım etkinlikleri gerçekleştirilecektir. İşletmelerde yenilik yönetimi, performans yönetimi gibi sistem ve mekanizmalar konusunda farkındalık geliştirilecektir. Ar-Ge, yenilik, yenilikçi pazarlama, teknoloji yönetimi, sınai mülkiyet hakları ve fon kaynaklarına ulaşım gibi konularda seminerler ve sertifika programları düzenlenecek, yeni teşvik ve desteklerin aktif duyurusu gerçekleştirilecektir. Patent araştırması, rakip analizi ve patent değerleme gibi hizmetlerin desteklenmesine yönelik programlar oluşturulacaktır. Bu süreçlerde üniversite-sanayi arayüz kuruluşları aktif rol oynayacaktır.

- Bilgi ve İletişim Teknolojileri
- Biyoteknoloji ve Gen Teknolojileri
- Malzeme Teknolojileri
- Nanoteknoloji
- Tasarım Teknolojileri
- Mekatronik
- Enerji ve Çevre Teknolojileri

HEDEF 5 Üniversite ve işletmelerdeki araştırma çalışmalarının ekonomik değere dönüşmesi desteklenecektir.

Bölge için öncelikli olan, yapılan analizler kapsamında firma sayısı, istihdam, ihracat veya bölgenin barındırdığı kaynaklar itibari ile öne çıkan, Ar-Ge ve yenilik anlamında potansiyeli yüksek yedi sektör başta olmak üzere, araştırma, yenilik, sınai mülkiyet hakları ve ticarileşme konusunda kapasite geliştirilecektir. Akademisyenlere yönelik proje oluşturma, tekno girişimcilik ve sınai mülkiyet hakları konuları ile ilgili eğitimler verilecek, girişimlerinde başarılı olmuş kişiler ile toplantılar düzenlenecektir.

1. Bilişim
2. Biyomedikal Sanayi
3. Makine İmalatı
4. Gıda ve İçecek İmalatı
5. Kimyasal Maddeler İmalatı
6. Giyim Eşyası İmalatı,
7. Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri

Üniversitelerdeki araştırmacılar tarafından başvurusu yapılan patentler arayüz merkezlerinin internet sayfalarında duyurulacaktır. Üniversite ve araştırma merkezlerinden çıkan patentlerin tanıtıldığı etkinlikler (proje pazarı, patent sergisi vb.) ile patentlerin ulusal ve uluslararası girişimcilere ve risk sermayesi kuruluşlarına düzenli tanıtımı sağlanacaktır. İşletmeler patent almaya teşvik edilecek ve patentlerinin ticari bir ürüne dönüştürülmesi süreci desteklenecektir. Yenilikçiliğin özendirilmesi için her yıl farklı ölçütlerde "yenilikçi firmalar" tespit edilecek ve bu firmalar tanıtılacaktır. Şemsiye kuruluşlar aktif olarak bu sürece dahil edilecektir. Bununla birlikte işletmelere ait ticarileştirilememiş patentler üniversitelerin arayüz kuruluşları aracılığıyla ticarileştirilecektir.

'İstediğiniz kadar Ar-Ge yapın, rafta kalırsa yenilikçi ürün olmaz'

İŞ DÜNYASINA YÖNELİK İNOVASYON SEMİNERİ, Ocak 2012

HEDEF 6 İşbirliği ve yenilikçi örgüt kültürünün yaygınlaştırılması ile bölgesel yenilik ekosistemi iyileştirilecektir.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde yenilik ve girişimcilik eğitimleri ile proje yarışmaları düzenlenecektir. Akademi ve sanayi arasında farklı konularda "Serbest Buluşma Günleri" düzenlenerek, yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması tetiklenecektir. İşletmelerde ürün yönetiminin teknoloji-ürün-pazar ilişkisini kuracak şekilde kurumsallaşması için eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlanacaktır. Şemsiye kuruluşlar ile Serbest Bölge, OSB gibi üretim alanlarında Ar-Ge, yenilik, sınai mülkiyet hakları, finansal destekler gibi konularda işletmeler ile iletişim kuracak, destek verecek ve yönlendirecek ofislerin oluşturulması ve buna yönelik personel istihdamı teşvik edilecektir. Şemsiye kuruluşların Ar-Ge ve yenilik stratejilerini oluşturmaları, hizmetlerini bu strateji doğrultusunda şekillendirmeleri ve üyelerinin yenilik performansını takip etmelerine yönelik sistem geliştirmeleri desteklenecektir. Bu yapıların kapasitelerinin geliştirilmesinde üniversite-sanayi arayüz kuruluşları rol oynayacaktır.

'İzmir'de özel sektörün geliştirilmesi için öncelikli konulardan birisi firmalar, üniversiteler ve kamu kurumları arasında işbirliği ve koordinasyon sağlanmasıdır'

İZMİR VATANDAŞ TOPLANTISI,
Mayıs 2013

Ar-Ge bölümü olan işletmeler ile üniversitelerin doğrudan işbirliği yapmaları teşvik edilecektir. İzmir'in öncelik konuları ve sektörel taleplerine göre oluşturulacak disiplinlerarası projelere öncelik verilecektir. Sadece işletme-üniversite değil aynı zamanda işletme-işletme ortaklı yenilik projeleri teşvik edilecektir. Proje getirebilecek sektör ve paydaşlar arasında sinerji çalıştayları yapılarak ortak projeler oluşturulacaktır. Soru-cevap masaları, portallar ve kurumlar arası çevrim içi iletişim platformları oluşturularak etkileşim geliştirilecektir. Üniversitedeki araştırmacıların sanayiye etkin ve sürekli olarak tanıtılması için araştırmacıların basit dille hazırlanan özet profilleri oluşturularak internet ortamında duyurulacak ve şemsiye kuruluşların da bağlantı vermesi sağlanacaktır.

HEDEF 7 İzmir'de tasarım alanında kapasite, farkındalık ve talep artırılacaktır.

Tasarımın önemine ilişkin farkındalık artırma çalışmaları gerçekleştirilecektir. Tasarım alanındaki eğitim faaliyetleri geliştirilecek, farklı sektörlerde yetişmiş, iyi eğitim almış tasarımcılar ve yaratıcı insan gücünün İzmir'de kalması sağlanacaktır. İzmir'de tasarımla bütünleşik kültür endüstrisi ve yaratıcı endüstriler için bir ekosistemin oluşması desteklenecektir. İzmir ve Ege'de üretim ve hizmet aktivitelerinin tasarım talebi canlandırılacak ve İzmir'de gelişen tasarım kapasitesi ile buluşturulması sağlanacaktır.

'Hedef, tasarım yoluyla insanların hayat standartlarını yükseltmek, kente yeni ivmeler kazandırıp, onu daha yaşanır kılmak olmalıdır. Bu süreç içinde tasarım kenti ortaya çıkacaktır.'

Akdeniz Akademisi,
Tasarım Forumu,
Mayıs 2011

İzmir'in bir tasarım kenti olması için akademik ve sivil toplum kuruluşları ile yaratıcı endüstrilerle ilgilenen kesimleri bir araya getiren Akdeniz Akademisi Tasarım Forumu desteklenecek, tasarımın yerel ve evrensel bilgi birikimini artıracak bir Tasarım Enstitüsü kurulacaktır. Tasarımın sanayi, yenilik, teknoloji ve üretimle ilişkisi kurulacaktır. Daha fazla tasarımcının İzmir'e çekilebilmesi için kent merkezinde farklı disiplinlerin birlikte çalışabileceği bir tasarım merkezi modeli geliştirilecektir. İzmir'de uluslararası nitelikte bir tasarım fuarı düzenlenecektir. İzmir'e özgü tasarımların sergileneceği bir Tasarım Müzesi kurulacaktır. İzmir'in gelinlik ve organik tekstil sektöründe tasarım merkezi olarak uluslararası bir marka haline gelmesini sağlayacak faaliyetler gerçekleştirilecektir. Tasarım bilinci örgün ve yaygın eğitimle desteklenecektir. İzmir'de tasarım eğitimi veren birimlerin ve kurumların İzmir temalı çalışmalar yapması sağlanacaktır.

Kent objeleri ve mobilyaları konusunda yerel yönetimlerin tasarım talebi ve farkındalığı artırılacaktır. Akdenizlilik imajını pekiştirecek özgün tasarımlar geliştirilecek ve halkın kaliteli tasarım objeleri ile karşılaşabileceği mekanlar yaratılacaktır. Akdenizli kentler tasarım ağlarına üye olarak uluslararası ortamlardaki gelişmeler yakından izlenecektir. Kamusal alanların İzmir'in Akdenizli yaşam biçimine uygun olarak tasarlanması, İzmir kimliğinin yansıtılması ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Denizin bir gösteri mekanı olarak düzenlenmesi, kıyı kullanışlarına tasarımla yeni düzenlemeler getirilmesi ve kent yamaçlarında nitelikli bir tasarımla oluşturulacak kent terasları toplumun her katmanının yaşam kalitesini yükseltecektir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Üniversitelerde ve işletmelerde araştırma ve teknoloji geliştirmeye yönelik fiziki altyapı geliştirilecektir.	■	■	
2	Bölgesel yenilik kapasitesinin izlenmesi sağlanacaktır.	■	■	
3	Mevcut üniversite-sanayi arayüz kuruluşlarının iyileştirilmesi ve sayılarının artması sağlanacaktır.	■		
4	Bilim ve teknoloji alanında insan kaynakları sektörel öncelik ve ihtiyaçlara göre geliştirilecektir.	■	■	■
5	Üniversite ve işletmelerdeki araştırma çalışmalarının ekonomik değere dönüşmesi desteklenecektir.	■	■	
6	İşbirliği ve yenilikçi örgüt kültürünün yaygınlaştırılması ile bölgesel yenilik ekosistemi iyileştirilecektir.	■	■	■
7	İzmir'de tasarım alanında kapasite, farkındalık ve talep artırılacaktır.	■	■	■

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

5.1.2 Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Kümeler | Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu | Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Girişimci, piyasadaki fırsatları gören, kaynaklarını ayıran ve değer üreten bir kişi olarak tanımlanmaktadır. Girişimci olma eylemine işaret eden girişimcilik kavramıysa, en genel haliyle, yeni ürün, hizmet, süreç veya pazarlar geliştirerek ekonomik değer üretme eylemi olarak tanımlanabilir.

Girişimciliğin geliştirilmesi, sanayi ve KOBİ, yenilikçilik ve kümelenme gibi ekonomik kalkınmaya ilişkin farklı politika alanlarıyla yakından ilişkilidir. Ayrıca, özel politika gerektiren gruplarda girişimciliğin geliştirilmesi bir sosyal politika aracı olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda, girişimcilik yeni iş alanlarının ortaya çıkması, yenilikçiliğin geliştirilmesi ve gelirlerin ve istihdamın artırılmasına sağladığı katkı nedeniyle bölgesel kalkınmanın önemli etmenlerinden birisi olarak görülmektedir.

Türkiye'de girişimcilikle ilgili politikalar son dönemde şekillenmekte ve girişimciliğe ilişkin uygulamalar artmaktadır. Girişimciliğin geliştirilmesi, henüz yeni şekillenen bir politika alanı olmasına karşın, hızla ulusal bir öncelik haline gelmiştir. Girişimcilik, 9. Kalkınma Planı'nda (2007-2013) çeşitli strateji ve hedeflere konu olmuştur. Girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması, teknoloji geliştirme amaçlı girişimciliğin özendirilmesi, kırsal kesim ve az gelişmiş bölgelerde girişimciliğin teşvik edilmesi ile girişimcilerin finansmana erişim olanaklarının iyileştirilmesi, 9. Kalkınma Planı'nda belirlenen stratejiler arasında yer almaktadır.

10. Kalkınma Planı (2014-2018) hazırlık çalışmaları çerçevesinde ilk kez "Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu" kurulmuş ve "Girişimcilik ve KOBİ'ler" başlığıyla planın hedefleri arasında girişimciliğin geliştirilmesine önemli bir yer ayrılmıştır. Söz konusu başlık altında girişimciliğin geliştirilmesine yönelik temel politikalar ortaya koyulmuştur. Temel politikalar arasında, girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, ekosisteme destek sağlayan kurumların kapasitelerinin artırılması; kuluçka, iş geliştirme merkezleri ve hızlandırıcıların etkinleştirilmesi; kadın ve genç girişimciliğine ve sosyal girişimciliğe öncelik verilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması bulunmaktadır. Onuncu Kalkınma Planı ayrıca diğer farklı alanlarda girişimciliğin geliştirilmesini ve bölgesel düzeyde de bir kalkınma aracı olarak ele alınmasını farklı başlıklar arasında hedeflemektedir. Planın "Öncelikli Dönüşüm Programları" bölümünde birçok program kapsamında girişimcilik hedef olarak yer almıştır.

5.1.2.1 İzmir'e Bakış

İzmir'in girişimcilik alanındaki potansiyelini anlamak, mevcut durumunu analiz etmek ve yerelde yenilikçilik, ekonomik büyüme ve istihdam artışına katkı sağlamak amacıyla 2012 yılı sonunda İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında İzmir'in girişimciliğe ilişkin çerçeve koşulları olan insan kaynağı, yenilik altyapısı, ekonomik aktivite, coğrafi ve kültürel koşullara dair sahip olduğu avantaj ve dezavantajlar tespit edilmiştir.

İzmir nitelikli insan kaynağı bakımından güçlü bir konumdadır. Bu insan kaynağı İzmir'de yerleşikler kadar Türkiye ve dünyanın önemli merkezlerine dağılmış kuvvetli bir diasporayı da kapsamaktadır.

Tarihi bir ticaret merkezi olan İzmir, geniş bir ekonomik taban ve ticari kültüre sahiptir. İzmir, Akdenizli bir kent olarak kaliteli bir yaşam tarzı ve yeniliklere açık kültürel yapısıyla girişimcilik ekosisteminin gelişmesi için uygun iklimi sunmaktadır. İstanbul'un ardından havayolu, otoyol ve liman ile ulaştırma bağlantıları en gelişmiş kentlerden biridir.

Bölgede girişimcilik kültürünün varlığı, girişimciliğin geliştirilmesi açısından önemli bir etkendir.

Sahip olduğu tüm bu olumlu özelliklerin yanısıra, İzmir hem tarihsel gelişimi, hem de Türkiye içinde mevcut ekonomik ve sosyal konumu itibariyle İstanbul gibi birincil bir çekim merkezi değildir. Yenilikçilik alanındaki performansı göreli olarak zayıftır.

İzmirlilerin bir kaliteli yaşam tarzına ve bireysel iş alışkanlıklarına alışık olduğu ve yüksek bir özgüvene sahip olduğu görülmektedir. Bu bireyselcilik ve özgüvenin girişimcilik alanında bir yandan, İzmirlilerin yeni iş fikirlerine yönelebilmesine ve risk alabilmesine katkıda bulunmaktayken, diğer yandan, işbirliğinin az olması ve bunun bir sonucu olarak iş yapmada güvenin zayıf olmasına yol açmaktadır. Bu çerçevede işbirliği ve ortak çalışma kültürünün geliştirilmesi gerekmektedir. Yenilikçi davranışlar genelde bireysel olarak gelişmektedir.

Girişimcilerin tespit edilmesine yönelik araçlar geliştirilmelidir.

Strateji çalışması kapsamında gerçekleştirilen, çerçeve koşulların analizi, girişimci profili değerlendirmesi ve paydaş görüşmeleri sonucunda, İzmir girişimcilik ekosisteminin mevcut durumuna ilişkin bir takım tespitler elde edilmiştir.

Bu tespitler ışığında, girişimcilerin tespit edilmesine yönelik araçların son derece kısıtlı olduğu görülmektedir. Yerel düzeyde düzenlenen kapsayıcı ve etkisi büyük bir iş planı yarışması bulunmamaktadır. Ulusal düzeyde düzenlenen ve genelde İstanbul merkezli olan iş yarışmalarına İzmir'den katılım oldukça kısıtlıdır.

İzmir'de, yeni girişimcilere akıl vererek, fon sağlamalarına yardımcı olarak ya da yeni iş fikirleri getirerek yardımcı olan mentör ya da yatırımcı olabilecek kıdemli işadamları ve yöneticileri bir araya getiren işadamı derneği ve odaların aktif olarak faaliyet gösterdiği sivil toplum kuruluşlarında girişimciliğe ilginin geliştiği görülmektedir. Ancak bunları mentör ve yatırımcı olabilecekleri girişimcilere bağlayan mekanizmalar eksiktir.

Girişimcileri fiziksel olarak bir araya getiren etkinlikler ve mekanlar sınırlıdır. Yerel medyada girişimcilik konusuna ilgi duyan paydaşlar bulunduğu görülmektedir. Ancak konuyla ilgili haberlere erişim olanağı sınırlıdır.

Girişimciliğin gelişmesini sağlayan ağ yapılarının oluşturulması önem taşımaktadır.

Melek yatırımcılık potansiyeli yüksek olduğu halde, bu nitelikte kişileri ortaya çıkaracak ve yönlendirecek melek yatırımcı ağı benzeri platformlar bulunmamaktadır.

Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, girişimcilerin bir iş planına dayalı olarak işlerini kurmaları amacıyla KOSGEB ile diğer kuruluşlar arasında işbirliği içerisinde Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri yaygın olarak düzenlenmektedir. Örgün eğitimde ise birçok üniversite girişimciliğe dair, dağınık yapıda da olsa dersler vermektedir.

Girişimcilik birçok kuruluşun ilgilendiği bir alan olmakla beraber, kuruluşlar arasında haberleşme ve işbirliği sınırlıdır. Bu kuruluşları bir araya getiren bir platformun eksikliği hissedilmektedir.

İzmir'de girişimciliğin yaygınlaştırılması ve girişimcilerin desteklenmesi amacıyla, kuluçka merkezi ve hızlandırıcı olarak faaliyet gösteren yapılar da belli düzeyde deneyim kazanmışlardır. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesinde 2014 yılında faaliyete geçecek olan İnovasyon Merkezi, girişimcilere başlangıç aşamasında ihtiyaç duyulan ortak hizmetleri ücretsiz sağlayacak bir kuluçka merkezi olarak faaliyet gösterecektir. İzmir Ekonomi Üniversitesi bünyesinde hızlandırıcı olarak faaliyet gösteren Embryonix ürün geliştirmede belli bir yol almış girişimlerin, kısa süreler içinde piyasaya çıkabilmelerini sağlamak üzere çalışmaktadır. Ayrıca, Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER) bulunmaktadır. Ancak, bu merkezlerin olanaklarından çok sınırlı sayıda girişimci faydalanmaktadır.

İzmir'deki girişimcilerin profiline bakıldığında, erkek girişimcilere kıyasla çok daha az kadın girişimci bulunduğu görülmektedir. Ayrıca girişimcilerin 25-35 aralığında yoğunlaştığı ve eğitim durumları ise birkaç istisna dışında en az üniversite mezunu düzeyinde olduğu görülmektedir. Girişimlerin en çok faaliyet gösterdiği sektörler yazılım, bilgi ve teknoloji sektörleridir. Elektronik ve gıda-biyoloji-kimya sektörleri de öne çıkan sektörlerdir.

İzmir'deki girişimcilik ekosistemi çerçeve koşulları, paydaşları ve girişimci profiline ilişkin İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi kapsamında yapılan analiz ve değerlendirmeler ışığında, ekosistemi hızlı bir biçimde harekete geçirmek üzere belirlenen stratejik öncelik ve hedefler, 2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın girişimcilik konusundaki temel yaklaşımını oluşturmaktadır.

HEDEF 1 Girişimcilerin tespitine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.

İzmir'de yerel iş planı yarışmaları alanındaki eksikliği gidermek amacıyla bölge düzeyinde ve geniş katılımlı genel bir iş planı yarışması düzenlenecektir. Ulusal iş planı yarışmalarına İzmirli girişimcilerin katılımının artırılması amacıyla, üniversiteler, odalar ve işadamı derneklerinin katılımıyla, etkin bir iletişim ağı oluşturulacaktır.

HEDEF 2 Girişimcilik ekosistemi içindeki aktörler arasında etkin ağ yapılarının oluşması sağlanacaktır.

İzmir'de girişimcilik ekosistemi paydaşlarının birbirinden bağımsız sürdürülen etkinliklerinin etkin biçimde kamuoyuna ve girişimcilere duyurulabilmesi amacıyla kullanıcılar tarafından da girdi sağlanabilen ve güncel tutulan bir internet portalı oluşturulacaktır.

Mevcut inovasyon merkezi girişimcilerin ihtiyacı olan ortak girdileri sağlayacak bir merkez haline getirilecek ve merkezde girişimcilerin ilgisini çekebilecek, bölgede bulunan girişimcilik ekosistemi paydaşlarını kapsayacak şekilde, girişimci, mentör ve yatırımcıları bir araya getirecek, ağ oluşturmaya odaklı etkinlikler hayata geçirilecektir. Girişimcilere ortak alan ve destek sağlayan kuluçka merkezi yanında, İzmir'de girişimcilik potansiyeli olan üniversitelerle mevcut hızlandırıcıların bağlantıları geliştirilecek, bu üniversitelerde benzer hızlandırıcı programlarının başlatılabilmesi için işbirliği olanakları sağlanacaktır.

"İzmir'de bulunan teknoparklar girişimcilik ve yenilik için önemli bir altyapı oluşturma potansiyeline sahiptir."

İzmir Kalkınma Çalıştayı,
3 Temmuz 2013

Kuluçka merkezlerinden ya da hızlandırıcılardan daha esnek ve kolay kurulabilir birimler olarak, özellikle başlangıç aşaması girişimcilerin, fikir alışverişinde bulunarak iş planlarını çok daha yaratıcı, yenilikçi ve birbirlerinden destek alan projeler haline getirmelerini sağlayabileceği ortak çalışma alanlarının, özellikle şehir merkezinde geliştirilmesi sağlanacaktır.

Yatırım riskinin dağıtılması, tecrübenin çeşitlendirilmesi ve sabit bir maliyet olan yatırım analizinin paylaşılmasını sağlamak amacıyla İzmir'de melek yatırımcı ağlarının kurulması sağlanacaktır. Ayrıca, melek yatırımcılık hakkında farkındalık oluşturmak amacıyla melek yatırımcı eğitimleri gerçekleştirilecektir.

İzmir'deki büyük şirketlerin girişimcilik konusunda özendirici ve destekleyici bir rol üstlenmeleri için gerekli bilgilendirme, farkındalık ve ağ yapılar içinde yer almaları sağlanacaktır.

HEDEF 3 Girişimcilik kültürü geliştirilecektir.

İzmir'de, yerel girişimcilik ekosistemindeki paydaşların çeşitli etkinlik ve panellerde bir araya getirecek kapsamlı İzmir Girişimcilik Zirvesi organizasyonu her yıl düzenli olarak hayata geçirilecektir. Girişimcilik Zirvesi organizasyonları kapsamında İzmirli başarılı girişimcileri rol modeli haline getirmek amacıyla "Yılın İzmirli Girişimcisi" ödülleri verilecektir. Zirve kapsamında ve zirve dışında üç ayda bir gerçekleştirilecek girişimcilik temalı basın toplantılarında İzmir basınının konuya ilgisi geliştirilecektir. Girişimcilik kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamak ve girişimcilerin kapasitelerini geliştirmek amacıyla yaygın girişimcilik eğitimlerinin standartlaştırılması sağlanacak ve üniversiteler arası bir konsorsiyum kurularak ortak ders ve vaka çalışmaları hayata geçirilecektir.

"Girişim olmazsa gelişme olmaz, beyin göçü engellenemez"

İzmir Vatandaş Toplantısı,
12 Mayıs 2013

2014-2023 İzmir Bölge Planı ve İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi kapsamında belirlenen stratejik çerçevenin uygulamaya geçmesi, ilgili projelerin uygun yerel, ulusal ve uluslararası paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesi ve stratejinin izlenmesi amacıyla, büyük şirketler, üniversiteler, yatırımcılar, STK'lar, kamu kurumları ve yerel medyanın oluşturduğu ekosistem paydaşlarının bir araya gelecekleri İzmir Girişimcilik Konseyi kurulacaktır. Girişimcilik Konseyi küresel girişimciler yaratabilmek ve ulusal ve uluslararası girişim sermayelerine erişimi kolaylaştırmak için girişimcilere gerekli ağ yapıların içinde olabilme imkanını yaratacaktır. Bir platform olarak konseyin varlığı İzmir'de büyük şirketlerin ekosisteme katkısını artıracaktır.

HEDEF 4 Girişimcilik ekosistemi izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.

Girişimcilik ekosisteminin ve İzmir'de girişimciliğin ne ölçüde geliştiğinin izlenmesi amacıyla, yıllık dönemlerde düzenli olarak girişimcilik karnesi ve girişimcilik izleme raporları hazırlanacaktır. Söz konusu çalışmalar İzmir Girişimcilik Konseyine sunulacak, ilerlemeler değerlendirilecek ve gerektiğinde uygulamaya dönük önlemler alınacaktır.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Girişimcilerin tespitine yönelik mekanizmalar geliştirilecektir.	■		
2	Girişimcilik ekosistemi içindeki aktörler arasında etkin ağ yapılarının oluşması sağlanacaktır.	■	■	■
3	Girişimcilik kültürü geliştirilecektir.	■	■	■
4	Girişimcilik ekosistemi izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.	■	■	

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

5.1.3 Gelişmiş Kümeler

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi | Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu | Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Kümeler, belli bir coğrafi yakınlık içinde bulunan bir grup firmanın ve sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, kalkınma ajansları gibi iş dışı arabulucu kurumların oluşturduğu ve her bir firmanın rekabet edebilirliğine olumlu etkileri olan gruplar olarak tanımlanmaktadır. Kümelenmeyi, alıcı-tedarikçi ilişkileri, ortak teknoloji, ortak alıcı ve dağıtım kanalları ile ortak işgücü havuzları bir arada tutar ancak kümelenmedeki firmaları bir arada tutan temel unsurun firmaların ekonomik çıkarı olduğu söylenebilir. Kümelenmelerde firmalar arasındaki güven ve işbirliği kümenin devamlılığında büyük önem taşımaktadır.

Kümelenme üretkenliği artırarak ve yenilikçiliği besleyerek kümedeki işletmelere rekabet avantajı kazandırır. Bilgiye, teknolojiye, üretimde emeği geçen işletmelere erişimde ve gelişimi teşvik etmede avantajlar sağlar ve deneyimli bir işgücü havuzu oluşumunu destekler.

Kümelenme yaklaşımı 1990'lardan sonra çok hızlı bir biçimde yaygınlaşmaya başlamış ve ulusal ve uluslararası politika belgelerinde yer almıştır. Avrupa Birliği Lizbon Stratejisinin hedefleri arasında kümelenme girişimlerinin desteklenmesine yer verilmiş ve kümelenme bölgesel politikanın önemli bir parçası olarak ele alınmıştır. Lizbon Stratejisinin yerini alan Avrupa 2020 Stratejisi, kümelerin desteklenmesi ve finansmana uygun maliyetli erişim dahil başta KOBİ'ler olmak üzere iş ortamının iyileştirilmesi çerçevesinde kümelenme politikasını belirlemiştir.

Bu gelişmelerin bir yansıması olarak Türkiye'de de kümelenme kavramının ulusal politika belgelerinde daha fazla yer almaya başladığı görülmektedir. Türkiye'de kümelenme çalışmalarının ivme kazanması, 2007-2009 yılları arasında zamanın Dış Ticaret Müsteşarlığı, güncel ismi ile Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülen ve ulusal anlamda geniş çaplı kümelenme çalışmalarının gerçekleştirildiği Türkiye'nin Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi ile başlamıştır. 26 Düzey 2 bölgesinde kalkınma ajanslarının kurulmasıyla, bölgelerin ekonomik kalkınmasına yönelik araçlar arasında kümelenme yaklaşımı da önemli bir yer tutmuştur. Projelerin, kümelenmeye yönelik desteklerin ve kümelenme girişimlerinin yaygınlığına karşın, Türkiye'nin henüz doğrudan kümelenmeye yönelik bir ulusal stratejisi bulunmamaktadır.

9. Kalkınma Planı, kümelenme yaklaşımına iki hedefle yer vermiştir. Bu kapsamda, işletmelerin ortak Ar-Ge, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmesi, fiziki altyapı ihtiyaçlarının karşılanması, ağ oluşturma ve kümelenme girişimlerinin desteklenmesine vurgu yapılmıştır. Ayrıca, "sürükleyici sektörler liderliğinde ve güçlendirilmiş sosyal ağ yapısı içinde kümelenmelerin desteklenmesi, yerel kümelenme alanlarını destekleyici, kümedeki aktörler arasında işbirliğini artırıcı ve kümenin dünya piyasalarıyla entegrasyonunu sağlamaya yönelik mekanizmaların oluşturulması" hedefine yer verilmiştir.

10. Kalkınma Planı (2014-2018), "Bilim, Teknoloji ve Yenilik", "İmalat Sanayinde Dönüşüm", "Girişimcilik ve KOBİ'ler" ve "Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik" öncelikleri altında kümelenmeye vurgu yapmaktadır.

Bu öncelikler arasında özellikle bölgesel gelişmeye ilişkin öncelik kümelenme konusuna ilişkin en güçlü vurguyu yaparak, kümelenme uygulamalarının bölgesel olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu öncelik altında tanımlanan yaklaşımın aşağıdaki beş noktası kümelenme politikalarının konumlanması gereken temel çerçeveyi ortaya koymaktadır:

- Bölgesel düzeyde değer zinciri ilişkilerinin dikkate alınması
- Yenilikçi ve yüksek katma değerli küme oluşumlarının teşvik edilmesi
- Mevcut kümelerdeki işletmeler arası işbirliklerinin artırılması
- Kümelerin uluslararası piyasalarla bütünleşmelerinin güçlendirilmesi
- Desteklerde merkezi ve bölgesel düzey uyumunun gözetilmesi

5.1.3.1 İzmir'e Bakış

İzmir'in, kümelenme politikaları ve uygulamaları konusunda Türkiye'nin en deneyimli bölgelerinin başında geldiği söylenebilir. İzmir'deki kümelenme çalışmalarının başlangıcı, bir AB projesi olarak başlayan ABİGEM projesine ve 2005 yılında gerçekleştirilen ilk ihracat konsorsiyumu denemelerine dayandırılabilir. Yine aynı yıl düzenlenen kümelenme konulu eğitimler ile bölgede uzman kadro temeli oluşturma çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmaların devamında Türkiye'nin Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi kapsamında İzmir Organik Gıda Kümelenmesi çalışması gerçekleştirilmiştir. Ege İhracatçı Birlikleri çatısı altında yürütülen çalışmada, İzmir Organik Gıda Kümesi için çalıştaylar düzenlenmiş ve bir küme yol haritası oluşturulmuştur. 2008 yılında gerçekleştirilen bu çalışmaların ardından, İzmir Kalkınma Ajansı tarafından İzmir'in Kümelenme Stratejisinin Oluşturulması Projesi kapsamında 2009 yılında Türkiye'nin ilk bölgesel kümelenme stratejisi çalışmaları başlatılmış ve kapsamlı kümelenme analizleri gerçekleştirilmiştir.

İstatistiki analiz kapsamında, 195 sektör alt faaliyet alanı ve 51 faaliyet alanı için yapılan analizler sonucunda; başatlık, büyüklük ve uzmanlık açısından 3 yıldız alan sektörler değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda 2 kodlu bazda İzmir geneli için yoğunlaşma gösteren 14 sektör aşağıdadır:

- Gıda ürünleri ve içecek imalatı
- Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması
- Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı
- Ana metal sanayi
- Makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı
- Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı
- Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı
- Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar
- Motorlu taşıtlar ve motosikletler dışında kalan toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu
- Motorlu taşıtlar ve motosikletlerin dışında kalan perakende ticaret; kişisel ve ev eşyalarının tamiri
- Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı
- Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleri; seyahat acentelerinin faaliyetleri
- Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler
- Diğer hizmet faaliyetleri

Kümelenme potansiyeli olan sektörlerde küme oluşumuna yönelik destek ihtiyacı bulunmaktadır.

İstatistiksel analiz çalışması ve bölgedeki kilit aktörler ile görüşmeleri içeren saha araştırması sonucunda, İzmir'de altı sektör grubu potansiyel küme olarak belirlenmiştir.

- Endüstriyel Havalandırma, İklimlendirme ve Soğutma Cihazları
- İşlenmiş Meyve-Sebze
- Kimyasal Maddeler (Plastik hammadde, boya ve temizlik maddeleri)
- Araç Üstü Ekipman

- Kara ve Deniz Yolu Yük Taşımacılığı ve Depolama Hizmetleri
- Gelinlik ve Abiye Kıyafet

Kümelenmelerin yönetim kapasitesi, örgütlenme ve destekleyici kuruluşlarla ilişki düzeyi açısından önemlidir.

İzmir Kümelenme Analizi, saha çalışması etabında İş ve İhtiyaç Analizi, Küme Dinamiği Analizi ve Kümelenme Düzeyi Analizi olarak tanımlanan 3 farklı analiz sonucunda, incelenen faaliyet alanları kümelenme potansiyeli düzeylerine göre sınıflandırılmış ve sektörel ihtiyaçları ve sosyal ağ ilişkileri belirlenmiştir.

İzmir Kümelenme Analizi kapsamında gerçekleştirilen saha analizi kapsamında gerçekleştirilen iş ve ihtiyaç analizi sonuçları İzmir'deki kümelenme potansiyeli olan sektörlerin tasarım ve yurtdışı pazarlama faaliyetleri konusunda gelişmeye açık olduğunu göstermektedir.

Aynı çalışma kapsamında gerçekleştirilen kümelenme düzeyi analizine göre sektörlerde üniversite ve araştırma kuruluşları ile ilişki düzeyi, örgütlenme düzeyi ve işbirliğine yönelik istek ve motivasyon düzeyi iyileştirmeye açıktır. Öte yandan firma büyüklüğü ve istihdam düzeyleri düşünüldüğünde üretim etkinliği düzeyi yeterli iken, Ar-Ge ve uluslararası pazarlarda etkinlik konuları gelişmeye açık alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Kümelerin Ar-Ge ve Yenilik kapasitesi, uluslararasılaşmalarında önemli rol oynamaktadır.

Küme dinamiği analizleri ise küme örgütlenmelerine uygun ortamın geliştirilmesi ve destekleyici kuruluşların küme oluşumlarının içine çekilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca kümelerde yönetim kapasitesine ilişkin iyileştirme ihtiyacı, nitelikli insan kaynağı ihtiyacı ile paralel olarak ortaya çıkmaktadır.

Kümelenmenin geliştirilmesi ve desteklenmesi, bölgesel politika düzeyinde, 2010-2013 İzmir Bölge Planı'nın İşletmelerde Rekabet Edebilirlik gelişme ekseninin altında "Kümelerin Oluşturulması ve Düzenli Sanayileşmenin Sağlanması" adıyla stratejik önceliklerinden birisi olarak da bugüne kadar desteklenmiştir. Bu kapsamda, çalışmaların hızlandığı 2009 yılında ilk olarak, İzmir'deki paydaşların analiz edilmesi ve bölgesel koordinasyonun ve işbirliğinin sağlanması amacıyla İzmir Kümelenme Komitesi oluşturulmuştur. İzmir Kümelenme Komitesi, üniversiteler, sanayi ve ticaret odaları, diğer özel sektör kuruluşları, ilgili sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ve yerel yönetimlerin, dengeli bir biçimde dağılımı dikkate alınarak, konuyla ilgili bilgi ve deneyim sahibi kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşmakta ve periyodik olarak toplanmaktadır.

İvmelenerek devam eden çalışmalar sonucunda İzmir'de başta İzmir Kalkınma Ajansı ve Ege İhracatçı Birlikleri olmak üzere bölgedeki kurumlar önemli deneyimler elde etmişlerdir. Çatı kuruluşlar ve kümeler tarafından AB kaynakları ve ulusal kaynaklar kullanılarak hayata geçirilen çok sayıda kümelenme projesi de İzmir'in deneyimine katkı sağlamış ve İzmir'deki kümelenme çalışmalarını uluslararası boyuta taşımıştır.

İzmir'de kümelenme konusunda çalışmaları bulunan ve belli düzeyde bir gelişmişlik gösteren çok sayıda küme yönetişim yapısı bulunmaktadır. Bu yapılar sektör dernekleri, ticaret ve sanayi odalarının sektör komisyonları ya da belli bir tüzel kişiliği olmayan gruplar biçiminde örgütlenmişlerdir. Bu kapsamda, saha çalışması gerçekleştirilen kümelenmeler dışında, İzmir Organik Gıda Kümesi, İNOVİZ Sağlık Kümesi Derneği, İAOSB Makine Metal Döküm Kümesi İzmir, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği, Ege Plastik Sanayicileri İşadamları Derneği, kümelenmeye yönelik çalışmalar yürütmektedirler.

2012 yılı sonunda, İzmir Kalkınma Ajansı koordinasyonunda hazırlanan İzmir Kümelenme Stratejisi, İzmir'deki kümelenme çalışmalarının ortak önceliklerini bir araya getiren ve temel hedefleri ortaya koyan bölge düzeyindeki temel strateji belgesidir. 2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın kümelenme konusundaki temel altyapısını oluşturan bu çalışma, İzmir'de 2005 yılından bugüne kadar hayata geçirilen tüm aşamaları tamamlayan ve şimdiye kadar sektör ve alt sektörler özelinde getirilen önerileri yatay kesen bir strateji belgesidir.

HEDEF 1 — Potansiyel sektörlerde küme oluşumları desteklenecektir.

Kümelenme konusunda farkındalığın artırılması ve kümelenmenin ilgili kurumlar tarafından benimsenmesini sağlamak amacıyla toplantı ve etkinlikler düzenli olarak hayata geçirilecektir. Gerçekleştirilecek analizler kapsamında potansiyeli yüksek olarak belirlenen alanlarda derinlemesine sektörel analizler hayata geçirilecek ve İzmir için potansiyel arz eden yoğunlaşmalara yönelik yol haritaları hazırlanacaktır. Mevcut ve potansiyel kümelerin değer zincirlerinde eksik olan yatırım alanları belirlenecek ve potansiyel yatırımcılar bu alanlara yönlendirilecektir. Ayrıca, kümelerde ihtiyaç duyulan insan kaynağı ihtiyacına yönelik işgücünün geliştirilmesi amacıyla küme temelli staj programları ve mesleki gelişim programları yaygınlaştırılacak, yüksek lisans ve doktora tez konularının küme firmalarının ihtiyaç duydukları alanlarda gerçekleştirilmesi özendirilecektir.

HEDEF 2 — Kümelerin yönetim kapasitesi iyileştirilecektir.

Küme içi ve kümeler arasında ilişki ağlarının yoğunluğunu ve kalitesini geliştirmek ve kümelerin etkinlik ve başarılarının geliştirilmesi amacıyla küme yönetimini mükemmelleştirmeye yönelik kapasite geliştirme çalışmaları gerçekleştirilecektir. İzmir Kümelenme Komitesi çalışmaları küme yöneticileri ve temsilcilerinin katılımıyla etkinleştirilecektir. Kümelerin uluslararasılaşmasına katkı sağlamak amacıyla, ulusal ve uluslararası küme örgütleri ile işbirliği ağları kurulacak ve düzenli olarak farklı kümelere çalışma ziyaretleri gerçekleştirilecektir. Bilgi teknolojilerinin küme aktörlerinde kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Kümelerin ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına erişimi için proje yazma ve yürütme kapasiteleri geliştirilecektir.

HEDEF 3 — Kümelerde Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.

Kümelerde yenilikçiliğin geliştirilmesi amacıyla, firmalarda Ar-Ge merkezlerinin oluşturulması sağlanacak ve bu merkezlerin rekabet öncesi işbirliği kavramı içinde sektördeki diğer işletmeler ve üniversiteler ile ortak kullanımı teşvik edilecektir. Küme üyesi firmaların ortaklaşa kullanabileceği yenilikçilik merkezleri için fiziki altyapı ve işletme modelleri oluşturulacaktır. Üniversitelerde firmaların Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin gerçekleştirileceği araştırma merkezlerinin açılması, ortak Ar-Ge faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanacaktır. İşletme-üniversite ve işletme-işletme ortaklı yenilik projeleri desteklenecektir. Kümelerin Ar-Ge ve yenilik stratejilerini tespit etmeleri, hizmetlerini bu strateji doğrultusunda şekillendirmeleri ve üyelerinin yenilik performansını takip etmelerine yönelik sistem geliştirmeleri desteklenecektir.

HEDEF 4 — Bölgesel kümelerin izlenmesi ve küme etkilerinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.

İzmir'deki kümelerin performanslarının diğer bölgesel ve ulusal kümelerin performansları ile karşılaştırılabilmesi, küme girişimlerine sağlanan kamu kaynağının kullanılmasına yönelik etkinlik ve verimlilik düzeylerinin ölçülebilmesi için şeffaf, objektif ve doğrulanabilir bir izleme, değerlendirme, ölçme ve karşılaştırma sistemi hayata geçirilecektir.

Tablo 5: Gelişmiş Kümeler Önceliği Hedefleri Zaman Planı

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Potansiyel sektörlerde küme oluşumları desteklenecektir.			
2	Kümelerin yönetim kapasitesi iyileştirilecektir.			
3	Kümelerde Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.			
4	Bölgesel kümelerin izlenmesi ve küme etkilerinin değerlendirilmesi sağlanacaktır.			

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi | Gelişmiş Kümeler

5.1.4 Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu

Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında endüstriyel gelişimin hızlanmasına bağlı çevresel değerlerin tahribi ve yenilenemeyen kaynakların tükenmesi günümüzde artarak sürmektedir. Bu durum, son 20-30 yılda çevre duyarlılığının artmasına ve özellikle gelişmiş ülkelerde tüketicilerin üretim, kullanım ve kullanım sonrası süreçlerde çevreye daha az zarar veren ürün ve süreçleri tercih etmelerine neden olmuştur.

Bu yeni eğilim, alınacak basit önlemlerle bile üretim sürecinde faydalı bir ürüne dönüşemeden atık haline gelen hammaddelerin daha etkin kullanılabileceğini, kayıpların önlenebileceğini ve aynı zamanda atık üretiminin de azalabileceğini ortaya çıkarmıştır. Bunu üretim ve hizmet sektörlerinde verimliliğin arttırılması, üretim için kullanılan hammaddelerin çevreye daha az zararlı olanlarla değiştirilmesi, üretim ve kullanım sürecinde gerekli olan su ve enerji ihtiyaçlarının düşürülmesi gibi yaklaşımlar izlemiştir.

Yapılan güncel çalışmalar 2030 yılında su ihtiyacının % 30 artacağına, dünya nüfusunun çok önemli bir bölümünün enerji, su, gıda gibi temel gereksinimlerini karşılayamayacağına dikkat çekmektedir. Bu nedenle, üretimde verimlilik ve sürdürülebilirlik, temiz teknoloji kullanımı gibi öncelikler, başta KOBİ'ler olmak üzere yaygınlaştırılmalı, üretimde çevreye duyarlı teknoloji değişim ihtiyacı ortaya konmalı, geri dönüşüm ve kazanım gibi yöntemler yaygınlaştırılmalıdır.

Üretim ve tüketim sürdürülebilirlik bağlamında birlikte ele alınmaktadır. Doğal kaynakların kısıtlılığı ve üretim maliyetleri, teknolojik gelişmeler, hammadde temini, doğal kaynak kullanımı, üretim sürecinde çıkan atıklar, üretim sonrası tüketiciye ulaştırma, tüketimden kaynaklanan atıkları bir arada düşünmeyi gerektirmektedir. Bu kapsamda çevre yönetimi yaklaşımları, üreticileri ve tüketicileri belli çevresel kaygıları göz önünde bulunduran yöntem ve teknikleri benimsemeye yöneltmiştir.

Sürdürülebilir üretim ve hizmet uygulamaları bir ürün ve hizmete ait yaşam döngüsünün pek çok aşamasına (hammadde temini, üretim, kullanım ve kullanım sonrası bertaraf) yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir üretim ve hizmet uygulamaları çok sayıda uzmanlık alanı ve meslek grubunun takım çalışmasına gereksinim duymaktadır. “İşletme verimliliğinin arttırılmasına yönelik çevre yönetimi”, “entegre kirlilik önleme ve kontrolü”, “yaşam döngüsü analizi”, “tedarik zinciri yönetimi”, “endüstriyel ekoloji”, “atık denetleme”, “enerji denetleme”, “risk denetleme”, “çevresel yasa ve yönetmeliklerle uyum değerlendirmesi”, “çevresel etki değerlendirme”, “teknoloji değerlendirme”, “kimyasal değerlendirme”, “yeşil satın alma”, “çevresel performans değerlendirmesi” sürdürülebilir üretimi destekleyen araçlar olarak kullanılmaktadır.

1987 yılındaki Brundtland Raporu'yla birlikte, sürdürülebilirlik kavramı gündeme oturmuştur. 1992 yılında yapılan Rio Zirvesi'nde “sürdürülebilir kalkınma kavramını hayata geçirmek için önemli bir strateji” olarak bahsi geçen sürdürülebilir üretim kavramı birçok ulusal politika ve strateji belgesinde farklı şekillerde yer almaktadır.

Temiz üretim kavramı ulusal bilim ve teknoloji politikalarını belirleyen en üst kuruluş olan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) öncelikli alanları arasında “Temiz Üretim Yapabilme Yeteneği Kazanma” biçiminde yer almaktadır. TÜBİTAK'ın Vizyon 2023 Teknoloji Öngörüleri Projesi kapsamında hazırlanan Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Tematik Paneli Vizyon ve Öngörü Raporu'nda vurgulanmıştır. Bunlara ek olarak, “sanayi politikalarının belirlenmesinde çevre dostu teknolojilere öncelik verilerek, imalat sanayinin bu konuda bilinçlendirilmesi ve temiz üretimin teşviki” 8. Beş Yıllık ve 9. Yedi Yıllık Kalkınma planlarında ve Avrupa Birliği'ne (AB) uyum sürecinde yer alan temel politikalardır.

2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nda KOBİ'lerin çevresel sorunları fırsata dönüştürmesine imkan sağlanması ve çevre ve iklim değişikliği konularıyla ilgili projelerin teşvik edilip uygulamaya konması gibi doğrudan sürdürülebilir üretim kavramıyla örtüşen hedefler yer almaktadır.

Rio+20'de sürdürülebilir kalkınma için "yeşil ekonomi" kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramla ekonomik büyüme için çevre koruma, etkin doğal kaynak yönetimi, yoksullukla mücadele ve düşük karbon ekonomisine geçiş ekonomik büyümenin olmazsa olmaz koşulları olarak görülmeye başlamıştır. Yeni bir endüstri devrimi olarak nitelenen yeşil ekonomiye geçişin temeli olan endüstriyel çevre yönetimi sistemindeki yenilikçi yaklaşımlar, sürdürülebilir kalkınmaya artı değer katacak ve bölgenin rekabet gücünü artıracak unsurlardır.

Bilim, teknoloji, kalkınma vb. alanlarda en üst düzey kurumların strateji belgelerinde bahsedilmekle birlikte, “sürdürülebilir üretim” kavramı Türkiye'de enerji verimliliği boyutu ile birlikte düşünülmektedir.

Enerji; sürdürülebilir üretim ve tüketim, endüstriyel ekoloji, entegre kirlilik önleme ve kontrol, yaşam döngüsü değerlendirme, ekoverimlilik, geri kazanım, kaynak kullanımının en aza indirilmesi ve yenilebilir kaynakların kullanımıyla ilgili konuların önemli bir bileşenidir. Dünyanın enerji ihtiyacının 2040 yılına kadar % 40 artacağı hesaplanmaktadır. Öte yandan Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılık oranı % 71,5 olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, söz konusu strateji belgelerinde enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması gerekliliği vurgulanmaktadır.

İmalat sanayi yanısıra, turizm ve tarım sektörleri de sürdürülebilir üretim uygulamalarının en yüksek düzeyde gerçekleştirilebileceği alanlardır.

Rio Zirvesi'nde ortaya konan bu kriterler turizme de uyarlanmıştır. Çevreye zarar vermeyen turizm yöntemlerinin geliştirilmesi ve yerel nüfusa gelir kaynağı sağlayan, yerel kültürleri yok etmeyen turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi önem kazanmıştır. Sürdürülebilir turizmin gelişmesi, doğal alanların korunması, yenilenmesi ve ekolojik dengenin korunmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, var olan turizm çeşitlerinde hizmet sunumu ve tüketimin çevreye duyarlı hale getirilmesi önemlidir. Öte yandan çevreye duyarlı turizm türlerinin sektöre kazandırılması bir diğer gereksinimdir. Bu ihtiyaçtan hareketle; “ekoturizm” kavramı ortaya çıkmış ve 2002 Dünya Ekoturizm Zirvesi'nde ortak bir tanım yapılmıştır. Buna göre ekoturizm "yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanısıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olan sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözeten bir yaklaşım ya da tavır" olarak benimsenmiştir. Buna göre, el değmemiş doğada yapılan tüm turizm çeşitleri, ekoturizmin kapsamına girmektedir.

Öte yandan Rio+20 zirvesi tarım sektöründe sürdürülebilir tarımı destekleme ve yaygınlaştırma ihtiyacının altını çizmiştir. Pazarlama ve ticaret sisteminin etkinleştirilmesi, uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, sürdürülebilir tarım, arazi yönetimi ve kırsal kalkınmaya yönelik kamu ve özel sektör yatırımlarının artırılması yoluyla küresel sürdürülebilir tarımsal üretimin artırılması vurgulanmıştır. Aynı zamanda toprağı, suyu, bitkisel ve hayvansal gen kaynaklarını, biyoçeşitliliği ve ekosistemi koruyan ve bu doğal kaynakların iklim değişikliği ile doğal felaketlere karşı direncini artıran bir yapı hedeflenmiştir.

Sürdürülebilir tarımla ilgili en önemli yatırım ve destek alanları arasında kırsal altyapı, depolama yapıları, sürdürülebilir tarım teknolojilerinde Ar-Ge, güçlü kooperatifler ve tedarik zinciri geliştirme, kırsal-kent bağlantılarının kuvvetlendirilmesi sayılabilir. Rio+20 Türkiye raporundaysa tarım sektörünün ekonomideki payı azalmasına rağmen gıda güvenliği ve kırsal kalkınma için stratejik öneme sahip olduğu ve tarımın su, toprak ve enerjiye bağlılığı sonucu sektördeki herhangi bir gelişmenin yeşil büyümeye hizmet edeceği belirtilmektedir.

Bu sebeple Türkiye'nin tarımdaki önceliği doğal kaynaklar ile tarımsal üretim arasındaki ilişkiyi düzenleyerek yeşil büyüme çerçevesinde kırsal kalkınmaya hizmet etmektir. Türkiye biyolojik çeşitliliği, su, toprak ve ormanı koruyan ve bu kaynakları sosyal faydaya dönüştürürken gıda güvenliğini koruyan, rekabet gücü yüksek sürdürülebilir tarımsal üretim oluşturmayı hedeflemiştir. 10. Kalkınma Planı kapsamındaki 25 program arasında su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlamak üzere "Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı" yer almaktadır.

Ekolojik dengelere duyarlı bir ekonomik kalkınma yaklaşımı, toplumda üretim ve tüketim kalıplarını değiştirerek, yaşam kalitesinin yükseltilmesine de katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bilimin ürettiği sonuçların ve uygun teknik, teknoloji ve tasarımın üretimde kullanımı, bölgede sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli katkı sunacaktır.

5.1.4.1 İzmir'e Bakış

İzmir'de ekoverimlilik ile ilgili bölgesel kapasite;

- Kurumsal kapasite ve farkındalık düzeyi
- Bilgi paylaşım ağları ve işbirlikleri
- Finansal teşvik mekanizmaları
- Politika ve stratejiler

başlıklarında değerlendirilmiştir.

Ekoverimlilik konusunda İzmir'deki kurumsal kapasite ve farkındalık düzeyi geliştirilmelidir.

Bölgesel kapasiteye ilişkin söz konusu değerlendirme "İzmir'de Ekoverimlilik Uygulamalarının Yaygınlaştırılmasına Yönelik Strateji Çalışması" kapsamında düzenleyici kamu kurumları, destekleyici kurumlar, üniversiteler, sanayi temsilcileri ve danışmanlık firmaları olmak üzere dört farklı grup üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında temas edilen paydaşların bir kısmının ekoverimlilik yaklaşımını çevreyle ilgili diğer yaklaşımlardan (örneğin, kirlilik kontrolü) net olarak ayrıştırmadığı bulgulanmıştır. Bölgede özellikle üniversitelerin katkılarıyla yenilenebilir enerji alanında kapsamlı ve çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. İzmir'de ekoverimlilik ile ilgili mevcut kapasitenin büyük ölçüde belli kurumlarda odaklandığı ve konuyla ilgili altyapının geliştirilmesi amacıyla bölgesel plan ve stratejilerde konunun yükselmekte olduğu gözlenmektedir. Öte yandan, ulusal düzeyde geliştirilen ekoverimlilik yaklaşımını destekler nitelikteki yasal düzenlemelerin, ilgili bölgesel birimlerce yerel düzeyde uygulama aşamasına geçirilemediği görülmektedir.

İzmir sanayisinde su kullanımı başta olmak üzere ekoverimliliğin sağlanmasına yönelik fırsatlar bulunmaktadır.

Bölgede bilgi paylaşımına yönelik çeşitli etkinlik ve yayınlar olmakla birlikte, özellikle ekoverimlilik açısından geliştirilmeye açık olduğu da görülmektedir. Spesifik olarak ekoverimlilik konusuna yönelik fon kaynaklarının son yıllarda İzmir'de yaygınlaştığı ancak bunların güçlü bir teknik altyapı ve kapasiteyle sistematik olarak yönlendirilmesine ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.

Ekoverimlilik uygulamaları için sektörler arasında bir kıyaslama ve önceliklendirme yapmak üzere 12 adet kriter[2] belirlenmiştir. Bu kriterler sektörel yapının çevresel durumunu, ülke ekonomisine katkısını ve gelecekteki eko-verimlilik potansiyellerini değerlendirmek amacıyla belirlenen kriterlerdir. Bu kriterler çerçevesinde bahsi geçen yöntemlerle yapılan analizler sonucunda İzmir'de eko-verimlilik uygulamaları için bu öncelikli olarak ortaya çıkan sektörler şu şekilde belirlenmiştir.

- Ana metal sanayi
- Kimyasal madde ve ürünleri imalatı
- Gıda ürünleri ve içecek imalatı
- Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
- Giyim eşyası ve tekstil ürünleri imalatı
- Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı

2008 yılında sanayide su kullanımı bölgedeki toplam su kullanımının yaklaşık % 26'sı kadardır. Endüstriyel su kullanımının azaltılması için yeniden kullanım, geri kazanım gibi bir takım teknikler uygulanmaktadır. İzmir'de sanayide yeniden kullanılan su miktarı toplam su miktarının yaklaşık % 10'u olup bu oran, Türkiye geneli için % 33 düzeyine kıyasla oldukça düşüktür. Sanayide en çok su tüketen ilk beş sektör sırasıyla ana metal sanayi, gıda ürünleri ve içecek imalatı, kimyasal madde ve ürünleri imalatı, metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı ve tekstil ürünleri imalatıdır.

İzmir'deki imalat sanayi sektörlerinin tehlikeli atık miktarı bakımından kimyasal madde ve ürünleri imalatı % 46'lık oranla en yüksek paya sahiptir. Ardından ana metal sanayi (% 27) ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı (% 7) gelmektedir.

Elektrik tüketim miktarının kullanım yerine göre dağılımı bakımından İzmir'de en yüksek tüketim alanı sanayi işletmeleridir. Türkiye'de kişi başına elektrik tüketimi sanayide 1.076 kWh iken, İzmir'de 2.091 kWh ile Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katıdır. İzmir'deki imalat sanayi sektörel enerji tüketimi dağılımına göreyse ana metal sanayi % 33'lük oranla en yüksek paya sahiptir. Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı (% 23) ve kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı (% 17) ana metal sanayi ardından İzmir'de en yüksek enerji tüketimine sahip sektörlerdir.

İzmir'de enerji kullanımının % 58'i sanayi kaynaklıdır. İzmir sanayisinde enerji verimliliği kritik önemdedir.

2020 yılına kadar AB sera gazı salınımlarını % 20 oranında azaltırken, enerji kaynaklarının % 20'sini yenilenebilir kaynaklardan elde edecek ve elektrik tasarrufunu % 20 oranında artıracaktır. Türkiye Enerji Verimliliği Stratejisi'ne göre 2023 yılında Türkiye'nin GSYİH başına tüketilen enerji miktarının (enerji yoğunluğunun) 2011 yılı değerine göre en az % 20 azaltılması hedeflenmektedir.

İzmir'de biyogazdan elektrik üretim potansiyeli yaklaşık 537 MW civarındadır. Bu potansiyelin % 50'si Tire, Ödemiş ve Torbalı ilçelerinde yer almaktadır. Biyokütle enerji türlerinin tamamı göz önüne alındığında Bayındır, Kiraz, Beydağ, Bergama, Kemalpaşa, Menderes ve Foça da biyokütle enerjisi üretimi yapılabilecek ilçelerdir.

İzmir'de tarım alanları, hayvansal ve bitkisel atık potansiyeli biyokütle enerjisi üretim olanaklarını artırmaktadır.

Ülke genelinde toplam kurulu gücü 20,50 MW olan beş adet çöp gazı tesisi bulunmaktadır. İzmir'in Çiğli ilçesindeki çöp toplama sahasında 4,1 MW kurulu güce sahip ve 34 GWh'lık enerji üretimi sağlayan bir biyogaz tesisi kurulmuştur. İlde biyokütle lisansı almış kurum bulunmamaktadır.

[2] Ekoverimlilik uygulamaları için sektörel uygunluk analizinde kullanılmak üzere belirlenen kriterler: Tüketilen su miktarı, tüketilen enerji miktarı, deşarj edilen atıksu miktarı, yaratılan katı atık miktarı, yaratılan tehlikeli atık miktarı, sera gazı emisyonları, Herfindahl-Hirschman Endeksi, sektörel istihdam, sektördeki firma sayısı, sektörün ihracattaki payı, yaratılan katma değer, bölgedeki sektörün Türkiye'deki sektör içindeki payı, eko-verimlilik potansiyeli.

İzmir'de jeotermal potansiyelinin % 60'ı kullanılmakta ve mevcut elektriksel üretim potansiyeli değerlendirilmemektedir.

İzmir'de jeotermal enerjinin büyük kısmı konut ısıtmaya yönelik kullanılmaktadır. Jeotermal enerjinin % 59'u konut ısıtmada, % 36'sı sera ısıtmada ve kalan % 5'lik kısım kaplıca ve termal turizmde değerlendirilmektedir. İlde yapılan yatırımlar ve jeotermal enerji potansiyeli temel alındığında, potansiyelin yaklaşık % 60'ından yararlanıldığı ve mevcut elektriksel üretim potansiyelinin ise henüz değerlendirilmediği görülmektedir.

Jeotermal kaynaklar açısından Balçova, Seferihisar (elektrik üretimi, seracılık ve termal turizm), Çeşme (termal turizm), Aliağa, Bayındır (kaplıca), Urla (termal turizm), Bergama, Dikili (konut ısıtma, seracılık ve termal turizm) öne çıkmaktadır. İzmir'deki jeotermal kaynaklar sıcaklık açısından çeşitlilik göstermektedir. Balçova ve Narlıdere'deki kaynakların gelecekte 100 bin konutu ısıtmaya yetebilecek bir potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir. Çeşme'deyse 9 bin konutluk potansiyel mevcut olmasına karşın şu an için kullanılamamaktadır. Seferihisar, Balçova ve Dikili kaynakları elektrik üretimi için uygundur.

İzmir'de güneş ve rüzgar enerjisinin kullanım oranı ve teknolojilerine yönelik üretim geliştirilebilecek bir potansiyele sahiptir.

Güneş enerjisinden yararlanma potansiyeli açısından Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki illerden sonra İzmir, en avantajlı illerdendir. Türkiye'nin güneş kapasite oranı en yüksek alanı olan Antalya bölgesinde bu oran % 20, İzmir'deyse % 15-18 civarındadır. İzmir güneş enerjisinden yararlanma oranı açısından Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgesi'ne kıyasla sıralamada üçüncü olmasına karşın, konuyla ilgili sahip olduğu üniversiteler, yetişmiş insan kaynağı ve teknoloji üretimi hususlarında görece iyi bir durumdadır.

İzmir 11.854,2 MW teorik kapasitesiyle rüzgar enerjisi açısından oldukça zengin olup, bu potansiyelin yalnızca % 2,6'sını kullanabilmektedir. 2015 yılı sonunda mevcut lisanslı projeler hayata geçtiğinde bu oran % 6,5 olacaktır. Bu potansiyelin değerlendirilmesiyle üretilecek toplam enerji miktarı, Ege Bölgesi'nin toplam elektrik tüketiminden daha büyüktür. İzmir'de rüzgar enerjisine ilişkin altyapı yatırım alanları -çevresel etkilerin de göz önüne alınması ve yapılacak fizibilitelerin uygulanması şartıyla- Bergama, Dikili, Aliağa, Çeşme, Karaburun, Urla ilçeleri olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'de rüzgar enerjisi kurulu gücünün % 15'i İzmir'dedir. İlde rüzgar santrali kurulmak üzere 2012 yılı sonuna kadar 113 lisans başvurusu yapılmış ve 30 proje lisans almıştır. Böylelikle İzmir 776,45 MW kurulu güç miktarı ile en fazla RES projesi uygulanacak ildir. İzmir % 17,33'lük kurulu gücü ile Balıkesir (% 23,37) ve Manisa (19,14) illerinin arkasından üçüncü sırada yer almaktadır. Bu da lisans alan projelerin gerçekleşme oranının diğer illere göre düşük olduğu anlamına gelmektedir.

İzmir işlenmiş organik ürünler üretimi ve kontrol ve sertifikasyon kuruluşları açısından bir merkez haline gelmiştir.

Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının engellenmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye'de1995 yılında 26,8 milyon hektar olan toplam tarım alanı 2010'da 24,4 milyon hektara gerilemiştir. 2,5 milyon hektar tarım arazisi özellikle konut, sanayi ve turizm amaçlı kullanımlar sonucu üretim dışında kalmıştır. 2011 yılı verilerine göre İzmir'de 1.648,7 hektar tarım arazisi en çok konut amaçlı olmak üzere madencilik, sanayi ve turizm amacıyla tarım dışında kullanılmaktadır.

Tarım arazilerinin küçük ve çok parçalı olması ülkemizde işletme ölçeğinde bilgi ve teknoloji kullanımını güçleştirmekte, işgücü verimliliğini düşürmekte, yeterli sermaye birikimini engellemekte dolayısı ile işletmelerin rekabet gücünü düşürmektedir. Tarım arazilerinin küçük ve çok parçalı olması sadece ülkemizde değil İzmir'de de en önemli yapısal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de ortalama işletme büyüklüğü 61 dekar ile AB ortalamasından 2,7 kat daha küçük iken, İzmir'de ise bu değer Türkiye ortalamasının da altında olup 37 dekardır. İzmir'de toplam 44.607 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışması tamamlanmıştır.

İzmir'de sulanan alan toplam tarım alanının % 53'üne karşılık gelmekte olup, sulanabilir tarım arazisinin ancak % 64'ü sulanmaktadır. Küresel ısınma ve su kullanımına olan talebin artması sonucu su kaynaklarının azaldığı ve İzmir'in su fakiri iller arasında yer aldığı göz önüne alındığında basınçlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması büyük önem arz etmektedir. İzmir'de basınçlı sulama sistemi kullanım oranı 2009 yılı verilerine göre % 12 düzeyindedir.

Gıda güvenliğini tehdit eden olgulardan biri, biyolojik çeşitliliğin azalma sürecine girmesidir. Bitki gen kaynakları ve çeşitliliğinin korunması geleceğin en öncelikli konularından biridir. Gen kaynaklarının muhafazası, karakterizasyonu ve kültüre alınarak ekonomik faydaya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu konuda çalışan ülkemizdeki iki bitki gen bankasından biri olan Ulusal Gen Bankası'nın İzmir'de bulunması bu açıdan çok önemlidir.

Üreticilerin bilinç ve eğitim düzeyi yetersizdir. Modern tarım teknikleri yerine geleneksel tarım teknikleri yaygındır. Tekniğine uygun olmayan ve bilinçsizce yapılan sulama, gübreleme ve zirai ilaç kullanımı hem ürün kalite ve verimini olumsuz yönde etkilemekte hem de çevre kirliliğine yol açmaktadır. Tarladan sofraya güvenli gıda yaklaşımı doğrultusunda üretimden, girdi kullanımından başlayarak tüm süreçlerin izlenebildiği iyi tarım ve organik tarım uygulamaları gibi çevre dostu ve izlenebilir üretim tekniklerinin uygulanması büyük önem arz etmektedir.

Toprak ve su kaynaklarını korumak, sürdürülebilir tarımı sağlamak, katma değeri yükseltmek ve tüketicilerin sağlıklı gıdaya ulaşımını kolaylaştırmak gibi amaçlar taşıyan organik tarım, 2009 yılında dünyada toplam 37,2 milyon hektar alanda uygulanmaktadır. Doğadan toplama alanları da (41,9 milyon hektar) dikkate alınırsa bu rakam 79,1 milyon hektara ulaşmaktadır. Buna göre dünya tarım alanlarının % 0,9'luk kısmı organik üretim altındadır. Bu oran AB ülkelerinde % 4,7, Türkiye'deyse % 2,6'dır.

İzmir'in gerek organik tarımsal üretim yapan çiftçi sayısı, gerekse üretim alanı açısından Türkiye ve Ege Bölgesi'ndeki payında oransal olarak önemli düşüşler meydana gelmiştir. İzmir organik tarım yapılan alan açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ülkemizde organik tarım yapılan alan toplam tarım alanının % 2,6'sını oluştururken İzmir'de % 4,1'dir. Bu veriler İzmir'in birincil organik tarımsal üretim açısından belli bir doygunluğa ulaştığını, bunun ötesinde İzmir'in işlenmiş organik ürünler ile kontrol ve sertifikasyon kuruluşları merkezine dönüştüğünü göstermektedir.

Organik tarım alanlarının en fazla olduğu ilçeler sırasıyla Menderes, Tire, Bergama, Karaburun ve Beydağ'dır. Başta mısır, üzüm, zeytin, pamuk, incir, domates ve çam fıstığı olmak üzere 134'ü bitkisel, 6'sı hayvansal toplam 140 adet organik ürüne ilişkin üretim yapılmıştır.

FAO tarafından, sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan karlı ve verimli, insan sağlığını koruyan, hayvan sağlık ve refahı ile çevreye önem veren tarımsal üretim sistemi olarak tanımlanan İyi Tarım Uygulamaları (İTU) çerçevesinde, 2011 yılında Türkiye'de 48 ilde 4.540 üretici tarafından 78.174 hektar alanda, İzmir'de ise 88 üretici tarafından 30 üründe 1.104 hektar alanda üretim gerçekleştirilmiştir. İzmir'de 2007 yılına göre İTU kapsamında üretim yapılan alanda dört kattan fazla artış olsa da üretici sayısının son derece sınırlı olduğu görülmektedir.

İGTHİM tarafından iç ve dış pazara Türk Gıda Kodeksi'nde belirlenmiş limitlerin altında kalıntı içeren sebze ve meyve üretimi gerçekleştirmek amacıyla başlatılan EKÜY (Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi) projesi kapsamında 2010 ve 2011 yılında toplamda 866 üretici ile 2.312 hektar alanda üretim yapılmıştır.

İzmir'de toplam tarım alanı büyüklüğü açısından Bergama, Ödemiş, Bayındır, Torbalı, Tire, Menderes, Kemalpaşa ve Menemen ilçeleri öne çıkmaktadır. Mutlak tarım arazileri Bakırçay, Gediz ve Küçük Menderes havzaları boyunca bir koridor oluşturmaktadır. Mutlak tarım arazileri % 24 (171 bin ha), dikili tarım arazileri % 23 (164 bin ha), özel ürün arazileri % 2 (14 bin ha) paya sahiptir. İzmir'deki toprak yapısı önemli ölçüde korunması gereken tarım toprağı olduğunu göstermektedir.

Ege Denizi kıyısında 584 km'lik sahil şeridi önemli bir su ürünleri potansiyeline sahip olan İzmir'de su ürünleriyle ilgili fiziksel, lojistik, üretim ve Ar-Ge altyapısı yetersizdir. Sürdürülebilir balıkçılık yönetimi için önem arz eden avcılıkta stok tespiti ve popülasyon dinamiği çalışmaları Türkiye'de yetersizdir. Avcılık üretimindeki düşüş, stokların av baskısı altında olduğunun bir göstergesidir. Bu nedenle İzmir balıkçı filosunun avcılık yaptığı İzmir kıyıları ve komşu uluslararası sular için stok çalışmaları yapılmalıdır.

İzmir 2009 yılında kırmızı et üretiminde Türkiye'de % 9,5, Ege Bölgesi'nde % 44,1 pay ile birinci sırada yer almaktadır. Toplam süt üretiminde ise 2010 yılında Balıkesir ve Konya'dan sonra üçüncü, inek sütü üretiminde Balıkesir'den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

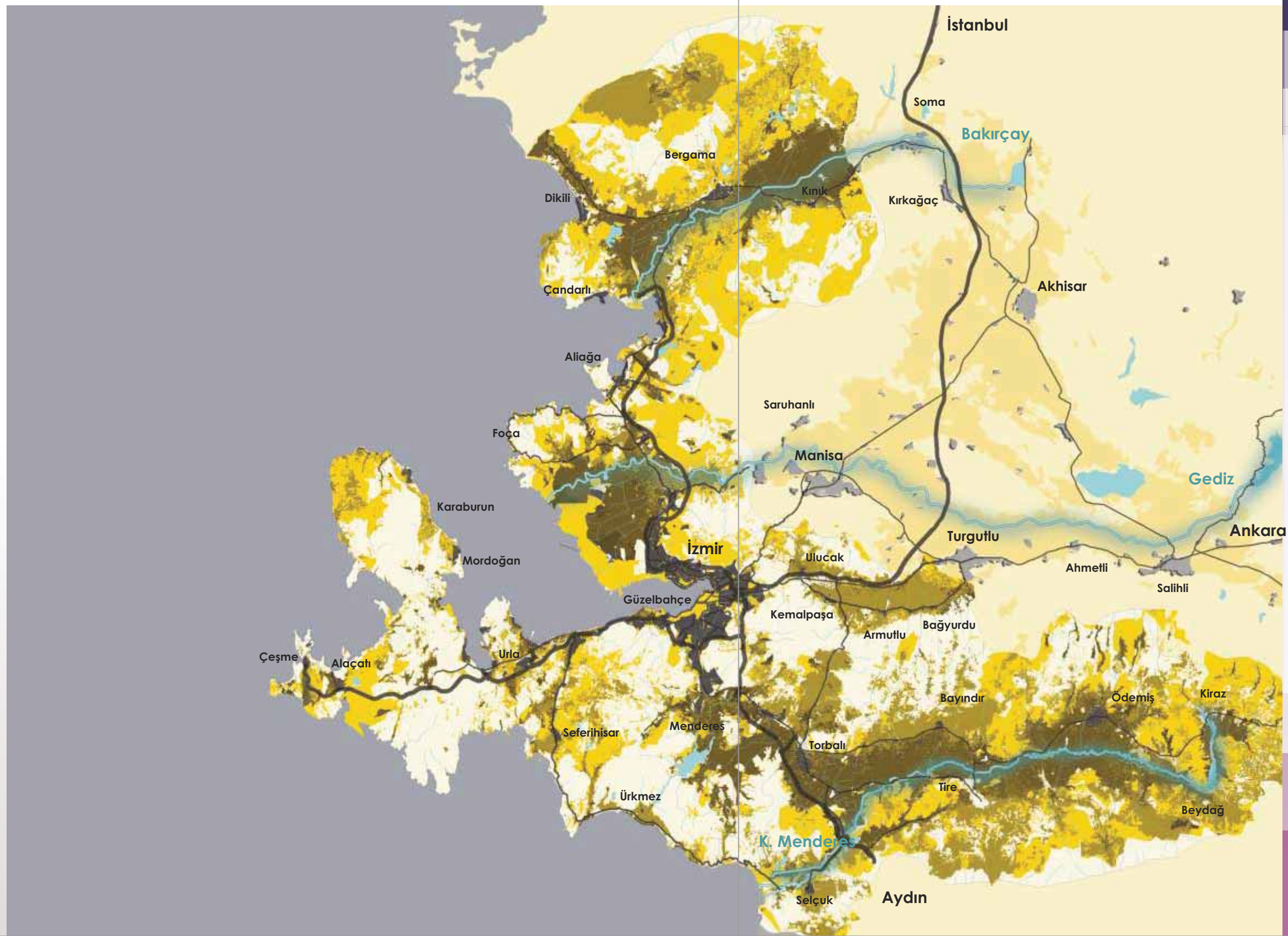

Harita 6: Niteliğine Göre Tarım Toprakları

- İl Sınırı
- Mutlak Tarım Arazileri
- Özel Ürün Arazileri
- Dikili Tarım Arazisi
- Marjinal Tarım Arazileri

HEDEF 1 Bölgesel ekoverimlilik stratejisine uyumlu olarak kurumların ve sanayi kuruluşlarının kapasite, bilgi paylaşımı ve farkındalığı artırılacaktır.

Ekoverimlilikle ilgili üst şemsiye kurumlar arasında farkındalık artırma projeleri geliştirilecektir. Bölgenin ekoverimlilik ile ilgili ulusal kaynak ve bilgi merkezleri ile iletişimi güçlendirilecek, ekoverimlilik alanındaki Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak üniversite-sanayi işbirliği güçlendirilecektir. Bölgesel aktörlerin ekoverimlilik uygulamaları için örnek teşkil etmek ve ilgili pazarın gelişmesini sağlamak üzere "yeşil satın alma", "çevreye duyarlı ürün ve teknolojiler" ve "atıklardan enerji ve ürün eldesi, vb." konularda işbirliği protokolleri imzalamaları sağlanacaktır. Sektörel bazda ekoverimlilikle ilgili uzmanlar yetiştirilecek, bölgesel ekoverimlilik kapasitesi artırılacaktır.

HEDEF 2 Ekoverimlilik ve endüstriyel simbiyoz başta olmak üzere sürdürülebilir üretim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Sanayi kuruluşlarında ekoverimlilik başta olmak üzere sürdürülebilir üretim yöntemlerinin kullanılmasına yönelik uygulamalı eğitimler gerçekleştirilecektir. Tekstil Sektöründe Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Tebliği'nin ilgili tüm paydaşlarca anlaşılarak, etkin bir şekilde uygulanmasına yönelik strateji ve önlemler geliştirilecektir. AB (ekoinovasyon, vb.), Dünya Bankası gibi uluslararası kurumların proje çağrıları incelenerek ilgili kurumların sanayideki uygulamaları içerecek proje ortaklıkları oluşturması sağlanacaktır. Desteklerden yararlanılabilmesi için sanayi kuruluşlarının sürdürülebilir üretim ve tüketim ile ilgili kavramları algılamasına yönelik çalışmalar yapılacak, bu kapsamda çevre maliyetlerinin fizibilite çalışmalarında yer alması sağlanacaktır. Havza bazında ilgili kurumlarla ortak olarak sürdürülebilir üretime yönelik programlar tasarlanacaktır. Bölgesel aktörlerin yeşil satın alma, işletmelerde verimliliği sağlamaya yönelik çevre yönetimi uygulamaları, çevreye duyarlı ürün ve teknolojilerin kullanımı ve üretimi, atıklardan enerji ve ürün eldesi gibi konularda işbirlikleri ile sanayide uygulamaları teşvik etmeleri sağlanacaktır. Organize sanayi bölgelerinde endüstriyel simbiyoz uygulamalarına yönelik çalışmalar başlatılacak, İzmir'de ekoverimlilik kriterleri çerçevesinde belirlenen öncelikli sektörlerde uygulamalar gerçekleştirilecektir. Bu uygulamalar gerçekleştirilirken iş sağlığı ve güvenliği gözetilecektir. İzmir'de eko-verimlilik/temiz üretim alanında önceki dönemlerde yürütülmüş olan projeler ile oluşmuş olan kapasite göz önüne alınarak, endüstriyel simbiyoz uygulamalarının yaygınlaştırılması için pilot uygulamaların gerçekleştirildiği bir bölge olması sağlanacaktır.

- Ana metal sanayi
- Kimyasal madde ve ürünleri imalatı
- Gıda ürünleri ve içecek imalatı
- Metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
- Giyim eşyası ve tekstil ürünleri imalatı
- Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı

"İnsan sağlığı ve çevreye duyarlı üretim ve hizmet geliştirilmelidir."

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

HEDEF 3 Enerji verimliliği uygulamaları ve yenilenebilir enerjinin kullanımı tüm sektörlerde yaygınlaştırılacak, yenilenebilir enerji üretimi artırılacaktır.

Bölgede özellikle enerji yoğun sanayi tesislerinde aynı enerjiyle daha fazla üretime imkan sağlayacak projelerin geliştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca kamu ve özel mülkiyete ait binalarda elektrik tasarrufunun sağlanmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Toplumda enerji kültürü ve verimliliği hakkında bilincin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Yeşil binalar, yeşil olmayanlara kıyasla % 30 gibi çok ciddi oranlarda enerji tasarrufu sağlamaktadır. Yeşil bina mevzuatını oluşturmuş ülkelerde yeni yapılacak olan tüm binalar bu mevzuata uymak zorundadır. İzmir'de yerel yönetimlerin yeşil bina konusunda farkındalık düzeyleri artırılacak, yeşil bina sektörünün potansiyeli ortaya çıkarılacaktır. Ev ve işyerlerinin sadece enerji tüketen yerler olarak değil, aynı zamanda enerji üreticileri olarak da şebeke içinde yer almasını sağlayan akıllı şebeke uygulamaları izlenecektir. BİT destekli yenilenebilir ve alternatif enerji teknolojileri geliştirilecek ve kullanımları yaygınlaştırılacaktır. BİT destekli enerji verimliliği uygulamaları artırılacaktır.

"Sanayi kuruluşlarında, evlerde ve işyerlerinde enerji tasarrufu artırılmalıdır."

İzmir Kalkınma Çalıştayı, Temmuz 2013

Bölgede güneş enerjisi kullanımının yaygınlaştırılması ve güneş enerjisi teknolojilerinin üretilmesi sağlanacaktır.

İzmir'de rüzgar enerjisi yatırımları Bergama, Dikili, Foça, Aliağa, Çeşme, Karaburun, Urla, Seferihisar ilçelerinde, çevresel ve sosyal etkiler de gözetilerek gerçekleştirilecektir.

Bölgede bulunan jeotermal kaynak sıcaklıklarındaki çeşitlilik, kullanım alanının genişlemesine olanak vermektedir. Jeotermal enerji potansiyeli açısından özellikle Seferihisar, Dikili, Balçova, Seferihisar, Aliağa, Bergama, Çeşme ve Dikili öne çıkmaktadır. Bu ilçelerden Seferihisar, Dikili ve Balçova'da elektrik üretimine uygun sıcaklıkta kaynak bulunmaktadır. Seferihisar elektrik üretimi açısından değerlendirilebilecek bir bölge olarak belirtilmiştir. Konut ısıtma açısından kaynağa sahip olan ilçeler ve yatırım alanları; Balçova (Narlıdere ilçesinde de Balçova'daki kaynak kullanılabilmektedir), Seferihisar, Aliağa, Bergama, Çeşme ve Dikili ilçeleri olarak belirlenmiştir. Sera ısıtması potansiyelinin değerlendirilmesi gereken ilçeler; Seferihisar, Bergama, Dikili ve Bayındır ilçeleridir.

İzmir'de biyogazdan elektrik üretim ağırlıklı olarak Tire, Ödemiş ve Torbalı ilçelerinde yapılmaktadır. Biyokütle enerji türlerinin tamamı göz önüne alındığında Bayındır, Kiraz, Beydağ, Bergama, Kemalpaşa, Menderes ve Foça da biyokütle enerjisi üretimine uygun tarımsal çıktının üretildiği ilçelerdir.

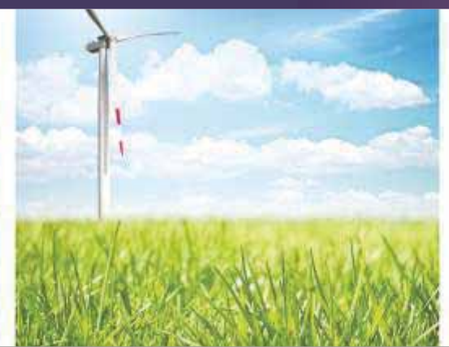
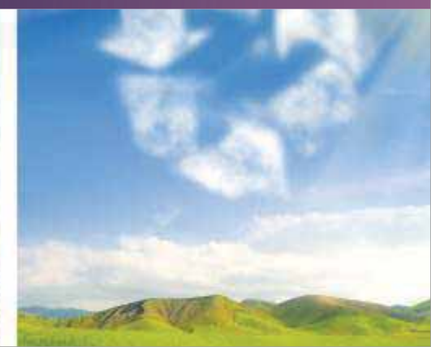

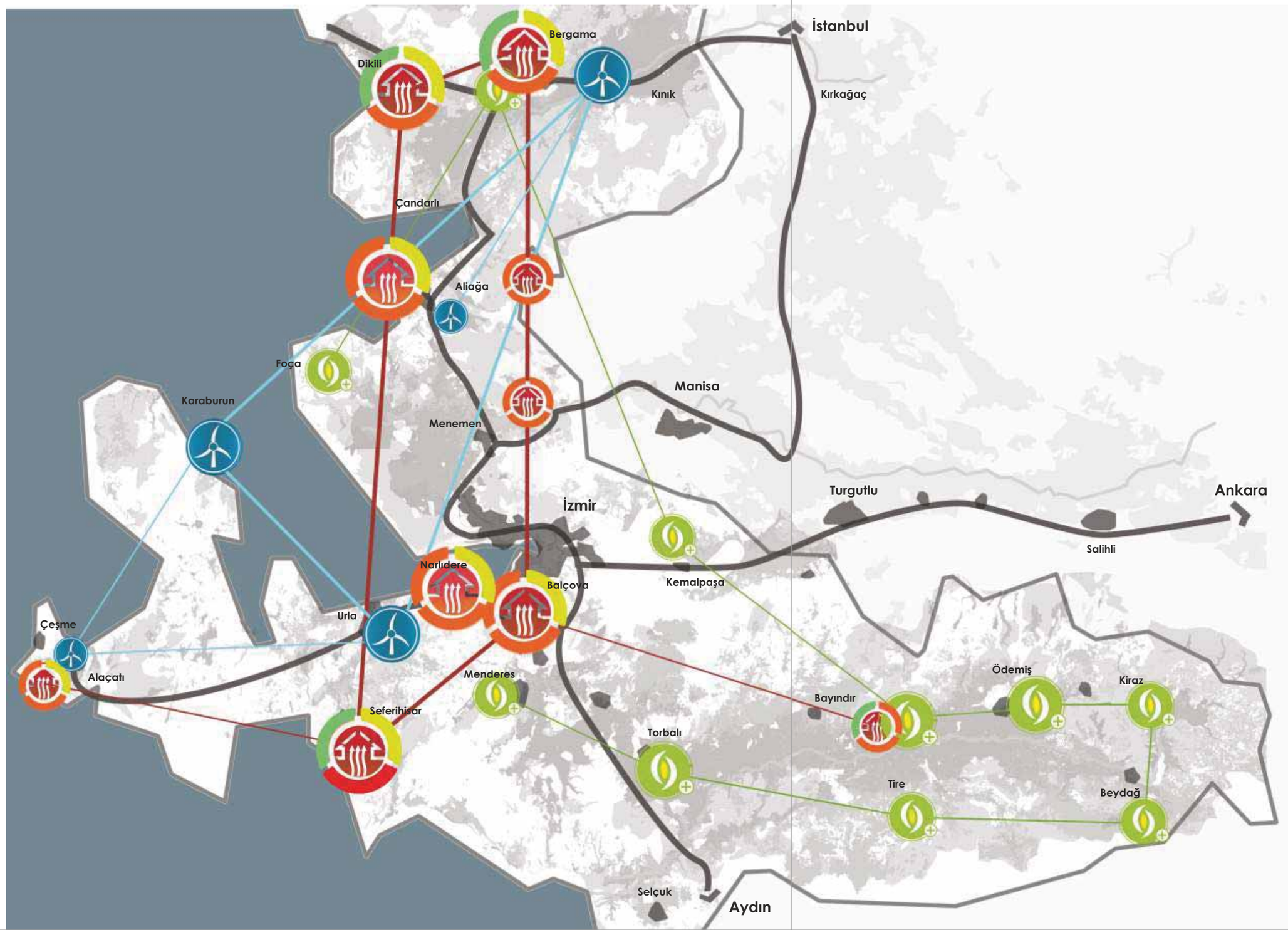

Harita 7: Yenilenebilir Enerji Üretimi ve Kullanımında Potansiyel Alanlar

- İl Sınırı
- Ulaşım Koridoru
- Biyokütle
- Rüzgar Enerjisi
- Jeotermal Enerji

Seracılıkta Kullanım · Konut Isıtması · Elektrik Üretimi

HEDEF 4 Temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımına yönelik faaliyetler desteklenecektir.

İzmir'de kaynak kullanımında verimliliği sağlamak, çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak amacıyla mevcut teknolojilerin yenilenmesi sağlanacaktır. Ayrıca yeni yatırımlarda sürdürülebilir temiz üretim teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Kaynak verimliliğini yükseltmek amacıyla mevcut teknolojilerin yenilenmesi, Ar-Ge ve yenilikçiliğe dayalı gelişmenin devam etmesi desteklenecektir. Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını destekleyen BİT uygulamaları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. Geri kazanım, geri dönüşüm, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, arıtma, yeşil ulaşım gibi temiz teknolojilerin geliştirilmesi, üretimi ve kullanımı artırılacaktır.

HEDEF 5 Sürdürülebilir tarımsal üretim sağlanacaktır.

Toprak ve su kaynakları korunacak ve geliştirilecektir. Barındırdığı yerleşimlerle üç önemli kırsal koridoru oluşturan Bakırçay, Gediz ve Küçük Menderes havzalarında, havza bazlı sürdürülebilir tarımsal üretim planlaması yapılacaktır. Tarımsal işgücünün yoğunlaştığı alanlarda, öncelikle Bayındır-Tire-Ödemiş üçgeni olmak üzere, modern tarım tekniklerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve girdi kullanımı konusunda üreticilerin bilgi ve becerilerinin artırılması için çiftçi eğitim ve uygulamalı gösterim çalışmaları artırılacaktır.

Birincil tarımsal kuşağı oluşturan Menemen, Kemalpaşa, Menderes, Torbalı ve Seferihisar ilçelerinde tarımsal faaliyetin devamının sağlanması için verimli toprakların başka tür kullanımlara tahsis edilmemesi ve korunması sağlanacaktır. Bu ilçelere ek olarak, ikincil tarımsal kuşağı oluşturan Dikili, Bergama, Kınık, Kiraz, Beydağ, Ödemiş, Bayındır, Tire ve Karaburun ilçelerinde tarladan sofraya güvenli gıda yaklaşımı doğrultusunda iyi tarım, organik tarım, entegre kontrollü üretim gibi çevre dostu ve izlenebilir sertifikalı üretim teknikleri yaygınlaştırılacaktır.

Bu kapsamda yaş meyve ve sebze üretimin tamamında sertifikalı üretim modelleri uygulanacaktır. Organik tarım yapılabilecek bakir alan envanteri çıkarılacaktır.

Su ürünleri yetiştiriciliğinde çevresel faktörler gözetilerek projeler geliştirilecektir. Ekolojik veya organik su ürünleri yetiştiriciliği yaygınlaştırılacaktır. Ulusal stok belirleme çalışmaları ile paralel olarak İzmir balıkçı filosunun avcılık yaptığı İzmir kıyıları ve komşu uluslararası sular için araştırma kurumları tarafından stok tespiti çalışmaları yapılacaktır.

Tarımsal üretim gıda ve içecek sanayi ihtiyacına yönelik yapılacaktır. Tarımsal üretimde sözleşmeli üretim yaygınlaştırılacaktır.

Harita 8: Sürdürülebilir Tarım Gelişim Şeması

- İzmir İl Sınırı
- Kırsal Koridorlar
- Ulaşım Koridoru
- Tarımsal İşgücünün Yoğunlaştığı Alanlar
- Birinci Tarımsal Kuşak
- İkinci Tarımsal Kuşak

Zeytin, incir, kiraz, şeftali, satsuma mandarin, üzüm, şevketi bostan, enginar, bamya, börülce, sofralık otlar (arapsaçı, radika, sirken, cibez) gibi İzmir'e özgü yöresel ürünler markalaştırılacaktır. Tarımsal ürünlerin hem ulusal düzeyde hem de AB'de coğrafi işaret alması için bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecek, bu yöndeki çalışmalar ve girişimler desteklenecektir.

Tarım sektöründe katma değer üretimi artırılacaktır. Arazi toplulaştırması çalışmaları hızlandırılacaktır. Toprağın korunması ve ıslahı için koruyucu önlemler alınacaktır.

Tarımda alternatif enerji kaynaklarının kullanımı yaygınlaştırılacak ve ekonomisi tarıma dayalı ilçelerde başta biyokütle enerjisi olmak üzere rüzgar ve güneş enerjisi kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Mevcut seralar modernize edilecek ve Bergama, Dikili, Bayındır ve Seferihisar'da jeotermal ısıtmalı seracılık geliştirilecektir.

Öncelikle Bayındır, Urla, Karaburun, Menderes ve Balçova olmak üzere süs bitkiciliği geliştirilecektir. Ödemiş başta olmak üzere fidan üretim ve pazarlama faaliyetleri güçlendirilecektir. Su ürünleri sektörünün fiziksel altyapı ihtiyacının karşılanması için lojistik tesisleri ve kıyı yapıları ile Ar-Ge tesisleri kurulacaktır.

Modern sulama sistemleri yaygınlaştırılacak, basınçlı sulama sistemlerinin kullanım oranı artırılacaktır. Üniversiteler ve tarımsal araştırma merkezleri tarafından tarımsal teknoloji üretimine yönelik Ar-Ge çalışmaları yapılacaktır. Ülkemizdeki iki gen bankasından biri olan Ulusal Gen Bankası'nın altyapısı, gen kaynaklarının korunmasını ve en etkin şekilde ekonomik faydaya dönüştürülmesini sağlayacak şekilde modernize edilecektir.

Yerel üreticinin elde ettiği gelir ve katma değeri yükseltmek amacıyla lisanslı depoculuk uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. İzmir özellikle kiraz, satsuma mandalini gibi erkenci meyve çeşitlerinde sahip olduğu ihracat avantajını değerlendirilmek için kiraz, satsuma mandalinası gibi ürünlerde erkenci çeşit yetiştiriciliği geliştirilecektir. Tarımsal üretim ve eğitim çalışmalarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı arttırılacaktır. Tarımsal üretimin tamamı kayıt altına alınacaktır.

Kaliteli damızlık üretiminin devamı için sperma ve embriyo transfer merkezleri kurulacaktır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta hastalıktan arındırılmış işletme sayısı artırılacaktır.

HEDEF 6 Sürdürülebilir turizmin uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Sektörde faaliyet gösterenlerin farkındalıklarının artırılmasıyla özellikle turizm yatırımlarının yeşil büyüme yaklaşımı doğrultusunda doğal, tarihi, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir anlayışla ele alınması ve sektörde temiz üretim uygulamalarının kullanılması sağlanacaktır. Ekoturizm uygulamalarına yönelik sektörde faaliyet gösterenlerin farkındalıkları artırılacak olup başta Karaburun, Çeşme, Seferihisar, Urla, Foça, Dikili ilçeleri olmak üzere ekoturizme yönelik yatırımlar özendirilecektir.

Deniz ve kıyı alanlarında çevreyi korumaya yönelik önlemler artırılacak, liman ve marina faaliyetleri ile deniz trafiğinden kaynaklanan kirletici unsurların düzenli izlenebilmesi amacıyla sürekli ölçüm istasyonlarının kurulması sağlanacaktır.

Başta Seferihisar, Dikili, Foça, Çeşme ve Karaburun olmak üzere temel ekolojik süreçlerinin ve biyolojik çeşitliliğinin zarar görmemesi ve devamının sağlanması amacıyla tedbirler alınacaktır.

Turizmde sürdürülebilir hizmet sunumunu sağlamaya yönelik olarak, turizm firma ve hizmetlerinin gelişim ve işletmesinde sınırlı ve yenilenemeyen kaynakların kullanımı asgariye indirilecektir. Bunun yanı sıra çevre ve doğa bilinci, işletmelerde çevre yönetimi, yerel yönetimlerin bölgelerin enerji su ve geri dönüşüm alt yapılarını tamamlaması sağlanacak ve kaynak verimliliği konusunun hem işletmeler hem de belediyeler nezdinde arazi, arsa ve kredi destekleri ile teşvik edilmesi, turizm tesislerinin sürdürülebilir prensiplere uygun olarak yenilenmesi amacıyla kredi ve destek olanaklarının artırılması sağlanacaktır.

Başta kıyı ilçeler olmak üzere turizm sektöründe faaliyet gösterenlerin yerel istihdam sayısı, mesleki becerileri ve kalitesi artırılacak, yerel kontrollü yönetişim mekanizmaları sağlanacaktır.

“Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu” önceliği altındaki hedefler ışığında, İzmir'de gelişimin tarım arazileri, orman alanları, koruma alanları dikkate alınarak çevreye duyarlı bir şekilde gerçekleşmesi için yenilenebilir enerji, iyi tarım uygulamaları, sürdürülebilir turizm ekonomisinin gelişimi önem taşımaktadır.

Sanayi alanlarının sınırları genellikle hassas bölgelere dayanmaktadır. Örneğin sanayi için çekim merkezi olan Torbalı, Aliağa, Kemalpaşa'daki sanayi gelişiminde, eko-dengelere duyarlı bir süreç izlenecek, kirlilik önleme ve üretimde verimliliği esas alan ekoverimlilik, endüstriyel simbiyoz gibi araçların kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Sanayi gelişimine hassas olan bölgelerden bir diğeri ise Çiğli-Menemen arasındaki tarım alanları ve Gediz Deltası olarak görülmektedir. Bu bölgede iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve sanayi faaliyetlerinde kirlilik önleme ve kontrolü süreçlerinin izlenmesi sağlanacaktır. Doğuda Kemalpaşa sanayi aksı ve güneyde Torbalı aksı üzerinde ve çevresindeki verimli tarım alanları için tehdit oluşturan sanayi alanlarında, temiz üretim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Her üç havza içerisinde kalan sanayi alanlarında temiz üretime yönelik etüt çalışmaları gerçekleştirilerek, ekoverimlilik uygulamaları yaygınlaştırılacak, kirlilik kontrolüne ilişkin denetimler artırılacaktır.

Öte yandan sürdürülebilir üretim süreçlerine büyük katkı koyan yenilenebilir enerji üretiminde rüzgar, jeotermal, biyokütle ve güneş enerjisi potansiyelleri değerlendirilecektir. Özelikle Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası'ndan, kuzeye doğru uzanan aksta rüzgar enerjisi yatırımları desteklenecektir. Jeotermal enerjiyle konut ısıtma batı aksı ile kuzeyde Dikili ve Bergama'da yaygınlaştırılacak, jeotermalle seracılık iyi tarım uygulamalarıyla birlikte Bayındır, Dikili, Bergama ve Seferihisar ilçelerinde hayata geçirilecektir. Özellikle Küçük Menderes Havzası'nda biyokütle enerjisi üretimi yaygınlaştırılacaktır. Bununla paralel olarak yine aynı havzada iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Menemen, Kınık ve Karaburun ilçeleri, bahsi geçen diğer bölgelerle birlikte iyi tarım ve organik tarım uygulamaları açısından öncelikli alanlardır.

Sürdürülebilir üretim ve hizmet sunumuna önemli katkı sağlayan bir diğer alan sektör ise sürdürülebilir turizmdir. Farklı turizm türleri açısından çekim merkezi tüm ilçelerde sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaştırılması yanısıra, özellikle Çeşme, Karaburun, Foça, Dikili ve Seferihisar'da ekoturizm faaliyetleri artırılacaktır.

Çevre koruma alanları içinde özellikle Yarımada, Dikili ve Foça kıyıları göze çarpmaktadır. Bu kıyılardan özellikle Karaburun, Dikili ve Seferihisar'da balık çiftliklerinin de yoğunlaştığı görülmektedir. Hassas bölgelerde, su ürünleri üretimine yönelik yatırımlarda, kapasite ve risk faktörleri gözetilmeli ve bu değerlendirmeler sonucu çevresel tehdit içerdiği tespit edilen faaliyetler gerçekleştirilmemelidir. Mevcut yatırımlarda çevreye duyarlı yöntemler tercih edilmelidir.

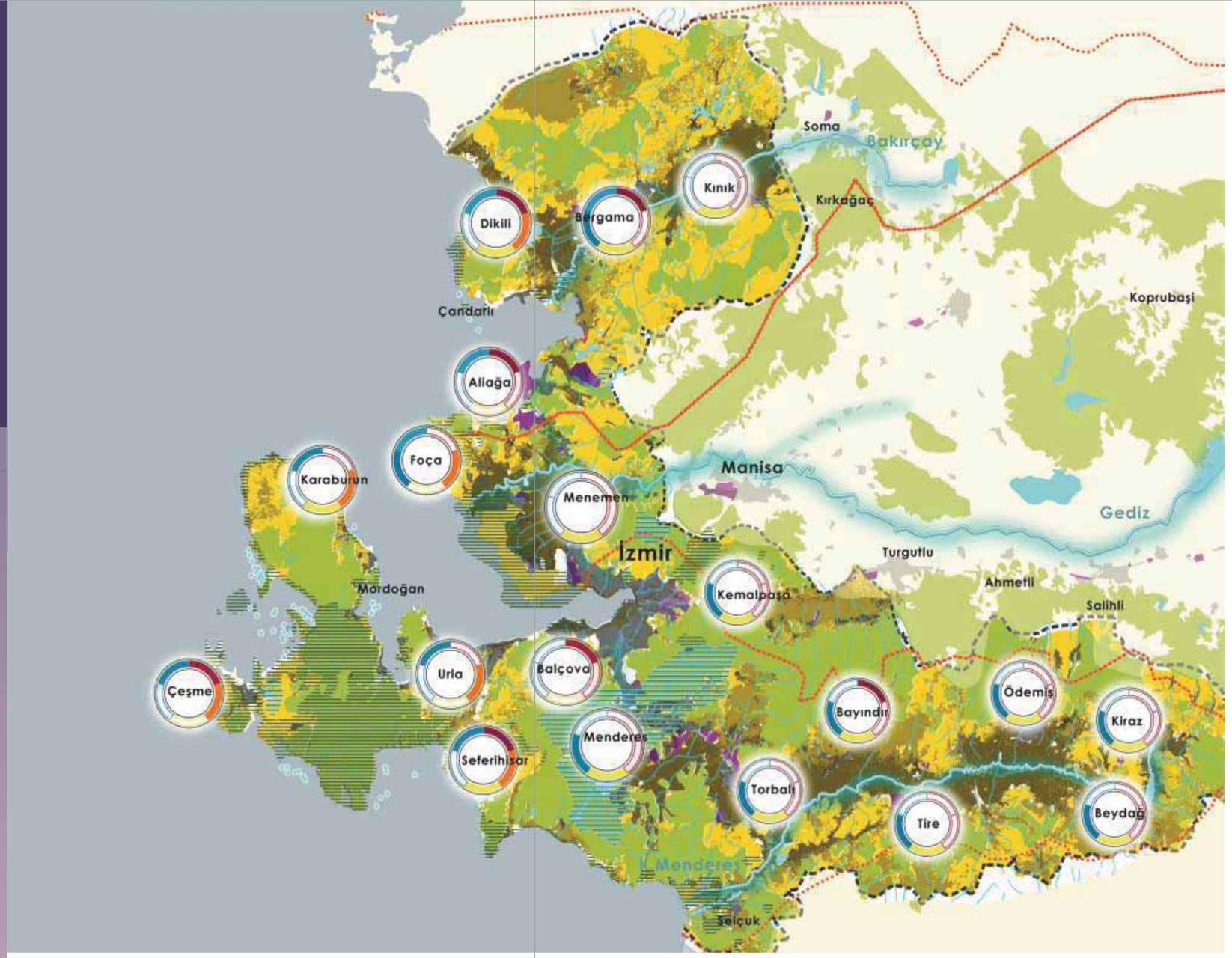

Harita 9: Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu

- İl Sınırı
- Mutlak Tarım Arazileri
- Özel Tarım Arazileri
- Dikili Tarım Arazisi
- Marjinal Tarım Arazileri
- Orman
- Organize Sanayi Bölgesi
- Sanayi
- Küçük Sanayi Sitesi
- Yeraltı İçme Suyu Koruma Alanları
- Havza Sınırları
- Çevre Koruma Alanları
- Balık Çiftlikleri

Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Bölgesel ekoverimlilik stratejisine uyumlu olarak kurumların ve sanayi kuruluşlarının kapasite, bilgi paylaşımı ve farkındalığı artırılacaktır.	■		
2	Ekoverimlilik ve endüstriyel simbiyoz başta olmak üzere sürdürülebilir üretim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.	■	■	
3	Enerji verimliliği uygulamaları ve yenilenebilir enerjinin kullanımı tüm sektörlerde yaygınlaştırılacak, yenilenebilir enerji üretimi artırılacaktır.	■	■	■
4	Temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımına yönelik faaliyetler desteklenecektir.	■	■	■
5	Sürdürülebilir tarımsal üretim sağlanacaktır.	■	■	■
6	Sürdürülebilir turizmin uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır.	■	■	■

GÜÇLÜ EKONOMİ

GELİŞME EKSENİ 1

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi

Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi

Gelişmiş Kümeler

Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu

5.1.5 Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Yapılan araştırmalara göre, yenilikçi ve tasarım kapasitesi yüksek gruplar yaşam yerlerini seçerken, huzurlu ve yaşam kalitesi yüksek olan yerleri tercih etmektedir. İzmir, iklimi, çok kültürlüğü, açık fikirli insan yapısı, erişilebilirliği, tarihi ve kültürel mirasıyla yaratıcı insanlar için bir çekim merkezi olma potansiyeline sahiptir. İzmir'in Akdeniz'de bir çekim merkezi olması amacıyla hazırlanan İzmir Kentsel Pazarlama Stratejisi konuyu turistler, ikamet edenler ve yatırımcılar nezdinde ele almıştır. Bunun yanı sıra, "İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri ve Gelişme Stratejisi" ile "İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu" hazırlanarak İzmir'in bir çekim merkezi olmasını destekleyen eylem planları ortaya konulmuştur.

Dünya turizminin yaşadığı önemli değişiklerde dış faktörlerin, demografik değişikliklerin ve insanların yaşam biçimlerinin değişmesinin önemli etkisi vardır. Küresel turizmin eğilimlerini ve turistlerin davranış biçimlerini etkileyen başlıca faktörler arasında küreselleşme, bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişme, müşteri talep ve beklentilerindeki değişiklikler ve politik yapı sıralanabilir.

Dünya turizm eğilimlerinde yenilik ve çeşitlilik talebi hızla artmaktadır. Deniz, kum ve güneş *(3S: sea-sun-sand)* yerine eğitim, eğlence ve çevre *(3E: education-entertainment-environment)* odaklı bir turizm anlayışı yükselmektedir. Sürdürülebilir turizmin öne çıkmasıyla turistler artık varış noktası tercihlerini, kişisel ilgi alanlarını geliştirebilecekleri bölgelere yönelik kullanmaktadır. Bulundukları ortama yabancı değil, o çevreyle bütünleşen, insanını tanımaya gayret eden, çevreye saygılı turistin öncelikleri olarak kültür, tarih, sağlık, kongre, yatçılık ve heyecan motifleri ön plana çıkmaktadır.

Bu noktada küresel turizmin yerel farklılıkları dikkate alması ve kültürün öne çıkan gelişimi, yerel mutfak, "Yavaş Şehir" gibi yeni turizm ürünlerini ortaya çıkarmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te belirtildiği üzere tanıtımda, dünyadaki gelişmeler izlenerek kampanyaların varış noktası odaklı olmasına, hedef pazarlara yönelik ayrı ayrı düzenlenmesine, farklı, özgün ve ulusal değerlere sadık kalınarak çağdaş değerlerin vurgulanmasına, hedef kitleye yönelik turizm ürünlerinin ön plana çıkarılmasına, fuar, ağırlama gibi halkla ilişkiler etkinlikleriyle desteklenmesine özen gösterilmesi gerektiği açıktır.

Turizmle doğrudan etkileşim halinde olduğu görülen kültür ekonomisi ve yaratıcı endüstri faaliyetleri bölgenin tanıtımında etkin rol oynamaktadır. İzmir'in kültürel çeşitliliği kültür ekonomisi açısından en etkili avantajıdır. Kültürel arz çeşitliliğinin yaratılması ve etkili sunumu, sadece kültür turizmi açısından değil, diğer kültür sektörleri açısından önceliklidir. Kültür ekonomisine ve yaratıcı ekonomiye konu olan faaliyetler kültürel miras, sanat, medya ve fonksiyonel yaratıcılık olarak sıralanmaktadır.

İzmir'de kültür ekonomisine yönelik olarak ilk adım, 2009 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi önderliğinde İzmir Kültür Çalıştayı ile atılmıştır. Çalıştay, İzmir'in kültür alanındaki gelişimini *'İzmir'in kültür-sanat ekseninde gelişerek, Akdeniz havzasında uluslararası bir kültür-sanat ve tasarım metropolü olarak konumlandırılması için bir başlangıç noktası oluşturulması'* olarak tarif edilen öncelikli hedef üzerinden kurmuştur. Bu hedef çerçevesinde kentin sahip olduğu kültür ve turizm potansiyelini değerlendirmesi, yatırımcılar ve sektör çalışanları için cazibe merkezi haline getirilmesi kentin geleceği için önemli olup bu konuda tanıtım faaliyetleri ile farkındalığın artırılması gerekmektedir.

Bir toplumun yaşama biçimini, kültürünü ifade eden her türlü somut ve soyut değeri kapsayan kültürel miras, kültüre dair olup toplumsal belleğe katkı sağlayan, bir toplumun yaşama biçimini, kültürünü ifade eden her türlü, somut ve soyut veriyi kapsamaktadır. Bu bakımdan kültürel miras yalnızca tarihi yapılar, arkeolojik kalıntılar gibi somut zenginlikleri değil, geleneksel üretim teknikleri, el sanatları, yerel öykü ve anlatılar, dil özellikleri ve ifadeler gibi yerele özgü kimliğin ve kültürel yaşamın ürünü olan soyut değerleri de içermektedir.

Tasarım, yeni medya ve yaratıcı hizmetler başlıklarında sıralanan işlevsel yaratıcılık faaliyetleri kültürü üretim süreçlerine ara girdi ve yenilik faktörü olarak sokan, işlevsel malların üretildiği faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Bunlar, yenilikçi faaliyetlerle üretime değer katarak rekabetçi avantaj oluşturmak için kullanılmaktadır.

Kültür ekonomisi ve yaratıcı endüstrilere ek olarak kentin çekim merkezi olmasında önemli etkenlerden biri de doğal mirastır. Doğal miras bilimsel olarak değer taşıyan, korunan ve doğal güzelliklere sahip jeolojik ve fiziksel oluşumlar, doğal özellikler, soyları tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan bitki ve hayvanlar, habitat ve doğal sit alanlarından oluşur. Doğal parklar, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve botanik bahçeleri de bunlar arasındadır.

Kültür ekonomisine yatırım yapan kamu otoriteleri kentin kültür hayatı, kültür altyapısı, kültür sektörleri ve yaratıcı hizmetlerin kent içindeki kümelenme potansiyelleri ve kültürel mirasın hangi amaçlar doğrultusunda ele alınması ve nasıl yönetilmesi gerektiğine dair uzun vadeli vizyonu ortaya koymalıdır.

Günümüzde bölgeler arasında yatırım çekme hususunda keskin bir rekabet bulunmaktadır. Bölgelerin yatırımcı için cazip hale gelebilmesiyse izin ruhsat süreçleri, finansman kaynaklarına erişim imkanları, vergi oranları, teşvikler, gümrük rejimi, enerji başta olmak üzere değişken maliyetler gibi merkezi politikalarla ve mevzuatla belirlenen düzenlemelerle birlikte altyapı ve lojistik imkanları, insan kaynakları, uygun yatırım alanları, girdi-tedarik zinciri, Ar-Ge ve yenilik potansiyeli gibi bölgesel olanaklar tarafından şekillenmektedir.

Türkiye'nin sosyoekonomik açıdan en gelişmiş üçüncü ili olan İzmir, ekonominin çok sektörlü yapısı ve tarihsel olarak güçlü sanayi ve ticaret deneyimiyle Akdeniz'de bir çekim merkezi haline gelme

Şekil 16: İzmir'in Akdeniz Havzasındaki Konumu

potansiyeline sahiptir. Bölgenin sanayi altyapısı, lojistik imkanları, güçlü ticari ilişkileri ve nitelikli işgücü potansiyelinin yanı sıra yaşam kalitesi ile Akdenizli kültürü de yatırımcı kararlarını etkileyerek bu potansiyeli güçlendiren unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

5.1.5.1 İzmir'e Bakış

İzmir, dünyada pek az şehrin sahip olabileceği bir tarihe, kültürel ve doğal çeşitliliğe sahip şanslı bir ildir. Tarihi ve arkeolojik zenginlikleri, doğal yapısı, iklimi ve ulaşım olanaklarının elverişliliği sayesinde İzmir, paleolitik dönemden bu yana daima tercih edilen bir yerleşme alanı olmuştur.

Turistlerin belli turizm merkezlerinde yoğunlaştığı, potansiyele rağmen alternatif turizm türlerinin İzmir'de gelişmediği ve yeterli tanıtımının yapılmadığı görülmektedir.

2011 yılında gelen yabancı turist sayısı bir önceki yıla göre % 18,53 artış göstermiştir. Ancak yine de Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin tercih ettikleri iller arasında İzmir; Antalya, İstanbul ve Muğla'dan sonra dördüncü sırada gelmektedir. İzmir'e gelen yabancı turistlerin ülkelerine göre dağılımında ilk dört sırayı, Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere almaktadır.

İzmir alternatif turizm potansiyeli açısından avantajlı bir şehirdir. Gerekli iyileştirme ve tanıtımın yapılması sayesinde turizm gelirlerinde önemli artışlar sağlayabilecektir. İzmir, turizmde önemli miktarda çeşitliliğe sahiptir. Deniz, kültür, inanç, sağlık, doğa, spor, fuar, kış, termal, yayla, eko-turizm ve agro-turizm gibi alternatif ve yeni turist profiline hitap eden türlerde gerekli altyapı eksikliklerinin tamamlanması, uzmanlaşma sağlanması ve etkili tanıtımının yapılmasıyla İzmir'in Akdeniz'de ve dünyada hak ettiği yere gelebileceği öngörülmektedir.

İzmir kruvaziyer turizminde 2003'ten beri yükselen performansıyla dikkat çekmektedir. İzmir'e 2003 yılında 5 sefer ile 3.271 yolcu gelirken, bu sayılar 2012'de sırasıyla 286 ve 510.042 olmuştur. Kruvaziyer başına gelen yolcu sayısında da önemli artışlar meydana gelmiştir. 2003 yılında kruvaziyer başına düşen 654 yolcu, 2010'da 2.524'e yükselmiş, 2012'de ise 1.783 yolcu seviyesinde gerçekleşmiştir.

2010 yılında hazırlanan Kentsel Pazarlama Stratejisi'nde İzmir'e gelen turistlerin demografik yapıları ve ülkesel kırılımları incelenmiştir. Ana hedef kitleyi 25-55 yaş arası, orta/yüksek gelir grubuna mensup, yeni yerler keşfetmeyi, yeni tatları, rahat ve huzurlu bir tatil yapmayı, hatırda kalır deneyimler yaşamayı ve yaşadıklarını paylaşmayı seven, lezzetli yemekler, tarihi mekanlar, kültürel etkinlikler, organizasyonlar, spor aktiviteleri, SPA, butik oteller gibi seçkin hizmetleri tercih eden, güvenilir seyahat acenteleri ile seyahat eden yerli ve yabancı turistlerin oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bu grubun gidecekleri yerleri seçme yani karar vermede yararlandıkları kişi ve kurumlar ise aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- % 58 aile ve arkadaş tavsiyesi
- % 54 seyahat acentesi
- % 37 internet
- % 19 televizyon
- % 15 açık hava reklamları

Kentsel pazarlama stratejisi kapsamında İzmir'in yanı sıra Türkiye'nin İzmir dışındaki 17 ilinde ve ayrıca Avrupa, ABD ve Ortadoğu'da 10 şehirde İzmir'e yönelik algı ve bilinirlik araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen özet bilgilere göre; İzmir turizminden, tarihine, sanayisine, insanına kadar bütün hedef kitleler nezdinde önemli özelliklere sahip olsa da hiçbir özelliği rakiplerinden yeterince farklılaşacak oranda ön plana çıkamamaktadır. İzmir'in özellikle yurtdışındaki bilinirliği oldukça düşük olmasına rağmen bir kez gelen turist memnun ayrılmakta ve yeniden gelmeyi istemektedir.

Kültür ve turizm olanaklarının tanıtımının kentin konaklama kapasitesi ile doğrudan bir ilişkisi bulunmaktadır. İzmir'in kültür ve turizm çeşitliliğinin ilçelere göre dağılımı göz önüne alındığında konaklama tesislerinin belirli ilçelerde yoğunlaşma göstermesi tedbir alınması dikkat çekicidir. İzmir'deki toplam 149 turizm işletme belgeli otelin % 36'sı şehir merkezi Konak'ta (54), % 22'si Çeşme'de (33), % 8'i Selçuk'ta (12) ve % 7'si de Menderes'te (11) yer almaktadır. Beş yıldızlı ve dört yıldızlı otellerin çok büyük bir bölümü de yine Çeşme, Selçuk, Menderes ve Konak ilçelerinde bulunmaktadır.

İzmir'in Akdenizli yaşam biçimi, ticaret kültürünün vermiş olduğu açık fikirli ve hoşgörülü bakış açışı, kenti ile ilgili projelere dair katılım ve katkı verme konusunda istekliliği İzmir'i ve İzmirliyi diğer kentlerden ayırt eden öncelikli konular olarak sıralanabilir. İzmir'de zaten var olan kentlilik bilincinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler toplumsal uzlaşmayı ve diyaloğu desteklemesi açısından önemlidir.

Bu anlamda mevcut tarihi ve kültürel mirasını sergileyebileceği müzelerin yetersiz olduğu, hem nitelik hem de çeşitlilik olarak iyileştirme yapılmasının gerektiği görülmektedir. İzmir'de kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlayacak kaynakların oluşturulması ve bu potansiyelin kent ekonomisine somut bir girdiye dönüşmesi gerekmektedir.

Özel müzecilik ve koleksiyonculuk da kentin kültür ekonomisine yüksek katkı sağlayan bir alandır. Türkiye'de toplam 37 ilde 177 özel müze bulunmaktadır. 43 özel müze ile İstanbul birinci, 34 müze ile Ankara ikinci ve 11 müze ile İzmir üçüncü sırada yer almaktadır.

Lojistik imkanları, nitelikli işgücü ve var olan özel yatırım bölgeleri dolayısıyla yatırımcılara önemli imkanlar sunan İzmir, yatırım ortamıyla Akdeniz'de bir çekim merkezi haline gelebilecek potansiyele sahiptir. Bununla birlikte yabancı doğrudan yatırımlar açısından Akdeniz'deki muadilleri ile değerlendirildiğinde potansiyelini yeterince hayata geçiremediği görülmektedir. İzmir Kentsel Pazarlama Stratejisi kapsamında yapılan araştırma, bu durumun en temel nedeninin İzmir'in yatırımcılar nezdinde bilinirliğinin ve algısının kısıtlı olması olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte İzmir'de yatırım yapmış olan firmaların önemli oranda yatırım kararlarından memnun oldukları görülmektedir.

İzmir'de bulunan özel yatırım bölgeleri, sundukları olanaklar ve hizmetler dolayısıyla yatırım kararında belirleyici olabilmektedir. 2012 yılı itibariyle İzmir'de tüzel kişilik kazanmış 13 organize sanayi bölgesi (OSB), 13 küçük sanayi sitesi (KSS), 2 serbest bölge ve 3 teknoloji geliştirme bölgesi (TGB) bulunmaktadır.

Aktif olarak kullanılamayan Bağyurdu, Menemen-Plastik, Ödemiş ve Torbalı OSB'ler yatırımcılara uygun ortamı sağlayacak temel altyapının oluşması için desteklenmelidir.

OSB'lerden 9'u (Aliağa, Atatürk, Bergama, Buca Ege Giyim, İTOB, Kemalpaşa-Islah, Kınık, Tire ve Pancar OSB) aktif olarak faaliyet gösterir durumdadır. 4 OSB'de (Kemalpaşa-Bağyurdu, Menemen-Plastik, Ödemiş, Torbalı OSB) projelendirme ve altyapı çalışmaları devam etmektedir. Aktif durumdaki OSB'lerde 3.078 adet parsel oluşturulmuş, bu parsellerin % 60'ı tahsis edilmiş, % 40'ı ise boş durumdadır. Buca ve Atatürk OSB'ler sırasıyla % 100 ve % 96 doluluk oranı ile en yüksek doluluğa sahip yatırım alanlarıdır. Diğer yandan, Bergama, Kınık ve Pancar OSB'leri düşük doluluklarıyla dikkat çekmektedir. OSB'lerdeki firmalar makine, kimya, gıda, giyim gibi sektörlere yoğunlaşmış durumdadır.

İstihdam düzeyi ve ticaret hacmi açısından ülkenin en büyük serbest bölgesi olan Ege Bölgesi Serbest Bölgesi ile İzmir Serbest Bölgesi toplamda 21.500 istihdam ve 6 milyar doların üzerinde ticaret hacmi yaratmaktadır. İzmir'de aktif durumda bir adet TGB, İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi bulunmaktadır. Bununla birlikte, 2012 yılında sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir enerji ve bilişim temalarına yoğunlaşması planlanan İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı TGB (İzmir Ekonomi Üniversitesi) ve 2013 yılında kısmen sağlık alanında uzmanlaşması planlanan Dokuz Eylül TGB

(Dokuz Eylül Üniversitesi) kurulmuştur. Bu iki TGB'ye yönelik altyapı çalışmaları devam etmektedir.

İzmir'deki özel yatırım alanları ulaşım ve lojistik olanakları açısından da güçlü bir görünüme sahiptir. Mevcut ve yeni yapılacak yatırımlar ile bu olanakların gelişmesi beklenmektedir. Bu gelişmeler, İzmir'deki özel yatırım alanlarının daha fazla yatırımcıya üretim olanağı tanımasını sağlayacaktır.

İZKA Özel Yatırım Bölgeleri Araştırması'na göre, söz konusu bölgeler tarafından en yüksek oranda beyan edilen sorun alanı (altyapı sorunlarını da içeren) "mevzuat kaynaklı sorunlar" olarak nitelenebilir. Bunun ardından yönetimler bölgelerinin tanıtımı ve pazarlanması ile ilgili problemler yaşadıklarını belirtmektedir. Bölge yönetimi personelinin nicelik ve nitelik yönünden yetersizlikleri, yabancı yatırımcılar ile iletişim kurmakta yaşanan zorluklar ve çeşitli sorunların çözümünde merkezi ve/veya yerel düzeydeki diğer kurum ve kuruluşlar ile yaşanan sıkıntılar bölge yönetimleri tarafından bildirilen diğer sorun alanlarıdır.

Özel yatırım bölgelerinin öncelikli sorunları altyapı yetersizliği ve mevzuattan kaynaklanan sorunlardır. Bunu tanıtım-pazarlama ve nitelikli işgücü yetersizliği izlemektedir.

Harita 10: Özel Yatırım Bölgeleri

- Kemalpaşa Lojistik Merkezi
- Otoyol
- Yatırım Otoyolu
- Raylı Sistem Mevcut
- Yatırım Raylı Sistem
- Hafif Raylı Sistem (Mevcut)
- Yatırım Hafif Raylı Sistem
- Uluslararası Deniz Bağlantısı
- Bölgesel Deniz Bağlantısı
- Yük Limanı
- Ro Ro Limanı
- Adnan Menderes Havalimanı
- Serbest Bölge
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Gıda, Kimya, Maden, Makina, Giyim

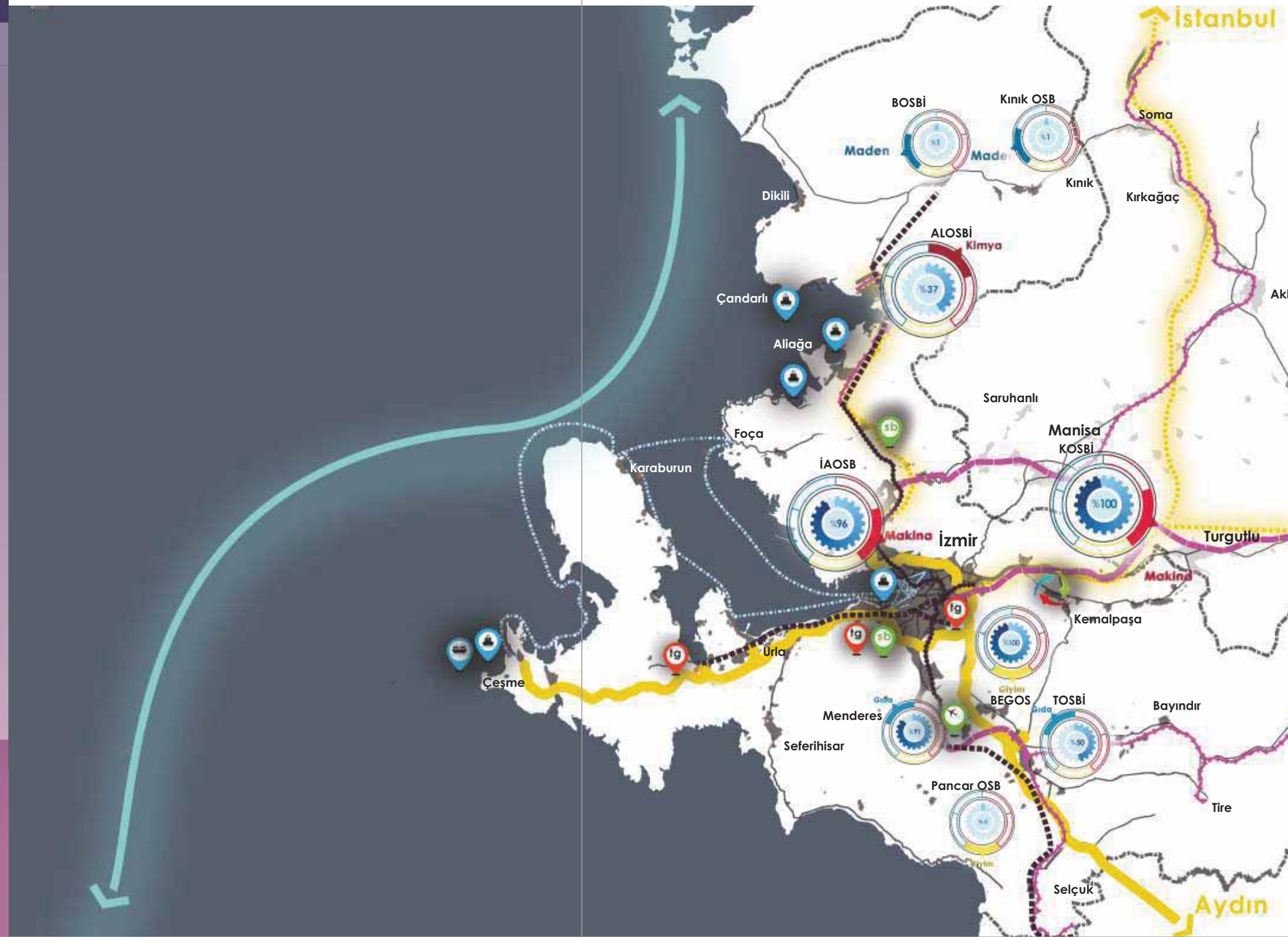

Yatırımcılara önemli lojistik olanaklar sunan İzmir'in bu potansiyeli Çandarlı Limanı ve Kemalpaşa Lojistik Köyü'nün tamamlanması ile daha da artacaktır.

Özel yatırım bölge yönetimlerince önceliklendirilen altyapı iyileştirme ihtiyaçlarında ilk sıraları ulaşım-taşımacılık, atık yönetimi, enerji altyapısı, sosyal donatı ve çevre kalitesi başlıklarının yer aldığı görülmektedir. Mesleki eğitime yönelik donatıların ve uygulama altyapısının geliştirilmesi ise aktif olarak faaliyet gösteren OSB'lerin geliştirme ve iyileştirme gereksinimi duydukları başlıklar arasında belirtilmiştir. Yüksek istihdam düzeyi ve ihracat hacmine bağlı olarak Ege Serbest Bölgesi özelinde Bölge giriş ve çıkışında yaşanan trafik yoğunluğu öncelikli sorun olarak değerlendirilmektedir.

Pazara erişim imkanı, yatırım kararlarında dikkate alınan konular arasındadır. Ürünün kısa sürede ve güvenli biçimde hedef lokasyona ulaştırılmasını sağlayacak lojistik potansiyeli İzmir'de mevcuttur. Tarihsel değerinin yanı sıra ekonomik değeriyle de öne çıkan Türkiye'nin ikinci büyük limanı İzmir Limanı, Çeşme ve Dikili limanları ile İzmir'e yatırım yapan şirketler için lojistik anlamında önemli imkanlar sunmaktadır. Çalışmaları devam eden Çandarlı Limanı ve Kemalpaşa Lojistik Köyü, bu potansiyeli önemli oranda geliştirecektir. Ürünlerin güvenli olarak muhafaza edilmesi ve transferi, yüksek hizmet kalitesini beraberinde getirmelidir. Dokuz Eylül, Yaşar, Katip Çelebi, Gediz üniversiteleri bünyesinde açılmış olan lojistik programları, sektördeki gelişmenin nitelikli işgücü ile desteklenerek hizmet kalitesinin artırılması için ciddi kazanımlardır.

Aliağa, Dikili ve Bergama ilçelerinde ortaöğretim düzeyinde ulaştırma alanı kapsamında sektöre yönelik mesleki eğitim verilmektedir. Söz konusu programlar, sektörün ürettiği katma değerinin artmasına ve istihdam ihtiyacının yerel kaynaklardan karşılamasına imkan verecek olması dolayısıyla son derece önemlidir. Yukarıda değinilen büyük yatırımların tamamlanmasına bağlı olarak lojistiğe yönelik nitelikli işgücü yetiştirme programlarının yaygınlaşacağı öngörülmektedir.

HEDEF 1 İzmir'in kültür ve turizm ürünleri çeşitlendirilecek ve tanıtılacaktır.

UNESCO Dünya kültür mirası geçici listesinde yer alan Selçuk-Efes antik kenti, Bergama ve Ödemiş-Birgi tarihi kentinin 2014 ve 2015 yıllarında adaylık başvuru süreçleri desteklenecek, Tire başta olmak üzere yeni adaylar için ön çalışmalar gerçekleştirilecektir. Kemeraltı-Agora-Kadifekale tarihsel aksı kent yaşamına kazandırılacak, kent merkezinin Efes ve Bergama'dan sonra üçüncü çekim merkezi olması sağlanacaktır. Anıtsal yapı niteliğinde, uluslararası düzeyde dikkat çekecek Ege Medeniyetleri Müzesi kurulacaktır. Başta kent merkezi ve turizm varış noktası ilçelerde olmak üzere, tescilli tarihi ve kültürel varlıkların turizm gelirlerine katkı sağlayacak şekilde ortaya çıkarılması, renove/restore edilmesi sağlanacaktır. Kültür merkezleri sayısı artırılacaktır.

"Rekabet yapabileceğimiz alanlar çok ama tanıtım yetersiz. İzmir'in tarihi, doğası ve turizm alanlarının doğru ve etkin tanıtımının yapılması gerekir."

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

Deniz, kültür, inanç, sağlık, doğa, spor, fuar, kış, termal, yayla, ekoturizm ve agro-turizm gibi alternatif ve yeni turist profiline hitap eden turizm türlerinde gerekli altyapı eksiklikleri tamamlanacaktır. Sürdürülebilir turizme uygun, katma değeri yüksek, inovatif turizm çeşitleri geliştirilecektir.

İzmir Fuarı'nın uluslararası tanınırlığı sağlanacaktır. İzmir'in kentsel pazarlaması ile ilgili kişi ve kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak kentsel pazarlama ofisi/tanıtım platformu kurulacaktır.

İlçelerin öne çıktığı turizm türlerinde tanıtımı İzmir kent marka şemsiyesi altında yapılandırılacaktır. Tanıtım çerçevesinde internet, sosyal medya etkin olarak kullanılacak, İzmir'i tanıtan ve uluslararası pazara hitap edebilecek nitelikte film ve dizilerin çekilmesi sağlanacak, seyahat editörleri ve tur operatörlerine yönelik yaratıcı-yenilikçi tanıtım gezi organizasyonları planlanacaktır.

Etkili tanıtım yapılarak İzmir'in bilinirliği artırılacaktır. İzmir'in Akdeniz kentleri arasındaki ilişki ağı güçlendirilecek, uluslararası organizasyon ve örgütlere üyelikleri sağlanacaktır. İzmir'in ev sahipliği yaptığı uluslararası organizasyonlarda etkinlik yönetimi gerçekleştirilerek, kentin tanıtımına katkısı yükseltilecektir.

İzmir'in mevcut tarihi ve kültürel mirasını sergileyebileceği müzeler nitelik ve nicelik olarak iyileştirilecek, bölgeyi tanıyan yabancı dil bilen nitelikli personelin hizmet vermesi sağlanacaktır. Koleksiyonculuk ve butik/özel müzecilik desteklenecektir.

İzmir'de 1'i merkezde (Konak), 5'i ilçelerde (Efes-Selçuk,Bergama, Çeşme, Ödemiş, Tire) olmak üzere 6 adet arkeoljik müze mevcuttur. Merkezdeki İzmir Arkeoloji Müzesi'ne bağlı Agora Örenyeri ve Açıkhava Müzesi, Tarih ve Sanat Müzesi, Atatürk Müzesi ve Etnografya Müzesi faaliyet göstermektedir. Ayrıca il merkezinde 1 adet Resim ve Heykel Müze ve Galerisi bulunmaktadır.

Üst ölçekli stratejiler ve Çevre Düzeni Planı kararlarına uyumlu olarak Selçuk-Merkez Kent (Konak) ve Bergama aksı, raylı sistem bağlantısının devreye girmesiyle bir tarih ve kültür turizm koridoru olarak geliştirilecektir. Ayrıca Çeşme, Karaburun, Foça ilçelerini kapsayan kıyı turizmi aksında denizyolu ulaşımı güçlendirilecektir. Çeşme'den, güneyde Selçuk ve Kuşadası'na kadar uzanan Gümüldür-Özdere ekseni potansiyel bir kıyı turizm koridorudur.

Ekoturizm alanında başta Karaburun, Çeşme, Seferihisar, Urla, Foça, Dikili ilçeleri olmak üzere Bergama, Tire, Ödemiş ve Buca'da da yatırımlar özendirilecektir. Kent turizmi, ekoturizm, kongre ve fuar turizmi, kültür ve inanç turizmi, kırsal turizm, termal turizm, deniz ve yat turizmi, sağlık turizmi gibi farklı türlerde ilçeler bazında tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

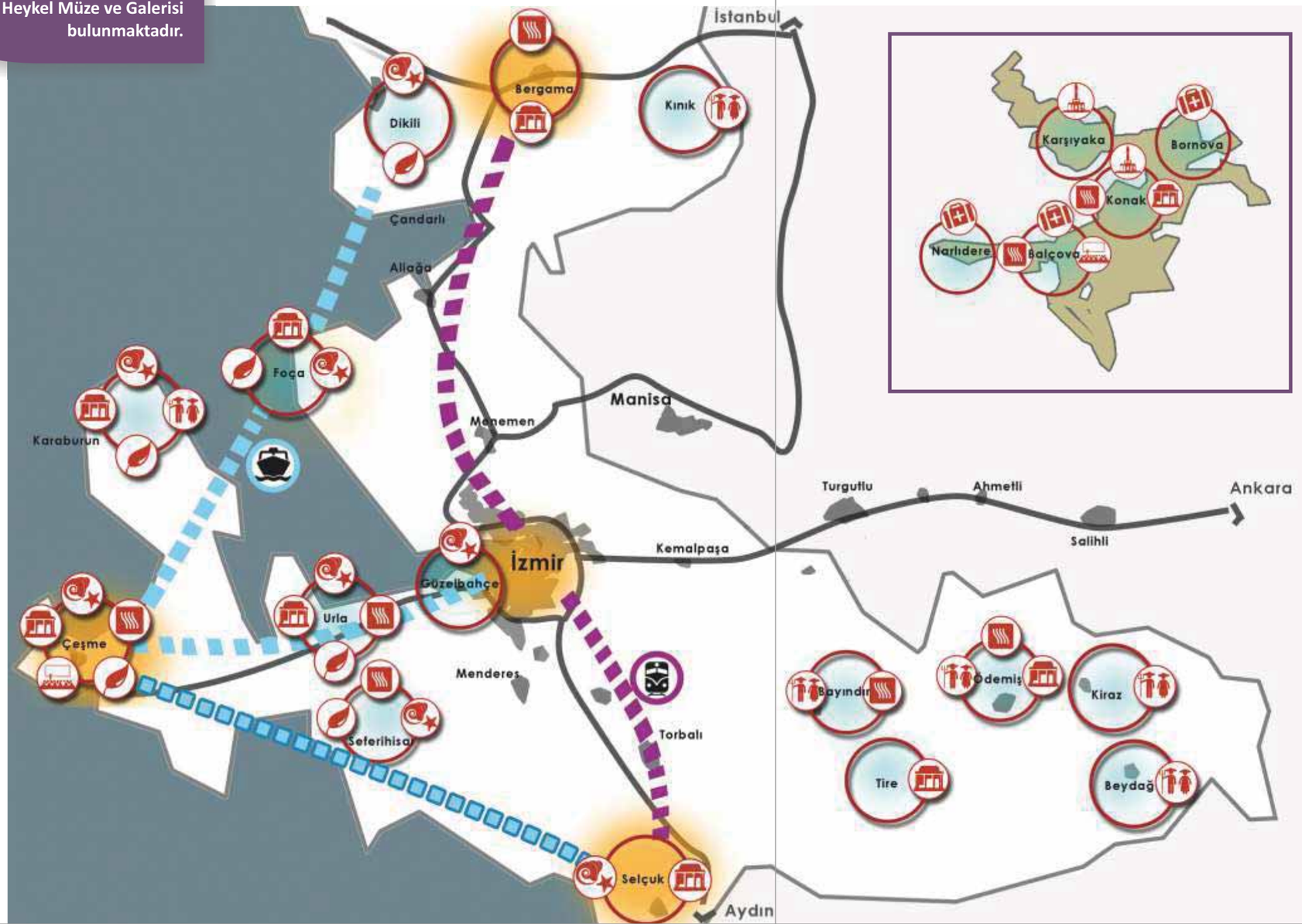

Harita 11: Bölgesel Turizm Odakları

Tanıtım Yapılması Gereken Turizm Çeşidi

- Kırsal
- Deniz ve Yat
- Kent
- Sağlık
- Kongre ve Fuar
- Kültür ve İnanç
- Ekoturizm
- Termal
- Turizm Merkezi

Turizm Koridorları

- Tarih Turizmi
- Kıyı Turizmi
- Öneri Kıyı Turizmi
- Demiryolu Ulaşımıyla Desteklenecek Koridor
- Denizyolu Ulaşımıyla Desteklenecek Koridor

HEDEF 2 Kentlilik bilinci geliştirilerek, İzmirlinin Akdenizli yaşam biçimi korunacaktır.

Akdenizli yaşam biçimi tüm öğeleriyle birlikte yaşatılacak, canlandırılacak ve ekonomiye kazandırılacaktır. Akdeniz ve Ege mutfağı envanteri çıkarılacak ve korunacaktır. Bölgede mutfak sanatlarının geliştirilmesine yönelik olarak özel tatlar, menüler geliştiren dünyaca ünlü yaratıcı şeflerin yetiştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulacak ve bunları gerçekleştirecek gurme enstitülerinin kurulup, geliştirilerek, turizm, tarım (organik), gıda ve ilgili sektörlerde istihdam ve gelir artışına olumlu katkı sunması da sağlanacaktır.

İzmir'de tarih konusundaki farkındalık artırılacak, insanların yaşamında kentin tarihiyle ilişkisini kurma fırsatları çoğaltılacaktır. İzmir'de okulöncesi ve ilköğretim döneminde yaratıcı, yenilikçi eğitim modelleri ile kültür eğitimi geliştirilecek ve desteklenecektir. İzmirlinin denizle olan ilişkisi çok yönlü olarak güçlendirilecektir.

Kentin kültürel etkinliklerin uluslararası düzeyde ve çok yönlü gelişimi desteklenecek ve İzmirlinin etkinliklerden haberdar olmasını sağlayacak etkin iletişim ağları oluşturulacaktır.

İzmir'de köklü bir tarihi olup günümüzde unutulmaya yüz tutmuş el sanatları ve folklorik değerlerin gün yüzüne çıkarılması sağlanıp etkili tanıtımı yapılacaktır.

İzmirlinin ve ünlülerin tanıtıma katkı sağlayacak şekilde "marka elçisi" haline getirilmesi için bir program tasarlanacak ve uygulanacaktır.

HEDEF 3 Cazip iş ve yatırım ortamı sağlanacaktır.

İzmir yatırım ortamının sunduğu imkanları uluslararası yatırımcılara tanıtmak üzere gerçekleştirilen yatırım tanıtım çalışmaları, İzmir Kentsel Pazarlama Stratejisi ekseninde yaygınlaştırılacak ve etkinliği artırılacaktır. İzmir'in yaşam kalitesi, bu çalışmalarda bir pazarlama unsuru olarak değerlendirilecektir.

Bölgesel ekonomik gösterge ve gelişmelerin düzenli olarak izleneceği ve yatırımcıların ve ilgili kurumların bilgisine sunulacağı mekanizmalar geliştirilecektir. Yatırımcılara yönelik danışmanlık ve teknik destek kapasitesi geliştirilecektir.

Bölgede gelişme potansiyeli ve geri bağlantı etkisi yüksek sektörlerde üretim ve hizmet altyapısı güçlendirilecektir. Özel yatırım bölgelerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik teknik destek sağlanacak, mevzuat kaynaklı sorunların aşılmasına yönelik kurumlarla koordinasyon çalışmaları yapılacaktır. Bağyurdu OSB, Menemen-Plastik OSB, Ödemiş OSB ve Torbalı OSB ile İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı TGB ve Dokuz Eylül TGB başta olmak üzere aktif halde bulunmayan özel yatırım bölgelerinin altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Yenilenebilir enerji, tarım ve yat inşası gibi bölgede gelişme potansiyeli yüksek sektörlerde ihtisas OSB'ler kurularak bu sektörlerin gelişmesi için uygun yatırım ortamı sağlanacaktır.

İzmir yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik bütünlüklü bir yol haritası olarak İzmir Bölgesel Yatırım Stratejisi hazırlanacaktır. Stratejinin temel bileşenlerinden biri Yatırım Tanıtım Stratejisi olacaktır.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	İzmir'in kültür ve turizm olanakları tanıtılacaktır.			
2	Kentlilik bilinci geliştirilerek, İzmirlinin Akdenizli yaşam biçimi korunacaktır.			
3	Cazip iş ve yatırım ortamı sağlanacaktır.			

5.2

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GELİŞME EKSENİ 2

- Herkes İçin Sağlık
- Sürdürülebilir Çevre
- Kaliteli Kentsel Yaşam
- Erişilebilir İzmir

Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, insan sağlığına yönelik faaliyetlerin etkinliği, çevresel kalitenin sağlanması, altyapı olanaklarının güçlendirilmesi ve kent içi yaşam alanlarının niteliğiyle ilişkilidir. Bölgenin gelecek vizyonuna erişebilmesi ve bütüncül bir kalkınma ekseni izleyebilmesi için bölgedeki yaşam kalitesi göz önünde bulundurulmalıdır. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve korunması, hizmet ve altyapısal iyileştirmelerin odağında insan ve çevrenin olmasını gerektirmektedir.

Bu gelişme ekseni ile amaçlanan *"Bölgede gerçekleşen ekonomik ve sosyal faaliyetleri destekleyecek şekilde, yaşayan memnuniyetini artırmak, çevreye duyarlı, insan yaşamına saygılı sürdürülebilir bir şehir gelişimini sağlamaktır."*

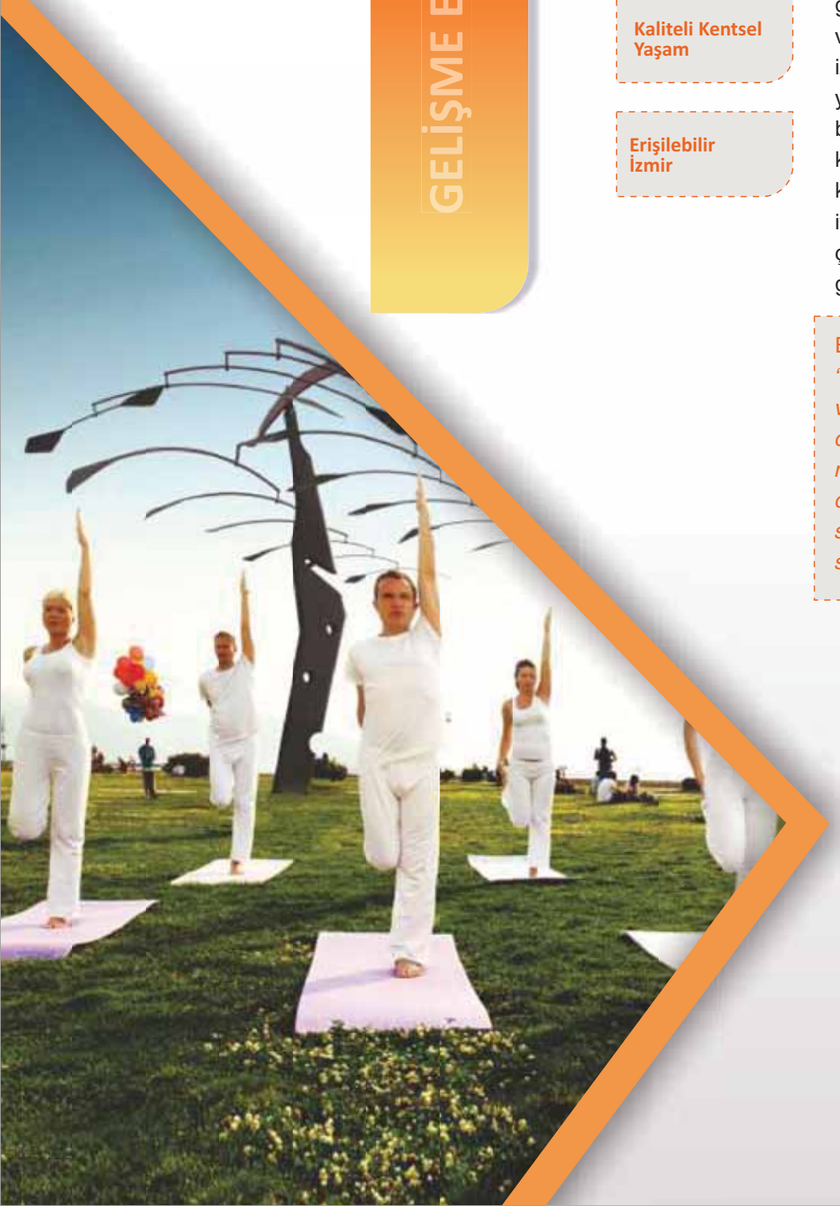

5.2.1

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GELİŞME EKSENİ 2

Herkes İçin Sağlık

Sürdürülebilir Çevre | Kaliteli Kentsel Yaşam | Erişilebilir İzmir

2005 yılında hazırlanan ilk Binyıl Kalkınma Hedefleri raporu ülkemizin kalkınma politikalarının oluşturulmasına önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca 2007-2013 sürecini kapsayan 9. Kalkınma Planı'nın hazırlık sürecinde de yol gösterici rol üstlenmiştir. 2010 yılında güncellenen Binyıl Kalkınma Hedefleri sekiz ana başlık altında toplanmıştır. Bunlardan sağlık ile ilgili olan üç tanesi *çocuk ölümlerini azaltmak, anne sağlığını iyileştirmek ve HIV/AIDS, sıtma ve diğer salgın hastalıklarla mücadele etmektir*.

Diğer taraftan, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), bir ülkenin sağlık sisteminin herkes için yüksek kalitede sağlık hizmeti vermesi gerektiğini belirtmektedir. Her ülke etkili, uygun maliyetli ve toplumca kabul görecek şekilde kendi sağlık sistemini oluşturmakta ve geliştirmektedir. Sağlık politikalarının temel amacı, vatandaşların ekonomik ve sosyal hayata sağlıklı bireyler olarak katılımını sağlamak ve yaşam kalitelerini yükseltmeye katkıda bulunmak olmalıdır.

2002 yılında başlatılan, 9. Kalkınma Planı döneminde de uygulaması devam eden Sağlıkta Dönüşüm Programı, 10. Kalkınma Planı'nda da temel alınarak, sağlıkta hizmet kalitesinin artırılması ve erişimde ilerleme sağlanması ana amaç olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda; aile hekimliği, anne ve çocuk sağlığı, hastane ve hasta yatak sayıları, sağlık çalışanı, koruyucu sağlık, kurumsal yapılanma, bulaşıcı hastalıklarla mücadele ve hasta hakları başta olmak üzere pek çok alanda uluslararası göstergelere ulaşmak hedeflenmektedir.

Hem kalkınma hem de sağlık sisteminin geliştirilmesi anlamında belirlenen amaçlara ulaşmak için koruyucu sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, sağlık hizmetlerinin eşitlik ve hakkaniyet ilkesine bağlı olarak etkinleştirilmesi, altyapı ve sağlık personeli ihtiyacının karşılanması ve ülke genelindeki dağılımlarının dengelenmesi gerekmektedir.

Sağlık hizmetlerinin etkin sunumu, toplumsal gelişmenin en temel öğelerinden birisini oluşturmaktadır. Bu hizmetin sunumundaki en önemli yapıtaşı olan sağlık çalışanının nicelik ve niteliğinin geliştirilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık sisteminin her alanında yapılmakta olan iyileştirmelere rağmen, sağlık çalışanı sayısındaki ve niteliğindeki yetersizlik sağlık sisteminin geleceğini olumsuz etkileyebilecek önemli bir faktördür. Teknoloji alanındaki hızlı gelişmelere rağmen, tüm dünyada sağlık alanında sağlık çalışanları halen en önemli kaynağı oluşturmaktadır. Bu sebeple, sağlık hizmetlerinde yapılacak planlama, hizmet sunumu ve sistem geliştirme süreçlerinde dikkate alınacak olan en önemli husus yetişmiş insan kaynağıdır.

Türkiye'de kamu sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı 2001 yılında % 3,2 iken 2011 yılında % 4,5 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu oran için AB 27 ortalaması % 8,5, OECD ortalaması ise % 6,4'tür.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 1998'de yayınladığı rapora göre Türkiye için “Doğumda Beklenen Yaşam Süresi” 2025 yılı için 75 yıl olarak belirlenmiştir. Bu süreçte Türkiye'de doğumda beklenen yaşam süresinde kaydedilen iyileşme ile 2009 yılında bu hedefe ulaşmıştır. 2009 yılı itibari ile Türkiye'de doğumda beklenen yaşam süresi erkeklerde 72, kadınlarda 77 ve genel nüfusta 75 yıl olarak gerçekleşmiştir. Doğumda beklenen yaşam süresi son 19 yılda kadınlarda ve erkeklerde 10 yıl uzamıştır. Ancak bu gelişmeye rağmen dünya sıralamasında üst gelir grubu ülkeler ile OECD ülkelerinde görülen 80 yıl düzeyine ulaşılamamıştır. Türkiye'de yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak yaşlı nüfus oranının giderek artacak olması, bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik koruyucu sağlık hizmetlerini önemli kılmaktadır.

5.2.1.1 İzmir’e Bakış

İzmir'de sağlık alanında yürütülen çalışmaların etkisi ve oluşturulan farkındalık sayesinde hizmet sunumu, hizmete erişim ve temel sağlık göstergeleri konularında olumlu gelişmeler görülmektedir. Ancak, fiziki altyapı ve sağlık personelinin kent-kır ve bölgeler arası dağılımındaki farklılıklar halen önemini korumaktadır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından İstanbul ve Ankara'dan sonra üçüncü sırada yer alan İzmir, sağlık sektörünün gelişmişliği açısından ikinci sırada bulunmaktadır. Bu da İzmir'de sağlık alanında ülke ortalamasından daha iyi bir oran yakalandığının ve sağlık alanında mevcut potansiyelin iyi değerlendirildiğinin bir göstergesidir.

Bebek ölüm hızı ve anne ölüm hızı, toplumların sağlık düzeyini ve sosyal refahını karşılaştırmada anahtar bir ölçüttür. Anne ölüm oranı Türkiye'de son 20 yılda % 70 azalma gösterip yüz binde 15,5 seviyesine gerilemiştir. Bu oran İzmir ve Ege Bölgesi'nde yüz binde 15,3'tür. Bebek ölüm hızı Türkiye'de son 20 yılda % 87 azalış ile binde 7,7'ye gerilemiştir. Bu oran İzmir'de binde 7,4 olarak daha Türkiye ortalamasından daha düşüktür. Ancak İzmir, Ege Bölgesi oranı olan binde 4,9'un gerisindedir. Hem İzmir'de hem Türkiye'de gelişmiş ülkeler seviyesi olan bebek ölüm oranında binde 5, anne ölüm oranında yüz binde 14 oranına ulaşılamamıştır.

2012 yılı aşılama verileri incelendiğinde hedeflenen % 100 aşılama oranına ulaşılmış, bulaşıcı hastalıklara yakalanma oranı en az düzeye düşürülmüştür. İzmir'de uzun yıllardır bulaşıcı hastalığa yakalanma veya yayılma riskine rastlanmamaktadır.

Sağlık hizmetlerine erişim konusundaki göstergelerde İzmir, Türkiye ortalamasından daha iyi durumdadır. İzmir,5'iüniversite hastanesi, 1'i askeri hastane ve 1'i belediye hastanesi olmak üzere toplam 53 hastane ve11.051 yatak kapasitesiyle aynı zamanda tüm Ege Bölgesi'ne de hizmet vermektedir. İzmir'de kişi başına düşen doktor ve hemşire sayısı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ancak ilin bütün Ege Bölgesi'ne hizmet verdiği dikkate alındığında, bu değerlerin uygulamada daha düşük gerçekleştiği göz ardı edilmemelidir.

Bakım ve tedavi hizmetleri açısından sağlık turizmi için önemli olan şifalı sular Balçova, Bayındır, Bergama, Menemen, Urla, Çeşme, Seferihisar, Bayındır ilçelerinde bulunmaktadır.

İzmir'de sağlık altyapı yatırımları artarak devam etmektedir. Bir yandan mevcut yapıları iyileştirme çalışmaları yapılırken, diğer taraftan yeni

**İzmir,
sağlık hizmetlerinde
tüm Ege Bölgesi'ne
hizmet vermektedir.**

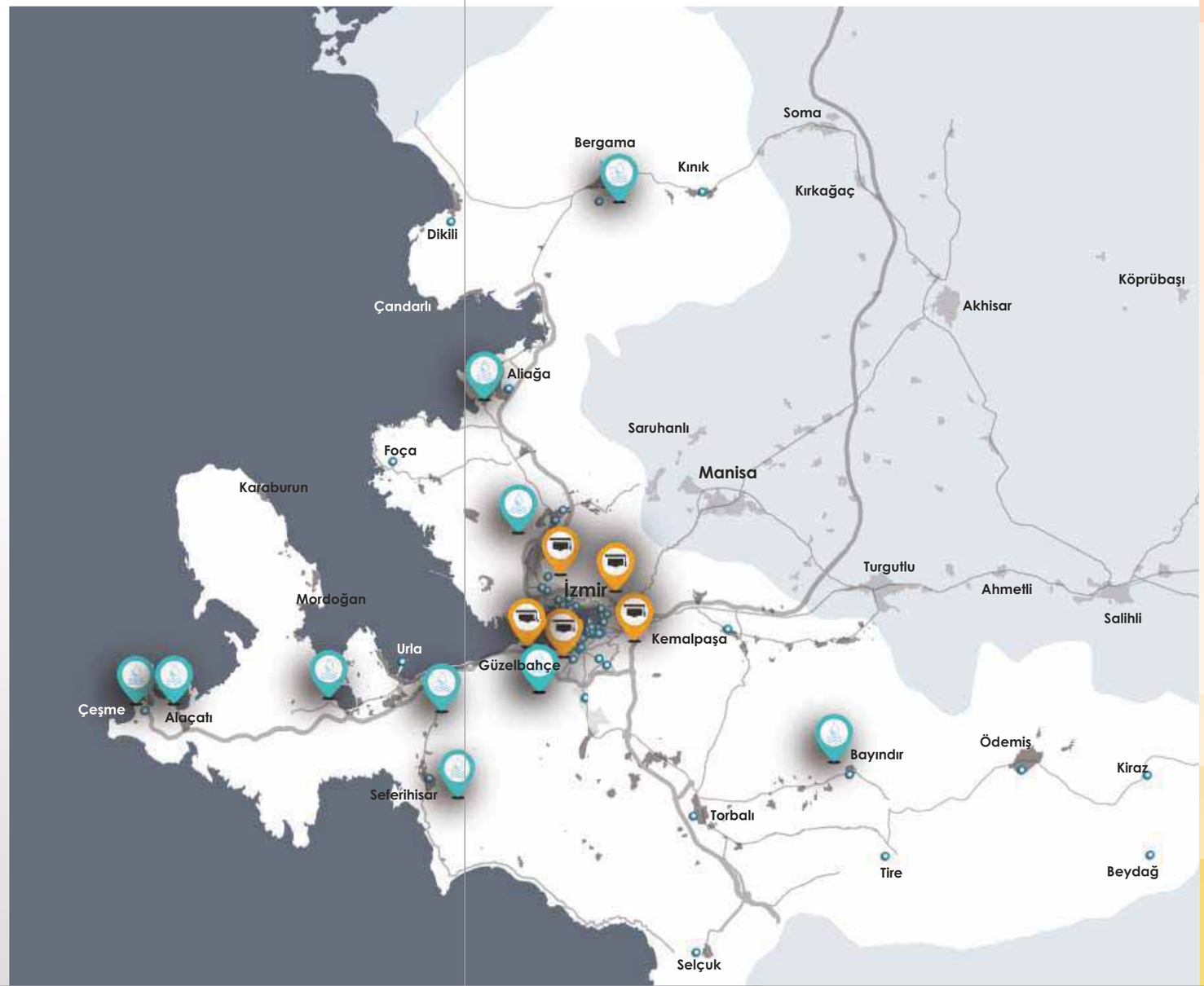

Harita 12: Sağlık Altyapısı

- İl Sınırı
- Şifalı Sular
- Tıp Fakültesi Olan Üniversiteler
- Hastane

yatırımlar planlanmaktadır. İzmir'de yapılmakta olan sağlık yatırımlarına 2012 yılında toplam 36 proje karşılığı 60 milyon TL harcanmıştır. Bu yatırım miktarı ile İzmir'de yapılan tüm kamu yatırımları içerisinde sağlık yatırımları altıncı sıradadır. Planlanan iki yeni şehir hastanesi ile ilave 3.250 yeni yatak kapasitesi hizmete sunulacaktır.

İzmir'in kuzey, güney ve batı kesimlerinde sağlık hizmetlerine erişim desteklenmeli ve merkezin yükü bu konuda azaltılmalıdır.

Toplum sağlığının korunması ve başta koruyucu sağlık ve ana-çocuk sağlığı hizmetleri olmak üzere birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi önemlidir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda e-randevu ve evde bakım hizmetleri İzmir genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

İzmir'de sağlık hizmetleri merkezde yoğunlaştığı için merkeze uzak ilçeler erişim sorunları yaşamaktadır. İzmir'in kuzey, güney ve batı kesimlerinde yeni merkezlerin oluşturulması veya mevcut merkezlerin geliştirilmesi ile sağlık hizmetlerine erişimde bölge içi farklılıklar giderilmeli ve merkezin yoğunluğu azaltılmalıdır. Öte yandan, turizmin yoğun olduğu ilçelerde nüfus yaz aylarında önemli düzeyde artmaktadır. Bu durumda, mevcut nüfusa göre belirlenen sağlık çalışanı sayısı yetersiz kalmaktadır. Özellikle yabancı turistlere yönelik sağlık hizmetlerinde yabancı dil sorunu da yaşanabilmektedir.

Dünyada 100 milyar dolarlık bir pazara ulaşan sağlık turizmi dar anlamda sadece hastanelerde tedavi olmak biçiminde değerlendirilmemelidir. Sağlıklı yaşam sunan her türlü turizm çeşidi sağlık turizmi olarak kabul edilmektedir. Sağlık turizmi tıp, termal ve yaşlı-engelli turizmi olarak 3 aşamada değerlendirilmektedir.

Türkiye'de sağlık turizmi halen gelişmekte olup özellikle Almanya, Rusya, Hollanda, Fransa, Türk Cumhuriyetleri ve Ortadoğu ülkelerinden bu amaçla turist gelmektedir. Türkiye'de 2008-2010 yıllarında sağlık turizmi kapsamında ziyaret edilen iller arasında İzmir yedinci sıradayken, Türkiye genelinden aldığı % 3 payını korumuştur. 2009 yılında yabancı hasta sayısı Türkiye'de % 25, İzmir'de ise % 27 artmıştır. İzmir'in sağlık turisti çekme becerisini yükseltebileceği öngörülmektedir. Sağlık turizmi konusunda İzmir hedeflenen düzeyde olmamasına rağmen, Türkiye'nin bu konudaki öncü şehirlerinden birisi olabilmek için termal su potansiyelini, deniz ile ilişkisini ve bu konudaki altyapı olanaklarını kullanmalıdır.

İzmir sağlık konusunda uluslararası bir çekim merkezi olmalıdır.

Özellikle yarımada bölgesi ve çevresi (Çeşme, Karaburun, Urla, Seferihisar, Güzelbahçe, Narlıdere, Balçova) iklim verileri ve altyapı olanakları açısından sağlık sektörünün gelişmesine yönelik potansiyel taşımaktadır. Hasta, yaşlı ve engelli bakımı, obezite, fizik tedavi ve rehabilitasyon gibi alanlarda hizmet sunacak merkezler, bu bölgenin ekonomik çeşitliliğine katkı sunacaktır.

İzmir'de fiziksel aktivite yetersizliği, obezite ve tütün kullanımı ile mücadele gibi toplum sağlığına yönelik program ve eylem planları uygulanmaya başlanmıştır. Bu programların geliştirilmesi ve uygulamada etkinliğin artırılması gerekmektedir.

Sağlık sektörünün gelişimi açısından İzmir'de sağlık teknoparkı kurulmasına yönelik çalışmaların geldiği düzey, sağlık konusundaki kümelenme çalışmaları, sektörü destekleyen alt sektörlerdeki kurulu laboratuvar ve Ar-Ge merkezlerinin varlığı, konusunda uzmanlaşmış ihtisas hastanelerinin kurulmaya başlanması ve bölgenin sağlık merkezi olma potansiyeli nedeniyle İzmir'in sağlık konusunda uluslararası bir çekim merkezi olması mümkündür. Bu konuda yaşlanan AB nüfusu da önemli bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlıkta bilgi teknolojileri için toplam kurulum maliyetleri içinde en fazla payın donanıma ayrıldığı günümüzde yazılıma gereken önemin verilmediği görülmektedir. Ayrıca, her hastane kendi imkanları doğrultusunda yazılım programlarını temin etmekte olduğundan, bu programlar arasında uyum da söz konusu değildir.

HEDEF **Sağlık hizmetlerine erişimde bölge içi dengesizlikler azaltılacaktır.**

İzmir'de sağlık hizmetlerinin merkezde yoğunlaşması sebebiyle, tüm İzmirlilerin eşit düzeyde sağlık hizmetlerinden faydalanabilmesi ve en kolay şekilde sağlık tesisine ulaşabilmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla, çevre ilçelerde bölgesel sağlık yatırımları artırılacaktır. Kuzey bölgesinde Aliağa merkez kabul edilerek hizmet altyapısı geliştirilecektir. Mevcut hastanenin fiziki altyapısı iyileştirilerek Dikili, Bergama, Kınık, Foça ve Menemen ilçelerine hizmet

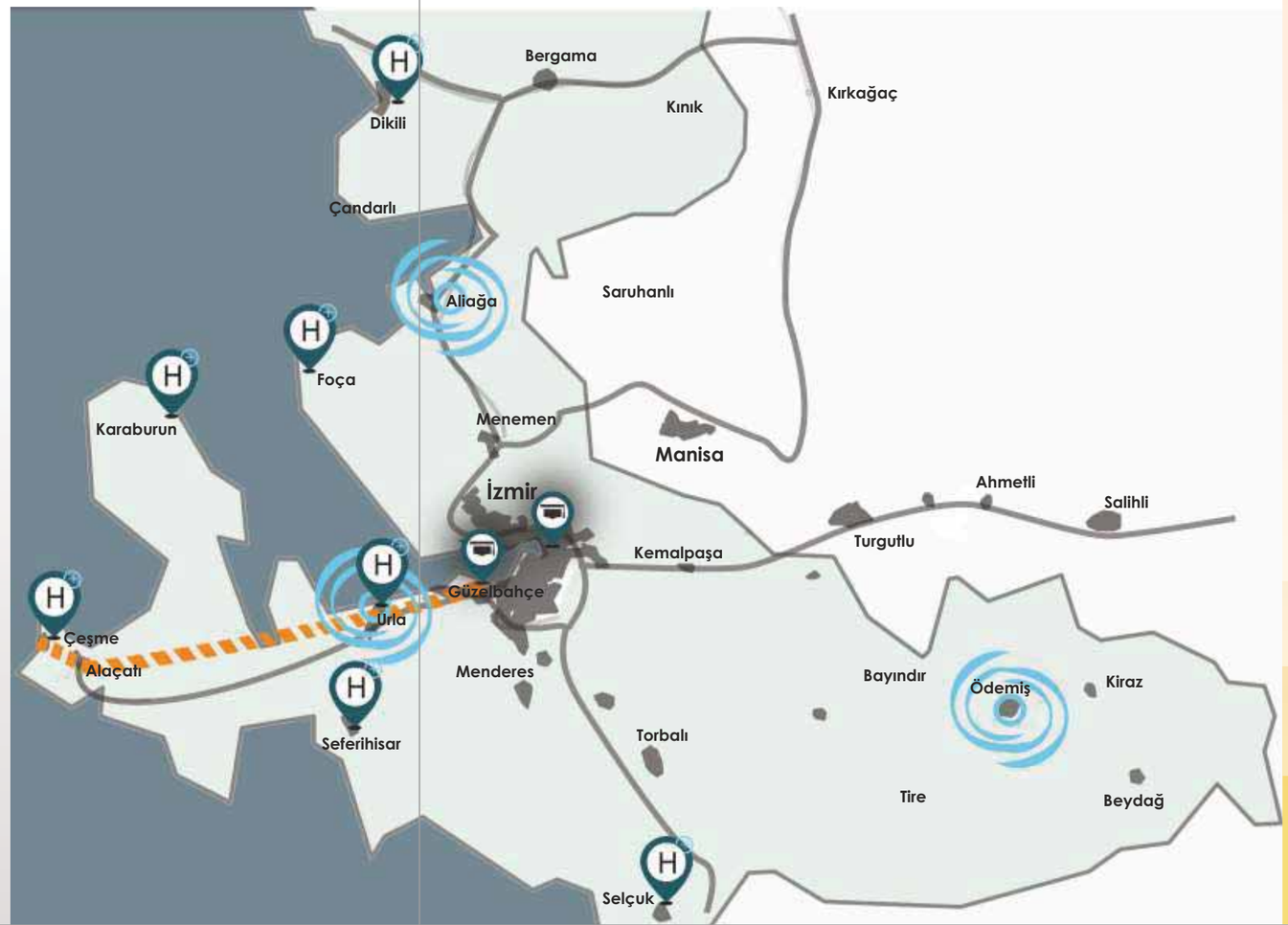

Harita 13: Bölgesel Sağlık Hizmetleri

- İzmir İl Sınırı
- Sağlık Hizmet Merkezi
- Sağlık Turizm Koridoru
- Ulaşım Koridoru
- Sağlık Kampüsü
- Yaz Aylarında Sağlık Hizmetlerinin Artırılması

edecek şekilde düzenlemeler yapılacaktır. Batı bölgesinde Urla merkez haline getirilerek Çeşme, Seferihisar ve Karaburun ilçelerine de hizmet edecek şekilde altyapı geliştirilecektir. Güney aksında Ödemiş'te gerekli altyapı yatırımları tamamlanacak ve Kiraz, Beydağ, Torbalı, Tire ve Selçuk ilçelerine hizmet edecek şekilde düzenlenecektir.

Aynı zamanda İzmir'in sınır kesimlerinde yer alan Kınık, Kiraz, Beydağ, Selçuk gibi ilçelerinden Aydın ve Manisa bölgesindeki kamu hastanelerine erişim konusunda yaşanan mevzuat sıkıntılarının giderilmesi için koordinasyon gerçekleştirilecektir. Turizmin yoğunlaştığı ilçelerde yaz aylarında sağlık hizmet sunumu kapasitesi artırılacaktır.

Hastanelere olan yoğunluğun azaltılması amacıyla koruyucu sağlık hizmetleri ve birinci basamak tedavi hizmetlerinin (verem savaş dispanserleri, aile hekimlikleri, ana çocuk sağlığı merkezleri vb.) kullanımı özendirilecektir. Sağlık hizmetlerine erişim konusunda e-sağlık uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Evde bakım hizmetleri güçlendirilecektir.

HEDEF 2 Sağlık hizmeti sunumunda fiziki ve teknolojik altyapı güçlendirilecektir.

Sağlık hizmeti sunulan binaların hizmet kalitesi artırılacaktır. Yapılacak olan yeni yatırımlarla birlikte kuzey, güney ve batı kesimlerde sırasıyla Aliağa, Ödemiş ve Urla merkez olmak üzere mevcut sağlık kuruluşlarının altyapısı güçlendirilecek ve yeni sağlık merkezleri oluşturulacaktır. İhtisas hastanelerinin kurulması desteklenecektir. Sağlık hizmetinin sunumunda kamunun yapacağı yatırımların yanında özel sektörün yapacağı yatırımlar teşvik edilecektir.

Sağlık alanında bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Bilgi teknolojilerinin sağlık sektöründe kullanılması teşvik edilerek sağlık hizmetlerinin etkinliği artıracaktır. İnsan kaynakları, muhasebe yönetimi sistemleri ile işgücü planlaması, personel seçme, eğitim ve geliştirme, ücret yönetimi konularında kurumların kapasitesi geliştirilecek, bilişim teknolojileri kullanımı artırılacaktır. Sağlık sisteminin tüm aşamalarında kullanılan sağlık bilişim sistemleri birbirleri ile uyumlu hale getirilecektir.

Hastanelerin Ar-Ge çalışmaları, Ar-Ge merkezleri oluşturmaları teşvik edilecektir. Tele-tıp ve sanal gerçeklik uygulamaları gibi sağlık bilişim sistemlerinin kullanılması desteklenecektir.

HEDEF 3 Sağlık çalışanlarının nitelik ve niceliği geliştirilecektir.

İhtiyaca yönelik yeterli nitelik ve nicelikte, donanımlı sağlık çalışanı yetiştirilecek, mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programları planlanacaktır.

Ayrıca sağlık çalışanlarının iş sağlığı konusunda bilinçlendirilmesi ve bu konuda ilde çalışan tüm sağlık çalışanlarının eğitim alması sağlanacaktır. Bu sayede meslek hastalığı ve iş sağlığı konularında tüm tarafların bilgi düzeyinin artırılması sağlanacaktır.

Bölge içinde gözlenen dengesizlikleri en aza indirmek üzere İzmir genelinde konuyla ilgili dönemsel, bölgesel ihtiyaçlar gözetilerek yeterli sayıda sağlık personeli ile etkili ve verimli bir sağlık hizmeti sunumu gerçekleştirilecektir.

İhtiyaca yönelik donanımlı sağlık personeli yetiştirilmelidir.

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

HEDEF 4 Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik insan kaynakları, altyapı geliştirilecek, bu alanda tanıtım etkinleştirilecektir.

Türkiye genelinde hazırlanacak sağlık turizmi stratejisine paralel olarak İzmir için de bölgesel sağlık turizm strateji çalışması yapılacaktır. Bu çalışmayla sağlık turizmine dair mevcut potansiyel değerlendirilecek, altyapı olanakları geliştirilecek ve gerekli tanıtım yapılacaktır.

Sağlık turizmini güçlendirebilmek için mevcut yatırımlar tamamlanacak, eksikler giderilecek ve başta Çeşme, Urla, Karaburun, Seferihisar, Selçuk, Menderes, Dikili, Bergama, Foça ve Balçova gibi turizmin gelişmiş olduğu ilçeler olmak üzere tüm İzmir'de sağlık çalışanlarının yabancı dil eğitimi almaları sağlanacaktır. Sağlık çalışanları ve yöneticilerinin sağlık turizmi konusundaki farkındalığı artırılacak, bu konuda ihtisaslaşma özendirilecektir.

HEDEF 5 İzmir sağlık alanında uluslararası bir çekim merkezi haline getirilecektir.

İzmir'in sağlık konusunda uluslararası bir çekim merkezi olabilmesi için sağlık sektöründe kümelenme desteklenecektir. Sağlık hizmeti sunan kamu, özel sektör, yerel yönetimler ve üniversiteler arasında işbirliği ve koordinasyon güçlendirilecektir. Sağlık teknolojilerinin geliştirilmesi için üniversite-sanayi işbirliği kapsamında yenilikçilik desteklenecektir.

İzmir'de sağlık teknoparkı kurulmasına yönelik süreç desteklenecek, teknopark etkin biçimde tanıtılacaktır. İldeki mevcut ihtisas hastanelerinin tanıtımı ve kendi alanlarındaki ulusal, uluslararası diğer sağlık kuruluşlarıyla iletişim ve işbirlikleri geliştirilecektir.

Yarımada bölgesi başta olmak üzere il genelinde hasta, yaşlı ve engelli bakımı, obezite, fizik tedavi ve rehabilitasyon gibi alanlarda hizmet sunacak merkezlerin kurulması desteklenecektir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Sağlık hizmetlerine erişimde bölge içi dengesizlikler azaltılacaktır	■	■	
2	Sağlık hizmeti sunumunda fiziki ve teknolojik altyapı güçlendirilecektir	■	■	
3	Sağlık personelinin nitelik ve niceliği geliştirilecektir	■	■	■
4	Sağlık turizminin geliştirilmesine yönelik insan kaynakları, altyapı geliştirilecek, bu alanda tanıtım etkinleştirilecektir	■	■	
5	İzmir sağlık alanında uluslararası bir çekim merkezi haline getirilecektir	■	■	

5.2.2 Sürdürülebilir Çevre

Yaşam kalitesini iyileştirilmenin önemli araçlarından biri etkin bir çevre yönetiminin sağlanmasıdır. 9. Kalkınma Planı'nın "doğal ve kültürel varlıklar ile çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde korunması esastır." ilkesi ulusal anlamda çevrenin önemini vurgulamakta, 9. Kalkınma Planı dönemi ile sürdürülebilir kalkınma ilkeleri esasında bir büyüme öne çıkmaktadır. Kyoto Protokolü gereğince CO_2 ve diğer sera gazı emisyonlarının azaltılması zorunlu kılınmış ve 9. Kalkınma Planı'nda sera gazı azaltımı konusunda önlemler alınacağına ilişkin hedefler konulmuştur. Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde belirlenen 2014 yılı sınır değerlerinin sağlanması için ve ayrıca AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi ile Kyoto Protokolü'nün gerektirdiği ölçüde bölgede önlemlerin alınması gerekmektedir.

AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi çerçevesinde ve AB'nin kalkınma stratejileri arasında yer alan "içme suyu ve atık yönetimin sağlanması", "katı atık üretiminin azaltılması", "doğal kaynakların daha iyi yönetilmesi" ve "tehlikeli atıkların yönetilmesi" konuları ulusal politikalara yansımakta ve 9. Kalkınma Planı'nda rekabet gücünün artırılması gelişme ekseninde "çevrenin korunması ve kentsel altyapının geliştirilmesi" bir öncelik olarak yer almaktadır.

10. Kalkınma Planı çerçevesinde "kentsel altyapı" önceliğinin çok sayıda amacı vardır. İçme ve kullanma suyu kayıp kaçaklarının azaltılması, şehirlerde kanalizasyon ve atıksu arıtma altyapısının geliştirilmesi, katı atık yönetiminin etkinleştirilmesi, sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliğinin sağlanması odaklanılan konulardır. Bunun yanında "toprak ve su kaynakları yönetimi" önceliği altında belirlenen amaçlardan biri; "iklim değişikliğinin ve su havzalarındaki tüm faaliyetlerin su miktarı ve kalitesine etkileri değerlendirilerek havzalarda su tasarrufu sağlama ve kirlilik önleme" olarak belirlenmiştir. Ayrıca Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve sonrasında Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı çerçevesinde biyoçeşitliliğin korunması, biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı konuları önem kazanmıştır. Öte yandan 2012-2023 Ulusal Su Yönetimi Stratejisi, su kaynaklarının su kaynaklarının koruma-koruma kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilir kullanımını, kurumsal ve yasal çerçevenin çizilerek ilgili kurumlarla eşgüdüm, işbirliği ve koordinasyonu sağlamayı amaçlayan ve bölgesel önceliklere ışık tutan bir diğer ulusal strateji belgesidir.

Ulusal yaklaşıma paralel olarak "Sürdürülebilir Çevre" önceliğinin temel amacı; *İzmir'de kentsel alan ve havza alanlarında çevrenin sürdürülebilir yönetiminin sağlanmasıdır.*

5.2.2.1 İzmir'e Bakış

İzmir'de kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su potansiyeli ortalama 483 m^3 olarak belirlenmiştir. Türkiye genelinde bu değer, ortalama 1.498 m^3/yıl-kişi olarak hesaplanmıştır[3]. Dünya genelinde bilinen su yeterlilik ölçeğine göre kişi başına düşen yıllık su miktarı 2.000 m^3 olmalıdır. Bu sayıdan az olan yerler su azlığı yaşamakta, kişi başına 1.000 m^3'ten az su düşen alanlar ise su fakiri olarak değerlendirilmektedir.

Su fakirliği sınırında olan İzmir'de sürdürülebilir içme ve kullanma suyu yönetimi sağlanmalıdır.

[3] Türkiye yıllık kullanılabilir su potansiyeli miktarının hesaplanma yöntemi ile İzmir yıllık kullanılabilir su potansiyeli miktarının hesaplanma yöntemi farklılık göstermektedir. Bu sebeple iki veri kıyaslanabilir değildir.

İzmir'deki yıllık toplam su kullanımının (589 hm^3) faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında tarımsal faaliyetler % 57 ile ilk sırada yer almakta, bunu % 26 ile endüstriyel faaliyetler ve % 16 ile içme suyu takip etmektedir.

Öte yandan içme suyu arıtma tesisiyle hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki payı ise 2006 yılında % 29 iken 2010 yılında % 77'ye çıkmıştır. Bu oran Türkiye ortalamasının (% 54) üzerindeyken İstanbul (% 87) ve Ankara'nın (% 94) gerisindedir.

İzmir geneli atıksu yönetiminde ileri durumdadır. Ancak atıksu arıtma ve kanalizasyon yatırımı ihtiyacı olan bazı ilçeler ve sanayi bölgeleri mevcuttur.

İzmir'de atık su arıtma tesisi (AAT) ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki payı istikrarlı bir gelişim eğilimi göstermektedir. 2010 yılı itibariyle İzmir'de bu değer % 85 olup, % 62 olan Türkiye oranının oldukça üzerindedir. Gelişmiş ülkelerde, özellikle turizm sektörünün öne çıktığı bölgelerde bu oran % 85 ile % 100 arasında değişmektedir. 2010 yılı sonu itibariyle İzmir'de toplam kurulu kapasitesi 802.757 m^3/gün olan 27 adet (10 biyolojik, 13 gelişmiş, 4 doğal) atıksu arıtma tesisi işletilmektedir. İzmir'deki toplam atıksu arıtma tesisi sayısı 2008 yılından bu yana % 60'lık artış göstermiştir. Bununla birlikte Türkiye genelindeki gelişmiş atıksu arıtma tesislerinin % 25'i (13 adet) İzmir'de bulunmaktadır. Bu çerçevede Foça, Menemen, Kemalpaşa, Aliağa, Seferihisar, Torbalı, Urla, Bayındır, Selçuk, Menderes, Ödemiş ilçelerinde belli bir seviyeye erişilmiştir. Fakat Beydağ, Tire, Kınık ilçeleri atıksu arıtımı açısından yetersiz durumdadır ve bu konuda öncelikli ilçeler olarak görülmektedir.

2010 yılı TÜİK verileri incelendiğinde Bayındır, Çeşme, Karaburun ve Dikili ilçelerinde kanalizasyon şebekesi ile hizmet alan nüfusun belediye nüfusu oranı görece düşüktür. Yine arıtma tesisiyle hizmet verilen nüfus oranı açısından Karaburun'un % 22 ile oldukça geri sıralarda yer aldığı tespit edilmiştir. Kişi başı üretilen günlük atık su miktarı açısından Çeşme (504 litre/kişi-gün),İzmir (227 litre/kişi-gün) ve diğer ilçelere kıyasla öne çıkmaktadır.

OSB'lerde atıksu yönetimi konusunda ciddi eksikler olduğu görülmektedir. İşletmelerin ancak % 30'unun kanalizasyon bağlantısı olduğu, sadece % 2'sinin ön arıtma tesisi bulunduğu ve % 35'inin genel AAT'ye bağlı olduğu görülmektedir. Serbest bölgelerde ise işletmelerin tümünün kanalizasyon bağlantısı bulunmasına rağmen ancak % 4'ünün ön arıtma tesisi bulunduğu ve % 12'sinin genel AAT'ye bağlı olduğu görülmektedir.

İzmir'de katı atık hizmeti verilen nüfus oranı, Türkiye ve Ege Bölgesi ortalamasının üzerindedir. Katı atık toplama konusunda iyi durumda olan İzmir'de bertaraf konusunda kapasite yetersizlikleri söz konusudur. Atıklar, 2007 yılından itibaren yalnızca Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisi'nde bertaraf edilmektedir. Menemen ve Uzundere tesisleri devre dışı bırakılmıştır. 2011 yılında Harmandalı Tesisi'nde bertaraf edilen toplam evsel katı atık miktarı 3.145 ton/gün düzeyindedir. Harmandalı'nda bertaraf edilen atık miktarı yılda ortalama % 10 oranında artış göstermektedir. Bu çerçevede, bölgede atıkların bertaraf edileceği ikinci bir düzenli depolama tesisi yapılması konusunda önemli bir ihtiyaç ortaya çıkmaktadır.

Kentsel katı atık yönetiminde bertaraf kapasitesi ve geri kazanım oranları artırılmalıdır.

2009 yılı için illerde toplanan atık pil miktarları açısından İzmir 26.094 kg/yıl değer ile İstanbul, Ankara ve Kocaeli'nden sonra dördüncü sırada gelmektedir. Türkiye'de toplanan tüm atık pil miktarının % 10'u İzmir'den elde edilmektedir. Ayrıca lisanslı atık akü taşıma aracı sayısı açısından İzmir (25) Ankara'dan (26) sonra ikinci sıradadır. Tüm bunlar İzmir'in geri kazanım ve atık yönetimi faaliyetleri açısından bilinç düzeyi ve altyapı konularında iyiye gittiğini göstermektedir. Bununla birlikte 2011 yılı verilerine göre evsel katı atığın yaklaşık % 2,5'i (79 ton/gün) geri kazanım çalışmaları kapsamında toplanmaktadır. 2008 yılında % 1 olan bu oran artış göstermiştir. Öte yandan 2011 yılında toplanan atık bileşimine bakıldığında, % 35,65'inin geri kazanılabilir atıklardan oluştuğu görülmektedir. Bu da atık yönetiminde geri kazanım oranının artırılması gerekliliğine işaret etmektedir.

Atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı açısından Menemen ve Selçuk ilçeleri % 95 ile diğer ilçelerden geride kalmaktadır. Ayrıca kişi başı ortalama belediye atık miktarlarına bakıldığında Karaburun ve Çeşme'de (4,77-3,52 kg/kişi-gün) bu rakamların çok yüksek olduğu, dolayısıyla turistik faaliyetlerden kaynaklı atıkların geri dönüşüm süreçleri ile azaltılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verilerine göre, 2010 yılında toplam 3.574 işletmeden 378.504 ton tehlikeli atık kaynaklanmıştır. Öte yandan yalnızca İzmir'de üretilen tehlikeli atık miktarı tüm Türkiye'deki tehlikeli atık miktarının % 25'ini oluşturmakta ve İzmir diğer illere kıyasla birinci sırada yer almaktadır. Ayrıca Ege Bölgesi illerinde üretilen tehlikeli atık miktarının % 89'u İzmir'de üretilmektedir.

Türkiye'de üretilen tehlikeli atık miktarının % 25'i İzmir'de ortaya çıkmaktadır.

İzmir'deki imalat sanayi sektörlerinin tehlikeli atık miktarlarının dağılımına göre, kimyasal madde ve ürünleri imalatı % 46'lık oranla en yüksek paya sahiptir. Ana metal sanayi (% 27) ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı (% 7), kimyasal madde ve ürünleri imalatının ardından İzmir'de en yüksek tehlikeli atık miktarına sahip sektörler olarak sıralanmaktadır. İzmir'de 19 adet tehlikeli atık geri kazanım tesisi bulunmaktadır. Bu tehlikeli atık üretim miktarı ile var olan tehlikeli atık düzenli depolama alanı ve atık yakma tesis sayısı ve kapasiteleri karşılaştırıldığında mevcut bertaraf kapasitesinin bu atıkları bertaraf etmek için yeterli olmadığı görülmektedir. Ayrıca İzmir'de 6 adet demir-çelik işletmesine ait cüruf atıkları toplamı 470.580 ton/yıl ile tüm Türkiye'deki işletmelerin cüruf atıklarının % 10,5'ini oluşturmaktadır. İzmir'deki cüruf atıklarının % 47'si düzensiz depolanmaktadır. İzmir'de tehlikeli atıkların büyük bölümünü oluşturan ve demir-çelik tesislerinden kaynaklanan baca tozu atıklarının, İzmir'de baca tozunu geri kazanıp işleyecek bir tesisin bulunmaması nedeniyle, fabrika sahalarında birikmesi söz konusu olmaktadır. İzmir'de tehlikeli atıklar için düzenli depolama tesisinin olmaması geri kazanımı olmayan ve yakma tesisleri tarafından kabul edilmeyen tehlikeli atıklar ile yakma tesislerinin atıkları açısından sorun yaratmaktadır.

Yaşam kalitesine etki eden hava kirliliğinin kontrolü ve önlenmesi önemli bir ihtiyaçtır.

İzmir'de hava kirliliğinin kaynağı ulaşımda, sanayi tesislerinde ve kış aylarında evsel ısınmada kullanılan yakıtlardır.

Yer seçimindeki hatalar nedeniyle kentin içinde ya da yakın çevresinde kalan çimento fabrikaları, taş ocakları, mıcır tesisleri, asfalt tesisleri ve demir çelik fabrikası kent içi hava kalitesini olumsuz etkileyen sanayi tesisleridir. Özellikle Aliağa'da etkinlik gösteren ve yönetmeliklerde "kirletici vasfı yüksek tesisler" olarak sınıflandırılan elektrik ark ocaklı demir çelik tesisleri (hurdadan çelik üreten tesisler), gemi söküm tesisleri, rafineri, petrokimya, gaz dolum tesisleri, haddehaneler vb. diğer tesisler, İzmir ilinde en önemli hava kirletici kaynaklar konumundadır. Bunun nedeni, bacalardan atmosfere verilen kirleticilerin hakim rüzgarların etkisiyle uzun mesafelerde taşınabilmeleri sonucu Aliağa'da oluşan kirlenmenin güneye, İzmir il merkezine taşınmasıdır. İlçede kurulması planlanan termik santral projelerinin hava kirliliği konusunda risk oluşturacağı öngörülmektedir.

İzmir'de Alsancak, Buca, Bornova, Karşıyaka, Güzelyalı, Çiğli ve Bayraklı'da olmak üzere toplam 7 hava ölçüm istasyonu bulunmaktadır. Ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Gaziemir Ölçüm İstasyonu'ndan ölçüm değerleri toplamaktadır. Ancak Aliağa, Torbalı, Kemalpaşa gibi sanayinin yoğun olduğu ilçelerde hava ölçüm istasyonu bulunmamaktadır.

Bölgede kış aylarında yoğun bir hava kirliliği yaşanmaktadır. 2011 yılında İzmir için ölçüm istasyonlarındaki veriler kullanılarak hesaplanan PM_{10}[4] ve SO_2 değerleri ve Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ile Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde

[4] PM_{10}: Büyüklüğü 10 µm'nin altında olan partiküler madde.

Üç havzaya ev sahipliği yapan İzmir'de enteğre havza yönetimi sürdürülebilir bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

belirlenen sınır değerler incelendiğinde, İzmir için 2011 yılı ortalama PM_{10} değerinin (57) 2011 yılı sınır değerine (96) yakın olmadığı görülmektedir. Fakat ilgili yönetmelik kapsamında kademeli azaltım öngörülmektedir. 2013 yılında bu sınır değer PM_{10} için 60 olacaktır. Bu değer Avrupa Birliği'nde 50 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla belirtilen sınır değerlerin altında kalınsa da kademeli olarak ulaşılmak istenen AB değerlerinin oldukça üzerindedir ve yaşam kalitesi açısından hava kalitesi açısından iyileştirilmelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca İzmir'de özellikle jeotermal ile konut ısıtma gerçekleştirilebiliyor olmasına karşın, mevcut konut ısıtma potansiyeli etkin olarak kullanılamamaktadır.

İzmir'de Gediz, Küçük Menderes ve Bakırçay nehirleri önemli havzaları oluşturmaktadır. Uluslararası öneme sahip Ramsar Alanı[5] ilan edilen Kuş Cenneti'ni de içinde barındıran Gediz havzasındaki akarsular üzerinde yapılan tüm çalışmalar, Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği'ne (YSKYY) göre özellikle organik kirlilik ve ağır metallerden dolayı Gediz nehrinin, tüm havza boyunca IV. Sınıf su kalitesine sahip olduğunu belirtmektedir. 2009 yılı verileri ile kıyaslandığında (III. Sınıf) Gediz Nehrinde artan bir kirlilik olduğu gözlemlenmektedir. Gediz havzası evsel atıksu açısından değerlendirildiğinde Kemalpaşa'da tüm beldelerde kanalizasyon mevcuttur. Menemen ve Foça atıksu arıtma tesisleri de işletmeye açılmıştır. Gediz havzası içinde var olan OSB'lerden Kemalpaşa OSB, Manisa OSB ve İZBAŞ'ta arıtma tesisi bulunmaktadır.

Havzada yaşanan kirlenme, Kütahya, Uşak, Manisa ve İzmir illerinden kaynaklanmakta, Gediz'e katılan kollar üzerinde de önemli kirlenmeler göze çarpmaktadır. Havzada var olan su kirliliğinin en önemli kaynakları bölgedeki yoğun sanayileşme ve tekil olarak yapılmış sanayi tesisleri, Menemen ovasındaki sulama drenaj kanalları, diğer illerde arıtma tesisi bulunmayan yerleşim merkezleri ve yoğun bilinçsiz tarımsal faaliyetlerdir. Gediz havzasının kirlilik kontrolü Kütahya, Uşak, Manisa ve İzmir olmak üzere dört il için de sorumluluk teşkil etmektedir. Gediz havzası İzmir'in çevre illerle ilişkisinin önemli noktalarından birini oluşturmaktadır. Gediz havzasında Manisa, Akhisar, Kemalpaşa, Kula, Menemen, Alaşehir ve Salihli gibi ilçelerde sanayileşme hızlı bir şekilde artmaktadır. Bölgede bulunan birkaç OSB dışında sanayi tesisleri düzensiz şekilde yerleşmişlerdir.

Küçük Menderes havzası, Gediz ve Büyük Menderes nehri arasındaki alanı kapsamakta, nehir Bozdağ'dan doğup Kiraz, Beydağ, Ödemiş, Tire, Bayındır, Torbalı, Selçuk ilçelerinden geçtikten sonra Selçuk ilçesinde Ege Denizi'ne dökülmektedir. YSKYY'ye göre IV. sınıf su kalitesiyle kirlilik tehdidiyle karşı karşıya olan havza 70 bin hektarlık sulanabilir arazi potansiyeli ile Batı Anadolu'nun gelişmeyi bekleyen önemli havzalarındandır. Havzada yeraltı suyu seviyesi düşmekte ve azalan yeraltı suyu miktarının yüzey suyu kaynakları geliştirilerek ile karşılanması amaçlanmaktadır. Bu anlamda Beydağ Barajı önemli barajlardan biridir.

Küçük Menderes havzasının ekonomik önemi, bu alanın sürdürülebilirliğini önemli kılmakta ve koruma konusunu beraberinde getirmektedir. Havzada Kiraz ve Selçuk ilçelerinde AAT bulunmaktadır. Selçuk'ta doğal arıtma tesisi bulunmaktadır. Kiraz'daki AAT ise çalıştırılmamaktadır. Beydağ, Tire ilçelerinin kanalizasyonları mevcut olduğu halde evsel AAT'ler bulunmamaktadır. 2008 yılından bu yana havzadaki ilçelerden Bayındır, Torbalı ve Ödemiş'in atıksu arıtma tesisleri işletmeye açılmıştır.

Küçük Menderes havzasında katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır. Sadece Ödemiş Belediyesi'ne ait katı atık bertaraf tesisi proje aşamasındadır. Havzada sanayi gelişimi Torbalı, Tire, Ödemiş aksında şekillenmektedir. Havzada yer alan işletmelerin çoğu tarımsal ürünlerin işlenmesine dayalı tesislerdir. Küçük Menderes havzasında yaklaşık 550 işletme mevcuttur ve bunlardan yaklaşık % 54'ünde AAT bulunmamaktadır. AAT olmayan işletmelerin bir kısmında proses atıksuyu oluşmayıp sadece evsel atıksu çıkmaktadır. Küçük Menderes havzasında tarımsal üretimde kullanılan aşırı kimyasal ilaç ve gübre atıkları havza için tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca sulama amaçlı çok sayıda

[5] Ramsar alanı, Ramsar sözleşmesiyle koruma altına alınmış alanları ifade eder. Ramsar, İran'da bir şehirdir. Sözleşme Ramsar'da imzalandığından bu adla anılır.

açılan yeraltı suyu sondaj kuyusu nedeniyle su seviyesi gittikçe düşmektedir. Bundan dolayı alanda bilinçlendirme çalışmaları yapılması önem taşımaktadır.

Bakırçay nehri, Manisa ili Soma ilçesindeki Kocadağ eteklerinden doğup Bergama ve Kınık yakınlarından geçerek Çandarlı'dan Ege Denizi'ne dökülmektedir. Havzadaki en önemli kirlilik kaynağı Soma'da yer alan kömür yıkama tesisleri ile Soma Termik Santrali'dir. III. ve IV. Sınıf kalite ile kirli olarak değerlendirilen havzada yer alan tüm belediyelerce katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır. Havzada Bergama Belediyesi'ne ait katı atık bertaraf tesisi faaliyet göstermektedir. Kınık'ta kanalizasyon sistemi bulunmakta fakat AAT bulunmamaktadır. Bakırçay havzasında yer alan ilçelerin tamamında yoğun olarak tarım yapılmaktadır. Havzada yanlış sulama teknikleri uygulanmakta ve aşırı tarım ilacı kullanılmaktadır. Bakırçay havzasında kirlilik yoğun olarak İzmir il sınır dışında kalan Soma Termik Santrali proses ve soğutma sularından, evsel atıksulardan, zeytinyağı ve süt ürünleri gibi sanayi işletmelerinden, madencilik faaliyetleri ile tarımsal faaliyetlerden kaynaklanmaktadır.

İzmir'de birçok yaban hayatı koruma sahası, koruma altında olan sulak alan ve su havzası bulunmaktadır. Fakat flora ve vejetasyon incelendiğinde Selçuk, Ödemiş-Bozdağ, Kemalpaşa-Nif Dağı, Çeşme-Alaçatı Zeytineli ve Karaburun kıyılarında korunması gerekli bitki türlerinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Gediz Deltası, Küçük Menderes Deltası ve Gebekirse Gölü de bitki türleri açısından zenginlik göstermektedir.

İzmir'in faunasında en önemli konu, İzmir kıyılarının, dünyanın en nadir 12 memelisinden biri ve Avrupa'nın en nadir canlı türü olan Akdeniz fokuna yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturmasıdır. Koruma statüsü olan Foça ve herhangi bir koruma statüsü bulunmayan Karaburun Yarımadası da Akdeniz fokuna yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturmaktadır.

İzmir'in faunası açısından Foça ve Karaburun kadar önemli olan bir diğer bölge ise Türkiye'de bulunan 426 kuş türünden 210'una ev sahipliği yapan ve Ramsar sözleşmesi ile uluslararası koruma alanı statüsünde olan Gediz Deltası'dır. Küçük Menderes Deltası ve Gebekirse Gölü'nde de tatlı su, tuzlu su, kara ve bataklık canlılarından memeliler, kuşlar ve sürüngenler oldukça yüksek sayıdadır.

Akdeniz fokuna yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturan kıyılar, 210'un üzerinde kuş türünü barındıran deltalar ve çok sayıda endemik bitkiye sahip yamaçlarda biyoçeşitliliğin korunması önceliklidir.

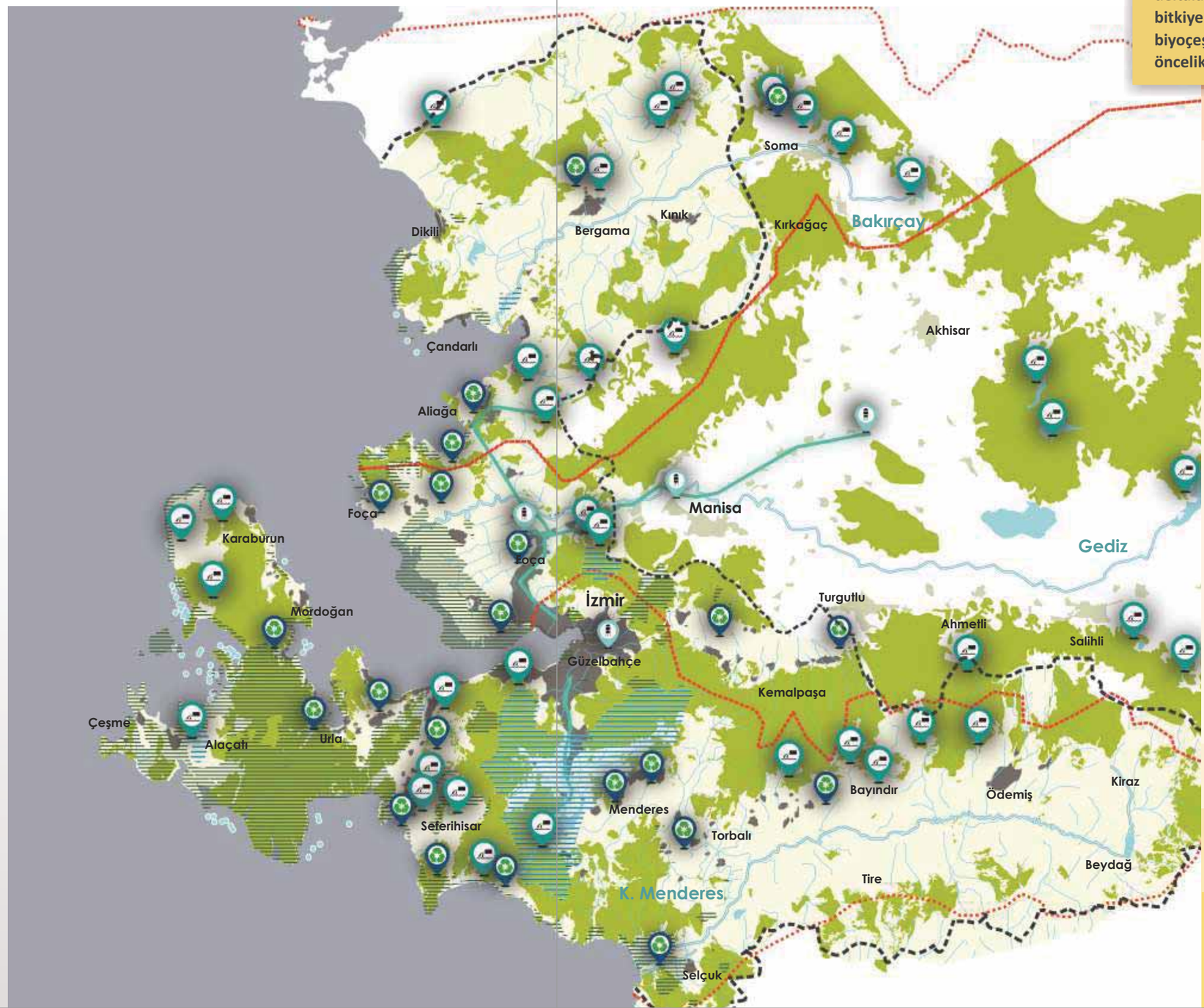

Harita 14: Sürdürülebilir Çevre Altyapısı

- İl Sınırı
- Barajlar
- Yeraltı Su Kaynakları
- Arıtma Tesisleri
- Orman
- Yeraltı İçme Suyu Koruma Alanları
- Su Boru Hatları
- Havza Sınırları
- Özel Çevre Koruma ve Sit Alanları

Üç önemli havzayı sınırları içinde barındıran İzmir'de, doğal ve arkeolojik sit alanları ile özel çevre koruma alanları Karaburun, Çeşme, Urla, Seferihisar, Güzelbahçe'yi içine alan Yarımada Bölgesi'nde yoğunlaşmaktadır. Öte yandan Gediz ve Küçük Menderes deltalarının bulunduğu bölgeler de yine koruma alanı vasfındadır. Dikili, Foça ilçeleri ve kent merkezi, doğal ve arkeolojik sit alanlarının yoğunlaştığı yerlerdir.

Yer altı içme suyu koruma alanları ise Tahtalı Havzası, Bakırçay ve Halkapınar kaynaklarının olduğu kısımlar olarak tanımlanmaktadır. Orman alanları açısından Yarımada Bölgesi'nde ve kent merkezi çeperinde yoğunlaşma görülmektedir. Öte yandan, sınırları Manisa iline de taşan şekilde Küçük Menderes ve Gediz Havza sınırı ile Gediz ve Bakırçay Havza sınırlarında orman alanı yoğunlaşmasına rastlanmaktadır.

HEDEF 1

Sürdürülebilir atıksu, içme ve kullanma suyu yönetimi sağlanacaktır.

İzmir'de halihazırda devam eden baraj ve isale hattı projeleri tamamlanacaktır. Öncelikli ilçeler başta olmak üzere içme ve kullanma suyu şebekesi, içme suyu arıtma tesisine yönelik yatırımlar gerçekleştirilecektir. Bölgenin tümünde su kaynakları kalitesinin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere idari ve teknik düzenlemeler yapılarak etkin bir denetim ve kontrol sisteminin devamlılığı sağlanacaktır. İçme suyu dışındaki diğer su kullanımlarına yönelik tarım başta olmak üzere endüstriyel ve evsel su kullanımlarında su tasarrufu sağlamaya ve suyun geri devrine yönelik teknik ve teknolojilerin kullanılması ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Yeraltı sularının % 50'sinden fazlasının kullanıldığı tarımsal ve endüstriyel faaliyetler için aşırı su çekimleri engellenecektir.

İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet yatırımında öncelikli ilçeler Dikili, Kınık olarak tespit edilirken, içme suyu arıtma tesisi yatırımında öncelikli ilçeler Çeşme ve Ödemiş olarak görülmektedir. Öte yandan su kaynaklarının geliştirilmesine ve içme suyu sağlamaya yönelik yatırımlarda öncelikli ilçeler Karaburun, Kemalpaşa, Bayındır ve Çeşme olarak ortaya çıkmaktadır. Sulama suyu sağlamaya yönelik yatırımlarda öncelikli ilçeler, Ödemiş, Beydağ, Kınık, Dikili, Menemen, Kiraz, Tire olarak belirlenmiştir. Kişi başına düşen su kullanımı miktarının azaltılması konusunda Çeşme, Bayındır ilçeleri önlem alınması gereken ilçeler olarak ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte tüm ilçelerde su tasarrufu sağlamaya ve suyun geri kazanımını sağlamaya yönelik bilinç oluşturmaya yönelik farkındalık kampanyaları uygulanacaktır.

Atıksu açısından bir değerlendirme yapıldığında Bayındır, Çeşme, Karaburun ve Dikili ilçelerinde kanalizasyon hizmeti açısından yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle turistik bölgelerde yaşanması olası koku problemleri için konu önem taşımaktadır. Öte yandan atıksu arıtma tesisi ile hizmet açısından Beydağ, Tire, Kınık, Karaburun yatırım öncelikli alan olarak ortaya çıkmaktadır. Çeşme, kişi başına atıksu üretimi açısından diğer ilçelere göre fark yaratan fazlalıkta bir orana sahiptir. Dolayısıyla ilçede turistik faaliyetlerde su kullanımının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması önemlidir.

Kanalizasyon şebekesi yatırım ihtiyacı olan ilçeler:
Bayındır, Çeşme, Karaburun, Dikili, Kiraz

Atıksu arıtma tesisi ihtiyacı olan ilçeler:
Karaburun, Kınık, Beydağ, Tire

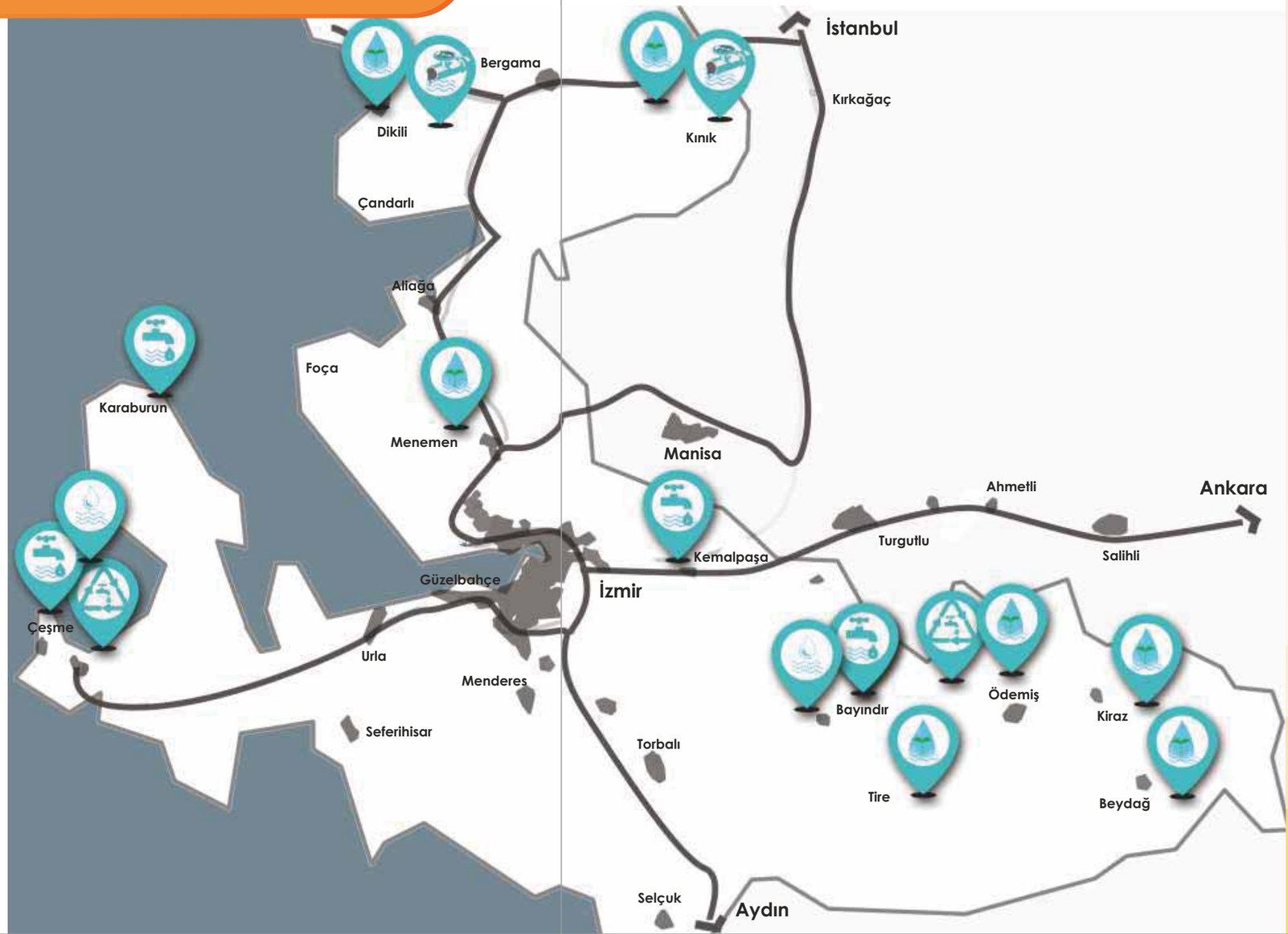

Harita 15: Öncelikli Su Kullanımı ve Altyapı Yatırımları

- İçme Suyu Sağlamaya Yönelik Yatırımlar
- İçme Suyu Arıtma Tesisi Yatırımları
- İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi Yatırımları
- Sulama Suyu Sağlamaya Yönelik Yatırımlar
- Su Kullanımının Azaltılmasına Yönelik Önlemler

Sanayi bölgelerinde atıksuya yönelik olarak altyapı çalışmaları desteklenecektir. Atıksuyun en uygun teknolojilerle arıtımı sağlanacak, geri kazanımına yönelik uygulamalar desteklenecek bu konuda sanayi bölgelerinde çevre yönetim sistemlerinin oluşturulması ve uygulanması sağlanacaktır.

HEDEF 2 Katı atık ve tehlikeli atık geri kazanım, depolama ve bertaraf kapasiteleri artırılacaktır.

Katı atıklarla ilgili olarak halen Aliağa ve Kemalpaşa'da olmak üzere toplam iki adet düzensiz atık depolama alanı kapatılacaktır. Öte yandan düzenli katı atık depolama tesisi alan seçimi yapıldıktan sonra kurulumu tamamlanacaktır. Menemen ve Selçuk ilçeleri atık hizmeti açısından güçlendirilecektir. Karaburun ve Çeşme'de evsel atık azaltımı konusunda faaliyetler yürütülecektir.

Menemen ve Selçuk evsel katı atık hizmeti açısından öncelikli ilçelerdir.

Karaburun ve Çeşme kişi başı belediye atık miktarlarının azaltılmasına yönelik geri kazanım önlemleri alınacaktır.

- **Kimyasal madde ve ürünleri imalatı,**
- **Ana metal sanayi,**
- **Makine ve teçhizat imalatı**

sektörlerinde tehlikeli atık oluşumu önleme ve kontrolü sağlanacaktır.

Ayrıca endüstrilerden gelen tehlikeli atıkta depolama ve bertaraf konusunda yatırım ihtiyacı bulunmaktadır.

Öte yandan tüm İzmir genelinde katı atık geri dönüşüm uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik hizmet ve altyapı geliştirilecektir. Son kullanıcıdan başlayarak, tüketimin her aşamasında katı atık azaltım ve ayrıştırma mekanizmaları kurulacaktır. Altyapı eksikliklerinin giderilmesi yanısıra atık azaltımına yönelik kamuoyunda farkındalık artırıcı faaliyetler gerçekleştirilecektir.

HEDEF 3 Başta Aliağa, Kemalpaşa ve Torbalı olmak üzere sanayi yoğun alanlarda hava kirliliği kontrolü sağlanacaktır.

Aliağa ve Nemrut bölgeleri sanayi kirliliğinden ötürü en ağır hava kirliliğinin yaşandığı yerlerdir. Aliağa ile birlikte Kemalpaşa ve Torbalı'da endüstriyel faaliyet gerçekleştiren tesisler ve çimento fabrikalarında mevcut emisyonlar yeni teknolojiler kullanılarak azaltılacaktır. Özellikle elektrik ark ocaklı demir çelik tesisleri gemi söküm tesisleri, rafineri, petrokimya, gaz dolum tesisleri, haddehaneler gibi tesislerin emisyonlarının azaltılmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Kemalpaşa, Torbalı ve Aliağa ilçelerinde düzenli ölçüm istasyonlarının kurulması sağlanacaktır.

HEDEF 4 Evsel ısıtmada enerji verimliliği sağlanacak, yenilenebilir ve temiz enerji kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Dikili, Bergama, Aliağa, Seferihisar, Çeşme, Bayındır, Balçova ve Narlıdere ilçelerinde jeotermal konut ısıtma yatırımları hızlandırılacaktır. Öte yandan jeotermal enerji ile konut ısıtmanın uygulanabilir olmadığı bölgelerde doğalgaz kullanımı artırılacaktır. Kentte evsel ısınma ve sanayide kullanılan yakıtların kalitelerine sınırlama getirilmesi ve kullanılan yakıtların denetlenmesi sağlanacaktır. Ayrıca konutlarda, ticarethanelerde ve kurumlarda enerji verimliliği sağlanmasına yönelik kalıcı mekanizmalar oluşturulacaktır.

HEDEF 5 Gediz ve Küçük Menderes başta olmak üzere 3 havzada entegre havza yönetimi kurumsal bazda sağlanarak endüstriyel, tarımsal ve kentsel kirlilik önleme ve kontrolü gerçekleştirilecektir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ile TÜBİTAK MAM arasında 2011 yılında imzalanan protokol çerçevesinde "Havza Koruma Eylem Planlarının Hazırlanması" projesi kapsamında Gediz ve Küçük Menderes havzaları için güncel eylem planları hazırlanacaktır. Havza yönetiminin sürdürülebilir bir şekilde sağlanması açısından kurumsal bir yapı oluşturulacaktır. Bu nedenle Gediz ve Küçük Menderes havzaları başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşların yer aldığı bir heyet aracılığı ile havza eylem planının gerçekleştirilmesi ve sonuçların izlenmesini sağlanacaktır.

Küçük Menderes Havzası'nda; Kiraz, Beydağ, Ödemiş, Tire, Bayındır, Torbalı, Selçuk **ilçelerinde katı atıkların havza yataklarından uzaklaştırılması önemlidir.**

Gediz, Küçük Menderes ve Bakırçay havzalarında basınçlı sulama sistemleri, iyi tarım ve organik tarım gibi sürdürülebilir tarım uygulamaları geliştirilecek ve çiftçinin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.

Küçük Menderes Havzası'nda yer alan Kiraz, Beydağ, Ödemiş, Tire, Bayındır, Torbalı, Selçuk ilçelerinde katı atıkların havza yataklarına ulaşmasını önleyici tedbirler alınacaktır. Öte yandan Beydağ ve Tire'de atıksu arıtma tesisleri yapılacaktır. Bakırçay Havzası'nda yer alan Kınık ilçesinde atıksu arıtma tesisi yapılacaktır.

Kiraz, Beydağ, Ödemiş, Tire, Bayındır, Torbalı, Selçuk, Kınık ve Menemen **ilçeleri havza özelinde öncelikli olmak üzere, iyi tarım ve organik tarım gibi sürdürülebilir tarım uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.**

Bakırçay Havzası'nda Kınık ilçesinde; Küçük Menderes Havzası'nda Beydağ ve Tire ilçelerinde atıksu arıtma tesisi yatırımı önceliklidir.

Her üç havzada da işletmelerde temiz üretim ve arıtma teknolojilerinin kullanılması sağlanacaktır.

HEDEF 6 Başta Foça, Küçük Menderes Deltası, Gediz Deltası, Gebekirse Gölü, Bozdağ, Nif Dağı, Alaçatı Zeytineli ve Karaburun Yarımadası olmak üzere hassas ekosistemlerdeki biyoçeşitlilik korunacaktır.

Bölgede ulusal ve uluslararası öneme sahip ekosistemlerin korunması, tanıtılması sağlanacak ve bu anlamda bilinçlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir. Tehdit altındaki endemik türler korunacaktır.

Özellikle ÖÇKB olan Foça, Küçük Menderes Deltası, Ramsar Alanı olan Gediz Deltası, Selçuk Gebekirse Gölü, Ödemiş Bozdağ, Kemalpaşa Nif Dağı, Çeşme Alaçatı Zeytineli ve Karaburun kıyılarında flora ve fauna korunacak, bu alanlar ekoturizm, doğa turizmi gibi turizm çeşitlerine olanak verecek hale getirilecektir. Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı uygulanacaktır. Karaburun özel çevre koruma alanı ilan edilecektir. Yine Karaburun Yarımadası'nın "Biyosfer Rezerv Alanı" olarak ilan edilmesine yönelik hazırlık çalışmaları tamamlanacak, UNESCO'ya başvuru gerçekleştirilecek, bölgenin tanıtımına yönelik çalışmalar yapılacaktır. Kıyı ve deniz alanlarına dair yapılan bu çalışmalarla 2010 yılında imzalanan uluslararası biyolojik çeşitlilik sözleşmesi kapsamında ortaya konan deniz koruma alanlarının artırılması hedefine ulaşmada katkı sağlanacaktır.

Ayrıca sulak alanların korunmasına yönelik koruma bölgelerinin ilgili tüm fiziki planlarda işlenmesi ve sulak alanların korunması ve yönetimine ilişkin yol haritalarının oluşturulması sağlanacaktır. Gediz

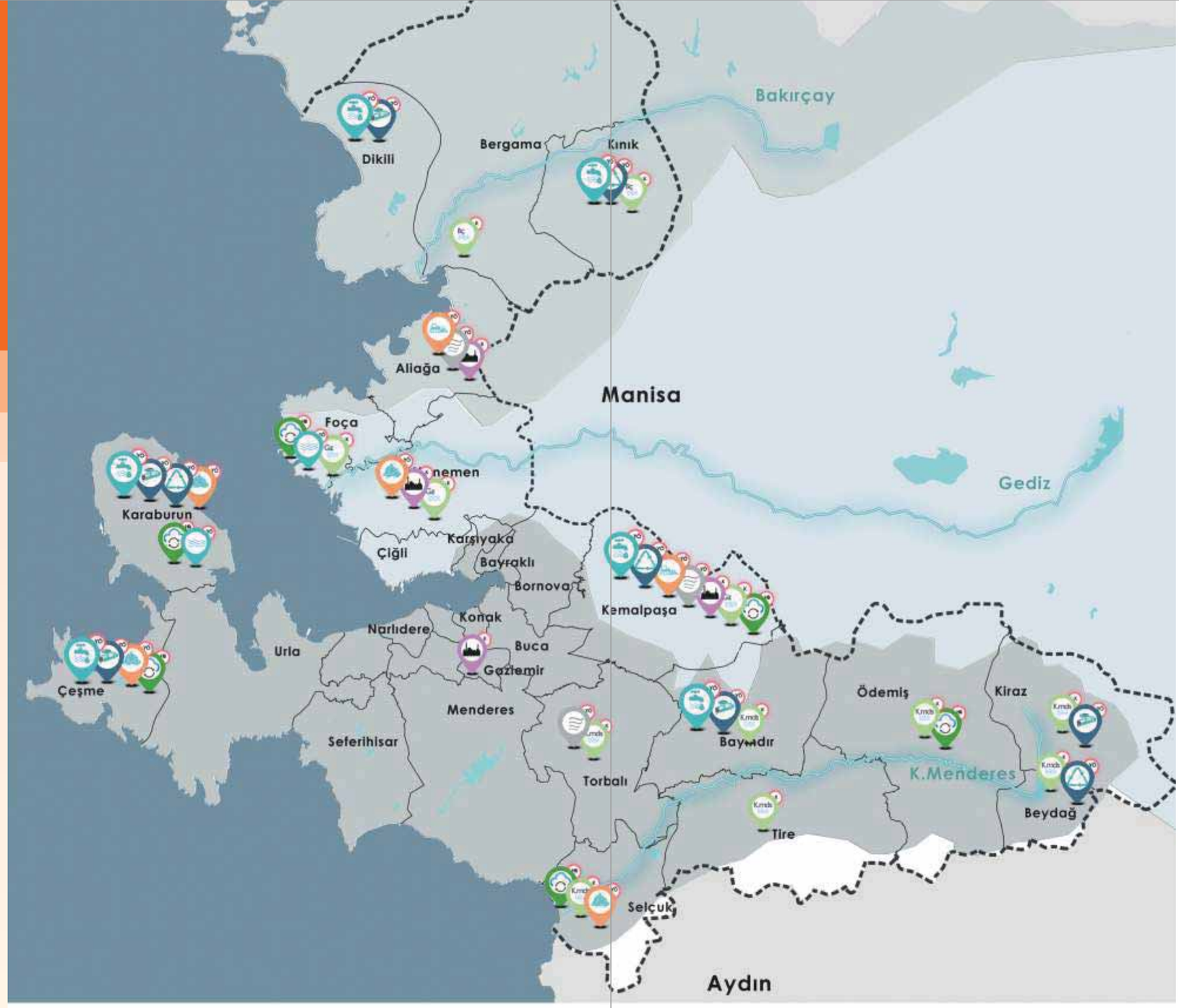

Harita 16: Çevresel Öncelik Alanları

- İl Sınırı
- İlçe Sınırı
- Kuzey Ege Havzası
- Gediz Havzası
- Küçük Menderes Havzası

İzmir'in Çevresel Öncelikleri

- İçme Suyu Yönetimi
- Atık Su Yönetimi-Arıtma
- Atık Su Yönetimi-Kanalizasyon
- Katı Atık Yönetimi-Hizmet
- Katık Atık Yönetimi-Düzenli Depolama
- Hava Kirliliği Kontrolü
- Endüstriyel Kirlilik ve Kontrolü
- Deniz ve Kıyı Alanları Yönetimi
- Havza Korumu Gediz *Nehri*
- Havza Korumu *Bakırçay Nehri*
- Havza Korumu *Küçük Menderes Nehri*
- Biyolojik Çeşitlilik Hassas Ekosistemler

Deltası, Alaçatı ekosistemleri, Gölcük Gölü, Küçük Menderes Deltası gibi sulak alanlarda projeler geliştirilecek, hazırlanmış olan yönetim planlarına uyum sağlanacaktır.

Tüm hedeflere yönelik olarak çevresel konularda öncelikli alanlar Harita 16'da özetlenmiştir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Sürdürülebilir atıksu, içme ve kullanma suyu yönetimi sağlanacaktır.	■	■	
2	Katı atık ve tehlikeli atık geri kazanım, depolama ve bertaraf kapasiteleri artırılacaktır.	■	■	
3	Başta Aliağa, Kemalpaşa ve Torbalı olmak üzere sanayi yoğun alanlarda hava kirliliği kontrolü sağlanacaktır.	■	■	
4	Evsel ısıtmada enerji verimliliği sağlanacak yenilenebilir ve temiz enerji kullanımı yaygınlaştırılacaktır.	■	■	■
5	Gediz ve Küçük Menderes başta olmak üzere 3 havzada entegre havza yönetimi kurumsal bazda sağlanarak endüstriyel, tarımsal ve kentsel kirlilik önleme ve kontrolü gerçekleştirilecektir.	■	■	
6	İzmir'de hassas ekosistemlerdeki biyoçeşitlilik korunacaktır.	■	■	■

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GELİŞME EKSENİ 2

Herkes İçin Sağlık | Sürdürülebilir Çevre | Erişilebilir İzmir

5.2.3 Kaliteli Kentsel Yaşam

Sürdürülebilir kentleşme ve yerleşme yaklaşımı; kentsel gelişmenin etkilediği ve kentsel gelişmeyi etkileyen tüm çevresel (yapılı ve doğal çevre), sosyal ve ekonomik unsurları birbiriyle ilişkili biçimde içermekte, ekonomik ve sosyal gelişimin çevre koruma ve iyileştirilmesiyle birleştirilmesini öngörmektedir. Yaşam mekanlarının afetlere dayanıklı, çevreye duyarlı, kültürel değerleri esas alan, sosyal dayanışmayı ve kaynaşmayı teşvik edecek şekilde tasarlanması ve inşa edilmesi gerekmektedir. Yaşam alanları, mekan kalitesi ve çevresel standartlar açısından bakıldığında ülkemizde yerleşmelerin dağılımı ve düzeni; çalışma ve yaşam alanlarının kalitesi, işlevselliği, arazi kullanımlarının uyumu ve çevresel etkileri bakımından güçlendirmeler gerektiği görülmektedir. Bölgesel gelişme politikaları kapsamında kentsel ve kırsal alanda bütün yerleşimlerde temel yaşam kalitesi standartlarının sağlanması gerekmektedir. Kentleşme ve mekansal planlamaya ilişkin olarak ulusal düzeyde referans çerçeve belgesi niteliği taşıyan Ulusal Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi (KENTGES), ülkemizde kentleşme ve yerleşmelere ilişkin geçmişte ortaya çıkan sorunları aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

Kontrolsüz büyüme: Kentlerin ihtiyacın ötesinde genişlemesi, planlanmış alanlar içinde birbirinden kopuk alanların talebe göre gelişmesi, gelişmenin etaplar halinde yönlendirilememesi, altyapı maliyetlerinin artması, çevre ve ekolojik kaynakların olumsuz etkilenmesini içermektedir.

Kırsal gelişme ve göçler: Nüfusun kırsal alanları terk etmesi, kırsal alanların ülke ekonomisine katkısının azalması, diğer yandan taşıyabileceğinden fazla nüfusu barındırmaya çalışan kentsel alanlar ortaya çıkmasını içermektedir.

Kaçak yapılaşma ve gecekondu: İzinsiz ve düzensiz yapılaşma ile kurulan gecekondu alanlarının sosyal, ekonomik, fen ve çevre şartları gibi birçok açıdan barındırdığı sorunları içermektedir.

Afetlere dayanıksız kentleşme: Başta deprem ve sel olmak üzere doğal afet tehlikelerine maruz alanlarda yer yer plana ve imar mevzuatına aykırı gelişmelerin ortaya çıkmasını ve kentlerde risklerin artmasını içermektedir.

Kentsel altyapı ve çevre sorunları: Yerleşmelerin sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir yerler olmalarını sağlamak için teknik ve sosyal altyapı ihtiyacının yeterli ölçüde giderilememesini, buna bağlı olarak içme suyu, kanalizasyon ve katı atık hizmeti sağlayabilen belediye sayısının beklenilen düzeyin altında olmasını içermektedir.

Kentsel ulaşım sorunları: Refah seviyesinin yükselmesi ve otomobil sahipliliğinin giderek yaygınlaşmasıyla, büyük kentlerde araç sayısındaki artışa paralel olarak kentsel yayılma süreçlerinin yaşanmasını, toplu taşıma hizmetlerinin sunumunun özel araç kullanımıyla rekabette yetersiz kalması, dolayısıyla ulaşımdan kaynaklanan çevre kirliliğinin sürdürülebilir kentleşmeyi tehdit eden önemli bir sorun olarak ortaya çıkmasını içermektedir.

Planlama sisteminden kaynaklanan sorunlar: Mekansal planlama alanında yetkili kurumlar arasındaki eşgüdüm yetersizliği ve çok başlılıktan doğan sorunlar, var olan planlarda çok sayıda değişikliğe yol açmakta, farklı kurumların yetki alanında bulunan üst ölçekli planların, gerek kullanım amacı gerekse fiziksel kararları bakımından birbirleriyle bağlantısının kurulamamasını içermektedir.

Yerel yönetimlerin kapasiteleri: Kentleşmeyi yönlendiren en önemli aktörler olarak belediyeler ve il özel idarelerinde yetkin ve yeterli teknik eleman eksikliği, mali kaynaklarının yetersizliği ve öz gelirlerinin arttırılamaması gibi sorunları içermektedir.

Diğer yandan söz konusu strateji belgesinde kentleşmede yeni olgular şöyle tanımlanmaktadır:

İklim değişikliği: Kentler iklim değişikliğinin hem en önemli kaynağı hem de olumsuz etkilerinin en büyük mağduru olarak kabul edilmektedir. OECD'ye göre dünya nüfusunun yaklaşık % 50'si kentlerde yaşamaktadır ve bu oran 2030'da % 60'a ulaşacaktır. Sera gazı emisyonları giderek daha az oranda sanayi faaliyetlerinden, daha yüksek oranda aydınlanma, ısıtma, soğutma ve ulaşımdan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, kentsel yoğunluk ve mekansal organizasyon enerji tüketiminin belirlenmesinde kritik öneme sahiptir. Kentsel yoğunluğun artması, kompakt kent formu[6] ve kent içi ulaşımın toplu taşımaya dayanması enerji kullanımı ve sera gazı salınımını azaltırken, kentin düşük yoğunlukla yayılması, özel araç kullanımına dayalı banliyöleşme ve kentsel hizmet ve çalışma alanlarına bağlantıların zayıf olması tam tersi etkiye sahiptir. Ayrıca kullanılan enerjinin türü ve teknoloji düzeyi de karbon emisyonları üzerinde etkilidir.

Bu çerçevede, mekansal planlama ile iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı tedbirler alınması gerekmektedir. Doğru stratejilerle geliştirilmiş kentsel arazi kullanım kararlarıyla iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi, kentsel alanlarda enerji tüketiminin azaltılması ve enerji verimliliğinin artırılması, biyolojik çeşitlilik, tarım toprakları, orman alanları, koruma alanları ve ekosistemler üzerindeki baskıların ortadan kaldırılması önem taşımaktadır.

Kentsel dönüşüm: Kentsel dönüşüm, fiziksel mekanın dönüşümünün yanı sıra, sosyal adalet ve gelişim, sosyal bütünleşme, yerel ekonomik kalkınma, tarihi ve kültürel mirasın ve doğal çevrenin korunması, zarar azaltma ve risk yönetimi, sürdürebilirliğinin sağlanması vb. ilkeler çerçevesinde kapsamlı ve bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması gereken bir konudur.

Sürdürülebilir kent formu ve enerji verimliliği: Aşırı yayılmış kent formlarının kentsel gelişme ve ulaşım açısından sürdürülemez olduğu, küresel ısınmaya yol açtığı, buna karşın yayılmayan ve çok merkezli kent formlarının daha sürdürülebilir olduğu kabul görmektedir. Sanayide enerji verimliliği, binalarda enerji performansı ve ulaşımda enerji verimliliği konularındaki uygulamaların kentsel alanlarda daha geniş ele alınması zorunludur. Birçok ulusal ve uluslararası çalışmada kentlerin aşırı yayılmasının önlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Azalan enerji harcamalarının sonucu olarak daha düşük yaşam maliyetleri ve yerel yönetimler için azalan altyapı maliyetleri gibi farklı sürdürülebilirlik hedeflerini yerine getirmektedir.

Kentleşme ve kentsel yaşam kalitesi konusuna bölgesel plan ve strateji belgelerinde yer verilmiştir. İBB'nin 2010-2017 yıllarını kapsayan stratejik planında kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik altyapı uygulamalarıyla kent genelinde ulaşımın kolaylaştırılması, ulaşımda güvenli konforlu ve çevre dostu teknolojiye sahip bir yapıyla bireysel seyahat kalitesinin arttırılması hedeflenmektedir. Ayrıca, ulaşım entegrasyonunun geliştirilmesi ve kentin dokusuna uygun alternatif toplu ulaşımın çeşitlendirilmesi, kent dinamiklerine uyumlu özgün mimari ve kentsel dokusunu koruyan bir planlama anlayışıyla güvenli, sağlıklı ve doğal afetlere hazırlıklı bir kent yaratılması hedeflenmiştir.

İBB tarafından geliştirilen İzmirlilerin Denizle İlişkisini Güçlendirme Projesi Tasarım Stratejisinde

[6] OECD tarafından kompakt bir kentin ana karakteristikleri yoğun ve birbirine yakın gelişme biçimi, yapılaşmış alanların toplu taşıma sistemleri ile birbirine bağlanması ve yerel hizmet/işlere erişilebilirlik olarak tanımlanmaktadır.

yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve kentsel gelişmenin ekolojik sürdürülebilirliğinin sağlanması başlığı altında aşağıdaki öncelik ve hedefler tanımlanmıştır:

Gerilimi düşük yaşam biçiminin tahrip edilmesini önleyerek yaşam kalitesinin geliştirilmesi

- İzmirlilerin gündelik yaşamı içinde denizle ilişkisinin çok yönlü olarak geliştirmek
- İzmir'deki yaşam kalitesinin oluşmasında özel bir yere sahip olan huzurlu konut dışı yaşamı korumak, çeşitlendirmek ve zenginleştirmek
- Yaşam kalitesinin toplum içindeki daha adil dağılımını sosyal politikalar geliştirerek sağlamak

Kentin gelişmesinde ekolojik sürdürülebilirlik koşulunun yerine getirilmesi

- İzmir'in kompakt ve yoğun yerleşme dokusunu sürdürürken bu yerleşme dokusu içinde sosyal donatı eksikliklerini gidermek
- Kentte fosil yakıt kullanımıyla üretilen enerjinin tüketimini azaltmak için bina yapımı ve üretim faaliyetlerini en az enerji kullanacak biçimde yeniden şekillendirmek
- Kent içi ulaşımda toplu ulaşımın payını sürekli artırmak

5.2.3.1 İzmir'e Bakış

İzmir'de topoğrafya, verimli tarım alanları, orman alanları, askeri alanlar, deniz gibi doğal ve fiziki eşikler, yapılaşmış çevreyi ve kentsel gelişmeyi şekillendiren başlıca unsurlar olmuştur. Kentin eşiklerle çevrili bu yapısı, mekansal gelişmenin yağ lekesi biçiminde gelişme yerine akslar doğrultusunda ve alt bölgesel odaklanmalar biçiminde gerçekleşmesini gerektirmektedir. 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda İzmir, körfez çevresinde bulunan kentin kalbi konumundaki alan merkez olarak, bunun yanında coğrafi konumuna göre kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinde olmak üzere gelişme aksları biçiminde ele alınmıştır. Çevre Düzeni Planı kentsel gelişime ilişkin aşağıdaki temel saptamalara dikkat çekmektedir.

Tarihsel referansları son derece güçlü olan merkez (Konak, Karabağlar, Karşıyaka, Çiğli, Bayraklı, Bornova, Buca, Gaziemir, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe) doğal olarak yoğun bir yapılaşmaya maruz kalmıştır. Bu alandaki esas sorun, merkezin günümüze kadar önemli miktarda nüfusu çekebilecek kadar büyük ölçekte kamu ve özel sektör yatırımlarına konu olmuş olması değil, kendisinden beklenen sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik ve hakçalık ilkelerini yeterince karşılayamamasıdır.

Çoğu gelişmiş ülke metropolünün de önemli bir sorunu olan çeper saçaklanması, kentin dışında ama kente bitişik olan, aynı zamanda bütünüyle kırsal özelliklere sahip bulunmayan bölgelerin kontrol dışı kalan, arazi devir ve yapılaşma süreçlerine işaret etmektedir. İzmir merkezinin çeperi de ne yazık ki, konut, sanayi, depolama ve turizm amaçlı yapılaşmaların konu olduğu saçaklanma sürecini yaşamaktadır. Örneğin, Güzelbahçe ile Seferihisar arasında kalan çeper bölgesinin konut amaçlı kısmi yapılaşmalarla saçaklanıyor olması, Seyrek yerleşmesi etrafında sanayi ve konut amaçlı saçaklanmalar, Gaziemir ile Torbalı arasında kalan çeper alanının yine konut, sanayi ve depolama amaçlı olarak saçaklanması, sorunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır.

Bir diğer sorun ise mevcut kentsel gelişme dinamiklerinin, özellikle 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'yla, büyükşehir sınırlarının genişlemesinden önce, birbirinden bağımsız işleyen ve sadece imar düzenleme yetkisiyle sınırlı tutulan bir uygulama sergilemiş olmasıdır. Bunun sonucu olarak merkez ve ilçe belediyeleri kendi bünyelerinde imar düzenleme yetkilerini kullanmış ve kentsel bölgede parçalı bir imar deseni oluşmuştur. Öte yandan planlama yetkileri bulunan farklı otoriteler tarafından verilen pek çok karar da süreç kapsamında parçalı imar desenine eklenmeyi sürdürmüştür. Bütünleşik bir yaklaşımdan uzak olan kentsel gelişim bugün parçalanmış, rasyonel ve sürdürülebilir iş görme kapasitesini kaybetmiş, kentsel bölgenin bütünüyle tutarlı ilişkiler oluşturmakta giderek zorlanan bir miras bırakmıştır.

Kentsel gelişmeye ilişkin makro sorunlar dışında, İzmir'in yapılı çevresi ve yapılı çevredeki konut varlığı açısından önemli başka sorunlar da göze çarpmaktadır. Bunlar, konut stokunun yaşlı ve afet güvenliği açısından zayıf olması ve konut alanlarının sosyal ve teknik altyapı anlamında yetersiz olması olarak özetlenebilir. Ayrıca konuta erişim imkanlarının zayıflığı ve önemli miktarda ikinci konut varlığı da önemli sorunlar arasındadır.

Türkiye'deki büyük kentlerin 1950'li yıllardan itibaren yaşadığı göç ve plansız kentleşme sorununu İzmir de yoğun bir biçimde yaşamıştır. 1950-2000 yılları arasında göçe dayalı hızlı nüfus artışı, denetimsizlik ve plansızlıklar sonucunda kentin yerleşime uygun alanlarının yaklaşık yarısı izinsiz yapılaşmıştır.

İzmir, afet risklerine karşı önlem alınması gereken öncelikli bölgelerdendir.

Diğer yandan, TÜİK 2000 yılı Bina Sayım İstatistiklerinde İzmir ili kentsel konut stoku 1.140.731 olarak belirlenmiştir. Binaların yaklaşık % 46'sının inşa tarihi 1990 ve öncesi döneme rastlamaktadır. Bu oran İstanbul (% 43) ve Ankara'ya (% 34) göre daha yüksektir. Bununla paralel olarak İzmir'de 2001 yılı ve sonrası yapılan binaların oranı % 15,4 ile üç büyük kent arasında en düşük seviyededir.

Yapım yılı eski olan binaların ağırlıklı olması, düzensiz yapılaşmış alanlar, mevcut yapılaşmada fiziksel ve teknik eksikliklerden doğan yetersizlikler yapılı çevreye dair önemli sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Kentsel boşlukların, ortak kamusal alanların ve yeşil alanların yetersizliği söz konusudur. İzmir Kent Sağlık Profili çalışmasında yer alan 2007 yılı verilerine göre kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı 3,46 m^2 olarak bulgulanmıştır. Bu miktar mevzuatla belirlenmiş olan 10 m^2 standardının oldukça altındadır.

İzmir'de Kentsel Dönüşüm Bölgesi İlan Edilen Alanlar (931,4 ha)

6306 Sayılı Kanun Kapsamında
(Toplam: 627 ha):
- **Karabağlar**: 540 ha
- **Menemen**: 44 ha
- **Narlıdere**: 43 ha

5393 Sayılı Kanun Kapsamında
(Toplam: 304,4 ha):
- **Gaziemir (Aktepe-Emrez)**: 121,7 ha
- **Bayındır (Necati Uza-Yenice-Hatay)**: 13 ha
- **Torbalı (Çaybaşı)**: 6,3 ha
- **Karabağlar (Uzundere)**: 31,5 ha
- **Konak (Ballıkuyu-Ege)**: 54 ha
- **Bayraklı (Cengizhan-Alparslan-F. Edip Baksı)**: 60 ha
- **Karşıyaka (Örnekköy)**: 17,9 ha

Yeni üretilen konutların güvenli, farklı ihtiyaçlara uygun nitelikte ve ekonomik açıdan erişilebilir olması, ayrıca konut çevrelerinin mevcut kentte eksikliği çekilen yeşil alan, sosyal donatılar gibi kentsel standartlar açısından yeterli olması önem taşımaktadır.

İzmir, 1996 yılında yayınlanan Türkiye Deprem Haritası'na göre birinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle bölgede yapı güvenliği konusu kritik önem taşımaktadır. Güvenilirliği olmayan deprem ve heyelan riski yüksek olan bölgelerde yoğunlaşmış önemli miktarda yapı stoku bulunmaktadır. Bunun yanında küresel iklim değişikliği ve yağış disiplininin düzensizleşmesi bölgede ani sel ve su baskınları, kuraklık ve orman yangınları gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla deprem dışında gerek kentsel gerek kırsal bölgelerde sel, kuraklık, orman yangınları, heyelan, kaya düşmesi gibi çok çeşitli afet riskleri söz konusudur.1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda 4.435 ha'lık yenileme ve sağlıklaştırma alanı bulunmaktadır. Bu alan İBB sınırları içerisinde bulunan toplam konut alanının % 46,5'ini oluşturmaktadır.

İzmir, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile 5393 sayılı Belediye Kanunu 73. maddesi kapsamında uygulanacak kentsel dönüşüm çalışmalarında öncelikli illerden birisidir. Bu çerçevede halihazırda kentsel dönüşüme ilişkin çok sayıda çalışma yürütülmektedir. Her iki kanun kapsamında kentsel dönüşüm bölgesi ilan edilen alanlar 2013 yılı ortası itibarıyla 931,4 ha büyüklüğündedir.

Kıyıların sürdürülebilir kullanımı ve yazlık konut stokunun değerlendirilmesi İzmir için önemlidir.

Aynı zamanda bir turizm merkezi olan İzmir'de kıyı bölgelerinde yerleşim alanlarının % 41'i ikinci konut kullanımındadır. İzmir ili kıyılarında 131.875 ikinci konut yer almaktadır. İkinci konut alanları Dikili, Foça, Urla, Çeşme, Seferihisar ve Menderes kıyılarında yoğunlaşmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı eşgüdümünde hazırlanan İzmir İli Kıyı Alanları Mekansal Strateji Planı Taslağı, toplumun sınırlı bir kesimine belli sürelerde hizmet veren bu konutların daha verimli kullanılması için, turizm amaçlı ve toplum yararına kullanımların teşvik edilmesini önermektedir. Bu amaçla ikinci konutların turizm amaçlı kullanımı için özendirici projeler geliştirilmelidir. Yazlık konutların değerlendirilmesi, hem stokun verimli kullanımı hem de bölge ekonomisi açısından önem taşımaktadır.

HEDEF 1 Kentsel sosyal donatı alanları standartlara uygun olarak geliştirilecektir.

İzmir'de yerleşme dokusu içinde ihtiyaç duyulan yeşil alan başta olmak üzere sosyal donatı ve teknik altyapı alanlarının niteliği, niceliği ve sürdürülebilirliği artırılacaktır. Buna yönelik olarak yerel yönetimlerin uygulama araçlarının güçlendirilmesi, mali ve teknik altyapılarının geliştirilmesi konusu yapılacak mevzuat çalışmalarında dikkate alınacaktır. Avrupa Yeşil Başkenti Ödülü gibi çevresel iyileştirme ve sürdürülebilirliği destekleyici unvanlara sahip olmak yönünde çalışmalar yapılacaktır. Başta yaşlılar, çocuklar, gençler, kadınlar ve engelliler olmak üzere toplumun geneline yönelik parklar, kültürel tesisler, spor alanları gibi sosyal donatı ve rekreasyon alanları yaygınlaştırılacak ve mevcut alanlar iyileştirilecektir. Güvenli, farklı ihtiyaçlara uygun ve ekonomik açıdan erişilebilir konut sunumu sağlanarak, oluşturulan konut çevrelerinde (ve iş/üretim alanlarında) yeşil alan, sosyal donatılar gibi ortak kullanım alanları ilgili standartlar doğrultusunda yerine getirilecektir.

'İzmir yeşil başkent olacak potansiyele sahiptir.'

Kalkınma Çalıştayı, Temmuz 2013

HEDEF 2 Kentsel dönüşüm uygulamalarında İzmir'e özgü sosyal ve kültürel zenginliklerin korunması sağlanacaktır.

İzinsiz yapılaşma alanları, mevcut yapı stoku ve kent içindeki tarihi ve kültürel mekanlara yönelik kentsel dönüşüm, sağlıklaştırma ve yenileme uygulamaları hayata geçirilecektir. Kentsel dönüşüm projeleri, bu konuda karar verici ve uygulayıcı kurumlar tarafından sosyal, ekonomik ve çevresel koşullar dikkate alınarak, üst ölçekli plan kararlarına uyumlu ve plan bütünlüğüne zarar vermeyecek biçimde yürütülecektir. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afet risklerinin azaltılması, sosyal ve teknik altyapı açısından kentin daha yaşanabilir hale getirilmesi, kentsel alanları ayrıştırmayacak biçimde işlev ve tasarımın öne çıkartılması, yerel özelliklere, kent estetiğine ve karakterine uygun yaklaşımlar geliştirilmesi, çevreye duyarlı yapı ve yerleşmelerin oluşturulması önceliklendirilecektir.

'İzmirli denizle içiçe yaşamayı, yeşil alanları ve yeşil ulaşımı sever. Dönüşüm bunları da dikkate almalıdır.'

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

Zemin yapısı açısından riskli olmayan alanlarda ikamet edenlerin, kentsel dönüşüm sonrasında aynı alanda kalmalarını sağlayacak biçimde, yerinde dönüşüm gerçekleştirilecektir. Kentsel dönüşüm alanlarında, dönüşüm sürecinden etkilenen kesimlerin sürece dahil edilmeleri sağlanacak ve projeler konuyla ilgili kurumlarla eşgüdüm içerisinde ve şeffaf bir biçimde yürütülecektir. İzmir kent merkezinin kimliğini koruması ve sağlıklı işlev görmesi için önem taşıyan, tarihsel ticaret merkezi olan Kemeraltı ile Alsancak, Liman Arkası, Salhane ve Bayraklı bölgelerinin dönüşüm ve yenilemeleri gerçekleştirilecektir.

HEDEF 3 Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir.

Afetlerde yaşamsal öneme sahip olan hastaneler, itfaiye ve güvenlik teşkilatı gibi sağlık ve acil durum hizmetleri sunan birimlerin altyapısı geliştirilecektir. Bu bağlamda, il merkezinde yoğunlaşan altyapının birbirine ve diğer bölgelere kritik ulaşım ağlarından bağlanması sağlanacaktır. Afet yönetiminin üstyapısını oluşturan kurumsal kapasite geliştirilecek ve kamuoyunda bilinç düzeyinin artırılması sağlanacaktır. Bütüncül bir afet yönetim sistemi geliştirilecek ve afet risklerinin azaltılması amacıyla yapılacak çalışmalara temel teşkil etmek üzere yapı stoku envanteri çıkarılacaktır. Sağlıklı, güvenli ve erişilebilir konut üretimi önceliklendirilecektir. Alt ölçekli planlarda ve kentsel gelişim kararlarında afet riskleri dikkate alınacaktır. Afet yönetimi yanısıra büyük endüstriyel kazalar ve deniz kazalarında ilk müdahaleyi gerçekleştirecek birimlerin oluşturulması ve acil müdahale birimlerinin kapasitelerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

'Sanayi ve konut alanlarının iç içe geçmiş olması, deprem riski olan konutlara yönelik denetimlerin yetersizliği ve sıklıkla su baskınlarının yaşanması İzmir'deki önemli sorunlardır.'

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

HEDEF 4 Kentsel gelişimde çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımı önceliklendirilecektir.

Kentsel gelişimin planlanmasında verimlilik ve enerji kullanımının azaltılması ilkesi gözetilecektir. Toplu taşımanın güçlendirilmesi, motorsuz taşımacılığın (bisiklet, yürüyüş) özendirilmesi, bu alanda ilgili altyapının geliştirilmesi ve otomobil bağımlılığının azaltılması önceliklendirilecektir. Toplu taşıma sistemlerinin kalitesini yükseltecek ve yolcu memnuniyetini artıracak uygulamalar geliştirilecektir. Bisiklet kullanımını artırmak amacıyla özendirici çağrılar yapılması, özel günlerde farkındalık etkinlikleri düzenlenmesi, belediyeler tarafından bisiklet kiralama alanları kurulması ve güzergahlar belirlenmesi gibi uygulamalar hayata geçirilecektir. Kentin gelişme deseninin de belirleyici olduğu bu unsurların sağlanması için kentsel saçaklanmalardan ve aşırı yayılmadan mümkün olan ölçüde kaçınılacak, mevcut kentsel arazinin verimli kullanımı gözetilecektir. Bu amaçla uygulanacak politikaların uygulanmasında yerel yönetimler arasında işbirlikleri geliştirilecektir.

'İzmir'de bisiklet ve buna benzer araçların kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.'

İzmir Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

HEDEF 5

Sürdürülebilir bütüncül kıyı yönetimi sağlanacak, İzmir'in deniz ile ilişkisi güçlendirilecektir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulan İzmirlilerin Denizle İlişkisini Güçlendirme Projesi Tasarım Stratejisi çalışmasında tanımlanan hedef ve eylemlere yönelik uygulamalar yapılacaktır. İç körfezim kullanımını dönüştürecek ve bir gösteri merkezi olarak kullanılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır. Tanımlanan kıyı bölgelerinin çevre kalitesinin niteliğini artıracak projeler uygulanacaktır. Kentlilerin kıyıya inmeden denizle görsel olarak ilişki kurmasını geliştirecek kent terasları ya da balkonları oluşturulacaktır. Kıyı alanlarının sürdürülebilirliğini geliştirecek, özellikle Dikili, Foça, Urla, Çeşme, Seferihisar ve Menderes kıyılarında yoğunlaşmış olan ikinci konutların turizm amaçlı kullanımını özendirecek projeler geliştirilecektir. Özellikle Foça ve Karaburun ilçelerindeki hassas ekosistemler nedeniyle doğa koruma esaslı bütüncül kıyı yöntemim planlarının uygulanması sağlanacaktır.

İkinci konutların yoğunlaştığı yerleşimler:

- Dikili Çandarlı, Bademli, Denizköy
- Aliağa Yenişakran
- Eski ve Yeni Foça
- Narlıdere, Güzelbahçe,
- Urla İskele, Çeşmealtı, Gülbahçe
- Karaburun, Mordoğan
- Çeşme, Ilıca, Şifne, Reisdere, Ildır, Altınkum ve Güvercinlik
- Seferihisar, Sığacık, Doğanbey, Ürkmez, Payamlı
- Gümüldür, Özdere

İzmir İli Kıyı Alanları Mekansal Strateji Planı Taslağı

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Kentsel sosyal donatı alanları standartlara uygun olarak geliştirilecektir.	■	■	■
2	Kentsel dönüşüm uygulamalarında İzmir'e özgü sosyal ve kültürel zenginliklerin korunması sağlanacaktır.	■	■	■
3	Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir.	■	■	■
4	Kentsel gelişimde çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımı önceliklendirilecektir.	■	■	
5	Sürdürülebilir bütüncül kıyı yönetimi sağlanacak, İzmir'in deniz ile ilişkisi güçlendirilecektir.	■	■	■

5.2.4

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

GELİŞME EKSENİ 2

Herkes İçin Sağlık | Sürdürülebilir Çevre | Kaliteli Kentsel Yaşam

Erişilebilir İzmir

Bölgesel kalkınmanın temel bileşenlerinden birisi de erişilebilirlik düzeyidir. Erişilebilirlik kavramı basitçe, "bir yere ulaşabilme kolaylığı" olarak tanımlanabilir. Ulusal pazara yakınlık, farklı ulaşım türlerinin kullanımına uygunluk gibi faktörler erişilebilirliğin temel göstergeleri arasındadır.

Bir bölgenin erişilebilirliğinin artması, o bölgenin ekonomisini olumlu yönde etkileyerek bölgenin istihdam ve gelir düzeyinde artış sağlayacaktır. Türkiye'de yer alan bölgeler coğrafi konumları ve ulaştırma bağlantıları açısından aynı düzeyde erişilebilirliğe sahip değildir. Erişilebilirlik açısından İzmir, Ege Bölgesi içerisinde merkezi bir yere sahip olup Türkiye genelinde İstanbul ve Ankara'nın ardından üçüncü sırada yer almaktadır.

Bir bölgenin erişilebilirlik düzeyini artırmak için, o bölgenin ulaşım altyapısını geliştirmek ve iyileştirmek gerekmektedir. 2007-2013 dönemi için AB tarafından ulaştırma altyapısının güçlendirilmesine IPA fonu kapsamında yaklaşık 600 milyon Avro tahsis edilmiştir. Türkiye'de de son yıllarda ulaştırma altyapısına yönelik olarak karayolu, demiryolu ve havayolu yatırımlarına ağırlık verilmektedir. 2013 yılı Yatırım Programı'nda, ulaştırma-haberleşme sektörüne ayrılan pay % 28 ile tüm sektörler arasında ilk sıradadır.

Türkiye'de ulaşım türleri arasında karayolunun payı, yolcu ve yük taşımada yaklaşık % 90'dır. 10. Kalkınma Planı'nda "yük ve yolcu ulaştırma hizmetlerinin etkin, verimli, ekonomik, çevreye duyarlı, emniyetli bir şekilde sağlanması, yük taşımacılığında kombine taşımacılık uygulamalarının geliştirilerek demiryolu ve denizyolunun paylarının artırılması" amaçlanmıştır. Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi'ne göre, 2023 yılı sonuna kadar karayolunun payının yükte % 60, yolcu taşımada ise % 72 seviyesine çekilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşabilmek için, taşımaların ulaştırma türleri arasında dengeli bir şekilde dağılımına ve karayolu dışındaki ulaşım türlerinin payının artırılmasına ihtiyaç vardır.

Dünya genelinde hızlı bir gelişme gösteren lojistik sektörü, hem kendi içinde taşıdığı büyüme potansiyeli hem de Türkiye'nin birçok ekonomik hedefe ulaşmasında oynayacağı temel rol itibarıyla büyük öneme sahiptir. 2012 yılı Lojistik Performans Endeksi'ne göre Türkiye, 2007 yılına göre yedi basamak ilerleyerek 155 ülke içerisinde 27. sırayı almıştır. Lojistik sektörünün 2023 yılına kadar yıllık büyüme hızının ortalama % 10-15'e ve sektör harcamalarının ise GSMH'nin % 10-12'sine ulaşabileceği öngörülmektedir.

Enerji bakımından dışa bağımlı bir ülke olan Türkiye'de sürdürülebilir bir ulaşım politikası için öncelik, kent içi toplu taşıma sistemlerinin farklı türlerde yaygınlaştırılmasına ve kullanımının teşvikine verilmelidir. Kişilerin kent içi hareketliliğinin toplu taşıma araçları ve bunun yanı sıra motorsuz ulaşım (bisiklet ve yaya) kullanarak sağlanması, hem kullanıcılar hem de ülke için daha ekonomik ve çevre dostu bir yaklaşımdır.

5.2.4.1 İzmir'e Bakış

İzmir Türkiye'nin üçüncü, Ege Bölgesi'nin de en büyük ili olarak yoğun bir yolcu ve yük trafiğine sahiptir. Ege Bölgesi'nin merkezi İzmir, bu konumu itibariyle ulusal bağlantıların da geçişinde yer almaktadır. Bunun yanı sıra İzmir Limanı'nın gerek kruvaziyer limanı gerekse ihracat limanı olarak kullanımı ve Adnan Menderes Havalimanı'nın varlığı sayesinde uluslararası bağlantılara da sahiptir.

Devam eden bölünmüş yol çalışmaları kırsal kesimdeki ilçelere olan erişimi güçlendirecektir.

İzmir ili sınırları içinde toplam 5.903 km karayolu ağının 1.295 km devlet ve il yolu, 213 km otoyol, 4.395 km kısmı ise köy yoludur Kuzey aksında Bergama ve Dikili, güney aksında Torbalı ve Selçuk'a kadar bölünmüş yol çalışmaları tamamlanmış olup iç kesimlerde yer alan Bayındır, Ödemiş ve Kiraz ilçelerine bölünmüş yol yapımına başlanmıştır.

Yap-İşlet-Devret (YİD) modeliyle gerçekleştirilecek ve tamamlandığında İzmir-İstanbul arasını 3,5 saate indirecek otoyol yapım çalışmasına başlanmış, 2017 yılı sonunda bitirilmesi hedeflenmektedir. İzmir-Ankara Otoyolu'nda ise proje yapım çalışmaları devam etmektedir.

Anadolu topraklarındaki ilk demiryolu hattının 1866 yılında İzmir-Aydın arasında işletmeye alınmış olması sebebiyle İzmir'in demiryolu ulaşımında öncü ve farklı bir yeri vardır. Ancak demiryolu kültürünü çok uzun yıllar önce edinmiş olan İzmir'de demiryolu taşımacılığı sonraki dönemlerde yeterince gelişme göstermemiştir.

Aliağa-Bergama arasında 50 km çift hatlı bir demiryolunun uygulama projeleri tamamlanmıştır. Ödemiş-Kiraz arasında 30 km uzunluğunda yeni bir demiryolu hattının yapımı ihale aşamasındadır.

İzmir'i diğer metropollere bağlayacak olan otoyol ve YHT projeleri en kısa zamanda hayata geçirilmelidir.

İzmir-Ankara arasındaki 824 kilometrelik mesafeyi 16 saatten 3,5 saate indirecek Yüksek Hızlı Tren (YHT) projesinin birinci etabı olan Polatlı-Afyonkarahisar bölümünün yapımına başlanmış ve 2018 yılı sonuna kadar işletmeye alınması hedeflenmiştir. Afyonkarahisar-İzmir arası proje çalışmaları devam etmektedir.

İzmir havayolu ile erişilebilirlik düzeyi açısından İstanbul, Ankara ve Antalya'nın ardından dördüncü sırada yer almaktadır. İlde uluslararası nitelikteki Adnan Menderes Havalimanı'nın yanı sıra Selçuk ve Çiğli-Kaklıç askeri havaalanları bulunmaktadır. İzmir hava trafiğinin rahatlatılması ve bölge turizmine katkı sağlanması amacıyla, İzmir'in kuzeyinde ve Çeşme'de yeni havaalanları yapımı da planlanmaktadır.

İzmir'den direkt uçuş sayısı artırılmaktadır.

Bölgeye hizmet veren Adnan Menderes Havalimanı'nın yıllık yolcu kapasitesi, yapımı devam eden yeni iç hatlar terminali ile 2,5 kat artarak 25 milyon kişiye ulaşacaktır. Havalimanından 3 kıtada 103 destinasyona uçuş yapılmaktadır. İzmir'den Amerika ve Avustralya kıtaları ile bazı Avrupa şehirlerine direkt uçuş gerçekleştirilmemektedir.

İzmir, Batı Anadolu'nun deniz yoluyla dışa açılan kapısı konumundadır. Denizyolu erişilebilirliği açısından yüksek bir potansiyele sahip olmasına rağmen, bu özelliğini ancak son yıllarda etkin olarak kullanmaya başlamıştır. 2003 yılında 5 gemi ve 3.271 turist ile başlayan kruvaziyer turizmde, 2012 yılında 286 sefer ile 510 binin üzerinde turist misafir etmiştir. İzmir Limanı'nın yolcu bölümünü konteyner bölümünden ayırarak 5 geminin yanaşabileceği bağımsız bir kruvaziyer liman haline getirecek projenin tamamlanmasıyla, limanın Akdeniz'in en büyük kruvaziyer limanı olması hedeflenmektedir. Kruvaziyer turizmdeki bu yükselişe rağmen, ilçelerin birbirleriyle ve komşu Yunan adalarıyla olan denizyolu bağlantısı zayıftır.

Kent içi ulaşımda denizyolunun payı sadece % 3'tür. İzmir'in denizyolu potansiyelini daha etkin kullanması gereklidir.

İzmir'de kent içi ulaşım, karayolu, raylı sistemler ve denizyolu ile yapılmaktadır. Günlük ortalama 1 milyon 250 bin yolcunun % 74'ü karayoluyla, % 23'ü raylı sistemlerle, % 3'ü ise denizyoluyla taşınmaktadır. Özellikle metro ve banliyö (İZBAN) sisteminin kullanılmaya başlanması ile birlikte karayolunun ulaşımdaki payı azalmaktadır.

TCDD ve İBB işbirliğinde, 2011 yılında işletmeye açılan Aliağa-Cumaovası arasındaki 80 km'lik İZBAN hattında 2012 yılında 50 milyonun üzerinde yolcu taşınmıştır. 2014 yılı sonu itibariyle hattın kuzeyde Bergama'ya, güneyde Selçuk'a kadar uzatılması sonrasında, toplam hat uzunluğu 186 km'ye ulaşarak "dünyanın en uzun banliyo hattı" olacaktır.

Yapımı devam eden Üçyol-Üçkuyular metro hattında İzmirspor ve Hatay istasyonları işletmeye alınmış, Göztepe, Poligon ve Fahrettin Altay istasyonlarının 2014 yılı başında tamamlanması hedeflenmektedir. Mevcut metro hatlarının yanı sıra, Halkapınar-Otogar, Fahrettin Altay-Narlıdere ve Üçyol-DEÜ Tınaztepe Kampüsü metro projelerinin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yapılması için İBB tarafından başvuruda bulunulmuştur.

İzmir Ulaşım Ana Planı'nın ortaya koyduğu öngörüler çerçevesinde, İzmir'de ana arterlerde trafik sorunlarını en aza indirmek, bu arterleri otobüslerden arındırmak, diğer taraftan da kent içinde modern, yüksek kapasiteli, enerji dostu araçlarla ulaşımı sağlamak amacıyla İBB tarafından Fahrettin Altay-Halkapınar ve Alaybey-Mavişehir tramvay projelerinin hayata geçirilmesi planlanmıştır.

İzmir Körfezi'nde yolcu ve araç taşımacılığı 4 adet arabalı vapur, 5 yolcu gemisi ve 16 adet yolcu motoru ile İZDENİZ A.Ş. tarafından yapılmaktadır. İBB tarafından mevcut gemilerin yeni ve modern gemiler ile değiştirilmesi amacıyla, 400 yolcu kapasiteli 15 adet katamaran tipi yeni yolcu gemisi alımı yapılmaktadır. Çevre ve engelli dostu yeni gemilerin teslimatı 2013-2017 yılları arasında gerçekleşecektir. Güçlü bir deniz taşımacılığı olanağı sunan İzmir'de, denizyolu ulaşımının cazibesinin artırılmasına yönelik çalışmalar gerekmektedir.

2012 yılı verilerine göre İzmir'de yüz bin kişiye 13.951 otomobil düşmektedir. 2009-2012 döneminde İzmir'de yüz bin kişiye düşen otomobil sayısındaki artış % 11'den fazladır. Motorlu kara taşıtlarının sayısındaki bu düzenli artış trafik yoğunluğunun, hava kirliğinin ve otopark talebinin artmasına neden olmaktadır.

Toplu ulaşım sisteminin kullanımını artıracak uygulamalar hızla hayata geçirilmelidir.

Küreselleşme ve beraberinde yaşanan rekabetle birlikte önemi daha çok artan lojistik sektörü İzmir için de önem arz eden bir sektördür. 2011 yılı itibariyle, lojistik sektöründe İzmir Ticaret Odası'na (İZTO) kayıtlı olarak 283 uluslararası taşımacılık firması, 55 uluslararası antrepo ve acente, 858 yük taşımacılığı yapan firma, 653 yolcu taşımacılığı yapan firma, 272 posta ve kurye firması ile 306 adet taşımacılığı destekleyici faaliyet gerçekleştiren toplam 2.427 firma bulunmaktadır. Firma sayısı 2009 yılına göre yaklaşık % 8 artış göstermiştir. Lojistik alanında İzmir'de gerçekleştirilen faaliyetler ağırlıklı olarak taşımacılık, taşımacılığı destekleyici faaliyetler ve depoculuk faaliyetleridir. Lojistik faaliyetler mevcut limanlar ve çevresinde yoğunlaşmıştır.

İzmir Limanı, Batı Avrupa ve Kuzey Afrika arasındaki merkezi konumu ve güçlü tarım ve ticaret hinterlandıyla Türkiye'nin ihraç ürünleri için çok önemli bir rol üstlenmektedir. İzmir Limanı'na rekabet gücünü yeniden kazandırmak amacıyla yapılan yenileme yatırımları ve limana daha büyük konteyner gemilerinin yanaşmasını sağlayacak kanal taraması tamamlandığında, limanın yıllık konteyner kapasitesinin 2,5 milyon TEU'ya ulaşması beklenmektedir.

Son yıllarda Aliağa ilçesindeki Nemrut Körfezi'nde bulunan özel sektöre ait 12 iskele ve rıhtımın kullanım oranları, özellikle sanayi ürünleri ihracat ve ithalatına bağlı olarak sürekli artmaktadır. Gelişme halindeki Nemrut Bölgesi limanları, öngörülen yeni kapasiteleri ile sadece İzmir'in değil Türkiye'nin önemli lojistik bölgelerinden biri olmaya adaydır. Ancak bölgede yol altyapısının yetersizliği nedeniyle trafik sorunları yaşanmaktadır.

Çeşme Limanı'ndan İtalya'nın Trieste şehrine yapılan Ro-Ro seferleri ile tırların Avrupa'ya ulaşması sağlanmaktadır. Dikili Limanı da Ro-Ro hizmeti verebilir imkanlara sahip olmakla birlikte, yakıt kullanımı ile ilgili vergi istisnasından yararlanamadığı için bu hizmeti gerçekleştirememektedir.

Avrupa ile Orta Doğu ve Doğu arasındaki potansiyel kombine taşımacılık zincirinde büyük transit gemilerin yükleme/boşaltma yapabileceği bir aktarma merkezi oluşturmak amacıyla yapımına başlanan Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı inşaatının 2015 yılında tamamlanması hedeflenmektedir. Liman tamamlandığında dünyanın ilk on limanı arasına girmesi öngörülmektedir.

2012 yılı verilerine göre İzmir'de yüz bin kişiye 13.951 otomobil düşmektedir. 2009-2012 döneminde İzmir'de yüz bin kişiye düşen otomobil sayısındaki artış % 11'den fazladır. Motorlu kara taşıtlarının sayısındaki bu düzenli artış trafik yoğunluğunun, hava kirliğinin ve otopark talebinin artmasına neden olmaktadır.

Küreselleşme ve beraberinde yaşanan rekabetle birlikte önemi daha çok artan lojistik sektörü İzmir için de önem arz eden bir sektördür. 2011 yılı itibariyle, lojistik sektöründe İzmir Ticaret Odası'na (İZTO) kayıtlı olarak 283 uluslararası taşımacılık firması, 55 uluslararası antrepo ve acente, 858 yük taşımacılığı yapan firma, 653 yolcu taşımacılığı yapan firma, 272 posta ve kurye firması ile 306 adet taşımacılığı destekleyici faaliyet gerçekleştiren toplam 2.427 firma bulunmaktadır. Firma sayısı 2009 yılına göre yaklaşık % 8 artış göstermiştir. Lojistik alanında İzmir'de gerçekleştirilen faaliyetler ağırlıklı olarak taşımacılık, taşımacılığı destekleyici faaliyetler ve depoculuk faaliyetleridir. Lojistik faaliyetler mevcut limanlar ve çevresinde yoğunlaşmıştır.

İzmir Limanı, Batı Avrupa ve Kuzey Afrika arasındaki merkezi konumu ve güçlü tarım ve ticaret hinterlandıyla Türkiye'nin ihraç ürünleri için çok önemli bir rol üstlenmektedir. İzmir Limanı'na rekabet gücünü yeniden kazandırmak amacıyla yapılan yenileme yatırımları ve limana daha büyük konteyner gemilerinin yanaşmasını sağlayacak kanal taraması tamamlandığında, limanın yıllık konteyner kapasitesinin 2,5 milyon TEU'ya ulaşması beklenmektedir.

Son yıllarda Aliağa ilçesindeki Nemrut Körfezi'nde bulunan özel sektöre ait 12 iskele ve rıhtımın kullanım oranları, özellikle sanayi ürünleri ihracat ve ithalatına bağlı olarak sürekli artmaktadır. Gelişme halindeki

Nemrut Bölgesi limanları, öngörülen yeni kapasiteleri ile sadece İzmir'in değil Türkiye'nin önemli lojistik bölgelerinden biri olmaya adaydır. Ancak bölgede yol altyapısının yetersizliği nedeniyle trafik sorunları yaşanmaktadır.

Çeşme Limanı'ndan İtalya'nın Trieste şehrine yapılan Ro-Ro seferleri ile tırların Avrupa'ya ulaşması sağlanmaktadır. Dikili Limanı da Ro-Ro hizmeti verebilir imkanlara sahip olmakla birlikte, yakıt kullanımı ile ilgili vergi istisnasından yararlanamadığı için bu hizmeti gerçekleştirememektedir.

Toplu ulaşım sisteminin kullanımını artıracak uygulamalar hızla hayata geçirilmelidir.

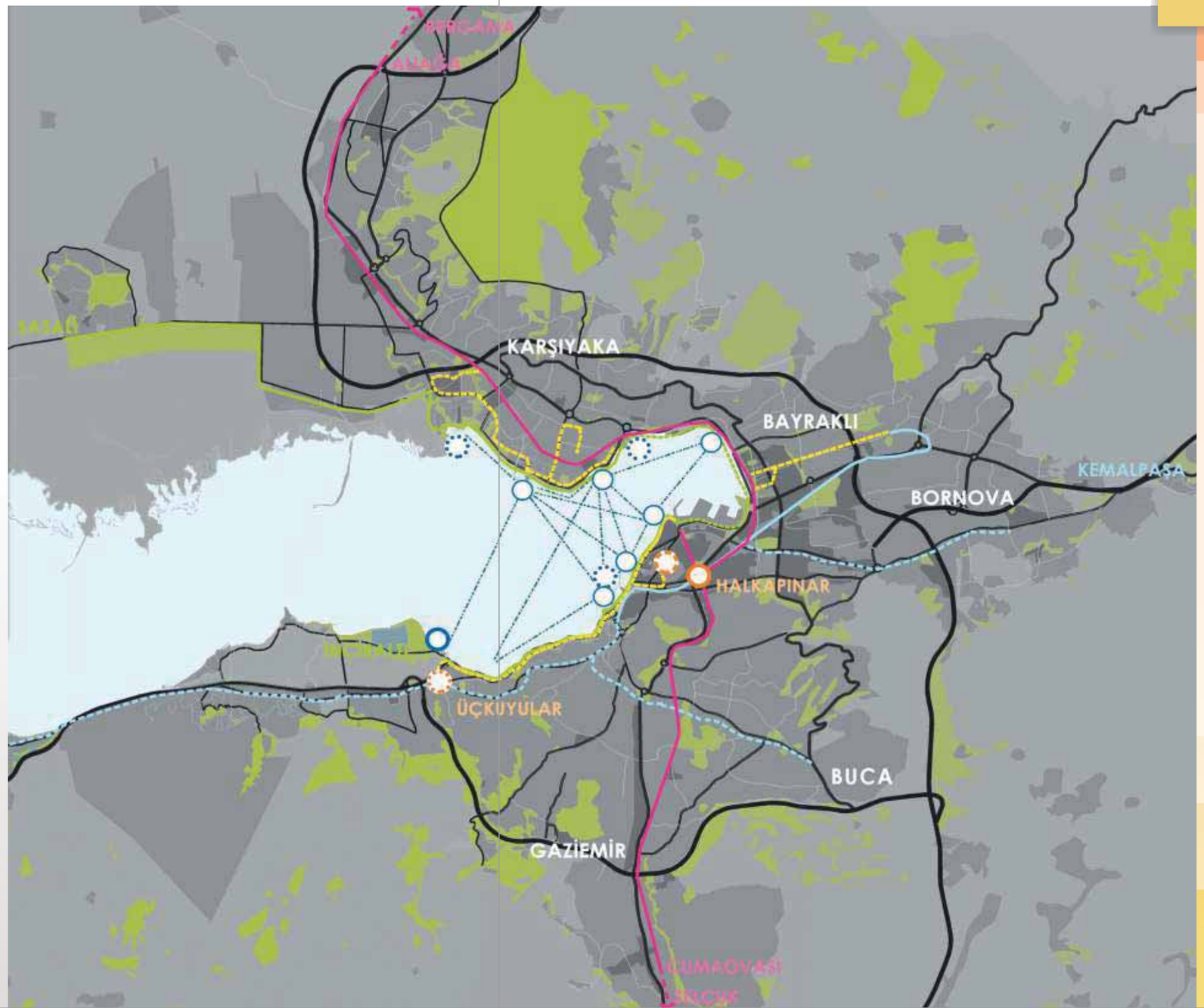

Harita 17: Mevcut ve Planlanan Kent İçi Ulaşım Bağlantıları

- Karayolu
- İZBAN Banliyö Sistemini
- Metro Hattı
- Planlanan Metro Hattı
- Bisiklet Yolu
- Planlanan Bisiklet Yolu
- Planlanan Tramvay Hattı
- Mevcut Yat Limanları
- Planlanan Yat Limanları
- Aktarma İstasyonu
- Planlanan Aktarma İstasyonu
- Potansiyel Aktarma İstasyonu
- Mevcut İskelelerin Güçlendirilmesi ve Denizyolunun Etkin Kullanımı

Harita 18: Bölgesel Ulaşım

- İl Sınırı
- Kemalpaşa Lojistik Merkezi
- Otoyol
- Yatırım Otoyolu
- Raylı Sistem Mevcut
- Yatırım Raylı Sistem
- Hafif Raylı Sistem (Mevcut)
- Yatırım Hafif Raylı Sistem
- Uluslararası Deniz Bağlantısı
- Bölgesel Deniz Bağlantısı
- Yolcu İskelesi
- Yük Limanı
- Yat Limanı
- Kruvaziyer Limanı
- Ro Ro Limanı
- Havalimanı
- Balıkçı Barınağı

Avrupa ile Orta Doğu ve Doğu arasındaki potansiyel kombine taşımacılık zincirinde büyük transit gemilerin yükleme/boşaltma yapabileceği bir aktarma merkezi oluşturmak amacıyla yapımına başlanan Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı inşaatının 2015 yılında tamamlanması hedeflenmektedir. Liman tamamlandığında dünyanın ilk on limanı arasına girmesi öngörülmektedir.

Yapımı devam eden Kemalpaşa Lojistik Köyü'nün, karayolu ve demiryolu yüklerinin birlikte taşınmasına imkan sağlayarak kombine taşımacılığı teşvik etmesi beklenmektedir.

Bilgi iletişim teknolojilerindeki yenilikler, ekonomik ve sosyal yaşamın her alanını etkilemekte, toplumsal bir dönüşüm ve bilgi toplumuna geçiş için zemin oluşturmaktadır. İzmir'de bilgi ve iletişimin kullanımının yaygınlaştırılması ve katma değerli üretimin artması kentin ulusal, bölgesel ve küresel entegrasyonunu sağlayacak ve küresel rekabet edebilirliğini artıracaktır.

Bilgi ve iletişim altyapısı ulusal ölçekli olmakla birlikte İzmir bu alanda öncü bir rol üstlenmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan ve çalışmaları devam eden İzmirNET fiber altyapı projesi, kentteki yerel yönetimleri ve önemli kurumları birbirine bağlamakta kullanılacak dev bir kamu ağının oluşumuna imkan vermektedir. Kablo uzunluğu yönüyle Türkiye'nin en büyük kamu yerel ağ projesi olan İzmirNET gelişmiş teknolojinin kullanılmasıyla kent yönetiminde etkinliği arttırıp vatandaşlara çağdaş hizmet sunulmasını amaçlamaktadır.

İzmir, internet hizmetlerinin yayılımı ve bu hizmetlerin kullanımı açısından ülkedeki nüfus büyüklüğü ve ekonomik gelişmişliğine paralel bir görüntü sergilemektedir. Hane halkı internet bağlantısı (% 41, 2010 yılı) ve e-devlet hizmetleri kullanımında (835.000 kişi, 2012 yılı) İstanbul ve Ankara'nın ardından üçüncü sıradadır. Ancak, Intel'in 2012 yılında Türkiye'nin 26 ilinde 13-29 yaş grubu 3.000 genç ile gerçekleştirilen araştırmasına göre, düzenli internet erişiminin en yüksek olduğu il % 79,6'lık oranla İzmir olmuştur.

HEDEF 1 İzmir'in ulusal ve uluslararası ulaşım ağı ve erişilebilirliği güçlendirilecektir.

İzmir ekonomisinin canlandırılması ve İzmir'in bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğinin artırılması için İzmir'e olan erişilebilirlik kolaylaştırılacaktır. Bunun için İzmir'in çevre illerle, özellikle diğer metropoller olan İstanbul ve Ankara'yla olan bağlantıları iyileştirilecek, İzmir-İstanbul Otoyol ve YHT Projesi ile İzmir-Ankara Otoyol ve YHT projesi hayata geçirilecektir. İzmir'den yurtdışına direkt uçuş gerçekleştirilen ülke ve şehir sayısı ile sefer sıklığı artırılacak, özellikle Amerika kıtasına ve Avrupa kıtası ülkelerinin başkentlerine direkt uçuşların konması sağlanacaktır. Mevcut denizyolu potansiyelinin bölge içinde etkin kullanılması sağlanacak, yakın çevrede bulunan Yunan adaları başta olmak üzere Akdeniz'in diğer kentleriyle olan denizyolu bağlantıları güçlendirilecektir.

HEDEF 2 Merkez ve ilçeler arasındaki ulaşım bağlantıları ve kırsal ulaşım altyapısı güçlendirilecektir.

- Ödemiş-Kiraz-Beydağ karayolu
- Tire-Selçuk karayolu
- Ödemiş-Kiraz demiryolu
- Turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı ilçelerin birbirleriyle ve İzmir ile bağlantıları

İzmir'in iç kesiminde yer alan ilçelerin, özellikle Ödemiş-Kiraz-Beydağ aksı ve Tire-Selçuk aksının karayolu ulaşım bağlantıları iyileştirilecektir. Kiraz ilçesinin ticari ve sosyal hayatını değiştirebilecek nitelikteki Ödemiş-Kiraz demiryolu bağlantısı hayata geçirilecektir. Aralarında sürekli bir ulaşım olanağı bulunmayan Karaburun, Foça, Çeşme ve Seferihisar gibi turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı ilçelerin İzmir'le ve birbirleriyle olan bağlantıları güçlendirilecektir. Kırsal alanda ulaşım bağlantıları, tarımsal üretim bölgeleri arasındaki yollar başta olmak üzere geliştirilecektir.

HEDEF 3 Kent içi raylı ulaşım sistemleri geliştirilecektir.

İzmir Ulaşım Ana Planı'nın ortaya koyduğu öngörüler çerçevesinde, kent içi ulaşımda karayolu ulaşımının payını azaltmak, trafik sorunlarını en aza indirmek, enerji kullanımını düşürmek amacıyla yapımı devam eden Üçyol-Üçkuyular ve projelendirilen Halkapınar-Otogar, Fahrettin Altay-Narlıdere ve Üçyol-DEÜ Tınaztepe Kampüsü metro hatları tamamlanacak, Fahrettin Altay-Halkapınar ve Alaybey-Mavişehir tramvay projeleri hayata geçirilecektir. Mevcut İZBAN hattı kuzeyde Bergama, güneyde ise Selçuk'a kadar uzatılarak, İzmir'in iki ucunun birbiriyle olan bağlantısı güçlendirilecektir.

HEDEF 4 Kent içi ulaşımda denizyolu ulaşımının payı artırılacaktır.

Kent içi ulaşımda % 3 düzeyinde olan denizyolu ulaşımının payının artırılması ve karayolu trafiğinin rahatlatılması için, mevcut gemiler çevre ve engelli dostu yeni nesil gemiler ile değiştirilecek, mevcut iskelelerde yenileme çalışmaları ve yeni iskelelerin oluşturulmasıyla birlikte denizyolu kullanımını teşvik edecek düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

HEDEF 5 Kent içi ulaşımda farklı toplu taşıma türleri ve özel araç ulaşımı arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar geliştirilecektir.

Kent içi ulaşımda, özel araç kullanımını azaltıcı ve farklı ulaşım türleri arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar yoluyla toplu taşıma yaygınlaştırılacak ve özendirilecektir. Bu amaçla, kent merkezinde iskele, raylı sistem ve otobüs duraklarına yakın uygun alanlar belirlenerek ihtiyaca cevap verebilecek otopark alanları inşa edilecektir. Toplu taşıma hizmetlerinin kalitesini artıracak çalışmalar yapılacaktır.

HEDEF 6 Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir.

Kent içi ulaşım sisteminin tamamlayıcısı olarak, yaya ve bisiklet ulaşımının özendirilmesi amacıyla, İnciraltı'ndan Sasalı'ya kadar olan sahil şeridi öncelikli olmak üzere yaya ve bisiklet yolları artırılacaktır. Yayalaştırılacak alanlar, çevresiyle birlikte bir çekim merkezi oluşturulacak şekilde tasarlanacaktır. Kent içi ulaşım altyapısı engellilerin rahatça seyahat etmelerini sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

HEDEF 7 İzmir Limanı'nın ulaşım bağlantıları, altyapısı ve hizmet olanakları güçlendirilecektir.

İzmir Limanı'na rekabet gücünü yeniden kazandırmak amacıyla yapılan yenileme yatırımları ve limana daha büyük gemilerin yanaşmasını sağlayacak yaklaşım kanalı taraması tamamlanarak limanın yıllık konteyner kapasitesi artırılacaktır. Limanın karayolu ve demiryolu bağlantıları iyileştirilerek kombine taşımacılık imkanı geliştirilecektir.

HEDEF 8 Ulaşım yatırımlarında lojistik sektörünün gereksinimleri göz önünde bulundurularak demiryolu ve deniz taşımacılığına öncelik verilecektir.

Son yıllarda önemi hızla artan lojistik sektöründe İzmir'in var olan potansiyelini güçlendirmek amacıyla, yapımı devam eden Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı ve Kemalpaşa Lojistik Köyü yatırımları, olası bölgesel etkileri de göz önünde bulundurularak tamamlanacaktır. Mevcut ve yapımı devam eden limanların ve lojistik merkezlerin karayolu ve demiryolu bağlantıları, kombine taşımacılığı destekleyecek şekilde güçlendirilecek, özellikle Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı'na ve Nemrut Körfezi'nde bulunan iskelelere erişim kolaylaştırılacaktır. İzmir Limanı, Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı ve Kemalpaşa Lojistik Köyü'nün birbiriyle karayolu ve demiryolu bağlantısı sağlanacaktır. Çeşme ve Dikili limanlarının yük ve yolcu taşımacılığında daha etkin kullanılması için önlemler alınacaktır. Bölgenin lojistik sektöründeki gelişme potansiyeli dikkate alınarak, orta ve uzun vadede uygun alanlarda yeni altyapı yatırımları planlanacaktır.

- İzmir Limanı
- Kuzey Ege (Çandarlı) Limanı
- Nemrut Limanı
- Çeşme Limanı
- Dikili Limanı
- Kemalpaşa Lojistik Köyü

HEDEF 9 Bilgi ve iletişim altyapısı güçlendirilecektir.

Bilgi üreten, bilgi ve iletişim altyapısı hızla gelişen bir kent olarak İzmir'in bu alandaki hedefi, elde edilen bilginin kurumlar arası işbirliğini geliştirecek şekilde kullanılması olacaktır. Özellikle afet, kent yönetimi, sağlık ve ulaştırma konularında sağlanacak bilginin tek merkezde toplanarak işlenmesi ve paylaşılması, İzmir'de yaşayanların hayatını kolaylaştıracaktır.

Kentsel hizmetlerin kesintisiz ve birbiriyle bütünleşik olarak sunumunda ve risk önleme çalışmalarında etkinlik sağlamaya yönelik olarak Coğrafi Bilgi Sistemi altyapısı geliştirilecek ve Kent Bilgi Sistemleri uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Bölge düzeyinde coğrafi bilgi ve verilerin ulusal standartlara uyumluluğunun artırılması ve entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	İzmir'in ulusal ve uluslararası ulaşım ağı ve erişilebilirliği güçlendirilecektir.	■	■	■
2	Merkez ve ilçeler arasındaki ulaşım bağlantıları ve kırsal ulaşım altyapısı güçlendirilecektir.	■		
3	Kent içi raylı ulaşım sistemleri geliştirilecektir.	■	■	
4	Kent içi ulaşımda denizyolu ulaşımının payı artırılacaktır.	■		
5	Kent içi ulaşımda farklı toplu taşıma türleri ve özel araç ulaşımı arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar geliştirilecektir.	■	■	
6	Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir.	■		
7	İzmir Limanı'nın ulaşım bağlantıları, altyapısı ve hizmet olanakları güçlendirilecektir.	■	■	
8	Ulaşım yatırımlarında lojistik sektörünün gereksinimleri göz önünde bulundurularak demiryolu ve deniz taşımacılığına öncelik verilecektir.	■	■	
9	Bilgi ve iletişim altyapısı güçlendirilecektir.	■		

5.3

GÜÇLÜ TOPLUM

GELİŞME EKSENİ 3

- Herkes İçin Kaliteli Eğitim
- Yüksek İstihdam Kapasitesi
- Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme
- İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

Kalkınmayı ekonomik büyümeye indirgeyen ve ekonomi büyüdükçe toplumsal refah ve yaşam kalitesinin kendiliğinden artacağını savunan yaklaşımlar günümüzde geçerliliğini yitirmiştir. Bunun yerine odağına insan ve toplum yaşantısını koyan, bu odağı çevreleyen demografik yapı, eğitim, sağlık, kültür, istihdam, yoksulluk, sosyal hizmetler, sivil toplum gibi sosyal yapı ve koşulları geliştirmeye ve böylelikle kalkınmaya katkı sunmaya odaklı yaklaşımlar ön plana çıkmıştır.

Güçlü bir kalkınmanın temel dayanaklarından olan güçlü bir toplumun sağlanması ancak bireylerin ve tüm toplumsal kesimlerin mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve kurumsal koşullardan tam anlamıyla yararlanabilmesiyle mümkündür. Eğitim hizmetlerini en gelişmiş biçimde yürüterek bireylerin kendi potansiyelini en üretken biçimde var edebilmesi ve istihdam açısından bireysel niteliklerine en uygun, düzgün iş ve çalışma koşullarına erişebilmesiyle olasıdır.

Tüm bu politika başlıklarında ve kalkınmanın diğer eksenlerinde politikalar tasarlanıp yürütülürken en yüksek düzeyde, çok düzlemli bir yönetişim modeli, toplumsal diyalog, katılım, hesap verebilirlik ve saydamlık koşulları elzemdir.

Bu noktada, Güçlü Toplum gelişme ekseninin amacı *"Eğitim ve istihdam koşullarını ve sosyal hizmetler, sağlık, kentleşme, ulaşım, kurumsal karar mekanizmaları gibi diğer toplumsal süreçleri geliştirerek bireylerin ve tüm toplumsal kesimlerin bütünleşmesini sağlamak ve böylece güçlü bir toplum çerçevesi oluşturmaktır."*

5.3.1

GÜÇLÜ TOPLUM

GELİŞME EKSENİ 3

Herkes İçin Kaliteli Eğitim

Yüksek İstihdam Kapasitesi | Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

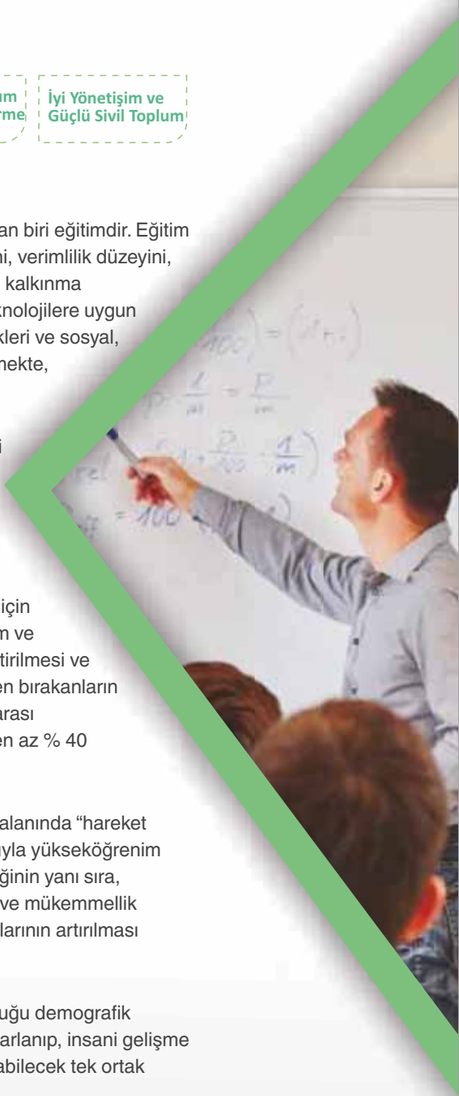

Ülkelerin gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli unsurlardan biri eğitimdir. Eğitim yoluyla beşeri sermayenin niteliklerini, işgücünün becerilerini, verimlilik düzeyini, üretkenlik kapasitesini artırarak ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma sağlanabilmektedir. Eğitim ile bireyler bir yandan çağdaş teknolojilere uygun bilgi ve becerilerle donatılırken diğer yandan bireylerin nitelikleri ve sosyal, kültürel bilinç düzeyleri geliştirilerek yaşam kalitesi iyileştirilmekte, toplumsal refahın sağlanmasına katkıda bulunulmaktadır.

Lizbon Stratejisi'nin devamı niteliğinde olan ve Avrupa Birliği ekonomisinin yeniden canlandırılması için hazırlanan Avrupa 2020 Stratejisi'nde eğitim önemli yer tutmaktadır. Strateji ile Birlik içindeki eğitim kalitesinin iyileştirmesi ve eğitime, bilgiye ve yeniliğe dayalı bir ekonomi oluşturulması planlanmıştır. Bu kapsamda yenilikçilik becerilerine ilişkin eksikleri gidermeye yönelik yeni bir müfredatın geliştirilmesi için eğitim ve iş dünyası arasında işbirliğinin oluşturulması, eğitim ve öğrenim sistemlerinin performansının tüm aşamalarda iyileştirilmesi ve yükseköğrenime katılımın artırılması, 2020 yılında okulu erken bırakanların oranının % 15'ten % 10 seviyesine düşürülmesi, 30-34 yaş arası yükseköğrenim mezunu nüfus oranının % 31 seviyesinden en az % 40 seviyesine yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Strateji kapsamında mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenme alanında "hareket halindeki gençlik" girişimi ile öğrenci ve stajyer değişimi yoluyla yükseköğrenim kurumlarının performansının ve uluslararası alandaki çekiciliğinin yanı sıra, Avrupa'daki her düzeydeki eğitim ve mesleki eğitimin eşitlik ve mükemmellik bağlamında kalitesinin artırılması, gençlerin istihdam olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır.

Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus yapısı ve içinde bulunduğu demografik değişim nedeniyle, eğitim temel amaçları doğrultusunda yararlanıp, insani gelişme ve rekabet gücü alanlarında gelişme sağlamasına katkı yapabilecek tek ortak faktördür ve ülkemiz için stratejik önemdedir.

10. Kalkınma Planı'nda eğitime yönelik politika çerçevesi ve hedefler "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" önceliği kapsamında "Eğitim" başlığı altında ele alınmaktadır. Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesini sağlayan bir eğitim sistemi hedeflenmiş olup, bunun için geliştirilmiş politika alanlarından bazıları şunlardır: imkanları kısıtlı hane ve bölgeler öncelikli olarak okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması, ilk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişiminin sağlanması, kalabalık ve birleştirilmiş sınıf ile ikili eğitim uygulamalarının azaltılması, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin güçlendirilmesi, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının özendirilmesi, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilmesi, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi, yükseköğretim kurumlarının sanayi ile işbirliği içerisinde teknoloji üretimine önem veren, çıktı odaklı bir yapıya dönüştürülmesi politikaları benimsenmiştir.

Bu kapsamda, 2018 yılı için derslik başına öğrenci sayısı 30 ve altı olan il sayısının ilköğretimde 76'ya, ortaöğretimde 66'ya çıkarılması, okulöncesi (4-5 yaş) eğitimde brüt okullaşma oranının % 70'e çıkarılması, yükseköğretimde brüt okullaşma oranının örgün eğitimde % 55'e, toplamda % 94'e çıkarılması, öğretim üyesi başına öğrenci sayısının 36'ya düşürülmesi, yükseköğretimde dünyadaki uluslararası öğrenci havuzundan alınan payın % 1,5'a çıkarılması hedeflenmiştir.

Eğitime katılım, eğitim harcamaları, hayat boyu öğrenme, yetişkin nüfusun okuryazarlık ve eğitim durumu açısından Türkiye'de olumlu yönde gelişmeler yaşanmakla birlikte, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında atılması gereken önemli adımlar bulunmaktadır. İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde 83. sırada yer alan Türkiye, eğitim başlığında 109. sıradadır.

Bilim ve teknolojideki baş döndürücü gelişmeler ve ilerlemelerin etkisiyle sosyal ve kültürel yapımızdaki değişim ve farklılaşmalar karşısında, toplumumuzun eğitim ihtiyacı büyük bir hızla artmakta, değişmekte ve çeşitlenmektedir. 2011'de Türkiye'de ortalama eğitim süresi 6,5 yıl olup dünya ve Avrupa-Orta Asya ortalamasının ve gelişmiş ülkelerin altındadır. OECD 2010 yılı verilerine göre OECD ülkeleri içinde 4 yaşta okulöncesi kayıt oranı en düşük ülke Türkiye'dir. Aynı rapora göre ülkemizde 15 yaşında olup herhangi bir yaşta okulöncesi eğitim alanların oranı % 30'un altındadır.

2011-2012 döneminde ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye'de ve İzmir'de 30'dur. Türkiye ve İzmir ortalama değerlerinin 2008-2009 yılına göre olumlu yönde değiştiği görülmektedir. Ancak OECD ortalamasının 21, AB-21 ortalamasının 19,8 olduğu göz önüne alındığında, derslik başına düşen öğrenci sayısının hala yurtdışı örneklerinden yüksek olduğu görülmektedir.

2010 yılında OECD ülkelerinde 15-19 yaş arası nüfusta eğitim alanların oranı ortalama % 86'dır. Bu oran Almanya, Finlandiya, Çek Cumhuriyeti gibi ülkelerde % 90'ın üzerine çıkmakta, ülkemizde ise % 61'in altında kalmaktadır. İlköğretimde okullaşma oranına kıyasla ortaöğretimde önemli düşüşler meydana gelmektedir. 2012-2013 eğitim döneminde geçilen 12 yıllık zorunlu eğitim sisteminin Türkiye'de bu oranı önemli ölçüde artırması beklenmektedir.

Türkiye eğitimde cinsiyet eşitliği açısından hem dünya ortalamasının hem de İran, Bulgaristan gibi komşu ülkelerin gerisindedir. Türkiye'de 2010 yılında 25 ve üzeri yaş grubu ortaöğretim ve üzeri eğitim alanların oranı kadınlarda % 27,1, erkeklerde % 46,7 iken, Avrupa ve Orta Asya ortalaması kadınlarda% 78,erkeklerde % 83,3 düzeyindedir., Dünya ortalaması ise kadınlarda % 50,8, erkeklerde % 61,7'dir.

Temel eğitimin sonunda öğrencilerin yetişkinliklerinde gereksinim duyacakları temel becerileri ne kadar edinebildiğini ölçmek amacıyla OECD tarafından 2000 yılından bu yana üç yılda bir Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı (PISA) uygulanmaktadır. PISA, aynı zamanda eğitim sisteminin niteliksel çıktıları hakkında değerlendirme yapılabilmesine olanak vermektir. PISA 2009 uygulaması sonuçları 2006 uygulaması ile karşılaştırıldığında, Türkiye'nin aldığı puanların tüm testlerde artış gösterdiği görülmektedir. Ayrıca fen okuryazarlığı testinde en yüksek puan artışı yakalayan OECD ülkesi Türkiye olmuştur.

Öte yandan, Türkiye'nin ortalama puanları tüm testlerde OECD ortalamasından düşük kalmaktadır. PISA 2009 sonuçlarına göre Türkiye 34 OECD ülkesi arasında yalnızca Şili ve Meksika'nın üzerinde, 32. sırada yer almaktadır. Tüm ülkeler arasında (65 ülke) fen bilimleri ve matematik alanlarında 43.sırada, okuma yeterliliğinde 41. sıradadır. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin hem OECD ülkeleri hem de PISA kapsamında incelenen diğer ülkeler arasında sıralamadaki yeri, gözlenen puan artışlarına rağmen yeterince iyileşmemiştir. PISA sonuçları ve okullaşma oranları birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de 15 yaşındaki çocukların yarısının temel becerileri edinememiş olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin, bireylerin potansiyellerine ulaşmalarına, tüm sektörlerin nitelikli eleman gereksiniminin karşılanmasına ve ülkenin rekabet gücünü artırmasına katkıda bulunacak nitelikte olması hedeflenmektedir.

Ortaöğretim içerisindeki mesleki ve teknik eğitimin payının artırılması amacıyla uygulanan ulusal politikalar ve üniversiteye girişte meslek lisesi öğrencilerini dezavantajlı kılan katsayı uygulamasındaki değişiklik sonucu mesleki ve teknik eğitime olan ilgi artmaktadır. Bunun sonucu olarak mesleki ve teknik liselerde gerek öğrenci sayısı, gerekse derslik başına düşen öğrenci sayısı artmaktadır.

Dünyada yaklaşık 20 bin üniversite bulunmaktadır. Türkiye'de ise 2013 yılı itibariyle 107'si devlet üniversitesi, 66'sı vakıf üniversitesi, 7'si vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 174 üniversite vardır. 2008 yılında alınan yeni üniversitelerin kurulması kanunuyla Türkiye'nin her ilinde en az bir devlet üniversitesi bulunmaktadır.

ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP (University Ranking by Academic Performance) Laboratuvarı tarafından hazırlanan rapora göre dünya üniversitelerini sıralayan sekiz sistemden en az birinde ilk 500 üniversite arasına giren Türkiye'deki on üniversite arasında İzmir'den Ege Üniversitesi, ilk 1.000 üniversite arasına giren Türkiye'deki 16 üniversite arasında ise İzmir'den Dokuz Eylül Üniversitesi yer almaktadır.

Türkiye'de nüfus artış hızı düşmekte ve böylece eğitimde kaliteyi ön plana çıkarmak mümkün hale gelmektedir. Bu demografik fırsattan yararlanılabilir ve yüksek kalitede bir eğitim hamlesi gerçekleştirilebilirse Türkiye Avrupa'nın ihtiyaç duyacağı genç ve eğitimli işgücü ihtiyacını karşılayabilir. AB'de 20-44 yaş arası çalışma çağı nüfusu 25 yılda 165,2 milyondan 136,3 milyona gerilerken, Türkiye'de 26,5 milyondan 33,7 milyona çıkacaktır.

Bilgi teknolojilerinin gelişimi, bilginin paylaşım alanını genişletmiş, dolaşım hızını arttırmıştır. Bu gelişme, öğrenme ihtiyacında küresel patlamayı tetiklemiş, bu sayede eğitim ve öğretim “uluslararası ekonomik bir değer” kimliği kazanarak yaklaşık 100 milyar ABD Doları tutarında bir kaynağın dolaştığı verimli bir pazar haline gelmiştir. Bilgi ekonomisi bilişimin katkısıyla küresel ölçekte bilgi endüstrisi kimliği kazanmıştır. Bu ekonomik, sosyal ve kültürel hareketlilik Türk yükseköğretiminin de duyarsız kalamayacağı bir gelişmedir.

5.3.1.1 İzmir’e Bakış

İzmir 8,6 yıl ortalama eğitim süresiyle 81 il arasında üçüncü sırada ve dünya ortalamasının üzerinde yer alsa da gelişmiş ülkelerin oldukça altındadır. Yine İzmir önemli eğitim göstergelerinden okuryazarlık ve okullaşma oranları açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir. Gerek okullaşma oranları, ortalama eğitim süresi, gerekse öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı açısından önceki yıllara göre gelişme sağlanmıştır. Ancak uluslararası verilerle kıyaslandığında kat edilmesi gereken önemli mesafeler olduğu görülmektedir.

Erken çocukluk eğitiminin önemi konusundaki farkındalık düzeyi özellikle dezavantajlı bölgelerde oldukça düşüktür.

İzmir okulöncesi eğitimde gelişme sergilemiştir ve Türkiye ortalaması üzerinde okullaşma oranına sahiptir. Ancak gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında yeterli seviyede olmadığı görülmektedir.

OECD 2010 yılı verilerine göre OECD ülkeleri içerisinde 4 yaşta okulöncesi kayıt oranı en düşük ülke Türkiye'dir. Bu konuda OECD ortalaması % 83 iken Belçika, Fransa, Almanya gibi ülkelerde bu oran % 95'in üzerine çıkmaktadır. Türkiye'nin oranı ise % 20'nin altındadır. Türkiye'de 2005 yılı oranının % 10'dan daha düşük olduğu dikkate alındığında iki kattan fazla artış olduğu görülmektedir. Aynı rapora göre ülkemizde 15 yaşında olup herhangi bir yaşta okul öncesi eğitim alanların oranı % 30'un altındadır.

2011-2012 öğretim yılında 4-5 yaş grubu okul öncesi eğitimde yakalanan net okullaşma oranı İzmir'de % 59,61 olup Türkiye (% 44,04) düzeyinin üzerindedir. 5 yaş okullaşma oranıysa İzmir'de % 85,30 ve Türkiye'de % 65,69 düzeyindedir.

Okulöncesi eğitimde okullaşma oranı açısından ilçeler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Okulöncesi 4-5 yaşta okullaşma oranı en düşük olan ilçeler Torbalı, Bayraklı, Karabağlar, Kemalpaşa, Kiraz, Tire, Bornova, Menemen, Konak ve Çiğli'dir.

İzmir'de ortaöğretimde toplam okullaşma oranı (genel lise ile mesleki ve teknik lise toplamında) açısından da ilçeler arasında önemli düzeyde farklılıklar bulunmaktadır. Okullaşma oranı en düşük olan ilçeler sırasıyla Beydağ, Bayraklı, Menderes, Kiraz, Dikili, Karabağlar, Bayındır, Foça, Kınık ve Buca ilçeleridir.

Harita 19: Okul Türlerine Göre Okullaşma Oranının Artırılacağı İlçeler

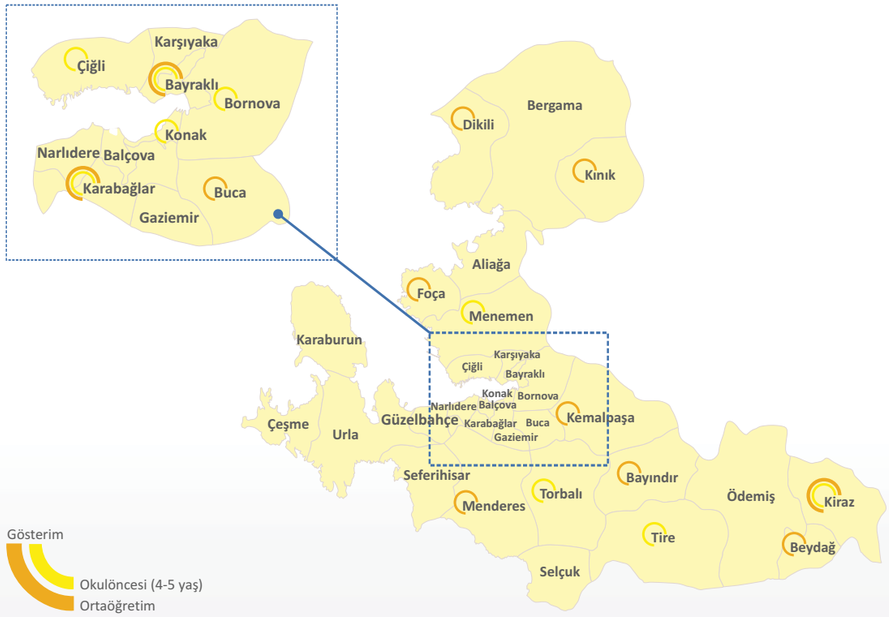

İzmir'de genel liselerde 2011-2012 döneminde öğrenci sayısı 2005-2006 dönemine göre % 9 oranında artarken, aynı dönemde mesleki ve teknik liselerdeki öğrenci sayısı artışı bu düzeyin çok üzerinde (% 60) olmuştur. Bütün diğer alanlarda azalma eğiliminde olan derslik başına öğrenci sayısının mesleki eğitimde artması eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemekte ve önemli bir sorun teşkil etmektedir. Şube başına düşen öğrenci sayılarının özellikle göç alan merkez ilçelerde yüksek olduğu görülmektedir. Bu ilçelerde şube başına düşen öğrenci sayısını azaltmaya yönelik çalışmalar önceliklendirilmelidir.

Örgün eğitim düzeyinde mesleki ve teknik eğitimin işgücü piyasalarının ihtiyacını karşılayacak kalitede mezun vermemesi nitelikli eleman ihtiyacı olan işletmeler için önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı iş gruplarında açık ve doldurulamayan işler yönünde önemli eşleşme sorunları olduğu tespit edilmiştir. Firmalar mesleki beceriye sahip personel bulma konusunda sıkıntı yaşamakta ve doldurulamayan işler mesleki bilgi ve beceri eksikliği nedeniyle boş kalmaktadır.

Harita 20: Okul Türlerine Göre Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısının Azaltılmasında Öncelikli İlçeler

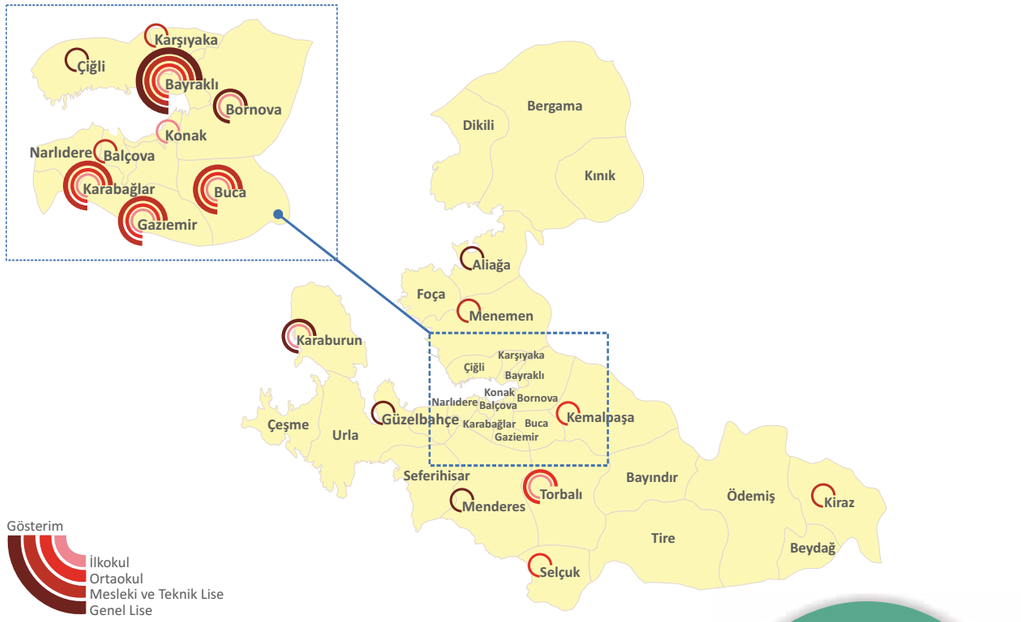

Mesleki eğitimde sektörel ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte öğrenci yetiştirmek bölgesel önem taşıyan bir konudur.

Mesleki ve teknik eğitimdeki okul terk oranlarının genel liselerin yaklaşık iki katı olması bu okullardaki başarı durumunun daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki düzeyde de okul terk nedenleri arasında temel olarak başarısızlık ve devamsızlık yer almaktadır.

İzmir'de 2011-2012 döneminde özel eğitim kapsamında anaokulu, anasınıfı, ilköğretim düzeyinde 22 resmi okulda 1.102 öğrenci, 23 özel okulda 430 öğrenci olmak üzere toplamda 1.432 zihinsel ve bedensel engelli öğrenciye hizmet verilmiştir. İlköğretim bünyesindeki özel alt sınıflarda toplam 1.139 öğrenciye, 119 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde ise 15.484 öğrenciye hizmet verilmiştir. Ayrıca İzmir'de üstün veya özel yeteneklilere hizmet veren iki Bilim ve Sanat Merkezi bulunmakta ve bu merkezlerde toplam 721 öğrenciye eğitim verilmektedir. İzmir'de özel eğitim ihtiyacı olan zihinsel ve bedensel engelli ile üstün yetenekli birey sayısı net olarak bilinmediği için ilgili kurumların mevcut kapasiteyle bu kesimi ne düzeyde karşılayabildiği somut olarak bilinmemektedir.

İzmir, 2013 yılı itibarıyla dördü devlet, beşi vakıf üniversitesi olmak üzere toplam dokuz üniversitesiyle bir üniversiteler şehri haline gelmiştir. Bu arada, İstanbul merkezli Bahçeşehir Üniversitesi'nin İzmir'de bir yüksek lisans programı, Ankara merkezli Türk Hava Kurumu Üniversitesi'nin bir fakülte ve meslek yüksekokulu açmış olması dikkat çekicidir. İzmir üniversitelerinde 66 fakülte ve18'i meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 35 yüksekokul bulunmaktadır. Türkiye'deki öğretim elemanlarının % 7'si, üniversitelerin % 5'i ve öğrencilerin de % 3'ü İzmir'de bulunmaktadır.

Fakülte türleri bakımından İzmir üniversiteleri genelde benzerlik göstermektedir. İzmir'deki üniversitelerde mühendislik, iktisadi ve idari bilimler, eğitim ve fen bilimleri gibi bilim dallarındaki bölümler yaygın olsa da, Türkiye'deki iki deri mühendisliği bölümünden birinin İzmir'de olması, biyomühendislik bölümünün ilk kez İzmir'de kurulmuş olması gibi öncü yaklaşımlar karşımıza çıkmaktadır.

URAP tarafından toplam ve öğretim üyesi başına makale sayısı, toplam ve öğretim üyesi başına atıf sayısı, toplam ve öğretim üyesi başına doktora öğrenci sayısı ve oranı gibi kriterlere göre yapılan sıralamada 2012 yılında devlet üniversiteleri arasında Ege Üniversitesi 4., İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü 9., Dokuz Eylül Üniversitesi 19. sırada yer almaktadır. Vakıf üniversiteleri arasında ise İzmir Ekonomi Üniversitesi 11., Yaşar Üniversitesi 21., İzmir Üniversitesi 26. sırada yer almaktadır.

İlin eğitime önem veren yapısı iyi yönlendirilir ve üniversite-sanayi işbirliğiyle Türkiye, Avrupa ve dünya işgücü piyasası trendleri iyi takip edilirse İzmir bu anlamda pek çok fırsatı kullanabilir durumda olacaktır. AB üyesi ülkelerdeki öğrencilerin yurt dışında eğitim görme yönündeki eğilimi de Türkiye ve İzmir için bir fırsat olarak kullanılabilir. İzmir konum olarak Ortadoğu, Türk Cumhuriyetleri ve Balkanlardan gelecek öğrenciler için bir yükseköğrenim merkezi haline gelebilir.

İzmir uluslararası yatırımcıya açık bir bilim ekonomisi merkezi niteliğindedir ve "üniversiteler kenti" olma potansiyeli taşımaktadır. Uluslararası öğrenci ve bilim insanlarına açılmanın İzmir'e "çok kültürlü genç nüfus enerjisi aşılamak" yanında bilim ekonomisinin sağlayacağı akademik rekabete dayalı bir dinamizm ve uluslararası finans kaynağı gibi dikkate değer olumlu ekonomik hareketlenmeler getireceği açıktır. Uluslararası bilim endüstrisinin bu kente kaynak aktararak yatırım yapması yanında kentin, bu konuda uluslararası marka olmuş Cambridge, Oxford, Sorbonne vb. üniversite kentlerini aratmayacak düzeyde bir bilim rekabetine ev sahipliği yapma olanağını yakalayacağı bilinmelidir.

Harita 21: Eğitim Kurumları

- Üniversiteler
- Yüksekokul
- Ortaöğretim Okulu
- Yüksekokul / Akademi
- İlköğretim Okulu

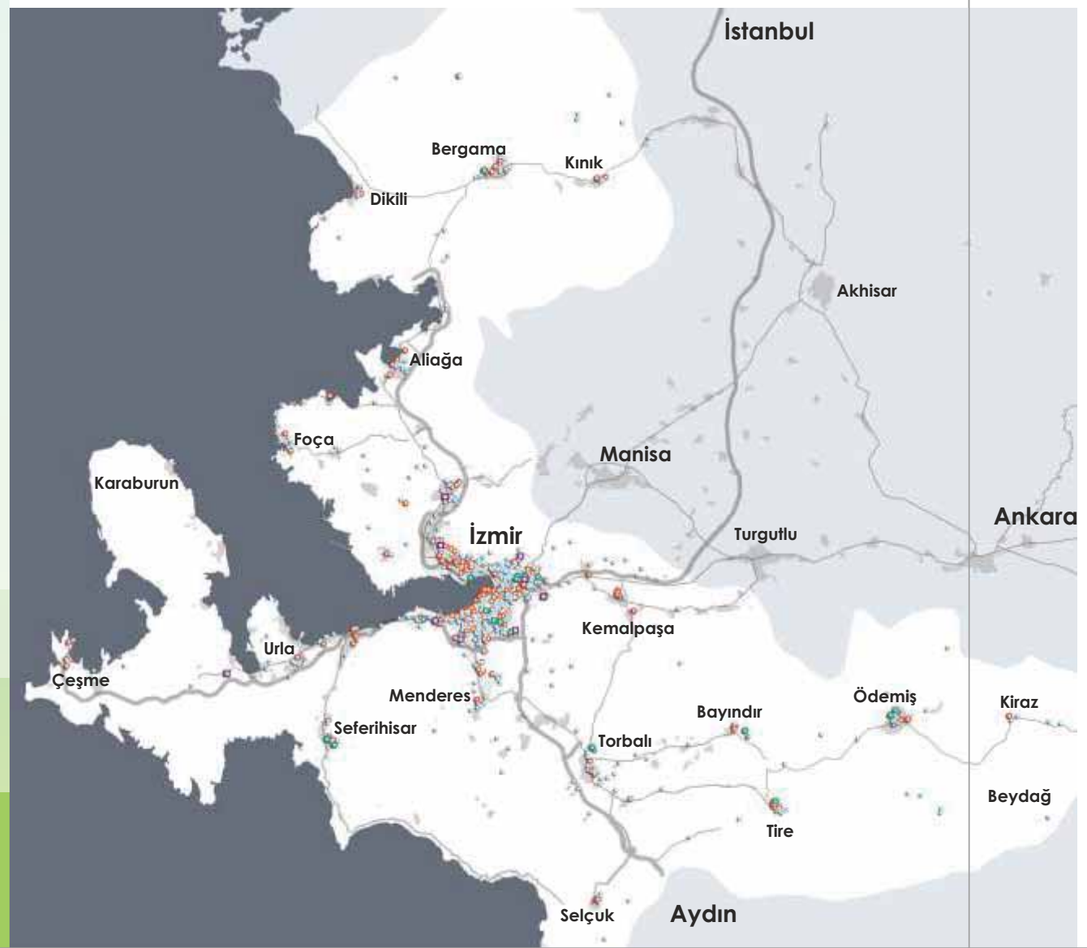

HEDEF 1 — Okulöncesi eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.

Okulöncesi eğitim hizmetlerine erişimin sağlanması için okullaşma oranı düşük olan ilçeler öncelikli olarak yeni okul ve derslikler açılacaktır. Özellikle dezavantajlı bölgelerde ve kırsal kesimde toplum temelli okulöncesi eğitim uygulamaları geliştirilecek ve desteklenecektir. Okulöncesi eğitimde öğretmen ve diğer personelin niteliğinin ve hizmet kapasitesinin artırılması için başta yenilikçi eğitim uygulamaları ve etkili öğrenme stratejileri olmak üzere eğitimler düzenlenecektir. Okulöncesi eğitimin yaygınlaşması konusunda fiziksel konum, insan kaynağı, eğitimin içerik ve yöntemi konusunda yerelden ve sivil toplumdan kaynaklanan görüş ve istekler dikkate alınıp değerlendirilecektir. Erken çocukluk eğitimine ilişkin farkındalığın artırılması için kampanyalar düzenlenecektir.

Torbalı, Bayraklı, Karabağlar, Kemalpaşa, Kiraz, Tire, Bornova, Menemen, Konak, Çiğli ve Selçuk ilçeleri öncelikli olmak üzere okulöncesi eğitimde okullaşma oranı artırılacaktır.

HEDEF 2 — Özel eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.

Özel eğitim okul ve kurumları bütün eğitim düzeylerinde yaygınlaştırılacaktır. Özel eğitim hizmetlerinin niteliğini iyileştirmek için İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile üniversite işbirlikleri geliştirilecektir. Engellilerin eğitim kurumlarına fiziksel erişimine yönelik tedbirler alınacaktır. Özel eğitim kapsamında eğitime kazandırılabilecek engellilerin sayısı, engellilik türü ve mekansal dağılımının tespit edilmesi ve güncellenebilir olarak kayıt altına alınması için bölgesel analizler gerçekleştirilecektir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin akran grubuyla birlikte eğitilmesine olanak veren kaynaştırma eğitim uygulamaları artırılacaktır. Engellilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri iyileştirilecektir. Engellilerin eğitime erişimi amacıyla ailelerine ve toplumun geneline yönelik farkındalık çalışmaları yapılacaktır.

HEDEF 3 — Mesleki eğitimin kalitesi artırılacaktır.

Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrencilerin işletmelerde uygulama deneyimi kazanmaları kolaylaştırılacaktır. Beceri eğitimi ve staj süreçlerinin etkililiğinin ve verimliliğinin artırılması, mezunların işe yerleştirilmeleri için okul-işletme işbirlikleri sağlanacaktır. Mesleki eğitim hizmeti sunan kurumlardaki atölyeler altyapı-donanım açısından güncel teknolojiye uygun hale getirilecektir. Mesleki eğitimde öğretmenlerin sektörel deneyiminin geliştirilmesi için işbirlikleri oluşturulacaktır.

Mesleki eğitimde derslik başına öğrenci sayısındaki artışın eğitim süreçlerini olumsuz yönde etkilememesi için fiziki kapasite artırılacaktır. Okul terk nedenleri daha ayrıntılı incelenecek, okulu terk eden öğrencilerin takibinin yapılacağı bir izleme sistemi kurulacak ve okul terklerinin önüne geçilmesi konusunda çalışmalar yapılacaktır.

İşgücü piyasasının nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamaya yönelik girişimler özendirilecektir. Bu kapsamda belli sektör ya da alanlara odaklanmış meslek lisesi ve teknik lise açılması desteklenecektir. Mesleki ve teknik ortaöğretim alan ve dalları öğrenci ve velilere ilkokul düzeyinde tanıtılacak, öğrenci ve ailelere yönelik rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılacaktır.

HEDEF 4 — Hayat boyu öğrenme hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.

Tüm genç ve yetişkinlerin uygun öğrenme ve yaşam becerileri programlarına eşitlik içinde erişimleri sağlanarak, öğrenme gereksinimleri karşılanacaktır. Başta okuryazarlık, sayısal beceri ve gerekli yaşam becerileri olmak üzere yaygın eğitim çalışmalarında gerek düzenlenen kurs sayısı, gerek çeşitliliği ve

katılım düzeyi artırılacaktır. Yaygın eğitim kapsamındaki istihdama yönelik mesleki ve teknik kursların oranı artırılacaktır. Yetişkinlerin mesleki ve teknik beceri kazanımı desteklenecektir. Kadınların ve engellilerin yaygın eğitime erişim ve istihdam edilebilirliği artırılacaktır. Etkileşimli tematik öğrenme ortamları gibi hayat boyu öğrenmeyi destekleyecek araçlar geliştirilecektir. Hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması amacıyla Kamu İnternet Erişim Merkezleri'nde (KİEM) eğitimler düzenlenecektir.

HEDEF 5 **Meslek liseleri ile üniversitelerdeki bölümler ve eğitim programları İzmir'deki ihtiyaca yönelik olarak tasarlanacaktır.**

İzmir'de işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu alanlar tespit edilerek mesleki ve teknik liseler ile üniversitelerde ilgili alanlarda yeni programlar açılacaktır. Mesleki ve teknik liseler, meslek yüksekokulları ve üniversitelerdeki meslek derslerinin içeriği işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre düzenlenecektir. Bu kapsamda üniversite-sektör ve istihdam kurumları arasında işbirliği geliştirilecektir.

HEDEF 6 **Yenilikçi model ve yöntemler kullanımıyla, eğitim kalitesinin uluslararası standartlara erişmesi sağlanacaktır.**

Öğrencilerin yetenek ve becerilerini daha etkin geliştirmeye yönelik yenilikçi eğitim yöntemleri kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Eğitimde bilgi-iletişim teknolojilerinden faydalanma düzeyi artırılacaktır. E-eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. Kullanıcıların bilgisayar tabanlı görsel ve işitsel eğitimi çevrimiçi olarak alabildiği uzaktan eğitim modelleri geliştirilecektir. Öğretmen ve öğrenciler başta olmak üzere tüm eğitim paydaşlarının birbirinden öğrenmesini destekleyecek şekilde tasarlanmış, farklı sınıflar için elektronik içerik sunan eğitim bilgi ağı oluşturulacaktır. Eğitim alanında paydaşların yaratıcı-yenilikçi modelleri birbirlerinden öğrenmelerine yönelik eğitim, toplantı, konferans, panel gibi etkinlikler düzenlenecektir.

HEDEF 7 **İzmir'in uluslararası üniversiteler kenti olma yönündeki potansiyeli geliştirilecektir.**

Uluslararası öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği desteklenecektir. İzmir üniversitelerinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı sağlanacaktır. Alanında başarılı uluslararası akademisyenlerin İzmir üniversitelerine çekilmesi sağlanacaktır. Üniversitelerin kentin kültürel, sosyal ve ekonomik yaşamı ile ilişkisi güçlendirilecektir. İzmir Üniversiteler Platformunun kentin uluslararası üniversiteler kentine dönüşmesindeki koordinasyon rolü etkinleştirilecektir. İzmir Üniversiteleri tekno-kentlerinin Ar-Ge, üretim ve uygulama çalışmaları entegre edilecektir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Okulöncesi eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.	■	■	■
2	Özel eğitim hizmetleri yaygınlaştırılacak ve niteliği iyileştirilecektir.	■	■	■
3	Mesleki eğitimin kalitesi artırılacaktır.	■	■	■
4	Hayat boyu öğrenme hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.	■	■	■
5	Meslek liseleri ile üniversitelerdeki bölümler ve eğitim programları İzmir'deki ihtiyaca yönelik olarak tasarlanacaktır.	■	■	
6	Yenilikçi model ve yöntemler kullanımıyla, eğitim kalitesinin uluslararası standartlara erişmesi sağlanacaktır.	■	■	■
7	İzmir'in uluslararası üniversiteler kenti olma yönündeki potansiyeli geliştirilecektir.	■	■	■

5.3.2

GÜÇLÜ TOPLUM

GELİŞME EKSENİ 3

Herkes İçin Kaliteli Eğitim | **Yüksek İstihdam Kapasitesi** | Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

Ekonomik ve sosyal yaşamın en önemli belirleyicilerinden biri olması dolayısıyla istihdam, farklı disiplinlerin çalışma alanlarında karşımıza çıkmaktadır. Üretim faktörlerinden biri olarak verimliliği artırmanın anahtarları arasında yer alan istihdam, bunun yanı sıra nitelikli işgücünün katma değer üretimine katkısı ve ücretli işgücünün önemli bir ekonomik aktör olarak piyasada var olması dolayısıyla ekonomi biliminin ilgi alanında yer almaktadır.

Diğer taraftan, son yıllarda AB ülkeleri başta olmak üzere istihdamla içerme yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımda gelir kaybının/eksikliğinin bireyin yaşamındaki etkisini azaltmaya odaklı pasif koruma politikalarının yerini, bireyi doğrudan istihdama kazandırmaya odaklı aktif içerme politikaları almaya başlamıştır. Böylelikle, istihdamın toplumbilimi alanındaki rolü de güçlenmiştir. Bu yaklaşımla istihdam, sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya olan yahut dışlanan grupların topluma sağlıklı kanallarla entegrasyonunu sağlamaya yönelik temel politika alanı olarak öne çıkmaktadır.

Uluslararası platformda istihdam konularıyla ilgili olarak çalışan çok sayıda kuruluş bulunmasına karşın AB ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), konuyu bütünlüklü biçimde ele alarak uluslararası düzeyde politika geliştiren ve bu politikaların hayata geçmesini takip ve koordine eden iki önemli kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. ILO, küreselleşmenin adil bir biçimde gerçekleştirilebilmesi ve yoksulluğun azaltılabilmesi için üretken istihdamın ve insana yakışır işlerin anahtar rol oynadığını benimsemektedir. Bu yaklaşımla geliştirilen insana yakışır iş gündemi; yeni işler, işyerinde güvenlik, sosyal koruma ve sosyal diyalog (ve yatay kesen bir konu olarak toplumsal cinsiyet eşitliği) olmak üzere dört stratejik ayak üzerine inşa edilmiştir. AB'nin 1990'lı yıllara kadar sınırlı olan istihdama yönelik ilgisi, Avrupa İstihdam Stratejisi'nin temellerinin oluşturulduğu 1994 tarihli Essen Zirvesi ve Amsterdam Antlaşması'yla önemini artırarak sürdürmüştür. Avrupa Birliği'nin 10 yıllık büyüme stratejisini ortaya koyan Avrupa 2020 Stratejisi'nde güçlü, sürdürülebilir ve yeni işler yaratılmasına, yoksulluğun azaltılmasına ilişkin güçlü bir vurguyla kapsayıcı bir büyüme öngörülmüştür. Söz konusu stratejide belirtilen beş iddialı hedeften biri 20-64 yaş grubu için istihdam oranının % 75 seviyesine yükseltilmesidir.

Dünyada işsizlik oranının artmasına paralel olarak aktif içerme yaklaşımının da kabul görmesiyle son yıllarda işsizliğin toplumsal maliyeti daha da güçlü bir içerik kazanmıştır. Gelişmiş ülkelerde yüksek işsizlik oranlarını beraberinde getiren küresel ekonomik kriz, işsizlikle mücadele ve alternatif yollarla istihdamı geliştirme politikalarına yönelik ilgiyi artırmıştır. ILO verilerine göre 2012 yılı itibariyle dünya genelinde 197,3 milyon işsiz bulunmaktadır. Bu sayı 2007 yılı verisinin yaklaşık 20 milyon üzerindedir. 2009 yılında sıçrama kaydeden işsizlik oranı 2010 yılına gelindiğinde ABD'de son 20 yılın en yüksek düzeyi olan % 9,6'ya ulaşırken AB genelinde % 9,7 olarak gerçekleşmiştir.

Küresel ekonomik krizle birlikte artan işsizlikte, işgücü piyasasında genel olarak dezavantajlı konumda bulunan kadın ve gençlerin payının daha da arttığı görülmektedir. AB'de genç işsizlik oranı, ekonomik krizin başlangıcından itibaren sürekli olarak artış göstermiş ve 2012 yılı itibariyle % 22,8 düzeyine ulaşmıştır. AB ve üye ülkeler başta olmak üzere bazı ülkeler, genç istihdamını artırmaya yönelik özel programlar uygulamaya koymuştur.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kriz öncesi süreçte işgücü piyasalarında esnekliğin artırılması ve aktif işgücü piyasası politikaları ile işgücünün mesleki niteliğinin geliştirilmesi üzerine yoğunlaşan istihdam politikaları, krizle birlikte istihdamı korumaya yönelik tedbirlerle desteklenmiştir. Krizden etkilenen ülkelerin çoğunda hükümetler, yürürlüğe koydukları ekonomik canlanma paketleri ile piyasaya müdahale etmiş, ayrıca, üretim ve hizmet sunma kapasitesindeki daralmanın işsizliğe yansımasını baskılamaya yönelik kısa çalışma uygulamaları, vergi ve ücret dışı maliyetlerde geçici veya sürekli indirimler, kamu yararına çalışma programları gibi işgücü piyasasına yönelik ilave tedbirleri hayata geçirmiştir. Krizin etkilerinin hissedilmeye başlandığı 2008 yılıyla birlikte, çoğu ülkeden daha erken aşamada, benzer tedbirler Türkiye'de de uygulanmaya başlamıştır.

Küresel ekonomik krizin Türkiye işgücü piyasasına etkilerini baskılamaya ve istihdamı korumaya yönelik tedbirler, istihdam paketi olarak isimlendirilen çok boyutlu düzenlemelerle hayata geçirilmiştir. İlki 2008 yılında yürürlüğe giren istihdam paketleri temel olarak çalışanların istihdam dışında kalmasını engellemeye yönelik destekler sunma ve yeni istihdamı teşvik etme, bu desteklerin yeterli olmadığı noktada aktif işgücü piyasası programlarını (AİPP) devreye sokarak bir taraftan işsizlerin işgücü piyasasından uzaklaşmalarını engellerken, diğer taraftan geçici gelir desteği sağlayarak işsizliğin toplumsal maliyetini azaltma perspektifiyle geliştirilmiştir.

Kısa çalışma mekanizmasına işlerlik kazandırılması ile sosyal güvenlik primi işveren hissesinin 5 puan azaltılması, istihdamı korumaya yönelik olarak öne çıkan tedbirlerdir. İstihdam paketleri ile İşsizlik Sigortası Fonu'ndan AİPP için kullanılmak üzere Türkiye İş Kurumu'na (İŞKUR) kaynak aktarımı düzenlenmiş, düzenleme ile bu programların kapsamı genişlemiş ve yararlanan sayısı önemli oranda artış göstermiştir. Geniş anlamda AİPP kapsamında değerlendirilen ilave istihdamda ücret dışı işgücü maliyetlerinin azaltılması (istihdam teşviki) ise son yılların en temel işsizlikle mücadele aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstihdam teşvikleri, öncelikli olarak işsizlik problemi yüksek boyutlarda olan kadınlar ve gençlere yönelik olarak düzenlenmiş, sonrasında teşvikin kapsamı işsizlik sigortasından yararlananları, mesleki eğitim almış olanları ve mesleki yeterlilik belgesine sahip olanları da kapsayacak biçimde genişletilmiştir. Teşviklerin, ilave istihdamın yanı sıra kayıt dışı çalışanların (avantajlı prim ödeme koşulları dolayısıyla) kayıt altına alınmalarında da etkili olacağı öngörülmüştür. İstihdam teşviklerinin etkileri henüz değerlendirilememiş olmasına karşın bu husus 10. Kalkınma Planı'nda öngörülen öncelikli dönüşüm programları arasında yer alan "işgücü piyasasının etkinleştirilmesi programı" kapsamında öngörülen çalışmalar arasında sıralanmıştır.

2014-2018 dönemine ilişkin ulusal politika çerçevesini belirleyen Kalkınma Planı'nın amacı, "Türkiye'nin uluslararası değer zinciri hiyerarşisinde üst basamaklara çıkmış, yüksek gelir grubu ülkeler arasına girmiş ve mutlak yoksulluk sorununu çözmüş bir ülke haline gelmesi" olarak belirlenmiştir. Planda, bu amaca yönelik olarak belirlenen hedefler ise "GSYH'nin 1,3 trilyon dolara, kişi başına gelirin 16 bin dolara yükseltilmesi; ihracatın 277 milyar dolara çıkarılması ve *işsizlik oranının yüzde 7,2'ye düşürülmesi*" olarak ifade edilmiştir. İşsizlik oranının 2018'de % 7,2 düzeyine çekilmesinin yanı sıra uzun vadeli kalkınma hedefi olarak 2023 yılında bu oranın (literatürde doğal işsizlik düzeyi olarak kabul edilen) % 5 düzeyine düşürülmesinin hedeflendiği de belirtilmektedir.

İstihdam ve işgücü piyasalarının geliştirilmesine yönelik politika çerçevesi ve hedefler, Kalkınma Planı'nın "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" önceliği altında yer alan "İstihdam ve Çalışma Hayatı" başlığı altında ele alınmaktadır. Belirtilen politika alanına ilişkin temel amaç, "Toplumun tüm kesimlerine insana yaraşır iş fırsatlarının sunulduğu, işgücünün niteliğinin yükseltilip etkin kullanıldığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği ve güvenceli esneklik yaklaşımının benimsendiği bir işgücü piyasasının oluşturulması olarak" ifade edilmiştir. Bu amaca ilişkin 2018 hedefleri ise; işsizlik oranının % 7,2, gençlerde işsizlik oranının % 13, kayıt dışı istihdam oranının % 30, uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki payının % 18 düzeyine geriletilmesi ile işgücüne katılım oranının % 53,8, istihdam oranının % 49, kadın işgücüne katılım oranının % 34,9, ücretli istihdam oranının % 70, lise ve üstü eğitimlilerin işgücü içindeki payının % 42 düzeyine ulaştırılması olarak sıralanmıştır.

Yukarıda sıralanan Plan hedefleri Türkiye işgücü piyasasının temel sorun ve politika alanlarına temas etmektedir. Küresel krizle birlikte tırmanan işsizlik, 2012 yılında % 9,2 düzeyinde gerçekleşirken işsizlik oranını belirleyen işgücüne katılım oranı % 50 ve istihdam oranı % 45,4 düzeylerinde kaydedilmiştir. Ulusal işgücü piyasası verileri arasında dikkati çeken diğer veriler ise son yıllarda artmasına karşın hala oldukça düşük olan kadınların işgücüne katılım oranı (% 29,5), yüksek genç işsizlik oranı (% 17,5) ve azalma eğilimine karşın oldukça yüksek olan kayıt dışı istihdam oranıdır (% 39).

10. Kalkınma Planı'nda, önceki planlarda bulunmayan bir bölüm olan kurumlar arası etkin koordinasyon ve sorumluluk gerektiren kritik reform alanları için "Öncelikli Dönüşüm Programları" oluşturulmuştur. "İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi Programı" ile "Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı" belirtilen çerçevede sıralanan 25 program arasında, istihdam ile doğrudan ilgili programlar olarak yer almaktadır.

Ulusal düzeyde istihdamın geliştirilmesine yönelik bütünlüklü bir strateji çalışması Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinasyonunda gerçekleştirilmiş, ancak Strateji'nin onaylanma süreci henüz tamamlanmamıştır. Bununla birlikte istihdam, sosyal ve ekonomik önemi dolayısıyla farklı boyutlarıyla ulusal, bölgesel ve sektörel strateji çalışmalarına konu olmuştur.

5.3.2.1 İzmir'e Bakış

2012 yılı itibariyle İzmir'de çalışma çağındaki nüfus 3.142.000, işgücü ise 1.671.000 düzeyindedir. Cinsiyet dağılımına göre İzmir işgücü piyasasında 1.122.000 erkek ve erkeklerin yarısından daha az sayıda, 549.000 kadın yer almaktadır.

Son yıllarda kaydedilen artış eğilimine karşın kadınların işgücüne katılım oranı hala yetersizdir.

Türkiye'de etkileri 2008 yılında hissedilmeye başlayan küresel krizden İstanbul ve İzmir işgücü piyasaları yoğun olarak etkilenmiştir.2008-2011 döneminde işgücüne katılım oranı Türkiye genelinde 3, İstanbul'da 2,3, Ankara'da 2,5 puan artarken İzmir'de ise 8,2 puan artış göstermiştir. 2011 yılına gelindiğinde % 53,4 düzeyine ulaşan bu oran, krizi izleyen süreçte ilk kez sınırlı düzeyde (0,2 puan) geri çekilerek 2012 yılında % 53,2 olarak gerçekleşmiştir.

Ülke genelinde olduğu gibi İzmir'de de işgücüne katılım oranının düşük olmasının belirleyicisi kadınların işgücüne yetersiz katılımıdır. İzmir'de % 34,3 olan kadın işgücüne katılım oranı, % 29,5 düzeyindeki Türkiye ortalamasından daha yüksek olmasına karşın, % 65,6 düzeyindeki AB ortalamasının çok gerisindedir. Bununla birlikte, son yıllarda kadınların işgücüne katılım oranı eğitim düzeyindeki artışın ve ekonomik krizin etkisiyle İzmir'de ülke ortalamasından daha güçlü bir artış eğilimindedir. Kadınların toplumsal konumunun güçlenmesi noktasında bu eğilimin korunması önem arz etmektedir.

2008-2012 döneminde kadın işgücü artışının erkeklerden daha düşük kaldığı tek kategori yükseköğretim mezunlarıdır. 2012 yılı itibariyle bu grupta işgücüne katılım oranı gerek ülke genelinde (% 70,9) gerekse İzmir'de (% 69,1) göreli olarak oldukça yüksek olmasına karşın erkekler düzeyinin (% 82,8) 13,7 puan gerisindedir. Bu durum önemli düzeyde nitelikli işgücünün istihdama katılamadığını göstermektedir. Daha genel bir bakış açısıyla, İzmir'de kadınların 549 bini işgücüne

katılırken, bunun yaklaşık iki katı olan 1 milyon 53 bin kadın katılmamaktadır. İşgücüne dahil olmayan 593 bin kadının (% 56,3), ev işleriyle meşgul olmaları nedeniyle işgücüne katılmadığı görülmektedir. Bu veri, kadınları işgücü piyasasından uzak tutan sosyoekonomik ve kültürel belirleyenlerin titizlikle değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

2012 yılında İzmir'de istihdam 432 bini kadın ve 992 bini erkek olmak üzere toplam 1.424 bin düzeyinde gerçekleşmiştir (TÜİK, 2012). 2004-2007 döneminde yıllar itibariyle gerek kadınlarda gerekse erkeklerde artış kaydedilen istihdam oranları, küresel ekonomik krizin etkisiyle 2008-2009 döneminde geri çekilmiş, krizin ardından toparlanmanın başladığı 2010-2011 dönemindeyse, Türkiye ortalamasının üzerinde artış göstermiştir. 2011 yılında, İzmir istihdam oranı (% 45,5) 2004 sonrası dönemde ilk kez Türkiye ortalamasının (% 45) üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak, 2012 yılı itibariyle istihdam verilerine yansıyan avantajlı durum korunamamış ve istihdam oranı % 45,3 düzeyine gerilemiştir. İstanbul istihdam oranına eşit bu oran, Ankara'nın 1,4 puan üstünde, Türkiye genelinin 0,1 puan gerisindedir.

İstihdam oranında kaydedilen gerileyişte kriz sürecinde artan tarım istihdamında kaydedilen 34 bin kişilik azalmanın etkili olduğu belirtilebilir. 2010-2011 yıllarında yakalanan güçlü istihdam artışı ve bölgenin nitelikli işgücü potansiyeli, bölge ekonomisinde başarılı planlama ve kararlı uygulama süreçleriyle birlikte yüksek katma değerli ürün ve hizmet sunumuna geçilmesi durumda önemli kazanımlar elde edilebileceğine işaret etmektedir.

İstihdamdaki artış ve azalışla birlikte değerlendirilmesi gereken bir konu, istihdamın niteliği veya kalitesidir. İstihdamın kalitesine ilişkin genel kabul gören göstergelerin başında, kayıt dışı istihdam oranı gelmektedir. Uzun vadede kayıt dışı istihdam, ülke genelinde olduğu gibi İzmir'de de azalma eğilimi göstermektedir. Ekonomik krizi izleyen yıllarda ülke genelinde bu eğilimin (azalan hızla) korunmasına karşın İzmir'de tersine döndüğü ve 2009'dan itibaren yıllar itibariyle artmaya başladığı görülmektedir. İzmir'de 2008 yılında % 27,8 olan kayıt dışı istihdam oranı, 2011 yılında % 32,9 düzeyine ulaşmıştır. Bu dönemde kaydedilen istihdam artışının % 58,2'si kayıt dışı olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı itibariyle kayıt dışı istihdam oranı yeniden uzun vadeli gerileme eğilimine yönelerek Türkiye düzeyinin yaklaşık 9 puan gerisine % 30,1 düzeyine kadar çekilmiştir. Bu durum, krizin etkilerinin azalmasına bağlı olarak İzmir işgücü piyasasında normalleşme sürecinin başladığına ilişkin bir gösterge niteliğindedir. Kayıt dışı istihdam oranı ülke genelinin önemli oranda gerisinde olmasına karşın tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalaması olan % 24,5'e eşittir.

Kayıt dışı istihdamla mücadele konusunda İzmir Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü'nün, 20 ilçede bulunan 21 Sosyal Güvenlik Merkezi, ilçelerde çalışanlarla Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) arasında bir temas yüzeyi yaratması anlamında önem arz etmektedir. İl geneline yayılmış olan sosyal güvenlik merkezleri, SGK'nın kurumsal işbirlikleri geliştirerek kayıt dışı istihdamla mücadele kanallarını güçlendirmesi durumunda önemli lojistik destek sağlayabilecektir.

İstihdamın kalitesine, insana yakışır niteliğine ilişkin önemli bir başka gösterge bölgedeki iş kazası ve meslek hastalığı düzeyidir. İzmir, iş kazası ve meslek hastalığı düzeyi açısından olumlu göstergelere sahip değildir. 2012 yılı SGK verilerine göre, ülke genelinde meydana gelen 74.871 iş kazasının 7.596'sı İzmir'de gerçekleşmiştir. Belirtilen dönemde İzmir, İstanbul ve Bursa'nın ardından en fazla iş kazası tespit edilen il olurken 106 sürekli iş göremezlik vakasıyla altıncı sırada ve 42 ölümlü iş kazası ile 3. sırada yer almaktadır. Bölge özelinde gerçekleştirilecek çalışmalar ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda düzenlenen tedbirlerin uygulamaya geçirilmesiyle, belirtilen iş kazası düzeylerinin ve meslek hastalıklarının azaltılması İzmir'de çalışma koşullarının iyileştirilmesi noktasında önem arz etmektedir.

Küresel ekonomik krizle birlikte Türkiye ortalamasının üstüne çıkan işsizlik, İzmir işgücü piyasasının en temel sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. 2012 yılı itibariyle, İzmir'de 117 bin kadın ve 130 bin erkek olmak üzere toplam 247 bin kişi işsizdir. Kriz öncesi süreçte yıllar itibariyle hem oransal hem de sayısal olarak azalan işsizlik, 2008 yılıyla birlikte artmaya başlamıştır. 2008-2012 döneminde işsiz sayısının % 70'in üzerinde (105 bin) arttığı görülmektedir. İzmir'de işsizlik oranı 2009 yılında bir sıçrama yaşamış ve % 16,2 düzeyine ulaşmış, krizin etkilerindeki hafiflemeyle birlikte izleyen yıllarda gerilemeye başlamıştır. İşsizlikteki sıçramayı izleyen dönemde istihdamda da önemli düzeyde artış kaydedilmesine karşın bu artışın işgücüne katılımdaki (çalışmak isteyen ve iş arayan sayısındaki) artışı yeterince güçlü şekilde karşılayamaması, işsizlik düzeyinin beklendiği oranda gerilememesine neden olmuştur. 2012 yılı itibariye % 14,8 düzeyindeki işsizlik oranı, İstanbul (% 11,3), Ankara (% 9,5) ve Türkiye (% 9,2) düzeylerinin oldukça üzerindedir. Bu oranla İzmir, Düzey 2 bölgeleri içinde ikinci en yüksek işsizliğe sahip bölge iken AB ölçeğinde bakıldığında, 397 bölge içinde 97. sırada yer almaktadır.

Krizi izleyen dönemde istihdamda önemli düzeyde artış kaydedilmesine karşın bu artış işgücüne katılımdaki artışı yeterince güçlü şekilde karşılayamamıştır.

İlçeler özelinde işgücü verileri 2000 yılından buyana üretilmemektedir. Bununla birlikte Plan hazırlıkları kapsamında gerçekleştirilen ilçe ziyaretleri ilçelerin işgücü görünümüne, öne çıkan ihtiyaç ve beklentilerine bir oranda ışık tutmuştur. İlçe ziyaretleri, işsizliğin merkez ilçelerden ziyade kent merkezine uzak olan ilçelerde daha ciddi bir sorun olarak değerlendirildiğine işaret etmektedir. Bu durum, tarımın ağırlıklı olduğu ilçeler özelinde de değerlendirilebilir.

Ülke geneline paralel olarak İzmir'de de kadınlarda ve gençlerde işsizlik oranları daha yüksek seyretmektedir. 2012 yılı verilerine göre kadınlarda % 21,2 olan işsizlik oranı gençlerde % 25,8 düzeyindedir. İzmir'de işsizlik riski en yüksek olan grup ise işsizlik oranı % 34 düzeyine ulaşmış olan genç kadınlardır.

İzmir'de işsizlik düzeyi oldukça yüksek olmasına ve işsizlerin dörtte birinden fazlasının uzun süreli işsiz kategorisinde yer almasına karşın işgücü talebinin karşılanmasında da güçlüklerle karşılaşılmaktadır. İŞKUR İzmir İl Müdürlüğü tarafından 2012 yılında gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması sonuçlarına göre İzmir'de açık iş oranı % 3,6'dır. Aynı araştırmada dikkat çeken bir başka bulgu, işverenlerin % 53,2'sinin ilgili meslekte yeterli beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından dolayı çalışan temininde güçlükle karşılaştıklarını belirtmiş olmasıdır. 2012 yılı itibariyle alınan açık iş başvurularından 17.745'i karşılanamamıştır. Bu veriler, İzmir işgücü piyasasında işsizlik sorununun sadece işgücü talebi boyutuyla değil aynı zamanda işgücü arzı boyutuyla da değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Talep cephesinden bakıldığında, geleneksel imalat sanayine yönelik işlerin cazibesini kaybetmekte olduğu değerlendirilmektedir.

TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırması bulgularına göre İzmir'de 206.142 engelli[7] bulunmaktadır. Ancak bu engellilerin ne kadarının işgücüne katıldığı, ne kadarının işsiz olduğuna ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır. Engellilere yönelik doğru politikalar üretebilmek için öncelikle sağlıklı işgücü verilerinin bulunması, ardından iş ve meslek bazında beceri gereksinimleri ortaya konularak engel gruplarına yönelik mesleki yönlendirme çerçevesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, bölge düzeyinde engellilerin işgücü verilerinin düzenli olarak üretilmesi ve takip edilmesi önem arz etmektedir. TÜİK'in 2010 yılında yaptığı bir araştırmada, engellilerin % 28,7'si iş bulma olanaklarının artırılması beklentisini dile getirmiştir. Bu çerçevede İŞKUR tarafından İzmir'de 2012 yılı itibariyle 661'i kamuda ve 3.325'i özel sektörde olmak üzere 3.986 engelli istihdam edilmiştir. Bununla birlikte 1.256'sı özel sektörde, 110'u kamuda olmak üzere toplam 1.366 engelliye yönelik kontenjan (toplam kontenjanın % 25,5'i) ise doldurulamamıştır.

ASPB, ÇSGB ve İŞKUR arasında yapılan protokolle ASPB'den destek alan ihtiyaç sahiplerinin İŞKUR'a yönlendirilmesi ve en kısa zamanda istihdam edilerek topluma entegrasyonunun sağlanması öngörülmüştür. Türkiye geneli verileriyle karşılaştırıldığında, İzmir'in sosyal yardım alanları istihdama yönlendirme performansının (% 38,8) Türkiye ortalamasının (% 27,3) üzerinde olduğu

[7] 2011 Nüfus ve Konut Araştırması kapsamında engelli, en az bir engeli olan kişi olarak tanımlanmış ve görmede, duymada, konuşmada, yürümede ve merdiven inmede/çıkmada, taşımada ve tutmada, yaşıtlarına göre öğrenmede/basit dört işlem yapmada/hatırlamada/dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar olmak üzere altı grupta sınıflandırılmıştır.

görülmektedir. Bununla birlikte İzmir'in bu kapsamda kayıtlı kişileri mesleki eğitim ve rehabilitasyon kurslarına yönlendirme düzeyi (% 0,2) ile işe yerleştirme düzeyinin (% 12,2) göreli olarak yetersiz olduğu dikkat çekmektedir.

2012 yılı itibariyle Türkiye genelinde AB ülkelerine yapılan ihracatın toplam ihracata oranı % 39 düzeyindeyken İzmir'de bu oran % 48 olarak gerçekleşmiştir. İzmir ihracatında, ekonomik kriz sonrası resesyon süreci devam eden AB ülkelerinin payının ülke genelinden daha fazla olması dolayısıyla krizin İzmir ekonomisine etkisinin de ülke geneline nazaran daha yoğun olacağı öngörülebilir. Bu durum, yoğun olarak AB başta olmak üzere gelişmiş Batı ülkelerine ihracat yapılan sektörler ve aynı zamanda işgücünün sektörel yönlendirmesinden sorumlu kurumlar açısından önemli bir veri olarak ele alınmalıdır.

HEDEF 1 İşgücünün sektörel ihtiyaç ve beklentileri karşılama yeterliliği artırılacaktır.

İzmir'de işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu ve duyacağı alanlar tespit edilerek mesleki ve teknik liseler ile üniversitelerde ilgili alanlarda yeni programlar açılacaktır. Lisans ve lisansüstü programları sektörlerin ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden yapılandırılacak, meslek yüksekokullarında, işletmelerin güncel ara eleman ihtiyaçlarına yönelik, yenilik ve tasarım yönetimi gibi yeni programlar (alan/dallar) açılacaktır. Sektörel ihtiyaçların ve potansiyellerin eğitim planlamalarına zamanında ve doğru şekilde yansıması için sektör temsilcileri ile okul, İl MEM ve üniversite işbirliği güçlendirilecektir.

"20 ilçede bulunan Sosyal Güvenlik Merkezleri, çalışanlarla teması artırma ve kayıt dışı istihdamı azaltma noktasında önemli imkanlar sunuyor."

Kalkınma Çalıştayı,
Temmuz 2013

Aktif işgücü politikalarının önemli bileşeni olan işgücü eğitimleri ve staj programları ile ihtiyaç duyulan alanlarda işsizlere mesleki beceri ve nitelik kazandırılacaktır. AİPP'lerin yaygınlaştırılmasına ve istihdama katkısının artırılmasına yönelik olarak işverenlerin bu programlara ilişkin farkındalığı artırılacaktır. Mesleki eğitimde rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılacak, iş ve meslek danışmanlarının etkin ve düzenli rol alması sağlanacaktır. Öğrencileri okula güdülemeye yönelik tedbirler alınacaktır.

Mesleki eğitim hizmeti sunan kurumlardaki atölyeler, altyapı-donanım açısından güncel teknolojiye uygun hale getirilecektir. Meslek dersi öğretmenlerinin sektör deneyimi kazanması, mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrencilerin işletmelerde uygulama deneyimi kazanmaları kolaylaştırılacaktır. Başarılı uygulama örnekleri farklı platformlarda tanıtılarak uygulamalar yaygınlaştırılacaktır. Çalışanların sektörlerin değişen ihtiyaçlarına uyum kabiliyetini geliştirmeye yönelik yeniden eğitim programları düzenlenecektir.

HEDEF 2 Açık işler ve iş arayanların eşleştirilmesi süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.

Eşleştirme sonrası istihdam durumunun takibine yönelik mekanizmalar oluşturulacak, ulaşılan veriler periyodik olarak İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'na sunulacaktır. Sektör-STK-üniversite işbirliği platformları kurulacak, var olanlar güçlendirilecektir. İşveren ve iş arayanların iletişimine imkan sağlayan alternatif platformların oluşturulması desteklenecektir.

Açık iş alanları farklı kanallarla etkin olarak duyurulacaktır. Sektörel işgücü arzı ile talebinin uyumlaştırılmasına yönelik olarak kümeler ve sektör komiteleri ile eğitim ve istihdamdan sorumlu kurumların işbirliği güçlendirilecektir. Üniversitelerde kariyer merkezlerinin kurulması ve erken sınıflardaki öğrencilerden başlayarak kariyer yönlendirmesi/danışmanlığı yapılması sağlanacaktır.

"İşyerleri üniversitelerle doğrudan temasını güçlendirmelidir."

İstihdam ve Mesleki Eğitim Çalıştayı,
Haziran 2013

İş ve meslek danışmanlarının eşleştirme süreçlerindeki etkinliği artırılacak, etkin iş arama destek programları uygulanacaktır. Mesleki eğitim öğrencilerine ve işsizlere yönelik bir algı çalışması yapılarak sanayiye yönelik işlerin cazibesi artırılacaktır. İşgücü ihtiyacının yoğun olduğu 1-9 işçi çalıştıran işyerlerinin, özellikle mesleki beceri gerektiren zanaatlarla ilgili mesleklere yönelik işgücü yetiştirme hizmetlerinin etkinliği artırılacaktır. Sosyal yardım alanların, istihdama erişimine yönelik çalışmaların etkisini artırmak üzere tedbirler geliştirilecektir.

HEDEF 3 Yeni iş yaratma kapasitesi artırılacak ve bu alanlara yönelik işgücü yetiştirilecektir.

Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi yoluyla ekonominin yeni ve insana yakışır işler yaratma kapasitesi artırılacaktır. İşverenler, esnek çalışma düzenlemeleri ve düzenlemelerin sosyal güvenlik boyutu hakkında bilgilendirilecektir. İstihdamı teşvike yönelik düzenlemeler konusunda farkındalık artırılacaktır. Bölgede gelişen ve gelişme potansiyeli güçlü olan sektörlere yönelik işgücü ihtiyacının yerelden karşılanmasını sağlamak üzere aktif işgücü programları ve örgün eğitim programları etkin biçimde kullanılacaktır. Bölgede planlanan ve gerçekleşen büyük yatırımların ihtiyaç duyacağı işgücünü sağlamaya yönelik olarak AİPP'ler etkin biçimde kullanılacaktır.

"İzmir'de yaşam bizim için iyi ancak çocuklarımız için zor çünkü iş yok."

Vatandaş Toplantısı,
Mayıs 2013

Dünyada hızla gelişen yeşil ekonomilerin, temiz üretim ve sürdürülebilir ürün ve hizmet sunumunun beraberinde getirdiği yeşil işlerin İzmir potansiyeli analiz edilecektir. Gelişmesi öngörülen yeşil işlere yönelik işgücü yetiştirilecektir. Özellikle kadınlar ve gençler arasında girişimcilik kültürü geliştirilecek, girişimciler teşvik edilecektir. KOSGEB ve SYDV'lerin verdikleri iş kurma desteklerinden en azami biçimde yararlanılması sağlanacaktır.

HEDEF 4 Kayıt dışı istihdamla mücadele kapasitesi artırılacaktır.

Bölgede kayıtlı istihdam farkındalığının geliştirilmesine yönelik araçlar güçlendirilecektir. Kayıtlı istihdamı geliştirmeye yönelik istihdam teşvikleri, etkin biçimde tanıtılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi "Alo 170" hattının tanıtımı yapılarak kayıt dışı istihdam şikayetleri için kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Kayıtlı istihdamı geliştirmek üzere, Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü ile çatı kuruluşlar ve STK'lar arasında işbirliği mekanizmaları geliştirilecektir. Sosyal güvenlik denetimlerinin rehberlik rolü güçlendirilecektir. İlçelere dağılmış 21 Sosyal Güvenlik Merkezi'nin kayıt dışılığın maliyetini öne çıkaran farkındalık artırma çalışmaları için etkin kullanımı sağlanacaktır.

HEDEF 5 İş sağlığı ve güvenliği koşulları iyileştirilecektir.

İş sağlığı ve güvenliği farkındalığının geliştirilmesine yönelik çalışmalar çeşitlendirilecek, farklı kurumların konuyu düzenli olarak gündemde tutmasına yönelik işbirlikleri geliştirilecektir. İzmir'de gerçekleşen iş kazaları sektörel düzeyde takip edilecek ve düzenli olarak raporlanacaktır. İş sağlığı ve

güvenliği koşullarını geliştirmeye yönelik çalışmalarda bu sektörler önceliklendirilecektir. İş kazaları ve meslek hastalıkları ile kayıt dışı istihdam arasındaki ilişki bölgesel ölçekte analiz edilecektir. Çalışanlara ve işyeri yöneticilerine yönelik olarak, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına ilişkin düzenli bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

HEDEF 6 Özel politika gerektiren grupların istihdamı artırılacaktır.

İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri özel politika gerektiren gruplar özelinde geliştirilecek, danışmanların bu gruplar özelinde uzmanlaşmasının sağlanacaktır. Gençlerde girişimci becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim, yarışma, farkındalık çalışmaları geliştirilecektir.

'İzmir'de engellilerin mesleki eğitimine yönelik iş okulları yetersiz. Bu okulların sayısı artırılmalıdır.'

İstihdam ve Mesleki Eğitim Çalıştayı, Haziran 2013

Engellilere mesleki beceri kazandırmaya ve girişimciliğe yönlendirmeye yönelik entegre programlar geliştirilecektir.

Kadınların mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının etkileri değerlendirilecek, programlarda gerekli değişiklikler ya da desteklemeler gerçekleştirilecektir. Kadın girişimciliğinin güçlendirilmesine yönelik destek mekanizmaları oluşturulacaktır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık artırılacaktır.

Engel grupları ve yerleşim yeri bilgilerini içeren engelli envanteri oluşturulacaktır. Engel grupları bazında uygun olmayan işler belirlenecek, işe yönlendirmede belirlenen çerçeve dikkate alınacaktır. Engellilere yönelik mesleki eğitimlerin işgücü piyasası ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin artırılmasına yönelik olarak ilgili kurumlar ile sektör temsilcilerinin işbirliği geliştirilecektir. Engelli istihdamını geliştirmeye yönelik teşvik düzenlemeleri etkin olarak tanıtılacaktır. Engellilerin korumalı işyerlerinde istihdamı ile işyerlerinde destekli istihdamına yönelik uygulamalar desteklenecektir. Bu uygulamalar düzenli olarak izlenecektir. Başarılı korumalı ve destekli engelli istihdamı uygulamalarını yaygınlaştırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Kadınların işgücü piyasasına entegrasyonunun önündeki engeller kaldırılarak ve kadın istihdamı, kadın girişimciliği önceliklendirilerek işgücüne katılım oranında son yıllarda kaydedilen artış eğiliminin sürmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede, farkındalık artırma çalışmalarının ilgili kurumlar tarafından koordineli olarak gerçekleştirilmesi, özellikle yaşlı, çocuk ve engelli bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılarak erişilebilirliğinin artırılması, mesleki beceri kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik hayat boyu öğrenme ve aktif işgücü programlarının kadın katılımı önceliklendirilerek uygulanması sağlanacaktır. İzmir işgücü piyasasının nitelikli işgücü ihtiyacı göz önünde bulundurularak yüksek eğitimli kadınların işgücüne girişimci yahut ücretli olarak katılımını artırmaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.

İstihdam ve sosyal yardım ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik olarak merkezi düzeyde gerçekleştirilen politikaların İzmir uygulamasının izleme mekanizması oluşturulacaktır. Sosyal yardım alanların istihdama kazandırılması durumu, İİMEK tarafından düzenli olarak değerlendirilecektir. Sosyal yardım alanların istihdama kazandırılması sürecinin etkinliğini artıracak araçlar geliştirilecektir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	İşgücünün sektörel ihtiyaç ve beklentileri karşılama yeterliliği artırılacaktır.			
2	Açık işler ve iş arayanların eşleştirilmesi süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.			
3	Yeni iş yaratma kapasitesinin artırılacak ve bu alanlara yönelik işgücü yetiştirilecektir.			
4	Kayıt dışı istihdamla mücadele kapasitesi artırılacaktır.			
5	İş sağlığı ve güvenliği koşulları iyileştirilecektir.			
6	Özel politika gerektiren grupların istihdamı artırılacaktır.			

5.3.3

GÜÇLÜ TOPLUM

GELİŞME EKSENİ 3

Herkes İçin Kaliteli Eğitim | Yüksek İstihdam Kapasitesi | **Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme** | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

Güçlü toplum ancak tüm birey ve toplumsal kesimlerin ayrımsız olarak mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve kurumsal fırsatlara erişebildiği ve hiçbir kesimin herhangi bir nedenden ötürü bu süreçten dışlanmadığı, dolaylı yoldan da olsa dışarıda kalmadığı bir toplumsal çerçeveyle elde edilebilir. Bu noktada özellikle kadınlar, genç işsizler, engelliler, yaşlılar, yoksullar, göçle gelenler gibi toplumsal kesimlerin birbirinden farklı ya da benzer dezavantajlarının ortadan kaldırılması ve bu kesimlerin sosyal içerme politikaları üzerinden toplumun eşit ve üretken bireyleri olması amaçlanmaktadır.

Sosyal içermeye yönelik politikalarda yenilikçi ve katılımcı yöntemler üzerinden söz konusu kesimlerin -taşıdıkları üretken potansiyeli de harekete geçirerek- toplumla bütünleşmeleri, bu kesimlerin salt edilgen bir hizmet alıcı olmak yerine toplumun üretken, onurlu ve eşit unsurları olmaları, böylece güçlü bir topluma giden yolda katkı sunmaları amaçlanmaktadır. 1990 yılından beri UNDP'nin her yıl yayımladığı İnsani Gelişim Raporları'nda küresel en üst ifadesini bulan bu yaklaşım *"bireylerin önündeki fırsatların zenginleştirilmesi ve kapasitelerinin artırılması yoluyla hayatlarını değer verdikleri şekilde yaşayabilmeleri, temel insan haklarını kullanabilmeleri"* olarak tanımlanabilir.

10. Kalkınma Planı'nın 'Nitelikli İnsan ve Güçlü Toplum' gelişme ekseni altında *"kalkınmanın amacı toplumun refahını artırmak, hayat standardını yükseltmek, temel hak ve özgürlükler zemininde adil, güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamı tesis etmek" olarak tanımlanmış, "insanı odak alan bu anlayışın kalkınma sürecine herkesin ve her yörenin katılımını azami düzeye çıkarmayı, kalkınmanın sonuçlarından herkesin daha adil bir şekilde pay almasını hedeflediği"* belirtilmiştir.

10. Kalkınma Planı'nın amaçlarına ulaşılabilmesi açısından önem taşıyan, temel yapısal sorunlara çözüm olabilecek kritik reform alanları için 'Öncelikli Dönüşüm Programları' tasarlanmıştır. Bunlar arasında 'İşgücü Piyasasının Etkinleştirilmesi', 'Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması', 'Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme', 'Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması', 'Yerelde Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi' gibi başlıklarla ifade edilen birçoğunda başta kadınlar, genç işsizler, engelliler, yaşlılar, yoksullar, göçle gelenler gibi toplumsal kesimler olmak üzere toplumun genelini oluşturan tüm birey ve kesimlerin eğitimden istihdama, sosyal hizmetlerden sağlığa, kurumsal hizmetlere birçok alanda sosyal içermelerine yönelik öncelik ve eylem önerileri geliştirilmiştir.

5.3.3.1 İzmir'e Bakış

Her ne kadar illeri ve/veya bölgeleri çeşitli sosyoekonomik gelişmişlik kriterleri bakımından sıralayan çalışmalarda ülkemizin en gelişmiş illerinden biri olsa da İzmir, diğer metropoller gibi yoğun kentleşme, kırsal alanlarda sosyoekonomik olanakların daralması, yoğun göç, çarpık kentleşme, engellilik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yaşlanan nüfus, genç işsizlik gibi birçok konuda önemli yapısal sorunlara sahne olmaktadır.

Özellikle kadınlar, genç işsizler, engelliler, göç edenler, yaşlılar ve yoksullar gibi dezavantajlı kesimlerin ekonomik, sosyal, kültürel, kurumsal olanaklara erişmede yaşadığı dezavantajlar bu tablo karşısında derinleşmekte, bu kesimlere yönelik sunulan hizmetlerin etkinliği daha da önemli hale gelmektedir.

Bu dezavantajlı kesimlerin İzmir'de mevcut tüm ekonomik, sosyal, kültürel ve kurumsal olanaklara erişimini geliştirmek bakımından daha detaylı bir bakış gerektiğinde ilk olarak İzmir'in nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasından belirgin oranda yüksek olması bir tür sorun ve risk alanı olarak tanımlanabilir. Bu durum özellikle kentsel alanlarda ve kentsel dönüşüm sürecinde nüfus yoğunluğunu derinleştirmekte, yoğun ve çarpık kentleşme riskiyle beraber özellikle çocuklar, yaşlılar ve gençlerin belirgin biçimde ihtiyaç duyduğu yeşil alanları, rekreasyon alanlarını, spor alanlarını daha da öncelikli kılmaktadır.

Yine İzmir'de toplam nüfus içinde şehir nüfusu oranı oldukça yüksektir. 1950'li yıllardan beri bir realite olarak devam eden yoğun kentleşme süreci Türkiye gibi İzmir'de de kırsal alanlarda yaşayan nüfusu azaltırken, şehir nüfusunu artırmaktadır. 1965 yılı GNS'ye göre Türkiye nüfusunun % 34,4'ü şehirlerde, % 65,6'sı köy ve beldelerde yaşarken, 2012 yılında Türkiye'de bu oran şehirler lehine % 77,28 düzeyine ulaşmıştır. Aynı yıl İzmir'de nüfusun % 91,42'si şehirde yaşamaktadır. Bu durum, Türkiye ortalamasının çok üzerinde bir nüfus yoğunluğu ve şehir nüfusu bulunan İzmir'de sağlıklı kentleşme açısından kapsamlı politikaların ivedilikle devreye sokulması gerektiğini göstermektedir.

Hızla kentleşen nüfus elbette ülkemiz ölçeğinde bir göç olgusunun da temel işaretlerindendir. Yine 1950'lerden beri devam eden köyden kente göç olgusuyla sanayinin, işgücü açığının, gelir olanaklarının daha gelişkin olduğu İzmir gibi batı illerine yoğun bir iç göç yaşanmıştır. Net göç ve net göç hızı verilerine bakıldığında, yıllar boyunca yüksek oranda göç alan illerin başında İzmir olduğu görülmektedir.

Bu durum son yıllarda İzmir özelinde net göç hızında bir yavaşlamaya girse de devam etmektedir. 2000 yılı GNS'ye göre binde 40 civarında olan İzmir'in net göç hızı, 2011 itibariyle binde 2,26 oranına gerilemiştir. Aynı dönemde Ege Bölgesi'nde de göç oranı büyük ivme kaybederek binde 22,66'dan binde 0,13'e gerilemiştir. Bu tablo, hem Ege Bölgesi'nin, hem İzmir'in göç çekme kapasitesinde bir daralma yaşandığını gösterebilir.

İzmir açısından göç olgusu yalnızca ulusal ölçekte değil, İzmir'in kırsal ilçelerinden kent merkezlerine de gözlenmektedir. Özellikle tarımda makineleşme, veraset nedeniyle arazi mülkiyetlerinin parçalanması, kırsalda iş olanaklarının daralması gibi nedenlerle İzmir'in kırsal ilçelerinden de kent merkezi ve diğer metropollere göç yaşanmaktadır.

Öte yandan, İzmir'in doğurganlık hızı, medyan yaş ve yaş grupları dağılımı da çarpıcı tespitler sunmaktadır. Ülkemizde son 50 yılda doğurganlık hızı 6,9 çocuktan 2,03 çocuğa düşerken, doğuşta beklenen yaşam süresi 43,6 yıldan 74,5 yıla yükselmiştir. Bu tablo doğal olarak yaşlanan bir nüfus gerçeğini giderek daha belirgin biçimde gözler önüne sermektedir. Bu durum genel olarak ülkenin batısı ve İzmir özelinde daha da belirginleşmektedir.

2000 yılında medyan yaş değeri Türkiye'de 24,83 iken Ege Bölgesi'nde 28,34 ve İzmir'de 28,77 olarak belirlenmiştir. 2012 yılında ise İzmir 34,1 medyan yaş ile Ege Bölgesi (33,8) ve Türkiye (30,07) değerlerinin üzerindedir.

Yaş grupları dağılımı bakımından İzmir nüfusu incelendiğinde de 2012 yılında İzmir'de genç nüfusun (0-14 yaş grubu) toplam nüfus içindeki oranı % 19,5 ile Türkiye oranının (% 24,9) altındadır.

Öte yandan, 65 üstü yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki oranı % 9,1 ile ülke ortalamasının (% 7,5) üzerindedir. Bu da İzmir'de genç nüfusun ülke geneline göre daha az, yaşlı nüfusun ise daha fazla olduğunu gözler önüne sermektedir.

Kente göç, tarımdaki daralma, hizmet sektörünün genişlemesi gibi süreçlere paralel biçimde aslında küresel bir eğilim olarak kendini gösteren yaşlanma eğilimi özellikle kentleşme, ulaşım, sağlık, eğitim, yaygın eğitim, yaşam boyu öğrenme, yaşlı bakımı ve sosyal hizmet gibi politika başlıklarında yaşlanan nüfusun spesifik ihtiyaçlarının daha net tanımlanması, bu kesimin yaşlılığı üretken bireyler olarak geçirebilmesi için gerekli koşulların sağlanması gibi kimi öncelikleri karşımıza çıkarmaktadır.

Yaşlanan nüfus olgusu hanehalkı büyüklüğündeki daralma eğilimiyle birleştiğinde durum daha kritik bir hal almaktadır. Tıpkı kentleşme, yaşlanma eğilimlerinde olduğu gibi hanehalkı büyüklüğü verilerinde de küresel bir

2012 yılı ADNKS verilerine göre İzmir 34,1 medyan yaş ile Ege Bölgesi (33,8) ve Türkiye (30,07) değerlerinin üzerindedir. Yaşlı nüfusa yönelik hizmetler geliştirilmelidir.

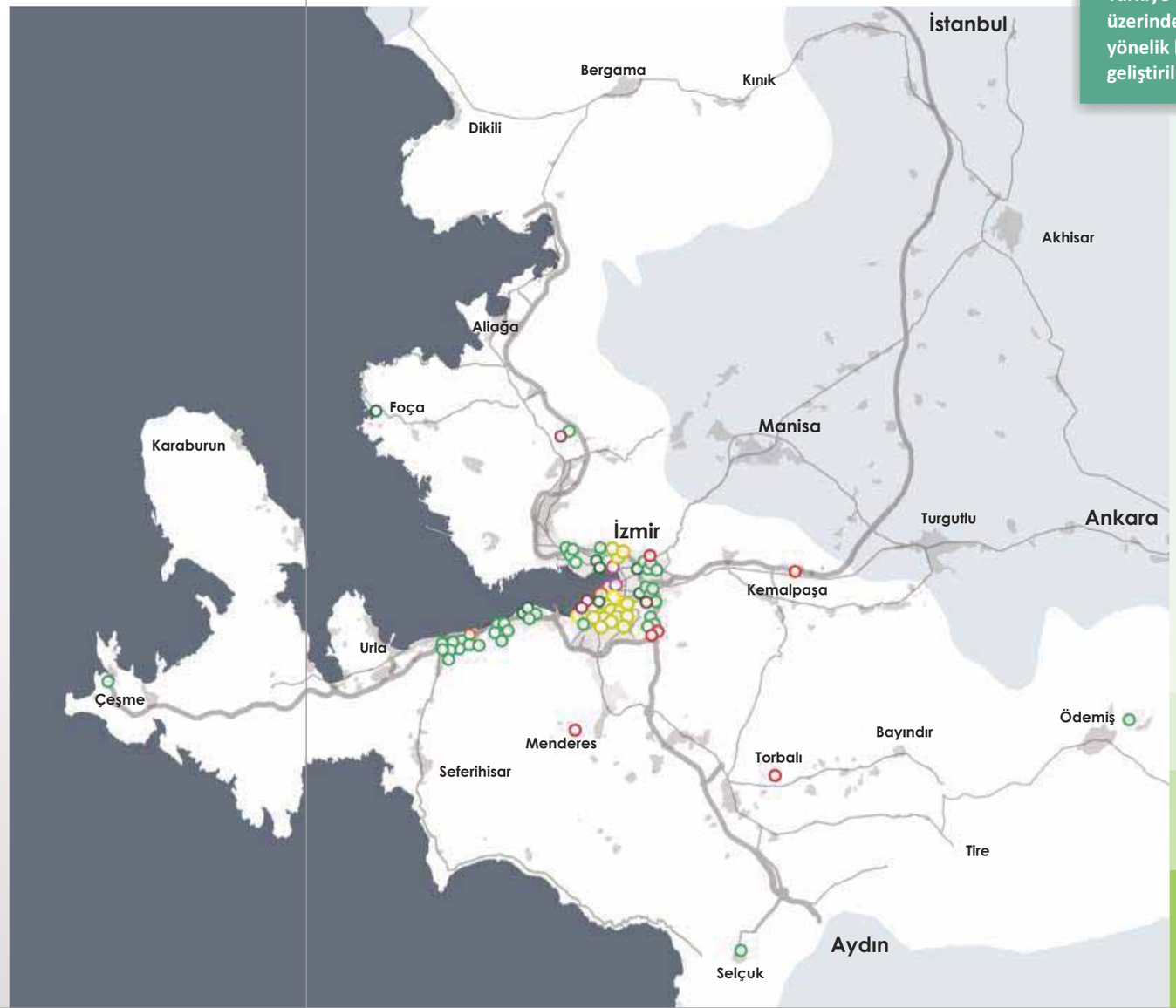

Harita 22: Sosyal Hizmet Tesisleri

- Çocuk Yuvası
- Gençlik Merkezi
- Kadın Konukevi
- Aile Danışma Merkezi (Kamu)
- Aile Danışma Merkezi (Özel)
- Huzur Evi (Kamu)
- Huzur Evi (Özel)
- Özel Bakım Evi
- Toplum Merkezi
- Yetiştirme Yurdu

daralmadan bahsedilebilir. Bir başka deyişle bu süreçler nüfusu artık daha az sayıda bireyi içeren hanehalkı içinde yaşamaya sürüklemektedir.

İzmir'de, yaşlı nüfusa hizmet veren huzurevleri mekansal olarak kent merkezi ve batı aksında yoğunlaşmıştır. Bunun yanında özel hizmet gruplarına yönelik tesisler, çoğunlukla kent merkezinde bulunmaktadır.

2000 GNS verilerine göre Türkiye'de ortalama hanehalkı büyüklüğü 4,5'tur. Bu oran Ege Bölgesi'nde 3,81 ve İzmir'de 3,58'dir. 2011 ADNKS verilerine göre ortalama hanehalkı büyüklüğü bu üç düzeyde de gerilemiş ve Türkiye'de 3,76'ya, Ege Bölgesi'nde 3,24'e ve İzmir'de ise 3,2 düzeyine düşmüştür. Yaşlanan nüfusun giderek daha fazla yalnız yaşaması, hem kentsel, hem kırsal alanlarda ilgili kurumların bu kesime yönelik sağlık, sosyal hizmet gibi politika başlıklarında hizmetlerini tasarlayıp uygularken dikkate alınmalıdır.

Gerek aktif yaşlanmanın sağlanması gerekse çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimi açısından spor yapma imkanlarının geliştirilmesi ve tüm yaş gruplarında spor alışkanlığının kazandırılması önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. İzmir, coğrafi koşulları ve iklimi dolayısıyla doğa ve özellikle su sporları için büyük potansiyele sahip olmasına karşın bu potansiyelden yeterince yararlanılamadığı bilinmektedir. Sporun; sağlık sorunlarının azaltılmasından gençler arasındaki suç oranlarının düşürülmesine, toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına ve kent kültürünün geliştirilmesine kadar geniş bir çerçevede değerlendirilebilecek olumlu etkilerini geliştirmek üzere doğa ve salon sporlarına yönelik farkındalık, motivasyon ve erişim olanaklarının artırılması önem taşımaktadır.

15 yaş ve üzeri okuma yazma bilmeyen nüfusun oranı İzmir'de 2011 verilerine göre % 2,67 olup Türkiye oranının (% 5,89) altındadır. Ancak meseleye toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakıldığında, söz konusu kesim içinde okuma yazma bilmeyen kadınların sayısının gerek İzmir, gerekse Türkiye'de okuma yazma bilmeyen erkeklerin sayısına kıyasla yaklaşık 4 kat fazla olduğu gözlerden kaçmamalıdır.

Eğitime erişim olanakları konusuna toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakıldığında da Türkiye genelinde kadınların okullaşma oranı erkeklerin gerisindedir. Türkiye'de 2010 yılı 25 yaş ve üstü nüfus içinde ortaöğretim ve üzeri eğitim alanların oranı erkeklerde % 46,7 iken bu oran kadınlarda yalnızca % 27,1 düzeyindedir. Bu oran UNDP verilerine göre kadınlarda Avrupa (% 78) ve Orta Asya (% 83,3) ortalamasından oldukça düşük olup yakın komşumuz İran ve Bulgaristan gibi ülkelerin performansının da çok gerisindedir.

Ancak bu tablonun İzmir özelinde ilk ve ortaöğretim düzeylerinde okullaşma oranı bakımından toplumsal cinsiyet eşitliği lehine olduğu görülebilir. 2012 MEB verilerine göre İzmir'de ortaöğretimde kadınların okullaşma oranı (% 77,51) erkeklerden (% 73,64) daha iyi konumdadır. İlköğretim düzeyinde de her iki cinsiyet açısından okullaşma oranları % 99'un üzerindedir.

İzmir'de zihinsel, bedensel engelliler vb. tüm özel öğretim grupları için birimlerin okullaşma oranı, temel erişim vb. verilere dayalı bir planlamayla kapasitelerinin artırılması ve niteliğinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Özel eğitim kapsamında 2011-2012 öğretim yılı kapsamında İzmir'de anaokulu, anasınıfı, ilköğretim düzeyinde 22 resmi okulda 1.102 öğrenci, 23 özel okulda 430 öğrenci olmak üzere toplamda 1.432 zihinsel ve bedensel engelli öğrenciye hizmet verilmiştir. İlköğretim okulları bünyesindeki özel alt sınıflarda toplam 1.139 öğrenciye, 119 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde ise 15.484 öğrenciye hizmet verilmiştir.

İzmir İl MEM verilerine göre 2012 yılında İzmir'de üstün veya özel yeteneklilere hizmet veren iki Bilim ve Sanat Merkezi bulunmakta ve toplam 721 öğrenciye eğitim verilmektedir.

Ancak başta zihinsel, bedensel engelliler olmak üzere üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler de dahil tüm özel öğretim gruplarına yönelik özel eğitim hizmeti üreten birimlerin okullaşma oranı, temel erişim verileri vb. verilere dayalı doğru bir planlamayla kapasitelerinin artırılması ve niteliğinin iyileştirilmesine ihtiyaç devam etmektedir. Bu kapsamda üniversitelerle özel ihtisas birimlerinin işbirliği artırılmalı ve toplumsal farkındalık çalışmalarıyla engelli kesimin okulöncesinden yükseköğretime eğitimin tüm basamaklarında erişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Kadınların işgücüne katılımı açısından da toplumsal cinsiyet eşitsizliği belirgindir. 2012 TÜİK verilerine göre İzmir işgücü piyasasında 1 milyon 122 bin erkek ve 549 bin kadın yer almaktadır. Bu durumda, İzmir'de çalışma çağındaki kadınlar arasından işgücüne dahil olanların yaklaşık iki katı, yani 1 milyon 53 bin kadının işgücüne dahil olmadığı görülmektedir. Kadınların işgücüne dahil olmasının önündeki en büyük engellerden biri, hanehalkı işgücü anketi verilerine göre aile ve annelik kaynaklı meşguliyetlerdir. İzmir'de işgücüne dahil olamayan 1 milyon 53 bin kadın arasından 593 bini, bir başka deyişle % 56,3'ü bu gerekçeyi beyan etmektedir. Bu durum, kadınların işgücüne katılımını desteklemeye yönelik politikaların kadınların annelik ve aile içindeki meşguliyetleri göz önüne alınarak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

2012 yılında İzmir'de işgücüne katılım oranı erkeklerde % 72,9 ve kadınlarda % 34,3 düzeyine ulaşabilmiştir. Kadınların işgücüne katılma oranı İzmir'de Türkiye ortalamasından yüksek olsa da dünya ortalamasının çok gerisindedir. Buna karşın, son yıllarda erkeklerin işgücüne katılma oranına kıyasla kadınlarda bu oranın artış eğilimi gösterdiği bilinmektedir.

Ancak bu artışın, ekonomik krizin etkisine paralel biçimde eğitim seviyesi bakımından en çok lise altı eğitimlilerde yaşandığı dikkate alınmalıdır. 2008-2012 döneminde İzmir'de lise altı eğitim düzeyinde 115 bin kadın ve 94 bin erkek işgücüne katılmıştır. Bir başka deyişle, son yıllarda İzmir'de kadınlar işgücüne erkeklere kıyasla daha hızlı katılım sağlıyor olsalar da bu katılım büyük oranda daha ucuz işgücü ve niteliksiz istihdam koşullarında gerçekleşmektedir.

İzmir'de kadınlarda ve 14-24 yaş grubu gençlerde işsizliğin Türkiye'ye paralel biçimde çok yüksek olduğu gözlenmektedir. Kadınlarda işsizlik oranı İzmir'de % 21,2 ile erkeklerin (% 11,6) çok üzerindedir. Bu oran, % 10,8 olan ülke ortalamasından da çok fazladır. Bir başka deyişle, İzmir'de kadınların beşte birinden fazlası işsizdir.

İzmir'de genç işsizlik oranı % 25,8 ile genel işsizlik oranının 11 puan üzerindedir. Bu oran Türkiye'deki genç işsizlik oranının da (% 17,5) çok üzerindedir. İzmir'de 2012 yılı verilerine göre genç işsizlik oranı genç kadınlar arasında ise % 34 düzeyine yükselmiştir. 2008-2012 döneminde işsizlik oranında en yüksek artış da bu grupta gerçekleşmiştir.

İzmir'de genç işsizlik oranı % 25,8 ile genel işsizlik oranının 11 puan üzerindedir. Bu oran Türkiye'deki genç işsizlik oranının da (% 17,5) çok üzerindedir. Genç işsizlik oranı genç kadınlar arasında ise % 34 düzeyindedir.

İzmir'de engellilerin toplumla sağlıklı biçimde bütünleşebilmesi için ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde çok daha derinlemesine analizlere ihtiyaç büyüktür. TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2011 Nüfus ve Konut Araştırması'na göre Türkiye'de 4.882.841, İzmir'de 206.142 engelli bulunmaktadır. Buna göre İzmir genel nüfusuna paralel biçimde Türkiye'de en fazla engelliye sahip üçüncü il konumundadır. Engel gruplarındaki yoğunlaşma da Türkiye geneliyle paraleldir.

Bu çalışmaya göre İzmir'de engelliler arasında en büyük paya sahip olan grup % 3 ile taşımada veya tutmada zorluk yaşayanlardır. Bunu % 2,6 ile merdiven çıkmada-inmede zorluk yaşayanlar, % 1,3 ile yaşıtlarına göre öğrenmede ve basit dört işlem yapmada, hatırlamada, dikkatini toplamada zorluk yaşayanlar takip etmektedir.

Ulusal Özürlüler Veri Tabanı'na kayıtlı bulunan engelli bireylerin günlük yaşamdaki sorun ve beklentilerini tespit etmeye yönelik TÜİK tarafından 2010 yılında gerçekleştirilen Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması'nda sisteme kayıtlı engellilerin kamu kurum ve kuruluşlarından beklentileri

sıralamasında % 85,7 ile sosyal yardım ve desteklerin artırılması, % 77 ile sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, % 40,4 ile bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması, % 28,7 ile iş bulma olanaklarının artırılması beklentisi dile getirilmiştir.

Engellilerin istihdam olanaklarına dair beklentisinin söz konusu araştırmada en düşük beklenti olarak çıkması ilginçtir. Bu noktada engellilere yönelik iş bulma olanaklarının işlerliği sorgulanabilir. 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmiş olan engelli istihdam etme yükümlülüğü kapsamında İŞKUR'un yürüttüğü hizmet istatistiklerine bakıldığında İzmir'de 2012 yılında 661'i kamuda, 3.325'i özel sektörde olmak üzere 3.986 engelliye istihdam sağlandığı bilinmektedir.

Ancak 1.256'sı özel sektörde ve 110'u kamuda olmak üzere toplam 1.366 engelliye yönelik kontenjanın (toplam kontenjanın % 25,5'inin) doldurulamadığı görülmektedir. % 25'in üzerindeki bu yüksek boş kontenjanın engellilerin yetersiz istihdam düzeyine ilişkin nedenlerle birlikte incelenmesi ve söz konusu politikaların buna göre yürütülmesi gerekmektedir.

Özellikle İBB'nin 21 ilçeyi kapsayan Coğrafi Bilgi Sistemi gibi İzmir'de engellilik, yoksulluk, gelir düzeyi vb. alanlarda sosyal içermeyle birebir bağlantılı konuları yerel düzeyde analiz etmeye yarayacak güncel veritabanlarının etkinleştirilmesi, ilgili kurumlar arasında paylaşılması ve güncellenmesi gerekmektedir.

HEDEF 1 Göç olgusu, gelir dağılımı ve yoksulluk bölgesel düzeyde araştırılacak, izlenecek ve uygun müdahale araçları geliştirilecektir.

İzmir'de göç olgusuna yönelik sosyoekonomik ve sosyokültürel araştırmalar yapılacaktır. İzmir'de göç edenlerin il içindeki mekansal dağılımı, sosyoekonomik ve sosyokültürel nitelikleri, spesifik ihtiyaç analizleri vb. yerel ve bölgesel istatistikler güncellenecek, geliştirilecektir. Bu noktada özellikle yerel yönetimler ve il müdürlükleri gibi kamu kurumları ve üniversiteler başta olmak üzere ilgili tüm kurumların göçle ilgili yürüttükleri kendi faaliyetleri için kullandıkları veritabanları güncellenecek, söz konusu veritabanları arasında eşgüdüm ve bilgi paylaşımı sağlanacaktır.

İzmir'de gelir dağılımı ve yoksullukla ilgili yerel ve bölgesel düzeyde etkin, güncel ve karşılaştırılabilir verilere dayalı araştırmalar yapılacaktır. Bölgesel yoksulluk haritası hazırlanarak ilde gelir dağılımı ve yoksulluğun mekansal dağılımı tespit edilecektir. İzmir'de gelir dağılımı ve yoksullukla ilgili tüm kurumların veritabanları güncellenecek, bunlar eşgüdüm ve bilgi paylaşımı sağlanacaktır.

HEDEF 2 Sosyal yardımların etkinliği yardım bağımlılığını da engelleyecek biçimde artırılacaktır.

İzmir'de il genelinde yoksullukla mücadele politikaları kapsamında sosyal yardım dağıtan ve istatistik üreten kurumların veritabanları güncellenecek, eşgüdüm ve bilgi paylaşımı sağlanacaktır. Yoksulluğun niteliğine uygun sosyal yardım uygulamaları tasarlanacaktır. Sosyal yardımların başvuru süreçlerini hedef kitlenin kullanımına daha uygun hale getirmek için kolaylaştırılacak, değerlendirme süreçleri kurumsallaştırılacaktır. Sosyal yardım dağıtan kurumların kurumsal ve hizmet kapasitesi geliştirilecektir.

Sosyal yardımlara bağımlılık oluşmaması için sosyal yardım dağıtan kurumlar ile istihdam sağlayıcı kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliği geliştirilecektir. İş ve meslek danışmanlarının konuya ilişkin duyarlılığı artırılacaktır. İstihdam ve sosyal yardım ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik olarak merkezi düzeyde gerçekleştirilen politikaların İzmir uygulamasını izleme mekanizmaları oluşturulacaktır.

HEDEF 3 Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve erişilebilirliği artırılacaktır.

Yaşlı nüfus oranının daha yüksek olduğu ilçeler başta olmak üzere yaşlılara yönelik bakım hizmetleri yaygınlaştırılacak ve hizmet kapasitesi (insan kaynakları, mesleki yeterlilik, teknik kapasite, toplam birim kapasitesi, vb.) artırılacaktır. Özellikle engelli ve bakıma muhtaç yaşlıların söz konusu hizmetlere erişimi kolaylaştırılacaktır.

Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetleri konusunda nitelikli işgücü yetiştirilmesine yönelik olarak mesleki eğitim kurumları ile istihdam sağlayıcı kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanacaktır.

HEDEF 4 Göçle gelenler, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gerektiren grupların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama aktif katılımları desteklenecektir.

Kadınlar, genç işsizler, engelliler, göç edenler, yaşlılar ve yoksullar gibi kesimlerin ekonomik, sosyal, kültürel, kurumsal olanaklara erişmede yaşadığı dezavantajları ortadan kaldırarak toplumsal yaşama etkin katılımlarını desteklemek için bölgesel analizler gerçekleştirilecektir.

Kadınlar, genç işsizler, engelliler, göç edenler, yaşlılar ve yoksullar gibi mevcut ekonomik, sosyal, kültürel, kurumsal olanaklara erişmede ortak ve çeşitli dezavantajlar yaşayan kesimlerin toplumla bütünleşmesine yönelik toplum içinde dayanışma, işbirliği ve anlayış kanallarını artıracak, farkındalık oluşturacak iletişim kampanyaları sürdürülecektir.

> **"Bütünleşebilmek kimsenin dışarıda kalmaması demektir. İnsanlar İzmirli olmanın ne demek olduğunu,ancak bütünleşebilirse idrak edebilir. Ortak değer yargıları ancak bu şekilde üretilebilir."**
>
> Vatandaş Toplantısı, Mayıs 2013

Bölgesel istihdam stratejisi ve alt çalışmalarında kadınlar, genç işsizler, engelliler, göç edenler, yaşlılar ve yoksullar gibi kesimlere uygun iş ve meslek türleri belirlenecektir. Söz konusu spesifik iş ve mesleklere yönelik meslek danışmanlığı hizmetleri geliştirilecektir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda toplumun genelinde farkındalık artırmaya yönelik iletişim kampanyaları düzenlenecektir. İzmir Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın izleme mekanizması oluşturulacak, periyodik olarak raporlanacaktır.

Kadın istihdamının önündeki en temel engellerden biri olan çocuk kreş bakım hizmetlerinde ildeki hizmet kapasitesi artırılacaktır. Şiddet mağduru kadınlara yönelik kadın sığınma evlerinin hizmet kapasitesi (insan kaynakları, personelin mesleki yeterliliği, güvenliği, teknik özellikleri, vb.) geliştirilecektir. Kadın, genç ve engelli girişimciliğinin güçlendirilmesine yönelik destek mekanizmalarının oluşturulacak, bu kapsamda hizmet üreten kurumların eşgüdüm ve işbirliği kanalları güçlendirilecektir. Kadınların mesleki niteliklerini geliştirmeye yönelik eğitim programları geliştirilecektir.

Engellilere mesleki beceri kazandırmaya yönelik entegre programlar geliştirilecektir. Bu programlar engellilik türü, derecesi vb. kriterlere göre uygulanacaktır. İl kapsamında yerel düzeyde güncel, güncellenebilir, karşılaştırılabilir bir yerel engelli birey veritabanı oluşturulacaktır.

Kentsel dönüşüm ve yenileme süreçleri Engelsiz İzmir ideali üzerinden engelsiz yaşam alanları olarak geliştirilecektir. Engellilerin kamusal alanlara ulaşım ve erişimine yönelik fiziki yetersizlikler en

aza indirilecek ve nihai olarak ortadan kaldırılacaktır. Dikili, Bergama, Seferihisar gibi potansiyeli yüksek ve fiziki koşulları uygun ilçelerde engelsiz turizm uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Kentte yaşayanlar ile göçle gelenler arasındaki önyargıların karşılıklı olarak azaltılması, İzmir'in hoşgörülü farklılıklara saygılı ve paylaşımcı bir kent olmasının vurgulanması, göçle gelenlerin sosyal ve kültürel entegrasyonlarının sağlanarak kentlilik ve İzmirlilik bilincinin artırılması yönünde toplumun geneline yönelik bilinçlendirme ve farkındalık kampanyaları düzenlenecektir.

Çocuk işçiliğinin İzmir ölçeğinde düzenli olarak izlenmesine yönelik kurumsal mekanizmalar geliştirilecektir. İzmir'de çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri ortadan kaldırılacaktır.

Sosyal yaşama katılımı artırarak toplumsal bütünleşmeyi sağlamak üzere doğa ve salon sporlarına yönelik farkındalık, motivasyon ve erişim olanakları geliştirilecektir. Yaşam boyu spor uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Okul öncesi eğitim ve özel eğitim kurumlarını da içerecek biçimde tüm eğitim düzeylerinde spora yönelik kurumsal olanaklar geliştirilecektir. Farklılıkların tanınarak kabul edilmesine ve kent kültürünün geliştirilmesine hizmet eden spor etkinlikleri artırılacaktır.

HEDEF 5 Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve iş imkanları geliştirilecektir.

Kırsalda yaşlanan nüfusun sağlık, yaygın eğitim, barınma, ulaştırma, yaşlı ve hasta bakımı, sosyal hizmet gibi ihtiyaçlarına yönelik hizmet üreten kurumların kapasitesi (insan kaynakları, personelin mesleki yeterliliği, teknik şartlar, vb.) geliştirilecektir.

Kırsalda katma değeri yüksek tarımsal faaliyetlere geçilmesi yönünde üretici birlikleri, kooperatifler ve yaygın olarak çiftçilere yönelik eğitimler düzenlenecek, finansal destekler sağlanacaktır. Kırsalda başta üretici kooperatifler olmak üzere kırsal kesimdeki örgütlenme kapasitesi geliştirilecek ve üretici örgütleri güçlendirilecektir.

Kırsalda tarım dışı gelir kaynakları sağlanması bakımından ekoturizm, doğa turizmi, köy pansiyonculuğu, otantik ve katma değeri yüksek el sanatları, yerel ürünler gibi tarım dışı ekonomik faaliyetler desteklenecektir. Tarım ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir. Kırsal alanda e-ticaret olanakları geliştirilecektir.

Kırsalda İzmir ve Ege köy hayatı, mimarisi, sokak mimarisi konularında çevre iyileştirme, restorasyon, restitüsyon çalışmaları sürdürülecektir. Kırsalda mevcut doğal ve tarihi öneme sahip ören yerleri, doğal gezi alanları vb. yerlerde işaret tabelaları, ışıklandırma, park ve tuvalet alanları gibi altyapı iyileştirmeleri gerçekleştirilecektir. Kırsalda ulaşım bağlantıları ve tarımsal üretim bölgeleri arasındaki bağlantı yolları iyileştirilecektir.

Kırsal nüfusu kentsel nüfusla bütünleştiren, aralarındaki diyalogu güçlendiren, her yaş grubundan kitlelerin dahil olabileceği etkinlik ve projeler uygulanacaktır.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Göç olgusu, gelir dağılımı ve yoksulluk bölgesel düzeyde araştırılacak, izlenecek ve uygun müdahale araçları geliştirilecektir.	■	■	
2	Sosyal yardımların etkinliği yardım bağımlılığını da engelleyecek biçimde artırılacaktır.	■	■	
3	Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve erişilebilirliği artırılacaktır.	■	■	
4	Göçle gelenler, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gerektiren grupların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama aktif katılımları desteklenecektir.	■	■	■
5	Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve iş imkanları geliştirilecektir.	■	■	

9. Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında oluşturulan Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu raporu yönetişim konusunda farklı kuruluşlar tarafından yapılan tanımlardan yola çıkarak kapsayıcı bir genel tanım geliştirmiştir. Yönetişim kavramı demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hak ve özgürlüklerine önem veren, katılımcılığın, etkinlik ve etkililiğin, denetimin, yerinden yönetimin, açıklık, saydamlık ve hesap verebilirliğin, kalitenin, liyakatin ve etiğin hakim olduğu, sivil toplumu ön plana çıkaran ve sivil toplum kuruluşlarının gelişmesinin önünü açan, bağımsız işleyen bir yargı düzenine sahip olan, teknolojideki gelişmelerle uyumlu bir ekonomik ve siyasi düzendir.

Yönetişim anlayışının en belirgin özelliği kamusal kararların alınmasında ve uygulanmasında merkezi yönetimin egemen ve belirleyici güç olmaktan çıkarak yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası pek çok aktörün sürece dahil edilmesi ve diyalog ortamının oluşturulması, devletin iktidarını başka güçlerle paylaşması, ayrıca sivil toplum örgütlerinin karar alma süreçlerinde rollerinin artmasıdır. Yönetişimin temel ilkeleri; katılımcılık, saydamlık, hesap verebilirlik, etkinlik, tutarlılık, adillik ve hukuka bağlılık olarak sıralanabilir.

Yönetişim ve kalkınma yazınında sıklıkla kullanılan bir diğer kavramsa "çok düzlemli yönetişim" kavramıdır. Çok düzlemli yönetişim, merkez, bölgesel ve yerel yönetim kademelerindeki yatay ilişkilere ve bu düzeylerin birbirleriyle ilişkilerinde iyi yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesine işaret etmektedir. Bölge düzeyinde iyi yönetişimi hayata geçirmek için temel unsurların başında yönetişim mekanizmaları, planlama ve uygulama süreçleri ve sivil toplum kuruluşlarının etkinlik düzeyi önem taşımaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) yönetişim konusuna doğrudan vurgu yapan bir öncelik getirmemiştir. Ancak, "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" ekseni altında "Kamuda Stratejik Yönetim" önceliğiyle yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu bölümün temel amacı, kamuda stratejik yönetimin uygulama etkinliğinin artırılması ve hesap verebilirlik anlayışının, planlamadan izleme ve değerlendirmeye kadar yönetim döngüsünün tüm aşamalarında hayata geçirilmesi olarak belirlenmiş ve bu amaç doğrultusunda kamu hizmetlerinin hız ve kalitesinin artırılması ile katılımcılık, şeffaflık ve vatandaş memnuniyetinin sağlanması da temel ilkeler olarak ortaya koyulmuştur.

"Sivil Toplum Kuruluşları" önceliği altındaysa STK'lara yönelik politika ve hedefler detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Ayrıca planın, "Öncelikli Dönüşüm Programları" bölümü altında çerçevesi tanımlanan "Yerelde Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Programı" yönetişim ve sivil toplum alanına ilişkin yerel ve bölgesel düzeyde program hedefleri ve performans göstergeleri ortaya koymaktadır.

Yönetişim ve Sivil Toplum konusu Ulusal Kalkınma Planı'nın yanı sıra ulusal ve bölgesel birçok plan, strateji ve politika belgelerinde de ele alınmıştır.

5.3.4.1 İzmir'e Bakış

İzmir Bölgesi düzeyinde iyi yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesi amacıyla çok sayıda ve farklı düzeylerde faaliyet gösteren koordinasyon yapıları bulunmaktadır.

İzmir Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu, İzmir'in kalkınmasına ilişkin konuların en üst düzeyde ele alındığı ve kararlaştırıldığı, en önemli yönetişim yapısıdır. Toplam 8 üyeli kurul, İzmir Valisi, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı, İzmir İl Genel Meclisi Başkanı, İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı, Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve Kalkınma Kurulu tarafından, kurul üyeleri arasındaki özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilen 3 temsilciden oluşur.

Kalkınma Kurulu ise İzmir'in sorunlarını ve fırsatlarını değerlendirme konusunda tavsiye kararlarını oluşturan yapıdır. Kalkınma Kurulu kamu kurumları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları arasından belirlenen toplam 100 kişiden oluşmaktadır.

Kent konseylerinin kuruluş amaçları, kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek olarak belirlenmiştir. İzmir Kent Konseyi, bünyesindeki kadın, genç, engelli ve çocuk meclisleri ile çevre, koruyucu toplum sağlığı, enerji, doğal afet, turizm, sağlıkta iyileştirme çalışma grupları aracılığıyla faaliyetlerini yürütmektedir.

İzmir Ekonomik Kalkınma Koordinasyon Kurulu, ekonomik kalkınma konusunda tüm paydaşlar arasında ortak aklın geliştirilmesi amacıyla İBB öncülüğünde 2009 yılında oluşturulmuştur. Kurul, İBB ile kentin kalkınmasında önemli rol oynayan kamu kurumları, meslek odaları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını temsilen belirlenmiş kanaat önderlerinin gönüllü katılımı ile oluşmaktadır. Genel hedefi İzmir'in ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacak ulusal ve uluslararası düzeyde etkinliğinin arttırılmasına yönelik ortak fikir, plan ve projelerin geliştirilmesi ve bu çerçevede yerel aktörler arasında iletişim, bilgi alışverişi, ortak çalışma ve koordinasyonun sağlanması olarak belirlenmiştir.

İBB'nin girişimiyle kurulan İzmir Akdeniz Akademisi, ilk kez bir belediye bünyesinde kurulan bir düşünce kuruluşu ve bir demokratik platform olarak, kentteki yenilik ve tasarım konularındaki potansiyelin desteklenmesine ve İzmir'in tarihsel gelişimi içinde ilişki içinde olduğu Akdeniz bölgesiyle ilişkilerini güçlendirmesi vizyonunu hayata geçirme görevini üstlenmiştir. Akdeniz Akademisi; tarih, tasarım, kültür-sanat ve ekoloji alanlarında dört koordinasyon birimi olarak çalışmaktadır.

İzmir'deki dokuz üniversitenin rektörlerinden oluşan İzmir Üniversiteler Platformu, üniversitelerin birbirleriyle ve kamu-özel-STK'larla ortak faaliyetler yürütmesini sağlamak anlamında önemli bir işlevi yerine getirmektedir. 2008 yılı sonunda oluşturulan platform, İzmir üniversitelerinin akademik, sosyal, kültürel, sportif alanlarda dayanışmasını sağlamak, kaynakları etkin kullanmak ve birlikteliğin yaratacağı sinerjiden yararlanmak amaçlarıyla kurulmuştur.

İzmir Enstitüsü olarak da adlandırılan İzmir için Yeni Sinerjiler Enstitüsü, 2004 yılında kurulmuş ve İzmir başta olmak üzere, Türkiye'nin tümüne ilişkin ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar için çözüm önerileri ve düşünce üreten bir fikir platformudur. Platformun bir tüzel kişiliği ve finansal kaynağı bulunmamakta, çalışmaları platform üyeleri tarafından finanse edilmektedir. Enstitü üyeleri İzmir için gönüllü olarak bir araya gelen kanaat önderlerinden oluşmaktadır. Enstitü, proje fikirlerinin üretilmesi ve ilgili kurumlara önerilmesi amacıyla faaliyet göstermekte ve her ay düzenli olarak toplanmaktadır. Üyeler rotasyon sistemiyle her ay değişerek başkanlık yapmaktadırlar. Enstitü bugüne kadar çok sayıda merkezi ve yerel kamu kurumu ve yerel yönetimlere fikir desteği sağlamıştır.

İzmir'deki STK'ların öne çıkan sorunlarına bakıldığında, en önemli 3 sorunun sırasıyla mali kaynaklardaki yetersizlik (% 85), STK'lara gönüllü desteğindeki yetersizlikler (% 79,1) ve kentte gönüllü hareketlerin zayıflığı (% 76,5) şeklinde öne çıkmaktadır.

Yukarıda özetlenen ve bölgenin genel kalkınma sorunlarıyla ilgili oluşturulmuş koordinasyon yapılarının yanı sıra İzmir'de çok sayıda sektörel ve tematik platform yapısı da bulunmaktadır. İzmir Kümelenme Komitesi, İzmir Yenilik Komitesi, İzmir Tarım Grubu gibi belli bir tüzel kişiliği olmayan ve gönüllülük ilkesiyle bir araya gelen yapıların çokluğu İzmir'deki yönetişimin güçlendirilmesi için gereken yapının varlığına işaret etmektedir. Burada bahsedilen gönüllü platformların dışında, İnsan Hakları Kurulu, İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, Hıfzıssıhha Kurulu gibi yasayla oluşturulmuş kurullar da bulunmaktadır.

Yönetişimin en temel ilkesi olan katılımcılığı hayata geçirmek ancak güçlü sivil toplum kuruluşlarının varlığıyla mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda İzmir'deki STK'ların özelliklerini, ihtiyaçlarını ve önceliklerini oraya çıkarmak amacıyla İzmir Sivil Toplum Araştırması gerçekleştirilmiş, 2012 Eylül ayında yayınlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre:

İzmir'de açık olan STK'ların % 96,3'ünü derneklerin, % 3,7'sini ise vakıfların oluşturmaktadır. Buna göre, 2011 yılı sonu verilerine göre 4.923 dernek ve 190 vakıf faal olarak görünmektedir. 150 yıllık bir dönem içinde İzmir'de kurulmuş tüm STK'lar kuruluş amaçlarına göre incelendiğinde, ilk üç sırada eğitim (% 16), ekonomik dayanışma (% 13,2), spor-gençlik (% 11,2), ve dini (% 11,1) amaçlı STK'ların bulunduğu görülmektedir.

İzmir'deki STK'ların öne çıkan sorunlarına bakıldığında, en önemli 3 sorunun sırasıyla mali kaynaklardaki yetersizlik (% 85), STK'lara gönüllü desteğindeki yetersizlikler (% 79,1) ve kentte gönüllü hareketlerin zayıflığı (% 76,5) şeklinde öne çıkmaktadır. Bu üç temel sorun bir arada değerlendirildiğinde örgütlenme kültüründe önemli düzeyde eksiklik olduğu görülmektedir.

HEDEF 1 **Yerel, bölgesel ve merkezi düzeyler arasında çok düzlemli yönetişim geliştirilecektir.**

2014-2023 İzmir Bölge Planının hazırlanması aşamasında olduğu gibi, uygulama süreçlerinde de iyi yönetişim ilkelerine uygun bir biçimde bölge düzeyinde katılımcı ve şeffaf bir süreç hayata geçirilecektir. Bu bağlamda, bölge planı hedeflerinin yerel yönetimler ile merkez ve taşra düzeyinde örgütlenmiş ilgili tüm kamu kurumlarının stratejik planlarını ve bölgesel politikalarını karşılıklı etkileşim içinde belirlemesi ve faaliyetlerin eşgüdüm içinde bölgesel öncelikler ve hedefler çerçevesinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

HEDEF 2 Bölgesel yönetişim yapılarının etkinliği artırılacak ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulacaktır.

Kalkınma Kurulu'nun çalışmalarının aktifleştirilmesi ve kurulun bölge kalkınma gündeminin önemli bir parçası olması için yeni mekanizmalar geliştirilecektir. Bölgesel stratejiler ve planın uygulanmasına yönelik programlar kapsamında belirlenen hedeflerin hayata geçirilebilmesi için oluşturulmuş platformlar etkinleştirilecektir. Planın uygulama aşamasında kurumların birlikte çalışma ortamı oluşturulacak ve bölgenin önde gelen kurumlarının İzmir Bölge Planı'nı sahiplenmesini sağlamak üzere kurumsal analiz ve strateji çalışmaları hayata geçirilecektir.

HEDEF 3 STK'ların kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve sivil toplum diyaloğu artırılacaktır.

STK'ların çalışmalarını uygun koşullarda sürdürmelerine yönelik, ortak kullanıma açık STK Hizmet Merkezleri kurulacaktır. STK gönüllüsü sayısı artırılacaktır. Aynı zamanda, STK'lar tarafından düzenlenen kampanya sayısı artırılacaktır.

STK'lardaki bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin olarak kullanılması yaygınlaştırılacak ve desteklenecektir. Etkin iletişim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek ve çalışmalarını duyurmak amacıyla kurumsal internet sitesine sahip STK'ların sayısı artırılacaktır.

Amaç ve misyon bakımından birbirine yakın kamu-yerel-özel-akademik ve STK'lar arasında oluşturulan işbirliği platformu sayısı artırılacaktır. Bu tip platformlar arasından kurumsal işleyişi etkin iyi uygulama örnekleri yaygınlaştırılacaktır.

STK'larda stratejik yönetim, mali yönetim, insan kaynağı yönetim kapasiteleri geliştirilecektir. Kurumsal işbirliği mekanizmaları geliştirilecektir.

HEDEF 4 İzmir'de STK ve gönüllülük bilinci geliştirilecektir.

Sivil toplumla ilgili medya programları artırılacaktır. STK gönüllüsü sayısı artırılacaktır. Aynı zamanda, STK'lar tarafından düzenlenen kampanya sayısı artırılacaktır. Özel sektörde sosyal sorumluluk bilinci geliştirilecek, STK'lar ile işbirlikleri geliştirilecektir. Düzenlenen kurumsal sosyal sorumluluk projesi sayısı artırılacaktır. Kurumsal sosyal sorumluluk projelerine katılan gönüllü sayısı artırılacaktır.

HEDEF 5 Bölgenin proje geliştirme ve yürütme kapasitesi artırılacaktır.

Proje geliştirme ve yürütme eğitimlerine katılan STK çalışanı/gönüllüsü sayısı artırılacaktır. İzmir'de STK'lara yönelik proje geliştirme, yürütme danışmanlığı hizmeti hizmet sunan kamu, özel, sivil, akademik tüm kurumların ilgili birimlerinin kurumsal kapasitesi (insan kaynakları, personelin mesleki yeterliliği, teknik donanım, fiziki şartlar, vb.) geliştirilecektir.

HEDEF 6 Bölgesel İzleme Sistemi oluşturulacaktır.

Kümelenme Stratejisi, Yenilik Stratejisi, Girişimcilik Stratejisi, Kentsel Pazarlama Stratejisi, Bilgi Toplumu Stratejisi gibi sektörel ve tematik çok paydaşlı bölgesel stratejilerin uygulanması ve performanslarının takibi amacıyla çok düzlemli izleme mekanizmaları oluşturulacaktır. 2014-2023 İzmir Bölge Planı uygulaması ve performanslarının takibi amacıyla çok düzlemli izleme mekanizmaları oluşturulacaktır.

Bölgesel veri setlerinin oluşturulması için ilgili kurumların işbirliği içinde çalışması sağlanacaktır. Ayrıca bölgesel verilerin izlenmesi için söz konusu verileri üreten kurumlarda gerekli kurumsal altyapı sağlanacak, söz konusu verilerin güncelliği, güncellenebilirliği, karşılaştırılabilirliği ve paylaşılırlığı esasında çalışmalar gerçekleştirilecektir.

No	Hedef	Uygulama Dönemi		
		Kısa (3 yıl)	Orta (5 yıl)	Uzun (10 yıl)
1	Yerel, bölgesel ve merkezi düzeyler arasında çok düzlemli yönetişim geliştirilecektir.			
2	Bölgesel yönetişim yapılarının etkinliği artırılacak ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulacaktır.			
3	STK'ların kurumsal kapasitesi geliştirilecek ve sivil toplum diyalogu artırılacaktır.			
4	İzmir'de STK ve gönüllülük bilinci geliştirilecektir.			
5	Bölgenin proje geliştirme ve yürütme kapasitesi artırılacaktır.			
6	Bölgesel İzleme Sistemi oluşturulacaktır.			

Karaburun, İzmir

6 Mekansal Gelişme

Bu bölüm, 2014-2023 İZBP gelişme eksenleri çerçevesinde tasarlanan stratejik öncelikler ve hedeflerin mekansal nitelikli önerilerini ve farklı hedeflerin mekan üzerindeki etkileşimlerini göstermektedir. Mekansal şemalar bölgede ekonomik faaliyetler ve ana altyapının dağılımını, yerleşmelerin fonksiyonlarını ortaya koymak, kentleşme eğilimlerini yönlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Şemalar hazırlanırken plan hazırlık sürecinde gerçekleştirilen sektörel, tematik ve mekansal analizler, çalıştaylar ve ilçe toplantıları gibi katılımcı toplantılarda paydaşlardan alınan geri bildirimler, bölgeye dair mevcut alt ölçekli planlar ve Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) taslağı incelenmiştir.

Mekansal haritalar, şematik ve kavramsal bir planlama dili kullanılarak hazırlanmıştır. Bu nedenle mevcut arazi kullanımı planlarından farklı bir nitelik taşımaktadır. İzmir idari sınırları dışında yer alsa da, İzmir ile çok yönlü ilişkiye sahip olan Manisa ve Aydın illeri ve bazı ilçelerini içeren bir coğrafi kapsam mekansal yaklaşıma dahil edilmiştir. Plan önerileri, stratejik karar ve gösterimi şematiktir. Bu plan üzerinden plan ölçeği ile ölçü alınamaz.

Mekansal haritalara esas olan başlıca alt ölçekli planlar Çevre ve Orman Bakanlığı'nca onaylanan İzmir-Manisa-Kütahya Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 1/25.000 Ölçekli İzmir Büyükşehir Bütünü Çevre Düzeni Planı olmuştur. Söz konusu plan merkezde Konak, Karabağlar, Karşıyaka, Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe, Buca ilçelerinin tamamı, batıda Seferihisar ilçesinin tamamı, Urla belediye sınırlarını, kuzeyde Menemen, Foça ilçelerinin tamamı ile Aliağa ilçesi, doğuda Kemalpaşa ilçesinin tüm alanı, güneyde Torbalı ve Bayındır, Menderes ilçelerinin tümü, Selçuk ilçesinin bir kısmını kapsamaktadır.

Büyükşehir Belediye sınırları 1/25.000 Ölçekli ÇDP'nin hazırlandığı dönemde toplam 21 ilçe ve 167 adet köyü kapsamıştır[8]. Bu plan 30 ilçeye sahip İzmir Bölgesi'nde Çeşme, Karaburun, Bergama, Dikili, Ödemiş, Tire, Kınık, Beydağ, Kiraz ilçe merkezlerini kapsamamıştır. Söz konusu ilçelere ait bilgiler 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca hazırlanan İzmir-Manisa-Kütahya Çevre Düzeni Planı ve Raporu'ndan elde edilmiştir.

Diğer yandan Çevre ve Orman Bakanlığı'nca 14.08.2009 tarihinde onaylanan Manisa–Kütahya–İzmir 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın yürütmesi, Danıştay 6'ncı Dairesinin 08.06.2011 tarih ve 2010/786 esas nolu kararıyla durdurulmuştur.

Harita 23: İzmir Büyükşehir Belediye Sınırları ve İlçe Sınırları

İl Sınırı

İlçe Sınırı

1/25.000 Ölçekli ÇDP Sınırı

[8] 06.12.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları İl sınırlarına genişletilmiştir.

6.1

Sektörel Yoğunlaşma Eğilimleri

Alt Ölçekli Planlar

Bölgesel Gelişme Odakları

Bölgesel Mekansal Gelişme Şeması

İzmir'de işgücüne dayalı sektörel yoğunlaşma eğilimleri, "İzmir İli Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti" çalışması kapsamında incelenmiştir. Çalışmada İzmir il bütününde ve ilçeler düzeyinde 2000 yılı ve 2023 yılı için tahmin edilmiş olan, 10 ana sektörü kapsayan düzeyde temel ve yerel işgücü sayıları ayrıştırılmıştır. Bu bölümde sektörel temel işgücünün mekansal dağılımı mekansal istatistik yöntemleriyle incelenmiştir. Öncelikle, sektörel temel işgünün merkezi eğilimi, temel işgücü sayısına göre ağırlıklandırılmış merkez ile tespit edilmiştir. Daha sonra ise sektörel temel işgücünün yayılımı, temel işgücü sayısına göre ağırlıklandırılmış standart sapma elipsleri elde edilmiştir. Bu kapsamda doğal nüfus ve işgücü gelişimine göre, 2023 yılında yan sayfadaki eğilimlerin ortaya çıkması beklenmektedir.

İzmir'de tarımsal işgücünün yayılımı kuzeybatı-güneydoğu yönündedir ve ağırlıklı ortalama merkez noktası Kemalpaşa ilçe sınırları içerisindedir. Ancak, sektörün temel işgücüne bağlı ortalama merkezinin güneydoğu yönünde Tire, Ödemiş ve Bayındır üçgenine doğru kaydığı görülmektedir.

Hizmet sektörü merkez kentte en güçlü olmakla birlikte batı aksına doğru eğitim, sağlık ve turizm faaliyetlerini içine alarak genişleme eğilimindedir.

İki büyük sanayi kutbu olan Aliağa ve Torbalı ilçeleri ile birlikte Manisa il merkezi İzmir çevresinde bir sanayi kuşağı oluşturmaktadır. Ayrıca, Menemen, Kemalpaşa ve Menderes bu kuşak içinde yer alan önemli sanayi merkezleridir. Kuzeyde, Dikili, Bergama ve Kınık ilçelerinde madencilik ve taşocakçılığına dayalı bir sanayi kuşağı da oluşmaktadır. Yapımı başlayan Kuzey Ege Limanı ile Bergama'da yapılması düşünülen İzmir'in ikinci hava limanı gibi ulaşım ve lojistik altyapı yatırımlarının Dikili-Bergama-Aliağa üçgeni içerisinde yeni bir sanayi yığılmasını tetiklemesi beklenebilir

Sanayi için çekim merkezi olan Torbalı, Aliağa, Kemalpaşa ve Bergama ilçelerine uzanan akslar ve Dikili-Bergama-Aliağa üçgeniyle tanımlı bölge, önemli tarımsal ve doğal kaynakları içerdiğinden, bu alanlardaki sanayi gelişimi, alt ölçekli planlar yapılırken ekosistemin devamı ve tarımsal bütünlüğün korunması anlamında özellikle dikkate alınmalıdır. Sanayi gelişimine hassas olan bölgelerde mevcut kentsel gelişme eğilimleri aşağıda özetlenmiştir:

- Torbalı ve Kemalpaşa'da tarım alanları üzerinde gelişim devam eden büyük ölçekli depolama ve lojistik alanları bulunmaktadır.
- Kuzeydeki sanayi gelişimi, Çiğli-Menemen arasındaki tarım alanlarında ve Gediz Deltasında tehdit yaratacak şekilde kentsel gelişim baskısı yaratmaktadır.
- Doğuda Kemalpaşa sanayi aksı mevzi yapılaşma ile birinci sınıf tarım arazileri üzerinde kontrolsüz gelişmektedir.
- Güneyde İzmir-Torbalı yolu üzerinde ve çevresinde verimli tarım alanları üzerinde kontrolsüz yapılaşan sanayi tesisleri bulunmaktadır. Bu tesisler Tahtalı Barajı koruma havzası için tehdit oluşturmaktadır.

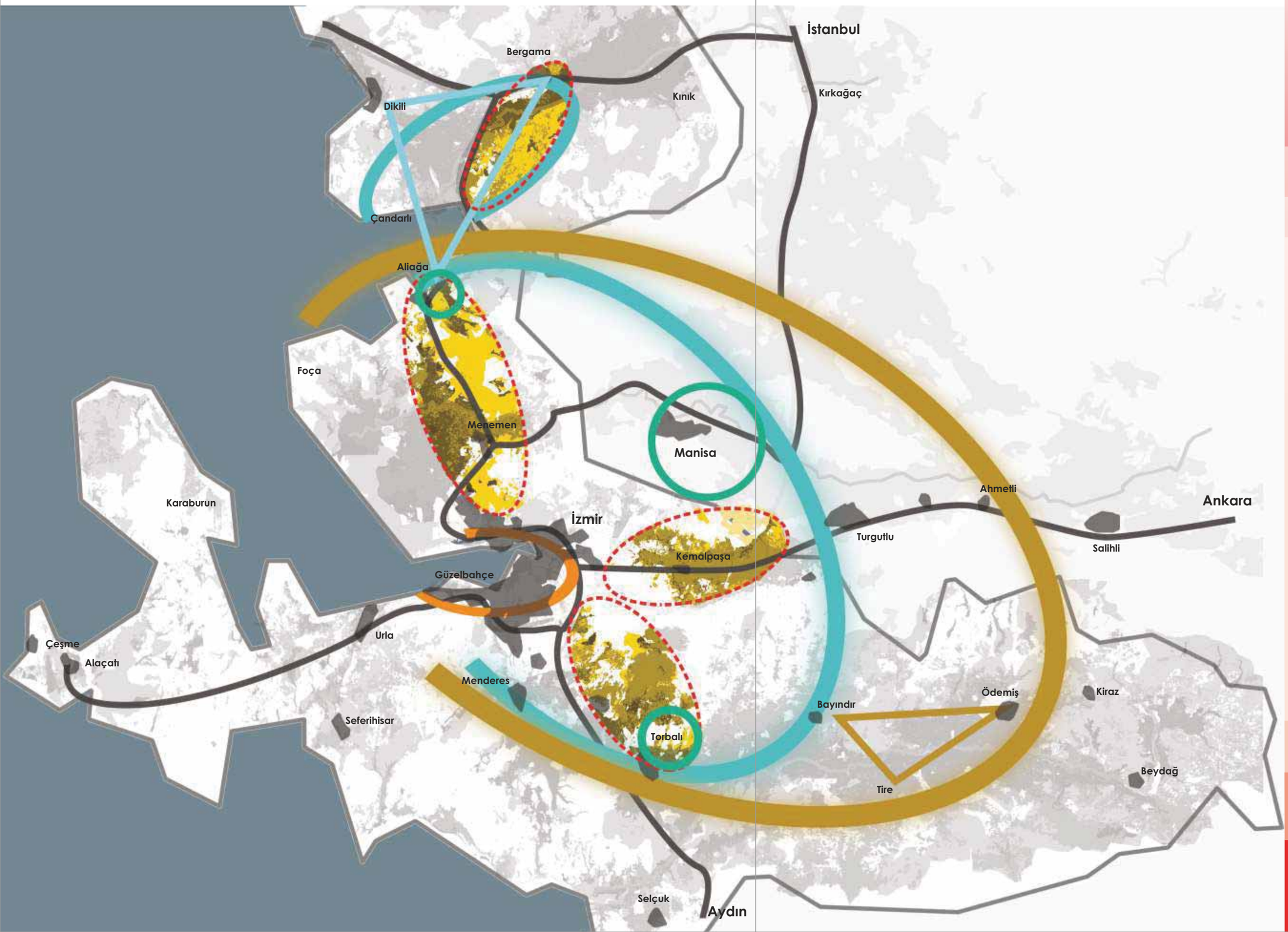

Harita 24: Sektörel Yoğunlaşma Eğilimleri

6.2

Sektörel Yoğunlaşma Eğilimleri

Alt Ölçekli Planlar

Bölgesel Gelişme Odakları

Bölgesel Mekansal Gelişme Şeması

1/25.000 İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı (İKNİP) merkez kenti sınırlayarak çanak içi olarak adlandırılan körfeze bakan alanlarda kentsel dönüşüm gerçekleşeceğini ve yenilenerek yoğunlaşacağını, belirtmektedir. Merkez kenti çevreleyen ve kontrolsüz yayılımını sınırlandıran bir yeşil kuşak ve kentin gelişme yönlerinde Aliağa, Torbalı, Kemalpaşa ve Urla ilçelerini kapsayan bir yerleşmeler kuşağı oluşturulacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca çeperdeki bu yerleşimlerin gelişimini de yönlendirecek ikinci bir yeşil kuşak önerilmektedir. Kentin Kuzey-güney koridorunda (Bergama-Selçuk) raylı sistemi kullanan bir tarih turizm aksı ile Çeşme-Karaburun-Foça yönünde deniz ulaşımını kullanan bir kıyı turizm aksı tarif edilmektedir. 1/25.000 İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı'nın (İKNİP) genel mekansal kurgusu yan sayfada özetlenmektedir:

- Merkez kentin, çanak-içi olarak adlandırılan alan içerisinde onaylı planların izin verdiği yönlerde sınırlanması
- Merkez kentin hemen ötesinde, içerisinde Gediz, Emiralem, Nif, ve Tahtalı havzalarını da içeren ve batıdan doğuya uzanan Küçük Menderes havzası ile birleşen bir yeşil kuşak oluşturulması
- Kuzeyde Aliağa ile başlayan, Kemalpaşa ve Torbalı ile devam eden ve Urla ile son bulan bir periferik yerleşmeler kuşağı oluşturulması
- Aliağa'nın kuzeyinde yer alan Bakırçay havzası ile Selçuk'un güneyinde yer alan Küçük Menderes havzasını birbirine bağlayan ikinci bir yeşil kuşağın oluşturulması yoluyla merkez kentin ve periferik yerleşmelerin büyümelerinin denetlenmesi
- Çeşme, Karaburun, Foça kıyı turizm koridoru için deniz ulaşımının kullanılması
- Bergama ve Efes'ten oluşan tarihsel referansları yüksek noktaları birbirine bağlayan bir tarih koridoru için demiryolu ulaşımından yararlanılması
- Tarihi ve doğal değerlerin korunması suretiyle, Aliağa'nın mevcut sanayi kimliğini sürdürmesi ve barındırdığı liman, iskeleler ve hinterlandının sağladığı ulaşım olanakları nedeniyle aktarım noktası rolünü üstlenmesi

1/100.000 Manisa Kütahya İzmir Çevre Düzeni Planı'nda kent formunu etkileyebilecek ve çevre düzeni planı ile tutarlılık gösteren aşağıdaki kararlardan bahsedilmektedir:

- Aliağa-Menderes İZBAN Banliyö hattı etrafında yerleşimlerin artması ve Selçuk-Bergama hattında turizmin bütünleşmesi ve ivmelenmesi
- İzmir'deki büyük yerleşimlere yakın konumdaki bozulmaya uğrayan kaçak yapılaşma riski altındaki alanların ağaçlandırılarak, yeşil kuşaklar oluşturulması

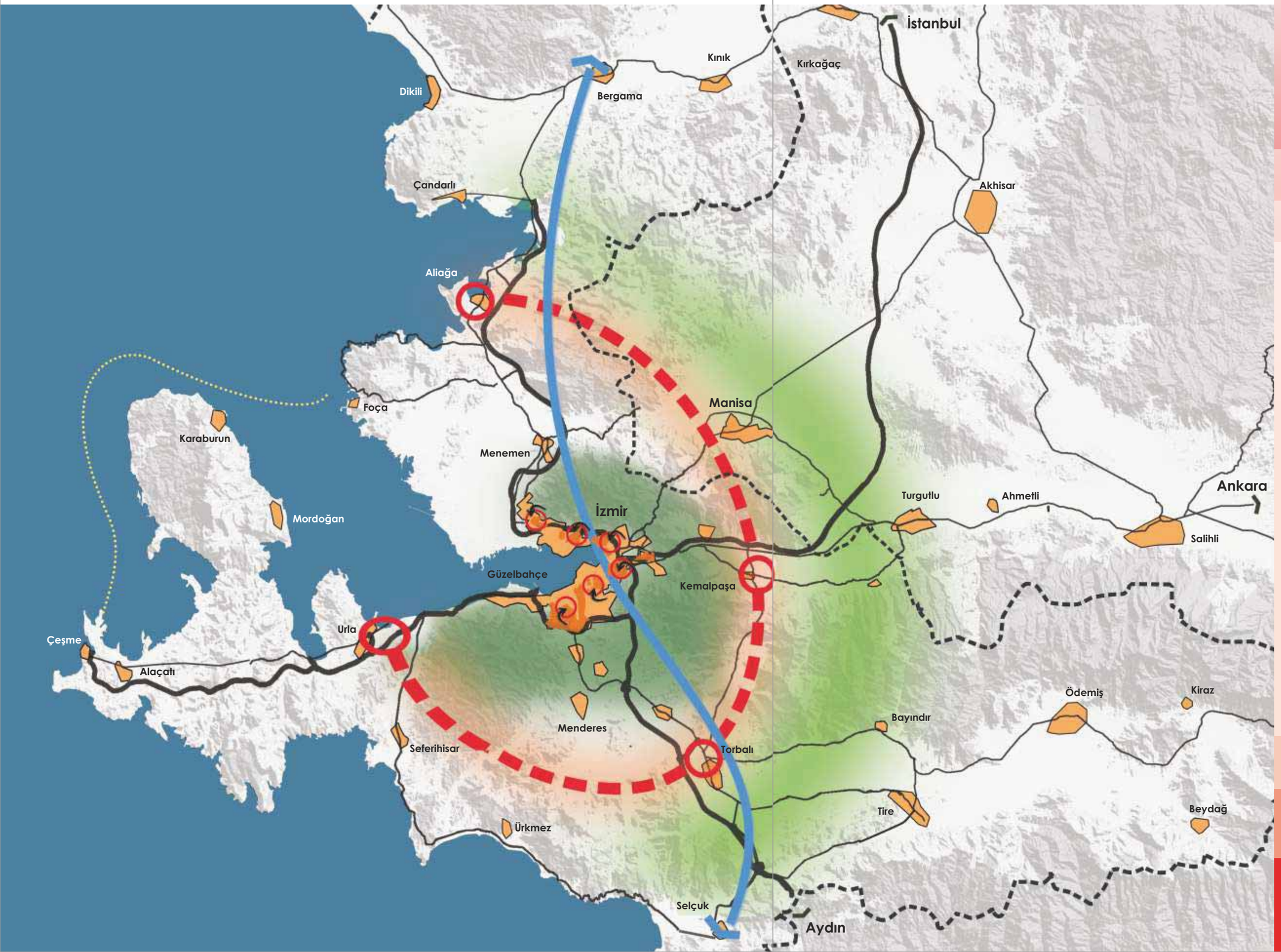

Harita 25: Alt Ölçekli Planların Değerlendirilmesi

- İl Sınırı
- Tarih Koridoru
- Periferik Yerleşimler Kuşağı
- Kent Merkezinin Yenilenmesi ve Yoğunlaşması
- Birincil Yeşil Kuşak
- İkincil Yeşil Kuşak
- Kıyı Turizm Koridoru

6.3

Sektörel Yoğunlaşma Eğilimleri

Alt Ölçekli Planlar

Bölgesel Gelişme Odakları

Bölgesel Mekansal Gelişme Şeması

Sosyal, ekonomik ve mekansal analizler, stratejiler ve mekansal planlarla ortaya koyulan gelişim çerçevesi kapsamında, bölge planı hedeflerine paralel ve ilçe kimliklerine dayalı bir sınıflama ve kademelenme şeması üretilmiştir. Şemada bulunan odaklar yan sayfada gruplar biçiminde sınıflandırılmıştır:

- **Metropol (İzmir):**
  Merkez nüfusu 3 milyonun üzerinde, ulusal merkez niteliğinde ve küresel düzeyde rekabet edilebilirliği yüksek olan büyük kentler.

- **Metropol Alt Merkez (Manisa, Aydın):**
  Metropollerin art alanında ve metropollere 150 km yakınlıkta bulunan, onlarla güçlü fonksiyonel ilişkileri olan endüstriyel büyüme odağı kentler. Bu kapsamda İzmir'le yoğun sosyal ve ekonomik ilişkisi olan Manisa ve Aydın merkezleri de metropol alt merkez olarak tanımlanmıştır.

- **Endüstriyel Büyüme Odağı (Aliağa):**
  Sanayi yığılma noktası olan ve tarım ve hizmetler alanında da ekonomisini çeşitlendirmiş ilçeler.

- **Bölgesel Büyüme Odağı (Torbalı, Urla, Kemalpaşa):**
  Bölgesi için giriş kapısı niteliğinde olan, çevrelerine hizmet vermek üzere belirli hizmet fonksiyonlarının yoğunlaşıp geliştiği ve katma değeri yüksek yenilikçi sektörel oluşumların desteklendiği ilçeler.

- **Turizm Odağı (Çeşme, Selçuk, Bergama):**
  Birden fazla turizm çeşidinde güçlü veya potansiyeli yüksek olan ilçeler.

- **İkincil Turizm Odağı (Foça, Seferihisar, Karaburun, Dikili):**
  Çevrelerindeki turizm merkezleriyle bağlantılı, doğal, kültürel ve tarihi açıdan çekim noktalarına sahip olan ilçeler.

- **Tarım Odağı (Tire, Bayındır, Ödemiş, Menemen, Menderes):**
  Doğal kaynaklar ve tarıma dayalı ekonominin çeşitlendiği ve tarımsal işgücünün yoğun olduğu ilçeler.

- **İkincil Tarım Odağı (Kınık, Kiraz, Beydağ):**
  Üretimleri tarım veya hayvancılık sektörlerine dayalı metropol merkezinden uzak, düşük bir nüfus yoğunluğu olan ve kırsal karakteri baskın ilçeler.

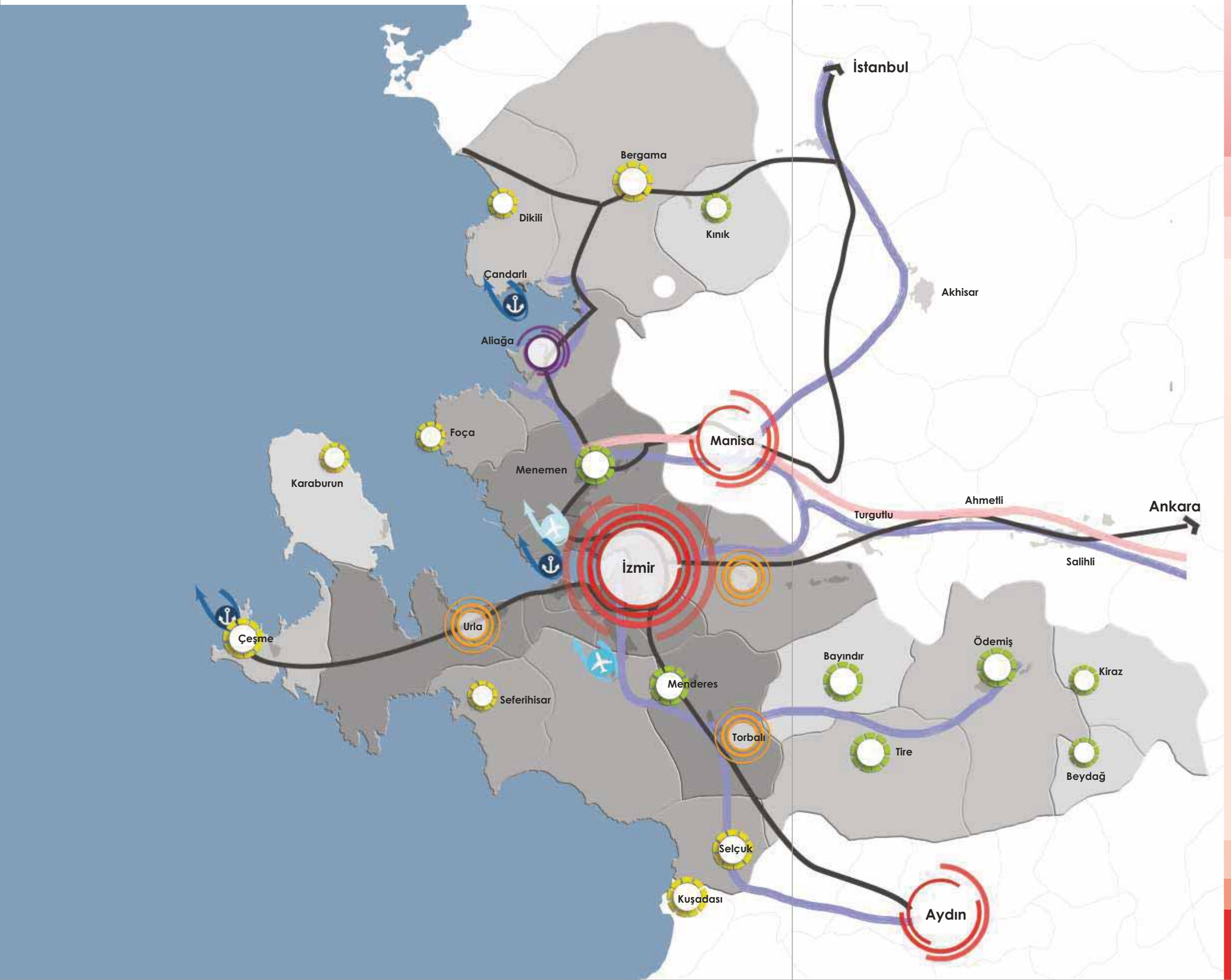

Harita 26: Bölgesel Gelişme Odakları

Metropol:
Merkez nüfusu 3 milyonun üzerinde, ulusal merkez niteliğinde ve küresel düzeyde rekabet edilebilirliği yüksek olan büyük kentler

Metropol Alt Merkez:
Metropollerin art alanında ve metropollere 150 km yakınlıkta bulunan, onlarla güçlü fonksiyonel ilişkileri olan endüstriyel büyüme odağı kentler olan büyük kentler

Endüstriyel Büyüme Odağı:
Sanayi yığılma noktası olan ve tarım ve hizmetler alanında da ekonomisini çeşitlendirmiş ilçeler

Bölgesel Büyüme Odağı:
Bölgesi için giriş kapısı niteliğinde olan, çevrelerine hizmet vermek üzere belirli hizmet fonksiyonlarının yoğunlaşıp geliştiği ve katma değeri yüksek yenilikçi sektörel oluşumların desteklendiği ilçeler

Turizm Odağı:
Birden fazla turizm çeşidinde güçlü veya potansiyeli yüksek olan ilçeler

İkincil Turizm Odağı:
Çevrelerindeki turizm merkezleriyle bağlantılı, doğal kültürel ve tarihi açıdan çekim noktalarına sahip ilçeler

Tarım Odağı:
Tarım ve doğal kaynaklara dayalı ekonominin çeşitlendiği ve tarımsal işgücünün yoğun olduğu ilçeler

İkincil Tarım Odağı:
Üretimleri tarım veya hayvancılık sektörlerine dayalı metropol merkezinden uzak, düşük bir nüfus yoğunluğu olan ve kırsal karakteri baskın ilçeler

Çıkış Kapıları

Hızlı Tren Demir Yolu Hattı

Konvansiyonel Demir Yolu Hattı

Karayolu

Şehirleşme Oranı

Sektörel Yoğunlaşma Eğilimleri

Alt Ölçekli Planlar

Bölgesel Gelişme Odakları

6.4 Bölgesel Mekansal Gelişme Şeması

Mekansal sentez, bölge planına yönelik temel önerilere zemin oluşturacak bilgi katmanlarının sentezlenerek sunulduğu, üzerinde koruma alanları, kentsel gelişme senaryosu, ulaşım koridorları ile yerleşmelerin temel karakterlerini işaret eden odak tanımlamaları ile aralarındaki etkileşimi işaret eden koridor ve kuşakların bulunduğu anlatımlardan oluşmaktadır.

Bölgesel Mekansal Gelişme Şemasıyla öncelikle, doğal ve arkeolojik sit alanları, içme suyu koruma alanları, çevre koruma alanları, orman, mutlak tarım-özel ürün ve dikili tarım arazileri koruma alanları olarak gruplanmıştır. Bu kapsamda İzmir'de çok geniş ve bütünsel korunması gereken alanlar bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, marjinal tarım arazileri ve özel peyzaj karakter bölgelerine de (dağ, yayla, kıyı, delta, göl, tarihi kentsel/kırsal yerleşim, koy, körfez, ada) ikincil öncelikli koruma alanları olarak yer verilmiştir.

İzmir merkez kentin yerleşim alanları genelde topoğrafik ve çevresel eşiklerle çevrilidir. Bu nedenle şemayla öngörülen gelişme senaryosu içsel gelişme ve sıçrama biçiminde tanımlanmıştır. Öncelikli olarak İzmir'de önümüzdeki 25-30 yıl boyunca özellikle merkez kentte büyük oranda bir kentsel dönüşüm müdahalesi gerçekleşecektir. Ayrıca İzmir'in yakın çevresindeki yeşil kuşak içinde bütünsel olarak koruması gereken geniş alanların bulunması nedeniyle, merkez kentin çevresindeki mekansal büyümesi de yağ lekesi biçimindeki gelişme yerine aksiyel gelişme ya da alt bölgesel odaklanmalara olanak tanımaktadır. Aksiyel gelişimin koruma alanları üzerinde olması nedeniyle sıçramalı kentsel gelişim seçeneği üzerinde durulmalı ve sürdürülebilir büyüme için kompakt bölgesel merkezler oluşturma yönünde hareket edilmelidir.

Şemada tanımlanan ulaşım koridorları ana ulaşım bağlantılarına işaret etmektedir. Topoğrafik eşikler nedeniyle karayolu ile demiryolu sistemi, paralel bir gelişim sergilemektedir.

Turizm, sanayi ve tarım odakları ve koridorları, yerleşim karakterine göre odakların durumunu ve aralarındaki etkileşimden doğabilecek koridorları göstermektedir.

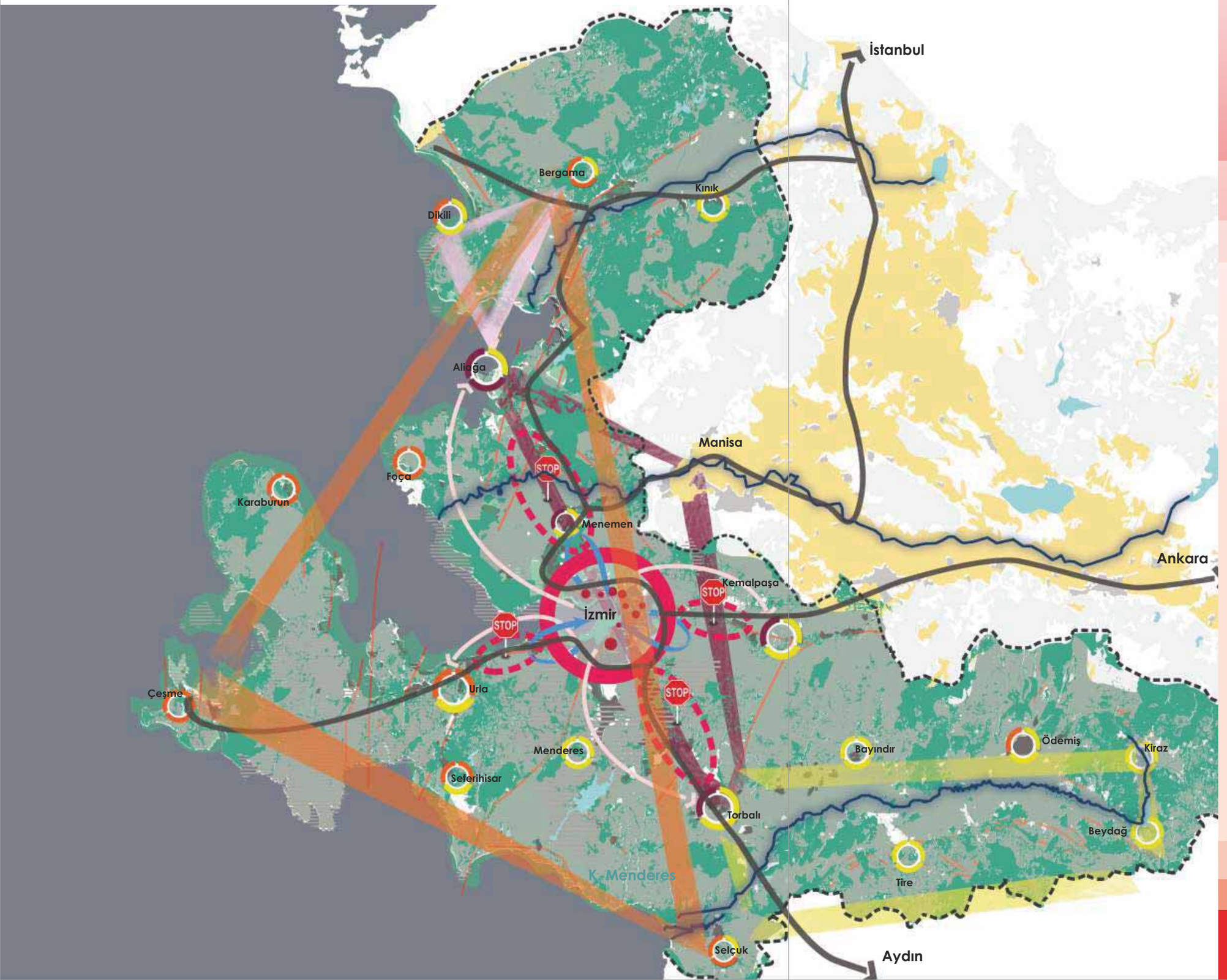

Harita 27: Bölge Mekansal Gelişme Şeması

İl Sınırı

Özel Çevre ve Sit Alanları

Birincil Koruma Alanları
(Orman, Mutlak Tarım, Özel Ürün ve Dikili Tarım Arazileri)

İkincil Koruma Alanları
(Marjinal Tarım Arazileri, Özel Peyzaj Karakteri Bölgeleri)

Fay Hatları

Gelişme Hassas Bölge

Kentsel Gelişme Senaryosu

İçe Doğru (Yoğunlaşma)

Dışa Doğru (Sıçrama)

Turizm Koridorları

Sanayi Koridorları

Sanayi Yoğunlaşmasına Hassas Bölge

Tarım Koridorları

Odaklar

Sanayi *Tarım* *Turizm*

Seferihisar, İzmir

7 Finansman

Bölgesel, Ulusal ve Uluslararası Finansman Kaynakları

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nda yer alan hedeflerin hayata geçirilmesi amacıyla Plan'ın uygulama sürecinde, yıllık kamu yatırım programlarında yer alan ve bölgeyi ilgilendiren kamu yatırım projeleri, bölgesel, ulusal ve uluslararası fon kaynakları, yerel yönetimlerin kaynakları, özel sektör yatırımları, yatırım teşvikleri ve krediler etkin rol oynayacaktır.

Bölgede bulunan kamu kurum ve kuruluşları, İzmir Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri, EBSO ve İZTO başta olmak üzere sanayi ve ticaret odalarının kaynakları, İzmir Kalkınma Ajansı'nın mali destekleri, bölgedeki özel sektör kuruluşlarının yatırımları ve banka kredileri bölgesel ölçekteki finansman kaynaklarını oluşturmaktadır.

Plan hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kullanılabilecek bazı ulusal ve uluslararası fon kaynakları ise ilgili olduğu gelişme ekseni ve öncelik bazında arka sayfadaki tablolarda gösterilmiştir.

Gelişme Eksenleri	Öncelik	Kurum	Program
GÜÇLÜ EKONOMİ	Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi	KOSGEB	Ar-Ge, İnovasyon, Endüstriyel Uygulama Destek Programı
		Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	Teknoloji Geliştirme, Ticarileştirme, İleri Teknoloji Projeleri Destekleri
		TÜBİTAK	Akademik, Sanayi, Kamu Ulusal ve Uluslararası Destek Programları
		Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Desteği, Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ), Ar-Ge Merkezleri Programı, Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri
		Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Elektronik, Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesi
		Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Tarımsal Ar-Ge Proje Destekleri
	Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi	KOSGEB	Girişimcilik Destek Programı
		TÜBİTAK	Bireysel Girişimcilik Aşamalı Destek Programı, Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı
		Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı
		KGF (Kredi Garanti Fonu A.Ş.)	Kredi Kefalet Desteği
	Gelişmiş Kümeler	Ekonomi Bakanlığı	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
		KOSGEB	İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
		Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kümelenme Destek Programı
	Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı, Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Programı, Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları
		Avrupa Yatırım Bankası (EIB)	Sürdürülebilir Çevre Programı
		Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası	Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı TurSEFF
		Fransız Kalkınma Ajansı	KOBİ, Yenilenebilir Enerji, Enerji Verimliliği Kredileri
		Dünya Bankası	Enerji Kredileri
		Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	Enerji Verimliliği Destekleri, Çevre Teknolojileri Destekleri
		Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Enerji Sektörü Ar-Ge Projelerinin Desteklemesi, Enerji Verimliliğini Arttırıcı Projelerin Desteklenmesi
	Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik, Kamu Eliyle Yapılan Kültür Yatırımlarının Desteklenmesi, Turizmi Teşvik Kanunu İle Sağlanan Teşvikler
		Anadolu Efes, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Kültür ve Turizm Bakanlığı	Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu
		Ekonomi Bakanlığı	Yatırım Teşvik Uygulamaları

Gelişme Eksenleri	Öncelik	Kurum	Program
YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ	Herkes İçin Sağlık	Dünya Bankası	Sağlık Yatırımları Kredisi
		Ekonomi Bakanlığı	Sağlık Turizmi Sektörüne Yönelik Destekler
	Sürdürülebilir Çevre	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Özel Ağaçlandırma Desteklemeleri
		Kültür ve Turizm Bakanlığı	Çevreye Duyarlı Konaklama Tesislerine Elektrik Enerjisi Desteği
		Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	Çevre Proje Destekleri, Küresel Çevre Fonu
		Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	GEF Küçük Destek Programı
		Ekonomi Bakanlığı	Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi
		Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Enerji Sektörü Ar-Ge Projelerinin Desteklemesi, Enerji Verimliliğini Arttırıcı Projelerin Desteklenmesi
	Kaliteli Kentsel Yaşam	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bisiklet Yolu Projeleri
	Erişilebilir İzmir	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Elektronik, Haberleşme, Uzay ve Havacılık Sektöründe Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesi

Gelişme Eksenleri	Öncelik	Kurum	Program
GÜÇLÜ TOPLUM	Herkes İçin Kaliteli Eğitim	Dünya Bankası	Eğitim Yatırımları Kredisi
		Ekonomi Bakanlığı	Eğitim Sektörüne Yönelik Destekler
	Yüksek İstihdam Kapasitesi	Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)	SGK İşveren Sigorta Primi Teşvikleri, Dezavantajlı Grupların İstihdamına İlişkin Teşvikler
		Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı
		Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	İşkur Destekleri
		Ekonomi Bakanlığı	İstihdam Yardımı
	Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme	Gençlik ve Spor Bakanlığı	Gençlik Projeleri Destek Programı
		AB Bakanlığı AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı	AB Programları
		Avrupa Komisyonu	Avrupa Birliği İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programı (PROGRESS)
		Japonya Büyükelçiliği	Yerel Projelere Hibe Programı
		Sabancı Vakfı	Toplumsal Gelişme Hibe Programı
		Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	Proje Destek Programları, Sosyal Yardım Programları
	İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum	Sivil Toplumu Geliştirme Merkezi (STGM)	Kapasite Güçlendirme Programı
		İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı	Proje Destekleri
		Hollanda Büyükelçiliği	Matra Programı Hibe Desteği
		Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Kooperatifçilik Proje Desteği

Yatırım Teşvik Sistemi

19 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yer alan 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, 20 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ ve 13 Ekim 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklik kararına göre; Genel Teşvik Sistemi'nde, İzmir'de (1. Bölge) yapılacak yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı 1 milyon TL ve destek unsurları KDV İstisnası ve Gümrük Vergisi Muafiyetidir.

Bölgesel desteklerden faydalanabilecek sektörler ve asgari yatırım tutarları/kapasiteleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir*:

No.	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	1. Bölge (İzmir)
1	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları	1 Milyon TL
2	Su ürünleri yetiştiriciliği (balık yavrusu ve yumurtası üretimi dahil)	1 Milyon TL
3	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	2 Milyon TL
4	Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb. imalatı	1 Milyon TL
5	Ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), hasır ve buna benzer örülerek yapılan maddelerin imalatı	4 Milyon TL
6	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	10 Milyon TL
7	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	4 Milyon TL
8	Seramikten yapılan sıhhi ürünler, seramik yalıtım malzemeleri, seramik karo ve kaldırım taşı imalatı	4 Milyon TL
9	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi, metal döküm sanayi	4 Milyon TL
10	Makine ve teçhizat imalatı	4 Milyon TL
11	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	4 Milyon TL
12	Elektrikli makine ve cihazları imalatı	4 Milyon TL
13	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	4 Milyon TL
14	Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı	1 Milyon TL
15	Motorlu kara taşıtı ve yan sanayi	Motorlu kara taşıtlarında yatırım tutarı 50 Milyon TL; motorlu kara taşıtları yan sanayinde yatırım tutarı 4 Milyon TL
16	Hava taşıtları ve motorlarının bakım ve onarımı	4 Milyon TL
17	Motosiklet ve bisiklet üretimi	4 Milyon TL
18	Mobilya imalatı (sadece metal ve plastikten imal edilenler hariç)	4 Milyon TL
19	Oteller	3 yıldız ve üzeri
20	Öğrenci yurtları	100 öğrenci
21	Soğuk hava deposu hizmetleri	1.000 metrekare
22	Lisanslı depoculuk	2 Milyon TL
23	Eğitim hizmetleri (okul öncesi eğitim hizmetleri dahil, yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç)	1 Milyon TL
24	Hastane yatırımı, huzurevi	Hastane: 1 Milyon TL Huzurevi: 100 kişi
25	Atık geri kazanım veya bertaraf tesisleri	1 Milyon TL
26	Seracılık	40 dekar

* Tablonun tümü, 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve eklerinde yer almaktadır.

İzmir'de Bölgesel Teşvik Uygulamaları kapsamında 5. Bölge destekleri ile desteklenecek yatırım konuları (Öncelikli Sektörler) ise aşağıda sayılmıştır:

Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen:

- İzmir-Bergama-Allanoi-Manisa Soma Menteşe Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinde yapılacak turizm yatırımları,
- İzmir Dikili Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinde yapılacak turizm yatırımları,
- Madencilik yatırımları,
- Demiryolu ve denizyolu ile yük veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar,
- 20 milyon TL üzeri belirli ilaç ve savunma sanayi yatırımları,
- Test merkezleri, rüzgar tüneli ve bu mahiyetteki yatırımlar (otomotiv, uzay veya savunma sanayine yönelik olanlar)
- Asgari 50.000 m^2 kapalı alana sahip uluslararası fuar yatırımları,
- Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek olan okul öncesi, ilk, orta ve lise eğitim yatırımları,
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından desteklenen Ar-Ge projeleri neticesinde elde edilen ürünlerin üretilmesine yönelik yatırımlar

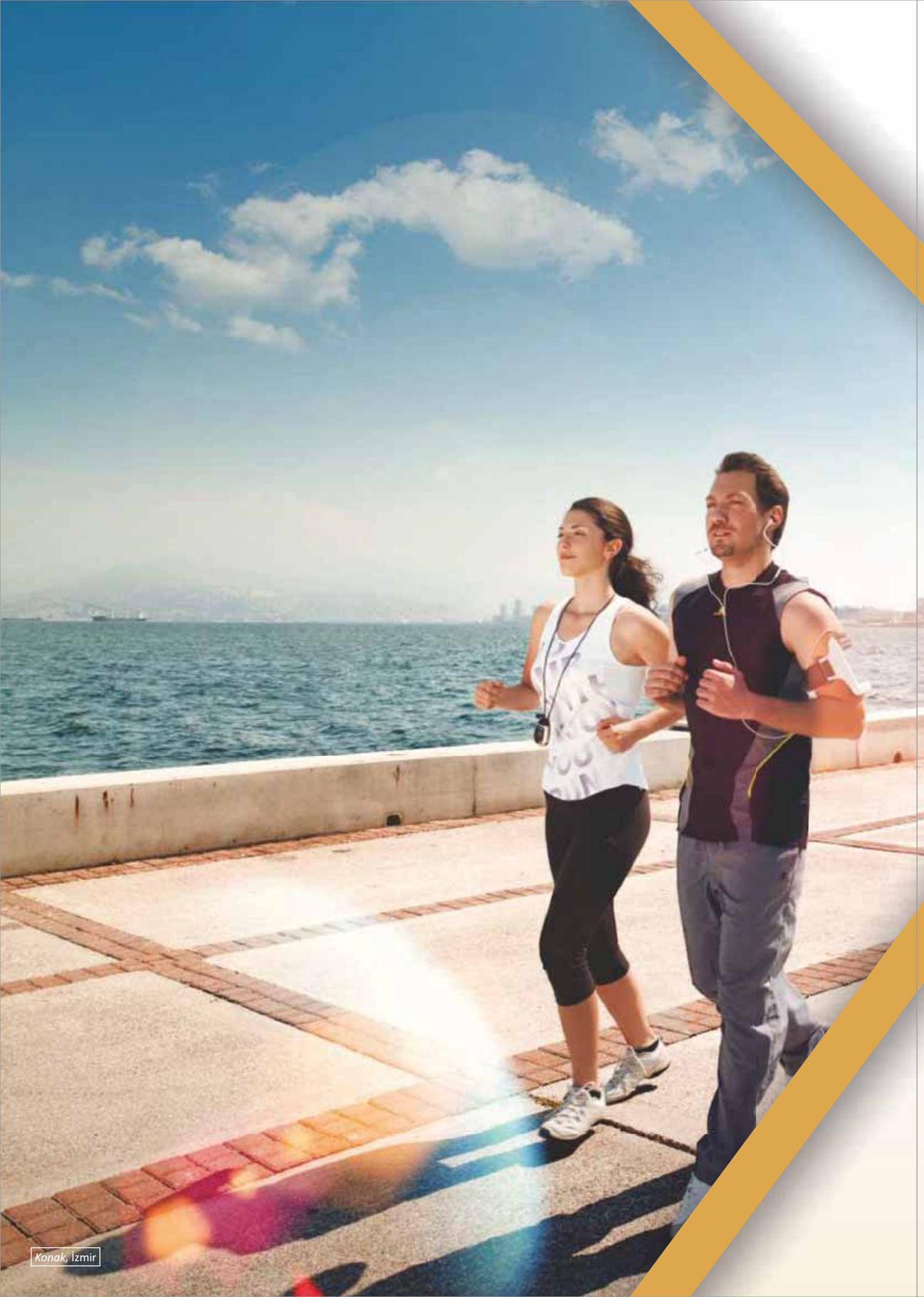

Konak, İzmir

8 Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme

Planlar ve programlar gibi stratejik dokümanlarda belirlenen hedef ve önceliklerin uygulamaya etkili biçimde yansıması için bu dokümanların hazırlık sürecinde olduğu gibi uygulama sürecinde de katılımcılığın sağlanması ve farklı alanlarda gerçekleştirilen çalışmaların koordine edilmesi önem taşımaktadır. Söz konusu koordinasyonun ne şekilde sağlanacağı ile izleme ve değerlendirme süreçleri İzmir Kalkınma Çalıştayı'nda alınan görüş ve öneriler dikkate alınarak tasarlanmıştır. Katılımcılığı sağlamak üzere, gerek işlevleri gerekse bölgedeki en geniş tabanlı yönetişim mekanizmalarından biri olması dolayısıyla İZKA Kalkınma Kurulu'nun, İZBP'nin uygulama sürecinin izlenmesi ve değerlendirilmesinde etkin rol alması öngörülmüştür.

1

2014-2023 İzmir Bölge Planı, İZKA Kalkınma Kurulu içinden belirlenen İZBP İzleme ve Değerlendirme Komitesi tarafından izlenir ve değerlendirilir.
Planın onayını takip eden ilk Kalkınma Kurulu toplantısında seçilecek en az 9 Kurul üyesinden oluşan Komitede kamu kurumu, iş dünyası ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin eşit temsiliyeti esastır.

2

İlk Komite toplantısında, üyeler tarafından bir başkan ve bir raportör belirlenir. Başkan ve raportörün görev süresi ile Komitenin çalışma usul ve esasları Komite tarafından belirlenir. Komite, belirlenen düzenli aralıklarla başkanın daveti üzerine Komite üyelerinin salt çoğunluğu ile toplanır. Planın hayata geçirilme sürecini takip eder. Gerekli görüldüğü hallerde ilgili diğer kurum ve kuruluş temsilcileri yahut şahıslar da toplantıya davet edilebilir. Toplantıda uzlaşılan tespitler ve alınan kararlar raportör tarafından Sekreteryaca belirlenen formata uygun olarak kayda alınır.

3

Komite çalışmaları temel olarak İZBP performans gösterge seti üzerinden gerçekleştirilir.
Komite, çalışmalarını yılsonunda İZKA Kalkınma Kuruluna raporlar. Kalkınma Kurulu Komitenin Raporunu İZKA Yönetim Kurulu bilgi ve görüşüne tavsiye kararı olarak iletir. İZBP İzleme ve Değerlendirme Raporlarında ilerleme kaydedilen ve kaydedilemeyen hedefler belirtilir, ilerleme kaydedilemeyen hedeflerin hayata geçirilmesine yönelik öneriler sunulur. Yönetim Kurulu ve Kalkınma Kurulu, raporlardaki önerileri de dikkate alarak uygulama sürecini etkinleştirmeye yönelik koordinasyonu sağlar.

4

Komitenin sekreterya hizmetleri İZKA tarafından yürütülür. Sekreterya, Kurul toplantıları öncesinde gösterge seti güncel durum dokümanını hazırlayarak Kurul üyelerine gönderir. Güncel durum dokümanının hazırlanmasında resmi istatistikler ile ilgili kurumlardan alınan bilgiler esas alınır.

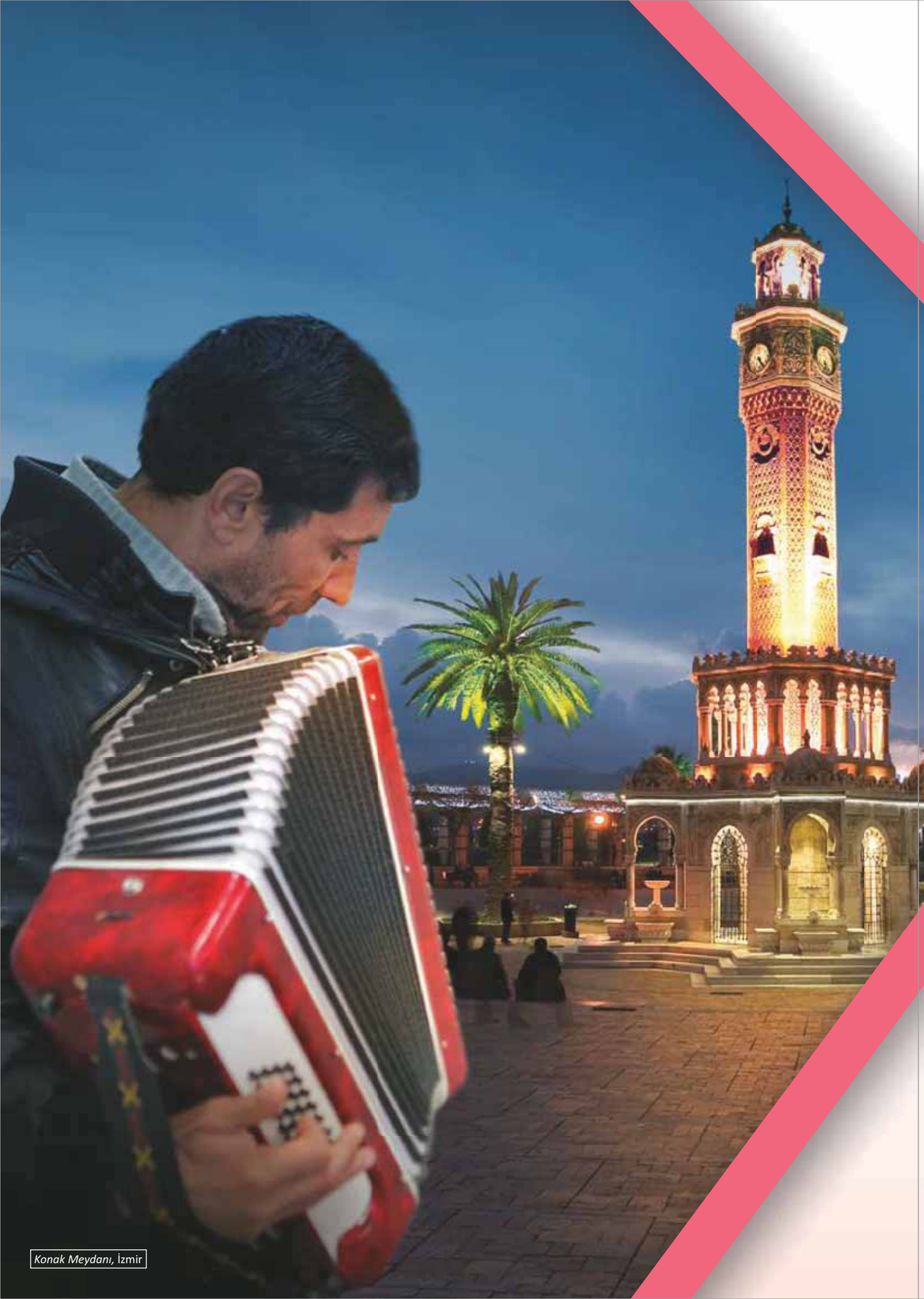

Konak Meydanı, İzmir

9 Performans Göstergeleri

2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın "Bilgi, Tasarım ve Yenilik Üreten, Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir" olarak belirlenen vizyonuna ulaşmak üzere katılımcı süreçlerle belirlenen hedeflere yönelik çalışmaların yaratacağı değişimi somut göstergeler üzerinden izleyebilmek, uygulamanın etkinliğinin artırılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşımla, gerek İZBP İzleme ve Değerlendirme Komitesi gerekse diğer paydaşlar ve ilgilenenler için İZBP'ye yönelik performans değerlendirmelerinde dikkate alınmak üzere plan öncelikleri ekseninde anahtar performans göstergeleri belirlenmiştir. Göstergeler belirlenirken aşağıdaki parametreler dikkate alınmıştır:

- Basitlik
- Güvenilirlik
- Objektiflik
- Anlamlılık
- Erişilebilirlik
- Kullanışlılık

10. Kalkınma Planında ve diğer üst ölçekli stratejilerde, temel uluslararası antlaşmalarda ve sözleşmelerde belirlenen hedefler; AB, OECD ve gelişmiş batı ülkelerindeki gerçekleşme düzeyleri; temalar bazında İzmir'in yıllar içinde sergilediği gelişme eğilimleri; İZBP hazırlık sürecinde gerçekleştirilen katılımcı toplantılarda alınan değerlendirme ve öneriler doğrultusunda anahtar performans göstergeleri bazında 2023 hedefleri belirlenmiştir.

GÜÇLÜ EKONOMİ

Öncelik	Gösterge	Kaynak	Mevcut Durum	Hedef (2023)
Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi	Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması'nda ilk 10 içinde İzmir Üniversitesi Sayısı (2013)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	1	3
	Ar-Ge Merkezi Sayısı (2012)	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	12	22
Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi	Patent Başvurusu Sayısı (2012)	Türk Patent Enstitüsü	264	2.000
	Fortune 500 Şirket Sayısı (2010)	Fortune 500	27	50
Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu	Kurulu Yenilenebilir Enerji Kaynağı Rüzgâr (MW, 2012)	EPDK	382,4	1.500
	Kurulu Yenilenebilir Enerji Kaynağı Jeotermal (KE)	İzmir Jeotermal A.Ş.	31.500	175.000
	Kurulu Yenilenebilir Enerji Kaynağı Biyokütle (MW)	EPDK	4,1	100
	Organik Tarım Alanlarının Toplam Tarım Alanına Oranı (%)	Tarım İl Müdürlüğü	4,1	10
Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir	İzmir'i ziyaret eden yabancıların Türkiye'yi ziyaret edenler içindeki oranı (%) (2012)	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009 verilerine dayanarak hesaplanmıştır	4,4	9
	İzmir Müze ve ören yerlerini ziyaret eden kişi sayısı (2012)	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010	3.255.689	8.500.000
	İzmir Turizm geliri (kişi başı ortalama harcama/dolar) (2011)	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2011	700	850
	İzmir'e yatırım yapan yabancı sermayeli şirket sayısı (2012)	Ekonomi Bakanlığı	1.800	3.625

YÜKSEK YAŞAM KALİTESİ

Öncelik	Gösterge	Kaynak	Mevcut Durum	Hedef
Herkes İçin Sağlık	Bebek ölüm hızındaki düşüş (Bin canlı doğumda) (%)	Sağlık Bakanlığı	7,4	5
	Anne ölüm hızındaki düşüş (Yüz bin canlı doğumda)	Sağlık Bakanlığı	15,3	8
	Yüz bin kişiye düşen yatak sayısındaki artış (adet)	Sağlık Bakanlığı	274	350
	Yüz bin kişiye düşen hemşire sayısındaki artış (kişi)	Sağlık Bakanlığı	201	350
Sürdürülebilir Çevre ve Kaliteli Kentsel Yaşam	Kişi başı su kullanım miktarı (lt/kişi-gün)	İZSU	175 (2012)	150
	Arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusunbelediye nüfusu içindeki payı (%)	TÜİK	77 (2010)	100
	Atıksu arıtma tesisi (AAT) ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki payı (%)	TÜİK	85 (2010)	100
	Kentsel katı atık geri kazanım oranı (%)	İzmir Büyükşehir Belediyesi	2,5 (2012)	20
	PM_{10} Konsantrasyonu ($\mu g/m^3$)	İzmir Büyükşehir Belediyesi	57 (2012)	50
Erişilebilir İzmir	Doğrudan uçuş gerçekleştirilen dış hat şehir sayısı	DHMİ	103	120
	Kent içi toplu ulaşımda denizyolunun payı (%)	İBB	3	5
	Kent içi toplu ulaşımda raylı sistemlerin payı (%)	İBB	23	30
	İzmir Limanı'nda elleçlenen konteyner miktarı	TCDD	705.000 TEU	2.500.000 TEU

GÜÇLÜ TOPLUM

Öncelik	Gösterge	Kaynak	Mevcut Durum	Hedef
Herkes İçin Kaliteli Eğitim	Okulöncesi brüt okullaşma oranı (4-5 yaş, %)	İl MEM	62,69	95
	Ortaöğretimde brüt okullaşma oranı (%)	İl MEM	82	100
	OSB'lerde kurulan özel mesleki ve teknik okul sayısı	İl MEM	1	3
Yüksek İstihdam Kapasitesi	Kadınlarda istihdam oranı (%)	TÜİK	24,5	35
	Gençlerde işsizlik oranı	TÜİK	25,8	<20
	Tarım dışı sektörlerde kayıtdışı istihdam oranı (%)	TÜİK	24,5	15
	İşsizlik oranı	TÜİK	14,8	7,2

Bergama, İzmir

10 Ekler

10.1

EK-A: 2014-2023 İZMİR BÖLGE PLANI İZKA ÇALIŞMA GRUBU

Doç. Dr. Ergüder CAN
Sibel ERSİN
Saygın Can OĞUZ
Filiz MOROVA İNELER
Emin Çetin HAŞAR
Güvenç KÜÇÜKTOK
Sena GÜRSOY
Esra Sermin ATA
Betül YAPRAK YORGUN
Fakı ERGÜL
Korhan MANGIR

10.2

EK-B: 2014-2023 İZMİR BÖLGE PLANI ANALİZ ve ALT STRATEJİ ÇALIŞMA GRUPLARI

2014-2023 İzmir Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında yapılan analizlerde, çalıştaylarda ve karşılıklı görüşmelerde değerli görüşlerini bizimle paylaşan ve plana katkı sağlayan değerli uzmanlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Analiz	İlgili Kurum	Proje Ekibi
İzmir Bölgesel Girdi-Çıktı Analizi	Ege Üniversitesi	Prof. Dr. Osman AYDOĞUŞ
		Yrd. Doç. Dr. Çağaçan DEĞER
		Elif TUNALI ÇALIŞKAN
		Gülçin GÜREL
İzmir İli Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti	Dokuz Eylül Üniversitesi	Prof. Dr. Sezai GÖKSU
		Prof. Dr. A. Emel GÖKSU
		Doç. Dr. Ebru ÇUBUKÇU
		Doç. Dr. K. Mert ÇUBUKÇU
		Öğr. Gör. Dr. Levent ÜNVERDİ
İzmir Sivil Toplum Araştırması	Ege Üniversitesi	Prof. Dr. Gülgün TOSUN
		Yrd. Doç. Dr. Hanifi KURT
		Dr. Gökçen BAŞARAN İNCE
İzmir İli Uygun Yatırım Alanları Ön Fizibilite Raporu Hazırlanması	Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	Dr. Faruk Cengiz TEKİNDAĞ
		Dr. Oktay KÜÇÜKKİREMİTÇİ
		Ömür GENÇ
		Fulya BAYRAKTAR
		Faruk SEKMEN
İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)	Ussal ŞAHBAZ
		Damla ÖZDEMİR
		Beril BENLİ
		Nihan SIRIKLIOĞLU
		Selin KIRAL
İzmir Kültür Ekonomisi Envanteri ve Gelişme Stratejisi	Dokuz Eylül Üniversitesi	Doç. Dr. Şebnem G. DÜNDAR
		Yrd. Doç. Dr. Zehra ERSOY
		Ar. Gör. H. İbrahim ALPASLAN
		T. Deniz COŞKUN SATIRCI
		Gökçe SANUL
		Prof. Dr. Neşe KUMRAL
		Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ
		Ar. Gör. Dr. Burcu TÜRKCAN
		Ar. Gör. Gülçin GÜREL

Analiz	İlgili Kurum	Proje Ekibi
İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu	Yaşar Üniversitesi	Prof. Dr. İge PIRNAR
		Doç. Dr. Çağrı BULUT
		Yrd. Doç. Dr. Ferika ÖZER SARI
		Ar. Gör. Duygu SEÇKİN HALAÇ
İzmir Kümelenme İstatistik ve Saha Analizi Çalışmaları	Tangram Danışmanlık Zobu Danışmanlık	Zeynep TURA
		Mustafa Hakan ZOBU
		Fevzi DOĞU
		Emre ERDİL
İzmir Bilgi Toplumu Temelli Kalkınma Stratejisi	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Yrd. Doç. Dr. Tuğkan TUĞLULAR
		Yrd. Doç. Dr. Koray VELİBEYOĞLU
		Dr. Selma TEKİR
İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Prof. Dr. Ahmet Adem TEKİNAY
		Yrd. Doç. Dr. Hakkı DERELİ
		Oya KUDRET
İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi	EBİLTEM TÜİK	Dr. Serdal TEMEL
		Prof. Dr. Fazilet VARDAR SUKAN
		Tutku ASARKAYA
		Aykut GÜLALANLAR
		Prof. Dr. R. Cengiz AKDENİZ
		Doç. Dr. Ünal RIZA YAMAN
		Rıdvan YAKA
		Basri YALVAÇ
		Murat TOPAL
		Kısmet AKÇASOY
		Barış PEKEL
		Fatih YALABUK
İzmir'de Temiz Üretim (Ekoverimlilik) Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Strateji Çalışması	TTGV ODTÜ	Ferda ULUTAŞ
		Emrah ALKAYA
		Merve BÖĞÜRCÜ
		Ayşe KAYA DÜNDAR
		Kemal IŞITAN
		Prof. Dr. Göksel DEMİRER

Analiz	İlgili Kurum	Proje Ekibi
İzmir Kentsel Pazarlama Stratejisi	Art Grup WolffOlins American World Service TNS Global Kita Tasarım	Fehmi ÖZKAN
		Charles WRIGHT
		Abed BİBİ
		Steve LANIER
		Bengi ÖZBOYACI
		Selin HARTEVİOĞLU
Urla-Çeşme Karaburun Yarımadası Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Dokuz Eylül Üniversitesi Ege Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. Koray VELİBEYOĞLU
		Doç. Dr. Semahat ÖZDEMİR
		Doç. Dr. Alper BABA
		Öğr. Gör. Dr. Zeynep DURMUŞ ARSAN
		Prof. Dr. Hüsnü ERKAN
		Prof. Dr. Adnan KAPLAN
		Prof. Dr. Yusuf KURUCU
		Prof. Dr. Murat BOYACI
		Dr. Nurdan ERDOĞAN
		Ar. Gör. Hamidreza YAZDANİ
		Ar. Gör. Dr. Kerim Eser AFŞAR
		Ar. Gör. Özlem YILDIZ
		Ar. Gör. Dalya HAZAR
Bölge Planı Hazırlıkları Kapsamında Katılımcı Mekanizmaların Geliştirilmesi	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)	Emin DEDEOĞLU
		Emre KOYUNCU
		Selçuk SERTESEN
		Ercan ERKUL
		Uğur ERSOY
2014-2023 İzmir Bölge Planı Mekansal Analiz Haritaları ve Mekansal Gelişme Şemaları	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Yrd. Doç. Dr. Koray VELİBEYOĞLU
		Ar. Gör. Hamidreza YAZDANİ

10.3

EK-C: KATILIM ve KATKI SAĞLAYAN PAYDAŞLAR

Plan hazırlık sürecine katılımları, görüş öneri ve değerlendirmeleri ile katkı veren paydaşlarımıza teşekkür ederiz.

Aliağa İlçe Çalıştayı[9]

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Dilek	Yücel	İlçe Sağlık Müdürlüğü
E.Özay	Demren	İlçe Belediyesi
Emin	Uray	Aliağa Engelliler Derneği
Emrah	Başaran	Aliağa Halk Kütüphanesi
Engin	Kayadeğirmeni	Aliağa Denizciler Derneği
Erdinç	Şen	İlçe Şoförler Odası
Hakan	Demirkutlu	İlçe Kaymakamlığı
Hamit	Çelik	Aliağa Gemi Söküm Yan Sanayicileri Derneği
İbrahim	Özen	İlçe Tarım Müdürlüğü
Kader	Gür	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Kenan	Sözbilici	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
M. Kemal	Atik	İlçe Gençlik Hizmetleri ve Spor Müd.
Murat	Aydın	İlçe Emniyet Müdürlüğü
Mustafa	Kılıçaslan	İlçe Jandarma Komutanlığı
Münir V.	Bayrav	İlçe Belediyesi
Nüket	Yıldırım	Türk Anneler Derneği
Önder	Şahin	İlçe Belediyesi
Tuğba	Arı	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Balçova İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Abdülazi	Murgan	SESAM
Ali İhsan	Boyacı	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Arbay	Demir	SESAM
Arslan	Başoğlu	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Arslandal	Kılan	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Ayhan	Usta	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Birsen	Işıklı	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Birsen	Küçüköztürk	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Ekrem	Şen	İnciraltı Derneği
Fadime	Keskin	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Hasan Ali	Çolak	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Murat	Tokgöz	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Mustafa	İnceoğlu	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Nurhan	Bal	İlçe Kaymakamlığı
Reşit	Arabacı	İlçe Kaymakamlığı
Şerif	Sürücü	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Tolga	Günvar	Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
Vildan	Mevsim	Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi
Zehra	Vatansever	İlçe Halk Eğitim Merkezi

[9] İlçeler ve katılımcı isimleri alfabetik olarak sıralanmıştır.

Bayındır İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Alaettin	Helvacıoğlu	İlçe Ziraat Odası
Anıl	Ayvaz	Tarım İlçe Müdürlüğü
Bahadır	Küçükbayrak	İlçe Tarım Kredi Kooperatifi
Barış	Kırba	İlçe Belediyesi
Burhan	Taşlıpınar	İlçe Devlet Hastanesi
Ercan	Uysal	İlçe Kaymakamlığı
Ersoy	Sümerhan	Bayındır Çiçek Kooperatifi
Halim	Güngör	Halk Eğitim Merkezi
Hatice	Ermin	Bayındır Damızlık Birliği
Murat	Şahin	Tarım İlçe Müdürlüğü
Naciye	Eriş	İlçe Belediyesi
Raif	Yeşbek	Bayındır Sanayi Kooperatifi
Veli	Yüceer	İlçe Belediyesi
Yusuf	Özmanav	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Zeki	Demir	İlçe Orman İşletme Müdürlüğü

Bayraklı İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Aylin	Gel	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Aysel	Arslan	İzmir Engelliler Birliği
Bilge	Karabulut	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Cafer	Açıkgöz	Bayraklı Kültür ve Dayanışma Derneği
Erdoğan	Özçiftçi	Genç İş Adamları Derneği
Haluk	Tongansoy	YETİMDER
İ.Hakan	Peker	İlçe Kaymakamlığı
İbrahim	Aslan	Smyrna Eğitim Derneği
Serhat	Öz	Bayraklı Kültür ve Dayanışma Derneği
Şerafettin	Gül	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Bergama İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Asiye	Güler Engin	İlçe Lokantacılar Odası
Aslı	Ögden	İlçe Terziler Odası
Alpay	Aydın	Öz Altaylar Ltd. Şti.
Ersin	Güleç	İlçe Belediyesi
Güven	Ertümen	İlçe Belediyesi
Kader	Güler	İŞKUR
M. Salim	Söyler	Bergama Bakkallar Odası
Mehmet	Aslan	İlçe Kaymakamlığı
Mehtap	Çelik	İŞKUR
Melek	Tarım	Bergama Bakkallar Odası
Meltem	Gönenç	İlçe Kaymakamlığı
Nurdan	Öztaş	Bergama Bakkallar Odası
Yusuf	Kurtuldu	Terziler Odası
Gülay	Koç	İlçe Ticaret Odası
Kasım	Parlak	İlçe Belediyesi
Saffet	Dündar	İlçe Ticaret Odası
Süleyman	Türkoğlu	Sergiciler Odası
Gülnaz	Gürsoy	Bakkallar Odası
Esra	Tokbay	Berberler Odası
Haydar	Türkdoğan	İlçe Kaymakamlığı
Tülay	Çanakcı	İlçe Şoförler ve Otomobilciler Odası

Beydağ İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali	Cergibozan	İlçe Kaymakamlığı
Bülent	Yezek	İlçe Emniyet Müdürlüğü
Emir Ali	Gültekin	İlçe Tapu ve Kadastro Müdürlüğü
Ergün Ahmet	Köroğlu	İlçe Tarım Müdürlüğü
Esmumi	Kılıç	İlçe Kaymakamlığı
Hüseyin	Öztürk	İlçe Tarım Kredi Kooperatifi
İsa	Taşlıca	İlçe Mal Müdürlüğü
Mehmet	Şık	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Mehmet Mete	Akar	İlçe Tarım Müdürlüğü
Osman	Kıran	İlçe Esnaf Sanatkarlar Odası
Perihan	Bakkal	İzmir Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
Saim	Duru	İlçe Özel İdare Müdürlüğü
Serkan	Sipahi	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Üncel	İçmesu	İlçe Ziraat Odası

Bornova İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali	Erbenlioğlu	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğü
Asuman	Nesibe	İlçe Halk Kütüphanesi
Birgül	Durna	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Birol	Durukan	İlçe Devlet Hastanesi
Burcu	Gökatavay	İlçe Kaymakamlığı
Cemal	Yeşilbaş	Ege Yerel Yönetimler
Elif	Sümerbaş	Özel Ege Tatlıdil Anaokulu
Evren	Koyuncu	Sanayici ve İş Adamları Derneği
Hakkı	Uzun	İlçe Kaymakamlığı
Hasan	Özince	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Hasan	Çiçek	İlçe Sağlık Merkezi
Hüseyin	Dönmez	İzmir Eğitim Gönüllüleri Derneği
Nuri	Çakır	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Vahap	Telin	Afet Derneği

Buca İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Canan	Özkara	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Eşref	Kadağ	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Gülşen	Örenel	Türk Anneler Derneği
Halil İbrahim	Sevinç	Buca Muhtarlar Derneği
Hasan	Okur	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Nuran	Yırtar	İlçe Kaymakamlığı
Recai	Dere	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Seyfullah	Demir	Buca Müteahhit Derneği
Zafer	Demirci	İlçe Halk Eğitim Merkezi

Çeşme İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Agüh	Öktem	İlçe Belediyesi İmar Müdürlüğü
Dündar	Narin	İlçe Gümrük Müdürlüğü
Elif Gonca	Şen	İlçe Müze Müdürlüğü
Erdem	Yılmaz	İŞKUR
Erdem	Coşkun	İlçe Kaymakamlığı
Günnur	Dikbaşoğlu	İlçe Tapu ve Kadastro Müdürlüğü
Gürcan	Batmaz	Alaçatı Belediyesi
Hakkı	Kocakara	İlçe Şoförler Odası
Kürşat	Yıldırım	İlçe Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü
M. Kemal	Saatçıoğlu	Çeşme Marina
Murat	Şen	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Mustafa	Barutçu	Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
Onur	Sabancı	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Talat	Cengiz	Kültür ve Turizm Bakanlığı Turizm Danışma Bürosu
Uygar	Öztürk	İlçe Tapu ve Kadastro Müdürlüğü

Çiğli İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Atila	Koç	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Ayşe	Aktaş	İlçe Kaymakamlığı
Ayten	Akdenizli	Çiğli Evka Kadın Kültür Evi Derneği
Doğan	Hüner	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Hacı	Bayda	İlçe Belediyesi
Hamdullah	Işık	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Mehmet	Aslan	Tüm Engelliler İçin Engelsiz Bir Dünya
Meral	Değirmenciler	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Mikail	Polat	İlçe Gıda Bankası
Muharrem	Aslan	İlçe Belediyesi
Yekta	Ünsal	TEMA Vakfı
Yüksel	Demirdağ	İlçe Sağlık Müdürlüğü

Dikili İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Aydınoğlu	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Ali	Ateş	Gıda Tarım Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Aydın Ufuk	Ceran	İŞKUR
Basri	Şentürk	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Burcu	Ersü	Dikili Engelliler Dayanışma Derneği
Eren	Koşar	Merkez Su Ürünleri Kooperatifi
F.Yasemin	Delen	İlçe Kaymakamlığı
M. Mümtaz	Çınar	Liman Başkanlığı
Necat	Üntepe	İlçe Kaymakamlığı
Pınar	Bozkurt	İŞKUR
Yaşar	Otar	Merkez Su Ürünleri Kooperatifi
Yusuf	Altıparmak	İlçe Belediyesi
Zafer	Kara Mehmetoğlu	İlçe Kaymakamlığı

Foça İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali Rıza	Kahraman	Dokuz Eylül Üniversitesi
Bahadır	Doğutürk	Foça Çevre ve Kültür Platformu
Celal	Yıldız	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Cenk	Bakırlı	İlçe Belediyesi
E. Emel	Ak	Gıda Tarım Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Ercan	Yüksektepe	İlçe Ziraat Odası
Harun	Koçoğlu	Turizm Dayanışma Şube Müdürlüğü
Hülya	Bolçay	İlçe Nüfus Müdürlüğü
İclal	Koçdar	İlçe Kaymakamlığı
Kamer	Yanardağ	İlçe Kaymakamlığı
Solmaz	Doğutürk	Foça Çevre ve Kültür Platformu
Süheyla	Doğutürk	Foça Çevre ve Kültür Platformu

Gaziemir İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali	Kaya	İlçe Halk Kütüphanesi
Ali	Şanlı	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Ayşe	Ertaç	Hayvanları Koruma Derneği
Çağrı	Koçoğlu	Ege Serbest Bölgesi
Erkan	Çoban	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Fahri	Yılmaz	İlçe Belediyesi
Filiz	Baynazı	Orman İşletme Müdürlüğü
İrfan	Yapar	İlçe Belediyesi
Mustafa	Yıldırım	İlçe Belediyesi
Sabahat	Oraltay	İlçe Kaymakamlığı
Selman	Er	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Senem	Taşdemir	İlçe Kaymakamlığı
Sinem	Doğanay	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Yasemin	Zeytunlu	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Yunus	Özdemir	Ege Serbest Bölgesi

Güzelbahçe İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Azim	Tıraş	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Bil	Şenoğlu	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Emel	Ardahanlı	Yaygın Eğitim Destekleme Derneği
H. Güldeniz	Tokat	Türk Kadınlar Birliği
Mahmut	Aksoy	Ege Balıkçıları Derneği
Mehmet Can	Çakar	İlçe Belediyesi
Mustafa	Polat	TEMA Vakfı
Müjgan	Baran	Ege Otizm Spor Kulübü
Ömer	Kaya	Ege Otizm Spor Kulübü
Özlem	Taşkın	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Şinai	Akgün	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Yıldız	Koç	Dostluk Derneği

Karabağlar İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali	Özdağcı	Esnaflar Arası Dayanışma Derneği
Bilgehan	Bilgili	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Ekrem	Bucuka	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Eyüp	Bekmezci	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Hakan	Alp	İlçe Halk Kütüphanesi
İsmail	Atan	İzmir Engellileri Koruma ve Kalkındırma Derneği
Leyla	Haliloğlu	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Mehmet	Argun	Yeşilyurt Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Mehtap	Yıldırım	İlçe Belediyesi
Öznur	Koçyiğit	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Refik	Bahadır	İlçe Kaymakamlığı

Karaburun İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Çakır	Mordoğan Belediyesi
Bedri	Yeltekin	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Erdal	Çakıcı	Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Fahir	Ulaş	İlçe Sağlık Müdürlüğü
H. Serdar	Yaşa	İlçe Belediyesi
İpar	Buğra Dilli	İlçe Kent Konseyi
Koray	Velibeyoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Mehmet	Çoker	İlçe Belediyesi
Semahat	Özdemir	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Semin	Alanç	İŞKUR
Serkan	Özdemir	İŞKUR
Şaban	Ok	İlçe Ziraat Odası

Karşıyaka İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Atila	Koç	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Beyhan	Gökdemir	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
D. Yıldıray	Çığırgan	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Didem	Yardımcı	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Faruk	Güzeloğlu	Gençlik Hizmetleri ve Spor Başkanlığı
Gülay	Aksoy	Karşıyaka Sanayicileri İş Adamları Derneği
Halim	Barışık	Kardak Dağcılık Kulübü
İnci	Doğaner	Psikodrama Derneği
Katir	Akyün	Bostanlı İşadamları Derneği
M. Yavuz	Paşa	İlçe Belediyesi
Rukiye	Urgancı	Koruyucu Aileler Derneği

Kemalpaşa İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Bekir	Sivrikaya	İlçe Kaymakamlığı
Cengiz	Beşok	Kemalpaşa Sanayici ve İş Adamları Derneği
Evrim	Samanlı	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Fethiye	Yurtsever	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Gülgün	Çelik	İlçe Kaymakamlığı
Mustafa	Güler	İŞKUR
Okan	Balcıoğlu	Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi
Özge	Arvuz	İlçe Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü
Recep	Askingil	Bağyurdu Şoförler Odası
Rıdvan	Karakayalı	Kemalpaşa Belediye Başkanı
Samet	Barışsever	İŞKUR
Temel	Küçük	Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Zafer	Bozkurt	İlçe Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü

Kınık İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Kuşçu	-
Ali	Arıkan	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Atilla	Taşpınar	İlçe Tarım Müdürlüğü
Dr. Filiz	Aktoprak	İlçe Toplum Sağlığı Merkezi
Durmuş	Yıldırım	Köy Muhtarlığı
Fatih	Durmaz	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Fatih	Kartal	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
İbrahim	Adatepe	Poyracık Esnaf ve Sanatkarlar Odası
İsmet	Duman	Köy Muhtarlığı
Kader	Güler	İŞKUR
M. Ali	Güven	Yaylaköy Muhtarlığı
Mahmut	Mintaş	İlçe Müftülüğü

Kınık İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Mehmet	Güler	Kalemköy Muhtarlığı
Mehmet	Pamukçu	Yayakent Belediyesi
Mehmet	Karakuyu	Poyracık Tarım Kredi
Mehtap	Çelik	İŞKUR
Mithat	Kahya	İlçe Emniyet Müdürlüğü
Mustafa	Mandır	Örtülü Köyü Muhtarı
Nuriye	Olgun	İlçe Kaymakamlığı
Özlem	Yılmaz	Muhtarlar Derneği
Selim	Gönden	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Şaban	Sayır	İlçe Tarım Kredi Kooperatifi
Turan	Gürkan	Poyracık Esnaf ve Sanatkarlar Odası

Kiraz İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Duran	S.S. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Ahmet	Akbaba	İlçe Tarım Kredi Kooperatifi
Alparslan	Yılmaz	İlçe Kaymakamlığı
Ali	Eroğlu	İğdeli ve Çevre Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Ahmet	Akbaba	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Belkıs	Kafadar	İlçe Tapu Müdürlüğü
Derya	Coşkun	Kiraz Belediyesi
Erkan	Tek	Kent Konseyi
Erol	Yalçın	Ziraat Odası
Harun	Niğde	Kiraz Köyleri Eğitim ve Koruma Derneği
Hüseyin	Efeoğlu	Halk Eğitim Merkezi
Merve	Bıyıklı	İŞKUR
Muammer	Karatepe	İlçe Belediyesi
Kürşad	Akyüz	İlçe Tarım Kredi Kooperatifi
Sabri	Yılmaz	İlçe Özel İdaresi
Selim	Özdeveci	Şoförler ve Otomobilciler Odası
Süleyman	Top	İğdeli ve Çevre Kooperatifi
Tamer	Ekici	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Yasin	Şekertekin	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müd.
Yelda	Öztürk	Sağlık Grup Başkanlığı
Yusuf	Olgun	İŞKUR
Yusuf	Kılınç	İlçe Esnaf Kefalet Kooperatifi
Zafer	Ölmez	Gıda Tarım Hayvancılık İlçe Müd.
Zeynel Abidin	Dadaş	İlçe Nüfus Müdürlüğü

Konak İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Önal	İlçe Kaymakamlığı
Ayca	Örenel	Halk Eğitimciler Derneği
Bahar	Tekeler	Zirve Dağcılık Doğa Sporları
Besalet	Alkaya	Çevre Doğal Hayatı ve Hayvanları Koruma Derneği
Cihabir	Çulhaoğlu	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Elvani	Yıldırım	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
İbrahim	Padır	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Mehmet	Manav	İZAMED
Mehmet	Yunak	İlçe Belediyesi
Muhiddin	Yılmaz	Zihinsel Engelliler Müdürlüğü
Murat	Karaca	İzmir Bisiklet Derneği
Nafiz	Uybat	İzmir Bisiklet Derneği
Pırıl	Erçoban	Mültecilerle Dayanışma Derneği
Seçkin	Aktaş	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Tuna	Taş	Çevre Doğal Hayatı ve Hayvanları Koruma Derneği

Menderes İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Asiye	Ateş Uslu	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Emin	Bakan	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Esin	Senyaoğlu	İlçe Kaymakamlığı
Medeni	İnanç	İlçe Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü
Murat	Daş	Menderes Genç İşadamları Derneği
Mustafa	Seçkin	İŞKUR İl Müdürlüğü
Necla	Kaya	İŞKUR İl Müdürlüğü
Özkan	Eken	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Seyhan	Erol	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı
Tahsin	Kurtbeyoğlu	İlçe Kaymakamlığı
Tülay	Kızıltuğ	Menderes Gülistan Bayanlar Eğitim ve Yardımlaşma Derneği

Menemen İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Abdullah	İnal	ETAE
Burcu	Aksoy	İŞKUR
Can	Kahvecioğlu	Menemen Sanatkarlar Odası
Celal	Sayılır	İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Nejat	Özen	Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Oğuz	Sezgin	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Serap	Üner Akalın	İŞKUR
Yılmaz	Güral	Menemen Ticaret Odası
Zeynep	Fero	İzmir Serbest Bölgesi

Narlıdere İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
A. Ulvi	Dülger	İlçe Belediyesi
Ali	Yıldız	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Hasan	Kırmacı	İlçe Esnaf Sanatkarlar Odası
Hasan Altan	Uluğ	İlçe Kaymakamlığı
Hüseyin	Demirkan	İlçe Kaymakamlığı
Melek	Tezgörenler	Aktif Bayanlar Derneği
O. Aslan	Canbaba	İlçe Kaymakamlığı (Kaymakam)
Sema	Yıldırım	Narlıdere Halk Eğitim Merkezi
Sevinç	Çapun	İlçe Özel İdare Müdürlüğü
Sevinç	Özel	Narçiçekleri Derneği
Süleyman	Gelül	İlçe Esnaf Sanatkarlar Odası
Yalçın	Uzun	İlçe Mal Müdürlüğü
Zekeriya	Bencik	İlçe Tapu Kadastro Müdürlüğü

Ödemiş İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Necati	Gölgen	İlçe Belediyesi
Hayriye	Dören Meriç	İlçe Özel İdare Müdürlüğü
Cevdet	Ünlü	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Mehmet	Saka	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğü
İbrahim	Altıntan	Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
İbrahim	Telliel	İlçe Sağlık Müdürlüğü
Serdar	Ergin	Halk Eğitim Merkezi
Mesut	Keskin	Ödemiş Kent Konseyi
Halil	Deveci	İlçe Süt Üreticileri Birliği
Ali	Öz	İlçe Ticaret Odası
Derya	Taşçı	Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Birliği
Serkan	Şimşek	İlçe Ziraat Odası
Selçuk	Bilgi	Bademli Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Şerif Ali	Güven	İlçe Genç İş Adamları Derneği
Bünyamin	Altan	Kardelen Yardımlaşma Dayanışma Derneği

Seferihisar İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
A. Rüştü	Çelik	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Aslı Menekşe	Odabaş Kırar	İlçe Belediyesi
Begüm	Altıner	İlçe Kaymakamlığı
Besim	Sakızcıoğlu	İlçe Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
Deniz Tolga	İnci	Kent Konseyi
Emre Naciye	Karagöl	Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğü
Erol Faik	Birlik	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Fuat	Göksel	S.S. Ürkmez Su Ürünleri Kooperatifi
Koray	Velibeyoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
M. Kamil	Kırant	İlçe Sağlık Müdürlüğü
M.Zeki	Yaşar	İŞKUR
Merden	Özgül	İŞKUR
Sefer	Yeşil	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Serap	Zararcı	Üretici Kadınlar Derneği
Sinem	Kural	Halk Eğitim Merkezi
Şakir	Eden	İlçe Kaymakamlığı
Teyfik	Akşit	Kültürler Arası Eğitim Ve Araştırma
Tunç	Soyer	İlçe Belediyesi
Zeynep	Durmuş Arsan	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Selçuk İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali	Karakule	İlçe Özel İdaresi
Ayşe	Sakar	İlçe Halk Eğitim Merkezi
Bedia	Eslik	Efes Sürmeli Oteli
Cengiz	Topal	Efes Müze Müdürlüğü
Cumhur	Yelken	İlçe Ticaret Odası
Dilara	Aksin	İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Faik	Kaytancı	Selçuk Gönüllüleri Derneği
Filiz	Acargil	Selçuk Ticaret Odası
Filiz	Kitiş Demirayaka	İŞKUR
Hayni	Güller	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Mehmet	Falakalı	Turizm Şube Müdürlüğü
Mehmet	Turan	Tariş Zeytinyağ Satış Kooperatifi
Nevin	Sayın	Selçuk İMKB Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
Sadık	Bol	İŞKUR
Süleyman	Sertoğlu	108 Nolu Pamuk Tarım Satış Kooperatifi
Süleyman	Tabakoğlu	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Talip	Altun	Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü

Tire İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Cemil	Tüysüz	İŞKUR
Cevdet	Boyacıoğlu	Boyacıoğulları Ömür Süt
Cihan	Şağban	Tire Sanayici ve İş Adamları Derneği
Dr. M. Ulvi	Toprak	İlçe Sağlık Müdürü
Ender	Uşgun	Tire Sanayici ve İş Adamları Derneği
Enis	Üçboylar	İlçe Müze Müdürlüğü
Fatma Şule	Çolak	İŞKUR
Fikret	Arslan	İlçe Halk Kütüphanesi
Funda	Özden	Gönüllüler Derneği Yardımlaşma Eğit.
Galip	Kılınç	Tire Organize Sanayi Bölgesi
Gülnur	Alkan	Gökçen Muhtarlığı
Hasan	Kalaycı	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Hüseyin	Ergi	İlçe Kaymakamlığı
Hüseyin	Çapkınoğlu	İlçe Ticaret Odası
İbrahim	Soylu	İlçe Tarım Müdürlüğü
Lamia	Bezci	Gönüllüler Derneği Yardımlaşma Eğit.
Mahmut	Eskiyörük	Tire Süt Kooperatifi
Mehmet Ali	Ölçer	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Muhittin	Gök	Reko Süt Şirketi
Mustafa	Akkaş	Tire Özel İdare Müdürlüğü
Nurdan	Kurtça	Kardelen Yardımlaşma Dayanışma Derneği
Nurgül	Çetindağ	Kardelen Yardımlaşma Dayanışma Derneği
Oğuzhan	Günebakan	İlçe Halk Kütüphanesi
Ümit	Ünalmış	İlçe Esnaf ve Sanatkarlar Odası

Torbalı ilçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Girgin	İlçe Kaymakamlığı
Alpaslan	Kasımoğlu	İlçe Jandarma Komutanlığı
Cemil	Altun	İŞKUR
Cemil	Tüysüz	İŞKUR
Erol	Koyuncu	İlçe Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürü
Fatma Şule	Çolak	İŞKUR
Hamide	Atik	İlçe Kaymakamlığı
İsmail	Civa	İlçe Şoförler Odası
Kenan	Uyar	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Mehmet Şirin	Kaplan	İŞKUR
Metin	Yüğrük	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Nurgül	Asal	İlçe Tapu Müdürlüğü
Ruhi	Gündoğdu	İlçe Milli Eğitim Müdürü
Uğur İhsan	Azap	İlçe Emniyet Müdürlüğü
Zahide	Kaya	İlçe Kaymakamlığı

Urla İlçe Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Bekir	Yıldız	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Dalya	Hazar	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Erol	Uysal	Milli Eğitim Müdürlüğü
Esra	Şimşir	Urla Belediyesi
Fatma	Arıbal	S.S Urla Su Ürünleri Kooperatifi
Halit	Sarıkaya	İlçe Sağlık Müdürlüğü
İpek	Acehan	Urla Belediyesi
Koray	Velibeyoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Mehmet	Maraba	Urla Belediyesi
Mehmet	Karakış	S.S. Bademler Kalkınma Kooperatifi
N. Çare	Cağaloğlu	Urla Belediyesi
Semahat	Özdemir	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Semin	Alanç	İŞKUR
Serkan	Özdemir	İŞKUR
Şahin	Emre	İlçe Özel İdare
Tevhide	Alyanak	Urla Belediyesi
Tuna	Dalçam	Urla Belediyesi
Yeşim	Gül	Urla Belediyesi

Kalkınma Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
A. Ertan	Yücel	Bergama Kaymakamlığı
Abdullah	Kavuk	Kavuklar Şirketi
Abdurrahman	Bayram	Dokuz Eylül Ü. Sanayi Uygulama Araştırma Merkez Müdürlüğü
Abdurrahman	Çabuk	Müstakil Sanayici Ve İşadamları Derneği
Abdülaziz	Ediz	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
Adnan	İnanır	Bayındır Ticaret Odası
Adnan	Saka	Aliağa Ticaret Odası
Ahmet	Tomar	DSİ 2. Bölge Müdürlüğü
Ahmet	Güldal	Gıda Tarım Ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Ahmet	Akdeniz	İl Planlama Ve Koordinasyon Müdürlüğü
Akın	Kayacan	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Alaattin	Şahin	Şifa Üniversitesi
Alev	Sönmez	İzmir Metro Şirketi
Ali	Cergibozan	Beydağ Kaymakamlığı
Ali	Dalgalı	TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü
Ali Rıza	Doğanata	Fatih Koleji
Atilla	Silkü	Ege Üniversitesi
Aydın	Öztürk	İzmir Üniversitesi
Ayhan	Boyacı	Selçuk Kaymakamlığı

Kalkınma Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Aylin	Gel	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Ayşegül	Sabuktay	İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi
Aytekin	Aydın	Ege Tıbbi Malzemeleri Derneği
Aytül	Adalı	KOSGEB Kuzey Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Aziz	Kocaoğlu	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Barış	Kocagöz	İzmir Ticaret Borsası
Bediha	Türkyılmaz	İl Sağlık Müdürlüğü
Candeğer	Yılmaz	Ege Üniversitesi
Çağrı	Bulut	Yaşar Üniversitesi
Derya	Çoşkun	Kiraz Belediyesi
Dr. Koray	Velibeyoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Dursun Bülent	Tercan	Ege Turistik İşletmeler ve Konaklamaları Birliği
Ebru	Tuğba İnci	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Engin	Bilgili	SGK İl Müdürlüğü
Erdal	Çavuşoğlu	DHMİ A. Menderes Havalimanı Başmüdürlüğü
Erhan	Bey	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Erinç	Yeldan	Yaşar Üniversitesi
Eyüp	Sevimli	İzmir Serbest Bölgesi
Faruk	Güler	Ege Serbest Bölgesi
Ferhan	Şirvan	İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Projeler Daire Başkanlığı
Fettah	Güventürk	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Derneği
Fikret	Ürper	Bergama Ticaret Odası
Filiz	Sarper	İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı
Gülgün	Erdoğan Tosun	Ege Üniversitesi
Güner	Gönel	Balçova Termal Otel
Günnur	Koçar	Ege Ü. Güneş Enerjisi Enstitüsü
Günseli	Esma Türkoğlu	Yeni Oluşum Derneği
Gürman	Kızıltan	İzmir Kent Konseyi
Hakkı	Uzun	Bornova Kaymakamlığı
Halil	Gider	Bakırçay Sanayici ve İşadamları Derneği
Halil	Şahin	İzmir Demir Çelik Şirketi
Hamza Serdar	Yasa	Karaburun Belediyesi
Handan	Armağan	Ege Çağdaş Eğitim Vakfı
Harun	Kara	Buca Engelliler Derneği
Hasan	Küçükkurt	İzmir Sanayici ve İşadamları Derneği
Hüseyin	Ergi	Tire Kaymakamlığı
İbrahim	Erdallı	Selçuk Ziraat Odası
İbrahim	Kocabaş	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
İbrahim Çetin	Gökdoğan	İzmir İşadamları ve Sanayicileri Derneği

Kalkınma Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
İge	Pırnar	Yaşar Üniversitesi
İrfan	İçöz	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Kadri	Kabak	Çalışma ve İŞKUR İl Müdürlüğü
Kamil	Porsuk	Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi
Kamuran	Parıltı	Buca Engelliler Derneği
Kasım	Sevin	Ödemiş Ticaret Odası
Kazım	Sertdemir	Ege Plaster Şirketi
Kemal	Çolakoğlu	Plasmet Plastik Şirketi
Kosat	Gürler	Tire Organize Sanayi Bölgesi
Kürşat	Yıldırım	Çeşme Belediyesi
Lütfi	Ünal	İzmir Kent Konseyi
M. Soner	Baş	TCDD 3. Bölge Müdürlüğü
M. Emin	Avcı	Karşıyaka Kaymakamlığı
Mahmut	Akkın	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Mehmet	Timuroğlu	İzmir Genç İşadamları Derneği
Mehmet	Ünlü	Güzelbahçe Kaymakamlığı
Mehmet	Makas	Bayındır Kaymakamlığı
Mehmet	Karaca	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Mehmet	Maraba	Urla Belediyesi
Mehmet	Yunak	Konak Belediyesi
Mehmet Bülent	Egeli	BATIÇİM Şirketi
Mehmet Vehbi	Kaynak	İzmir İş Kadınları Derneği
Metin	Kaplan	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü
Muharrem	Acar	TRT İzmir Bölge Müdürlüğü
Mustafa	Adnan Saraçoğlu	Kordelyalılar Derneği
Mustafa	Güçlü	Çimentaş Şirketi
Mustafa	Arı	Çiğli Kaymakamlığı
Mustafa	Güden	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi
Mustafa	İnce	Güzelbahçe Belediyesi
Mustafa	Güneş	Gediz Üniversitesi
N. Recai	Arslan	Ege Tıbbi Malzemeleri Derneği
Necdet	Büyükbay	TAV Havalimanları Şirketi
Necip	Kalkan	Kalkan Çorap Şirketi
Nezaket Emine	Atasoy	Hizmet Gönüllüleri Konfederasyonu
Nurhan	Yalçınkaya	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Oğuz	Özkardeş	Ege Sanayici ve İşadamları Derneği
Osman Aslan	Canbaba	Narlıdere Kaymakamlığı (Kaymakam)
Özden	Akın	İZSU Genel Müdürlüğü
Özen	Ötgür	Balçova Kaymakamlığı
Özer	Mumcu	Ege Turizm Derneği
Pervin	Şenel	İzmir Büyükşehir Belediyesi

Kalkınma Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Pınar	Meriç	İzmir Büyükşehir Bel. AB ve Dış İlişkiler Şubesi
Rakip	Becer	İzmir Konak Ziraat Odası Bşk.
Ramazan	Davulcuoğlu	Aliağa Belediyesi
Rasim	Akpınar	ALFEMO Şirketi
Reha	Şentürk	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Resul	Seçilmiş	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Rıdvan	Karakayalı	Kemalpaşa Belediyesi
Sadettin	Korkut	PETKİM Petrokimya Şirketi
Salih	Esen	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Seda	Kaya	İzmir İşadamları Derneği
Serdar	Çelenk	İzmir Tanıtım Derneği
Seyhan	Totuk	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Sönmez	Alev	İzmir Metro Şirketi
Süleyman Vasfi	Şentürk	Beydağ Belediyesi
Şahin	Emre	İlçe Özel İdare
Şahin	Çalbıyık	TÜPRAŞ Şirketi
Şakir	Erden	Seferihisar Kaymakamlığı
Şebnem Gökçen	Dündar	Dokuz Eylül Ü. Mimarlık Fakültesi
Şehnaz	Yılmaz	İzmir İş Kadınları Derneği
Şemsettin	Ayyıldız	İzmir Kültürler Arası Diyalog Merkezi
Şevket	Akgün	Ödemiş Belediyesi
Şükrü Barış	Kocagöz	İzmir Ticaret Borsası
Tahsin	Kurtbeyoğlu	Menderes Kaymakamlığı
Taşkın	Işık	Tire Sanayici ve İşadamları Derneği
Tayfun	Varlı	Karşıyaka Beledi. Etüt Proje Müd.
Temel Aycan	Şen	Karabağlar Genç İşadamları Derneği
Turgut	Oğuz	Ege Genç İşadamları Derneği
Uğur	Yüce	ENDA Enerji Şirketi
Ünal	Özturkut	Mimar ve Mühendisler Grubu Derneği
Vefa	Bardakçı	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Veysel	Özgür	Karabağlar Kaymakamlığı
Veysi	Öncel	Çeşme Otel Birliği
Yakup	Karaman	Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü
Yasin	Demirlenk	İzmir Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği Bşk.
Yılmaz	Güral	Menemen Ticaret Odası
Yılmaz	Temizocak	Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı
Yusuf	Öztürk	Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi
Zafer	Doğan	Kınık Organize Sanayi Bölgesi
Zekeriya	Mutlu	İzmir Esnaf ve San. Oda. Bir. Bşk.
Zeliha	Demirel	Karşıyaka Belediyesi Etüt Proje Müd.
Zeynep	Ergün	Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği

İstihdam ve Mesleki Eğitime İlişkin Kalkınma Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ayla Oğuş	Binatı	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Aylin	Gel	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Basak	Karaöz	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Burcu	Efe Duman	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Bülent	Utku	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
Canan	Yağcı	İzmir Çalışma İş Kurumu
Canan	Keser	PETKİM Petrokimya Şirketi
Doğan	İnceman	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
Ekrem	Gülcemal	İzmir Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü
Emine	Özgönül	ESBAŞ
Erhun Giray	Tuncay	Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
Göksel	Uçar	Ege Sanayici ve İşadamları Derneği
Gül Bahar	Güler	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Haldun	Kırkık	Görmeyenleri Koruma Derneği
Hüseyin	Karakoç	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu 3.Bölge Temsilciliği
Julide	Kesken	Ege Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kadri	Kabak	İzmir Çalışma İş Kurumu
Melih	Ağzıbüyük	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Meltem	İnce Yenilmez	Yaşar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Niyazi	Gökçen	Ege Ü. Ege Meslek Yüksekokulu
Nurhayat	Gönlügür	İzmir Çalışma İş Kurumu
Oktay	Sezgin	KOSGEB İzmir Güney Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Sami	Sayer	Ege Ü. Ege Meslek Yüksekokulu
Satı	Çalışkan	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Sena	Zorlu	Ege Genç İşadamları Derneği
Senem	Türkaydın Elmalı	İzmir Kent Konseyi
Servet	Girgin	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Tamer	Keçecioğlu	Ege Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Tunç	Demirbilek	Dokuz Eylül Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Türker	Adakale	Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Vefa	Bardakçı	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Yasin	Demirlenk	Esnaf ve Sanatkarlar Odası

Yenilik Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Dr. Serdal	Temel	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Eda	Ciner	Ege İhracatçı Birlikleri
Emre	Çoğulu	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Erdem	Kazaz	Kalkınma Bakanlığı
Hande	Akçe	TÜBİTAK
Işıl	Düzkan	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
İbrahim	Gökçüoğlu	Üniversite Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu
Mahmut	Kiper	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
Mehmet	Ensarioğlu	İl Özel İdaresi
Muammer	Bilgir	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Mustafa	Çakır	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Nilhan	Tunç	Batı Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu
Nurhan	Gevrek	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Okan	Balcıoğlu	Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi
Onur	Önder	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Özgür	Kirik	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Özlem	Değirmencioğlu	İzmir Serbest Bölgesi
Pınar	Çakmakoğlu	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Prof. Dr. A.Adem	Tekinay	Katip Çelebi Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz	Akdeniz	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Prof. Dr. Engin	Kılıç	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fazilet	Vardar Sukan	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Prof. Dr. Metin	Tanoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik Fakültesi
Prof. Dr. Neşe	Kumral	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri	Başoğlu	İzmir YüksekTeknoloji Enstitüsü
Serap	Sönmez Gündem	ESBAŞ
Seyyah	Erdem	İzmir Ziraat Odası
Tutku	Asarkaya	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Ufuk	Berkmen	KOSGEB İzmir Kuzey Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Yrd. Doç. Dr. Arzu	Uzun	Çukurova Ü.-Adana ÜSAM

Kümelenme Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Aylin	Gel	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Ayşe	Yeniocak	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Basri	Yalvaç	TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü
Başak	Somuncu Bektaş	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Beyhan	Yılmaz	PETKİM Petrokimya Şirketi
Ebru	Mobedi	ABİGEM
Ekrem	Uygun	PETKİM Petrokimya Şirketi
Erdem	Alptekin	İzmir Ticaret Odası
Fevzi	Doğu	Zobu Danışmanlık
Gözde	Eroğlu	Ekonomi Bakanlığı
Hakan	Zobu	Zobu Danışmanlık
Kürşad	Yuvgun	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Nebahat	Kılıç	Türkiye Tekstil, Hazır Giyim, Deri Sanayii, Teknoloji ve Tasarım Araştırma Gel. Vakfı
Nurhan	Gevrek	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Özlem	Değirmencioğlu	İzmir Serbest Bölgesi
Prof. Dr. Haluk	Soyuer	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa	Tanyeri	Ege Genç İşadamları Derneği
Prof. Dr. Sedef	Akgüngör	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz	Akdeniz	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Seda	Hayta	PETKİM Petrokimya Şirketi
Serap	Sönmez Gündem	ESBAŞ
Servet	Girgin	Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Uğur	Yüce	ENDA Enerji Şirketi
Yrd. Doç. Dr.Burak	Dindaroğlu	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Zeynep	Sönmez Tuna	Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği

Su Ürünleri Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali Süreyya	Ergönül	Durmaz Karlı Madra Ltd. Şti.
Alp Kocabaş	Kocabaş	Orman Su İşleri Bak. 4. Bölge İzmir Şubesi
Arzu Turan	Turan	İzmir İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
Bülent	Demirel	İzmir İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
Cafer	Gündüz	Çakır Balıkçılık Şirketi
Cemalettin	Şirinoğlu	İzmir İl Çevre Ve Şehircilik Müdürlüğü
Demir	Alpay	İzmir Su Ürünleri Yetiştiricileri ve Üreticileri Birliği
Engin	Öztürk	Çamlı Yem Besicilik Şirketi
Erdal	Songür	İzmir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Fahri	Karakaya	İzmir İl Özel İdaresi
Fırat	Yılmazoğlu	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Manisa İl Koordinatörlüğü
Gülhan	Fenerci	Ege Bölgesi Gırgır Balıkçıları Derneği
Güngör	Muhtaroğlu	Akva-Tek Su Ürünleri Şirketi
Hakan	Şaşmazel	Alltech Türkiye Şirketi
Hakan	Babür	KDM Tarım ve Hayvan Ürünleri/Güven Balık Üretim Şirketleri
Hüseyin	Şengenç	Cesurlar Balık Market Şirketi
Hüseyin	Akbaş	İzmir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
İhsan	Yağınlı	Fatih Polyester Şirketi
İrfan	Anbar	Akua-Dem Deniz Mahsulleri Şirketi
İsmail	Durmaz	Durmaz Karlı Madra Şirketi
İsmail	Uğural	Hürriyet Ege Yazarı/Ege TV Program Yapımcısı
Kemal	Yılmaz	S.S. İzmir Bölgesi Su Ürünleri Kooperatifler Birliği
Mehmet	Öksüz	Doğanata Su Ürünleri Gıda Ve Tarım San. Tic. Ltd. Şti.
Mehmet	Aksoy	Ege Bölgesi Gırgır Balıkçıları Derneği
Mehmet İrfan	Ataoğuz	İzmir Büyükşehir Belediyesi Balık Hali
Mehmet Şahin	Çakan	Mehmet Çakan Şahin Balıkçılık Şirketi
Melih	İşliel	Su Ürünleri Tanıtım Grubu
Mustafa	Akarca	İzmir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Mustafa	Erkan	İzmir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Mustafa	Taşkın	DSİ 2.Bölge Müdürlüğü
Necla	Türk	Agromey Gıda ve Yem
Neylan	Gezek	Agromey Gıda ve Yem
Nihat	Kurtuluş	Akuakültür Araştırma Geliştirme Şirketi
Oğuz	Taboğlu	Poyraz Gemi Yapım Balık Üretim Şirketi
Özer	Akçam	Çamlı Yem Besicilik Şirketi
Prof. Dr. Hüseyin Avni	Benli	Dokuz Eylül Ü. Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü
Prof. Dr. Zafer	Tosunoğlu	Ege Ü. Su Ürünleri Fakültesi
Rahmi	Bayrak	Manisa Orman ve Su İşleri Bakanlığı IV. Bölge Müdürlüğü
Sinan	Kızıltan	Ege İhracatçı Birlikleri Su Ürünleri ve Hayvansal Mamüller İhracatçıları Birliği
Süreyya	Özkızılcık	Fimo Balık Unu Yağı İmalat Şirketi
Turgay	Türkyılmaz	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Utku	Leylek	Özsu Balık Üretimi ve Malzemeleri Şirketi
Uzay	Şentürk	Çamlı Yem Besicilik Şirketi
Yasemin	İşsever	Abalıoğlu Su Ürünleri Şirketi
Yrd. Doç. Dr.Hakkı	Dereli	İzmir Katip Çelebi Ü. Su Ürünleri Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Kemalcan	Bizsel	Dokuz Eylül Ü. Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü
Zühre	Koşar	Çamlı Yem Besicilik Şirketi

Turizm Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ali İhsan	Süter	Bergama Kültür ve Sanat Vakfı
Aslı	Odabaş	Seferihisar Belediyesi
Aybala	Yentürk	
Bülent	Tercan	Çeşme Sisus Otel, Terbay
Cihat Kemal	Pehlivanoğlu	Ege Turizm Derneği
Derya	Şerbetçi Acar	Kültür Ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
Dilek	Temur	TAV Havalimanları Şirketi
Ekrem	Gülcemal	SGK İl Müdürlüğü
Emre	Çoğulu	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Faruk	Kaya	T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
Fatma	Sezgin	Ödemiş Belediyesi
Figen	Asarkaya	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Gökçe	Özdemir Bayrak	Yaşar Üniversitesi
Göksel	Uçak	Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Hande	Gül Sevinç	Seferihisar Belediyesi
Mehmet	Sağlam	Bergama Kültür ve Sanat Vakfı
Mehmet	Yunak	Konak Belediyesi
Muhammed	Işıklar	Çeşme Belediyesi
Mustafa	Özhan	İzmir İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü
Murat	Usta	Dokuz Eylül Ü. Turizm İşletmeciliği Bölümü
Natavan	Ünal	İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Oya	Aksay	İZFAŞ Fuarcılık Hizmetleri Şirketi
Özgür	Başarır	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Kıvanç	Meriç	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
Kıvanç	Papur	Konvoy Denizcilik Şirketi
Leyla	Cingöz	İzmir CVB/Logo Travel Şirketi
Macit	Gönlügür	Bergama Kültür ve Sanat Vakfı
Manolya	Aksatan	Dokuz Eylül Ü. Turizm İşletmeciliği Bölümü
Mehmet	Gönen	İzmir Otel,Pansiyonve İşçiler Odası Başkanı
Mehmet	İşler	Ege Turistik İşletmeler ve Konaklamaları Birliği
Rıza	Elibol	Swıssotel Büyük Efes İzmir
Sema	Özgen	Ödemiş Belediyesi
Semra	Yeşilyurt	Konak Belediyesi
Seyhan	Totuk	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Soner	Kromer	Destination İzmir
Şebnem	Gökçen Dündar	Dokuz Eylül Ü. Turizm İşletmeciliği Bölümü
T.Koray	Akman	İzmir Üniversitesi
Türker	Özçekerli	İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı
V.Gökçe	İnce	Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü
Yrd. Doç. Dr. Volkan	Altıntaş	İzmir Katip Çelebi Ü. Turizm Fakültesi
Senem	Yılmaz	Yaşar Üniversitesi
Ali	Aksakal	İl Kültür Turizm İl Müdürlüğü
Uğur	Ilgar	İl Kültür Turizm İl Müdürlüğü
Dilşad	Akar	Güney Ege Kalkınma Ajansı
Zafer	Öter	İzmir Katip Çelebi Ü. Turizm Fakültesi
Aylin	Çobangüneş	İŞKUR
Canan	Başlangıç	İŞKUR
Buğra	Tokmakoğlu	Gözlem Gazetesi
Yaşar	Karabacak	İzmir Liman Başkanlığı

Kültür Ekonomisi Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Alex	Baltezzi	Karavan Turizm Şirketi
Aybala	Yentürk	-
Aycan	Hasırcılar	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
Aykan	Candemir	Ege Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Cemile	Yıldızer	İzmir Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
Didem	Atmaca	Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu
Ebru	Türkol	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Ege	Acar	İZFAŞ Fuarcılık Hizmetleri Şirketi
Emre	Çoğulu	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Ercüment	Gürsoy	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Faik	Kartelli	Dokuz Eylül Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi
Fatih	Yalabuk	Türkiye İstatistik Kurumu İzmir Bölge Müdürlüğü
Fehmi	Toğrul	FTV Prodüksiyon Şirketi
Ferruh	Semerci	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Filiz	Eczacıbaşı Sarper	İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı
Gülgün	Zeytinoğlu	Bizim Kulüp Anaokulları
Hilmi	Gökhan Kutlu	İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürü
İlhan	Kuloğlu	Ege Bölgesi Sanayi Odası Vakfı
İsmail	Uğural	Hürriyet Ege- Ege TV
Koray	Velibeyoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Mehmet	Ceran	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Bölümü
Mehmet	Güngör	İl Kültür Turizm Müdürlüğü Kültür Varlıkları ve Müzeler Şubesi
Mehmet	Yıldız	İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Şube Müdürlüğü
Mihriban	Yanık	Konak Belediyesi Kentsel Tasarım Şubesi
Nihal	Kadıoğlu Çevik	İl Kültür Turizm Müdürlüğü Halk Kültürleri Şubesi
Nilgün	Gürkaynak	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Nilüfer	Çınarlı Mutlu	Mimarlar Odası
Osman	Arslan	2. No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müd.
Osman Ekrem	Korkmaz	Video Prodüksiyon Görsel Tanıtım Şirketi
Özer	Mumcu	Ege Turizm Derneği/İzmir Sağlık Turizmi Derneği
Saliha	Karaaslan	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Seba	Uğurtan	Seba Sanat Galerisi
Serpil	Yasa	1 No'lu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müd.
Sibel	Timisi	KOSGEB İzmir Güney Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Şervan	Alpşen	İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü
Tino	Reggio	Karşıyaka Özel Piri Reis Okulu
Türker	Adakale	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Ümit	Çiçek	İzmir Ticaret Odası
Zehra	Talas	Bornova Belediyesi Plan Proje Müdürlüğü
Zeynep	Enlil	Yıldız Teknik Üniversitesi
Zeynep	Göçmen	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
Özgür	Akkavak	İzmir Büyükşehir Belediyesi
İbrahim	Alpaslan	Dokuz Eylül Üniversitesi
Deniz	Bircan	Bornova Belediyesi
Yunus	Emre Dinçaslan	İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Zehra	Ersoy	Dokuz Eylül Üniversitesi
Kerim	Dündar	Dokuz Eylül Üniversitesi
Gürol	Tonbul	Devlet Tiyatrosu
Aylan	Doğanç	Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi
M.	Şevket Akgün	Ödemiş Belediyesi
İge	Pırnar	Yaşar Üniversitesi
Esra	Yalı	İl Özel İdare Genel Sekreterliği

Ekoverimlilik Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet	Yeşilli	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Ali	Yusufoğlu	İzmir Jeotermal Şirketi
Arzu Betül	Yalabık	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Bahar	Sel Fehim	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
Cüneyt	Çağlayan	TEMA Vakfı İzmir Temsilciliği
Demet	Tuğlacı	İl Sağlık Müdürlüğü
Doç. Dr. M.Kudret	Yurtseven	İzmir Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem	Yeşilçeliktaş	Ege Ü. Biyomühendislik Bölümü
Dr. Canan	Arıkbay	Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
Dr. Cavit	Kahya	Tire Organize Sanayi Bölgesi
Dr. Kadri	Taştan	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Genel Sekreterliği
Dr. Naci	Sağlam	TUBİTAK TEYDEB
Ebru	Türkol	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Ebru	Dinçer	İzmir ABİGEM
Ebru	Kuzgunkaya	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Jeotermal Enerji Araştırma ve Uygulama Merkezi
Emrah	Alkaya	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Genel Sekreterliği
Ezel	Hepdüzyol	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Fatma	Mesutgil	İZSU Genel Müdürlüğü
Ferda	Ulutaş	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Genel Sekreterliği
Göktürk	Bursalı	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Gülek	Öner	Ege Serbest Bölgesi
Hüseyin	Evcil	Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi
Hüseyin	Delikaya	Türkiye İstatistik Kurumu İzmir Bölge Müdürlüğü
Hüseyin Zakir	Barut	İl Sağlık Müdürlüğü
Işıl	Cebiroğlu	İzmir Serbest Bölgesi
İbrahim	Gökçüoğlu	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Jülide	Kıvançlı	İl Sağlık Müdürlüğü
Konca	Uygur	KOSGEB İzmir Kuzey Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Levent	Arslan	KOSGEB İzmir Güney Hizmet Merkezi Müdürlüğü
M.Soner	Çeliktaş	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Mehmet	Biresselioğlu	İzmir Ekonomi Üniversitesi
EfeMerve	Kayserili	Güney Marmara Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği
Merve	Böğürcü	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Genel Sekreterliği
Nilhan	Tunç	Batı Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu
Onur	Erköse	EVD Enerji Şirketi
Osman	Vehbi Uçal	TEMA Vakfı İzmir Temsilciliği
Özlem	Durmuş	Bilim Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü
Pelin	Durak	ELT Çevre Mühendislik Şirketi
Prof. Dr. Aydın	Öztürk	Yaşar Üniversitesi Rektörlüğü
Prof. Dr. Ayşegül	Pala	Dokuz Eylül Ü. Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi
Prof. Dr. Emrah	Orhun	İzmir Üniversitesi
Prof. Dr. Göksel	Demirer	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Genel Sekreterliği
Prof. Dr. Gülden	Gökçen	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Enerji Mühendisliği Programı
Prof. Dr. Günnur	Koçar	Ege Üniversitesi Güneş Enerjisi Enstitüsü
Prof. Dr. Mustafa	Tanyeri	Ege Genç İşadamları Derneği Yönetim Kurulu Başkanlığı
Prof. Dr. Nurdan	Büyükkamacı	Dokuz Eylül Ü. Çevre Mühendisliği Bölümü
Rahile	Yeni	Çevre Mühendisleri Odası Şube Başkanlığı
Seda	Kırksekiz	AKG Yalıtım ve İnşaat Malzemeleri Şirketi
Seray	Kaçmaz	Zafer Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği
Serkan	Çolakkaya	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Serkan Ahmet	Göl	Vakıfbank Ege Bölgesi Müdürlüğü
Serpil	Bolat	KOSGEB İzmir Kuzey Hizmet Merkezi Müdürlüğü
Sevay	İpek Tütüncü	İzmir Sanayici ve İşadamları Derneği
Sibel	Mine Güçver	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü
Şafak	Özket	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Tayfun	Çaylan	Makine Mühendisleri Odası Şube Başkanlığı
Tolga	Erbil	Eskon Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi
Tuncay	Şakacı	Garanti Bankası İzmir Bölge Müdürlüğü
Turan	Ateş	İl Özel İdare Genel Sekreterliği
Türker	Adakale	İzmir Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği
Yrd. Doç. Dr. Ahmet	Eryaşar	Ege Ü. Güneş Enerjisi Enstitüsü
Yrd. Doç. Dr. Burcu	Aracıoğlu	Ege Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Görkem	Akıncı	Dokuz Eylül Ü. Çevre Mühendisliği Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Hülya	Boyacıoğlu	Dokuz Eylül Ü. Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi
Yrd. Doç. Dr. Selim	Solmaz	Gediz Üniversitesi Rektörlüğü
Yüksel	Balcı	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Sivil Toplum Analizi Kent Konseyi Odak Grup Toplantısı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ayşe	Baysal	Kent Konseyi
Baran	Güntan	Türkiye Bilişim Derneği
Çağrı	Gruşçu	Turizm ve EXPO Çalışma Grubu
Emel	Denizazkını	Girişimci Kadın Derneği
Emre	Koç	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Erdal	Gündük	Kent Konseyi
Ersun	Gülcan	Ulaşım ve Çevre Çalışma Grubu
Gökçen	Başaran İnce	EÜ İletişim Fakültesi
Gülgün	E.Tosun	EÜ İletişim Fakültesi
Hanmit Vedat	Başer	Çağdaş Özürlüler Yaşam Derneği
İçim	Uzun	Kadın Dayanışma Derneği
Kızbes	Aydın	Çiğli Evka Kadın Kültür Evi Derneği
Merve	Akkuş	EÜ Gençlik Meclisi
Muhiddin	Yılmaz	Zihinsel Engelliler Derneği
Nihal	Bulmamış	Türk Kadınlar Birliği
Saliha	Arıkan	Beyaz Ay Derneği
Sercan	Demirören	Atatürk Gençlik Merkezi
Süleyman	Er	Engelli Meclisi

Bilgi Toplumu ve Bilişim Çalıştayları

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
Ahmet Adem	Tekinay	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Ali Seydi	Koca	Konak Belediyesi
Aylin	Karaca	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Ayşe	Yeniocak	İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi
Ayşegül	Alaybeyoğlu	Celal Bayar Üniversitesi
Berke	İskit	IBM Şirketi
Bich	Ha	IBM Şirketi
Bilgehan	Özbaylanlı	Kalkınma Bakanlığı
Canan	Arıkbay	Bilim, Sanayi ve Teknoloji İzmir İl Müdürlüğü
Cevdet	Dengi	İSOMER Bilişim Hizmetleri
Çağlar	Tükel	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Çağrı	Bey	Çevirmen
Doğukan	Nacak	Batı Anadolu Bilişim ve Elektronik Bölgesel İnovasyon Merkezi
Ekin	Taşkın	Ege İhracatçı Birlikleri
Elif	Baktır	Teknolojik ve Kurumsal İşbirliği Merkezi
Emrah	Tomur	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi
Erçin	Güdücü	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası
Ersin	Kahraman	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Ezgi	Eroğlu	Ege Genç İş Adamları Derneği
Fatih	Akgül	İzmir İl Sağlık Müdürlüğü
Feriştah	Dalkılıç	Dokuz Eylül Üniversitesi
Fikret	Kavzak	Türkiye Bilişim Derneği
Fırat	Ezin	TÜİK İzmir Bölge Müdürlüğü
Frank	J.Robyck	IBM Şirketi
Funda	Külerü	Kalkınma Bakanlığı
Gazi	Akkel	Mobil Life
Güler	Sezer	ÜNİBEL Şirketi
Gültekin	Gürdal	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
H. Haluk	Gökmen	Ege Sistem Ar-Ge ve İnovasyon Proje Destek Merkezi Şirketi
Hadi	Bilen	İzbim Bilgisayar ve Baskı Teknolojileri Şirketi
İge	Pırnar	Yaşar Üniversitesi
İsmail	Akdemir	İzmir Ticaret Odası
Kazafumi	Mizunuma	IBM Şirketi
Koray	Velibeyoglu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Kübra	Özemre	
Laura Illiana	Gutierrez Galan	IBM Şirketi
Levent	Atay	Egebimtes Şirketi
Mehmet Eyüp	Ergün	Atlantic Outsourcing Bilişim ve Sistemleri Şirketi
Muhammed Raşit	Özdaş	Kalkınma Bakanlığı
Murat	Komesli	Yaşar Üniversitesi
Murat	Özemre	Bimar Bilgi İşlem Hizmetleri Şirketi
Mustafa Yaşar	Tınar	Ege Sanayici ve İş Adamları Derneği
Okan	Bozdemir	İzmir Serbest Bölgesi
Okan	Öztürkmenoğlu	Bilgisayar Mühendisleri Odası
Özgür	Kirik	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Rosana Rueda	Elias	IBM Şirketi
Seçil	Altınbaş Kirezci	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Selma	Tekir	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Serap	Şahin	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Serap	Zeybek Ihlamur	Dünya Gazetesi
Temel	Aycan Şen	Ege Genç İş Adamları Derneği
Tsubasa	Saitoh	IBM Şirketi
Tuğkan	Tuğlular	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Ünal	R. Yaman	Ege Ü. Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Yavuz	Göktaylar	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Girişimcilik Çalıştayı

İsim	Soyisim	Kurum-Kuruluş
A.Nuri	Başoğlu	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Av. Nilhan	Tunç	Batı Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu
Berkay	Eskinazi	LİYAKAT Derneği
Cenk	Öztap	Ege Genç İşadamları Derneği
Ceyda	Sarıca	Karşıyaka Belediyesi
Çağız	Bulut	Yaşar Üniversitesi
Dr. Canan	Arıkbay	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü
Duygu	Sever	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Emre	Çoğulu	Ege Bölgesi Sanayi Odası
Emre	Koç	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Enver	Çakın	KOSGEB İzmir Kuzey Hizmet Merkezi Müd.
Esra	Tekmen Kavcıoğlu	Balçova Kaymakamlığı
Fulya	Yemişçi	İzmir Ticaret Borsası
İsmail	Çiftçioğlu	İzmir Genç MÜSİAD
Jülide	Kesken	Ege Üniversitesi
Melih	Akdoğan	İzmir Üniversitesi İşletme Bölümü
Mustafa	Çanakçı	KOSGEB
Onur	Önder	İzmir Büyükşehir Belediyesi
Oya	Kudret	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Özgür	Kirik	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği

Ayrıca, isimlerini sayamadığımız, İzmir Bölge Planı Vatandaş Toplantısı'na katılım sağlayan, bölge planı portalı (www.izmiriplanliyorum.org.tr) ve sosyal medya üzerinden İzmir'in geleceğine dair görüş, öneri bildiren ve "hayalindeki İzmir'i" bizimle paylaşan yüzlerce vatandaşımıza teşekkür ederiz.

10.4

EK-D: ÜST ÖLÇEKLİ PLAN ve STRATEJİ BELGELERİ

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi | Gelişmiş Kümeler | Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu | Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
2011-2016 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı	BT-İK Sayısının Artırılması ve Sektörel Dağılımın İyileştirilmesi	Gençlerin Ar-Ge alanlarına yönlendirilmesi
		Kariyer imkanlarının geliştirilmesi ve gelirlerin iyileştirilmesi
		Özel sektörün Ar-Ge ihtiyaçları doğrultusunda BT-İK yetişmesine yönelik programlar
		Teknisyen ve dengi personelin istihdamının artırılması
		Ülkemizin önceliklerine ve ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik BT-İK personeli
		Toplumda BT kültürünün yaygınlaştırılması
	Araştırma kültürünün, araştırmacıların yetenek ve deneyimlerinin geliştirilmesi	Araştırmacıların yeteneklerinin geliştirilmesini sağlayan mekanizmalar tasarlanması
		Doktora sonrası araştırma (post-doc) uygulamasının hayata geçirilmesi
	BT-İK personelinin çalışma ortamlarının iyileştirilmesi	Üniversitelerdeki çalışma ortamının iyileştirilmesi
		Üniversitelerdeki Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi
		Üniversitelerdeki yönetişimin iyileştirilmesi
		Özel sektördeki araştırmacıların çalışma koşullarının iyileştirilmesi
		Sektörler arası işbirliğinin geliştirilmesi
		Kamu araştırma merkezlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi
	Araştırmacıların Dolaşımının Artırılması	Ulusal, sektörler arası ve uluslararası dolaşım mekanizmalarının geliştirilmesi
		Yurtdışındaki nitelikli araştırmacıların, öncelikli alanlar başta olmak üzere, yurt içinde istihdam edilmesi için gerekli imkanların sağlanması
	Ar-Ge Personeli İstihdam Kapasitesinin Geliştirilmesi	Üniversitelerde nitelikli Ar-Ge personel istihdamı
		Özel Sektörde Ar-Ge personeli istihdam kapasitesinin geliştirilmesi
		Kamu Araştırma Merkezleri Ar-Ge personeli istihdam kapasitesinin geliştirilmesi
2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı	KOBİ'lerin yönetim becerilerinin ve kurumsal yetkinliklerinin geliştirilmesi	KOBİ'lerin yönetim, kurumsallaşma, pazarlama, verimlilik, kalite, standardizasyon, sınai mülkiyet hakları, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı vb. konularda bilgiye erişimlerinin kolaylaştırılması ve desteklenmesi
		KOBİ'lerde işbirliği kültürünün geliştirilmesi ve yerleştirilmesi
		Nitelikli işgücü istihdamının desteklenmesi ve işletme çalışanlarının niteliğinin geliştirilmesi
	KOBİ'lerin Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin Geliştirilmesi	KOBİ'lerin Ar-Ge, yenilik, tasarım konusundaki farkındalıklarının artırılması ve faaliyetlerinin desteklenmesi
		Ar-Ge ve yenilik projelerinin ticarileşmesine yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması
		KOBİ'ler ile büyük ölçekli işletmeler ve üniversiteler arasındaki işbirliğinin artırılması
	KOBİ'lerin ve girişimcilerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması	Girişim sermayesi, iş melekleri ve KOBİ borsası sistemlerinin geliştirilmesi

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru)	Firmaların Teknolojik Gelişimi	Fikri mülkiyet sisteminin etkinliğini sağlamak üzere kurumsal kapasite güçlendirilecek, kurumlar arası etkin bir işbirliği ve koordinasyon sağlanacak, toplum düzeyinde yaygın ve yerleşik fikri haklar kültürü oluşturulacaktır.
		Bilgi Toplumu Stratejisiyle eşgüdüm halinde, bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması sağlanacak, firmalarımızın bilgiye erişimleri ve bilgiyi etkin kullanmaları, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri özendirilecektir. Bilim ve teknoloji stratejisiyle, sanayi stratejisi arasındaki koordinasyon güçlendirilecektir.
		Orta ve yüksek teknolojili sektörlerde Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine ve Ar-Ge altyapısına öncelik verilecek, büyük ölçekli yatırım, ortak yatırım ve kapsamlı Ar-Ge projeleri desteklenecektir.
	Bölgesel Kalkınma	İşletmelerin ortak Ar-Ge, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerine önem verilecektir. Ağ oluşturma ve kümelenme girişimleri desteklenecektir. İşletmelerin belirlenmiş sanayi bölgelerinde kurulması ve mevcutların bu alanlara taşınması özendirilecektir.
2023 Türkiye İhracat Stratejisi	Teknolojik Gelişim ve Altyapı	İnovasyon - ARGE yatırımlarını ve uygulamalarını özendir
		İhracatçıların küresel alanda rekabetçiliklerini Sektörel Liderlik, Bilim-Teknoloji ve İnovasyon ile artır
		Düşük nitelikliden yüksek verimli ve nitelikli insan sermayesine geç
		Kamu – Özel sektör – STK'lar – Üniversite ilişkilerini uyumlandır
Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016	Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu alanlarda Ar-Ge ve yenilik kaynaklı ekonomik kazanımların artırılması	Bilginin yayılımını ve ticarileşmesini artırmak amacıyla paydaşların (üniversite-kamu-sanayi) bir araya geldiği platformların etkinleştirilmesi,6 disiplinler arası araştırmaların artırılması ve araştırma sonuçlarının paylaşımının teşvik edilmesi
		Ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişmesine hizmet edecek nitelikteki güdümlü ve sonuç-odaklı projeleri destekleyecek programların geliştirilmesi
		Mevcut fiziki araştırma altyapılarının analiz edilerek ihtiyaç duyulan altyapıların geliştirilmesinin teşvik edilmesi
		Günümüzde paradigma değişikliği olarak kabul edilen açık yeniliğin teşvik edilmesi yoluyla sektörlerin üretim zincirini oluşturan aktörlerin Ar-Ge ve yenilik tabanlı rollerinin güçlendirilmesi
	İhtiyaç-Odaklı Alanlarda Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesinin İvmelenmesi	Ülke ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte Ar-Ge ve yenilik eksenli bilgi üretiminin artırılması ve sonuç-odaklı araştırmaların desteklenmesi
		BT insan kaynaklarının geliştirilmesi ve disiplinler arası yaklaşımlar ile etkileşiminin sağlanması
		Bilim toplum etkinlikleri aracılığıyla gençler arasında disiplinler arası yaklaşımların benimsenmesi
		Özel sektörün Ar-Ge ve yenilik yapabilme yetkinliğinin geliştirilmesi ve üretim zincirinde Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin yoğunluğunun artırılması
		Araştırma altyapılarının (araştırma merkezleri, vb.) kurumlar arası eşgüdüm içinde geliştirilmesi ile ulusal ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda etkin kullanımının sağlanması
		Sektörler ve disiplinler arası bilginin yayılımını destekleyecek şekilde çok paydaşlı Ar-Ge projelerinin artırılması
		İhtiyaç-odaklı alanların arasındaki etkileşimi arttıracak yönetişim mekanizmalarının oluşturulması
	Tabandan yukarı yaklaşımların desteklenmesine yönelik mevcut desteklerin iyileştirilmesi	Disiplinler arası alanlarda bilimsel boşlukları doldurmak üzere evrensel boyutta katkı yapacak araştırmaların teşvik edilmesi
		Sanayicilerin ihtiyaçlarına cevap verecek temel ve uygulamalı araştırma projelerinin teşvik edilmesi

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
	Yeni gelişmekte olan teknolojilere temel oluşturacak araştırmaların desteklenmesi	Akademik yetkinliği yüksek olan Türkiye'deki yerleşik araştırmacıların bilimin sınırındaki olan öncül araştırmalarının desteklenmesi
		Öncül araştırmalara yönelik destek programlarında, araştırma yetkinliği konusunda uluslararası üne sahip yurtdışındaki Türk ve uluslararası bilim insanlarının Türkiye'ye çekilebilmesine yönelik proaktif yaklaşım ve mekanizmaların geliştirilmesi
		Öncül araştırmalara yönelik Ar-Ge ve altyapı desteklerinin kurumlar arası eşgüdümün içerisinde geliştirilmesi
	Araştırma sonuçlarından yeni ürün, süreç ve hizmetlerin ekonomide katma değer yaratması	Sonuçlanan araştırma projelerinin sanayiye aktarımını hızlandıracak mekanizmaların oluşturulması
		Sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda yapılan doktora programlarının yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesi
		Araştırmacıların Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarından daha etkin yararlanılmasının sağlanması
		Sanayide geliştirilmiş kilit teknolojilerin çift amaçlı kullanımının16 yaygınlaştırılması
		Kamu tedarik yönetim sisteminin Ar-Ge ve yenilik unsurlarını içerecek şekilde iyileştirilmesi
		Ar-Ge ve yeniliğe dayalı firma başlangıç desteklerinin teşvik edilerek bilgi ve teknolojilerin ticarileştirilme kapasitesinin artırılması
	Sistem etkileşimlerinin sektörler ve disiplinler arası yöne çekilmesi	Sektörel ve yerel boyutta paydaşlar arasındaki etkileşimleri tetikleyecek Ar-Ge ve yenilik eksenli işbirliği kültürünün yaygınlaştırılması
		Sektörel ve yerel boyuttaki yönetişim mekanizmaları ile ulusal boyuttaki yönetişim mekanizmaları arasındaki eşgüdümün gelişmesi
		Ulusal boyutta kamu kurumları arasında bilim ve teknoloji konularındaki etkileşim ve bilgi alışverişinin iyileştirilmesi
		Ar-Ge tabanlı dikey işbirliklerinin teşvik edilmesi yoluyla teknoloji üretme kapasitesinin artırılması
		Ülkemizin sahip olduğu farklı sınaî yetkinlikleri göz önünde bulundurularak yatay ve dikey işbirliklerinde sektör içi ve sektörler arası işbirliklerinin artırılması
		Araştırmacılar arasında disiplinler arası ortak öğrenme ortamlarının desteklenmesi
		Üniversite, sanayi ve/veya kamu kuruluşlarının veya bireysel araştırmacılar arasındaki Ar-Ge işbirliklerini teşvik eden mekanizmalarının daha işlevsel hale getirilmesi
		Yerel kaynak ve yetkinliklerden küresel ölçekte katma değer üretecek araştırmaların desteklenmesi
	Daha çok KOBİ'nin Ar-Ge ve yenilik yapanlar halkasına eklenmesi	Kendi bünyesinde Ar-Ge yetkinliğine sahip olmayan KOBİ'lerin Ar-Ge ihtiyaçlarının üniversite, kamu araştırma enstitüleri ve özel sektör kuruluşlarından karşılanmasında kolaylaştırıcı mekanizmaların oluşturulması
		Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini kendi bünyesinde gerçekleştiren KOBİ'lerin üniversite ve araştırma kurumlarıyla ortak proje üretme kapasitesinin artırılması
		KOBİ'lerin teknoloji yönelimi ve yönetimi yeteneğinin geliştirilmesi
		KOBİ Ar-Ge ve yenilik destekleri ile fikri ve sınai mülkiyet hakları konusunda bilgiye ulaşımının kolaylaştırılması, bilgilendirme faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesi
		KOBİ'lerde Ar-Ge ve yenilik insan kaynağı istihdamının artırılmasına yönelik mekanizmaların geliştirilmesi
		Araştırma altyapılarında KOBİ'lerin ihtiyaçları dikkate alınarak KOBİ'lerin bu altyapıları kullanmalarının etkinleştirilmesi

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
	Mevcut ve yeni araştırma altyapılarının UBTYS 2011-2016'nın stratejik yaklaşımına taban oluşturması	Mevcut araştırma altyapılarının sektörler arası çok ortaklı araştırma işbirliklerine de olanak tanıyacak şekilde, ülke öncelikleri doğrultusunda etkin, verimli ve sürdürülebilir şekilde kullanılmasının sağlanması
		İlgili tüm aktörlerin katılımı ile ülke öncelikleri doğrultusunda araştırma altyapılarına yönelik olarak bir yol haritası aracılığıyla altyapıların performans yönetimine dayalı izlenmesi ve altyapı mükerrerliğinin önlenmesi
		AB katılım öncesi mali yardım programlarından araştırma altyapılarına finansman ayrılması
		Üniversitelerde sanayi ihtiyaçlarını ve yerel özellikleri de dikkate alan tematik olarak yapılanmış araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması
		Ülke önceliklerimiz ve bilimsel kapasite eşgüdümümüz doğrultusunda stratejik olarak seçimi yapılacak uluslararası altyapı projelerine (ESFRI yol haritası, vb.) katılım konusunda mekanizmaların iyileştirilmesi
Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi	**Yüksekokulların ve Meslek Yüksekokullarının Programlarının Yeniden İlişkilendirilmesi**	Bu yükseköğretim kurumlarının yerel iş ve istihdam piyasalarına gömülü (embedded) hale gelmesini gerçekleştirmek
		Üniversitelerde Uygulamalı Bilimler ve Uygulamalı Teknolojiler Fakülteleri kurulmalıdır
		Bu yükseköğretim kurumlarının donatımlarını yeterli hale getirmek, büyüklüklerini ve dağılımlarını yeniden yapılandırmak
	Yükseköğretim Sisteminin Toplumun ve Emek Piyasasının Taleplerine Duyarlılığının Artırılması	Toplum- yükseköğretim etkileşimini güçlendirecek mekanizmaların geliştirilmesi
		Öğretim anlayışında öğrencinin pratikle ilişkisinin kurulmasında yeni arayışlara girişilmesi
	Eğitimde Yeni Yaklaşımlar ve Teknolojilerden Yararlanma	Öğretim teknolojilerinin kullanımının artırılması, görsel-işitsel araçlar ile öğrenme ve düşünme becerilerinin geliştirilmesi
	Türkiye'nin İnsan Sermayesi İçindeki Doktora ve Sonrası Eğitimli İşgücünü Hızla Artırmak	Doktoralı sayısını yeterli düzeye çıkarma yollarını geliştirmek
		Yurtdışı ve içinde doktora sonrası çalışmalar yapılması yollarını geliştirmek
		Doktora programlarının düzenlenmesinde doktoraların kalite artışını sağlayacak yeni düzenlemelere gitmek
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	**Rekabet Gücünün Artırılması**	Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi
		Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması
		Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması
		Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi
	Bölgesel Gelişmenin Sağlanması	Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	**Büyüme ve İstihdam**	Çevre faktörünü de dikkate alan Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri özel sektör odaklı olacak şekilde artırılacak, elde edilecek çıktıların ticarileştirme ve markalaşma süreçlerinin hızlandırılmasıyla katma değer artışı sağlanacaktır.
	Bilim, Teknoloji ve Yenilik	Üniversite ve kamu kurumları bünyesindeki araştırma merkezleri, özel sektörle yakın işbirliği içinde çalışan, nitelikli insan gücüne sahip, tüm araştırmacılara kesintisiz hizmet veren ve etkin bir şekilde yönetilen sürdürülebilir yapılara dönüştürülecektir.
		Uluslararası düzeyde rekabetçi ve yüksek katma değerli yeni sektörler, ürün ve markalar ortaya çıkaracak Ar-Ge ve yenilik programları hayata geçirilecektir.
		Yenilik sistemi, kümelenme yaklaşımını ve girişimciliği merkeze alan bir yapıya kavuşturulacaktır.
		Ar-Ge desteklerinde koordinasyon sağlanacak ve mevcut destek programları etki analizi çalışmaları yapılarak gözden geçirilecektir. Ar-Ge faaliyetleri, öncelikli alanlarda oluşturulacak ortak hedefler çerçevesinde, ticarileştirmeyi de içerecek şekilde piyasa şartları gözetilerek bütünsellik içinde desteklenecektir.
		Başta enerji ve imalat sanayi olmak üzere tüm sektörlerde, doğal kaynakların etkin kullanımını ve çevresel bozulmaların önlenmesini sağlayacak temiz teknolojiler ile katma değeri yüksek yeşil ürünler geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri desteklenecektir.
		Teknoloji geliştirme bölgelerinin yapısı ve işleyişi; üniversite sanayi işbirliğini, işletmeler arası ortak Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini ve yenilikçi girişimciliği en üst düzeye çıkarmak üzere etkinleştirilecektir.
		Araştırma merkezleri, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ve yenilik merkezleri ve teknoloji geliştirme bölgelerinin belli alanlarda odaklanmaları, birbirleriyle bütünleşik bir biçimde çalışmaları sağlanacak ve bu yapıların ilgili küme faaliyetlerini desteklemeleri özendirilecektir.
		Üniversite ve özel sektör işbirliğini daha kolaylaştırıcı ve teşvik edici önlemler alınacak ve ara yüzler oluşturulacaktır. Bu çerçevede yükseköğretimin yeniden yapılandırılmasında, akademisyenlerin ve öğrencilerin Ar-Ge ve girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesine özen gösterilecektir.
		Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir.
		Temel ve sosyal bilimlerde yetkin araştırmacıların yetiştirilmesi desteklenecek, üniversiteler ve kamu kurumları bünyesinde bu alanlardaki araştırmaların sayısı, niteliği ve etkinliği artırılacaktır.
		Kamu tedarik sistemi yeniliği, yerlileşmeyi, çevreye duyarlılığı, teknoloji transferini ve yenilikçi girişimciliği teşvik edecek şekilde iyileştirilecektir.
		Kamu kurumlarının özel sektörle işbirliği içerisinde Ar-Ge faaliyetlerini yönlendirme ve sonuçlarını hayata geçirmeye yönelik kapasiteleri güçlendirilecektir.
		Ar-Ge faaliyetleri, araştırma altyapıları ve araştırmacı insan gücü bakımından bölgesel ve küresel düzeyde işbirliği geliştirilecektir. Bu kapsamda kritik teknolojilerin transferinin kolaylaştırılmasına, içselleştirilmesine ve dünyadaki emsal teknolojilerle rekabet edebilecek şekilde geliştirilmesine önem verilecektir.
	İmalat Sanayiinde Dönüşüm	Kamu alımları, yerli firmaların yenilik ve yeşil üretim kapasitesini artırmada etkin bir araç olarak kullanılacaktır. Bu kapsamda, nitelikli ihale şartnameleri hazırlama ve değerlendirme kapasitesi geliştirilecek, iyi uygulama örneklerinin kamuda yaygınlaştırılması ve tanıtılması sağlanacaktır.
	Girişimcilik ve KOBİ'ler	KOBİ'lerin Ar-Ge, yenilik ve ihracat kapasiteleri geliştirilerek uluslararasılaşma düzeyleri artırılacaktır.
		KOBİ'lerin markalaşmaları, kurumsallaşmaları ve yenilikçi iş modelleri geliştirmeleri sağlanacaktır.
	Fikri Mülkiyet Hakları	İşletmelerin fikri haklar sisteminden ve desteklerinden daha etkin yararlanmalarını sağlamak üzere teknoloji transfer ve yenilik merkezlerinde hizmet kapasitesi geliştirilecektir.
		Fikri hakların ticarileştirilmesi konusunda mevcut mekanizmaların etkinliği artırılacaktır.
		Fikri haklar sistemi konusunda kamuoyunun her düzeyde bilgilendirilmesine yönelik tanıtım ve eğitim faaliyetleriyle toplumsal bilincin artırılması sağlanacaktır.

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Üst Ölçekli Belge/Strateji	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik	Hedef
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme	Girişimcilik ve KOBİ'ler	Girişimcilik kültürü; eğitimin her kademesinde girişimciliğe yönelik örgün ve yaygın eğitim programları, girişimcilik eğitimlerinin niteliğinin artırılması, girişimci rol modellerinin tanıtılması ve ödüllendirilmesine yönelik uygulamalar yoluyla geliştirilecektir.
			Girişimcilik ekosisteminde hizmet ve destek sağlayan tüm kurum ve kuruluşların kurumsal kapasiteleri ve işbirliği düzeyleri artırılacaktır. Kamu tüzel kişiliğine sahip meslek kuruluşları, ekonomiye katkılarını artırmak ve girişimciliği desteklemek üzere yeniden yapılandırılacaktır.
			Kuluçka, iş geliştirme merkezleri ve hızlandırıcıların nicelik ve nitelikleri artırılarak etkin bir şekilde hizmet vermeleri sağlanacaktır. Bu kapsamda kamu, STK'lar ve özel sektör işbirliğiyle destek modelleri geliştirilecektir.
			Girişimcilik ve KOBİ desteklerinin sağlanmasında yenilik, verimlilik ve istihdam artışı, büyüme, ortak iş yapma gibi ölçütlerin yanı sıra kadın, genç girişimcilik ve sosyal girişimciliğe de öncelik verilecektir. Uygulamada izleme ve değerlendirme süreçleri iyileştirilecek, etki analizlerinden yararlanılarak desteklerin ekonomiye katkısı ölçülecektir.
			Girişim sermayesi, bireysel katılım sermayesi, kredi garanti fonu, mikro kredi uygulamaları ve sermaye piyasası imkanları geliştirilerek, yeni girişim ve KOBİ'lerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
		Bilim, Teknoloji ve Yenilik	Yenilik sistemi, kümelenme yaklaşımını ve girişimciliği merkeze alan bir yapıya kavuşturulacaktır.
			Teknoloji geliştirme bölgelerinin yapısı ve işleyişi; üniversite sanayi işbirliğini, işletmeler arası ortak Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini ve yenilikçi girişimciliği en üst düzeye çıkarmak üzere etkinleştirilecektir.
			Üniversite ve özel sektör işbirliğini daha kolaylaştırıcı ve teşvik edici önlemler alınacak ve ara yüzler oluşturulacaktır. Bu çerçevede yükseköğretimin yeniden yapılandırılmasında, akademisyenlerin ve öğrencilerin Ar-Ge ve girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesine özen gösterilecektir.
			Kamu tedarik sistemi yeniliği, yerlileşmeyi, çevreye duyarlılığı, teknoloji transferini ve yenilikçi girişimciliği teşvik edecek şekilde iyileştirilecektir.
	Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre	Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik	Orta gelirli bölgelerde üretim yapısının dönüşümü, sektörel çeşitliliğin artırılması, girişimcilik ortam ve kültürünün geliştirilmesi ve yeni istihdam alanlarının oluşturulması sağlanacaktır. Şehirlerin alt ve üst yapısının iyileştirilmesiyle bu bölgelerin yaşam ve yatırım koşulları bakımından cazibesi artırılacaktır.
			Bölgesel düzeyde yenilikçi finansal destek mekanizmaları oluşturulacak, bu kapsamda bölgesel girişim sermayesi ve kredi garanti fonu uygulamaları başlatılacaktır.
	Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum	Eğitim	Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektör projeksiyonlarını dikkate alacak biçimde güçlendirilmesi yoluyla artırılacaktır.
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Rekabet Gücünün Artırılması	Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi	Teknoloji geliştirme amaçlı girişimciliğin özendirilmesi ve yenilikçi düşüncelerin hayata geçirilmesi için risk sermayesi ve benzeri araçlar yaygınlaştırılacaktır. Bunun yanı sıra, özel sektörün belirlenen öncelikli alanlarda araştırma enstitüleri ve/veya merkezleri kurması teşvik edilecektir.
		Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	KOBİ'lerin ve girişimcilerin rekabet güçlerini artırmak ve yeni pazarlara açılmalarını sağlamak için, iş kurma ve iş geliştirme aşamalarında eğitim ve danışmanlık hizmeti sağlanacaktır. Bu amaçla, İŞGEM ve benzeri yapılanmalar yaygınlaştırılacak ve etkinliklerini artırmak üzere gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Üst Ölçekli Belge/Strateji	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik	Hedef
	İstihdamın Artırılması	Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi	İş bulma hizmetlerinin daha fazla kişiye sunulması sağlanacak ve bu hizmetlerin kalitesi yükseltilecektir. Aktif işgücü politikaları, başta girişimcilik ve istihdam garantili programlar, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri ile işletmelerde eğitim seminerleri olmak üzere işgücü yetiştirme ve mesleki eğitim kursları yoluyla yaygınlaştırılacaktır. Aktif işgücü programları, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda düzenlenecektir.
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi	Eğitimde kalitenin artırılması amacıyla, yenilikçiliği ve araştırıcılığı esas alan müfredat programları ülke geneline yaygınlaştırılacak, öğrenciler bilimsel araştırmaya ve girişimciliğe teşvik edilecektir. Yoksul kesimlere yönelik ekonomik faaliyetler çeşitlendirilecek şekilde gelir getirici projeler desteklenecektir. Özellikle, kırsal kesimde ve az gelişmiş bölgelerde girişimcilik teşvik edilecektir.
		Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele	Yoksul kesimlere yönelik ekonomik faaliyetler çeşitlendirilecek şekilde gelir getirici projeler desteklenecektir. Özellikle, kırsal kesimde ve az gelişmiş bölgelerde girişimcilik teşvik edilecektir.
	Bölgesel Gelişmenin Sağlanması	Bölgesel Gelişme Politikasının Merkezi Düzeyde Etkinleştirilmesi	Bölgelerde yatırım ortamı iyileştirilecek, girişimciler için finansman olanakları artırılacak ve çeşitlendirilecektir. Girişim sermayesi, mikro-kredi uygulamaları ve farklılaştırılmış girdi maliyetlendirmesi gibi, yatırım, üretim ve istihdamı özendirici yeni araçlar geliştirilecektir.
		Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması	Yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı kalkınma anlayışı içinde; kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler ve STK'ların işbirliğiyle girişimciliği geliştirmeye yönelik özel eğitim programları desteklenecektir.
Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2011-2014)	Becerilerini sürekli geliştirebilen (güçlü) şirketlerin ekonomideki ağırlığının arttırılması	Yatırım ve İş Ortamının İyileştirilmesi	Sanayi sektöründe girişimciliğin yaygınlaştırılmasına yönelik eğitimler verilecek ve destekler sağlanacaktır.
		Uygulama, İzleme ve Koordinasyon Mekanizması	Girişimci Bilgi Sistemi geliştirilecektir
KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013)	Girişimciliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi	Girişimcilik kültürünün tüm topluma yayılması sağlanarak girişimcilik ortamının gelişmiş ülkeler ile kıyaslanabilir düzeyde iyileştirilmesi	Eğitim müfredatında girişimcilik konusuna verilen ağırlığın arttırılması, Girişimciliği teşvik etmek üzere yarışma, ödül, tanıtım gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması için "Girişimcilik Konseyi" gibi yapıların oluşturulmasıdır.
		1. 2. Girişimcilerin kuracakları yeni işletmeler için iş yeri mekanı, ofis hizmetleri, eğitim ve danışmanlık gibi hizmetler sunarak büyümelerinin sağlanması	İnkübasyon hizmetlerinin ve başlangıç dönemi desteklerinin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi, işini yeni kurmuş girişimcilere yönelik eğitim, danışmanlık ve yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir.

Üst Ölçekli Belge/Strateji	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik	Hedef
		1. 3. Özel hedef gruplarının iş kurma sürecinde önlerine çıkan engelleri aşmaları ve yeni iş kurmaları için destekler sağlanması	Özel hedef gruplarına yönelik eğitim danışmanlık ve yönlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir
Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2016)	**Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Sayısının Artırılması ve Sektörel Dağılımın İyileştirilmesi**	1. 1. Gençlerin Ar-Ge alanlarına yönlendirilmesi	İlköğretim ve ortaöğretimde müfredata proje odaklı Bilim ve Teknoloji eğitimlerinin eklenmesi, merakın artırılması, yaratıcı ve girişimci zihniyetlerin yetiştirilmesi
Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi	**Türkiye'nin Yükseköğretim Sisteminde, Yüksekokulların ve Meslek Yüksekokullarının Programlarının Yeniden İlişkilendirilmesi**	Uygulamalı Yükeköğretim Kurumları birimi oluşturulması	UYK'nın ulusal istihdam eylem planlarıyla ilişkilendirilmesi, yine aynı bağlamda UYK eğitimlerinde bu öğrencilere yalnız iş becerileri değil aynı zamanda da girişimci olmalarını kolaylaştıracak becerilerin verilmesi yoluna gidilmesi

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi | **Gelişmiş Kümeler** | Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu | Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir

Üst Ölçekli Belge/Strateji	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik	Hedef
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	**Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme**	Bilim, Teknoloji ve Yenilik	Yenilik sistemi, kümelenme yaklaşımını ve girişimciliği merkeze alan bir yapıya kavuşturulacaktır.
			Araştırma merkezleri, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ve yenilik merkezleri ve teknoloji geliştirme bölgelerinin belli alanlarda odaklanmaları, birbirleriyle bütünleşik bir biçimde çalışmaları sağlanacak ve bu yapıların ilgili küme faaliyetlerini desteklemeleri özendirilecektir.
		İmalat Sanayinde Dönüşüm	Savunma sanayii rekabetçi bir yapıya kavuşturulacaktır.
			Savunma sistem ve lojistik ihtiyaçlarının özgün tasarıma dayalı olarak ülke sanayisiyle bütünleşik ve sürdürülebilir bir şekilde karşılanması, uygun teknolojilerin sivil amaçlı kullanımı ile yerlilik oranının ve Ar-Ge'ye ayrılan payın artırılması sağlanacaktır.
			Belirli savunma sanayii alanlarında ağ ve kümelenme yapıları desteklenecektir.
		Girişimcilik ve KOBİ'ler	KOBİ'lerin hem kendi aralarında hem de büyük işletmeler, üniversiteler ve araştırma merkezleriyle işbirliği halinde daha organize faaliyet göstermeleri ve kümelenmeleri desteklenecektir.
	Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre	Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik	Bölgesel düzeyde değer zinciri ilişkileri dikkate alınarak, yenilikçi ve yüksek katma değerli küme oluşumları teşvik edilecek, mevcut kümelerdeki işletmeler arası işbirlikleri artırılacak, kümelerin uluslararası piyasalarla bütünleşmeleri güçlendirilecek ve desteklerde merkezi ve bölgesel düzey uyumu gözetilecektir.

Üst Ölçekli Belge/Strateji	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik	Hedef
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	**Rekabet gücünün artırılması**	Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması	İşletmelerin ortak Ar-Ge, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerine önem verilecektir.
			İşletmelerin fiziki altyapı ihtiyaçları karşılanacak, ağ oluşturma ve kümelenme girişimleri desteklenecektir. İşletmelerin belirlenmiş sanayi bölgelerinde kurulması ve mevcutların bu alanlara taşınması özendirilecektir.
			Sürükleyici sektörler liderliğinde ve güçlendirilmiş sosyal ağ yapısı içinde kümelenmelerin desteklenmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede; yerel kümelenme alanlarını destekleyici, kümedeki aktörler arasında işbirliğini artırıcı ve kümenin dünya piyasaları ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik mekanizmaların oluşumu özendirilecektir.
Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2011-2014)	**Sanayi Politikası ve Bölgesel Kalkınma**	Bölgesel Kalkınma	İşletmelerin ortak Ar-Ge, ortak tedarik ve pazarlama faaliyetlerine önem verilecektir.
			Ağ oluşturma ve kümelenme girişimleri desteklenecektir.
			İşletmelerin belirlenmiş sanayi bölgelerinde kurulması ve mevcutların bu alanlara taşınması özendirilecektir.
			Kümelenme politikası geliştirilecek ve kümelenme potansiyellerinin belirlenmesi amacıyla analizler yapılacaktır. Başta OSB'lerde olmak üzere, işletmeler arası işbirlikleri desteklenecektir.
			Bölgesel gelişme stratejileri, sanayi stratejisi ile uyumlu bir şekilde, kümelenme ve değer zinciri analizlerinin sonuçları doğrultusunda tasarlanacak ve hayata geçirilecektir.
		Sektörel politikalar	Kümelenme konusunda yerel ve merkezi düzeyde politika çerçevesini çizecek bir yönetişim modeli geliştirilecek ve kümelenme stratejisi hazırlanarak uygulama sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, kümelenme ve değer zinciri analizleri gibi, rekabet gücünü ilgilendiren alanlarda yerel öncelikleri belirleyecek kapasite güçlendirilecektir.
			Yerel kümelenmeleri güçlendirmeye yönelik olarak kümelenme içindeki aktörlerin işbirliğini arttırıcı mekanizmalar ile dünya piyasalarıyla entegrasyonlarını sağlamaya yönelik mekanizmaların oluşumu özendirilecektir.
			Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'nın, yerel kümelenmelerle ve bölgesel kalkınma girişimleriyle işbirliği ve koordinasyonu arttırılacaktır.
KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013)	**KOBİ'lerin yönetim becerilerinin ve kurumsal yetkinliklerinin geliştirilmesi Girişimciliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi**		Kalkınma Ajansları tarafından bölgesel düzeyde rekabet gücünü artırabilmek için kümelenme faaliyetleri desteklenecektir
Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (2011-2016)	**KOBİ'lerin Ulusal Yenilik Sistemi İçerisindeki Rolünün Güçlendirilmesi**		Kendi bünyesinde Ar-Ge yetkinliğine sahip olmayan KOBİ'lerin Ar-Ge ihtiyaçlarının üniversite, kamu araştırma enstitüleri ve özel sektör kuruluşlarından karşılanmasını kolaylaştırıcı mekanizmaların oluşturulması
			Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini kendi bünyesinde gerçekleştiren KOBİ'lerin üniversite ve araştırma kurumlarıyla ortak proje üretme kapasitesinin artırılması

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Rekabet Gücünün Artırılması	Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi
		Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi
		Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi
		(Tarım ve turizm başta olmak üzere, çevreye duyarlı sektörlerde ekolojik potansiyel değerlendirilecek, koruma-kullanma dengesi gözetilecektir.)
		Balıkçılık politikalarında, AB Müktesebatına paralel şekilde, stok tespit çalışmalarının yapılarak avcılık üretiminde kaynak kullanım dengesinin oluşturulması, son dönemde sağlanan destekler ve artan talebe paralel olarak hızla gelişen yetiştiricilik faaliyetlerinde çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ile idari yapının bu amaçlara uygun olarak düzenlenmesi esas alınacaktır.
		Gıda güvencesinin ve güvenliğinin sağlanması ile doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gözetilerek, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir tarımsal yapı oluşturulacaktır.
		Organik Tarım Alanlarının Toplam Tarım Alanına Oranının % 1 den % 3 e çıkarılması
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Büyüme ve İstihdam	Kıt kaynakların etkin ve sürdürülebilir biçimde kullanılmasını sağlayacak verimlilik artışı politikaların geliştirilmesi
	Bilim Teknoloji ve Yenilik	Başta enerji ve imalat sanayi olmak üzere tüm sektörlerde, doğal kaynakların etkin kullanımını ve çevresel bozulmaların önlenmesini sağlayacak temiz teknolojiler ile katma değeri yüksek yeşil ürünler geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri desteklenecektir.
		Yeşil üretim ve yeşil teknoloji kullanımı artırılacaktır.
	İmalat Sanayiinde Dönüşüm	Çevre dostu teknolojilerin kullanımı ve üretimi artırılacaktır.
		Sanayide geri dönüşüm ve geri kazanım gibi uygulamalara önem verilecektir.
		Yenilenebilir enerjinin ekonomiye katkısını en üst seviyeye çıkarmak için ekipmanlarda yerli imalat düzeyi artırılacak ve özgün teknolojiler geliştirilecektir.
	Tarım ve Gıda	Gıda üretiminde çevreye duyarlılık gözetilecektir.
	Enerji	Enerji Verimliliği Stratejisi etkin bir şekilde uygulanacak ve enerjinin tüm sektörlerde verimli bir şekilde kullanımı sağlanacaktır.
	Turizm	Çevreye duyarlı ve sorumlu turizm anlayışı kapsamında sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirilecek, turizmin sosyokültürel ve çevresel olumsuzlukları azaltılacaktır
	Çevrenin korunması	Enerji, sanayi, tarım, ulaştırma, inşaat, hizmetler ve şehirleşme gibi alanlarda yeşil büyüme fırsatları değerlendirilecek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçilik desteklenecektir.
		Sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalarla çevre duyarlılığı ve yaşam kalitesi artırılacaktır.
		Üretim ve hizmetlerde yenilenebilir enerji, eko-verimlilik, temiz üretim teknolojileri gibi çevre dostu uygulamalar desteklenecek, çevre dostu yeni ürünlerin geliştirilmesi ve markalaşması teşvik edilecektir.
		Sürdürülebilir üretim ve tüketimi desteklemek üzere kamu alımlarında çevre dostu ürünlerin tercih edilmesi özendirilecektir.
	Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi	Sulamada sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yeraltı su kaynaklarına yönelik miktar kısıtlaması, farklı fiyatlandırma gibi alternatifler geliştirilecektir.
BM ve DPT Binyıl Kalkınma Hedefleri (2005-2015)	Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması	Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri ile Ülke Politika ve Programlarının Entegrasyonunun Sağlanması,
		Çevresel Kaynakların Kaybını Tersine Çevirmek

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Çevre ve Orman Bakanlığı AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007 - 2023)	Endüstriyel Kirlilik Kontrolü Sektörü	Endüstriyel Tesislerde ve Büyük Yakma Tesislerinde Mevcut En İyi Teknikleri Uygulanmasına İmkan Verecek Çalışmaların Yapılması, İlgili Tüm Taraflarca İşbirliği İçerisinde Yürütülecektir.
	Atık Sektörü Gelişme Ekseni	Katı Atık Üretimi Azaltılacaktır.
		Uygun Yöntemlerin Kullanarak Katı Atıkların Geri Kazanımını ve Düzenli Depolanmasını Sağlayacak Önlemler Alınacaktır.
		Ambalaj ve Ambalaj Atığının Yönetimi Konusunda Topluluk İçindeki Rekabet Şartları ve İç Piyasanın Gerekleri Dikkate Alınarak Tedbirler Alınacaktır.
		Tehlikeli Atıkların Yönetimi Sağlanacaktır.
		Tıbbi Ve Özel Atıkların Yönetimi Sağlanacaktır.
	Hava Sektörü Gelişme Ekseni	Hava Kalitesinin İyileştirilmesine Yönelik Eylem Planlarının Uygulanması ve Çevre Dostu Temiz Teknolojilerin Kullanımı Sağlanacaktır
Ulusal Çevre Eylem Planı	Tehlikeli Atıkların Yönetimi	Tehlikeli Atıkların Azaltımı
	Enerji Sektöründen Kaynaklanan Hava Kirliliği	Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımının Desteklenmesi
Türkiye Sanayi Politikası	Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi Siteleri Ve Endüstri Bölgeleri	Organize Sanayi Bölgelerinde Atık Geri Dönüşüm Tesislerinin Kurulması Desteklenecektir.
Türkiye Sanayi Strateji Belgesi (2011-2014)	Çevre	Sanayi ve cevre politikalarının uyumu gözetilerekbüyümenin sürdürülebilirliği sağlanacaktır. Sanayide, insan sağlığına ve cevre kurallarına uygun üretim yapılacak, sosyal sorumluluk standartlarının gözetilmesine önem verilecektir.
		AB'nin cevre alanındaki mevzuatıyla tam uyum gerçekleştirilecek, ancak uyumun özellikle KOBİ'ler üzerinde yüksek maliyetinin etkin geçiş donemi stratejileriyle en aza indirilmesine yönelik tedbirler alınacaktır.
Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi (2010-2020)	İklim Değişikliği Ulusal Hedefleri	Mevcut Teknoloji ve Kalkınma Düzeyimiz Göz Önüne Alınarak Temiz Üretime Yönelik Ar-Ge ve Yenilik Kapasitesini Geliştirmek, Bu Alanda Rekabet ve Üretimin Artırılmasını Sağlayacak Ulusal ve Uluslararası Finansman Kaynaklarını ve Teşvik Mekanizmalarını Oluşturmak
Ulusal Su Kalitesi Yönetimi Strateji Belgesi (2012-2023)	Su Kalitesi Yönetimi Ulusal Hedefleri	Kıyı ve geçiş sularının da dahil olduğu tüm yüzeysel ve yeraltı sularının kalitesinin iyileştirilmesi maksadıyla, kurumsal ve yasal çerçevenin çizilerek; ilgili kurumlarla eşgüdüm, işbirliği ve koordinasyon sağlamak.
		Su yönetiminde teknik ve ekonomik araçlar geliştirmek ve kurumsal kapasiteyi güçlendirmek.
		Su kütlelerinin kalitesini ve miktarını birlikte korumak ve iyileştirmek, eylem planları ve uygulamaların takibini yapmak.
Enerji Verimliliği Strateji Belgesi (2012-2023)	Enerji Verimliliği	Türk Enerji Verimliliği Sanayi ve hizmetler sektöründe enerji yoğunluğunu ve enerji kayıplarını azaltmak
		Kurumsal yapıları, kapasiteleri ve işbirliklerini güçlendirmek, ileri teknoloji kullanımını ve bilinçlendirme etkinliklerini artırmak, kamu dışında finansman ortamları oluşturmak
		Kamu kesiminde enerjiyi etkin ve verimli kullanmak
		Enerji verimli ürünlerin piyasa dönüşümünü sağlamak
Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi (Vizyon 2023)	Sürdürülebilir Kalkınma / Doğal Kaynakları Değerlendirebilecek Yetkinliğe Erişme	Gen kaynaklarının karakterizasyonu, muhafazası ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik teknolojiler geliştirebilmek.
		Bitkisel ve hayvansal doğal kaynakların ve yaban hayatının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde yetkinleşmek.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Kırsal Kalkınma Planı	**Kırsal Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi**	Çevreci Tarım Uygulamalarının Geliştirilmesi
		Toprak ve Su Kaynaklarının Korunması
		Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Çevre Kirliliğinin Önlenmesi
		Çevre Dostu Üretim Yöntemlerinin Yaygınlaştırılması
Türkiye Organik Tarım Stratejik Plan (2012–2016)	**Organik tarımsal Üretiminin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve Sürdürülebilirliğin sağlanması**	Uluslararası standartlarda kabul edilebilir yasal düzenlemeler yapmak
		Organik ürün sertifikalarının uluslararası geçerliliğini sağlamak
		Kontrol ve sertifikasyon sistemini güçlendirmek
		Organik tarımsal üretimi artırmak
		Denetim hizmetlerini güçlendirmek
		Ulusal ve uluslararası kurumlar ile işbirliği yapmak
		Veri toplama ve bilgi sistemlerini geliştirmek
		Kurumsal kapasiteyi güçlendirmek
		Tanıtım yapmak, paydaşların bilinç düzeyini artırmak, bilgiyi kolay erişilebilir hale getirmek
		Organik ürün pazarını geliştirmek

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Yüksek Teknoloji, Yenilik ve Tasarım Kapasitesi | Gelişmiş Girişimcilik Ekosistemi | Gelişmiş Kümeler | Sürdürülebilir Üretim ve Hizmet Sunumu | **Akdeniz'in Çekim Merkezi İzmir**

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
10. Kalkınma Planı (2014-2018)	**Kültür ve Sanat**	Kültürümüzün özgün yapısını ve zenginliğini kaybetmeden gelişime açık olması ve evrensel kültür birikimine katkıda bulunması, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi sağlanacaktır.
		Kültür değerlerimiz ve geleneksel sanatlarımızın yaşatılmasına yönelik destekler etkinleştirilerek uygulamaya devam edilecektir.
		Tarihi kent bölgelerinin bir bütün olarak korunması, kültür ve sanat hayatının merkezi haline gelmesi sağlanacaktır.
	Turizm	Sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir.
		Turizm türleri bütüncül bir şekilde ele alınarak "Varış Noktası Yönetimi" kapsamında yeni projeler hayata geçirilecektir.
		Turizm sektöründe işgücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir.
		Çevreye duyarlı ve sorumlu turizm anlayışı kapsamında sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirilecek, turizmin sosyo-kültürel ve çevresel olumsuzlukları azaltılacaktır.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme	Modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılacaktır.
		Arazi toplulaştırma faaliyetlerinde ilgili kamu kurumları arasında koordinasyon sağlanacak, tarla içi geliştirme hizmetleri etkinleştirilerek sulama oranı artırılacaktır.
		Yerel ve geleneksel ürünlerin katma değeri ve ihracata katkısı artırılacaktır.
		Tarımsal bilgi sistemlerinin, ortak kullanıma izin verecek şekilde entegrasyonu sağlanacaktır.

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
		Katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesine, gen kaynaklarının korunmasına, ıslah çalışmalarına, nanoteknoloji ve biyoteknolojiye yönelik araştırmalara öncelik verilecek, tarım ve gıda odaklı teknoparklar ile sektörel teknoloji platformlarının tesis edilmesi sağlanacaktır.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Yatırım Politikaları-Özel Kesim Yatırımları)	Toplam kamu yatırımları içerisinde özel sektörün üretken faaliyetlerini destekleyecek nitelikteki altyapı yatırımlarına odaklanılacaktır.
		Yatırım teşvik uygulamalarında maliyet-etkinlik, hesap verebilirlik, şeffaflık, öngörülebilirlik, esneklik, atıl kapasite oluşturulmaması ile verimlilik ilkeleri gözetilerek istihdam, yüksek katma değer ve ihracat artışına yönelik yatırım alanlarına öncelik verilecektir.
		Yatırım teşvik uygulamalarında düzenli izleme ve değerlendirme gerçekleştirilecek, teşviklerin makroekonomik, sektörel ve bölgesel etkileri ölçülecek ve bu alanlarda kurumsal kapasitelerin geliştirilmesine öncelik verilecektir.
		Devlet desteklerine ilişkin veri toplama ve izleme altyapısı çalışmaları tamamlanarak uygulamaya geçirilecektir.
		Türkiye için kritik teknolojileri içeren stratejik yatırımların teşviki için kamunun altyapı yatırımlarının bir destek unsuru olarak kullanılmasına öncelik verilecektir.
		Öncelikli alanlarda üretim ve ihracat kapasitesini artıran uluslararası doğrudan yatırımlar, ithal girdilerde, stratejik ürün ve sektörlerde yerlileştirmeyi özendirici bir şekilde desteklenecektir.
		Öncelikli uluslararası doğrudan yatırım alanları belirlemeye yönelik strateji çalışmaları yürütülecektir.
		YOİKK kapsamındaki çalışmalar genel sorun alanlarına odaklı, daha etkin ve sonuç alıcı bir biçimde sürdürülecektir.
		Yatırımcılara ve işletmelere yönelik izin, onay ve işlemlerle ilgili bürokrasi azaltılacak, saydam ve objektif kurallar getirilecektir.
		Yatırımcılara uygun nitelikte yatırım yeri tahsisi yapabilmek için yeterli arsa üretimi sağlanacak, hazine arazileri başta olmak üzere yatırıma elverişli arazilerin envanteri çıkarılacak ve tahsis süreçleri etkinleştirilecektir.
		İş ortamının geliştirilmesi için rekabet ortamının düzgün işlemesi sağlanacaktır. Bu kapsamda rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar ile hakim durumdaki teşebbüslerin bu durumlarını kötüye kullanmaya yönelik davranışları ve rekabeti önemli ölçüde azaltan birleşme ve devralma işlemlerine karşı rekabet kuralları etkili bir biçimde uygulanacaktır.
		Kalkınma ajansları aracılığıyla bölgesel potansiyelleri değerlendirmek üzere yerli ve yabancı sermaye yatırımlarından yararlanmaya önem verilecek, ülke genelinde Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansının faaliyetlerini bölgesel bazda tamamlayıcı bir yaklaşım uygulanacaktır. Ayrıca kalkınma ajansları bünyesinde il bazında kurulan yatırım destek ofislerinin bilgilendirme ve yönlendirme desteği sunma kabiliyetleri artırılacaktır.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Girişimcilik ve KOBİ'ler)	Girişimcilik ve KOBİ desteklerinin sağlanmasında yenilik, verimlilik ve istihdam artışı, büyüme, ortak iş yapma gibi ölçütlerin yanı sıra kadın, genç girişimcilik ve sosyal girişimciliğe de öncelik verilecektir. Uygulamada izleme ve değerlendirme süreçleri iyileştirilecek, etki analizlerinden yararlanılarak desteklerin ekonomiye katkısı ölçülecektir.
		Girişim sermayesi, bireysel katılım sermayesi, kredi garanti fonu, mikro kredi uygulamaları ve sermaye piyasası imkanları geliştirilerek, yeni girişim ve KOBİ'lerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
		OSB, TGB, KSS ve Endüstri Bölgeleri uygulamaları geliştirilecek, daha nitelikli hizmet verebilmeleri için kurumsallaşmaları ve etkin bir biçimde yönetilmeleri sağlanacaktır.
9. Kalkınma Planı-Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu	**Turizm yatırımları çeşitlendirilecek, gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılarak, turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sağlanacaktır.**	İç kısımlarda ve gelişmemiş yörelerdeki turizm faaliyetlerinde uygun teşvikler getirilerek istikrarlı büyüme sağlanacaktır.
		Gelişmiş yörelerde kamu arazisi tahsisi alacak firmalara, gelişmede öncelikli yörelerde de tahsis alarak yatırım yapma zorunluluğu getirilecektir.
		GAP, DAP, DOKAP, Kış ve termal gibi öncelikli projelerde gerçekleştirilecek turizm yatırımlarında, kamu arazisi irtifak hakkı bedellerinin asgari ölçüde tutulması ve diğer teşvik tedbirleri alınacaktır.
		Yatırıma açılması uygun görülen alanlarda öncelikle fiziksel planlama çalışmaları tamamlanacak ve altyapı yatırımları bu planlara uygun olarak gerçekleştirilecektir.

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
	Sektörle ilgili tüm yatırımlar, doğal, tarihsel, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alınacaktır.	Doğal ve tarihi çevrenin korunmasında hız ve etkinlik sağlanacaktır. Sektörel yer seçimleri ekolojikayakizi yöntemi ile belirlenerek turizm kapasitesi ve destinasyonları belirlenecektir.
		Turizm hizmetlerinde niteliğin yükseltilmesi ile rekabet gücü artırılarak sürdürülebilir büyümeye katkı sağlanacaktır.
		Hizmet kalitesini arttırmak için, mesleki eğitimde standardizasyon, değerlendirmenin devlet ve sektör tarafından ortaklaşa yapılması, uluslar arası kriterlere göre verimlilik ve iş kalitesinin gelişmesi ve istihdam için gerekli olan beceri düzeyinin belirlenmesi sağlanacaktır.
		Çevreye yönelik tehdit eylemlerinin önlenmesi için uygulamada hız ve etkinlik sağlamak üzere Çevre Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uygulamalarında ve bağlı yönetmeliklerde gerekli düzenlemeler ile turizm işgücünün belgelendirilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır.
		Turizmin yoğun olarak geliştiği yörelerin yakınlarında yer alan kentlerin altyapı eksiklikleri öncelikle giderilecektir. -Katı ve sıvı atıkların arındırılması ve uygun alıcı ortama aktarılmasında arıtma normlarının gerçekçi düzeyde ve tüm altyapıların makul sürelerde gereksinmelere yanıt verecek ölçüde tutulması sağlanacaktır
	Türk turizminin uluslararası turizm pazarından azami pay alabilmesi amacıyla yeterli talep yaratılacaktır.	Pazar çeşitlendirilerek, tanıtma ve etkinliklerine yön verilirken, belirginlik kazanan “klasik”, “yeni” ve “potansiyel” pazarlara yönelinerek sektörün rekabet gücü artırılarak sürdürülebilir büyümeye katkı sağlanacaktır.
		Dış tanıtım stratejilerinin belirlenmesi, uygulamanın izlenmesi, denetimi ve finansmanına turizm işletmelerinin de katılımını sağlayacak yeni bir yapılanmaya gidilecektir.
	Rekabet Gücünün Artırılması (Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi)	Su kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların, öncelikle havza temelinde bütüncül bir yaklaşımla ve değişen tüketim taleplerini karşılamakta esneklik sağlayan bir şekilde planlamasını mümkün kılacak, ilgili kurumlar arasında güçlü ve yapısal bir eşgüdüm sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş kapsamlı bir mekanizma çerçevesinde ve suyun tasarruflu kullanımı sayesinde su kaynaklarının etkin kullanımına önem ve öncelik verilecektir.
		Tarımsal üretimin rekabet gücüne doğrudan katkıda bulunacak şekilde; yüksek üretim değeri bulunan tarım ürünleri üretiminin artırılması amacıyla maliyet etkin bir biçimde sulama yatırımları ve tarım işletmelerinde gözlenen arazi parçalılığı sorununun hafifletilmesine yönelik olarak toplulaştırma yatırımları yaygınlaştırılacaktır.
		Tarımsal istatistiki verilere dair nitelik ve nicelik sorunları, söz konusu verilere dayalı farklı bilgi toplama ve işleme sistemlerinin AB'de kullanılan Bütünleşik İdare ve Kontrol Sistemine benzer bir yapıda konsolidasyonu suretiyle giderilecektir.
		DSİ Sulama Alanı (Net Kümülatif)nın 2,55 milyon hektardan 3,0 milyon hektara çıkarılması
		Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Arazi Toplulaştırma Faaliyetinin (Kümülatif) 0,60 milyon hektardan 1,27 milyon hektara çıkarılması
	Bölgesel Gelişmenin Sağlanması (Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması)	Arazi toplulaştırma çalışmalarının hızlandırılması, Üretici örgütlenmelerinin güçlendirilmesi, Eğitim ve yayım faaliyetlerinin etkinleştirilmesi
Orta Vadeli Program (2013-2015)	**Turizm sektöründe, turist başına gelirin ve turist sayısının artırılmasının yanı sıra hizmet kalitesini artıran, pazarlama kanallarını çeşitlendirerek üst gelir gruplarını hedef alan, doğal sermayeyi koruyan ve sürdürülebilir kılan, karşılaştırmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerini öne çıkaran bir yapının oluşturulması**	Turizm yatırımları, gelişmiş ve yoğun kullanıma konu olan yörelerden diğer alanlara kaydırılarak çeşitlendirilecek ve turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması sağlanacaktır
		İstanbul başta olmak üzere gelişme potansiyeli yüksek turizm bölgelerinin kültürel, sosyal ve doğal zenginlikleri sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla değerlendirilecek, ulaşım ve teknik altyapı eksiklikleri hızla giderilecektir.
		Uluslararası turizm pazarından alınan payın artırılabilmesi için seçilmiş pazarlar başta olmak üzere tanıtıma ve uluslararası örgütler nezdinde turizm alanında işbirliğine ağırlık verilecektir.
		Turizm yatırımları, yeşil büyüme yaklaşımı doğrultusunda doğal, tarihi, sosyal ve kültürel çevreyi koruyucu ve geliştirici bir anlayışla ele alınacaktır.
	Ticaret faaliyetlerinde yüksek katma değerli hizmet üretiminin ve verimlilik artışının sağlanması, iş hacminin artırılması, teknoloji kullanımı ve yeniliğin özendirilmesi	Ticaret hizmetlerini destekleyen fuar alanları, kongre merkezleri, kültür, turizm ve konaklama tesisleri geliştirilecektir.
	Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi	Toplumda dayanışma, uzlaşı ve hoşgörü kültürünü besleyen toplumsal kurum ve kaynakların tespiti ile bu kültürü zayıflatan etkenlerin ortaya çıkarılmasına yönelik sosyal araştırmalara öncelik verilecektir.
		Yurtiçi ve yurtdışı kültür mirasımızın envanterinin çıkarılarak dijital ortama aktarılması sağlanacak ve bu mirasın korunmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır
		Kültür turizminin geliştirilmesi ve sinema, belgesel film gibi kültür ürünleri üretiminin teşvik edilmesi suretiyle kültür sektörünün ekonomik boyutu güçlendirilecektir.
		Öncelikli olarak dört bölge için termal turizm master planı hazırlanacaktır. Bu bölgeler aşağıda verilmektedir. Güney Marmara: Balıkesir, Çanakkale, Yalova Güney Ege: Aydın, Denizli, Manisa, İzmir Frigya: Afyonkarahisar, Ankara, Uşak, Eskişehir, Kütahya Orta Anadolu: Aksaray, Kırşehir, Niğde, Nevşehir, Yozgat Bu bölgelerde termal turizm merkezleri belirlenecek ve termal turizmin altyapı ve üstyapısının geliştirilmesine yönelik stratejiler hayata geçirilecektir.
Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı	**Turizmin çeşitlendirilmesi**	Deniz turizminin geliştirilmesi için kruvaziyer limanlara özel önem verilecektir. Bu çerçevede, aşağıda verilen alanlarda kruvaziyer limanı fizibilite ve uygulama projeleri gerçekleştirilecektir. Çeşme Kruvaziyer Limanı
	Ülkemizin Deniz Turizminde Hak Ettiği Payı Alması	Havaalanlarına yakın mesafede nitelikli fuar merkezleri yapılacaktır.
	Kongre ve Fuar Turizmi	Öncelikli olarak İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Bursa, Konya ve Mersin illerinde kongre turizminin gelişmesi için gerekli örgütlenmenin kurulması sağlanacaktır. Bu illerde pazarlama tanıtım ve organizasyon işlerini yürütmek üzere kongre turizmi şirketleri kurulacaktır.
		Fuar şehirlerinde yeterli konaklama kapasitesi oluşturulacaktır.
		Fuar organizatörü ve personeli yetiştirmek için ön lisans programlarının açılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Kırsal Kalkınma Planı	**Ekonominin Geliştirilmesi ve İş İmkanlarının Artırılması (Tarım ve Gıda Sektörlerinin Rekabetçi Bir Yapıya Kavuşturulması)**	Üreticilerin Örgütlenme ve Bilgi Düzeyinin Artırılması
		Sulama Altyapısının Geliştirilmesi
		Tarım Arazilerinin Etkin Kullanımının Sağlanması
		Tarımsal Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi
		Gıda Güvenliği Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi
	Kırsal Alan Fiziki Altyapı Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Yaşam Kalitesinin Artırılması (Kırsal Altyapının Geliştirilmesi)	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanılması

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	2.1 Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum 2.1.2 Sağlık	Vatandaşlarımızın yaşam kalitesi ve süresinin yükseltilmesi ile ekonomik, sosyal ve kültürel hayata bilinçli, aktif ve sağlıklı bir şekilde katılımlarının sağlanması temel amaçtır. Bu amaç doğrultusunda veriye ve kanıta dayalı politikalarla desteklenen, erişilebilir, nitelikli, maliyet etkin ve sürdürülebilir bir sağlık hizmet sunumu esastır.
		Sağlık hizmet sunumunda klinik müdahalelerin etkililiğini, hasta ve sağlık çalışanlarının güvenliği ve memnuniyetini dikkate alan yaklaşımlar geliştirilecektir.
		Üniversite hastanelerinin eğitim ve araştırma faaliyetleri ile sağlık hizmet sunumundaki rolleri net bir şekilde tanımlanarak hem hastanelerin mali sürdürülebilirliğini temin edecek hem de nitelikli tıp eğitimi ve yenilikçi araştırmaların yapılmasını sağlayacak yapısal reformlar hayata geçirilecektir.
		Sağlıkta insan gücü, demografik gelişmeler ile uzun vadede ihtiyaç duyulacak yeni meslekler de dikkate alınarak nicelik ve nitelik olarak geliştirilecektir.
		Veri ve kanıta dayalı sağlık politikalarını geliştirmek amacıyla uluslararası karşılaştırmalara imkan verecek standart ve kalitede verilerin üretilmesi sağlanacaktır.
		Sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir.
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi 7.3.2 Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi,	Özel sektörün sağlık alanında yapacağı yatırımlar teşvik edilecektir,
		Kaynakların tahsisinde, başta bulaşıcı hastalıklar ve anne-çocuk sağlığı olmak üzere önlenebilir hastalıklar, gıda, tüketici ve çevre sağlığı alanlarına yönelik koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilecektir,
		Sevk zincirinin etkin işletilmesi ve bilgi sistemlerinin yaygın olarak kullanılması ile hastanelerde hizmet verilmesi kolaylaştırılacak ve sağlık harcamalarının kontrolü sağlanacaktır,
		Uluslararası kriterlere uygun sağlık veri tabanı oluşturulacaktır.
BM DPT Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015)	Anne Sağlığının İyileştirilmesi	1990 ve 2015 arasında gebelik, doğum ve loğusalık sırasında meydana gelen anne ölümlerinin ¾ oranında azaltılması, Başta koruyucu sağlık ve ana-çocuk sağlığı hizmetleri olmak üzere birinci basamak sağlık hizmetleri güçlendirilecektir, 2015 yılına kadar, üreme sağlığında evrensel erişimin sağlanması,
	Çocuk Ölümlerinin Azaltılması	1990 ve 2015 arasında beş yaş altındaki çocuk ölümlerinin 2/3 oranında azaltılması
Orta Vadeli Program (2013-2015)	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Sağlık sisteminin geliştirilmesi,
		Koruyucu sağlık hizmetleri güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır,
		Üniversite hastanelerinin yapısal sorunları sistematik ve bütünsel bir anlayışla çözüme kavuşturulacaktır.
		Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, kalitesi ve etkinliği artırılacaktır.
Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013)	İnsan Kaynaklarının, Örgütlenme Düzeyinin ve Yerel Kalkınma Kapasitesinin Geliştirilmesi	Eğitim ve sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi,
		Sağlık hizmetlerinin etkinleştirilmesinde, kırsal nüfusun modern sağlık hizmetlerine erişiminin sürekli kılınması ve bu hizmetlerden yararlanmasının geliştirilmesi,
		Ana ve çocuk sağlığına yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin sürekli kılınması,
		Yaşlılar başta olmak üzere dezavantajlı grupların hizmetlere erişimini sağlamak için gezici sağlık ve halk sağlığı hizmetlerinin artırılması,
		Ağır çalışma koşullarından dolayı tarımda çalışanlara yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesinin desteklenmesi planlanmaktadır,
		Kırsal yerleşimlerde sağlık personeli açığının giderilmesine ve kır-kent arasındaki dengeli dağılımına yönelik destekleyici tedbirler geliştirilecek, hizmet binalarının hizmet sunum kalitesini artıracak şekilde modernize edilmesi sağlanacaktır.

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Rekabet Gücünün Artırılması	Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi
		Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Kentsel Altyapı	Yerleşim yerlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının tamamı karşılanacak, su kayıp-kaçakları önlenecek, mevcut şebekeler iyileştirilerek sağlıklı ve çevre dostu malzeme kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
		Şehirlerde kanalizasyon ve atık su arıtma altyapısı geliştirilecek, bu altyapıların havzalara göre belirlenen deşarj standartlarını karşılayacak şekilde çalıştırılmaları sağlanacak, arıtılan atık suların yeniden kullanımı özendirilecektir.
		Katı atık yönetimi etkinleştirilerek atık azaltma, kaynakta ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım ve bertaraf safhaları teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilecek; bilinçlendirmenin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilecektir. Geri dönüştürülen malzemelerin üretimde kullanılması özendirilecektir.
		Sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalarla çevre duyarlılığı ve yaşam kalitesi artırılacaktır.
	Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi	İklim değişikliğinin ve su havzalarındaki tüm faaliyetlerin su miktarı ve kalitesine etkileri değerlendirilerek havzalarda su tasarrufu sağlama, kuraklıkla mücadele ve kirlilik önleme başta olmak üzere gerekli önlemler alınacaktır.
BM ve DPT Binyıl Kalkınma Hedefleri (2005-2015)	Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması	Güvenli ve Temiz İçme ve Kullanım Suyuna Sürdürülebilir Erişimi Olmayan Nüfusun 2015 Yılına dek Yarıya İndirilmesi
		Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri ile Ülke Politika ve Programlarının Entegrasyonunun Sağlanması,
		Çevresel Kaynakların Kaybının Tersine Çevrilmesi
Çevre ve Orman Bakanlığı AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007 - 2023)	Su Sektörü Gelişme Ekseni	Yer Altı, Yüzey ve Kıyı Sularının Kirliliği İzlenecek, Asgari Düzeye İndirilecek ve Kirlenmesi Önlenecektir.
		Kentsel Atıksu Arıtma Yönetmeliğine Uygun Olarak Kanalizasyon Sistemleri ve Arıtma Tesisleri Kurulacaktır.
		Doğal Su Kaynaklarının ve Su Ekosistemlerinin Sürdürülebilir Olarak Kullanımı Sağlanacaktır.
		İçme Suyunun Sıhhi Bir Şekilde ve Daha Fazla Kullanıcıya Ulaşması Sağlanacaktır.
		Tehlikeli Maddelerin Suya Deşarjından Kaynaklanan Kirlilik Tespit Edilecek, Önlenecek ve Kademeli Olarak Azaltılacaktır.
	Atık Sektörü Gelişme Ekseni	Katı Atık Üretimi Azaltılacaktır.
		Uygun Yöntemlerin Kullanarak Katı Atıkların Geri Kazanımını ve Düzenli Depolanmasını Sağlayacak Önlemler Alınacaktır.
		Ambalaj ve Ambalaj Atığının Yönetimi Konusunda Topluluk İçindeki Rekabet Şartları ve İç Piyasanın Gerekleri Dikkate Alınarak Tedbirler Alınacaktır.
		Tehlikeli Atıkların Yönetimi Sağlanacaktır.
		Tıbbi Ve Özel Atıkların Yönetimi Sağlanacaktır.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
	Hava Sektörü Gelişme Ekseni	Hava Kalitesi Hedefleri Tanımlanacak ve Oluşturulacaktır.
		Tanımlanmış Metotlar ve Kriterler Baz Alınarak Hava Kalitesi Tayin Edilecektir.
		Hava Kalitesinin İyileştirilmesine Yönelik Eylem Planlarının Uygulanması ve Çevre Dostu Temiz Teknolojilerin Kullanımı Sağlanacaktır
	Doğa Koruma Sektörü	Biyolojik Çeşitliliğin Azalmasına Yol Açan Etmenlerin Belirlenmesi ve Azaltılmasına Yönelik Önlemlerin Alınması.
Ulusal Çevre Eylem Planı	Su Kaynaklarının Yönetimi	Su Kaynaklarının Korunması
	Tehlikeli Atıkların Yönetimi	Tehlikeli Atıkların Azaltımı
	Enerji Sektöründen Kaynaklanan Hava Kirliliği	Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımının Desteklenmesi
	Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Korunması	Koruma İçin Parasal Kaynakların Çoğaltılması
Ulusal Su Kalitesi Yönetimi Strateji Belgesi (2012-2023)	Su Kalitesi Yönetimi Ulusal Hedefleri	Kıyı ve geçiş sularının da dahil olduğu tüm yüzeysel ve yeraltı sularının kalitesinin iyileştirilmesi maksadıyla, kurumsal ve yasal çerçevenin çizilerek; ilgili kurumlarla eşgüdüm, işbirliği ve koordinasyon sağlamak.
		Su yönetiminde teknik ve ekonomik araçlar geliştirmek ve kurumsal kapasiteyi güçlendirmek.
		Su kütlelerinin kalitesini ve miktarını birlikte korumak ve iyileştirmek, eylem planları ve uygulamaların takibini yapmak.
Ulusal Havza Yönetim Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)	Havza Yönetimi Ulusal Hedefleri	Havzaların sürdürülebilir yönetimi için yasal ve kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi, kurumlar ve paydaşlar arasında katılımcılığın, eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması.
		Havzaların su kaynaklarının sürdürülebilir olarak yönetimi ve kullanımı.
		Havza alanlarında ve doğal kaynaklarında tahribatın ve erozyonun önlenmesi, bozuk havza alanlarının ıslahı ve sürdürülebilir kullanımı.
		Havzaların biyolojik çeşitliliğinin, doğal ve kültürel peyzaj kaynak değerlerinin korunması ve yönetimi ile ekosistem hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması.
		Havzalarda yaşayan halkın bilinçlendirilmesi yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesi ve doğal kaynaklar üzerine baskılarının azaltılması.
		Havza yönetiminde doğal afetler ve zararlarına karşı önlem ve mücadele mekanizmalarının entegrasyonu, geliştirilmesi ve etkinleştirmesi.
		Havza yönetimine iklim değişikliğinin muhtemel etkilerinin ve bu etkilere uyumun dahil edilmesi, uyum ve mücadele mekanizmalarının geliştirilmesi.
Enerji Verimliliği Strateji Belgesi (2012-2023)	Enerji verimliliği	Binaların enerji taleplerini ve karbon emisyonlarını azaltmak; yenilenebilir enerji kaynakları kullanan sürdürülebilir çevre dostu binaları yaygınlaştırmak.
Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2008-2017)	Kıyı ve deniz biyolojik çeşitliliğinin korunması, kıyı ve deniz ekosistemlerinin sağladığı ekolojik işlevlerin devamlılığının sağlanması ve bu ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı için etkin yöntemler geliştirilmesi ve uygulanması	Kıyı ve deniz biyolojik çeşitliliğinin maruz kaldığı tehditlerle mücadele edilmesi
	Biyolojik çeşitliliği oluşturan bileşenlerin, gelecek nesillerin ihtiyaçları da dikkate alınarak, kendini yenileme kapasitesine uygun yöntemlerle ve seviyede kullanımı	Biyolojik çeşitliliğin korunması ve biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı için, ekosistem bazlı planlama ve yönetim sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması
	Dağ biyolojik çeşitliliğinin barındırdığı farklı ekosistemlerle birlikte bütüncül bir yaklaşımla korunması ve sürdürülebilir kullanımı için etkin bir izleme, yönetim ve eşgüdüm sisteminin kurulması	Hassas dağ ekosistemlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için uygun mekanizmaların oluşturulması

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Herkes İçin Sağlık | Sürdürülebilir Çevre | **Kaliteli Kentsel Yaşam** | Erişilebilir İzmir

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	**Kentsel Dönüşüm ve Konut**	Afet riski taşıyan alanlar başta olmak üzere üretim ve ortak kullanım alanlarında yüksek fayda ve değer üreten, büyüme ve kalkınmaya katkı sağlayan, mekan ve yaşam kalitesini yaygın şekilde artıran dönüşüm projelerine öncelik verilecektir.
		Kentsel dönüşüm projeleri, farklı gelir gruplarının yaşam alanlarını kaynaştıran, işyeri-konut mesafelerini azaltan, şehrin tarihi ve kültürel birikimiyle uyumlu, sosyal bütünleşmeyi destekleyen bir yaklaşımla gerçekleştirilecektir.
		Kentsel dönüşümde ideal alan büyüklüğü ve bütünlüğü gözetilecek, planlama araçlarından en üst düzeyde yararlanılması sağlanacak, plan ve projelerin niteliklerini, önceliklendirme, hazırlama, uygulama, izleme, değerlendirme, denetim ve yönetişim süreçlerini tanımlayan usul ve esaslar geliştirilecektir.
		Kentsel dönüşüm uygulamalarının finansmanında kamu harcamalarını asgariye indiren model ve yöntemler kullanılacaktır.
		Kentsel dönüşüm projelerinde yenilikçi ve katma değer yaratan sektörleri, yaratıcı endüstriler ile yüksek teknolojili ve çevreye duyarlı üretimi destekleyen uygulamalara öncelik verilecektir.
		Dar gelirliler başta olmak üzere, halkın temel konut ihtiyacının daha yüksek oranda karşılanması için gerekli önlemler alınacak; barınma sorununa sağlıklı ve alternatif çözümler geliştirilecektir.
		Kamunun, konut piyasasında yönlendirici, düzenleyici, denetleyici ve destekleyici rolü güçlendirilecek, altyapısı hazır arsa üretimi hızlandırılacaktır.
	Kentsel Altyapı	Yaya ve bisiklet gibi alternatif ulaşım türlerine yönelik yatırım ve uygulamalar özendirilecektir.
	Afet Yönetimi	Yüksek afet riskli alanlar öncelikli olmak üzere afet risklerinin belirlenmesine yönelik mikro bölgeleme çalışmaları tamamlanacak ve imar planlaması süreçlerinde afet riskleri dikkate alınacaktır.
		Bölgelerin sosyo-ekonomik ve fiziksel özelliklerine ve farklı afet türlerine göre değişen risk ve zarar azaltma çalışmaları hızlandırılacak ve afet riski yüksek yerlerin afet sonrası iyileştirme planları hazırlanacaktır.
		Afet risklerinin azaltılmasına yönelik uygulama mekanizmaları güçlendirilecek, afetlere hazırlık ve afet sonrası müdahalede özel önem arz eden hastane, okul, yurt gibi ortak kullanım mekanları ile enerji, ulaştırma, su ve haberleşme gibi kritik altyapıların güçlendirilmesine öncelik verilecektir.
		Afetlere karşı daha etkin mücadele etmek üzere kamu kurum ve kuruluşları arasında hızlı, güvenli ve etkin bir veri paylaşımını sağlayacak afet bilgi yönetim sistemi kurulacak, etkin ve kesintisiz haberleşme temin edilebilmesi için iletişim altyapısı daha da güçlendirilecektir.
		Bina ve altyapı tesislerinin afetlere daha dayanıklı olarak inşa edilmesi sağlanacak ve inşaatların denetimi bağımsız, ehil ve yetkili kişi ve kurumlar aracılığıyla güçlendirilecektir.
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	**Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi**	Ülkemiz şartları çerçevesinde ilgili tarafların katılımıyla sera gazı azaltımı politika ve tedbirlerini ortaya koyan bir Ulusal Eylem Planı hazırlanarak, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine ilişkin yükümlülükler yerine getirilecektir.
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı (2013-2017)	**Sağlıklı, güvenli ve mekan kalitesi yüksek yerleşmeleri oluşturmak için; mekan planlama, kentsel dönüşüm proje ve uygulamaları ile altyapı hizmetlerini yürütmek, ulusal coğrafi bilgi sistemini kurmak**	Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planında belirlenen strateji ve eylemler izlenecektir.
		Yerleşmelerin planlı gelişmesi ve sağlıklı şekilde düzenlenmesi için yerel yönetimler desteklenecek ve rehberlik edilecektir.
		Jeolojik-jeoteknik etüt ve mikrobölgeleme etüt raporları onaylanacak ve seçilecek bölgelerde mikrobilgeleme etüt çalışmaları tamamlanacaktır.
		Dönüşüm, yenileme ve rezerv yapı alanlarının belirlenmesi, bu alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların tespit, tasfiye, iyileştirme ve yenilenmelerine dair iş ve işlemler ile dönüşüm alanlarındaki altyapı projeleri yapılacaktır.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı, 2010-2023 (KENTGES)	**Yerleşmelerin mekan ve yaşam kalitesinin artırılması**	Yerleşmelerde sürdürülebilir bir mekansal gelişme sağlamak
		Sürdürülebilir kentsel ulaşım sistemini oluşturmak
		Yerleşmelerde sosyal donatı ve hizmetlerin dengeli dağılımını sağlamak
		Mekansal planlarda açık ve yeşil alanları sistem bütünlüğü içinde geliştirmek
		Sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarla bütünleşik bir kentsel yenileme ve dönüşümü sağlamak
		Afet ve yerleşme risklerini azaltmak
		Yaşam ve mekan kalitesi yüksek, güvenli yerleşmeler oluşturmak
		Kentlerde, çevre duyarlı bir yaşam ortamı oluşturmak
Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı, 2010-2023	**Deprem güvenli yerleşme ve depreme dayanıklı yapılaşmanın sağlanması**	Planlama, çevre ve şehircilik çalışmalarında deprem tehlike ve risklerini esas alan yöntemlere önem ve öncelik verilecektir.
		Başta okul ve hastaneler olmak üzere, Türkiye'deki bina envanteri çıkarılacak ve mevcut yapılar hasar görebilirlikleri ve riskleri esas alarak gruplandırılacaktır.
Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	**Ulaştırma**	**Orta Vade** Yük ve yolcu taşımacılığında demiryolu, denizyolu ve havayolunun payının ve kapasite kullanım oranının artırılması için planlar geliştirilecektir.
		Kombine taşımacılığın geliştirilmesi ile ilgili potansiyel analiz çalışması yapılacaktır.
		Kısa mesafeli deniz ve göl taşımacılığı desteklenecektir.
		Şehirlerde bisiklet gibi çevre dostu ulaşım araçlarının kullanımının yaygınlaştırılmasına ve yaya ulaşımına imkan veren düzenlemeler özendirilecektir.
		Özellikle büyükşehirlerde metro ve hafif raylı sistemler ile toplu taşıma sistemleri yaygınlaştırılacaktır.
		Kentlerde kullanılan toplu taşıma araçlarında alternatif yakıt ve temiz araç teknolojilerinin kullanılması yaygınlaştırılacaktır.
		Yol ağının geometrik ve fiziki standartlarının daha az yakıt sarfiyatı sağlamak amacıyla yükseltilmesine yönelik Ar-Ge çalışmaları yapılacaktır.
		Uzun Vade Yük ve yolcu taşımacılığında % 2 olan demiryolu ve denizyolunun payı arttırılacak ve havayolu taşımacılığı desteklenecektir.
		Alternatif yakıt, CO_2 ve NOX emisyonlarını en aza indirilebilen yeni teknoloji ürünü motorların ve hibrit gibi çevre dostu ulaşım araçların kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
İzmir İli Kıyı Alanları Mekansal Strateji Planı	Bütünleşik bir yönetim ve planlama yaklaşımı doğrultusunda, İzmir kıyı alanlarında yapılacak, arazi kullanım planları, sektörel plan ve projelere esas olacak yol gösterici veriler, uygulama ilkeleri ve mekansal gelişme stratejilerini kapsayan, İzmir Bütünleşik Kıyı Alanları Mekansal Gelişme Stratejileri'nin ve uygulamaya yönelik Yönetim Modeli'nin geliştirilmesi	Kıyı alanlarında sürdürülebilir gelişme ilkesi doğrultusunda; doğal ve kültürel kaynaklardan yararlanmada sektörler arası uyumun sağlanması ve duyarlı ekosistemlerin korunması, kıyıya erişebilirlik ve kıyılardan yararlanmada kamu yararı ve eşiklik ilkesi çerçevesinde mekansal gelişme stratejilerinin geliştirilmesi,
		İzmir ili kıyı alanlarında yetki ve sorumluluğu olan kurumlar ile kıyıda faaliyet gösteren sektörler arası uyum ve eşgüdüme yönelik Yönetim Modeli□nin oluşturulması, planlama ve yönetime ilişkin uygulama araçlarının geliştirilmesi

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Herkes İçin Sağlık | Sürdürülebilir Çevre | Kaliteli Kentsel Yaşam | **Erişilebilir İzmir**

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme	Yük ve yolcu ulaştırma hizmetlerinin etkin, verimli, ekonomik, çevreye duyarlı, emniyetli bir şekilde sağlanması
		Türkiye'nin lojistikte bölgesel bir üs olması sağlanarak lojistik maliyetin düşürülmesi, ticaretin geliştirilmesi ve rekabet gücünün artırılması
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Rekabet Gücünün Artırılması	Yük taşımalarının demiryollarına kaydırılması ve önemli limanların lojistik merkezler olarak geliştirilmesi
		Ankara-Afyonkarahisar-İzmir koridorlarından oluşan çekirdek ağ üzerinde hızlı tren ile yolcu taşımacılığına başlanması
		Limanların kombine taşımacılık yapılabilen birer lojistik merkezi haline getirilmeleri hedefi doğrultusunda tüm ana limanların karayolu ve demiryolu bağlantıları tamamlanması
		Başta İzmir yöresi, olmak üzere liman kapasitelerinin artırılması
		Bölgesel hava taşımacılığının geliştirilebilmesi için yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının da desteğinin sağlanması
		Sürdürülebilir bir kent içi ulaşım sistemi oluşturmaya yönelik olarak yaya ve bisiklet ulaşımı ile toplu taşımaya öncelik verilmesi

Üst Ölçekli Belge/Plan	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Orta Vadeli Program (2013-2015)	Rekabet Gücünün Artırılması	Karayolları ağı ile kent içi ulaşımda akıllı ulaşım sistemlerinin kullanımının yaygınlaştırılması
		Yük taşımacılığında demiryolu ve denizyoluna ağırlık verilecek; iç bölge bağlantıları geliştirilerek limanlar kombine taşımacılık yapılabilen lojistik merkezler haline getirilecektir
		Fiber optik şebeke altyapısının geliştirilmesi amacıyla, ortak altyapıların kurulumu ve kullanımı teşvik edilecek; yerel yönetimler ile şebeke altyapısı kuran ve işleten kuruluşların çalışmaları desteklenecektir
		Bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe istihdam imkanları ve girişimcilik geliştirilecek, nitelikli insan kaynağı artırılacaktır
		Bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe Ar-Ge ve yenilikçilik teşvik edilecek, sektörün yurtdışına açılımı desteklenecektir.
Ulaştırma Bakanlığı Stratejik Planı	Trafik yoğunluğunun yüksek olduğu öncelikli arterlerde, kamu-özel sektör işbirliği çerçevesinde alternatif finans kaynakları kullanılarak, yeni devlet yolu ve otoyol projeleri gerçekleştirmek	İstanbul - İzmir (Körfez Geçişi Dahil)
		Edirne - İzmir (Çanakkale Boğaz Geçişi Dahil)
		Ankara - İzmir Otoyolları
		İzmir Tüp Geçişi / Köprü
		Ankara - İzmir Hızlı Tren Projesini Başlatmak
	Başta trafik tıkanıklığı yaşanan büyük kentler olmak üzere raylı toplu taşıma projelerine öncelik ve önem vermek	Egeray'ın tamamlanması
	Kombine taşımacılığı geliştirmeye yönelik olarak; tüm ana limanların karayolu ve demiryolu bağlantılarını tamamlamak	Çandarlı Limanı'na demiryolu bağlantısının tamamlanması

Herkes İçin Kaliteli Eğitim | Yüksek İstihdam Kapasitesi | Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum	Öğrencilerin sosyal, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlayan okul öncesi eğitim, imkanları kısıtlı hane ve bölgelerin erişimini destekleyecek şekilde yaygınlaştırılacaktır.
		İlk ve orta öğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacak, sınıf tekrarı ve okul terki azaltılacaktır.
		Özel eğitime gereksinim duyan engellilerin ve özel yetenekli bireylerin, bütünleştirme eğitimi doğrultusunda, uygun ortamlarda eğitimlerinin sağlanması amacıyla beşeri ve fiziki altyapı güçlendirilecektir.
		Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir.
		Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilecektir.
		Mesleki ve teknik eğitimde okul-işletme ilişkisi güçlendirilecektir.
		Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.
		Yükseköğretim kurumları çeşitlendirilecek ve yükseköğretim sistemi uluslararası öğrenciler ve öğretim üyeleri için çekim merkezi haline getirilecektir.
		Yükseköğretim kurumlarının sanayi ile işbirliği içerisinde teknoloji üretimine önem veren, çıktı odaklı bir yapıya dönüştürülmesi teşvik edilecek ve girişimci faaliyetler ile gelir kaynakları çeşitlendirilecektir.
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	İstihdamın Artırılması	Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir.
		Mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilecek, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürülecek, mesleki eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.
		Mesleki eğitim sistemi, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştirecektir.
		Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB'lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili işbirliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir.
		İşletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik faaliyetleri desteklenecektir.
		Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirilecektir.
		Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla öğretmen ve fiziki altyapı ihtiyacı karşılanacak, eğitim hizmetleri çeşitlendirilecek, toplumsal farkındalık düzeyi yükseltilecek, erken çocukluk ve ebeveyn eğitimleri artırılacaktır. Eğitimin yaygınlaştırılmasında merkezi idarenin yanı sıra mahalli idareler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörün katkısı artırılacaktır.
		Toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dahil, yaygın eğitim imkanları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edilecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılacaktır.
		Eğitime ayrılan özel kaynaklar eğitimde fırsat eşitliğine imkan sağlayacak şekilde yönlendirilecektir. Bütün eğitim kademelerinde özel sektörün payı artırılacak, kamu kaynaklarının en fazla ihtiyaç duyan kesimlere yönlendirilmesi sağlanacaktır.
Orta Vadeli Program (2013-2015)	İstihdamın Artırılması	İş dünyasının talep ettiği nitelikteki işgücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum; hayat boyu öğrenme perspektifinde girişimcilik kültürünün benimsenmesi ile temel beceri ve yetkinliklerin kazandırılması yoluyla güçlendirilecektir.
		Mesleki eğitimin payı ve kalitesi artırılacak, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımının sağlanması için düzenlemeler yapılacaktır.
		Ulusal Yeterlilik Çerçevesi oluşturularak eğitim ve öğretim programları ulusal meslek standartlarına göre güncellenecek ve uyumlaştırılacaktır.
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Eğitimde kalite, rekabet, verimlilik ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik olarak okulları merkeze alan bir örgütlenme ve bütçe sistemi çerçevesinde eğitim yönetimi yeniden yapılandırılacaktır.
		Eğitimin her kademesinde alternatif finansman modelleri geliştirilecek, özel sektörün eğitim yatırımları kalite odaklı bir anlayışla teşvik edilecektir.
		Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranları artırılacak, donanım ve fiziki altyapı geliştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojileri etkin bir şekilde kullanılacak, eğitime erişimde bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dengesizlikler azaltılacaktır.
		Okul türlerinin azaltıldığı, programlar arası esnek geçişlerin olduğu ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel gelişimleri becerilerini artırmaya yönelik sportif, sanatsal ve kültürel aktivitelerin daha fazla yer aldığı, sınav odaklı olmayan bir müfredat dönüşüm programı uygulanacaktır.
		Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemi, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan bir performans sistemini de içerecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
		Orta ve yükseköğretimde öğrenci ve öğretim elemanı değişimine ve hareketliliğine yönelik uluslararası programlar artırılarak sürdürülecek ve bu programlara katılım yaygınlaştırılacaktır.
		YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, kalite standartlarını belirleyen ve denetleyen bir kurum haline dönüştürülecektir. Üniversitelerin idari ve mali özerklikleri artırılmak suretiyle yükseköğretim sisteminin rekabetçi bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.
		Artan üniversite ve öğrenci sayısına bağlı olarak ortaya çıkan öğretim üyesi gereksinimi karşılanacaktır.
Kırsal Kalkınma Planı	Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirilmesi	Örgün Eğitim Hizmetlerine Erişimin Artırılması (kırsal alanda)
		Yaygın Eğitim Faaliyetlerinin Geliştirilmesi (kırsal alanda)
Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Strateji Belgesi-2012	Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum	Ortaöğretimi Bitiren Tüm Öğrencilerin Temel Becerilere Sahip Olması
		Mesleki Ve Teknik Eğitimin Niteliğinin Geliştirilmesi
		Hedef: Mesleki Ve Teknik Eğitim Sistemine Yönelik Destek Mekanizmalarının Kurulması Ve Güçlendirilmesi
		Mesleki Ve Teknik Eğitimin Toplumsal Statüsünün İyileştirilmesi

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik
Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi	Yükseköğretim Sisteminin Toplumun ve Emek Piyasasının Taleplerine Duyarlılığının Artırılması	Bu yükseköğretim kurumlarının yerel iş ve istihdam piyasalarına gömülü (embedded) hale gelmesini gerçekleştirmek
		Üniversitelerde Uygulamalı Bilimler ve Uygulamalı Teknolojiler Fakülteleri kurulmalıdır
		Bu yükseköğretim kurumlarının donatımlarını yeterli hale getirmek, büyüklüklerini ve dağılımlarını yeniden yapılandırmak
		Toplum- yükseköğretim etkileşimini güçlendirecek mekanizmaların geliştirilmesi
		Öğretim anlayışında öğrencinin pratikle ilişkisinin kurulmasında yeni arayışlara girişilmesi
	Eğitimde Yeni Yaklaşımlar ve Teknolojilerden Yararlanma	Öğretim teknolojilerinin kullanımının artırılması, görsel-işitsel araçlar ile öğrenme ve düşünme becerilerinin geliştirilmesi
	Türkiye'nin İnsan Sermayesi İçindeki Doktora ve Sonrası Eğitimli İşgücünü Hızla Artırmak	Doktoralı sayısını yeterli düzeye çıkarma yollarını geliştirmek
		Yurtdışı ve içinde doktora sonrası çalışmalar yapılması yollarını geliştirmek
		Doktora programlarının düzenlenmesinde doktoraların kalite artışını sağlayacak yeni düzenlemelere gitmek

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

Herkes İçin Kaliteli Eğitim | **Yüksek İstihdam Kapasitesi** | Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Nitelikli insan, güçlü toplum (istihdam ve çalışma hayatı)	Bölgesel, yerel ve sektörel işgücü dinamikleri dikkate alınarak, başta kadın ve gençler olmak üzere tüm kesimler için nitelikli istihdam imkanları geliştirilmeye devam edilecektir.
		İşgücüne ve istihdama katılımın artırılması amacıyla iş ve aile yaşamını uyumlaştırma politikaları hayata geçirilecek ve istihdam teşvikleri etkinleştirilecektir.
		Kayıt dışı istihdamla etkin mücadele edilecek, bu kapsamda elde edilen kazanımlar işgücü maliyetlerinin azaltılmasında kullanılacaktır.
		Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri başta olmak üzere aktif işgücü politikaları etki analizlerine dayandırılarak yaygınlaştırılacaktır.
		İşgücünün eğitim düzeyi yükseltilerek istihdam edilebilirliği artırılacak ve işgücü piyasasının talep ettiği becerilerin kazandırılması için yaşam boyu eğitim faaliyetlerine önem verilecektir.
		İnsana yakışır iş bağlamında, çalışma koşulları iyileştirilecek ve ücret-verimlilik ilişkisi güçlendirilecektir.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
		Sosyal taraflarla diyalog içerisinde tüm işçiler açısından erişilebilirliğin sağlanacağı, bireysel hesaba dayanan bir kıdem tazminatı sistemi oluşturulacaktır.
		Alt işverenlik uygulaması işçi haklarını dikkate alacak şekilde gözden geçirilecektir.
		AB normları çerçevesinde özel istihdam büroları aracılığıyla geçici iş ilişkisi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
		Çalışma hayatında iş sağlığı ve güvenliği kültürü geliştirilecek, denetim ve teşvik uygulamaları ile iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uyum artırılacak ve bu alanda yeterli sayı ve nitelikte uzman personel yetiştirilecektir.
	Nitelikli insan, güçlü toplum (Kamuda insan kaynakları)	Kamu sektöründe hizmet kalitesi ve personel verimliliğini yükseltecek bir insan kaynağı yönetim modeli oluşturulacaktır.
		Kariyer mesleklerde nitelikli insan gücü istihdamı teşvik edilecektir.
		Kamu personelinin verimliliğinin artırılması amacıyla etkin bir performans sistemi oluşturulacak ve hizmet, personel, ücret ilişkisi daha sağlıklı hale getirilecektir.
		Kamu personel sisteminde uygun iş ve kuruluşlardan başlanarak esnek çalışma modeli geliştirilecektir.
		Hizmet içi eğitim uygulaması, akredite edilmiş program ve kuruluşlar aracılığıyla kamu çalışanlarının mesleki ve temel becerilerini artıran, uzaktan eğitim sistemleri de kullanılmak suretiyle kolayca erişilebilen bir yapıya dönüştürülecektir.
		Düşük gelirli bölgelerde, çalışmayı özendirecek yasal düzenlemeler yapılacak ve özellikle nitelikli ve tecrübeli kamu personelinin merkez-taşra, kurum ve kuruluşlar ile bölgeler arasındaki dengesiz dağılımı giderilecektir.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Büyüme ve istihdam)	Verimlilik artışı ekonomik büyümeye doğrudan katkı sağlamanın yanında, kıt kaynakların etkin ve sürdürülebilir biçimde kullanılmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla, ekonomik büyümenin verimlilik artışlarına dayandırılması uzun vadede büyümenin sürdürülebilirliğini sağlamada ve toplumsal refahın kalıcı biçimde artırılmasında önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Plan hedeflerine ulaşma yolunda verimliliği artırıcı politikalara öncelik verilecek ve ekonomimizin küresel rekabetteki konumu güçlendirilecektir.
		Maliye, para ve ödemeler dengesi politikalarıyla makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi, işgücü piyasasının etkinleştirilmesi, teknoloji ve yenilik geliştirme kapasitesinin artırılması, fiziki altyapının güçlendirilmesi ve kurumsal kalitenin iyileştirilmesi büyüme stratejimizin hayata geçirilmesi açısından önümüzdeki dönemde önemli politika alanları olacaktır.
		Türkiye hızlı gelişme sürecini destekleyecek genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahiptir. Önümüzdeki dönemde nüfus dinamiklerinin sunduğu fırsattan en yüksek düzeyde yararlanmak amacıyla işgücüne katılımın artırılması, eğitimin niceliksel ve özellikle niteliksel yapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, işgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyumlu eğitim politikalarına da gerek duyulmaktadır. Beşeri sermayenin geliştirilmesine yönelik bu politikaların yanı sıra uygun çalışma ortamı sağlanarak üstün nitelikli insan gücünün ülkemize çekilmesi, büyümeye doğrudan katkı sağlayacağı gibi, teknoloji geliştirme yeteneği ve kurumsal kalite alanlarına da önemli girdi sağlayacaktır. Bütün bu politikalar, nüfus dinamiklerinin zayıflayacağı döneme ilişkin uzun vadeli önlem niteliği de taşıyacaktır.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Maliye Politikası)	Vergiye gönüllü uyumun artırılması ve kayıt dışı ekonominin azaltılmasıyla sağlanacak ilave kaynaklar, işlem vergilerinin düşürülmesi başta olmak üzere üretim ve istihdamı teşvik ederek büyümeye katkı sağlayacak şekilde değerlendirilecektir.
		Kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ücretle mücadele edilerek kayıtlı çalışan sayısı artırılacak ve prim tabanı genişletilecektir.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Özel kesim yatırımları)	Yatırım teşvik uygulamalarında maliyet-etkinlik, hesap verebilirlik, şeffaflık, öngörülebilirlik, esneklik, atıl kapasite oluşturulmaması ile verimlilik ilkeleri gözetilerek istihdam, yüksek katma değer ve ihracat artışına yönelik yatırım alanlarına öncelik verilecektir.

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Bilim, Teknoloji ve Yenilik)	Araştırmacı insan gücünün sayısı ve niteliği daha da artırılacak, özel sektörde araştırmacı istihdamı teşvikine devam edilecektir.
		Temel ve sosyal bilimlerde yetkin araştırmacıların yetiştirilmesi desteklenecek, üniversiteler ve kamu kurumları bünyesinde bu alanlardaki araştırmaların sayısı, niteliği ve etkinliği artırılacaktır.
		Ar-Ge faaliyetleri, araştırma altyapıları ve araştırmacı insan gücü bakımından bölgesel ve küresel düzeyde işbirliği geliştirilecektir. Bu kapsamda kritik teknolojilerin transferinin kolaylaştırılmasına, içselleştirilmesine ve dünyadaki emsal teknolojilerle rekabet edebilecek şekilde geliştirilmesine önem verilecektir.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (Turizm)	Turizm sektöründe işgücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir.
	Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme (İnşaat, Mühendislik-Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri)	İnşaat sektöründe işgücü niteliği yükseltilecek, iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları geliştirilecektir.
	Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre (Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Rekabet Edebilirlik)	Yoğun göç alan şehirlerde sosyal uyum güçlendirilecek bu amaçla eğitim düzeyi ve mesleki beceriler geliştirilerek toplumsal faaliyetlere ve işgücü piyasalarına katılım kolaylaştırılacaktır.
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	İstihdamın Artırılması	İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi
		Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması
		Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele
	Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması	Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
Orta Vadeli Program (2013-2015)	İstihdamın Artırılması	İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi
		Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması
		Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele
	Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması	Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Ulusal İstihdam Stratejisi	Eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi	Erişilebilir bir eğitim sistemi içerisinde herkese okul öncesinden başlayarak temel beceri ve yetkinlikler kazandırılacaktır.
		HBÖ kapsamında açık öğrenme ortamları oluşturulacak ve hayat boyu öğrenme özendirilecektir.
		Genel ve mesleki eğitimin kalitesi ve etkinliği artırılacaktır.
		Eğitim-işgücü piyasası arasında uyum sağlanacaktır.
		AİPP'ler yaygınlaştırılarak etkinliği artırılacaktır.
		Eğitim sistemi ve AİPP ile proje merkezli yenilikçilik ve girişimcilik desteklenecektir.
	İşgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması	Yasal düzenlemesi bulunan ancak yeterli uygulama alanı olmayan esnek çalışma biçimlerinin uygulanabilirliği artırılacaktır.
		Esnek çalışma biçimlerine ilişkin işçi ve işverenlerin bilinç düzeyi artırılacaktır.
		Aktif işgücü piyasası tedbirlerinden faydalandırılmak suretiyle esnek çalışanların istihdam edilebilirliği artırılacaktır.
		Aşırı çalışmanın önlenmesine yönelik tedbirler alınacaktır.
		Denetim faaliyetlerinin rehberlik rolünün güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ile caydırıcılığının artırılması yoluyla kayıt dışı istihdamın azaltılması ve esnek çalışanların haklarının korunması sağlanacaktır.
	Özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması	Kadınların işgücüne katılma oranı ve istihdamı artırılacak, kayıt dışı istihdamı ile mücadele edilecektir.
		Genç işsizliği azaltılacaktır.
		Engellilerin işgücüne katılma oranı ve istihdamı artırılacaktır.
		Uzun süreli işsizlerin işe dönüşü hızlandırılacaktır.
		Ayrımcılıkla mücadeleye yönelik düzenlemeler geliştirilecektir.
	İstihdam-sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi	Sosyal yardımlar hak temelli ve önceden belirlenmiş objektif kriterlere dayalı olarak sunulacaktır.
		Kayıt dışı çalışan yoksullara ve yoksulluk riski altında olan kişilere yönelik faaliyetler artırılacaktır.
		Kamu tarafından uygulanan sosyal korumaya yönelik programların koordineli bir şekilde yürütülmesi sağlanacaktır.
		"Çocuk İşçiliğinin Önlenmesinde Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi" etkin olarak tüm illerde uygulanacaktır.
		Çalışabilir durumdaki yoksul vatandaşlar üretken duruma getirilerek, sürdürülebilir gelir elde etmeleri sağlanacaktır.
Türkiye Sanayi Stratejisi	Beceriler ve İnsan Kaynağı	Katma değeri yüksek bir üretim yapısına geçişi sağlayacak sanayi politikalarının merkezinde işgücünün beceri seviyesinin geliştirilmesi ve yenilikçilik kapasitesinin arttırılmasına öncelik verilmesi
		Henüz okul çağında olan gençlerin aldıkları eğitimin kalitesinin gelişmiş ülkeler seviyesine yükseltilmesine ve halihazırda iş yaşantısında bulunan kişilere yönelik tasarlanacak olan firma içi eğitim programlarının desteklenmesi ve aktif işgücü politikalarının uygulanmasıyla nitelikli işgücü arzının artırılması
		İşgücünün sahip olduğu becerileri sürekli yenilemesi ve çağın gereklerine uygun hale getirmesinin mümkün olduğu bir iklimin oluşturulması
KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013)	KOBİ'lerin Yönetim Becerilerinin ve Kurumsal Yetkinliklerinin Geliştirilmesi	Nitelikli işgücü istihdamının desteklenmesi ve işletme çalışanlarının niteliğinin geliştirilmesi

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Öncelik
Bilim Teknoloji İnsan Kaynağı Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2011-2016)	**BT-İK Sayısının Artırılması ve Sektörel Dağılımın İyileştirilmesi**	Gençlerin Ar-Ge alanlarına yönlendirilmesi
		Kariyer imkanlarının geliştirilmesi ve gelirlerin iyileştirilmesi
		Özel sektörün Ar-Ge ihtiyaçları doğrultusunda BT-İK yetişmesine yönelik programlar tasarlanması
		Teknisyen ve dengi personelin istihdamının artırılması
		Ülkemizin önceliklerine ve ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik BT-İK personeli yetiştirilmesi
		Toplumda BT kültürünün yaygınlaştırılması
Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi		Öğretim programlarını değişen ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli güncellenmesi
		Hayat boyu öğrenme kapsamında mesleki rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi
		Mesleki yeterlilik sisteminin aktif hale getirilerek kalite güvence sisteminin kurulması
		Öğretim programları arasındaki ve okuldan işe, işten okula geçişlerin kolaylaştırılması
		İşgücünün niteliğinin rekabet edilebilir seviyeye ulaştırılması
Türkiye Turizm Stratejisi 2023	**Turizm eğitiminin meslek odaklı olması ve ölçülebilir sonuçlar içermesi**	Akademik eğitim ve turizm sektörüne eleman yetiştirecek mesleki eğitimin bir arada geliştirilmesi
		Turizmin istediği nitelikte işgücü yetiştirilmesinde özel sektörün katılımı
Ulusal Kırsal Kalkınma Planı	**Ekonominin Geliştirilmesi ve İş İmkanlarının Artırılması** **İnsan Kaynaklarının, Örgütlenme Düzeyinin ve Yerel Kalkınma Kapasitesinin Geliştirilmesi**	Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi Yoksullukla Mücadele ve Dezavantajlı Grupların İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması
Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı		Denetim Kapasitesinin Güçlendirilmesi
		Toplumsal Farkındalığın Artırılması
Esnaf ve Sanatkarlar, Değişim, Dönüşüm Destek Strateji Belgesi ve Eylem Planı		Vergi, İstihdam ve Diğer Yükümlülüklerin Azaltılması
		Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi
İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Stratejisi ve Eylem Planı		Ulusal yeterlilik çerçevesinin oluşturulması
		Ulusal meslek standartlarına göre eğitim programlarının güncellenmesi ve uyumlu hale getirilmesi
		İşgücü piyasasına ilişkin ihtiyaç analizlerinin periyodik olarak yapılması ve değerlendirilmesi
		Hareketlilik yeterlilik ve mesleki eğitimle ilgili Avrupa Birliği tarafından geliştirilen araçların uygulanmasında işbirliği yapılması
		İşgücü yetiştirme kurslarının etkinliğinin artırılmasında işbirliğinin güçlendirilmesi
		Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının ve mesleki yeterlilik belgesi sahiplerinin istihdam edilmelerinde ve işyeri kurmalarında gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulması, işyeri açma ile ilgili mevzuat uyumsuzluklarının giderilmesi
		Mesleki Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetlerinde İşbirliği ve Mutabakat Belgesi kapsamında işbirliği ortamının geliştirilmesi

Herkes İçin Kaliteli Eğitim | Yüksek İstihdam Kapasitesi | **Toplumsal Uyum İçin Sosyal İçerme** | İyi Yönetişim ve Güçlü Sivil Toplum

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	**Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum**	Eğitim
		Sağlık
		Sivil Toplum Kuruluşları
		Aile ve Kadın
		Çocuk ve Gençlik
		Sosyal Koruma
		Kültür ve Sanat
		İstihdam ve Çalışma Hayatı
		Spor
		Kamuda İnsan Kaynakları
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	**İstihdamın Artırılması**	Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması
		İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi
		Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi
	Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi	Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi
		Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi
		Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele
		Kültürün Korunması, Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyaloğun Güçlendirilmesi
Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı	**Bölgesel Gelişmenin Sağlanması**	Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması
	İstihdamın Artırılması	İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi
	İş ve Yaşlanan İşgücü	Çalışmak İsteyen Bütün Yaşlılar için İstihdam Olanakları
	Topluma ve Kalkınma Sürecine Aktif Katılım	Yaşlıların Sosyal, Kültürel, Ekonomik ve Politik Katılımının Sağlanması
		Yaşlıların Karar Verme Sürecinin Bütün Aşamalarına Katılımının Sağlanması
	Kırsal Kesimde Kalkınma, Göç ve Kentleşme	Kırsal Kesimde Yaşam Koşullarının ve Altyapının İyileştirilmesi
		Yaşlıların Kırsal Kesimde Toplum Tarafından Dışlanmasının Engellenmesi
	Bilgiye Erişim, Eğitim ve Öğretim	Öğrenim, Eğitim ve Eğitimin Yenilenmesi Olanaklarından Olduğu Kadar Mesleki Rehberlik ve Yerleştirme Hizmetleri ile İlgili Yaşam Boyu Fırsat Eşitliği
Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013)	**İnsan Kaynaklarının, Örgütlenme Düzeyinin ve Yerel Kalkınma Kapasitesinin Geliştirilmesi**	Yoksullukla Mücadele ve Dezavantajlı Grupların İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması
		Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirilmesi
	Ekonominin Geliştirilmesi ve İş İmkanlarının Artırılması	Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesi
KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2013)	**Girişimciliğin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi**	Özel Hedef Gruplarının İş Kurma Sürecinde Önlerine Çıkan Engelleri Aşmaları ve Yeni İş Kurmaları için Destekler Sağlanması
BM DPT Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015)	**Cinsiyetler Arası Eşitliğin Teşvik Edilmesi ve Kadının Güçlendirilmesi**	Tercihen 2005'e Dek İlköğretim ve Ortaöğretimde, 2015'e Dek Eğitimin Tüm Düzeylerinde Cinsiyetler Arası Eşitsizliklerin Giderilmesi
	Dünyada Herkesin İlkokulu Tamamlaması	2015 Yılına Kadar (İlköğretim Çağını Bitirmiş) Tüm Kız ve Erkek Çocukların İlköğretim Mezunu Olmaları

İlgili Üst Ölçekli Plan / Belge / Stratejiler	Gelişme Ekseni / Stratejik Amaç	Hedef / Öncelik
Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)	Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum	Güçlü, çeşitli, çoğulcu, sürdürülebilir bir sivil toplum için uygun ortamın oluşturularak sosyal ve ekonomik kalkınma süreçlerine toplumun tüm kesimlerinin daha etkin katılımının sağlanması temel amaçtır.
		STK'ların kurumsal kapasitelerini güçlendirmek, sürdürülebilirliklerini ve hesap verebilirliklerini sağlamak amacıyla kapsayıcı yasal ve kurumsal düzenleme yapılacaktır
		Ulusal öncelikler ve kamu yararı doğrultusunda faaliyet gösteren STK'lar öncelikli olarak desteklenecektir.
		STK'ların kalkınma sürecine daha fazla katkı yapabilmeleri amacıyla gerçek ve tüzel kişilerin yapacakları mali desteklere yönelik vergisel teşvikler gözden geçirilecek ve geliştirilecektir.
		Vergi muafiyeti ve kamu yararı statülerinin tanımı ile kriterleri uluslararası standart ve uygulamalara uygun şekilde yeniden düzenlenecektir.
		STK'ların iç ve dış denetim standartları belirlenecek, etkin ve objektif denetime önem verilecektir.
		Çoğulcu ve katılımcı demokratik siyasal süreç çerçevesinde STK'ları ve ilgili toplum kesimlerinin görüş ve önerilerinin alınmasına yönelik mekanizmalar güçlendirilecek; Ekonomik ve Sosyal Konseyin uyum yasası çıkarılarak etkili çalışması sağlanacaktır.
	Yaşanabilir Mekanlar, Sürdürülebilir Çevre	STK'ların yerel ve bölgesel kalkınmaya katkılarını artırmak üzere karar alma süreçlerine katılımları artırılacak, mali yönetim ve teknik kapasiteleri güçlendirilecek, proje geliştirme ve uygulama becerileri geliştirilecektir. Kamu kurumlarının özellikle kalkınma konularında çalışan STK'larla işbirliği geliştirilecektir.
	Yerelde Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Programı	Program Bileşenleri: Mahalli İdarelerin Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesi Yerelde Kapasite, Yönetişim ve Katılımcılığın Geliştirilmesi
Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)	Kamu Hizmetlerinde Kalitenin ve Etkinliğin Artırılması	Kamu yönetim sistemi iyi yönetişim yaklaşımı çerçevesinde yeniden yapılandırılacaktır.

Kaynak: Kuruluşların İnternet Sayfaları

İZKA ve de Bia Halkla İlişkler ve Reklam San. Tic. Ltd. Şti. fotoğraf arşivleri dışında kullanılmış olan diğer görsel ürünlere katkılarından dolayı

- Sistaş Çelik Dövme Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Kansai Altan Boya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Ekin Koleji'ne

teşekkür ederiz.